

ژياننامەيا پيغمبەرئى خودائى
سلاف لائى بن

ژياننامه يا
پيغهامبهري خودي
سلاف لي بن

ته حسين ابراهيم دوستي

چاپا سيبي يا نه وزارتي و زنده كرى

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ
مِّنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا
مَعَكُمْ لَثُومِينَ بِهٖءِ وَلِتَنْصُرُنَّهُ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ
عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي ۗ قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ
مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾﴾

(آل عمران: ٨١)

پيشگوټنا چاپا نوي

حمد وسوپاسي بو وي خودايي بن يي بهري مه دايه راسترين ريک و باشتري دین، و صلات و سلاخ ل وي پيغهمبهري بن يي ب دورستري و تمامترين ري و ريباز بو مه هاتي، و هر ئيکي ل سهر ريکا وي چوي و بو مهنه جي وي گزي کري.

ئهف کتيا نوکه ل بهر دهست د بناخيي خو دا بهرنامه يک بو، بهري بيست سالان مه نهو ل راديوي د هوکي پيشکيش کريو، پشتي هنگي، و ل سهر داخوازا گهلهک گوهداران نهو د کتيا تايهت دا پتر ژ جاره کي هاتبو چاپکرن، و ژ بهر کو گهلهک داخواز ل سهر قي کتياي دگهشتنه مه، و دا کو نهو د کراسه کي هيتار دا بگهفته بهر دهستي خوانده ثانان، مه قيا نهو جاره کا ب دهقي کتيا دا بچين، هندهک جهان ژي دوباره دارپزين، و هندهک جهين دي گوهرپيني تيدا بگهين، پشتي کو هژماره کا نوي يا ژيدهران کهفتينه بهر دهستي مه. و د نهجام دا نهف چاپا نوي (يا فهوژارتي و زیده کري) هاته بهر هه فکرن.

د قي چاپي دا هژماره کا ربوايه تان هاتنه لادان يين لاوازيا وان بو مه ژ ژيدهرين رهسن ناشکه را بوي، و هندهک ژ وان ربوايه تين دان و ستانن د ناقبه را زانايين ديروکي و سيره تي ل سهر دورستيا وان هه ي نيشارهت ل دهه م نين کتياي بو هاته دان، ههر وهسا خوانده ثان زیده کرن و بهر هه کرنا هژماره کا بابه تان ژي د قي چاپي دا دي بينن.

هيشيدارين خوانده ثان مفايي ژي وهريگرن، و خودي هاريکار و پشته ثاني ههر لايه کي

بت.

دهوک

موحه ره ما ۱۴۳۸

پيشه كي

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِ وَأَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِي اللَّهُ فَلَا مَضَلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضَلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ ﴿ آل عمران: ١٠٢﴾.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ ﴿ النساء: ١﴾.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ ﴿ الأحزاب: ٧٠-٧١﴾.

اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم في العالمين، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم في العالمين إنك حميدٌ مجيدٌ.

أما بعد: فإن خير الكلام كلام الله، وأحسن الهدى هدى محمد رسول الله -صلى الله عليه وسلم- وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار.

كوردزمانين هيٿا: ژ راستييين نه بهرگومانه كو مروٺ ب خورستييا خو ٺهز ژ خواندن و گوهدانا ژين و سهبرؤا مروٺئين مهزن دكته، چونكي ٺهو ٺهو ريكه يا كو دبهه پينگههكا ب هيٺ يا خوداني ب وان ناقداران ٺهگرئ ددهت، ٺهٺه ژ لايهكي ٺه.. ژ لايهكي دي ٺه: ٺهٺ

دوچونونه دېته نېشانه کا بهرچاڅ یا څيانا مروڅی بو وان ناقدارین مهزن. و من نه باوهره جهی دودلییی بت کو ناڅی پیغمبهری نیسلامی -سلاڅ لی بن- سهر دفتهره بو لیسته یا مهزنه ناقدارین دیروکا مروڅینییی، چونکی ههر ټهو بوویه خودانی وان سالوڅه تین تازه یین دلسوز و تیگه هشتی بو مروڅی (نمونه) دخوازن، ههر ټهو خودانی وی گازییی بوویه یا مهزنی ههمی د چارچوڅه یی خو دا هواندی، لهو د کهڅن دا خه لکی ژ موسلمانان و نه موسلمانان ژی څیایه زیاننامه یا وی بخوینن و پی ټاگه هدار بین، هنده کان ژ بهر هندی بوویه دا چاڅ لی بکه ن و ل سهر ریکا وی بچن، و هنده کین دی بو وی چهندی بوو دا تام بکه نه مهزنییی ژ څيانا څی سهرکیتییی بی هه څتا!

ههر چاوا بت کوردین مه ژی دخوازن بارهک د څی ټیکا ژتگوتی دا هه بت، لهو ټه څه ده مه که -و ژ گه لهک لایان څه- داخواز دگه هنه مه کو ټهم ژیاننامه یا پیغمبهری خودی -سلاڅ لی بن- ب کرمانجیه کا رهوان بنفیسین و بیخینه بهر ده ستین کرمانجان، چونکی وه کی ټهم ههمی دزاینن هندی په رتوکخانا مه یا کرمانجیه هه تا ټه فرور ژی -مخابن- د څی ده لیڅه یی دا یا چریک و قالایه.. و پستی خواستنا پشته څانییی ژ خودایی مهزن مه دست دا نفیسینا څی بابه تی نه یی ب ساناهی.

بهری قهستا گولزارا ژینا خوڅتقییی دلی بکهین په یڅه که هیه من دڅیت د گوڅی خوانده څانی هیژا دا بیژم: ههر څیانه کا هه بت ټه گهر ب تنی گوټنا ده څی بت ب بهایه کتی ټه رزان دی ټیته فروتن، دی وه کی وی دارا سهر ټاخ بت یا ب بی خیرترین هره پای ژ ره و پریشالان دټیته در، څيانا مه موسلمانان ژی بو پیغمبهری -سلاڅ لی بن- ټه گهر گوټنا ده څی بیت دی یا بی مفا بیت ومنه کا ب تنی ژی ل سهر مالی باوهری یا مه زیده ناکه ت!

دهمی ټهم ژیاننامه یا پیغمبهری -سلاڅ لی بن- دخوینین دڅیت بهری ههر تشته کی ټهم ل بیرا خو بینین کو څيانا مه بو څی پیغمبهری -سلاڅ لی بن- هنگی دی یا راست و دورست بت، ټه گهر ټهم ل دویڅ ریکا وی چوین و پیگیری مه ب دینی وی کر.

ټه گهر راسته څيانا وی د دلین مه دا هیه، دڅیت ټهم د ههمی کار و کرپارین خو دا چاڅ ل وی بکهین، چونکی دروه مروڅ ژ هه ژیکه رین وی بت و ل دویڅ ریکا ټیکی دی ژ بلی وی بچت.

هيشي يا مه ژ خودي نوه مه ب دورستي بکته ژ هژيکهرين وي و دويچوونا ريکا
وي بکته باره مه و مه ژ وان کهسان ب هژميتر يين کار دکهن پيځه مهت دوباره بلندکرنا
گازبيا وي و چکلاندنا نالايي حوکمدارييا ديني وي.

ته حسين نيراهيم دوسکي

دهوک ۳ / ۱۰ / ۱۹۹۵

بۇچى ئەم زېنەنيگارا

پيغهمبهري دخوينين ؟

ل سەرى ئەم دى ب پيسارهكى دەست پى كەين، ئەو ژى ئەقەيە: ئەرى بۇچى ئەم زېنەنيگارا پيغهمبهري -سلاڭ لى بن- دخوينين؟ يان: چ فايده بۆ مە د خواندنا سىرەتا وى دا ھەيە؟

ھەر جارەكا مرۆڭ قى پسيارى ژ خۆ بکەت، بى گومان ئەو دى خۆل بەرانبەر پتر ژ بەرسقەكى بينت، و ئەقە تشتەكى غەريب نينە؛ چونكى پتر ژ ئەگەر و مفايەكى د پشت خواندنا مرۆڭى را بۆ سىرەتى ھەيە، لەو بەرسق ژى ب پتر ژ گۆتەكى دئیتەدان.. و ھەر جارەكا مرۆڭى بقت سىرەتا پيغهمبهري -سلاڭ لى بن- بخوينت پيتقايە ل دەسپىكى بىرا خۆل وان مفايان بينتەقە يىن د خواندنا سىرەتى دا ھەين، دا پشتى ھنگى ئەو كارى بۆ ب دەستقەينانا وان مفايان بکەت.

و ل قىرى مە دقت ئەم ھندەك ژ وان مفايان دەستيشان بکەين يىن کو د خواندنا ژياننامهيا پيغهمبهري خودى دا -سلاڭ لى بن- ھەين..
ژ وان مفايان:

۱- ب خواندنا سىرەتى مرۆڭ دى شىت وى ھەزى ب جە- ئىنت يا د دلئ وى دا ھەي کو عشقا قەھرەمانىيە، و ئيانا گوھدانا سەرھاتىيىن قەھرەمانانە:

مرۆڭ، ھەر مرۆڭەكى ھەبت، چ زارۆك بت، يان يى مەزن بت، ب تبيەتى خۆ يى کو خودى ئەو ل سەر دای، ھەز ژ گوھدانا چىرۆك وسەرھاتىيان دکەت، ب تايەتى سەرھاتىيىن قەھرەمانىيى، و دلئ وى دچتى ئاگەھدارىيا وى ب دەنگ و باسىن وان قەھرەمانان ھەبت يىن د دىرۆكى دا ھاتىن، و ھەر ل سەر قى بناخەيى لايەكى مەزن ژ وى ئەدەبى جىھانى پەيدا بويە يى پال ددەتە سەر قەھاندنا چىرۆك و سەرھاتىيىن قەھرەمانىيى، ئەگەر خۆ ل سەر حسىبا وى خەيالى ژى بت ئەوا قالا ژ راستىيى.

و قههره مانې، ئەوا مرؤف حەز ژي دکەت، نە ب تني ئەو کەسەک د مەيدانا شەري و خولیکدانې دا بي زيرەک بت، بەلکي قههره مانې ئەو د هەر مەيدانەکا هەبت دا ژ مەيدانين ژيانې، کەسەک يي پيشکەفتي بت ل سەر خەلکي، و ب قئ چەندئ مەرديني د مەيدانا دانې دا قههره مانپه، دلفرهی د مەيدانا حەق و حقوقان دا قههره مانپه، لیبورين د مەيدانا دان و ستاندين و شيانې دا قههره مانپه. و هوسا! ئەف هەلوستين بلند، دلي مرؤفي ب نک خو قە دکيشت، و حەزا گوهدانا وان ل نک مرؤفي پەيدا دکەت، و پي نەفیت بيژين: ئەو کارهکي خوش و شوينوارهکي باش ژي ل سەر نەفسا مرؤفي دهيلن، ئەگەر خو ئەو هەلوست خەيالەک بت ژي د سەري نقيسهري دا هاتپه فهاندين، وهکي مه گوتي، و چو راستي بو نەبت ژي. قئچا پا ئەگەر ئەو هەلوست دراست بن، و د واقعي دا وهکي خو هاتبنه رويدان، وهکي هەلوستين سیرهتا پيغمبهري -سلاف لي بن-؟ بي گومان کاري وان ل سەر نەفسی هيشتا دي يي پتر بت.

و خواندنا مه بو سیرهتا خوشتقيي دلان -سلاف لي بن- قئ حەزا نەفسی و پيتشييا دەرروني بو مه ب جم- دئينت، و ئيکا هند ژ نەفسا مه چي دکەت ئەو ب قههره مانپهکا دورست، يا دوير ژ درهوي (موبالەغي) و خەيالي، عەجيبگرتي بت، و وي بو خو بکەته باشترین نمونه بو چاقلیکرني.

۲- مرؤف دشيت پيغمبهري -سلاف لي بن- بو خو بکەته نمونهي چاقلیکرني:

کانې چاوا مرؤف ب تبعهتي خو حەز دکەت گوهدانا سەر هاتپين قههره مانپي بکەت، و قههره مانان بنياست، وەسا ئەو حەز دکەت ئيک ژ وان بو خو بکەته نمونهي بلند، يي ئەو حەز دکەت چاف لي بکەت، و بەرگه پراني دکەت کو خو وهکي وي لي بکەت، و ئەفە -وهکي مه گوتي- تشتهکي نەفسيه خودي د دەررون و فيطرهتا مرؤفي دا چاندييه..

و ئەگەر مرؤفي موسلمان يي داخوازکري بت کو د هەر مەسهلهکا هەبت دا ئەو پيغمبهري -سلاف لي بن- بو خو بکەته باشترین نمونهي چاقلیکرني، وهکي خودايي مەزن د نايهتهکي دا گوتي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِكْرًا ٥١﴾ (الأحزاب: ٢١) پيسار ئەفەيه: ئەري چاوا مرؤف دي شيت چاف ل پيغمبهري -سلاف لي بن- کەت، ئەگەر چوبي ژ ديروک و سەر هاتپيا ژينا وي نەزانت؟

کسه‌کی تو نه‌نیاسی، و ته چو ناگه‌هی ب سهر و بهر و ریپازا وی د ژیان‌ی دا نه‌بت دی چاوا شیتی دویکه‌فتنا وی که‌ی، و ل سهر ریپکا وی چی؟!

ژیانا پیغمبه‌ری -سلاڤ لی بن- بو مه وه‌کی وی نه‌خشه‌یی (خه‌ریطی) لی دئیت، یی ریپکا دورست نیشا مه ددهت، نهو ریپکا مه دگه‌هینته کناری ته‌ناهییی، کو حه‌ژیکرنا پیغمبه‌ریبه -سلاڤ لی بن- و دویکه‌فتنا و بیه..

۳- مروڤ دشیت ژیان پیغمبه‌ری -سلاڤ لی بن- ب ده‌ست خو بیخت، پشتی نهو ب دورستی وی دنیا‌ست:

قیان وه‌کی نه‌م همه‌ی دزانین تشته‌که ناکه‌فته ژیر ئیراده‌یا مروڤی، یه‌عنی: نهو تشته‌که بی مروڤی دئیت، و پتر جاران مروڤی چو ئختیار و هلبژارتن به‌رانبه‌ر نینه.. به‌لی دئیت ژ بیر نه‌که‌ین کو د شیانا مروڤی دایه نهو ریپکی بو قیانی خوش بکه‌ت، و ده‌رگه‌هی دل‌ی خو بو فه‌که‌ت، و ئیک ژ مه نه‌گه‌ر بقیت دل‌ی خو بو قیانا پیغمبه‌ری فه‌که‌ت، دئیت ل وئ ریپکی بچت یا نه‌ف قیانه پی ب ده‌ست وی فه بیت، کو ریپکا خو شاره‌زا کرنا ب سیره‌تا و بیه، ده‌می تو ب سیره‌تا که‌سه‌کی مه‌زن شاره‌زا بووی، دی ب وان لایان ناگه‌هدار بی یین ئیکا هند ژ ته چی دکه‌ت کو تو ب وی (موعجب) بی، و (ئی‌عجاب) ده‌رگه‌هی مه‌زنی قیانییه.

گوهدارییا قی نموونه‌یی بکه‌ن ژ سیره‌تی دا بزنان کانی چاوا مروڤ دشیت حه‌ز ژ که‌سه‌کی بکه‌ت، ده‌می لایین مه‌زنییی د که‌سینییا وی دا دبینت، نه‌گه‌ر خو به‌ری هنگی نهو گه‌له‌ک حه‌ز ژ وی نه‌که‌ت ژی:

پشتی قوره‌یشی ب سهری شوڤ فه ژ به‌دری زقپینه مه‌که‌هی، و حه‌فتی ژ مه‌زن و گرگ‌رین وان هاتینه کوشتن، و حه‌فتی ئیخسیر بووین، (صه‌فوانی کورپی نوممه‌یه‌ی) و (عومه‌یری کورپی وه‌ه‌بی) د که‌عبی فه روینشتن و کول و کوڤانین خو بو ئیک و دو فه‌گیران، یی ئیکی بابی وی هاتبوو کوشتن، و یی دی کورپی وی هاتبوو ئیخسیرکرن، له‌و که‌ریی دلین وان تری کرپوو، عومه‌یری گوٲ: نه‌گه‌ر نه ژ به‌ر هندئ با کو نه‌ز یی ده‌یندارم، نه‌ز دا چمه (یه‌ثری) و هنگی نه‌ز رادوه‌ستم حه‌تا موحه‌مه‌دی ب قی شیرئ خو بکوژم!

صهفوانی گوتی: نه گهر تو وه بکهی دهینی ته ههمی ل سهر من، ههر وهسا خودانکرنا عه یالی ته ژي، نه گهر تشتهک ل ته هات.. و ل سهر بناخه یی قی رینکه فتنی عومه ییر رابوو شیري خو باش ژهر دا، و قهستا مه دینی کر، حیشترا خو ل بهر دهری مزگه فتنی نیخاند، و ب ژور کهفت، پیغمبهري -سلاف لی بن- و عومه ژي ل مزگه فتنی بوون، عومه ر ژ کهرب فه چوو بهراهی و بهرسنگی وی گرت، و فه هژژاند، گاغا پیغمبهري -سلاف لی بن- نهو دیتی، گوتی: عومه ر، وی بهیله، عومه ییر ب نک من فه وهره.. عومه ییر ب نک فه چوو، و گوتی: سپیده یا ته ب خیر بت، پیغمبهري -سلاف لی بن- گوتی: خودی سلاقه کا باشت ر سلافا ته یا دایه مه، سلافا خه لکی به حه شتی: (السلام علیکم).. پاشی گوتی: تو هاتیبه چ؟ وی گوت: نه زی هاتیم ئیخسیری خو ژ هه وه بکر م، پیغمبهري -سلاف لی بن- گوتی: پا نهو چ شیر ب ستوی ته فه؟ وی گوت: خودی وی نه هیلت، ما چ فایده وی ل مه کر؟ پیغمبهري گوتی: راست بیژ، تو هاتیبه چ؟ جاره کا دی وی گوت: نه زی هاتیمه وی تشتی یی من گوتیبه ته، پیغمبهري -سلاف لی بن- گوتی: نه.. تو نه هاتیبه هندئ، تو یی هاتی تشتهکی دی بکهی، حال و مه سه لین ته و صهفوانی نه فه نه، به لی خودی ناهیلت تو وی بکهی، یا هه وه کریبه دلی خو!

عومه ییر حیبه تی ما.. مه عنا: موحه ممه د زانت نه زی هاتیمه چ، د گهل هندئ ژي شوبنا نهو بیژته عومه ری: وی باش بگره، دا نیزیکی من نه بت، نهو یی دبیرتی: وی بهرده بلا ب نک من فه بیت! نه فه چ سنگفره هیبه وی هه ی، و بوچی نهو هنده یی ژ خو پشت راسته؟ قی هه لو یستی وی ژ پیغمبهري -سلاف لی بن- دیتی (ئی عجاب) ل نک وی ب پیغمبهري پهیدا کر، و ههر زوی قی ئی عجابی بهری وی دا قیانی، و قیانی بهری وی دا ئیسلامی..

۴- نه م دئ شتین ب دورستی د مه عنایا قورئان و حه دیسان بگهین:

گه لهک نایه تین قورئانی د هندهک روویدانین تاییهت دا هاتبونه خواری، و ژ بهر هندهک نه گهرین ده ستینشان کری، ههر وهسا پیغمبهري ژي -سلاف لی بن- گه لهک گوتنن خو د هندهک هلکه فتنان دا گوتینه، نهف روویدان وهلکه فتنه نهون یین په یوه ندی ب سیره تی فه هین، لهو زانینا مه بو سیره تی دبه باشت رین هاریکار بو مه کو نه م بشیین ب دورستی

د وان نایهت و حه دیسان بگه هین، و نه گهر نهم دورست تی گه هشتین، دئ شین پشته هنگی ب دورستی (نه حکامین شهرعی) ژئ ژئ دهر یخین، و کاری پی که یین.

۵- نهم دئ زانین کانئ پیغمبه ری -سلاف لی بن- چند زه حمت دیتییه حه تا شیای جاهلییه تی ب ههمی چق و طایین وی نه لادهت:

و نه شه هنده کی ژ قهر و بهایی پیغمبه ری -سلاف لی بن- بو مه ناشکهره دکهت، نهو قهر و بهایی وی پتر د چاقین مه دا بلند و مه زن دکهت، و دقیت هزر نه ئیته کرن کو لادانا جاهلییه تی، و به لاقرنا رو ناهیا ئیسلامی کاره کی ب ساناهی بوو، نه خاسم نه گهر نهم ل بیرا خو بینینه شه کو جاهلییه تی مهیدانا عه قیدئ، و بیر و باوهران، و جفاکی، و سیاسه تی، و نابورئ، و ههمی لایین دی ژئ یین ژیانئ شه گرتبون، و ههما به سه نهم بیرا خو ل وی زه حمتی ب تنئ بینینه شه یا مروث ب گوهورینا عورف و عه ده تین جفاکی شه دینت، قیجا چاوایه نه گهر مروثه ک نارمانجا خو بکه ته گوهورینا ههمی لایین ژیانئ، و هکی پیغمبه ری -سلاف لی بن- کری؟ و د ناف ملله ته کی مه ژئ هسک و دویر ژ ههمی رهنگین شارستانییی دا و هکی وی ملله تی یی پیغمبه ری -سلاف لی بن- د ناف دا هاتی؟

خواندنا سیره تی، و زانینا وی دهورئ مه زن یی پیغمبه ری -سلاف لی بن- پی رابووی پتر وی د چاقین مه دا مه زن دکهت.

۶- قهر و بهایی جیلی ئیکنی یی قئ نومه تی ژئ ، کو صه حابینه، بو مه ناشکهره

دبت:

دهمی نهم قهرئ وان دزانین، و بو مه ناشکهره دبت کانئ وان ژئ د گهل پیغمبه ری -سلاف لی بن- چند زه حمت ب به لاقرنا قئ دینی شه دیتییه، و وان ژئ چند قوربانئ داینه، حه تا شیاین جاهلییه تی لادهن، و ئیسلامی ل سهر عهردی بنه جه بکن، و نه شه قیانا مه بو وان زیده تر لی دکهت، و ناشکهرایه کو کانئ چاوا خودئ موحه مده -سلاف لی بن- هلبرارتیه دا بته پیغمبه ری وی یی دویماهییی، و هسا وی نهف جیله ژئ هلبرارت دا نهو بینه هفال و هاریکار بو پیغمبه ری وی، و هلگر بو قئ گازیی بو جیلین کو دئ پشته وان ئین.

و دښت ژ بېر نه کهين کو ئه و که سين دښت ښي ديني د چاښت خه لکي دا کرېت بکه ن، بهري هه ر تشته کي کاري بو هندې دکهن کو ښان سه حايبيان ب په نگه کي کرېت نيشا خه لکي بده ن؛ دا د رېکا وان را بشين درېتن خو بوه شيننه ئيسلامی.. ما نه ئيسلام د رېکا ښان سه حايبيان را گه شتيه مه؟

۷- ئه م دئ زانين کاني چاوا د مه سه لا گازيکړنا بو ښي ديني دا چاښ ل پيغمبهري سلاښ لي بن- بکهين:

پيغمبهري سلاښ لي بن- ل ده مه کي هاتبو هنارتن، رېنيشانين ته وحيدي و ديني دورست د ناښ خه لکي دا هاتبو نه به رزه کرن، جيهان د جاهلييه ته کا مه زن دا دژيا، سه نه م دهاتنه په رستن، و فاحيشه ب په نگه کي به رفره دهاتنه کرن، يي ب هيز يي لاواز دخوار، فه سادي هه مي لايين ژيني فه گرتبوون: لايي ديني، يي سياسي، يي جفاکي، يي تابوري.. و هتد، دو هيز ل عالمي دده سه په لاتدار بوون: هيزا فورسي ل روژه لاتي، و يا رو مي ل روژتافي، و شه ر و ليکدان د ناقبه را وان دا دبه رده وام بوون، و ملله تين دي يين بچوبک گه لک جاران نه چار دبوون خو بده نه د گه ل ټيک ژ هه ردو لايان؛ دا به رزه ونديين خو بپاريژن، هه ر چه نده ئه ښ لاگريه گه لک جاران دبوو نه گه را هندې کو ئه و ببه نه پيتملکريي ناگري هنده ک شه رين نه وان چو ژي و نه چو تي ژي!

ل ده مه کي هو سا پيغمبهري سلاښ لي بن- هات، وي ژ چ ده ست پي کر؟

و چاوا جفاکا خو ټيکه مين جار بو ښي ديني گزي کر، پاشي خه لکي دي؟

رېبازا وي د گازيکړني دا بو ئيسلامي يا چاوا بوو؟

ووي (ئوله وييه ت) ددا چ تشتي؟

چاوا ئه و شيا ب سه رکه فت؟ وجيله کي وه سا په روه رده بکه ت کو بشين رو ناهييا

ئيسلامي د ناښ خه لکي دا به لاف بکه ن؟

به رسښت ښان هه مي پسياران ژ خواندنا سيره تي بو مه ئاشکه را دين، و نه گه ر مه به رسښ زاني، ئه م دئ شين ب دورستي چاښ ل وي کهين، مه عنا: ټيک ژ گرنگرين مفايين زانينا سيره تي ئه وه مروښ دښت ب سه ر رېکا دورست هل بيت، کو مه نه جتي

پیغمبره رینیښه د (ده عوی) دا، دا پشته هنگی ب وان (مه نهه جین) نوی ده رکه فته نه ئیته
خاپان دن نه وین د مهیدانا (ده عوی) دا ده رکه فته، یین پشت دایه ریکا پیغمبره ری - سلاف
لی بن - . نه شه هندهک ژ وان مفایانه یین کو ژ سیره تی دئینه وهرگرتن، و بی گومان نه گهر
مرؤف دویچوونه کا پتر بکه ت، گلهک مفایین دی ژی دی تیدا بینت.

چاوا نهم ژينه نيگارا پيغهمبهري بخوينين؟

مه گوت: بوچي نهم ژينه نيگارا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دخوينين؟ و د بهر سقي دا مه هندهک ژ وان مفايين مهزن بهرچاقرن يين کو د خواندنا سيره تي دا ههين، و پسيارا نوکه نهغهيه: چاوا نهم سيره تا پيغهمبهري بخوينين؟ و بهلکي تبيعه تي قي پسيارا ل بهر هندهکان يي غه رب بت، بهلي مه خسه دا مه پي نوه نهم پسياره کي بهليخين و ل بهر سقا وي بگهريبين، نهرئ ده مي نهم ديروکا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دخوينين و بو خه لکي دبيزن، و بهري هنگي ده مي نهم دنقيسين، نهم وي ب کيژ مهنه جي بنقيسين؟ و پيغهمبهري -سلاف لي بن- چاوا نيشا خه لکي بدهين؟

سيره تا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نيک ژ وان بابه تانه يين هژماره کا مهزن يا کتتيان ل سهر هاتينه نقيسين، بو نمونه: د زماني نوردی دا (يي پاکستاني پي دناخن) پتر ژ دو هزار کتتيان ل دژ سيره تي هه نه، و بو زانين نهغه نيزيکي دو سه د سالانه ب تني نقيسينا ب قي زماني ده ست پي کري، قيجا هوين چ دبيزن بو زمانه کي وه کي عه ره بيبي نوهي نهغه نيزيکي هزار و سي سه د سالانه کتتيب ل دژ سيره تي پي دئينه نقيسين، نوه دي چنه د بن؟

نوهين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب نقيسينين خو بو خه لکي پيشکيش کري، ههر نيکي د گوشه يه کي را نوه ديتيه، و ل دويش وي ديتني نوه نيشا خه لکي دايه، هندهکان پيغهمبهري -سلاف لي بن- وهک قه ره مانه کي نهفسانه يي دايه نياسين، دي بيزي نوه ژ نشي مروشان نه بويه، نوه ب سهری نه دهات يا ب سهری مروشان دئيت، لهو دي بيني نوه وه سا وي وه صف دکه ت کو سيره تا وي هه مي موعجيزه و تشته کي په رده در بوو، ههر ژ بهري بت ده مي بهر هسک بووين، و گاڤا بووي ده مي که فتيه عه ردي و چويسه سو جوو دي.. و هه تا ژ دنيا يي وه غه ر کري!!

وهنده کان ژي ئهو وهسا دايه نياسين وهک (زه عيمه کي دنيايي) قيتجا چ (سهرکيشه کي قهومي) بت يان (موصلحه کي جفاکي) بت، دوير ژ مهسه لا (وه حيا خودي) و (موعجزاتين پيغمبره رينيبي)، لهو دئ بيني ئهو وهسا وي وه صف دکهن وه کي ههر (عه بقره به کي) ژ شاره زابين دنيايي و سياسه تي وه صف دکهن!

و د ناقبه را شان ريبازين جودا جودا دا، ئم چاوا بهري خو بدهينه پيغمبره ري -سلاف لي بن-؟ و ب چ رهنگي ژياننامه يا وي ل بهر دهستي خه لکي بدانين؟

د بهر سقي دا دئ بيژين: ده مي ئم پيغمبره ري -سلاف لي بن- ددهينه نياسين، و زينه نيگارا وي پيشکيشي خه لکي دکهن، دقيت چار مهسه ليتن گرنگ ل بهر چاقتين مه هه بن:

۱- دقيت ل پيرا مه بت کو (موحه مهه د) -سلاف لي بن- مرؤقه کي پيغمبره بوو:

و ده مي ئم ل پيرا خو دئنينه فه کو خوداني قئ سيره تي مرؤقه کي پيغمبره بوو، ئم د ده ستيشان کرنا راستيا وي دا ناکه قينه خه له تيب، يه عني: ئم به حسي وي ناکه ين وهک که سه کي بلندتر ژ مرؤقينيبي حه تا وه لي بکه ين هندهک سالؤخه تين خودينيبي -حاشا- بدهيني، يان وهسا وي بدهينه نياسين کو ئهو د چو تشتين خو دا وه کي مرؤقان نه بوو، علمي غه يبي دزاني، يان ده مي ب رنقه دچوو هه مي گاغا عه ورهک ل هنداقئ سهری بوو دا حه تاف لي نه ده ت، يان ده مي حه تاف لي دابا سي به را وي نه دکه فته عه ردی.. و هتد، ژ شان سالؤخه تين وي وهسا نيشا مه ددهن کو ههر وه کي ئهو نه مرؤف بوو!!

ههر وهسا ئم ب رهنگه کي وهسا ژي به حسي وي ناکه ين وه کي ئم به حسي (عه بقره به کي ديره کي) دکهن، کو ههر تشته کي وي کريا، يان ههر برپاره کا دا با، ئهو ژ شاره زابيا وي، و تيگه هشتنا وي يا سياسي، و خواندنا وي يا درست بو واقعي دهات، به حسي وي بکه ين وهک سهرکيشه کي له شکه ري، و رپيه ره کي سياسي، و موصلحه کي جفاکي.. و هتد، ههر وه کي پشته قانيبا وي ب وه حيا خودي نه دهاته کرن، و (موعجزئي) چو ده وري خو د ژيانا وي دا نه ددیت!!

نه خيتر! نه وهسا و نه وهسا.

د نايه ته كې دا خودايي مه زن فرماني ل پيغهمبه رڼې خو دكته كو دهمي نهو خو بو
خه لكې دده ته نياسين، نهو بيژت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ﴾ (الكهف: ۱۱۰)
يه عني: تو نهی پيغهمبه را! بيژه مروغان: هه ما نه زى وده كى هه وه مروقم، چو تشته كې زبده تر
ژ هه وه ل نك من نينه، تشته كې ب تنې تې نه بت، نهو ژى نه فه يه: وه حى ژ نك خودې بو
من دئيتته خوراي، پيغهمبه رڼييه من ژ هه وه جودا دكته.

مه عنا: دهمي نه م سيره تا پيغهمبه رڼې -سلاڅ لى بن- دخوينين، دقيتت نه م وه سا
بخوينين كو نهو چو پشك و بار د خوداينبيي دا نينه، نه غه ييې دزانت، نه عيبادهت بو
وى دئيتته كرن، نه دوعا ژي دئينه كرن، نه هه وارا خو مروفت دغه هينتي، نهو ژى وده كى مه
مروفته، تشته كې ب تنې هه يه وى ژ مه مروفتين دى جودا دكته، نهو ژى وه حيا خودييه نه و
بو وى دهات، و نهو پيغهمبه رڼييه يا نهو ب سهر سهرې هه مى مروغان ئيخستى، نه گهر
نه فه ل بيړا مه بوو، دهمي نه م سيره تا وى دخوينين، نه م وى ژ مه رته با مروفتينبيي بلندتر لى
ناكهن، و وى ژ دهره جا پيغهمبه رڼييه ژى نرمتر لى ناكهن.

۲- سپره ت دقيتت بهرې مه بده ته خواندنه كا دوست بو ديروكي، و شروقه كرنه كا بنه جهـ

بو رويدانين وي:

مروقي ب ديتننې خو گه لك خواندن و ته فسيريڼ ژنك جودا بو ديروكي هه بوينه، و
گه لك شروقه كرنين هه قدر ژى داينه رويدانين وي، و بهلكى ته فسيرا (ئابوري) ئيك
ژ به لاقترين وان ته فسيران بت بين حه تا نه قرو ژى گه لك پشته فانين خو د ناف ره وشه نبيرين
مه دا هين، و مه خسه د ب ته فسيرا ئابوري نه وه مروفت هه رويدانه كا ديروكي ب نه گهره كا
ئابوري فه گري بده ت، و ل سهر بناخه يي قى ته فسيري پالده رڼې (فتوحاتين ئيسلامى) -بو
نمونه- نهو بوو: عه ره ب ملله ته كې رويس و برسى بوون ل سه حرايا خو، وه خنه كى وان هزرا
خو كر و گوتن: ما بوچى نه م رانابين هنده ك هيرشان بكه ينه سهر فورسى و رومى و خير و
خيراتين وان بيخينه بن ده ستى خو؟ ئينا رابوون وه كر، ب ناقي ئيسلامى خو ده وله مه ند كر!
يان نمونه يه كا دى: هيرشپين وه لاتين نه وروپى ل قان سى چار قهرنن دويماهيي بو
سهر جبهانا ئيسلامى ب تايه تى، و روژه هه لاتى ب گشتى، نه گهره كا ئابوري د پشت را
هه بوو، وان دقيا بازاره كې بو په رتالى خو بينن..

و هوسا، هه رويدانه کا دیرۆکی یا ههبت، تهفسیره کا ئابوری یا حازر ل نک وان
بو ههیه!

یان تهفسیرا ژینگه هی (بیئی) بو دیرۆکی، یان یا قهومی، یان یا (طه بهقی) .. و
هتد، ژ وان تهفسیرین مرۆقان بو خو داناین .. بهلی ده می ئه م سیره تی دخوینین (تهفسیره کا
ئیسلامی) بو دیرۆکی ل بهر چاقتین مه ناشکه را دبت، د ده مه کی کورت دا یی پازده بیست
ساله کا فه کیشای، پیغمه مبه ر -سلاف لی بن- شیا (جبله کی) دورست بکه ت یی
جودا ده می تشتان دا ژ خه لکی دی، بیئی ئیک جوداهییی د (بیئهت و موسته وایی وان
یی ئابوری) دا پهیدا بیت، یان (ههفرکییه کا طه بهقی و جفاکی) د ناقبه را وان دا روی
بدت، پا ئه و چ بوو ل نک وان هاتییه گوهارتن؟ بهرسف یا ب ساناهی و ناشکه رابه،
باوهریا دلین وان هاته گوهارتن، ئینا گوهورینه کا مهزن د نهفسین وان دا پهیدا بوو، و ده می
نهفسین وان هاتینه گوهارتن، واقعی وان ژ ی هاته گوهارتن، و ئهفه قاعیده یه کی خوداییه:
﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُعَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ (الرعد: ۱۱).

۳- هه ر و هسا سپرهت بهر ی مه دده ته وان حنیرین مهزن ژ ی پین باوهری دکهت:

د ژيانا مرۆقینییی دا گه لهک جار ان گوهورین پهیدا دبن، ژ بهر گه لهک رهنگین
ههفرکییی: ههفرکییا سیاسی، ههفرکییا ئابوری، و ههفرکییا شارستانی .. و هتد، و د گه ل
کارلیکرنا فان ههفرکییان یا بهرچا، بهلی نه ئه ون ههفرکییا مهزتر د ژینیی دا، وهکی ئه و
مه نه جین رۆژ ئافایی بو تهفسیرا دیرۆکی دبیتن، یین ئه فرۆ ئه م نیشا گه نجین خو ددهین،
ههفرکییا مهزتر ئه وه یا ل سه ری د دلئ مرۆقی دا پهیدا دبت، د ناقبه را حه قییی و باطلی
دا، د ناقبه را باوهرییا ب خوداییه کی ب تنی و کومه کا خودایین ژ دره و دا، ئه و ههفرکییا
گوهورینه کا بنبر د نهفسا مرۆقی دا پهیدا دکهت، گوهورینه کا وهسا کو ژینا وی هه مییی
وهرگیت .. و ئهفه مه سه له که (مه نه جین جاهلی) حمز دکه ن هه رده م خو ژئی بی ئاگه ه بکه ن،
و هه ر کاره کی ههبت دویر ژ قی (زاوییی) شرۆفه بکه ن؛ دا خه لکی وه تی بگه هینن کو
(باوهرییی) و (مه سه لین میتافیزیقی) -وهکی ئه و دبیتن- چو کاری بهرچا ل سه ر
ریشه چوونا دیرۆکی نینه!

بہلے واقعی دیروکے -کو باشرین شاہدہ- تشتہ کی دی دبیرت، ہر ہہ فرکیہ کا د ناقہرا دو ہیزین جاہلی دا پیدا دبت، ژ ہہ فرکیہ (شہخصی) دئیتہ ہڑمارتن، نارمانج ژئ ئوہ ہیزہک ل سہر حسیتا ہیزا دی (طوغیانے) بکہت، و جہے وی د زوردهستی دا بگرت، لہو دی بینی کیژ وان ہردو ہیزان ب سہرکہفت یان بشکیت، چو گوہورینین مہزن ل سہر (مرؤقینیہ) پیدا نابن، بہلے دہمی ہہ فرکی دبتہ ہہ فرکیا باوہریہی و کوفری، ئیسلامی و جاہلیہ تے گوہورینہ کا مہزن ب ئہجامی وی ہہ فرکیہ تہ دئیتہ گریدان، گوہورینا حالی مرؤقی: ہزر و بیر، دیتن و ہست، ردفنار و ئہخلاقے وی..

و دہمی ئہم سیرہ تے دخونین، ہر و ہسا سیرہ تا پیغمبرین بؤرین ژئ، ئہف مہسہلہ بؤ مہ زیدہ بہرچاٹ دبت، ہر پیغمبرہ کی ہاتبت گازیبا وی یا بہراہیہی و دویماہیہی گوہورینا تارپا جاہلیہ تے بو ب پڑناہیہا ئیسلامی، پاکرنا شرکی و دانانا تہو حیدے، خودی دبیرت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ (النحل: ۳۶) مہعنا: چو پیغمبر نہ ہاتبوون دا بنہ ریہرین نہ تہوہی، یان سہرؤکین سہرہلدانین جفاکی، و شورہ شین تہخہی (طہبہقی) .. و ئہو ہہمی ژئ ل وی باوہری بوون کو (تہو حیدہ) مرؤقی ژ ہر عہدینہ کا ژ قہستا رزگار دکہت، و رجا وی ژ ہر قہیدہ کا ژ درہ و نازاد دکہت، و ریکے ددہ تہ ہہمی ہیزین وی کو ب دورستی کار بکہن. و ل سہر فی بناخہی ئیسلام -کو گازیبا ہہمی پیغمبران بو- مہزترین بزاقا رزگاربخواز بو بؤ مرؤقی، چونکی (تہرکیزا) وی ل سہر ہہمی لایین ژینی بو، نہ کو لایہ کی ب تنی ژ نہ فسا مرؤقی، یان واقعی ژینا وی.

۴- سیرہت بؤ مہ ناشکرا دکہت کو (موحہمہد) -سلاف لی بن- مہزنہ کی عہسائری

و سہرؤکہ کی نہ تہوہی نہ بوو:

و ئہف چہندہ بؤ موسلمانے تہرؤ گہلہک یا فہرہ، مہ گوت: تہرؤ؛ چونکی ل زہمانے مہ بی نوکہ، وپشتی (مہدرہسہین قہومی) بؤ دوبارہ نقیسینا دیروکے پیدا بووین، گہلہک مہسہلہ و رویدانین دیروکے ہاتنہ دہرنشیفکرن، و خہلت ہاتنہ خواندن، و ژ پیکہ نینین فی مہدرہسہی ئہو قہرہمانہ کی و ہکی صہ لاحہ ددینے ئہیووی، ئہوی دنیا ہہمی دزانت کو کورده، ہاتہ ہڑمارتن ئیک ژ (بہطہلین قہومیہا عہرہبی) یین خزمہ تا (عرووبہ تے) کری!! و

بهري هنگي پيغهمبهري خودي ب خو ژي هاته حسيبکرن (زهعيمه کي عهري) يي نارمانجا خو کرييه نهو (نوممه تا عهري) بکته نيک، و مافي وان ژ نمبراتوريبه تين زورده ستين وي ده مي بستينت، و وهلاته کي عهري يي نيکگرتي و خودان نيک ئالا پهيدا بکته!!

ل سهر بناخه يي قي خواندنا بهروفاژي، گازيبا ئيسلامي ل سهر بناخه يه کي (قهومي و عورووبه وي) هاته خواندن و شرؤقه کرن، و تشتي غهريب نهو بوو گه لهک ژ خودانين قي بوچووني د خواندنا ديريؤکي دا نه نهو بوون يين باوهرييه کا باوهري ب ئيسلامي هه ي ژي، بهلکي ههر وهکي وان دقيا ب قي چهندي دلين موسلمانين نه عهريب ژ ئيسلامي سار بکن، و وان سست کن، نه گهر نه.. چو ته فسيرتن مه نطقي يين دي بو قي کاري وان نين، نه گهر ئيسلام نه نهو بت يا نهو پيگيريبي پي بکن، پا دي بوچي شانازيبي پي بهن، و که نه (صناعه ته کي عهري)؟!

راسته ئيسلام نيکه مين جار د (بيته ته کا عهري) دا پهيدا بوو، و خودي ديترت:

﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ (الأنعام: ۱۲۴) خودي چيتر دزانت کاني دي رساله تا خو ل کيقه دانت، بهلي ئيسلام نه (به رههم و قهر يژا) بيته تا عهري بوو، وهکي (عورووبه ويان!) دقيت مه تي بگه هينن، و موحه ممه د -سلاف لي بن- زهعيمه کي (عهري) نه بوو، نهو گازيبا موحه ممه د پي هاتي ههر نهو بوو يا پيغهمبهري خودي هه مي ژ نووحي و حه تا عيساي -سلاف لي بن- پي هاتين، گازيبا ئيسلامي، نهوا دبه بوونه کا نوي بو مروقي..

راسته زماني ئيسلامي عهري بوو، و سالؤخه تين شه خصيه تا عهري د جيلي نيکي يي قي نوممه تي دا -و پيغهمبهري ژي نيک ژ وان بوو- د بهرچاڻ بوون، ب حوکمي هندي کو نهو عهري بوون، بهلي نه سالؤخه تين قي شه خصيه تي نهو (ته وجيه) دکرن و (سه يطره) ل سهر وان دکر، چونکي نهو که سين بيست سالان نه ياره تيبا ئيسلامي و پيغهمبهري کري، و ب شيري لي راوه ستيان ههر عهري بوون، و ههر قوره يشي بوون، و سالؤخه تين شه خصيه تا عهري ل نک وان ژي هه بوون، نه بهس هنده.. بهلکي هندهک جارن فان قوره يشان ده ستين خو دکرنه د ده ستين هندهک که سين دي يين نه قوره يشي دا، بهلکي يين نه عهري ژي دا، دا دويمه يي بو گازيبا ئيسلامي بدانن، و ل لايي بهرانبهر ژي پيغهمبهري -سلاف لي بن- و سه حابيتن وي، ههر ژ روژين نيکي هه بوون د ناڻ دا يين

نه قوره يشي نه عه رهب ژي، تشتي هندې دگه هينت کو گازيبا ئيسلامې ئەوا ژ نک خودي هاتي، ژ هندې مهزنتره کو گازيبه کا قهومي يان يا عه شائري يا بهرته نگ بت، وه کي وان گازيبان يين (زه عيمتين دنيايي) پي رادبن و خه باتي بو دکهن..

و وهک ده ليله کي بچويک ل سهر قي چهندي گوهداريا قي (ئحصائي) بکهن:

بهري (حه مزه و عومهر) بينه د ئيسلامې دا، کو ب هاتنا وان د ئيسلامې دا قويناغه کا نوي ژ ژيبسي قي گازيبې دست پي دکهت، ناڅين (۶۷) که سان ئەم دزانين کو ئەون يين ل سهرې هاتينه د ئيسلامې دا، (۴۲) ژ وان قوره يشي بوون، (۳۲) زه لام و (۱۰) ژن، و (۱۲) کهس ژ عه شيره تين دي يين عه رهبانه، و (۱۳) عه بد و جاريه بوون، و (۲) ژ وان ههر عه رهب نه بوون، ئيک بيلالي حه به شي بوو، و يي دي صوهه يي رومي بوو.

ژ قي هژمارتنا کورت دئيه زانين کو ئيسلام ههر ژ ده سپيکا ژيبسي خو گازيبه کا عه شائري و يا قهومي يا بهرته نگ نه بوو، و ته و حيدا دورست ئەوا د ئيسلامې ب تني دا هه ي، جهوه ره کي کارگير و (فه ععاله) د ههر نه فسه کا هه بت دا يا باوه ريبي پي دئينت، عه رهب بت يان عه رهب نه بت، و ب قي ديتنا بهر فهد يا ئيسلامې هه ي، ئيسلام شييا شارستانيه کا و هسا ئاڅا کهت (خالدي کورې و هليدي يي عه رهب) و (طارقي کورې زيادي يي بهر بهر) و (صه لاهه دديني کورد) و (سه يفه ددين قوطز يي مه ملووک) و (محه مه د ئەلفاتحي تورک) بينه ئەو لبه يين موکم يي ديوارې قي شارستانيي دورست کرين.

ژینه‌نیگارا پیغمبه‌ری ژ چ ژیده‌ران وه‌برگرین؟

پشتی بو مه ناشکهره بووی کانئ بوچی و چاوا ئەم ژیاننامه‌یا پیغمبه‌ری -سلاڤ لئ
بن- بخوینین، تشتی دی بیئ گرنگ ئەڤه‌یه ئەم دیار بکه‌ین کانئ ئەم ژیاننامه‌یا وی -سلاڤ
لئ بن- ژ چ ژیده‌ران وه‌برگرین، دا نیاسینا مه بو پیغمبه‌ری یا پیکهاتی و دورستتر بت؟

ل سه‌ری دئ بیژین: ژ وه‌فادارییا جیلئ ئیکئ یئ قئ ئوممه‌تئ، کو جیلئ سه‌حاییان
بوو، د گهل پیغمبه‌ری خۆ، ههر تشته‌کئ په‌یوه‌ندی ب پیغمبه‌ری ڤه‌ه‌بت وان پاراستییه و
بیئ کیم و زیده‌هی بو مه ڤه‌گوه‌استییه، چ گۆتتین وی بن، چ کریارین وی بن، یان هه‌تا ئەو
تشت بن یین گێدان ب که‌سینییا وی ڤه‌ه‌ین.. و ئەو لایین په‌یوه‌ندی ب ژینا پیغمبه‌ری
ڤه‌ه‌ین، ل سه‌ری -ل سه‌ر ده‌مئ سه‌حایی و تابعییان- ب ناڤئ (المغازی) ده‌اتنه نیاسین،
تابعیئ ناڤدار (زین العابدین) کورئ حوسینیئ کورئ ئیمام عه‌لی، ئەوئ ل سالا (۹۴)
کوچی مری، دبیتت: مه وه‌سا خۆ فیری (مه‌غازیین پیغمبه‌ری) -سلاڤ لئ بن- دکر، کانئ
چاوا مه خۆ فیری سووره‌تین قورئانئ دکر.. مه‌عنا: کانئ چاوا سه‌حاییان جیلئ پشتی خۆ
ژ تابعیان فیری قورئانئ دکر، وه‌سا وان ئەو فیری ژینه‌نیگارا پیغمبه‌ری ژئ -سلاڤ لئ
بن- دکر.

و د ناڤ جیلئ تابعییان دا هنده‌ک ناڤ د قئ مه‌جالی دا گه‌ش و به‌رچاڤ بوون،
وه‌کی -بو نمونه-: عوروه‌یئ کورئ زوبه‌یری (ل سالا ۹۲ مریوو)، ئەوئ بابئ وی دبوو
کورمه‌تئ پیغمبه‌ری، و ئەببانیئ کورئ ئیمامئ عوئثمان (ل سالا ۱۰۵ مریوو)، و
موحه‌مه‌دئ کورئ شه‌ابئ زوه‌ری (ل سالا ۱۲۴ مریوو).

و پشتی ڤان جيله‌کئ دی هات وان ژئ کارئ خۆ یئ سه‌ره‌کی کربوو کۆمکرنا ربوایه‌تین
سیره‌تئ، و ناڤئ ژ هه‌مییان به‌رچاڤتر ل فیری موحه‌مه‌دئ کورئ ئیسحاقییه، ئەوئ ل سالا
۱۵۲ مری، و ب راستی ئەو دئیتنه هژمارتن شیخئ نفیسه‌رین سیره‌تئ.. ئبن ئیسحاقی

کتیبه‌کا مه‌زن ل بن ناغې (المغازي) دانا، به‌لې مخابن ئەف کتیبای وی ب تمامی نه‌گه‌هشتیبه مه، هەر چهنده بارا پتر ژې ب پرتکا عه‌بدلمه‌لکې کورې هېشامی (ئهوې ل سالا ۲۱۸ مری) یا گه‌هشتیبه مه، و دئیته زانین کو ئبن هېشام شاگرده‌یې ئیمامې به‌ککائی بوو، و به‌ککائی شاگرده‌یې ئبن ئیسحاقی بوو، ئبن هېشامی کتیبای سه‌یدایې سه‌یدایې خو (المغازي) وه‌رگرت، و هنده‌ک گوهورپین و ده‌ستکاری تیدا کرن، و هنده‌ک ریوایه‌تین وی ژ هنده‌ک سه‌یدایین خو یین دی گوھ لې بووین، لې زنده‌کرن، و کتیبه‌کا نوی ژې چیکر و ناغې وې کره (السيرة النبوية)، و ئەف کتیبه‌ نوکه ب ناغې (سيرة ابن هشام) دئیته نیاسین، و ئەو ب تمامی یا گه‌هشتیبه مه، و گه‌له‌ک جارن یا هاتیبه‌ چاپکرن ژې.

پشتی قی قویناغې و ل سه‌دسالا سیبې مشه‌ختی، ده‌سته‌که‌کا دی یا زانایان ده‌رکه‌فت، خەم ژ کومکرنا ریوایه‌تین سیره‌تې خوار، و کتیب د قی ده‌لیقه‌یې دا دانان، ژ وان: ئیمامې واقدی، خودانې کتیبای (المغازي)، و موحه‌مه‌دې کورې سه‌عدی، خودانې کتیبای (الطبقات)، و گه‌له‌کین دی.

و پشتی قی چهندي ژ سه‌دسالا سیبې و هیرقه‌ بزاقا دانانا کتیبان د سیره‌تې دا به‌رفره‌ه بوو، و هنده‌ک زانا په‌یدابوون کتیب د لایه‌کې سیره‌تې یې تابه‌ت دا دانان، وه‌کی: نیشانین پیغه‌مبه‌رینیبې (دلائل النبوة)، و سالو‌خه‌تین پیغه‌مبه‌ری (الشماثل)، و سه‌ره‌اتیبا بوونا پیغه‌مبه‌ری (المولد)، و چهندي لایه‌کین دی.

و ژ بلی قی چهندي دیرۆک نفیسین موسلمان ژې، وه‌کی ئیمامې طه‌به‌ری، و پشتی وی (ابن الأثیر)، و (ابن کثیر)، و (الذهبي)، و هەر دیرۆکنفیسه‌کې دی یې هاتی ده‌مې دیرۆک دنفیسې، د ناغ نفیسینا خو دا بیاقه‌کې مه‌زن ددا بابه‌تې سیره‌تې، حه‌تا ده‌ره‌جه‌کې کتیبین وان یین دیرۆکی نوکه یین بووینه ژنده‌ره‌کې سه‌ره‌کی بو هەر که‌سه‌کې بقیت سیره‌تې بزانت.

و به‌ری ئەم به‌حسې ژنده‌رین وه‌رگرتنا سیره‌تې بکه‌ین، مه‌ دقیت ئیشاره‌تې بده‌ینه مه‌سه‌له‌کا گرنگ، ئەو ژې ئەقه‌یه: د گه‌له‌ک بابه‌تین سیره‌تې دا ریوایه‌تین ژیک جودا، و هنده‌ک جارن یین هه‌قدژ ژې هه‌نه، هنگی مروّف چ بکه‌ت؟

ل سهري دڅيټ هم بزانيڼ نه هر ربوايه ته کا هاتييه څه گوهاستن يا دورسته، لهو ل دهمي ودرگرتن ربوايه تان دڅيټ هم چوند خاله کان ل بهر چاف ودرگرين:

۱- هتا ربوايهت بيته قه بويلکرن، دڅيټ هم ل گوتننن زانايين هديسي بين (جرح و تعديل) ي بزقرين، و هر (سه نه دهکا) وان قه بويل نه کريت، دڅيټ هم بيخينه ژير گوماني، و ب پشتراستي ودرنه گرين، هتا (سه نه دهکا) دي وي ب هيز بيخت.

۲- هر ربوايه ته کا هه قدر بت د گهل (ظاهري قورناني) يان (نوصول و بناخه بين سهره کي) بين ئيسلامي، نابت ل سهر ظاهري وي بيته ودرگرتن، چونکي دبت يا درست نه بت، يان ته فسيرا وي يا وه سا نه بت وه کي هم تي دگهين.

۳- نه گهر دو ربوايهت هه قدر ئيک بن، دڅيټ هم (قاعيده بين ته رجحي) وه کي زانايين نوصولي دبتن ب کاربينن.

۴- خواندنا زانايان بو ناقه روکا ربوايه تان، يان ب ته عبيره کا دي شروفه کرنا مه بو سهرهاتي بين سيره تي، تشته کي جودانه ژ ربوايه تي ب خو، و شهرت نينه هر شروفه کرنا هه بت يا درست بت، ب تايه تي نه گهر هم ل بيرو خو بينن کو گه لهک جارن شروفه کرن دکه فته ژير زوق و بوچونين شروفه کري.

پستي قی مه دڅيټ بيزين: دهمي مه بڅيټ سيره تي بزانيڼ پيټڅيه هم ل چوند ژيدهرين سهره کي بزقرين، ژ وان ژيدهران کو ل څيري هم دي ب کورتي به حسي ژي کهين:

۱- قورنانا پيروز:

قورنانه موعجيزه يا بهر ده واما قی دینی، و کيتابا وی يا نه مر، يا کو چو کي ماسي نه گه هشتيني، و ب پهنگه کي پاراستي و تمام گه هشتيه مه، و ئيک ژ وان گه لهک بابه تين قورناني څه گرتين بابه تي څه گيرانا هندک رويدانين سيره تينه، و دڅيټ ژ بير نه کهين کو نه گهرين هاتنه خوارا گه لهک تايه تين قورناني په يوه ندييه کا موکم ب سهرهاتي و رويدانين سيره تي څه هه بويه، مه عنا: تيگه هشتنا درست بو مه عنايا تايه تين قورناني، و زانينا بهر فره بو رويدانين سيره تا پيغمبهری -سلاډ لي بن- دو مه سه له نه ژيک نايينه جودا کرن.

و چونكى قورئان نه كتيبهاكا ديروكويه، ؤهو دهمى سهرهاتيبهكا ديروكي قه دگوهيتز، وهكى كتيبتي ديروكي هند گرنكيبي نادهته دهمى و جهى هندی گرنكيبي ددهته وينهكرنا نفعالاتين كه سبتين سهرهاتيبى، و ؤهو تشتي د هزرا وان دا دگه پريا، و ؤهو دهرس و عيره تين ژ سهرهاتيبى دئينه وهرگرتن، لهو دهمى مروث سهرهاتيبى د قورئانى دا دخويت ههست ب تام و نفعالهكا تاييهت دكهت، و خوړوى ب روى بهرانبهر رويدانان دببنت، لهو ههر كهسه كى بقت قه كوليني ل دؤر ژينه نيگارا پيغمه مبهري -سلاڅ لى بن- بكهت، يان رويدانين وي بزان، پيتشيه ل قورئانا پيروژ بزفرت، و هزرا خو باش د وان نايه تان دا بكهت يين په يوه ندى ب سيره تي قه ههين.

۲- كتيبتي سونه تي:

و ؤهو كتيبتي سونه تي خواندين، دزانت كو ههر ئيك ژ وان ناڅپره كا تاييهت تيدا ههيه ل بن ناڅي: (المغازي و السير)، بو به حسكرنا ژ هندهك لايين ژينه نيگارا پيغمه مبهري -سلاڅ لى بن-، و بو زانينا رويدانين سيره تي پيتشيه مروث نه ب تنى ل شان ناڅپران بزفرت، بهلكى د ناڅپرين دى ژى دا ژ كتيبتي سونه تي ئيشارهت بو گه لهك سهرهاتيبتي سيره تي دئينه دان، و كانى چاوا ئه گهرين هاتنه خوارا نايه تين قورئانى په يوه ندى ب دياركرنا گه لهك رويدانين سيره تي قه ههيه، وهسا ئه گهرين گوتنا حه ديسان ژى گه لهك جارن په يوه ندى ب دياركرنا هندهك لايين سيره تي قه ههيه..

ژ بهر قى چهندي زفرين ل كتيبتي سونه تي مفايه كى باش دگه هينته وي كهسى يى بقت خو د سيره تي دا شارهزا بكهت.

۳- كتيبتي ديروكي و سيره تي:

بهري نوكه مه دياركر كو هزرا كو مكرنا زانينان ل دؤر سيره تا پيغمه مبهري -سلاڅ لى بن- و نيشادانا وان ههر زوى ل نك صه حابى و تابعيان پهيدا بوو بوو، و پشتى هنگى ب دهمه كى كيم هزرا دانانا كتيبتي تاييهت ژى ل دؤر سهرهاتيبتي سيره تي ل نك هندهك ژ وان په يدا بوو، و زهمانه كى دريژ پيغه نه چوو حه تا هژماره كا مه زن يا كتيبتيان ل دؤر سيره تي هاتنه دانان، و د گهل شان كتيبتيان يين سيره ت هه مى يان هندهك لايين سيره تي ب خو قه

گرتین، هژماره‌کا نه یا کیم یا کتیبان ل دۆر رویدانین دیرۆکی ب گشتی ژى ژ لایین زانا و دیرۆکفانین موسلمان هاتنه دانان، و پشکه‌کا نه یا کیم ژ فان کتیبان ژى بۆ قه‌یدکرنا رویدانین سیره‌تی هاتینه تهرخانکرن، و ئەف کتیبه ژى بۆ وى یی بقیته سیره‌تی بزانت دبنه باشتین ژێدهر..

به‌لى ل قییری دقیت نه‌ئیتته ژبیرکرن کونه ههر ربوایه‌ته‌کا د فان کتیبان دا هاتیه قه‌گوه‌استن یا دورسته، لهو دقیت مروّف یی هشیار بت، و ل ربوایه‌تین دورست بگه‌پریته، و یا باشت بۆ خوانده‌فانی -ب تاییه‌تی ئەوئ گه‌له‌ک شاره‌زا نه‌بت د دیرۆکی دا- ئەوه، ئەو ل وان کتیبان بزقپرت یی ژ لایی وان دیرۆکفانان هاتینه نفیسین یین شاره‌زایی د علمى حه‌دیسى ژى دا هه‌ی، وه‌کی: ئبن که‌ثیر و ذه‌ه‌بى بۆ نمونه.. چونکی ئەف ره‌نگه‌ زانایه گه‌له‌ک جارن ب کارئ ره‌خنه‌گریی ژى رادبن، و حالئ سه‌ندا وان ربوایه‌تان ژى ئاشکه‌را دکهن یین ئەو د کتیبین خو دا قه‌دگوه‌یزن، نه وه‌کی وان زانایان یین دویر ژ علمى حه‌دیسى و (جهرح و ته‌عدیلی)، ئەوین ههر ربوایه‌ته‌کا هه‌بت قه‌دگوه‌یزن، یی دهره‌جا وئ دیار بکه‌ن.

و بۆ وى که‌سى قه‌کۆلینى ل دۆر سیره‌تی دکه‌ت، و زانینان بۆ خو ل دۆر کۆم دکه‌ت؛ دا ب ریتکا نفیسینى یان گۆتنى پیشکیشی خه‌لکی بکه‌ت، گۆتنه‌کا فهر هه‌یه دقیت بیته گۆتن: سیره‌ت ژيانا پیغهمبهریه -سلاف لی بن-، و پیغهمبهر وه‌کی ههر مروّفه‌کى دی نینه، وه‌کی ههر مروّفه‌کییه ژ لاین خو یی ئینسانی قه.. به‌لى، به‌س پشتگیریا وى ب وه‌حیا خودی و موعجیزه‌یان ژى ده‌اته‌کرن، و ئەو که‌سى به‌حس پیغهمبهری -سلاف لی بن- دکه‌ت، چى نابت وى وه‌کی (قائیده‌کى عه‌بقه‌رى) نیشا خه‌لکی بده‌ت، و ژيانا وى ژ ههر ره‌نگه‌کى موعجیزه و (ته‌ئیدا ئیلاهی) بشۆت، یان به‌روفاژى وئ چه‌ندى وى وه‌سا نیشا خه‌لکی بده‌ت کو ئەو د سه‌ر مروّفینیبى را بوو، یان -حاشا- ره‌نگه‌کى خوداینیبى ل نک هه‌بوو، یان ههر تشته‌کى د ژيانا وى دا هه‌ی ب موعجیزه و کارین (خارق) ب رتقه‌ دچوو..

ده‌مى مروّف سیره‌تی بۆ خه‌لکی قه‌دگپرت، دقیت بزانت کانئ ئەو بۆ کى دئاخشت؛ دا بزانت کانئ ئەو دئ چ بیژت، بوخارى ژ نیمام عه‌لى قه‌دگوه‌یزت، دبیرت: (وى تشتى بۆ خه‌لکی بیژن یی ئەو تى دگه‌هن، ما هه‌وه دقیت خودی و پیغهمبهری وى دهره‌ین ده‌ریتخن؟!))، مه‌عنا: ده‌مى مروّف باهه‌تین سیره‌تی بۆ خه‌لکی قه‌دگوه‌یزت، دقیت تبیعه‌تی

وي خه لکي بزانت يي نهو بابه تي بو پيشکيش دکهت، دا ناخفتنا وي بو وان نه بته فتنه، و راسته ده مي مروفت به حسي سيره تي دکهت دقيت (عاطفي) ب کار بينت؛ چونکي نهو يي به حسي وي پيغمه مبهري دکهت يي قيانا وي واجب ل سهر موسلمان، به لي نهف (عاطفه) دقيت (مهو و عيه تي) ژ بيراي وي نه بت، و بزانت کو قيان هندي د توخوبيت خو يي دورست دا بت، نهو بو خوداني خو نابته سالوخه ته کي (سلي).

وهکي ههر بابه ته کي دي، ده مي مروفت سيره تي ژي فه دگيرت، پيتقييه ههر ژ سهری نارمانجا خو بزانت، چونکي نارمانجه شيوه و ريبازا مروفي ده سنيشان دکهت، و وهکي نه م دزانيه بابه تين سيره تي گه له کن و دژيک جودانه، و هتا مروفت نارمانجا خو بزانت و ب جه بينت، پيتقييه ههر ژ ده سپيکي وينه د سهری وي دا يي ناشکهر بت، دا بشيت ب رهنه گه کي ناشکهر بو وهرگري فه گيرت.

و بهري نه م ده ست ب فه گيرينا سيره تي بکهين، تشتي دويماهيي يي مه دقيت نيشاره تي بو بدهين، نهو ل قی زه مانتي مه گه له ک کتيب و فه کولين ژ لايي روزه لاتناسان ژي فه ل دور سيره تي هاتينه به ره فه کون، و ههر چهنده نهو و هسا خو نيشا مه ددهن کو نهو د نفيسيپن خو دا د (مهو و عي) و بي لانه ژي، به لي گومان تيدا نينه کو (به گراوه ندي) وان يي ره و شه نييري و هزي کاره کي مه زن ل سهر وان ههيه، و گه له ک جاران نهو نارمانجيتن خو يي خراب د کراسه کي (علمي) يي (خاپينوک) دا پيشکيش دکهن، و ل نک وان چو مانع نينه کو سه د راستيپن وان يي خوش نه بت بيتن ب تني دا دره وه کي د ناڅ را به لاف کهن، هنگي مروفتين وان نه نياسن، ژ بهر وان سه د راستيپان، دي هزر دکهن نهو هنده ک مروفتين خودان وژدان و (مونصن)، لهو دي وي درهوا وان باوهر کهن و به لاف کهن!

تشتي ژ هه ميبي گرنه گتر کو مروفتي لي هشيار بت د نفيسيپن وان دا، نهو شروقه کرن يي نهو ددهنه رويدانين سيره تي، نهو شروقه کرنين نهو هزر و بيرين خو پي درباس دکهن، و پيغمه مبهري -سلاف لي بن- و سه حايبين وي ب رهنه گه کي کرت نيشا خه لکي ددهن.. لهو نه م ديتين: خوانده قاني موسلمان ده مي نفيسيپن وان دخوينت، دقيت گه له ک يي هشيار بت، و پي نه نيته خاپانن.

بهري هه لاتنا روڼاهي

جيهانهكا حبه تي:

ل سه دسالو شه شې پشتي بوونا عيسا پيغهمبهري -سلاف لي بن- جيهان تيكدا د دهليشه يهكا حبه تيبې دا دژيا، و ههر كه سي ب ديروكا ژينا مروڅيني سي ناگهدار بت دي زانت نه نه ئيكه مين جار بوو مروڅيني تووشې شي حبه تيبې دبت.. نه خيتر! ههر جار هكا روڼاهيا چرايې پيغهمبهري نيې كز بيا، جيهان بهر ب تاريستانهكا ب سه هم شه دچوو، ههر جار هكا دهنگي گازيا خوداناسيې كيم بيا يان كه بيا، جيهان بهر ب بي دينيه كا زبانكار شه دچوو.

ب راستي بهر په رين ديروكا شي مروڅيني سي گه لك ديمه نين عنتيكه ل سهر هاتينه نه خشاندين، نه شه ژ وي روژي وهره يا بابي مه ناده مي بهر په رې ئيكي ل سهر رووي عهردى شه كرى و هتا وي سه رده مي نه م به حس ژي دكه ين -بهلكي خو هتا نه قرو ژي!- نه گهر نه م ب ته رازيا باوهر بيا ب خودي بكيشين، دي بينين مروڅيني سي بارا پتر ژيې خو د حبه تيبې دا بوړاندييه، وهكي كه سه كي مه ست و ته له س بوويه يې پتريا ده مي خو د بي هوشيايې دا دبه ته سهرې! يان ژي وهكي وي نه ساخي بوويه يې ژ بهر دژواريا تايين گران ژ بهر دناخت!

نه گهر نه م سوك بهرې خو بدينه ده ست و دارين جيهانې ل وي ده مي پيغهمبهري خودي -سلاف لي بن- تيدا هاتيه هنارتن، دي بينين جيهان تيكدا چاقه ريبې سهركيشه كي بوو خهلكي ژ حبه تيبې رزگار بكت و بهرې وان بده ته كنارې خودي، بهر ل هندې بوو پيغهمبهري دويماهيې بيت دا بهرې روويې وان ژ تاريا بي فاميايې بده ته روڼاهيا باوهر بيا.

ب راستي د شي دهليشه يا كورت دا نه نشيېن ده ست و دارين جيهانې وي سه رده مي ب بهر فده ل بهر چاقتن هوه بدانين، به حسې چ بكه ين و چ نه كه ين؟

دهوله تا رومي.. نهوا دیني خودي سهر و بن کري و گهلهک ژ چيشانوکي
صه نه مبهريستين نغريبيان خرابتر لي کري؟

يان ژي دهوله تا فوري.. نهوا (ناگر) ل شوبنا خودي داناي و دويکهفتنا دلچوون و
گرداريان کري؟

يان ژي ملله تين دي نهوين راسته رتيا خودي و نداکري و سه رچه ميای ماین بهرامبه ر
خوداوه ندين چيکري؟

د نايه ته کا کورت دا ژ قورثانا پيروز، خوداي مه زن حالتي مروثينيبي بهري و پشتي
هاتنا پيغه مبهري -سلاش لي بن- بو مه ديار دکه ت، و ديترت: ﴿وَأَذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ قَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ
مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿۳۳﴾ (آل عمران: ۱۰۳).

وينه يه کي گهله کي د جهي خو دايه: هزارا جفاکه کا ژيکفه بووي و بژاله بکه، يا تزي
نه ثيان و کهرب و کين، ههر هندهک دوژمناتيبي د گهل هنده کين دي بکه ن و لي بگه پرين
چو نه خوشييا ههبت بيننه ريکي.. ل وي ده مي دوپراتي د نابقه را وان دا دگه هته دويماهيبي،
خيرخوازهک بيت و وان هه مييان بگه هينته نيک و دهستي خو ب سهری دا بينت و هه مييان
بکه ته نيک دهست و نيک دل وه کي برايین ده يايي، ما نه قهنجييه کا مه زنه؟

يان ژي هزارا مروثه کي نه زان و کيم تيگه هشتن بکه، بگه هته سهر ليثا کورکه کا تزي
ناگر، مه ژييه کي وه سا نه بت بهري وي ژ قی تيچووني وه رگيرت، ئينا کاري خو بکه ت،
ده هه نين خو هلده ت و چاچين خو بنقینت و سنگ و سنگ بچت دا خو پاچيته ناف ناگري،
نهوا ناگري سه داسه د دي وي سوژت و که ته کولييه کي ره ژيبي.. ل وان ده ليقه يان مروثه کي
جامير بيت، دهستي وي بگرت و ته نا به ته جهه کي خوش و بيترتي: ل قيرري روينه. ما نه
قهنجييه کا مه زنه؟

نهوه مه ته لا مروثينيبي بوو ل سه رده مي هنارثنا پيغه مبهري -سلاش لي بن- نيزيک
بوو خو د که ندالي نه مانج دا به رده ته د چالا تيچووني دا، به لي خودي وه سا بو هه ز نه کربوو،
لهو ژ بانين بلند هاته که ره مي و دهستوري ب بوون و هنارثنا رزگارکري جيپاني دا و

مزگيڼي هاته بلندکرن ل عسمانان و عردی کو هنده پيغهمبهري خوششي دئ جيهاني ب هاتنا خو گهش و روهن کهت.

مروقه کلي هلبژارتلي:

ل وی دهمی پيغهمبهري خودی -سلاف لی بن- هاتييه دنيايي، جيهان همی -وهکی مه گوتی- ل هيثيا کهسهکی بوو بیت و بهري خه لکی بده ته ريکا سه رفه رازيبي، ل گه لهک جهان -نه خاسم ل وان جهين جوهی و فهله لی دژيان- به لاقبوو بوو کو نيزيکه پيغهمبه رهک بیت و نالايی دينی خودی هلگرت و خه لکی ل دؤرا کوم کهت.

نيزيک بوو سه دسالو شه شی ژي پستي بوونا عيسای -سلاف لی بن- ب دويماهی بیت و هيشتا نهو پيغهمبه نه هاتي يی تهورات و ننجيلي گوتی دئ نيت، سهرداچوون و خرابی و دویرکهفتنا ژ خودی ل همی جهان به لاقبوو بوو، نه فامی (جاهلييهت) ل سه ر همی لايين ژيني زال بوو بوو، خو باوه ريبا ب خودی ژي ل نک پترين خوديتناسان پاراستی نه ما بوو، لهو مروث همی د چاقين خودايی مه زن دا شکه ست بوون ب تنی نهو کت و ماتين مروثان نه بن نهو ين راستيا باوه ريبی هيشتا ل نک مای، وهکی پيغهمبه ر -سلاف لی بن- د گوتنه کا خو دا ديترت: ﴿وَإِنَّ اللَّهَ نَظَرَ إِلَىٰ أَهْلِ الْأَرْضِ فَمَقَّتَهُمْ عَرَبَهُمْ وَعَجَمَهُمْ إِلَّا بَقَايَا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾^(۱).

جيهان همی بهري هاتنا پيغهمبه ري -سلاف لی بن- ل بن باری دویرکهفتنا ژ خودی دنالی، هتا خودی ده ستوری دای سه ر و بهر بينه گوهارتن و پيغهمبه ري دويماهیي بیته هلبژارتن و فریکرن.. گه لهک کهس ل هيثيی بوون بينه هلبژارتن بو وئ پيغهمبه رينيا به حس ژي دئيه کرن، به لی قه ده را خودی نهو همی ب پاش فه هیلان، چونکی کهس ژ وان نهو نه بوو یی بشيت ملين خو بده ته بهر فی باری گران، مروقه کی دی هلبژارت، یی رۆژه کا ب تنی ژي ل سه ر هزرا وی نه بوو کو نهو بو فی کاری بيته هلبژارتن، وهکی نايه ته ک ديترت: ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَرْجُونَ أَن يُلْقَىٰ إِلَيْكُمُ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ﴾^(۸۶) (القصص: ۸۶).

(۱) موسلم (۷۳۰۹) ژ عياضی موحاشی قه دگوهيترت.

هلېژارتن بۆ کارېتن مهزن نه ب دلچوون و هيقييانه، بهلکي ب شيان و پيښه هاتنانه، گهلهک مروقتين هه نه هيقييېتن بهرفرهه بۆ خو دريسن بهلي گاڤا دېته دؤرا کرنې خو پاشقه دېهن، و گهلهک کهس هه نه د بې دنگن و نه گهر بۆ دؤرا کرباران کهس نه شيت دهستين وان بگرت. پيغهمبهري هلېژارتنه که ژ لايې خودي ڤه، و ب تنې خودييه دزانت کانې کييه ب دورستي ب کير هلگرتنا په ياما وي دئيت: ﴿ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ ﴾ (الأعراف: ۱۲۴).

د ناف کيله شوکا هه ڤرکي و دوژمنکارييې دا ئهوا ل روژهلات و روژئاڤيا جيپهاني بهلاڤ.. و دوير ژ مهيدانا خولتيکدانا باژيرقاني و شارستانييې، ملله تهکي بې سەنگ ل بنې بهريهکا هسک و زوها دژيا، ملله تهکي بژاله و ژيکښه بووي بوو، کانې چهند يې دويربوو ژ شارستانييې، هنديترييې دويربوو ژ خودي، هژمارهکا مروقان کوب تبليتن دهستي دهاتنه هژمارتن د ناف دا مابوون ل دويڤ دهست و دارې ديني ئيبراهيم پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- عهبدينييا خودي دکر، بهلي نيزيک بوو صه نه مپه رتسييا بهلاڤ نه هيليت کهسي ناگهه ژ وان بمينت.

به رانبهر هه مي کيم و کاسين ژ ڤي ملله تي هاتينه ڤه گوهاستن، بهلي دڤيت ژ بيرا خو نه بهين کو هژمارهکا نه يا کيم ژ سالڅه تين باش ژي د ناف دا هه بوون و نه دويره مانا وان ل سهر خورستييا ساده و دوير ژ گرتکين هه ڤرکييا فهلسه ڤين خرش و بې مفا بهرچاقترين باشييتن ڤي ملله تي بن.. نه زانيني جهې خو د ناف دا کربوو، بهلي نه زانينهکا هندا ئاسي نه بوو کو نه ئيته چاره سه رکرن. دويري خودي دژيان، بهلي فهلسه ڤين بې دينييې مه ژييې وان خراب نه کربوو، وهکي ناخهکا ڤهلهو بوون چاڤه رتي وي دهستي بوون يې چاکييې د ناف دا بچينت دا ل پاشه روژهکا نيزيک بېته دارهکا ب خهمل و بېته بهري.

ل جههکي ژ ڤي بهرييا پان و بهرين، باژيرهک هه بوو خه لکي وي دهڤهري هه مييې ب چاڤهکي بلند و پيروژ بهري خو ددايي، و وان ل دريښيا سال و ده مان ئه و بۆ خو کربوو پروگهه، ژ بهر وي ئاڤاهييې ديسروکا دانانا وي دزڤرته سهر ده مي ئيبراهيم و ئيسماعيلي -سلاڤ لي بن- هه چهنده ل جههکي هسک و زوها و گهرم ژي بوو، بهلي ژ لايې خوارن و ڤه خوارنې ڤه يا بې کيماسي بوو، و دوير نينه ئه ڤه ژ نه نجامين وي دوعايا بهرکهفتي بت

ئەوا باپيري خەلکي ئى باژيري ئيبراهيمي ژ خودايي خو کرى، دەمى گوتى: ﴿ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَّارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الْعَمَرَاتِ ﴾ (البقرة: ۱۲۶).

ل ئى باژيري ئوبجاخەکا هيتئين پاقر دژيسا، يا هيتئين پاقر چونكى باپيري وان يى ئيكي ئيسماعيل بوو، ئەف ئوبجاخە ب خو ژى دبوو چەند بابكەك، بابكي ژ هەمميان پيشكيشتر هاشمى بوون، چونكى ئەو ب خلمەتا مالا خودي ئەوا دگوتتى: (كەعبە) رادبوون، هەر وەسا ب كاري وان حەجبيان ژى رادبوون ئەوين هەر سال جارەكي قەستا ئى جەبى دكرن، ديسا چونكى مەزنييا قورەيشيان د دەستى وان دا بوو هندی عەبدلموطەلبى كورئ هاشمى يى ساخ.

ژ مللەتى عەرەبان، ژ ئوبجاخا قورەيشيان، ژ بابكي هاشمميان و ژ بنەمالا عەبدلموطەلبى پيغهمبهري دويماهيي -سلاف لى بن- هاته هلبژارتن.

بنەمالا عەبدلموطەلبى:

عەبدلموطەلب باپيري پيغهمبهري بوو -سلاف لى بن- ناخى وى يى دورست (شيبهيه) يەنى: پير يان پيراتي، دبيتن: ئەو ب ئى ناخى هاتبوو ب ناخكرن؛ چونكى هەر ژ بچوبكاتى هندەك موبيتن سپى كەفتبوونە سەري وى، عەبدلموطەلب كورئ هاشميه، و ئەو كورئ عەبدمەنافيه، و ئەو كورئ قوصهيه، و ئەو كورئ كيلابييه، و ئەو كورئ موررەيه، و ئەو كورئ كەعبيه، و ئەو كورئ لوئەيه، و ئەو كورئ غالبيه، و ئەو كورئ فەرييه، و ئەو كورئ مالكييه، و ئەو كورئ نەضرييه^(۱)، و ئەو كينانەيه، و ئەو كورئ خوزەيمهيه، و ئەو كورئ مودركهيه، و ئەو كورئ ئلياسه، و ئەو كورئ موضهرييه، و ئەو كورئ نەزاريه، و ئەو كورئ مەعديه، و ئەو كورئ عەدنانيه^(۲).

حەتا (عەدنانى)، كو بابى وى يى بيست و ئيكييه، چو خيلاف د ناخهرا زانايين نەسەبى د زنجيرا نەسەبا وى دا چى نەبوويه، و د سەر عەدنانى را ب دورستى نەهاتيهيه

(۱) ناساخي نەضرى (قورەيش) بوو، و هەر كەسەكى د نەسەبا خو دا دگەته وى دبيتن: قورەيشى، و هندەك

دبيتن: قورەيش نەقيى وى فەر بوو، (پرته: البدايه والنهيايه لابن كثير ۲ / ۲۰۰).

(۲) بوخارى ب ئى رەنگى ئەدگوهيژت.

نہ بوو.. چونکہ ئەو ل باژیری (غەزە) ل شامی مربوو، هنگی سەلمایی بریار دا ل مالبابا خو بمینت و نەزقپتە مەکەھی.

پشتی سەلمایی بچوبکی خو دانای، دەرکەفت کور، و ناچی وی کرە: (شیبە)، و شیبە حەفت سالان ل نک خالین خو ما ل مەدینی، ل سالا حەفتی مامی وی موططەلبی کورئ عەبدەنافی هاتە مەدینی و ئەو ژ دەیکا وی دزی و دگەل خو زقراندە مەکەھی، و دەمی خەلکی مەکەھی موططەلب دیتی هاتیبە باژیری و بچوبکەکی حەفت سالی دگەل دا، پسار ژئ کر: ئەوی کیبە ل گەل تە؟

موططەلبی بەرسقا وان دا و گۆت: ئەو عەبدی منە!

ژ هنگی وەرە خەلکی گۆتی: عەبدی موططەلبی، حەتا وە لی هاتی ئەف ناسناچی خەلکی بو وی دانای ژ ناچی وی مەشهورتر لی هات.

شیبە خوارزایی خەزەرەجیبین یەثری، ل مەکەھی ل نک مامین خو مەزن بوو، و ژ بەر کو ئەو مەرۆفەکی تیگەهشتی بوو، وی جەیی بابی خو هاشمی گرت، و دەمەک ب سەر دا هات ئەو بوو مەزنی مەکەھی..

عەبدلموططەلبی پتر ژ ژنەکی ئینابوو، و وی دەه کور و شەش کچ هەبوون، کورئ وی یی ژ هەمیان مەزتر حارث بوو، لەو دگۆتنی بابی حارثی.. و کورپن وی یین دی ئەفە بوون: ئەبوو طالب و ناچی وی یی دورست عەبدەناف بوو، و ئەبوولەهەب و ناچی وی یی دورست عەبدلعوززا بوو، و زوبەیر، و حەجل، و موقەووم، و ضرار، و عەبدللاھ، و عەبباس، و حەمزە، و کچین وی ئەفە بوون: صەفییە، و بەیضاء، و عاتیكە، و ئومەیمە، و ئەروا، و بەررە.

و کورپن وی ئەبوو طالب و عەبدللاھ و زوبەیر، دگەل هەر پینج کچان ژ بلی صەفیایی، دەیکا وان فاطمایا کچا عەمری بوو، و ئەو ژنەکا قورەیشی بوو.

عەبدلموططەلب نەگەهشتبوو ئیسلامی، چونکی دەمی هیشتا پیغمبر -سلاف لی بن- زاووک، ل هەشت سالیی باپیری وی مربوو، و باپیری وی هنگی پیرەمیترەکی ب ناف سال قە چوویی بوو، و ئەو ل (حوجوونی) ل باکووری مەکەھی هاتبوو قەشارتن.

کولانا بيرا زه مزه م:

ل سهر دهمي عهدلموططه لبي خه لکي شه دگتپرا کو بهري ب ره خ که عبي شه بيره کا ناثي هه بوو دگوتني: (بيرا زه مزه م)، خودي نهو بو پينغه مبهري خو نيسماعيلي و دهیکا وي هاجهري ژ عهردی په قاندبوو، به لي ل زه مانه کي ژ ميژه نويجاخا (جورهوم) نهو بير ب ناخي داگرتبوو، و بي سهر و شوبن کربوو.

شه شه کي، دهمي هيشتا عهدلموططه لب ب ناف سال شه نه چروي، و نه بوويه نيک ژ مهن و ماقوبلين مه که هي، وي د خوي دا ديت نيکي دگوتني: هه ره زه مزه م بکوله.. سي چار شه فان وي نهف خهونه دديت، و شه شه کي نهوي هاتييه د خهونا وي دا گوتني: هه ره فلان جهي ژ که عبي بکوله زه مزه م دي دهر که فت. و ژ بهر کو دو صه نه ميتن قوره يشيان ل وي جهي بوون، وان قه بويل نه کر نهو وي جهي بکولت، هنگي عهدلموططه لبي کوره کي ب تني هه بوو کو حارث بوو، وي کورپي خو دا د گهل خو و گوتني: تو بهر هانيني ژ من بکه، و نهز دي عهردی کولم.. هنگي قوره يشيان گهل ل وي کرن، و طان ليتدان کو ته عه ياله کي بوش نينه بهر هانينا ته ژ مه بکه، عهدلموططه لب ب شي گوتنا وان تیکچوو، و د گهل خو گوت: نه گهر من گه لهک کور هه بان قوره يشيان بسته نه دکر فان گه فان ل من بکه، و هنگي عهدلموططه لبي سوژ دا نه گهر خودي دهه کوران بده ته وي نهو دي نيکي بو خودي که ته قوربان!

د سهر گه فين قوره يشيان را، و د گهل کو وي کهس نه بوو بهر هانيني ژي بکه ت ژ بلي کورپي وي حارثي، وي بهر ده وامي دا کارپي خو، و جهي بيرپي کولا، و گاغا قوره يشيان ديتي نهو بي مجده، وان ده ست ژي بهر دا، و پشتي کولاني هه زوي نيشانين هه بوونا بيرپي بو وي دهر که فتن، و ناث ژي زا، و هنگي که يفه کا مهن بو وي و بو هه مي خه لکي مه که هي هه مييان چي بوو.

پشتي شي سهر هاتيبي قه در و بهايي عهدلموططه لبي د ناف قوره يشيان دا زنده تر لي هات، و بهر پرسييا بيرا زه مزه م، و کارپي ناثدانا هه جيان که فته ده ست عه بدموططه لبي، و پشتي مرنا وي نهف کاره ما د ده ست کورپي وي نه بوو طالبي دا ده مه کي، پاشي نهو بو عه باسي ما.

عبداللاهي بابي پيغمبري:

مه گوت: ده مي قورهيشيان هه فرکياا عهبدلموطه لبي ل سهر کولانا بيرا زه مزه م کري، و گه لئ کرين، وي ل سهر خو نه زکر کو ههر جاره کا خودئ دهه کوران بده ته وي، نهو ئيک ژ وان بکه ته قوربان بو خودئ، و ل نک که عبي سهرژئ که ت! و گاڤا کورپن وي بووينه دهه، وي قيا نه زرا خو ب جه بينت، لهو وي کورپن خو هه مي کومکرن، و مه سه لا نه زرا خو بو وان گوت، وان گوته بابي خو: يا ته دقيت بکه ..

هنگي عهبدلموطه لبي پشک هاقيت، و گوت: هه چيبي پشک بکه فته سهر نه ز دئ وي سهرژئ که م، و پشتي وي پشک هاقيتي، پشک که فته سهر کورپن وي عهبدللاهي، ئينا وي ده ستئ کورپن خو گرت، و بره نک نه ساف و ناييله ي کو دو سه نه م بوون قورهيشيان قوربانين خو ل نک فه دکوشتن، گاڤا قورهيشيان نه ف چنده زاني هاتنه به راهيبي و گوتئ: دئ چ که ي؟

وي سوجه تا خو و قورباني بو وان فه گيڤرا، وان گوتئ: نه گهر تو ئي چهندي بکه ي خه لک ژئ دئ چاڤ ل ته که ن و کورپن خو که نه قوربان، نه م ئي قه بويل ناکه ين.. و هه تا نه ف قوربان نه مينته د ستوي دا هه ره نک خيڤزان که کئ شاره زا و سوجه تا خو بو فه گيڤره، به لکي نهو ربه که کئ بو ته بينت.

عهبدلموطه لبي ب يا وان کر، خيڤزانکي گوته عهبدلموطه لبي و قورهيشيان: بچويکئ خو ببه نه که عبي و پيش وي فه دهه حيشتران بکه نه قوربان، و پشکئ پاڤين، نه گهر که فته سهر وي دهه حيشترين دي زيده که ن، و وه سا هه تا خودايي هه وه رازي دبت، و پشکئ دئيخته سهر حيشتران، وي گاڤئ کانئ نهو حيشتر دئ بنه چهند هوين وان هه مييان پيش زاروکئ خو فه بکه نه قوربان.

عهبدلموطه لبي ب يا خيڤزانکي کر، حيشتر دهه دهه زيده دکرن و ههر جاره کا وي پشک دهاقيت نهو دکه فته سهر عهبدللاهي، هه تا حيشتر بووينه سه د، هنگي ژ نوي پشک که فته سهر حيشتران، که يفا عهبدلموطه لبي و خه لکئ مه که هئ گه له ک هات، کو عهبدللاه ژ فه کوشتنئ رزگار بووي.

ب ڦي رهنګي خودايي مهزن بابي پيغهمبهري خو -سلاف لي بن- عهبدللاه ژ کوشتنی رزگار کر، و ڦي سهرهاتيبی بيرا خه لکي مه که هي ل سهرهاتيبا ئيبراهيم و ئيسماعيلي ئيناڤه، دهمي خودي فهريمان ل ئيبراهيمي کري کو ئهو کورپي خو بکه ته قوربان، پاشي وي ل دووماهيبي بهرانه ک بو فريکر و گوتی: ئه ڦي پيش کورپي خو ڦه بکه قوربان، وه کي د نايه ته کا پيروژ دا ژ قورناني هاتي: ﴿فَبَشِّرْهُ بِعَلِيمٍ حَلِيمٍ﴾ ﴿١٣١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبُنَىٰ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَتَأْتِيَ أَحْمَدُ مَا تَوَمَّرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِرِينَ ﴿١٣٢﴾ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٣٣﴾ وَتَدَيَّنُهُ أَنْ يُبَارِكَهُمْ ﴿١٣٤﴾ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّعْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٥﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٣٦﴾ وَتَدَيَّنُهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٣٨﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٩﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤١﴾﴾ (الصافات: ١٠١-١١١).

ثامينيا دهیکا پيغهمبهري:

پشتي عهبدللاه ژ ڦه کوشتنی رزگار بووی، و بوويه زهلامه کي تمام، بابي وي ئيک ژ شريفترين و پاڅرتري کچين قورهيشي بو وي خواست، ئهو ژي ثامينيا کچا وهه بهي کورپي عهبدمه نافي کورپي زهه بهي کورپي کيلابي کورپي مورده وي بوو.

و وه کي ئاشکه را بابي پيغهمبهري -سلاف لي بن- کو قورهيشي بوو و ژ بابکي هاشميبان، و دهیکا وي کو ئهو ژي قورهيشي بوو و ژ بابکي زوهريبان، هه رده ل کيلابي کورپي مورده وي دگه هنه ئيک، کو باپيري وان يي چار پينجه کييه.

عهبدلموططه لبي ثامينيا کچا وهه بهي ژ بابي وي وهه بهي کورپي عهبدمه نافي بو کورپي خو عهبدللاهي خواست، و وهه به هنگي مهزني بابکي زوهريبان بوو ژ قورهيشيان، و بو زانين وهه بهي زوهري برايي خه زويري عهبدلموططه لبي بوو، ژنکا عهبدلموططه لبي (هاله) کچا ووهه بهي کورپي عهبدمه نافي بوو، و ئهو دهیکا هه مزه به و مه تا سه عدي کورپي ئه بوو وه ققاصييه، بابي سه عدی مالک و مه تا وي هاله پسمام و دوتمامين ثامينيا دهیکا پيغهمبهرينه -سلاف لي بن-.

و ب ڦي رهنګي قهده را خودي ل سهر هندي پيک هات کو دهیک و بابين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل دورين نيڤا سالا ٥٧٠ زاييني (٥٤ بهري مشهختي) بگه هنه ئيک، و

پشتی گهشتنا وان ب شهش حفت هه یقه کان رویدانه کا مهزن ل مه که هی چیبوو، نهو ژي هاتنا نه بره هی حبه شی بوو بو مه که هی ب نیه تا خراب کرنا که عیبی، نهو رویدانا ب ناقی رویدانا فیلی هاتییه نیاسین، و هندی نهو رویدانه کا غریب بوو ل بهر خه لکی مه که هی وان نهو کر بوو تاریخ بو سهراتی و رویدانین خو، دا بیژن: فلان تشت هنده سالان بهری یان پشتی سالا فیلی چیبوو بوو.

سالا فیلی:

بهری بوونا پیغمبره ژي خودی - سلاف لی بن - ب کیمر ژ دو هه یقان، سهراتییا فیلی رویدابوو، نهو سهراتییا بوویه جهی حیبه تییا خه لکی ده قهری ژ لایه کی قه، و ژ لایه کی دی قه بوویه نه گهرا پتر بلند بوونا قوره شییان د چاقین عه ره بان دا، و گه لهک زانایین سیره تی ل وئ باوهرینه کو نهف سهراتییه دبه تیک ژ نیشانین پیغمبره نییی (دلائل النبوة) بو پیغمبره ری - سلاف لی بن - وه کی دی بو مه ناشکرا بت.

نهف رویدانه ل دویمه هییا هافینا سالا (٥٧٠) زایینی چیبوو بوو، ل وی ده می وه لاتی یه مه نی ل بن ده ستی حبه شییان بوو، و مه زنی حبه شییان ل یه مه نی نه بره هی نه شره م بوو، و نهو ل سهر دینی فله یان بوو، ده می وی دیتی عه ره ب هه می، و ژ وان خه لکی یه مه نی، قه در و بهایه کی مه زن دده نه وئ که عبه یا دکه فته مه که هی، نهوا تژی ژ صه نه مان، وی گه لهک ب قی چه ندی نه خوش بوو، ئینا وی بریار دا دیره کا فره و خوش و مه زن ئاقا که ت، دا بهری عه ره بان بده تی، و وه سا چیبوو وی دیره کا عه جیب ل صه نعائی ئاقا کر و ناقی وئ کره (قولله یس)، به لی ئارمانجا وی ب جه نه هات، و چو عه ره بان قه ستا دیرا وی نه کر، نه بهس هنده، به لکی دیژن: زلامه کی ژ (کینانه یان) ده می زانی ئارمانجا نه بره هی نهوه دیرا وی جهی که عیبی بگرت، نهو رابوو شه قه کی ب دزی قه چوو د وئ دیری قه و ده سنقیژا خو لی خوش کر! دا که ریپن نه بره هی قه که ت، گا قا نه بره هه ب وئ چه ندی حه سیای نهو زیده عیجز بوو و بریار دا هیرشی بکه ته سهر مه که هی و که عیبی خراب بکه ت.

و نهو بوو ل هافینا سالا (٥٧٠) زایینی وی له شکه ره کی مه زن به ره هه قکر، و فیله ک ب پیش ئیخست و ب نک مه که هی قه چوو، هه تا گه هشتییه بازیری طائیفی ل رۆژه لاتا

مه‌که‌هې، و ژ ویرې هنده‌ک زه‌لامین خو هنارتنه مه‌که‌هې دا سه‌ح و سویان بو وی بینن، ب ریشه وان هژماره‌کا حیشتترین خه‌لکې مه‌که‌هې گرتن و د گهل خو برن، و دوسه‌د حیشتترین عه‌بدلموططه‌لبی د ناڅ وان حیشتران بوون، نه‌بره‌هه‌ی پسیار کر: کییه مه‌زنې مه‌که‌هې؟ هنده‌کان گوتې: عه‌بدلموططه‌لبه، ئینا وی هنارته ب دویف را، و گاڅا نه‌و گه‌هشتییه نک نه‌بره‌هه‌ی، نه‌بره‌هه‌ی قه‌دره‌کې زیده بو گرت، هتا دبیزن: نه‌و ژ سهر کورسیکا خو هاته خواری و ل نک وی روینشت، وگوتې: نه‌ز نه‌هاتیمه شه‌رې هه‌وه بکه‌م، نه‌زې هاتیم قې مالی خراب بکه‌م نه‌وا هوین دبیزنې: که‌عبه، عه‌بدلموططه‌لبی گوتې: مه‌ژې نه‌قیت شه‌رې وی بکه‌ین، و هه‌ما ب مه‌څه نائیت نه‌م شه‌رې وی بکه‌ین..

پاشی نه‌بره‌هه‌ی گوته عه‌بدلموططه‌لبی: ته چ داخواز ژ من هه‌یه؟ عه‌بدلموططه‌لبی گوتې: زه‌لامین ته دوسه‌د حیشتترین من بین برین، نه‌ز هه‌ز دکه‌م تو وان ل من څه‌گه‌رینی.

نه‌بره‌هه‌ی گوتې: ده‌مې من بو جارا ئیکې تو دیتی، تو گه‌له‌ک د چاڅین من دا یی مه‌زن بووی، به‌لې نوکه پستی ته نه‌ف داخوازه ژ من کری تو د چاڅین من دا هاتییه خوار، نه‌زې هاتیم دا که‌عبا ته و باب و باپیرین ته خراب بکه‌م، تو بو من به‌حسې دوسه‌د حیشتران دکه‌ی؟!

عه‌بدلموططه‌لبی گوتې: نه‌ز خودانې حیشترانم، و به‌یتی خودانه‌ک هه‌یه نه‌و دې وی پارېزت.

هنگی نه‌بره‌هه‌ی حیشتترین وی لی زفراندن، و نه‌ف زفرې مه‌که‌هې، عه‌بدلموططه‌لبی گوته خه‌لکې مه‌که‌هې: ژ باژېری دهرکه‌فن، قه‌ستا چیا و دۆل و نه‌الان بکه‌ن، نه‌کو له‌شکه‌رې وان نه‌خوشیې بکه‌هینته هه‌وه.. و دبیزن: به‌ری عه‌بدلموططه‌لب ژ مه‌که‌هې دهرکه‌فت، نه‌و چوو خه‌له‌کا دهرگه‌هې که‌عبې گرت و گوت: ههر عه‌بده‌ک مالی خو دپارېزت، تو مالی خو پپارېزه، دا سویاهی خاچین وان ب سهر هتزا ته نه‌که‌فت، و نه‌گه‌ر تو به‌پلی نه‌و بکه‌هنه رووگه‌ها مه، وی بکه‌ یا ته دقیت!

رۆزه‌کا گران بوو ل سهر خه‌لکې مه‌که‌هې نه‌وین ژن و عه‌رز و عه‌یالی خو ژ باژېری دهریخستی و ههر ئیک ب لایه‌کی دا چووی، و ماینه‌ل هېقیبې کانې دې چ چی بت..

گاڦا لهشکهرئ نښه هې گهشتييه بهرده رازينکا حهره ما مه که هې، ل نهاله کا نيزيکي مينايي يا کو ديترئي: (نلموغه ممهس)، ل ويري فيلي نښه هې صه تمې، و هندي هاتني کو نهو پيشه بچت، نهو د جه دا ما و نه چوو، و گاڦا وان بهري وي ددا يه مهنې وي دکره غار! هنگي وان بريار دا فيلي بهردهن و نهو بچن، بهلي خودي وه سا حه ز کر رويدانه کا په رده در چي بت، نهو زي نهو بوو يا د سوور هتا (الفيل) دا به حس زي هاتيه کرن:

﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۚ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۚ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۖ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۚ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ ۝﴾ (الفيل: ۱-۵)
 يه عني: نهري ما ته نه زانيه - نه ي پيغهمبهري - کاني خودايي ته چ ب سهري خودانين فيلي نينابوو: نه بره هې حبه شي و لهشکهرئ وي نهوين فياين که عبه يا پيرو ز خراب بکن؟ نهري ما وي فهند و فيلا وان پويچ نه کر؟ و وي کومين تهيران ل دويث نيک ب سهر وان دا هنارتن: دا بهرکين ژ ته فنا هشک ب وان وهرکن. قيجا وي نهو ب وان بهرکان وهکي وي کايي ليکرن يا حهيوانهت دخون و دهاقين.

بارا پتر ژ لهشکهرئ نښه هې ب في رهنگي نهعه ده تي هاتنه کوشتن، و هندهک ژ وان ب کوته کی ب ره فا خو راگهشتن، و زقرينه يه مهنې د نساح و نيشه وي، و نيک ژ وان نه بره هې ب خو بوو، نهوي پشتي هنگي ب دهه کی کيم مري، و کورئ وي يه کسووم ل جهي وي بوويه مهزني يه مهنې.

نهف رويدانه ل دووماه ييا هه يفا شوياتا سالا ۵۷۱ زاييني چي بووو، کو دکه فته بهر انبهري هه يفا موهره رمي.

زانايي مهزن نين ته يميه ل دور في رويداني ديترئ: (جيرانين بهيتي موشرک بوون، په رستنا صه نه مان دکر، و ديني فه ليهان ژ ديني وان چيتر بوو، ژ في چه ندي دئيه زانين کو نهوا چي بووي نه ژ بهر جيرانين بهيتي چي بووو، بهلکي ژ بهر بهيتي ب خو بوو، يان ژ بهر پيغهمبهري بوو - سلافت لي بن -، نهوي ل وي سالي ل نک بهيتي هاتيه سهر دنيايي، يان ژ بهر ههرويان، و ههر چاوا بت نهو ژ نيشانين پيغهمبهرينيا وي بوو)^(۱).

(۱) ابن تيمية: الجواب الصحيح لمن بدل دين المسيح، ۴ / ۱۲۲.

و نه گهر حبه به شي شيابان بچنه د حهرده ما مه که هي دا، و به يتي خراب بکه ن، دویر نينه وان خه لکي مه که هي گرتبان و ئيخسیر کربان، و هنگي ده يکا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه و ا گران ب وي دا د گهل وان ئيخته ئيخسیر کرن، و دا وي زي کهنه کوله! قيجا دا کو خودي پيغهمبهري خو و به يتا خو ژ قی نه جمای کریت بپاريزت، وي نهف کاري موعجزه ب جه ئينا.

پشتی تیرنا نه بره هي و له شکه ري وي، و شکه ستنا وان يا کریت، خه لکي مه که هي ب که يف زقربنه مالين خو، و که عبه د چاقين وان و بين خه لکي دي زي دا ژ عه ره بان پتر پيروز بوو.

دهيك و بابين پيغهمبهري ل ولي دهمي:

دهمي نهف رویدانه چيوي بابي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ژيانی دا نه بوو، بهري هاتنا نه بره هي ب نيزيكي حهف هه يقان عه بدللاهي کورې عه بدل موططه لبی ژنکا خو ئامینیا کچا وهه بهی قه گوهاستبوو، و پشتی قه گوهاستني ب هه يقه کي دویمان کاروانه کي بازرگانی يي قوره بشييان ژ مه که هي دهرکهف و بهر ب شامي قه چوو، عه بدل موططه لبی کورې خو عه بدللاهي هلبزات دا د گهل کاروانی دهرکهفت، عه بدللاهي داخوازا بابي خو ب جه ئينا، و د گهل زه لامين قوره بشييان قه ستا شامي کر.

پشتی کاروانی قوره بشييان بازرگانیا خو پتک ئينای، و ژ شامي زقري ب رتکي قه عه بدللاهي پي حه سيا کو ههر وه کی له شي وي يي گران دبت، و دهمي نهو گه هشتينه مه دينی ئيش ل وي گران بوو و نهو نه شيا د گهل کاروانی بزقريته قه، لهو وي قه ستا مال خالانين بابي خو ژ ئويجاخا خه زره جيبان کر، و ما ل نک وان.

ل مه که هي عه بدل موططه لبی پيره مي ل هي قيا کورې خو بوو، و وي ژ هه مي کورين خو پتر حه ز ژ عه بدللاهي دکر، به لي کاروان گه هشت و عه بدللاهي د گهل دا نه بوو، و دهمي وان خه به ري نه خو شيا عه بدللاهي گه هاندييه عه بدل موططه لبی وي کورې خو يي مه زن (حارث) هنارته مه دينی دا د هه وارا برايي خو يي بچويک بچيت، به لي قه ده را خودي زويتر ژ حارثي گه هشتي، و عه بدللاهي ل مه دينی مر.

دهمى عبدالله لاهى بابى پيغهمبهري -سلاف لى بن- مري، ژبيى وي ل دؤرين بيست و پينج ساليى بوو، و دهمى نهو مري وي ماله كى وهسا ل پشت خو نه هيتلا بوو، دببشن: ههما وي ب تنى پينج حيشتر، د گهل چهند سه رين په زى، و جارييهك نهوا دگوتنى: (دهيكا نهيمهنى) هه برون، لهو پيغهمبهري -سلاف لى بن- و دهيكا وي ب فهقيرى ژبيان.

هه ر ل دووماهيا وى هاقينى، يه عنى: پشستا مرنا عبدالله لاهى ب دهمه كى كيم، نه برهه ب لهشكه رى خو فه ژ يه مه نى دهر كه فت و قهستا مه كه هى كر، دا كه عبى خراب ب كه ت، و نهو هاته سه رى يا هاتيه سه رى.

و دهمى سه ر هاتيا فيلى چيبوى، نهو حه فت هه يث بوو دهيكا پيغهمبهري -سلاف لى بن- ئامينايا كچا وهه بى يا گران بوو ب وي، و پشتى نه برهه چويه هيلاكى ب نيزيكى پينجى رؤژان پيغهمبهري -سلاف لى بن- هاته سه ر دنيايى.

هه لاتنا روناھيبي

دوعا و مزگيناي و خهونا بهر اي بووناي:

د حه ديسه كا دورست دا هاتييه كو هندهك صه حابي هاتنه نك پيغه مبهري -سلاف لي بن- و گوټني به حسي خو بو مه بكه، وي گوټ: ﴿أَنَا دَعْوَةُ أَبِي إِبْرَاهِيمَ، وَبِشَارَةِ عَيْسَى قَوْمَهُ، وَرُؤْيَا أُمِّي الَّتِي رَأَتْ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْهَا نُورٌ أَضَاءَتْ لَهُ قُصُورُ الشَّامِ﴾ يه عني: ئەز ئەو دوعامه يا بابن من ئيبراهيمي كرى، و ئەو مزگينيا عيسايي دايه ملله تي خو، و ئەو خهونا دهيكه من ديتي دهسي وي ديتي روناھيبيك ژي فه دپه شي قه سرتن شامي ژ بهر گهش دبوون^(۱).

دوعايا ئيبراهيمي ئەوه يا د ئايه تا (۱۲۹)يدا ژ سوورده تا (البقرة) هاتي، دهسي وي كورپي خو ئيسماعيل هيلايه ل مه كه هي، وي دوعايهك ژ خودايي خو كر و گوټ: ئەي خودايي مه، تو پيغه مبهره كي د ناڤ وان بهنيره ئايه تين ته بو وان بخوينت و كيتابي و سوننه تي نيشا وان بدهت، و وان پاقر بكهت.

و مزگينيا عيسايي بو ملله تي وي ئەوه يا د ئايه تا (۶)يدا ژ سوورده تا (الصف) هاتي، دهسي وي گوټييه وان: ئەز مزگينيبي ددهمه ههوه كو پيغه مبهرهك پشتي من دي ئيت ناڤي وي ئەحمدهه.

و خهونا دهيكه پيغه مبهري -سلاف لي بن- ديتي ئەفهيه يا پيغه مبهري ب خو بو مه ژي فه گوهاستي، دهسي ئەو ب حمله كهفتي ب پيغه مبهري -سلاف لي بن-، وهكي د هندهك ربوايه تين دي دا هاتي، وي د خهونا خو دا ديت روناھيبيك ژ وي دهر دكهفت و هند بلندبوو ههتا شامي ب قه سرتن خو فه ژ بهر وي روناھيبي گهش دكر. پيغه مبهري -سلاف لي بن- في خهونا دهيكه خو بو مه ته عبير دكهت و دببژت: ئەو روناھييا وي ديتي ئەز بووم. و قورئان ژي د ئايه ته كا خو دا بو مه ئاشكه را دكهت كو پيغه مبهري -سلاف لي بن- روناھيبيكه بو مه

(۱) حاكم و بهبهقي فه دگوھيژن.

هاتی، دهمی دبیرت: ﴿ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَوَجَّحْنَاهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَوَهَّدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ ﴾ (المائدة: ١٥-١٦) یه‌عنی: رونا‌هییه‌ک -کو پیغهمبه‌ره- و کیتابه‌کا ناشکه‌را -کو قورئانه- ژ خودی بو هه‌وه هاتییه، خودی به‌ری وی پی دده‌ته ری‌کی‌ن ته‌نا‌هی و سلامه‌تییی، و ب ئانه‌هییا خو وان ژ تاریان دهر دئی‌خته رونا‌هییی، و به‌ری وان دده‌ته ری‌که‌کا راست.

و هه‌لاتنا (فعلی) یا قی رونا‌هییی، و ب جه‌هاتنا قی دوعا و مزگینییی که‌نگی بوو؟

که‌نگی رونا‌هییا پیغهمبه‌ری هه‌هاتبوو؟

به‌لکی ل به‌ر گه‌له‌ک ژ مه‌ ئه‌ف پسیاره یا غه‌ریب بت، یان یا زیده بت، و دویر نینه هنده‌ک بیژن: ما کی هه‌یه نه‌زانت کو پیغهمبه‌ری مه‌ -سلاف لی بن- ل رۆژا دوشه‌نیی دوازده‌ی ره‌بی‌عولئه‌وه‌ولا سالا فیلی، کو دبه‌ته سالا (٥٧١) زایینی، پی هاتییه سهر دنیا‌یی!

به‌لی ئه‌م دبیرین: جاری له‌زی نه‌که‌ن! چونکی نه‌ ههر گوتنه‌کا دئیته گوتن، ئه‌گه‌ر خو یا به‌لاف ژی بت، دی یا دورست بت.. ل قیری مه‌ دقیت دویچوونا قی مه‌سه‌لی بکه‌ین، و گوتنن زانایین هه‌دیس و سیره‌تی و دیروکی ل به‌ر چاف بدانین، و هلسه‌نگینین، و بیخینه به‌ر تیرۆژکیتن ره‌خنی، دا بگه‌هینه بوچوونه‌کا بنه‌جه‌ دهر باره‌ی دیروکا بوونا پیغهمبه‌ری خوشتقی -سلاف لی بن-.

و به‌ری ئه‌م ده‌ست بده‌ینه شروقه‌کرنا قی بابه‌تی سی مه‌سه‌لین ده‌سپیکتی هه‌نه دقیت ئه‌م ل بیرا خو بینینه فه، ئه‌و ژی ئه‌فه‌نه:

مه‌سه‌لا ئیکتی:

زانین و ده‌سنیشانکرنا رۆژا بوونا پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گرنگییا خو ژ لایین دیروکی ب تنی فه هه‌یه، ئه‌گه‌ر نه.. ژ لایین دینی و شه‌رعی فه وی چو به‌ای خۆ نینه، چونکی ئه‌و نه‌ پشکه‌که ژ دینی، و چو ئه‌حکامین شه‌رعی ژی پیغه‌ دگری‌دای نین، له‌و ئه‌ف بابه‌ته دکتیبین سیره‌تی و دیروکی دا دئیته به‌حسکرن، نه‌ کو دکتیبین شریعه‌تی و ئه‌حکامان دا.

مهسه لا دويي:

دهرباره ي بونا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب تني نتتفاقا زانايان د تشته كي دا ههيه، نهو زي نهقهيه: بونا وي يا پيروز ل روزا دوشه نبييه.. نهو زي ژ بهر ههديسه كا دورست يا كو پاشي دي بهحس زي كهين -نهگه ر خودي ههز بكهت-، وهكي دي چهندي ههيشي بوو؟ وكيژ ههيف بوو؟ و ههتا كيژ سال زي بوو؟

نهقه جهي خيلافييه د ناقبهرا زانايين سيره تي و ديروكي دا.

مهسه لا سييي:

نهف گوتنين هه يين خيلاف ل سهر چييووي، نهگه نهه بكهينه د تهرازييا رهخنه يا علمي دا، يا كو زانايين ههديسي و (جهرح و تهديلي) كاري پي دكهن، چو ژ وان ژ لايي سهنه دي فه دبي عهيب و كيماسي نينن، يهعني: ههر بوچوونهك ژ فان بوچوونين هه نهگه ره كا وهسا تييدا ههيه نهو پي بيته لاواكرن (تهضعيفكرن) ژ لايي زانايين جهرح و تهديلي فه.

نهف ههر سي مهسه له، ههر ژ دهسپيكي دقيت ل بيما مه بن. پشتي شي چهندي، و ههتا گوتنا مه دورست بيته وهركتن، نهه دي گوتنا خو ل سهر چهند خاله كان ليكفه كهين، و ب شي رهنگي:

۱- بونا پيروز ل دوشه نبي بوو:

مهسه لا كو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل روزا دوشه نبي هاتييه سهر دنيايي، نهقه تشته كه زانا هه مي ل سهر د(موتنه فقن)، نهقه ب خيرا وي ههديسا دورست يا نيما مومسلم ژ نهبوو قه تادهي فه دگوهيژت، دبيژت: پسيارا گرتنا روييي ل روزا دوشه نبي ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته كرن، وي گوت: ﴿ ذَاكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَيَوْمٌ بُعِثْتُ، أَوْ أُنزِلَ عَلَيَّ فِيهِ ﴾ يهعني: نهو روزه كه نهزي تييدا بوويم، و نهزي تييدا هاتييه هنارتن، يان قورئان يا بو من تييدا هاتييه خواري^(۱).

(۱) برينه: صحيح مسلم، چاپا (محمد فواد عبد الباقي)، دار احياء التراث العربي، هديسا ژماره (۱۹۷)،

۳- بوون ل بهاري بوو:

پسيار ل قيرئ نه فقيهه: نهرئ بوونا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل كيژ وهرزي سالي بوو؟

وهكي مه گوتي چو دهليلين دورست -ژ لايئ سندهدي شه- د دهست مه دا نينن ناشكهره بكنه كاني بوون ل كيژ وهرزي سالي بوو، بهلي پشتي هه شهبهركرنا هندهك رويدانان و ديرؤكين وان بو مه ناشكهره دبت كو بوون ل وهرزي بهاري بوو. ژ وان رويدانان:

ژ حه ليما سه عدي دئته شه گوهاستن، كو پشتي دو سالي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل نك وي ب دويماهي هاتين، وي نهو زقرانه نك دهيكاي وي، بهلي ژ بهر بهره كه تا وي ژ مانا وي ل نك خو ديتي، نهو ما ب دهيكاي وي شه كو ساله كا دي ژي وي بهپلته ل نك وي، ئينا دهيكاي وي قانع بوو. و پشتي زقريني ب دو سي هه يشه كان، جاره كي نهو ژي غافل بوو، ديت نهو نه ل ويرييه، گوت: نهو چوم، من ديت خويشكا وي (يا شيري) يا وي دهلاقيت، و شعران بو ديترت، ئينا حه ليمايي گوتي: چاوا تو وي دهيلييه ل بهر شي گهرمي؟! (۱)

مه عنا: ده مي ژي پيغهمبهري -سلاف لي بن- دو سال و دو سي هه يشه كاملانا گهرما هاقيني بوو، و نه گهر نهو پاشپاشكي بزقرينه ده مي بوونا وي (بهري هنگي ب دو سال و سي هه يشان) دقيت دهم بهار بت.

مه سه لا دي: ديرؤكزان ديترن: سه رهاتيبيا هاتنا نه بره هه وي بو خرابكرنا كه عبي، و تيبيرنا وي، د نا شهبهرا (۲۰-۱۵) (۲) هه يشا موحه رده مي دا بوو ژ سالا (۵۷۱) زاييني، و گه لهك ژ وان ديترن: پشتي تيبيرنا نه بره هه وي ب چل يان پينجي رؤژان پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاتبوو سه ره دنيايي، و نه گهر نهو ل بييرا خو بينين كو زانايين فه له كي و سالنامه و

(۱) برته: السيرة الحلبية، علي بن ابراهيم الحلبي، چاپا ۲، دار الكتب العلمية، بيروت، ۱۴۲۷ هـ، ۱۵۰.

و ده سني شانكرنا دو سي هه يشان پشتي زقريني ژ لايئ (ئبن نه شيراي شه هاتيبيه، وهكي كتيبنا نتايج

الأفهام) دا هاتي يا مه محمود پاشا يي فه له كي، ژي شه دگوهيزت، پ ۲۳.

(۲) مه سه وودي ديترت: ل (۱۷) ي موحه رده مي بوو.

(تہ قوبمان) دبیرن: ل ساللا بوونا پیغمبرؐ -سلاف لی بن- ھیقا موحرره می دکهفته بهرانبر ھیقا شویاتی، دی بو مه ناشکھرا بت کو بوون دقیت ل وهرزی بهاری بت.

۴- بهلی چ ھیف بوو:

مه گوت: بوونا پیغمبرؐ -سلاف لی بن- ل ساللا فیلی بوو، ل وهرزی بهاری، بهلی نهو ل چ ھیفی بوو؟

د کتیبین سیرهتی و دیروکی دا -هندي مه دیتی- سی ھیف بو فی پرویدانی بیتن هاتینه دهنیشانکر، نهو زی نههنه: ھیقا صهفری، و ھیقا (ربیع الأول)ی، و ھیقا رهمهزانی.

نهوین دبیرن: بوون ل ھیقا صهفری بوو، دیاره دهلیلی وان ب تنی نههیه، نهو دبیرن: مادهم سهراهاتییا تییرنا لهشکھری نهبرههه ل نیقا موحرره می بوو، و بوون پشتی فی سهراهاتییی ب چل رۆژان بوو، دقیت دیروکا بوونی بکھفته ھیقا صهفری.

و نهوین دبیرن: نهو ل ھیقا رهمهزانی بوو، هیجهتا وان نههیه: نهو دبیرن: مادهم پیغمبرؐ -سلاف لی بن- ل سهری چل سالییی بوو، پیغمبرؐ و پیغمبراتییا وی وهکی نهو همی دزانیین ل ھیقا رهمهزانی دهست پی کربوو، لهو دقیت بوون زی ل ھیقا رهمهزانی بت.

و پشتی بن کھیر فی گوتنی شهگوهیزت، دبیرت: نهو گوتنه کا گلهکا غهریه^(۱).

و جمهوری زانایان ل وی باوهرینه کو بوونا پیغمبرؐ -سلاف لی بن- ل ھیقا (ربیع الأول)ی بوو، و زانایی ناقدار بن سحاق د کتیبیا خو (المغازی) دا ب ناشکھرایی فی چندی بنهجه دکهت، ده می دبیرت: نهو ھیقا پیغمبرؐ -سلاف لی بن- تییدا بووی ھیقا (ربیع الأول)ی بوو^(۲).

(۱) برینه: السیره النبویه لابن کثیر، چاپا دار المعرفه بیروت، ۱۹۷۶، (۲۰۰/۱).

(۲) السیره النبویه لابن هشام، چاپا ساللا ۱۹۵۵ یا شرکه مصطفی البابی الحلبي، ۱۸۵/۱.

وئۀف بۆچوونه يا دورستتره ژ بهر وي دهليلي مه بهري نوکه شهگيراي كو سه رها تيبيا نه بـره هـهـي پـشـتـي نيـقا هـهـيـقا مـوحـهـرـهـمـي بوو، و پشـتـي هـنـگـي ب پـيـنـجـي رـۆـژان پـيـغـهـمـبـهـر -سـلـاـف لـي بـن- هـاـتـبـو سـهـر دـنـيـايـي، وکـي دـئ د خـالـا بـيـت ژي دا پـتـر قـي مـهـسـهـلـي روهـن کـهـيـن.

۵- ل چهندي (ربيع الأول) ئ رۆناهي پهيدا بوو:

كو مه زاني بوونا پيرۆز ل ههيشا سيبی بوو، ئەوا دييتزني: (ربيع الأول)، نوکه مه دقيت بزانيان کاني ئەو ل کيژ رۆژي بوو ژ قی ههيشی؟ و هتا ئەف چهنده ب دورستی بو مه ئاشکهره بيت، مه دقيت وان گۆتن و بۆچوونان پيش چاف بکهين يين د قی دهريارهيي دا ههين، د گهل هلسهنگاندا وان.. و ئەو گۆتن و بۆچوون ئەقنه^(۱):

هندهک دييتزن: ئەو ل دووی ههيشی بوو، (ئبن عبدهلبر) قی چهندي د کتیبيا خو (الاستيعاب) دا شه دگوهيزت، و واقدي ژي قی چهندي ژ ئەبوو مه عشهري مهدهني شه دگوهيزت. ووهسا دياره كو زانايي مهزن (الحافظ العراقي) قی بۆچووني دورستتر دييت، ده مي د هزارمالکيا خو دا دييت:

وَوُلِدَ النَّبِيُّ عَامَ الْفَيْلِ   أَي فِي ربيعِ الأولِ الْفَيْلِ
ليومِ الاثنيْنِ مُبارَكًا أتي   ليلتَيْنِ مِنْ ربيعِ حَلْتَا^(۲)

و هنده کين دي دييتزن: پشـتـي بۆرـيـنا هـهـشـت رۆـژان ژ هـهـيـقـي، و ل سـپـيـدـهـيا رۆـژا نـهـهـي ئەو يي هاتييه سههه رديايي، و خوداني (السيرة الحلبية) ژ (قهسطه لاني) شه دگوهيزت، دييت: پترييا (ئههلي حهديسي) وهکي (حومه يدي و ئبن حهزمي) قی بۆچووني هل دبژن،

(۱) برينه: السيرة النبوية لابن كثير، (۱/۱۹۹).

(۲) ألفية السيرة النبوية، نظم الدرر السنية الزكية، للحافظ العراقي، دار المنهاج بيروت، ۱۴۲۶، پ ۳۵.

پشتی به چاڅکړنا څان هه می بوچوونان، و بهری ده سنیشانکړنا وی بوچوونا هم هزر دکهین ژ هه مییان نېزیکتره بو راستیی، من دځیت جاره کا دی بیرا هه وه ل هندئ بینمه څه کو چو ژ څان بوچوونان خودان سه نه ده کا درست نینه ژ لایئ ته رازیا هه دیسی څه، و بهلکی نه څه هندئ بگه هینت کو ده سنیشانکړنا روژا بوونا پیغهمبه ری -سلاڅ لی بن- وهک دیروک ل نک صه حابییان و یین پشتی وان ژي گرنګیا خو نه بوویه له و نه و ل دویش څی چه ندئ نه چوینه، و چو گوټین بنر ژ وان نه هاتینه څه گوهاستن د څی دهر باره یی دا.

پشتی هنگی ماده م مه چو ربوایه تین (صه حیح) ژ لایئ سه نه دی څه د څی دهر باره یی دا نین، و پیخه مه ت ده سنیشانکړنا روژا بوونئ دځیت هم ل گوټنا صنفکی دی یی زانایان بگه ربیین نه زانایین دیروکی و ربوایه تان، نه و ژي زانایین فه له کی و ته قویم و سالنامه یانه..

۷- زانایین سالنامه یان چ دیټرن؟

ب راستی د څی مه جالی دا څان په نگه زانایان، نه ب تنی یین موسلمان، بهلکی هنده کین نه وروپی ژي دوچوونه کا باش کریبه دا نه و روژا بوونئ ب دورستی ده سنیشان بکن، و باشتین کتیب د څی دهر باره یی دا هاتیبه نفیسین، و ب به چاڅین مه که فتی، کتیب (نتائج الأفهام) ه یا زانایئ فه له کی مه محمود پاشای^(۱) د څی کتیبی دا نفیسر پال دده ته سه رگه له ک دهلیلین علمی و فه له کی، دا بزانت کانئ هه یفا (ربیع الأول) ای یا قه مه ری ل سالا (۵۷۱) زایینی دکه فته به رانبه ر چ هه یفا شه مسی، و پشتی کومه کا ده لیلان نه و ناشکرا دکه ت کو: هیلالا هه یفا (ربیع الأول) ای یا قه مه ری ل سالا (۵۷۱) زایینی ل شه فا (۱۱) ژ هه یفا نیسانئ بوو بوو، سه عه ت نه هی و ده قیقا (۴۱) ل دویش وه ختی مه که هی، ژ بهر څی چه ندئ روژا ئیکئ ژ هه یفا (ربیع الأول) ای دکه فته به رانبه ر (۱۲) نیسانا وی سالی، و نه و روژ ئیکشه نب بوو. و نه گه ر هم روژان حسیب بکه یین، ژ ئیکشه نیئ، روژا دوازه دی هه یقی دی بته پینجشه نب، و چونکی پیغهمبه ر -سلاڅ لی بن- ب خو دیټرت: نه ز

(۱) نافی وی ب تمامی نه څه یه: (نتائج الأفهام في تقويم العرب قبل الإسلام و في تحقیق مولده و عمره

عليه السلام) بهری پتر ژ سه د سالان یا هاتیبه نفیسین، د نه صل دا ب زمانئ فره نسبیبه، و ل سالا

۱۳۰۵ مشه ختی یا هاتیبه وهرگپران بو زمانئ عه ره بی، و ل مصرئ چاپ بوو بوو.

ل روژا دوشه نېټې يې بوويم - وهكي د هديسه كا دوست دا هاتي - هم ب پشتر استي شه دشين بېژن: دوازدهي هه يقئ قهت و قهت نابته روژا بوونا وي، چونكي ژ هه شتي هه يقئ هتا دوازدئ ب تنئ دوشه نېك هه يه نهو ژي نهه هه يقئيه، كو دقئت نهو نهو روژ بت يا پيغهمبهري - سلاڅ لي بن - تيدا هاتييه سهري دنيايي. و نهف روژه، كو نهه (ربيع الاول) ييه، دكهفته بهرانبهري (۲۰ نيسانا سالا ۵۷۱ زاييني) و زانايين فهلهكي دبېژن: ل نيسانا قئ سالي كهوكهبا موشتهري هه قچوتئ كهوكهبا زوحه لي بوول بورجا عه قهري، و نهو ل نك زانايين فهلهكي باشرين ده مي تالعييه ^(۱).

و خودئ چيتر دزانت.

نهف ب نسيهت بوونا وي بوو - سلاڅ لي بن -، و ب نسيهت وهفاتا وي، ههري چهنده قئ بابتهي هم ل دووماهيا كتيي نين - نهگهري خودئ ههز بكهت -، به لي يا ناڅدار نهوه كو نهو ل روژا دوشه نېټې بوو، (۱۲) هه يقا ره بيعلئ نهوه لا سالا (۱۱) مشه ختي، و نهف روژه ل دويغ گوټنا شاره زايين فهلهكي دكهفته بهرانبهري (۷) خيرانا سالا (۶۳۳) زاييني، و پشتي زانينا فان هژماران، و ده مي هم سالان دكهينه روژ، بو مه ديار دبت كو پيغهمبهري - سلاڅ لي بن - (۲۲۳۲۹) روژان ژيايه، و فان روژان ده مي هم دكهينه ساليين قه ميري، دنبه (۶۳) سال و سي روژ.

نهف رهقم و ديروكين مه ده نيشانكرين ب ريكا نهقل و قه گوهاستين دوست، و حسيبا فهلهكيان ژي دكهفته بهرانبهري نيك، و خودئ چيتر دزانت كو يا دوستر دي نهو بت.. و ب قئ چهندي ديار دبت كو (۱۲) ره بيعلئ نهوه لي ب دوستي نهو روژ نينه يا پيغهمبهري - سلاڅ لي بن - تيدا هاتييه سهري دنيايي، بهلكي نهو نهو روژه يا وي تيدا وهغهر ژ دنيايي كري.

عه جيبين شه فا بوونئ:

(۱) برته: نتايج الأفهام، چاپا مصري ۱۳۰۵، پ ۳۰.

پيغه مبهري - سلاډ لي بن - ل سحارا رږژا دوشه نبي (۸ / ۹) ي هه يفا ره ببعولئ هه وه لا
 سال (۵۳) بهري مشه ختي، كو دكهفته بهر انبهري (۲۰ / ۴ / ۵۷۱ ز) هاتبوو سهر دنيايي،
 و دهمي هم كتيبي سيره تي - يين كهفن و يين نوي - دخوينين، و گوهداريا گوتتین دیركشان
 و نقيسه ران دكهين، هم دبينين گلهك ژ وان - ب تايبه تي نهو تين مه ولوود نقيسين - زیده خو
 دوه ستين بو هندئ دا وان نهخباران كوم بكن يين بهحسي (عه جيبين شهفا بووني) دكهن،
 وهكي: هه پفتنا ستوينين كوچكا كيسرايي، يان هسكبوونا ناڅا گولا ساوه، يان بوونا وي
 - سلاډ لي بن - سونه تكري و نافكبري و ب گرږين فه. . وهتد، ژ وان گوتنان يين ب ريكين
 دورست و نه دورست گه شستينه مه، و يين عقل قه بويل بكت و قه بويل نه كت، و يين
 د گهل علمي و هتا ديني ژي ري دكهفن و ري نه كهفن ژي، هه وهكي وان ب قي چهندي
 دقيت پيغه مبهري مه - سلاډ لي بن - ب رهنكه كي نه فسانه يي نيشا مه بدن، و مه وه تي
 بگه هينن كو نهو د سهر مرؤقين يي را بوو، لهو دقيت وهكي مرؤقان هم ميان نه هاتبه سهر
 دنيايي!

راسته نهو سه بيد و سهروه ري دوونده ها ناده ميه، و خوشتقيي خوداي عالهميه،
 به لي دقيت هم باش بزائين مه زنيا موحه ممد ي - سلاډ لي بن - ژ هندئ ناييت چونكي
 شهفا نهو تيدا هاتيه سهر دنيايي كوچكا كسراي و نه جاشي هژيا بوو. . يان ناگري
 مه جووسييان قه مري بوو. . نه خير! و نهو تين باوه ري ب موحه ممد ي - سلاډ لي بن - ينيان،
 و سهر و مالي خو گزي وي كري، وان نهف چهنده نه كروو چونكي موحه ممد ي - سلاډ لي
 بن - دهمي بووي وهكي ههمي بچويكان نه دكره گري و نيكسه ر بو خودي چوو بوو
 سو جوو دي. . نه، و مه د چوو كتيبي سيره تي ژي دا نه ديتيه كو كه سهك هاتبه نك
 پيغه مبهري - سلاډ لي بن - و باوه ري پي يينابت چونكي ل شهفا بوونا وي تشتين عه جيب
 چي بوو بوون. . نه گهر وه سا با مام و پسمامين وي بهري هم ميان دا باوه ري پي يين. .
 مه زنيا موحه ممد ي - سلاډ لي بن - ژ وي بهر هه مي ديت ي ب گازيا وي فه هاتي، نهو
 بهر هه مي چو كهس تيدا ب خيال نه چوپينه.

و نه گهر خو بو جهدهل هم باوه ري ب وان گوتنان بينين ژي يين هندهك نقيسه رين
 سيره تي فه دگيرن، ژ وان نيشانين په رده در يين كول شهفا بوونا پيغه مبهري - سلاډ لي بن -

ئاشكه را بووين، دى بيژين: ئهوين وئ شهقى ئه نيشان ديتين، نه دزاني ئهف نيشانه ژ بهر بوونا وينه، چونكى هتا پشتى هنگى ب چل سالان ژى بهري كهسى نه كهفتبوو موحه ممهدى -سلاف لى بن- و كهسى نه دزاني ئه و دى بته پيغه مبهر و دى رويى ديروكى گوهرت.

و پشتى موحه ممه د -سلاف لى بن- ب روناھييا ئيسلامى هاتى، و وى گازييا خودى د ناف خهلكى دا بهلاف كرى، ئهوين باوهرى پى ئيناي، و بهر دقانى ژى كرى، ل هيثييا هندى نه ما بوون بيرا خو ل وان عه جيببيان بينه فه يين ل شهقا بوونا وى چي بووين دا باوهرىيا وان موكمتر لى بت، و ئهوين باوهرى پى نه ئيناي ژى مه گوھ لى نه بوويه ئيك ژ وان باوهرى ئينا بت ژ بهر وان عه جيببيان ژيگوتى يين كو وان ل وئ شهقا ئه و تيدا بووى ديتين..

د سهر قى هه ميبى ژى را ئه و شهقا پيغه مبهر -سلاف لى بن- ل سحارا وئ د گه ل روناھييا ئه لندى هاتيه سهر دنيايى، گه لهك زاروكين دى ژى هاتبوونه سهر دنيايى، و ئه گه ر بو (موئمنه كى) هه بت وان عه جيببيان (ئه گه ر خو دراست ژى بن) بو بوونا وى پال بدن، بو (مونكرى) ژى هه يه بيژت: ئه و ژ بهر بوونا ئيكى دى پهيدا بوينه.. و چاوا حوكم د ناھه را قان ههردووان دا دى ئيته كرن؟ و ئيك ژ وان دى دهركهفت يى دوست؟

به رسف: ب وى بهر هه مى يى موحه ممه دى -سلاف لى بن- و خهلكى ديتر يى ل وئ شهقى بووين، ل پاش خو هتلاين، ل وئ شهقا موحه ممه د -سلاف لى بن- تيدا هاتيه دنيايى، دنيا هه مى ل هيثييا وى بوو، و وى ژ قى دنيايى بار نه كر هتا شوين تبلين خو ل سهر هه ر په ركه وئ ئاشكه را هتلاين، و ئهف مه زنيه تيرا موحه ممه دى هه يه وى بلند بكهت، و هه وجه ناكهت ئه م بو وى ل چيقانوكان بگه ر يين دا وى پى د چاڅين خهلكى دا مه زن بكهين.

و نيشانا ژ هه ميبى حنيرتر يا راستييا پيغه مبهرينييا موحه ممه دى -سلاف لى بن- بو خهلكى بهرچاڅ كرى، و بوويه ئه گه را هندى ژى گه لهك سه را وئ باوهرىيى پى بينن، ئه و مزگينى بوون يين ل نك جوھى و فه لان هه ين، يين ب ئاشكهرايى ژى دهاته زانين كو موحه ممه د پيغه مبهره.. هه سسانى كورئ ثابتى ئه نصارى، ئه وئ ههفت هه شت ساله كان ب عه مرى فه ژ پيغه مبهرى -سلاف لى بن- مه زنتر، ديژت: ب خودى بيرا من دئيت، ده مى

نہ زاروځک، عه مرئ من حفت هشت سال بوون، من گوھ ل جوھيبه کی بوو، چوو سهر گره کی ل (يه ثريي) و ب هه می دهنگي خو گازی کره جوھيبان، و پشتی نهو لي کو مېووين، و گوټيني: ته خيره؟! وی گوته وان: شقيدی ستيرا نه حمه دی نهوا د گهل وی بووی ههلات.

و زه يدئ کورئ عه مرئ کورئ نوفه یلی، مامئ عومهرئ کورئ خه ططابی، نهوئ بهری هاتنا ئيسلامئ چوويه شامئ دا بو خو ل دینی درست بگه پریت، و بهری پيغهمبه رینی بو پيغهمبهری بیت مری، کورئ وی نوسامه ژئ څه دگوھیت، دبیژت: بابئ من گوټ: ل شامئ زانایه کی ژ زانایین ئسرائیلیان گوته من: ل وهلانی ته پيغهمبه رکه یئ دهرکهفتی یان نیزیکه دهرکهفت، ستیرا وی یا دهرکهفتی، څیجا بزڅره باوهری یئ پی بینه، و دویکهفتنا وی بکه.

ژ فان ههردو ربوايه تین درست دئته زانین کول شهفا بوونا پيغهمبهری -سلاڅ لی بن- ستیرهک ل عهسمانی پهیدا بوو، زانایین جوھی و فهلان پی دزانی کو پيغهمبه رئ دویمه ییا زه مانئ هاته سهر دنیا یئ، و چونکی د کتبیین وان دا هاتبوو کو نهو پيغهمبه ر دئ ژ ناف عه رهبان بت، بهرئ وان لی بوو کانی کهنگی نهف پيغهمبهری دئ ئیت.. و پشتی هنگی ب چل سالان، ده مئ پيغهمبه رینی بو پيغهمبهری هاتی، و وی گازییا خو به لاقکری، هرژمارهکا وان زانایان (وهکی عه بدللاهی کورئ سهلامی) باوهری پی ئینا، و گهلهکان ژئ ژ حه سویدی کافری پی کر.

جھئ نهو لئ بووی:

پشتی مه ده مئ بوونا پيغهمبهری -سلاڅ لی بن- ئاشکهرا کری، مه دقیت وی جهی ژئ ئاشکهرا بکهین یئ نهو لی بووی.

گهلهک زانایین سیره تی دبیژت: بوونا وی ل مالا بابئ وی عه بدللاهی بوو نهوا دکهفته ته نشت مالا مامئ وی نهبوو طالبي، ل سهرئ وی گهلی نهوئ دکهفته رۆژهلاتا گرکن مهروایئ، نهو گهلیی دگوټنی: گهلیی هاشمیان؛ ژ بهر کو پترييا مالین بابکئ هاشمیان ژ قوره شیمان ل وئری بوون.

ل قى مالى پيغهمبهري -سلاف لى بن- مهزن بوو، و پشتى نهو مشه ختبوويه مه دینى، نهو مال بو پسمامى وى عقیلى کورئ نهبوو طالبي مابوو، و دبیتن: عیالى وى پشتى وى نهو فروتسو موحه ممدئ تهقه فى -برایى حه جججى-، و ل سهر زه مانئ عه بیاسیيان دهیکا هاروون نه لره شیدی نهو کړی و کره مزگه فت، و نوکه -وه کی زانایتن شوینواران دبیتن- نهو دکه فته وى جهى یئ ئافاهیئ (په رتوو کخانه یا مه که هئ) لى، ل روژ هه لاتا صفا و مهروایئ، ل نیزیکی نهفه قین (محبس الجن).

راوه ستیانك د گهل مهسه لا مهولیدئ:

و بهرى نهو سوجه تا بوونا پيغهمبهري -سلاف لى بن- ب دووماهى بینین، مه قیت راوه ستیانك د گهل مهسه لا گپړانا ئاهه نگان ب هلكه فتنا بوونا پيغهمبهري ل دوازدهى ره بیعولئ وولئ ژ ههر سال مه هه بت، نهو ئاهه نگیئ دبیتنئ: مهولید، كانئ نه صلهك بو قى چهندي د شریعتی دا ههیه یان نه؟

و دا كو گوتنا مه گه لهك به رفره ه و درتړ نه بت، نهو دئ ئاخفتنا خو ل دوز قى بابته تی ل سهر فان خالین ژتړی لیکه که یئ:

۱- هه مى کهس، خو نهوین دبیتن: مهولید دورسته ژى، دزانن كو گپړانا ئاهه نگیئ مهولیدئ تشته که ل سهر ده مئ پيغهمبهري -سلاف لى بن- و صه حابیئین وى نهبوو، بهلكى پشتى وان سیسه د چارسه د سالان ژى نهو نهبوو، و نه گهر مه نهه راسستییا دیروکئ زانى، پسپاره کئ دئ که یئ: نهوئ نهه ئاهه نگیئ دئینه گپړان کاره کئ باشه یان نه؟

نه گهر بیتن: نهو کاره کئ باشه، پسپار نه فهیه: پا بوچى پيغهمبهري -سلاف لى بن- و هه قالین وى -خودئ ژئ رازى بت- نهو نه کربوو؟

بهرى پيغهمبهري -سلاف لى بن- بچته بهر دلوقانییا خودئ، ئایه ته کا پیروز بو وى هاتبوو خارئ، تیدا خودایئ مهزن دیار کربوو کول وئ روژئ وى دینى مه بو مه تمام کر و پیک ئینا: ﴿ الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾ (المائدة: ۳) ژ قى ئایه تی دئینه زانین كو ده مئ پيغهمبهري -سلاف لى بن- ژ قى دنیایئ وه غه ركرى، دینى نهو پئ هاتیبه فریكرن پیک هاتبوو و چو یئ ژئ کیم نهبوو، قیجا نه گهر

نهم بيژن: مهوليد يان هر بیدعه يه کا پشتی پیغه مبهري -سلاف لی بن- دهر که فتی پشکه که ژ دینی، هنگی چو مهعنا بوئی نایه تا بوری نابت! ژ خو ته گهر نهم بیژن: پیغه مبهري -سلاف لی بن- نهف چهنده دزانی، هنگی دقتیت بیژن وی ژ قهستا نهو نیشا مه نه دایه.. و فی گوتنی که سه کی ب عقل نابیژت.

۲- نهف ناههنگین ب هلهکهفتنا مهولیدی دئینه کرن، ل رۆژا بوونا پیغه مبهري -سلاف لی بن- نایینه کرن، چونکی نهو ل رۆژا دوازه دی ره بیعولئه وهولئی دئینه کرن، و بهری نوکه مه ناشکه را کر کو پیغه مبهري -سلاف لی بن- ل وی رۆژی نه بوویه، بهلکی نهو ل نه هی ره بیعولئه وهولئی یی بووی، مهعنا نهو زهحه تا نهو دهن هه می د بهر ناخی دا دجت!

۳- تشته کی مسوگهره کو پیغه مبهري -سلاف لی بن- ل دوازه دی ره بیعولئه وهولئی یی چوویه بهر دلوفانییا خودی، لهو دی بیژنه وان که سین ل فی رۆژی که یفی دکهن ب هیجه تا بوونا پیغه مبهري -سلاف لی بن-: بوچی هوین ب خه م ناکه فن ژ بهر مرنا وی؟

نه ری ته گهر شاهیه ک و به هییه ک د ئیک ده می دا پیکفه کوم ببن، خه لکی شاهیه دقتیت خو یی دهنگ بکن یان ژی به هیچن؟

۴- دیرۆک بو مه قه دگپرت کو مهولیدا پیغه مبهري -سلاف لی بن- ئیکه مین جار ل مصری دهر که فتیبو ل سه رده می دهوله تا (عوبه دیدیان) نهو هیقین جو هییتن ژ دهره دگوتن: نهم (فاطمینه ی!) نهو ئیکه مین کهس بوون نهف بیدعه د نا ف موسلمانان دا دهرتخستی ب هیجه تا هندی کو نهو حه ز ژ پیغه مبهري -سلاف لی بن- دکهن، و دقتین قه دری وی بگرن. و دیرۆک دبیژت: ده می وان دیتی فهله یین مصری ل رۆژا بوونا عیسای -سلاف لی بن- که یفی دکهن و ناههنگان دگپرن، گوتن، ما بوچی نهم ژی ل رۆژا بوونا پیغه مبهري خو -سلاف لی بن- فان تشتان ناکه ین!

مهعنا وان نهف عهده ته یی ژ فهله یان گرتی!

۵- هنده ک کهس دبیژن: هندی نهم حه ز ژ پیغه مبهري -سلاف لی بن- دکه ین، مه دقتیت ل رۆژا بوونا وی که یفی بکه ین.. بو فان که سان دی بیژن: حه ژیکرنا پیغه مبهري -سلاف لی بن- تشته کی گهله کی فه ره، و موسلمان ب دورستی نابته موسلمان ته گهر نهو

ژ ههمي تشتان پتر همز ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهکته، بهلي حهژيکرن و قه درگرتنا وي ب هندی نابت مروژف بيدعهيان ل ديني وي زيده بکته، خودي فهرماني ل پيغهمبهري خو دکته کو بيژته مه: ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَأَتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ﴾ (آل عمران: ۳۱) يه عني: نهی پيغهمبهري تو بيژه: نهگهر هوين همز ژ خودي دکهن ل دويش من بکهن خودي ژي دي همز ژ ههوه کته، و گونههين ههوه ژي بهت. مهعنا: دويچوونا مه بو پيغهمبهري نهوه هم دويکهفتنا وي بکهن د ديني خو دا.

۶- پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گوتنهکا خو دا بهحسي روژيا دوشه نبي دکته و دييژت: نهو روژهکه نهز يي تيذا بوويم و (وهحي) تيذا يا بو من هاتي. و بو وان کهسان نهوين ل سالي روژهکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل بيرا خو دئين دي بيژين: نهگهر راسته ههوه پيغهمبهري دقيت، نهقه نهو ب خو يي ريکي بو ههوه ناشکهر دکته، دهسي مروشهکي پسيار ژي کري و گوتيي: توچ دييژي بو روژيا دوشه نبي؟ ل شوينا نهو بيژتي: دورسته، وي نهگهر دورستبونئ بو ديار کر دهسي گوتي: نهز ل وي روژي يي بوويم، و يي لي هاتيمه هنارتن.

مهعنا قهنجيهکا مهزن د گهل نوممه تي ل قني روژي يا هاتيهه کرن، نهو روژا ههر هفتيي -نه کو سالي- جارهکي دزقري، و بهرانبهري قني قهنجيي دقيت هوين سوپاسيا خودي بکهن و سوپاسيا ههوه دي ب روژيگرتني بت نه ب چو تشتين دي.

نهو کي ژ مهيه دوشه نبيان دگرت ژ بهر حهژيکرن پيغهمبهري -سلاف لي بن-؟

بوچي ههمي تشتان ب ناخي حهژيکرن پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکهن و ب تني وي تشتي نهکهن يي پيغهمبهري گوتي؟

ژ نهقا بوري بو مه ديار دبت کو دانا مهوليدان ل روژا بوونا پيغهمبهري -سلاف لي بن- و گيړانا تاههنگ و شههيانان -ب ههر ناخ و هيجهتهکا ههبت- بيدعهيه و کارهکي نه يي دورسته و گونههکه دقيت مروژي موسلمان خو ژي بدهته پاش، و ل قيري دي پارچهکي ژ گوتنهکا نيمام مالکي ل بيرا خو نيين دهسي دييژت: ((ههر کهسهکي بيژت بيدعهيهکا باشا هه، مهعنا نهو يي دييژت پيغهمبهري -سلاف لي بن- خيانهت يا کري))!

پشتي بووني:

مه گوت: پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل بهري سپيدهيا روژا دوشه نبي نه هي هه يفا ره ببعولئ هه وه لي هاته سهر دنيايي، و ب هاتنا وي بهر په ركه كي نوي يي گهش ژ ديروكا مروثينيبي هاته څه كرن، نهو ل وي ده مي هات يي جي هاني پينتي ب هاتنا وي هه ي، هات دا ب رو ناهييا ئيسلامي تاريخي جا هليه تي پيژ كينت.

مالباتا عه بدل موططه لي هه مي پي كڅه ل هيڅييا ميتقاني خو يي نوي بوون، بهري وان لي بوو بويكا وان نامينا يي كوره ك بيت جهي بابي خو عه بدل لاهي بگرت.. هيتر بهري نهو بيته دنيايي مروثه كي پيروژ بوو، ده يكا وي د گوتنه كي دا بو هه څاله كا خو ديتر: ((كوري) من نه شي شولا وي دي شول بت، ده مي من هلگرتي و نهزا پي گران باره كي ژ وي سفكتر من نه ديت، هيتر نه بووي د خهوني دا من د ديت رو ناهييه ك ژ من څه دپه شي قه سرتن شامي ژ بهر رو هن دبوون)).

كانې چاوا دهيك ل هيڅييا څي بچويكي خو يي خوشتقي بوو، نهوي كو دي وي قلاتيبي ژ ژينا وي تزي كهت يا ب مرنا بابي وي پهيدا بووي، باپير پتر ل هيڅيبي بوو چونكي هيڅييا وي نهو بوو نه څيبي وي جهي كوري وي بگرت، نهو زاقايي چويوه وه غهري و نه زڅري، لهو ده مي مرگينييا بوونا نه شي گه هشتيبي كه يفه كا مه زن بو چي بوو.

بهري مه كه هيان هه ميان ما ل عه بدل موططه لي كانې دي نايي نه څيبي خو كه ته چ؟ پشتي بوونا وي ب حفت روژان باپيري وي زه لامين قوره بشييان څه خواندنه مال و خوارنه كا بهر فرده بو وان چي كړ، و وي نه څيبي خو سونهت كړ و نايي وي كره (موحه ممه د).. و ده مي هه فالان پسيار ژي كړي: نهف ناڅه ته ژ كيڅه ئينا، ما بوچي تو نايي ئيك ژ باب و باپيرتن خو نادانيه سهر؟ وي گوته وان: من نهف ناڅه دانا سهر دا ل عه سمانان و ل عه ري ژي به حسي وي ب باشي بيته كرن.

و په يفا (محمد) ب زمانې عه ره بان بو وي كه سي ديته گوتن يي مه دحيتن وي ديته كرن، و ههر چهنده نهف ناڅه بهري بوونا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- د ناف عه ره بان دا هه بوو ژي، به لي نهو گه له ك يي كيم بوو، لهو خه لكې مه كه هي ژ څي نايي حيبه تي مان، به لي

مه زني قوره يشيان نهو ژ في حبه تيبی نينا نه دهر ده می گوئی: من دقت خه لکی عهرد و
عسمانان مه دحه کارين نه قيبی من بن!

د گهل هليمايا سه عدي

داپيرك و دادوكين واي بهرني هليمايي:

دهمي پيغه مبهري - سلاف لي بن - هاتييه سهر دنيايي، دهيكاي وي نامنايي نهو هنارته نك باپيري وي، نهوي كهيفه كا زيده بو چيبوي، و دبيتن: گاغا وان نهو برييه نك باپيري وي، باپيري وي نهو بره كه عبي، و ل ويري دوعا بو كرن، و بهرانهك پيشقه كره خير، و پشتي هنگي نهو زقرانده نك دهيكاي وي، چهند روژه كان نهو ما ل نك دهيكاي خو، دهيكاي وي شير ددايي و ب خودان دكر، پاشي و هسا چيبوي هليمايا سه عدي هات و نهو بره نك خو ل دهشتي؛ دا ب خودان بكت و هكي دي بو مه ناشكهرا بت.. و بهري هليماي وي بيته نك خو، د گهل دهيكاي وي چهند ژنكه كان پشكداري د خودانكرن و شيردانا وي دا كر، ژ وان:

۱- بهره كهيا حبه شي:

نهوا دگوتني: دهيكاي نهيمه ني، و بهري نوكه مه ناشكهرا كروبو كو نهو جارييا بابي وي عهبدلاهي بوو، و پشتي عهبدلاهي مري نهو ب ميرانگري گه هشته پيغه مبهري - سلاف لي بن - و نهو ل نك نامينايي بوو، و وي د گهل نامينايي پيغه مبهري - سلاف لي بن - ب خودان دكر، و پشتي دهيكاي پيغه مبهري نهو دهيكاي وي بوو، وي نهو ب خودان دكر، و سه خبيرييا وي دكر، و دهمي پيغه مبهري - سلاف لي بن - مهزن بووي وي نهو نازا كر.

نهو گه هشتبوو ئيسلامي، و باوهری ب پيغه مبهري - سلاف لي بن - ئينا بوو، لهو دئيته هرمارتن ئيك ژ صه حابييان، شوي ب عوبه يدي كورني حارثي خه زره جي كروبو، و كورهك ژي هه بوو دگوتني: نهيمه ن، ل شهري حونه يني شه هيد بوو بوو، پاشي شوي ب زه يدي كورني حارثي كروبو، و كورهك ژ وي ژي هه بوو دگوتني: ئوسامه، و نهغه نهو بوو يي دگوتني: خوشتقيبي پيغه مبهري و كورني خوشتقيبي وي.

پينج هه يقان پشتي پيغه مبهري - سلاف لي بن - مابوو زيندي.

٢- شيفائا کچا عهوفى زوهري:

و نهغه مرؤفا دهیکا وی بوو ژ بابکي زوهرييان، و نهو دهیکا سهحابيبي نأقدار عهبدردرهماني کورئ عهوفى بوو، و وي داپيرکيا پيغهمبهري -سلاف لئ بن- کربوو دهمنئ نهو هاتيبه سهر دنيايي. و ژ بلي داپيرکيبي وي حهفت رؤژان د گهل دهیکا وی شير ژي دابووي.

نهو ژي گههشتبوو ئيسلامي، و موسلمان بووبوو، و نهو د ژيانا پيغهمبهري دا -سلاف لئ بن- مربوو.

٣- ثوهيه جارييا نهبوو لههبي:

نهغه جارييا مامئ وي نهبوو لههبي بوو، وي ژي شير دابوو پيغهمبهري -سلاف لئ بن-، و پيغهمبهري ههر وهسا خهديجايئ ژي گهلهک قهدرئ وي دگرت، و هاريکارييا وي دکر، و جارهکئ خهديجايئ داخواز ژ نهبوو لههبي کر کو نهو وي بفرؤشتئ، بهلي نهو ل بهر نههات^(١). پشتي پيغهمبهري مشهختبوويه مهدينئ ژي وي گهلهک جاران دياري و هاريکاري بو وي دهنارتنه مهکههي. و ل سالا (٧) مشهختي نهو ل مهکههي مربوو، و وي شير دابوو حهزهري ژي، و خيلاف د ناقبهرا ديرؤکزانان دا چيئوبويه کاني نهو موسلمان بووبوو يان نه.

دادؤکين سهعديان ل مهکههي:

عهدهتهکئ خهلهکئ مهکههي ل وي سهردهمي ههبوو، نهو ژي نهغه بوو وان بچويکين خو يين ساقا بهرانبهري هندهک مالي ددانانه نک خهلهکئ دهشتئ؛ دا نهو وان ب خودان بکهن، و

(١) ئيمامي زههبي قئ چهندي ژ واقدئ قهدهگوهيتز (برتنه: سير أعلام النبلاء ٢ / ٦٥) و د گهلهک ژئدهران دا هاتيبه (و مه ژي نهغ چهنده د چاپا بهري نوکه دا ژ قئ کتتيا خو قهگوهاستبوو) کول رؤژا پيغهمبهري -سلاف لئ بن- تيدا هاتيبه دنيايي ثوبهبي مزگينبيا بوونا وي دا مامئ وي (أبو لهب)، ئينا وي ژ کهيفان دا نهو نازا کر. بهلي پشتي هنگي بو مه تاشکهرا بوو کو نهو گؤتن يا دورست نينه؛ ژ بهر کو نهو ههر مابوو جاريه ل نک نهبوو لههبي حهتا ب ناغ سال قه چووي، هنگي ژ نوي نهبوو لههبي نهو نازا کربوو، وهکي د ريوابهتئين دورست دا هاتي.

نارمانجا مه که هییان ژ قی چندی ئه بوو زارۆکیان وان فیبری سوباری و زیره کی و ئه زمانه کی ره هوان بین، ژ بهر قی چندی هه سال هژماره کا ژنکیان دهشتی (بادییی) بهر ب مه که هه قه دهاتن، و هه ئیک لی دگه رییا زارۆکه کی قوره یسی د گهل خو بیته، و ئه و ژنکیان بهر دهستی وان تهنگ پتر ئه ف کاره دکر.

ل وی به رییا دکه فته رۆژه لاتا مه که هه، ل ده ور و به رین حوده یییی، ئوبجاخا سه عدییان (و ئه و چه قه کی عه شیره تا هه وازن بوو) ب کۆچه ری دژییان، و ل وی سالا پیغمبهر -سلاف لی بن- تیدا هاتییه سه ر دنیا یی، کو سالا (۵۷۱) زایینی بوو، هه شکاتی ل ده قه را وان په یدا بوو بوو، و نیزیک بوو هه یقا نیسانئ ژی ب دویمه ی بیته باران بیته و گیا شین بیته، له و هژماره کا ژنکیان سه عدییان خو دانه ئیک و قه ستا مه که هه کرن، دا هه ر ئیک ژ وان زارۆکه کی د گهل خو بیته، بو خودانکرنی، و هنده ک مالی بو خو ژ مرۆقیان وان وه رگرن.

د گهل حه لیمایا سه عدی:

ئیک ژ وان ژنکان حه لیمایا کچا عه بدللاهئ کورئ حارثئ کورئ سه عدی بوو، حه لیمایا ژنکا حارثئ کورئ عه بدلعوززایی کورئ رفاعه یی هه وازنی بوو، حه لیمایا کوره ک و دو کچه ک هه بوون: عه بدللاه و ئه نیسا و خودامه و خودامه ئه وه یا ب ناسناقئ (الشیماء) دئیته نیاسین.

حه لیمایا به حسئ قی هاتنا خو بو مه که هه دکه ت، و دبیتت:

(ساله کی گرانی ب سه ر مه دا هات، و عه رد هه شک و زوها بوو، ئه م ده ه ژنک ژ ئوبجاخا سه عدییان هاتییه مه که هه دا هه ر ئیک ژ مه زارۆکه کی بو خو بیته ب خودان بکه ت به رامبهر ماله کی.. ده می ئه م گه هشتینه مه که هه پیغمبهر -سلاف لی بن- بو مه هه مییان هاته پیشکیشکرن؛ دا ئیک ژ مه وی د گهل خو بیته، به لی که س ژ مه پی نه هاته ده ر؛ چونکی ئه و زارۆکه کی ئیتیم بوو، و مه دقیا ئه و زارۆکی ئه م به یین یی ب باب بت؛ دا بابئ وی ماله کی باش بده ته مه.. پاشی هه فالین من هه ر ئیک زارۆکه ک ب ده ست

کهفت، و نهز مامه و هسا، پشتی من زانی چو زارۆک ب دهست من ناکهفن نهز جارهکا دی ل پیغهمبهري زقریم و من نهو ژ باپیروی وی وهرگرت.

ههر ژ رۆژا ئیکئی پییی فی زارۆکی بو مه پییی خیری بوو، ههر چهنده نهو سال سالهکا هشک ژی بوو، بهلی پشتی مه نهو د گهل خو ئینای، خودی بهرهکته هاقیتته تهرش و دهرامهتی مه.. کورپی من نهفه نه وهکی چو زارۆکان بوو، بهرهکتهتین وی ل سهر مه زبده بسوون، و نهو ب رهنگهکی نهعهدهتی مهزن دبوو، دهمی ژیبی وی بوویه دو سال ته دگۆت: نهو زارۆکهکی چار سالییه..).

قه کرنا سنگی وئ:

پشتی ههر دو سالتین دادۆکییا وئ ب دویماهی هاتین، ههلیمای پیغهمبهري -سلاف لی بن- قه گهرانده مه کههی ل نک دهیکا وی، بهلی هندي هند نهو زارۆکهکی پیروژ بوو، و ژ بهر وئ بهرهکتهتا ب هاتنا وی گههشتییه مالا ههلیمای، وئ داخواز ژ دهیکا وی کر کو نهو دهستوری پیی بدهتی دا نهو بچوبکی وئ جارهکا دی د گهل خو بیت.

ههلیما دبیت: ((پشتی مه دوباره نهو زقرانديه مالا خو، چهند هه بتهکان نهو ل نک مه ما، رۆژهکی نهو و براههکی خو یئ شیري ل پشتا مالان بسوون هندهک کارک دچهراندن، مه هند دیت برایی وی ب غار هات و ههوار ههوارا وی بوو، دگۆت: دو زهلامین جلک سپی برایی من یئ قورهیشی بر دریتز کره ناخی و سنگی وی کهرکر)).

ههلیمای گۆت: ((نهز و بابی وی -ئانکو زهلامی ههلیمای- ب لهز د ههوارئ چووبن، دهمی نهم گههشتینی مه دیت نهو یئ ژ پیمان قه بوو و رهنگی وی هاتبوو گوهارتن، بابی وی نهو دا بهر سنگی خو و گۆتی: ته خیره کورپی من؟

وی گۆت: دو زهلامین جلک سپی نهز برم دریتز کرمه عهردی، سنگی من قه کر و تشتهک ژئ ئینا دهري و هاقیت، پاشی سنگی من دوری قه^(۱).

(۱) ئیمامی موسلم د هه دیسهکی ژ نههسی قه دگوهیتز، دبیتز: جهی وئ دورینی من ل سنگی پیغهمبهري

-سلاف لی بن- ددیت. بهعنی: شوینا وئ لی ما بوو.

دهمى ئى سهرهاتییى رویدای، زهلامى حهلیمایى گهلهک ترسییا لهو گوته ژنکا خو: ئەز دترسم تشتهک ل ئى کورکی بیت، و ئەم شهرمزار ببین، یا باش ئەوه تو وی بزقربنییه نک مرۆقین وی، ئەگەر تشتهک لى بیت ژى بلا ل مالا وان لى بیت.

حەلیما دبیت: ترسا من ژى ژ وى ترسى بوو، لهو ئەز رابووم من پیغهمبەر -سلاف لى بن- زفرانده نک دهیکا وی، دهیکا وی ئەف چهنده ب غهربیى فه وهگرت و گوته: بهری چهند ههیشهکان داخووزا ته ئەو بوو تو کورى من د گهل خو ببهی، چ قهومی ههتا تو ب ئى رهنگى بئیه گوهارتن؟

حەلیمایى گوته: نه، چو نهقهومییه، بهلى هنده ئەو مهزن بوو، و مه یا ل سهر خو کر، بهلى دهیکا وی ب ئى گوتهنى قانع نهبوو، و هنگى ئەو راوستیا ههتا حەلیمایى چیرۆکا فه کرنا سنگى وی بو وى فه گپرای.

ئامینایى گوته: نه ترسه، شهیطان نهشینه کورى من، کورى من ئەفى شولا وی دى شول بت، دهمى من ئەو ههگرتى، و ئەزا پى گران، بارهکى ژ وی سفکتر من نه دیت، هپژ ئەو نهبووی د خهونى دا من د دیت رۆناهیهک ژ من فه دپهشى قهسرتن شامى ژ بهر رۆهن دبوون.

زفرینا وای بو نک دهیکا وای:

ب ئى رهنگى پیغهمبەر -سلاف لى بن- زفرى مهکههئى ل نک دهیکا خو پشته ئەو پتر ژ دو سالان مایه ل دهشتى ل ناڤ ئوبجاخا سهعدییان.. ل وی جهئى ناڤدار ب زیرهکی و ئەزمان رهوانییى، پیغهمبەر -سلاف لى بن- ل نک وان فیرى ئەزمانهکى رهوان بوو، و ههردهم وی شانازی ب ئى چهنده دبر، و دگوته ههڤالین خو: ((ئهزمانى من ژ یى ههوه ههمییان رهوانتره، ئەز یى قورهیشیمه، و ئەز د ناڤ سهعدییین بهکری دا یى هاتیمه ب خودانکر)).

پیغهمبهرى -سلاف لى بن- قهنجییا ئى ژنکا ئەو ب خودانکری و یا ئوبجاخا وى ژ بیر نهکر، لهو ل سالا ههشتى مشهختى دهمى وی مهکهه ژ دهستى کافران ده رتخستى، و شه پهکى گران د ناڤهرا وی و ههوازییان دا ل نهالا حونهینى چیبووی، و شهش هزار ئیخسیر ژ ئى ئوبجاخى کهفتینه دهستى موسلمانان، پیغهمبهرى -سلاف لى بن- بریار دا ئیخسیرتن

وان هه می بینه بهردان. وهکی دې به حس ژئ کهین دهمی ئەم دگههینه بهحسی سهرهاتییا شهړی خونەینې، ئەگەر خودی ههز بکهت.

خودی خیرا هه لیمایا سهعدی قیابوو، لهو ژییی وئ دریتز کر ههتا ئەو گههشتیییه زهمانی هنارتنا پیغهمبهری -سلاف لی بن-، و وئ باوهری پی ئینا، و دهمی ئەو دهاته نک پیغهمبهری -سلاف لی بن-، پیغهمبهری قهدرهکی مهزن بو دگرت.

ئهبوو طوفهیل دیبیت: رۆژهکی من پیغهمبهر -سلاف لی بن- دیت ژنکهک هاته نک، ئینا پیغهمبهری -سلاف لی بن- عهبايي خو بو رائيخست دا ل سهر روینت، من پسیار کر: ئەفه کیز ژنکه؟ گوتن: ئەفه دهیکا وییه، ئەوا شیر دایي^(۱).

(۱) ئەبو داوود فی حدیسی قهدهگوهیت.

مرنا دهیکا وی و باپیری وی

مرنا دهیکا وی:

پشتی چەند ساله‌کان پیغمبهر -سلاف لی بن- مایه ل دهشتی ل نک دهیکا خو یا شیري حەلیمایا سەعدی، ئەو زڤری مەکهه‌ی ل نک دهیکا خو یا ژ راستی، ل نک دهیکا خو و ل بن چاڤدیریا باپیری خو ئەو هاته پەروەردەکرن، و ژ بەر کو هنگی خواندن و نقیسین د ناڤ خەلکی مەکهه‌ی دا یا بەلاڤ نەبوو، عەدەتی خەلکی نەبوو بچوبکیتن خو بداننە بەر خواندن و نقیسینی بکەن، لەو پیغمبهر -سلاف لی بن- مەزن بوو بیی فیری خواندن و نقیسینی بیت، و حەتا وی ژ دنیا یی وەغەرکری ژ وی خواندن و نقیسین نەدزانی، و ئەگەر نەخواندەقانی بو مرۆقی کیماسی بت، ئەو بو وی جەبی شانازیی بوو، چونکی ئەو دەلیلەکی ئاشکەرا بوو ل سەر راستگوویا وی د وی گازیبی دا یا ئەو پی هاتییه هنارتن.. خودایێ مەزن د ئابەتەکی دا بیژن: ﴿ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ (العنکبوت: ٤٧-٤٨) یه‌عنی: کانی چاوا مە کیتاب بو وان پیغمبهران ئینان یین بەری ته -ئەوی پیغمبهر- هاتین، وەسا مە ئەف کیتابە بو ته ئینا خوارێ یا کو کیتابیین بەری خو راستگو دەر دئیتخت، قیجا ئەوین مە کیتاب بو ئینایه خوارێ ژ ئسرائیلییان و وان کیتاب ب دورستی زانی ئەو باوهریبی ب قورئانی دئینن، و ژ قان عەرەبیین قورەیشی و یین دی ژ هییه یی باوهریبی پی بینت، و ژ کافران پیقه‌تر کەس د قئی قورئانی و هیجەت و دەلیلین وی دا ناکەفته گومانێ، و کوفری پی ناکەت. و ژ موعزەبیین ته یین ئاشکەرا -ئەوی پیغمبهر- ئەقەیه: بەری ئەف قورئانە بو ته بیت نه ته چو کیتاب خواندینه ونه ته چو حەرف ب دەستی خو نقیسینه، و ئەو قئی چەندی دزانن، و ئەگەر بەری وەحی بو ته بیت تو یی خواندەقان بای یان ته نقیسین کر با هنگی یین نەحەق دا کەڤنه گومانێ، و دا بیژن: وی ئەڤه ژ کیتابیین بەری یا وەرگری.

بو دهمه کي نه يي درېر قې ژينا ب خوشي و تهنا يا پيغهمبهري د هه مېيزا دهیکا وي دا قه کيشا، ههر وهکي خودايي مهزن د قيا رېژ بو رېژي دلې پيغهمبهري خو پتر نازک بکته دا ب کير شقانييا نوممه تي بيت، و نهو بوو ل سالا ۵۷۷ زاييني دهمي ژيبي پيغهمبهري گه هشتيه شهس ساليبي دهیکا وي نهو د گهل خو بر و ب سه رهدان چونه باژيري مه ديني ل نک خالين باپيري وي ژ بهني نه جاريان، نهوين ناخا بابي وي عه بدللاهي که تيه د ناف وان دا، و ل نک وان مري.

د قې سه فهرې دا جارييا وان بهر که يا حه به شي ژي د گهل وان بوو، و پشتي نهو هه يشه کي ماینه ل مه ديني، و سه را قه برې عه بدللاهي داي، وان ريکا زقړيني گرت، و گاغا نهو گه هشتينه وي گوندي ديترني: (نه بوا) ^(۱) دهردي مرنې جاره کا دي کاشويي خو ل دلې دا، و قې جاري نهو سيوي کر، دهیکا وي ل وي جهي، ل بهر چاشان وه غر کر، و نهو هيتلا بي خودان د دهستي جاريبي دا.

و مرنا دهیکي دنيا د چاقين زاروکي نيتم دا تاري کر، چونکي نهو نه ب تني دهیکا وي بوو، بهلکي بابي وي ژي بوو، يان دنيا يا وي هه مي بوو، لهو خو پشتي نهو مري ژي ديمه ني وي ژ بهر چاشان نه دچوو، مرنا دهیکي برينه کا کوير د دلې وي دا پهيدا کر، برينه کا وه سا يا پشتي هنگي ب نيترکي پينجي سالان ژي خو نه دايه نيک، نه بوو هوريره ديترت: جاره کي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل هندهک هه قالين خو بوو، وان هند ديت پيغهمبهري -سلاف لي بن- قه ستا شوينوراي قه بره کي کر، ل هنداف سه ري روينشت، بينه کي ما پاشي گري و گري هه تا هه قالين خو ژي هه مي گراندین، پشتي پسيار ژي هاتيه کرن: نه قه قه برې کييه، وي گوت: نهو قه برې نامينايا کچا وه هه بييه.. من ده ستوري ژ خودايي خو خواست کو نهز سه را قه برې دهیکا خو بدهم، وي ده ستوري دا من، و من ژي خواست نهو ده ستوري بي بدهته من دا نهز دوعايان بو وي بکه م، وي ده ستوري نه دا من ^(۲).

(۱) نه بوا گونده که دکه فته باشورې مه ديني، د ناقه را وي و مه ديني دا (۲۳) ميلن.

(۲) موسلم ژي قه دگوهيترت.

د ربوايه ته کا دی دا هاتييه: روزه کي پينغمه مبهري -سلاف لي بن- چو سهر قه بره کي که شن، روينشته خوار، هه فالين وي ژي ل دژرا روينستن، گوت: مه ديت پينغمه مبهري -سلاف لي بن- سهری خو هه ژاند تو دا بيژي نيکي د گهل وي دئاخفت، پاشي کره گري، ئينا عومهري پسيار ژي کر: نهی پينغمه مبهري خودي بزي تو دگري؟ وي گوت: نهغه قه بري نامينايا کچا وهه بيه، من ژ خودي خواست نهو بهيلت نهز سهر قه بري وي بدهم وي دهستوري دا من، و من ژي خواست نهو دهستوري يي بدهته من نهز دوعا يان بو وي بکه م، وي دهستوري نه دا من، قيجا دلي من ما پينغه لهو گرييا من هات^(۱).

و هندهک زانايين ته فسيري ديژن: ل وي ده مي نهف نايه تا پيروژ هاته خوار: ﴿ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ (التوبة: ۱۱۳) يه عني: نه بوويه بو موحه ممه د پينغمه مبهري و بو نه وين باوهري ئيناي کو داخوازا ژي برنا گونه هان بو بوتپه ريسان بکن، نه گهر خو نهو مرؤقين وان يين نيژيک ژي بن، پشتي کو نهو ل سهر شرک و صه نه مپه ريسيبي مري، و بو وان ناشکه را بووي کو ژ بهر مرنا وان ل سهر شرکي نهو جهه نه مينه، و خودي گونه هي بو بوتپه ريسان ژي نابهت.

پشتي ده يکا وي ل قي جهي مري، نهو هه ل وي جهي هاته فه شارتن ژي، و پشتي هنگي بهر دهک يا جهه شي (ده يکا نه يمه ني) ده ستی وي گرت و نهو زفرانده مه که هي ل نک باپيري وي.. و ژ وي روزه و هره ده يکا نه يمه ني بو وي بوو ده يک!

ل نک باپيري خو عبدالموطه ليل:

پشتي ده يکا وي نه ماي، باپيري وي نهو بره نک خو، دا ب ره نگه کي نيک سهر چا فديريبي لي بکه ت، و باپيري وي نهوي ژيبي وي هنگي گه هشتيه حه شتي ساليبي و کوره بوو بوو، پوبته يه کي زنده پي ذکر دا نهو هه ست ب بي خودانيبي نه که ت، حه تا ديژن: وي قه دري نه قبيبي خو پتر ژ هه مي کورين خو دگرت.. و جارييا وان (أم ايمن) ل قي ده مي جهي ده يکا وي گرت بوو، و نهو په روه رده ذکر، حه تا فاما بووي.. ب قي ره نگي و بوو ده مي دو سالان پينغمه مبهري -سلاف لي بن- ما ل نک باپيري خو، پشتي دو سالان باپيري

(۱) به به قی ژي فه دگوهيژت.

وی یخ هشتی و دو سالی ژى مر، و هنگى ژيی پیغمه مبهری -سلاف لی بن- هشت سال بوون.

بهری باپیری وی عهدلموططه لب بمرت، وی نهو ئیمانته تی کورپی خو نه بوو طالبی کر، و داخواز ژى کر نهو باش چاقی خو بده تی، و نه بوو طالبی سۆز ب قی چندی دا وی، و سۆزا خو ب جه ئینا ژى، و هه تا رۆژا دووماهییی د ژيی خو دا، وی به ره قانی ژى کر و نهو پاراست.

و به لکی هلبژارتنا عهدلموططه لیبی بو نه بوو طالبی ژ ناقبه را هه می کورپن خو ژ بهر هندى بت چونکی دهیکا نه بوو طالبی و عهدللاهی ئیک بوو.

ل نك نه بوو طالبي

پشتی باپیری وی عبدالموططه لیبی نهو ئیمانته تی کورئ خو نه بوو طالبی کری، نه بوو طالبی پیغهمبهري -سلاف لی بن- بره نك خو ل مالا خو، و نه بوو طالبی سهر خاترا بابی خو و برای خو، زیده هز ژ برازی خو کر و گه له ک قه درئ وی گرت، حه تا ب شه قی وی نهو ل بهر ته نشتا خو دنقاند، و ههر جاره کا نهو روینشتبا سهر سفرا خوارنی بهری ههر تشته کی وی ب دهستی خو خوارن ددایی، و قیانا مامی وی بو وی هند بوو ههردهم وی نهو ب پیش کورین خو دئیخست.

و ههر چهنده نه بوو طالب مروقه کی عیال بوش بوو و بهردهست تنگ ژی بوو، به لی وی نهو ب تازه یی ب خودان کر، و نه هیلا چو کیماسی بگه هنی، لهو پیغهمبهري -سلاف لی بن- ب چاقی ریز و قه درگرتنی بهری خو ددا مامی خو، و زیده هز ژی دکر.

شقانی و بازرگانئ:

دهمی پیغهمبهري -سلاف لی بن- چهنده کی فاما بووی، و وهک هاریکاریهک ژ لایی وی شه بو مامی وی، ده مه کی وی شقانی ب پاره بو خه لکی مه که هی کر، و نهو ب خو به حسنی قی چهنده یو مه دکهت، دهمی دبیت: خودی پیغهمبهريک نه هنارتیه نه گهر شقانییا په زی نه کربت. هه فالین وی گوتی: ته ژی شقانی کریهه؟ وی گوت: به لی، من بهرانبه رهندهک قیراطان شقانی بو خه لکی مه که هی دکر^(۱).

و قیراط پاریه کی کیمه، هوبرده یی دیناری یان دهره مییه، مه خسه د پی ل قیری بهایه کی کیمه، و نهف گوتنه ژ لایه کی شه (تهواضوعا) پیغهمبهري -سلاف لی بن- ناشکه را دکهت، چونکی نهو هندئ دگه هینت کو نهو ب فه قیری یی مه زن بووی، و ژ لایه کی دی شه کاری وی د شقانییی دا نهو فیری سه برئ و بینفره هییی کر، دا نهو بشیت پشتی هنگی

(۱) بوخاری و ابن ماجه ژئ قه دگوهیژن.

شثانپيا نوممه تي بکهت. و ئاشکه رايه کو خودي حکمه تهک د هندي دا هه بوو کو ههر ژ ده سپيکي نهو په رداغه کي تزي ژ دهردي نيتيمي و سيوياتيبي و هه ژاريبي بده ته پيغهمبهري خو يي دووماهيبي، دا نهو ل سهر ئيراده يه کا ب هيز په وروده بت، پتر پال بده ته سهر خو، د گهل هه بوونا دلکه کي نازک يي هه ست ب خه م و ئازارين هه ژار و بي خودانان بکهت.

و ههر چنده نهو بوو طالب، وه کي بابي خو عه بدل موططه لبي، و ئويجاخا وي، صه نه م دپه رتسين، و وي پيغهمبهري -سلاف لي بن- پشتي هه شت ساليبي ب خودان کر، به لي پيغهمبهري -ژ لايي خودايي وي فه- يي پاراستي بوو ژ کرپتي و کيماسيبي جاھلييه تي نهو ين ل نک ملله تي وي هه ين، وه کي صه نه مپه رتسيبي و فه خوارنا مه يي و خوارنا ريبايي و کرنا فاحيشي.. و هتد، و ژي دئيه فه گوهاستن کو هيشتا ژ زارو کينييا خو وي پشکداريا قوره يشيان د پري و ره سمين وان بين ديني دا نه دکر، و ل ئاهه نگين وان ئاماده نه دبوو، و خو ل ده مي نهو ب کرنا هه جي ژي رادبوو -بهري بته پيغهمبهري- شه قا عه ره في نهو د گهل خه لکي د چوو ل عه ره في رادوه ستيا، و نه دما ل موزده ليفي، و هنگي عه ده تي قوره يشيان بوو، بو خو جو دا کرن ژ خه لکي نهو دمانه ل موزده ليفي و نه دچوونه عه ره في.. مه خسه د پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ لايي خودايي خو فه يي پاراستي بوو ژ ههر عه ده ته کي جاھلي يي په يوه ندي ب ديني فه هه ي..

و ههر ژ بچويکاتي نهو ب راستگويي و ده ستپاکيبي هاته نياسين، لهو ههر زوي خه لکي ناسناقي (الصادق الامين) دانا سهر.

ل نك به حيرايي راهب:

ده مي ژيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بوويه نهه سال، يان دوازه سال، ل دويش گوتنه کي، مامي وي نهو بوو طالبي ثيا د گهل کاروان قوره يشيان ده رکه فته شامي بو بازارگاني، و دهندهک ريوايه تان دا هاتييه کو پيغهمبهري -سلاف لي بن- خو ب وي فه گرت، و گوتي: نهز ژي دي ئيم.. و چونکي وي هه ز نه دکر دلي برازيي خو به پيلت، وي نهو د گهل خو بره شامي.

بهري نهو بگه هنه ديمه شقي، ل باژپرکي (بوصرايي) دهمه کي نهو شه مان، و ل دهور و قي باژپرکي ديره کا کهفن و شه در هه بوو قه شه يه کي زانا و ناقداړي فه له يان لي دژيا، ناقثي وي د ربوايه تين دورست دا نه هاتيه، به لي د هنده ک ربوايه تين لاواز دا هاتيه کو ناقثي وي به حيرا يي راهب، قي قه شه يي د گهل هنده ک هه قال و دويکه فتيبيي خو په رستا خودي ل قي ديړي دکر، و قوره يشي نه وين د پرکا خو دا بو شامي د بهر قي ديړي را دبورين، گه له ک جارن ل نک ديړي بيئا خو شه ددا، و ژ بهر موژيليبيا قه شه يي مه زن گه له ک جارن نهو ل وان دهر نه دکه فت، قي جاري وه سا چي بوو چاقي قه شه يي مه زن ب وان که فت دهمي نهو هاتين و باري خو ل نک ديړي داناي.. ل قيړي دو ربوايه تين دورست هه نه، نيک ب کورتي سهرهاتيبی شه دگيرت، و نيک ب بهر فده ي، يا کورت کو ربوايه تا نه بوو مجلزي تابعيه^(۱)، ديپرت:

گاڅا قه شه ي نهو ديتين، ب نک وان شه چوو و گوټ: زه لاهه کي چاکي د ناف هه وه دا هه ي، وان گوټ: د ناف مه دا هه يه يي ميټقاني دحه وينت و نيخسيري به رده دت و چاکي يي دکه ت.. وي گوټ: زه لاهه کي چاکي د ناف هه وه دا هه ي.. پاشي نهو چوو ل نک پينغمه بهري -سلاڅ لي بن- پاره ستيا، و گوټ: کاني بابي قي زارو کي؟ هنده کان نيشاره ت کره نه بوو طالبي و گوټي: نه شه خوداني وييه.. نيئا نهو ب نک نه بوو طالبي شه چوو و گوټي: قي زارو کي بپاريژه، و نه به شامي، جوهي دحه سوبدن، و نه ز دترسم تشته کي لي بکه ن. نه بوو طالبي گوټي: نه تويي وه ديپزي، به لکي خودييه وه ديپرت. و ل ويړي نه بوو طالبي نهو زفراند.

و ژ قي ربوايه تي ناشکه را دبت کو قي قه شه يي زانا هنده ک نيشان ل نک قي زارو کي ديتن ژي زاني کو نهو دي نهو پينغمه بهر بت يي به حسي وي د تهوراتي و نه نجيلي دا هاتي، و گاڅا جوهيان نهو ديت و نيا سي، و زاني کو نهو نه ژ سرائيليانه، دوير نينه نهو وي بکوژن، لهو وي گوته مامي وي: قي زارو کي بزقرينه شه، و مامي وي ب گوټنا قه شه ي کر و نهو زفراند، چونکي نهو ل وي باوهري بوو کو قه شه ژ نک خو نااخفت.

(۱) نين ساعد د (الطبقات) دا ژي شه دگوټيزت، و همر چهنده نهو يا (مورسه له) ژي به لي سهنه دا وي يا

بهلي نهو نيشانين قهشهي ديتين چ بوون؟

نهغه د ربوايه تا دي دا هاتييه يا بهرفرهه نهوا نهبوو موسايي نهشعري قه دگوهيزت، و تيدا هاتييه^(۱):

گافا قهشهي نهو ديتين، د ناف وان دا هات و چوو، و باش د وان فوکري، حهتا هاتييه راستا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهستي وي گرت و گوت: نهغه پيغهمبهري خودي، خودي وي بو خه لکي دهنيتر رحم و دلواني.. هندهک زه لامين قورهيشي گوتي: ته چاوا زاني؟ وي گوت: دهمي هوبن ژ گهلي هاتينه خوراي دارهک و بهرهک نه ما نه گهر نه چه ميا بت، و بو پيغهمبهري نه بت نهو خو ناچه مينن، و نهز وي ب نيشانا پيغهمبهري نيي دنيا سم، يا ب ناف ملي وي قه هي.

پاشي قهشه زقري ديری و خوارنهکا بهرفرهه چي کر، و کاروانی قورهيشيان هه مي قه خواندن، گافا وان پيغهمبهري نيناي و وي چاقديري ل حيشتران دکر، هات و عه ورهک ل هنداشي وي بوو، گافا نهو نيزيکي وان بووي قهشهي گوته وان: بهري خو بدنه، عه ورهکي ل هنداش وي! و دهمي نهو گهشهي زه لام ل بهر سيهرا دارهکي روينشتبوون، نهو ل ويغه تر روينشت، سيهرا داراي ب نک وي قه چوو، نينا قهشهي گوته وان: بهري خو بدنه سيهرا داراي ب نک وي قه چوو..

پشتي شي چهندي نهو قهشه ما ب نهبوو طالبي قه حهتا وي نهو زقراندييه قه.

ژ شي ربوايه تي دنيته زانين کو خوجه ماندا دار و بهران، و هاتنا عه وري ل هنداش سهري پيغهمبهري، و زقرينا سيهرا داراي ل وي، د گهل ختما پيغهمبهري نيي نهوا ب ناف ملان قه.. نهو نيشان بوون يين قهشهي ل نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديتين.

و مهسه لا ناگه هداربوونا زانايين سرائيلييان ب په يدا بوونا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب ريکا هه لاتنا ستيرا وي، نهغه تشتهکي به لاقبوو ل وي ده مي، و دهکي ژ وي سه رهاتيبي دي ار دبت نهوا حه سسانن کورن ثابتي نه نصاري به حس ژي دکهت، و بهري نوکه مه نهو

(۱) ترمذي و حاکم ژي قه دگوهيزن.

فه گوهاستبو دهمي مه بهحسي بوونا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- كړي، ههر وهسا نهو ژ سهراتيا موسلمانبوونا سهلماني فارسي ژي ناشكرا دبت^(۱)، و په اېدا بوونا هندك كارتن نه عده تي بيتن دبترني: موعجزه، د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هيشتا بهري نهو بيته پيغهمبهري، نهغه تشته كي ثابتته ب رپكا هديسين دورست، وهكي وي هديسا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- تيدا دبترت: نهز بهر هكي دنيا سم سلاڅ ددا من بهري نهز بمه پيغهمبهري، قني گاڅي نهز وي بهري دنيا سم^(۲).

و ژ ربوايه تا ئيكي دئيته ودرگرتن كو دهمي قه شه ي -به حيراي- گوتيه نه بوو طالبي: وي بزقربنه فه، دا جوهي چو نه خوشيان نه گه هينني. نه بوو طالبي ئي كسر باوهر ژ گوتنا وي كر و نهو زقربانده شه. بهلي ژ ربوايه تا دي ناشكرا دبت كو نه بوو طالبي ناخفتنا وي ب چو فه ودرنه گرت، لهو نهو ما پيغه هتا قه ناعهت بو چي كړي كو نهو برازيي خو بزقربت و نه به ته وهلاتي رومي.

و ههر چاوا بت، ژ شان هردو ربوايه ت دورست^(۳) دئيته زانين كول سهر شيره تا به حيرايي راهب نه بوو طالبي به رده وامي نه دا سه فراهو د گهل كارواني قوره بشيان، و ژ بصرايي نهو د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- زقري مه كه هي.

شهر (فيجار):

ل سالا (۵۸۴) زاييني، دهمي ژبيي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- پازده سال، شهره ك د ناڅبه را قوره يشي و قه بشيان دا چي بوو، نيزيكي پينج سالان فه كيشا، و چونكي قني شهري ل وي هه يقني ده ست پي كرسو نهو شهر تيدا ل نك عه رهبان چي نه دبوو ژ وان هه يقين

(۱) هه چي بي يقيت د شيت قني سهراتياي ب بهر فراهي د كتيا مه (چيروك و دپروك) دا بخوبت.

(۲) موسلم ژي فه دگوهيزت.

(۳) هندك زانايين كهفن و بيتن نوي ژي ل وي باوهرينه كو چو راستي بو سهراتيا ديتنا به حيرايي راهب بو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- نينه، و ئيك ژ وان زانايان ئيامم ذهه بيه، و د چاپين بوري دا ژ قني كتيا خو مه نهف بوچونه (ته رجيح) كرسو، بهلي پشتي دويچونني بو مه ديار بوو كو دو ربوايه تين قني سهراتياي د (صه حجن) برته: (صحيح السيرة النبوية) يا سيدا (ناصر الدين الألباني) ب ۲۹-۳۱.

دبېترنې: هه يقيښن حهرام، و هندهك ژ وى شهري د حهره ما مه كه هې دا چيپوول وى جهې شهر تيدا چې نابت، ناقي وى شهري كرنه: (حرب الفجار) و فيجار ب مه عنايا زنده گاشي و سهر داچوونې دئيت.

مه زني قوره يشيان د قى شهري دا بابي نه بوو سوفيانى (حهرې كورې نوم هيهي) بوو، و هندهك مامين پيغهمبهري -سلاف لي بن- پشكداري د قى شهري دا كرسو، نه وي قوره يشي تيدا ب سهر كه فتين، و د هندهك ريو ايه تان دا هاتيه كو د قى شهري دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاري مامين خو دكر، به لي زانايين حه ديسي ل وي باوه رينه كو نه ف ريو ايه ته د دوست نينن.

و نه گه را په يدا بوونا قى شهري نه بوو (نوعمانې كورې مونذري) هندهك حيشترين باركري هنارتنه بازارا عوكاطي، و زهلامه كي قهيسي به ختي خو دا يي، ئيكي دي يي قوره يشي گاڤا نه ف چهنده زاني نه بو خو ب كيماسي ديت، چاوا د سهر قوره يشيان را ئيكي قهيسي به ختي خو بده ته نوعمانې.. ژ بهر قى چهندي نه چوو ب خافله تي شه نه حيشتر كوشتن، گاڤا ئويجاخا قهيشيان نه ف چهنده زاني هيرش دا سهر قوره يشيان و شهر په يدا بوو.

په يمانا (الفضول):

و پشتي نه ف شهري ل شه والا سالا ۵۹۱ ب دووماهي هاتي، و ل هه يشا (ذولقه عده) ده مي ژيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بيست سال، سهره اتيه كا دي ل مه كه هې پرويدا، نه وي نه ف بوو بازرگانهك ژ يه مهنې هاته مه كه هې و هندهك مالي خو فروته عاصي كورې وائلي، و نه وي ئيك ژ ماقوليتن مه كه هې بوو، عاصي مالي وي ژي وهرگرت و ژ ته عدايي حه قى وي نه دا يي، ئينا نه ول بهرانه ر كه عبي رابوو شه و هه وار كر، به لي سهر خاترا عاصي كه سهك د هه وارا وي نه چوو، هنگي وي هه وارا خو گه هانده مالباتا فرييان و خودان وژدانان كو ئيك د هه وارا وي بچت، و حه قى وي ژ عاصي بستينت.. هنگي مالباتا هاشميين كو مالباتا پيغهمبهري بوو، و مالباتا زوهرييان كو مالباتا ده يكا وي بوو، و مالباتا ته يميين كو مالباتا نه بوو به كرى بوو، ل مالا عه بدللاهې كورې جه دعاني كومبون، و وان د ناقه را

خو دا په يمانهک گړېدا کو ئو هاريکارييا هه ر ئيکي خودان ماف بکهن ئه گهر خو يي بي خودان و بياني ژي بت. ل سهر بناخه يي قئ پهيمايئ، ئو چوون حه قئ قئ مرؤقئ يه مهني ژ عاصئ کورئ وائلئ ستاند.

قوره يشيان نائئ قئ پهيمايئ کره: (حلف الفضول) و (فوضول) تشتئ زنده يه، يئ مابئ مرؤقئ تئ نه چت، و مرؤقئ چو په يوه ندي پيټه نه، ژ بهر کو خودان تئ قئ پهيمايئ برپار دا ئو مابئ د وي تشتئ بکهن يئ وان په يوه ندي پيټه نه بت ژي ماده م ئو زقراندنا حه قه کييه بو خوداني.

د قئ کومبونئ دا ئو مال عه بدللاهي کورئ جه دعاني هاتيه کرن، پيغهمبهري ژي -سلاف لي بن- ناماده بوو، و ئو ژي ئيک ژ وان که سان بوو يئ پهيمايئ داي کو هاريکارييا مرؤقئ هه وجه بکهن حه تا حه قئ وان بو دئ تته زقراندن، و هنگي ژي پيغهمبهري هکي مه گوئئ ل دؤرين بيست ساليي بوو، و پشتئ پيغهمبهري يئ ژي وي به حسئ قئ پهيمايئ ذکر، و دلخوشيا خو ئاشکه را ذکر کو وي پشکداري تيدا کري.

ئو و هندهک (حديفئ) يئ خوديناس:

خه لکئ مه که هي ژ قوره يشيان، هه ر چهنده ژ نه قبيتن ئيسماعيل پيغهمبهري بوون، و بنه دارين مالا خودئ بوون، به لي ل درټرييا سالان، و ژ بهر گه لهک نه گهران، وان ژ ريکا راستا پيغهمبهران لادابوو، و صه نه مپه ريسي د ناث وان دا به لاث بووبوو، حه تا ب سه دان وان صه نه م ل ده ور و به رين که عبه يا پيرؤز دانابوون.

د سهر قئ چهندي ژي را وان خو ب نه قئ و جيگرين ئيبراهيم پيغهمبهري دنيا سي، و وان دگوټ: ئم يئ ل سهر ريکا وي.. و وه کي مه ديارکري ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هيشتا زارؤک عه قئ وي ژ قئ ديني نه دپري يي ملله تي وي ل سهر، و رؤژه کا ب تنئ ژي وي عه بدينييا صه نه مين وان نه کر، و ژ بهر قئ ره فتاري وي يئ غه ريب مامئ وي ئه بوو طالب گه لهک دترسييا کو ئو ژي وه کي (زه يدئ کورئ عه مرئ کورئ نوفه يلي) لي بيت، و رويي خو ژ دينئ باب و باپيران وه رگيټر. و زه يد کو ئيک ژ پيره ميټرين قوره يشيان بوو مه سه لا وي ئه قه بوو: ئو مرؤقه کئ خوديناس بوو، وي دگوټه ملله تي خو يئ قوره يشي: ئو

دینی هوبن ل سهر دچن نه دینی ئیبراهیمییه، بهلکی نهو دینهکی بیخیره، و قهت چی نابت نهف دار و بهرین هوبن خو بو دجهمینن شریکین خودی بن..

و دبیزن: زهید بهری هنگی ل گهلهک وهلاتان گهریابوو، و چووبوو نک جوھی و فلهیان، و دینی وان نهوئ نه گهلهکی جودا ژ دینی قورهیشییان، نیاسیبوو، و نهو ل وی باوهری بوو کو جوھی و فله ژی نه ل سهر دینی ئیبراهیمینه، و ب دورستی دویچوونا پیغمبران ناکهن، لهو نهو زقپی مهکههی و کار بو هندئ کر هندهک ههقال و هوگران بو خو پهیدا بکهت، و ل دویف نجتهدادا خو پرستنا خودی بکهت، و پشتی گهریان و لینگهریانهکا دویر و درپژ وی گوته خو: نهز دئ ل سهر دینی ئیبراهیمی بم، و فان دینین هه هه مییان هیلم، و ههر جار نهو دا سهری خو بو خودی چهمینت و دبیزت: نهی خودا، نهگر من زانیبا کیژ رهنکه ته دقیت نهز عبدینییا ته پی بکهم، نهز دا ب وی رهنکی عهبدینییا ته کم.

زهیدی گوھی خو نهدا قورهیشییان و باوهری ب صهنهمین وان نهینا، و گهلهک جارن نهو دهاته دیوانا وان ل کهعب، و تان ل دینی وان ددا و دگوت: چاوا چی دبت خودی هوبن داین و هوبن عهبدینییا دار و بهران بکهن!؟

گوتهین فی خودیناسی دگههشتنه پیغمبرای ژی -سلاف لی بن- هیشتا نهو زاروک، کا چاوا دگههشتنه خهلکی مهکههی، بهلی فهرقا وی ژ خهلکی دی نهفه بوو نهف گوته ل دلئ وی دهاتن، و کهیفا وی پی دهات.. و قورهیشییان ب گوتهین وی نهخوش بوو، لهو وان گوته مامی وی (خهططابی کورئ نوفهیلئ) -بابئ عومهری-: دهقی برازایی خو بدانه سهریک! هنگی خهططابی حالئ زهیدی نهخوش کر ئینا نهو ژ مهکههی دهرکهفت و بو خو رهقی چوو وان چیاپین ل دؤرا مهکههی، و عهبدینییا خودی ل ویری دکر. و دبیزن: جارهکی نهو ل چولی بی ب تنی بوو ب لایی مهکههی فه دهات، هندهکان نهو دیت و هپرش کره سهر و کوشت.

جارهکی پیغمبر و زهیدی کورئ حارثی (کورئ وی بی تهبهنییی) پیکفه دروینشتی بوون ژ دهرقهی مهکههی، زهیدی کورئ عومری د بهر وان را بؤری، پیغمبرای -و هیشتا پیغمبراتی بو نههاتبوو- داخواز ژئ کر کو نهو بیت و د گهل وان خواری بخوت، وی گوت: برازا، نهو گوشتی نه بو خودی هاتبته فهکوشتن نهز ناخوم..

و د هديسه كې دا هاتييه پيغهمبهري -سلاف لي بن- مه دحېن وي دكهت و دبېژت: رږژا قيامه تي نهو دي رابت وهك نوممه تا خو سهر.

ژ بلي زهيدى چهند مروڅه كين دي ژي هه بوون عقلې وان ژ ديني قوره شيان نه دبري، دگوتنه وان: (حنيفي) يه عني: نهو وين روپيې خو ژ شركي و په رستنا صه نه مان وه رگي پراي، وهكي: وه ره قه يې كورې نهوفه لي، و قه سسي كورې ساعده يې ئي يادي، به لي نهو ب تبليتن دهستي دهاتنه هژمارتن، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- هه ژ زاروكينييا خو كه يف ب گوتنا وان دهات، و پتر مهيل بو وان دكر، و باوه ري ب ديني ملله تي خو يي صه نه مپه رپس نه دينا.

و دهمي وه حي بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاتييه خوراي، ژ فان مروڅين هه كهس نه مابوو زيندي، ب تني وه ره قه يې كورې نهوفه لي تي نه بن، نهو حه تا ده سپيكا هاتنا وه حيي مابوو و پشتي هنگي هه ر زوي مر، وهكي دي به حس ژي كه ين، نه گه ر خودي حه ز بكهت.

ترسا نه بوو طالبي نهو بوو برازايي وي موحه ممه د، بچته سه ر ديني زهيدى و هه قالين وي، و ديني باب و باپيرين خو به تليت، ژ بهر وي سه ر و به ري وي ژ برازايي خو دديت.. و وه سا چي بوو! د گه ل كو نه بوو طالبي پتر ژ جاره كي نهو شيره ت كړبوو كو ژ بلي ديني باب و باپيرين خو نهو چو دينين دي بو خو نه گرت، به لي وي ب قي گوتنا مامي خو نه دكر.

د گڼل خه ديجايا کچا خوهيلدي

ناف و دهنگين پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ب راستگويي و دهسپاکي و دهمهن پاقرتيبي د ناف خه لکي مه که هي دا به لاڅبوو، چونکي وي وهکي جحتلين دي يين مه که هي ده مي خو ب مژويلاهيپين بي مفا څه نه دبوراندي، بهلکي وي نه و کار دکرن يين سوود ژي دگه هشته وي و مالا وي و خه لکي جفاکي ژي.

نه و د ناف مه که هيپان دا ب جاميريبي هاته نياسين، له و خه لکي هميبي هه ز ژي کر و که سي چو نه خوڅي ژي نه دديتن.. ل وي سالا ژيبي وي بوويه بيست و پينج، چهند روژه کان بهري کارواني بازگانين قوره يشيپان بهر ب شامي څه بچت، مروڅهک هاته نک وي و گوټي: خه ديجايا کچا خوهيلدي هه ز دکهت ته بيپنت.

خه ديجا کي بوو:

خه ديجا ژنه کا قوره يشي بوو، بابي وي خوهيلد کورې نه سه دي کورې عه بدل عوززايي کورې قوصه يي کورې کيلابي بوو، يه عني: باپيري باپيري پيغهمبهري عه بدمه ناف برايي باپيري بابي خه ديجايي عه بدل عوززاي بوو، هه ردو کورين قوصه ي بوون.

خوهيلدي بابي خه ديجايي سي کور و سي کچ هه بوون: عه دي، و حزام، و عه ووام (و نه څه بابي زوبه يري کورې عه ووامييه) نه څه کور، و کچ: خه ديجه و ره قيقه و هاله (و نه څه خه سويبا زهينه با کچا پيغهمبهري بوو). و خوهيلدي پينج برا هه بوون نيک ژ وان نه و فله بوو نه وي دبنه بابي (وه ره قيه يي کورې نه و فله ي)، و دبترن: بهري شهري (الفجار) ب دهمه کي خوهيلدي بابي خه ديجايي مريوو.

خه ديجايي شوي ب نه بوو هاله يي کورې زوراره يي ته ميمي کريوو، و پشتي نه و مري وي شوي ب عه تيقي کورې عائدي مه خزرومي کر، به لي نه و ژي مر هيشتا ژيبي خه ديجايي نه بوويه بيست و هه شت سال.. خه ديجا ژنه کا خودان قه در و قيمهت بوو د ناف مالباتا خو دا

ئەوا دگوتتى: (بەنى ئەسەد)، و ئەوي مالەكى زېدە ژى ھەبوو، و عەدەتى وى بوو ھەر سال دەمى كاروانى قورەيشيان بو بازگانىيى دەردكەفت، وى ژى ھندەك مالى خو د گەل كاروانى دھنارت، و ھەر جار وى زەلامەك د گەل مالى خو دھنارت دا بازگانىيى بو خو و بو وى ب مالى وى بكت، يەنى: وى فايده ل خو و وى ب نيقي دكر، ژ بەر قى چەندى خەديجايى تبيعهتى گەلەك زەلامىن قورەيشيان دزانى.

پيغهمبەر و بازگانى ب مالى خەديجايى:

دەمى ناڤ و دەنگين پيغهمبەرى -سلاڤ لى بن- ب ئەمانەت و راستگويى د ناڤ خەلكى دا بەلاقبوى، و خەلكى ھەمىيى مەدحتين وى كرين و گوتين: ئەو مرۆڤەكى بى چەپ و چوبره، خەديجايى قيا بەنپرتە د دويڤ وى را و داخوازي ژى بكت كو ئەف سالە ئەو د گەل مالى وى دەركەفته شامى بو بازگانىيى.

و ئەو بوو وى عەبدى خو (مەيسەرە) ھنارته نك موخەممەدى دا بپرتى: دۆتاما تە خەديجايى كچا خوھيلدى ھەز دكەت تە ببينت بو كارەكى پيتقى.. پيغهمبەر -سلاڤ لى بن- د گەل وى چوو مالا خەديجايى، و دەمى ئەو گەھشتيە وپرى خەديجايى بو وى ديار كر كو ھەر سال ئەو زەلامەكى د گەل مالى خو دھنيرت دا بازگانىيى بو وى و خو بكت، و ئەو ھەز دكەت ئەو بو وى ب قى كارى رابيت.

پيغهمبەرى -سلاڤ لى بن- ئاگەھدارييا وى كر كو وى چو مانع نينن ئەو ب قى چەندى رابيت، ب تنى دقيت ئەو دەستويريى ژ مامىن خو وەرگرت، و پشتى مامىن وى ب تايبەتى ئەبوو طالبي دەستويرى داىى، وى داخوازا خەديجايى ب جە- ئينا، و ئەو و ھەقالى خو (مەيسەرە) كو خولام و عەبدى خەديجايى بوو بەر ب شامى قە چوون د گەل كاروانى قورەيشيان.. و ھنگى ژيىي پيغهمبەرى -سلاڤ لى بن- بيست و پينج سال بوون، و ژيىي خەديجايى ل دويڤ ريوايەتا دورست بيست و ھەشت سال بوون^(۱).

(۱) ھەر چەندە يا بەلاڤ ل نك گەلەك نقيسەرېن سېرەتى ئەوە كو عەمرى وى ھنگى چل سال بوون، بەلە ئەو

کاروان بهر ب شامی څه چوو، و پستی هه یامه کی زه لامین قوره یشیمان کرین و فروتننا خو کری، نهو زقرینه وه لاتی خو، و یی ژ هه مییان پتر د څی بازرگانییی دا فایده کری وه کیلی خه دیجایی بوو موحه ممه د و هه څالی وی مه یسه ره بوون، چونکی مالی وان دو جار ان هندي خو لی هات.

دهمی خه دیجایی فایدی نهف ساله دیتی، و نهو د گهل فایدی سالیین بوړی هه څبه ر کری، وی نهف چهنده ب حیبه تی څه گرت، لهو وی پسیارا مه یسه ره ی کر کانی نه څه ژ بهر چیه؟

مه یسه ره ی بو وی ناشکرا کر کو نهف ساله ژ ی وه کی هه ر سال بوو، به لی نهو مرڅی نهف ساله د گهل چووی نه وه کی وان بوو یی ل سالیین بوړین دچوون و گو تی: نهف جحیله مرڅه کی پیروزه... و به حسی راستگو یی و دلنهرمی و پاقرییا پیغهمبه ری -سلاف لی بن- بو وی کر، ب څی چهندي پیغهمبه ر -سلاف لی بن- د چاقین وی دا گلهک بلند بوو، و وی زانی کو نهف مرڅه نه وه کی وان دلره ش و حسویدانه یی ل دۆرین وی دژین، و چونکی خه دیجا ژنکه کا فاما و تیگه هشتی بوو، وی هزه کا مه زن ژ څی جحیلی کر، و څیا مرڅایینییا خو د وی گهل موکم بکه ت.

خه دیجا دبه کابانیا پیغهمبه ری:

گلهک کهس هه بوون هه ز دکر خه دیجایی ب لای خو څه بکیشن؛ دا دهستی خو بداننه سه ر مالی وی، خه دیجایی نهف چهنده دزانی، و دهمی وی برازایی نه بوو طالبی دیتی و بو بازرگانی د گهل مالی خو هنارتی، وی ژ نیریک څه نهو نیاسی و زانی کو نهو د نه خلاقی خو دا نه وه کی چو که سین دیبه، لهو وی څیا وی ژ دهست خو نه که ت، خه دیجایی جاره کا دی هنارته ب دو یف پیغهمبه ری را -سلاف لی بن- به لی څی جاری دا بیژتی: پسمام، ژ بهر کو تو مرڅه کی عه سلیی د نا ف ملله تی خو دا، و مرڅه کی ب نه خلاق و نه مین و راستگو یی، من دڅیت مرڅایینییا مه ب هیزتر بکه ت... و بو وی ناشکرا کر کو نهو هه ز دکه ت شوی پی بکه ت. و د هندهک ربوایه تان دا هاتیبه کو خه دیجایی نهف هه ز کرنا خو بو خویشکه کا خو ناشکرا کر، و خویشکا وی داخواز گه هانده پیغهمبه ری -سلاف لی بن- ب ریکا هه څاله کی

وي، و بهرسقا پيغهمبهري جارهكا دي نهو بوو: بلا، بهس ههتا نهز دبيتزمه مامين خو. و گاڤا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- سوجهت د گهل مامي خو نهبوو طالبي فهكري، نهبوو طالب ب څي چهندي رازي بوو، و هنارته ب دويښ برايي خو همزهدي را، نهو پيڅغه چوونه نك مامي خهديجايي (يان برايي وي ل دويښ ريوايهتهكي) و نهو ژي خواست، و نهو ئيکسهر ل بهر هات.. و ب څي چهندي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و خهديجا گههشتنه ئيک، و ههردويان پيڅغه مالهک دانا.

خهديجا ئيکهمين ژن بوو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- فهگوهاستي، و نهو ههردو نيزيکي بيست و چار سالان مانه د گهل ئيک، و هندي نهو يا زيندي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- چو ژن ل سهر نهينان، و د وي دهمي دا يي نهو پيڅغه ژباين خودي شهش زاروک دانې، دو کوپ و چار کچ، و نهو ژي نهغه بوون:

۱- بچويکي وان يي نهخري کوپ بوو، ناڅي وي (القاسم) بوو، و پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ب وي دهاته ناڅکرن، دگوتني: (أبو القاسم) و نهښ کوپه بهري ههمي زاروکين وي ژي مريبو دهمي هيتي ساڅا.

۲- پاشي وان کچهک بوو ناڅي وي (زهينه) بوو، و نهغه مابوو ههتا پشتي ئيسلامي ژي و وي باوهري ئينابوو، و شوي ب کوپخالهتي خو (أبو العاص بن الربيع) ي کريوو.

۳- کوپهکي دي وان بوو ناڅي وي کره: (عبد الله) و ههر نهغه يه يي دبيتري: (الطيب) و (الطاهر)، پشتي نهو رابوييه سهر پتيان و شياي خو ل سهر پشتا دهواران بگرت مر.

۴- کچا دي ناڅي وي: (أم کلثوم) بوو.

۵- کچا دي (روقهبييه) بوو، نهقان ههردويان شوي ب (عوثماني کوپي عهفاني) کريوو، پشتي ئيک مري خویشکا دي شوي پي کريوو.

۶- کچا بچویکتر: (فاطمه) بوو، و ژ ههمییا پتر پیغمه مبهري -سلاف لی بن- ههز ژ وی دکر، و دهمی ئەو مهزن بووی وی شوی ب پسمامی بابی خو (عهلییی کوری ئەبوو طالبی کربوو^(۱) .

ئەف ههز شهش بچویکه بوون خودی ژ خه دیجایی داینه پیغمه مبهري -سلاف لی بن-، و خه دیجایی دو زارۆکین دی ژی هه بوون کچهک و کورهک ژ ههردو زه لامین خو یین وی بهری پیغمه مبهري -سلاف لی بن- شوی پی کری.

بهری نوکه مه گۆت: هندی خه دیجا یا زیندی پیغمه مبهري -سلاف لی بن- چو ژن ب سه نه ئینا بوون، و پشتی مرنا وی ژی دهمی پیغمه مبهري -سلاف لی بن- هندهک ژنن دی ئینان کسهک ژ وان جهی وی د دلی وی دا نه گرتبوو، و ههز سه ری وی ما ب سه ری هه مییا دکهفت، و ریز و قه درگرتنه کا مهزن پیغمه مبهري -سلاف لی بن- بو وی هه بوو. د گۆتته کا خو دا دهیکا موسلمانان عایشایا کچا ئەبوو به کری دیتت: پیغمه مبهري -سلاف لی بن- چو جارن ژ مه دحین خه دیجایی نه دوه ستییا، و هه ردهم وی دوعا بو دکرن، لهو رۆژه کی غیره تی وه سا ل من کر ئەز بیژمی: خه دیجا چ سوو؟ پیره ژنهک بوو خودی ئیکا ژ وی چیتتر ب رزقی ته کر!

و مه خسه دا وی ب قی چندی ئەو ب خو بوو، چونکی خه دیجا بیژن بوو، به لی ئەو کچ بوو و یا بچویک بوو..

گۆت: پیغمه مبهري -سلاف لی بن- عیجز بوو و گه لهک که ریین وی فه بوون، و گۆته من: تو چ دیتتی؟! ئەز ب خودی که مه ئیکا ژ وی چیتتر خودی نه دایه من، وی باوه ری ب من ئینا ده می خه لکی باوه ری نه ئینای، و وی ب مالی خو هاریکارییا من کر ده می خه لکی دهستی خو ل من گرتی، و ب تنی ژ وی خودی عه یال دا من.

ئەفه ئەو ئەگه ر بوون یین خه دیجا د چاقین زه لامی وی دا مهزن کری هه تا پیکه کی کو نه هیلیت پشتی مرنا وی ژی کهس به حسی وی بکهت، ئەگه ر خو ئەو عایشا ژی بت، ئەوا

---

(۱) ژیا نا خه دیجایی و زارۆکین وی ب به رفه ی مه د کتیبیا خو (د گه ل سه حا بیین پیغمه مبهري) دا فه گتراهه، بو ههز کهسه کی بقیته لی بزقرت.

د هندهك حهديسيين دروست دا هاتي كو ئهو خوشتقيترين مرؤف بوو ل نك پيغهمبهري -سلاف لي بن-.

ئهو ژن ب دروستي يا هيژاي قهدرگرتنييه ئهوا ملي خو بدته بهر ملي زهلامي خو، و د تهنگاقبيان دا پستا وي بگرت و ب مالي خو و ب همي هيژ و شيانين خو پشتهفانييا وي بكهت.. و خهديجا ب دروستي يا ب في رهنكي بوو.

و دهيكاموسلمانان خهديجا ئيك ژ وان كهسانه يين ب ساخي مرگيني ب بهحشستى بو هاتييهدان، و كو قهسرهكا ژ لولوي بو وي ههيه، ههر وهكي عائيشا ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- قهدگوهيزت^(۱).

و ئيمام عهلي دبيزت: من گوهل پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- دگوت: چيترين ژنكين دنيايي -يان زي يين بهحشستى- خهديجاييا كچا خويلدی و مهربه ما كچا عمرانبيه^(۲).

(۱) وهكي بوخاري و موسلم ژئ قهدگوهيزن.

(۲) وهكي موسلم ژئ قهدگوهيزت.

ئاڅاكرنا كه عبي بهري هنارتنا پيغهمبهري

-سلاف لي بن-

مژگه فتا حرام، نهوا دكهفته نيڅا نهالهكي د ناڅبهرا زنجيرهكا چييان دا، ل باكوورئ (ئهلفهلق و قوعه يقوعان)، و ل رۆژتاقايي (ئهبوو حهديه و كودا)، و ل باشوورئ (ئهبوو قوبهيس) و ل رۆژهلاتي (خهندهمه)، ل سهنتهري مژگهفتي ئاڅاهييهك ل سهر رهنهگهكي نيزيكي چارگۆشهيي ههيه، نهو رهنهگي ب عهريبي دپيژني: (موكهعههه)، و ژ بهر قئ چهندي د كهفن دا عهريهان دگۆته قئ ئاڅاهي: (كهعهه).

ئهف ئاڅاهييه كو د بنيات دا مهزلهكا مهزنه، هپژل سهر دهمي ئادهمي يان بهري وي هاتبوو دانان؛ دا بته مژگهفت بو پهريستنا خودي، و ل دريژيا ديروكي پتر ژ جارهكي نهو يئ هاتييه نويكرن، و جارا ژ ههيميي ناقدارتر ل سهر زهماني ئيبراهيم پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- پشتي كو وي -ب فرمانا خودي- كورئ خو ئيسماعيل و دهيك و هاجهر ئيناي ل ويرئ ئاكنجي كرين، ئيبراهيمي و كورئ وي ئيسماعيل ئاڅاهييه كه عبي ل سهر وان بناخهيين بهري هنگي ههين بلندكر، يهعني: وان (ئهساس) دوباره نهكۆلان، و جارهكا دي نهدانان، بهلكي وان ديوان ههري دانا سهر بناخهيي كهفن، و پشتي وان ل دريژيا سال و زهمانان ئهف ئاڅاهييه كهفن بوو، ههتا دووماهييي، بهري هنارتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب پينج سالهكان نهو نيزيكه وهكي كافلهكي لي هاتبوو، بان نهماوو پيڅه، و ديوار نزم بووبوون، كيتر ژ چار متر و نيڅان لي هاتبوون، و دهريگه ژي ل ئاخئ بوو، و ههري جارهكا لههيهك راببا، ئاف دچوو نيڅا كه عبي، و نهگهري ئيكي قيا با دشيا پيچهكي خو بلند بكهت و د سهري ديواري را خو بهاقيته د كه عبي فه.. و دپيژن: جارهكي ژنكهكي ئاگر د كه عبي فه هلكر، ئينا چريسهكهك ژئ فهپهشي و ب وان پاتان كهفت نهوين ب ديواران فه و ئاگر بهريويي، و هنگي ئاڅاهييي كه عبي هپشتا پتر بي سهري بهري بوو، لهو قورهيشييان دلي خو بري كو نهو كه عبي بهريفينن و ئاڅاهييي وي نوي بكهنه فه.

هممبيي ناکهت! لهو وان پريار دا ژ لايي حجرا ئيسماعيلي څه (ئو لايي ديتيژني: حه طيم) هنده کي څه کري بهيښلن، و ب تني شوپره څي نزم ل دور ناڅا کهن، دا بيته زانين کو څو څي ژ که عبييه، و نيزيکي فرههيا سي متران ژ وي لايي څه وان ژ که عبي بهردا، و وان نيزيکي ههشت متر و نيڅان ديوار بلندکرن، يه عني دو جارن هندي بهري، و بانهک ژي بو چيکر، و ل شوبنا دو دهرگهان، وان دهرگههک ب تني ل لايي روژهلانتي دانا، پشتي کو ژ عهردی بلندکري و هندهک دهرج بو چيکرين، دا ناڅ نه چتي.

پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- د گهل مامين خو پشکداري د ناڅا کرنا که عبي دا کر، و څو څيک ژ وان که سان بوو بين بهر بو ناڅا کرني دکيشان، و ژ مهسه له بين گرنگ د ناڅا کرني دا دانانا بهري رهش بوو ل جهي وي، مه گوټ: قوره يشي ب هه څرکي چوون کاني کي دي که عبي ناڅا کهت، پاشي څو ل سهر هندي پيک هاتن کو کاري ل خو ليکڅه بکهن، ههر بابکهک جههک ناڅا کهت، و دهمي څو گه هشتينه وي جهي يي کو دکيت بهري رهش لي بيته دانان، جاره کا دي څو ب جره چوون، و ههر بابکهکي دکيا څو بهري بدانه جهي وي، حه تا نيزيک بوو څو شهري بکهن، پاشي گوټن: ههوجه ناکهت څو هه څرکي بي بکهين، بهري خو بدني کاني کي څيکه مين کهسه دکي دهرگهه ي را دکيت بلا څو حوکمي د ناڅه را مه دا بکهت.. و بهري وان ما ل دهرگهه (بهنوو شيبه) څو دکفته روژهلانتي که عبي، و وان ديت څيکه مين کهس هاتي (موحه ممد) بوو، ئينا هه ميبان ب دهنگه کي بلند گازی کر: څه يي څو مينه څو درازينه څو حوکمي د ناڅه را مه دا بکهت. و گاڅا وان سوچه تا خو بو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- کري، پيغهمبهري گوته وان: کاني پاته يه کي بو من بينن، وان پاته يه کي مهزن ئينا، پيغهمبهري بهر دانا سهر و گوټ: ههر بابکهک بلا مهزني خو فرېکته دا لايه کي پاته يي بگرت و بلند بکهت، وان ب يا وي کر و پشتي وان پاته بلند کريه راستا جهي بهري، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بهر ژ سهر پاته يي را کر و دانا جهي وي، و ب څي چهندي جري وان ب دويماهي ئينا و څو هه مي ب څي حوکمي رازي بوون.

و څو رهنگي نوکه که عبه پي دکيت ديتن څو څو يي قوره يشييان که عبه پي ناڅا کري، ههر چهنده څو ب تمامی نه څو رهنگه يي ئيبراهيم و ئيسماعيلي که عبه پي ناڅا کري.

ده سپيكا پيغه مبهري نييني

بهري نوکه مه گوټبوو: هه ر ژارو کينيا پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- خودي ديني کافر و صه نه مپهري سان ل بهر چاقان رهش کړيو، لهو وي روپي خو ژ شي ديني وه رگيرابوو و روژه کا ب تني عه قلي وي ژي نه بري بوو، و ده مي نهو بوويه زه لام دويراتيه کا ئيکجار که فتبوو ناقبه را وي و ديني ملله تي وي، وي بهري خو دا يي هنده ک که سين کيم هه بوون خودي دنيا سي، و ب تني عه بدينييا وي ل سه ر ديني ئيبراهيم پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- دکر، و نهو نهو بوون بين دگوټني: (حه نيفي)، و خودي و ه سا هه زکر کو بهري پيغه مبهري خو ژي بده ته شي ديني.

نهو مرؤقين هه، بين پشدا خو دا به صه نه مپهري سيبيا قوه ريشيان گه له ک نه خو شي ژ ده ستي بي باوه ران دديت هه تا دويماهيبي نهو بو خو ره قين و قه سدا چيا بين دور و به رين مه که هي کرن، و ل و پري نهو ب تني مانه د شکه فتان فه؛ دا هه رين خو د مه زنيا خودي دا بکه ن، و ب دلي خو عه بدينييا وي بکه ن.

پيغه مبهري ل شکه فتا حيرائي:

پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- ئيک ژ وان که سان بوو بين گه له ک خو ژ خه لکي قه دهر دکر؛ دا يي پاراستي بت ژ خرابي و بي دينيا وان، و هه ر جار نهو دچوو وي شکه فتا دگوټني: (حراء) نهو دکه فته ژوريبا مه که هي.

دهيکا موسلمانان عايشا^(۱) دبيت: ده سپيكا پيغه مبهري نييني پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- خه ونين باش بوو، هه ر خه ونه کا وي دديت نهو وه کي گه شاتيبا سپيدي دهات، يه عني: چو خه ونين وي خه له ت درنه دکه فتن، هه ر وه کي خودايي مه زن دثيا ب شان خه ونين ئيک و ئيک پيغه مبهري خو ناگه هدار بکه ت کو نهو مرؤقه کي پيروزه و بو کاره کي مه زن يي دئيته

(۱) وه کي بوخاري ژي فه دگوټيت.

ناماده کرن. عائيشا دبیرت: پشتی فی چندئ ل بهر پیغهمبهري -سلاف لی بن- هاته شربن کرن کو ئهو بی ب تنی بت، قیجا ئهو دچوو شکهفتا (حیرائی) و ل ویری عیبادهت دکر، شهفتین دریژ و ب هرمار ئهو دما ل ویری، و هر جار دا زقرته نک بچویکین خو و هندهک خوارنی بو خو بهت و زقرتهفه، هتا جارهکی حقی بو هاتی دهمی ئهو ل شکهفتی.

ژ گوتنا عائیشای یا بوری و ژ گوتنا دیرۆکفانین ژینا پیغهمبهري -سلاف لی بن- دبیتنه زانین کو پیغهمبهري -سلاف لی بن- گهلهک جاران ب شهف و رۆژ دچوو شکهفتی، و ب تنی ل ویری دما، و د هندهک ربوایهتان دا هاتییه، دبیرتن: خهدیجایی گهلهک جاران مرۆفهک ب دویف وی دا دهنارت؛ دا نوبه دارایی لی بکهت، و نه هیتل چو نه خوشی بیته سهری، بیی ئهو بزانت، و ئهفه ژی هندئ دگههینت کو دلئ کابانییا وی ب دویف رابوو، بهلی چونکی وی ب فی چوونا هه خوش بوو خهدیجایی دل نه ددا بیترتی: نهچه، و وی دیت یا ژ ههمیی چیتر ئهوه ئهو هندهک نوبه داران د دویف دا بهنیرت دا ئهو وی بپاریزن نه گهر نه خوشییهک هاته ریکی.

ل وی سالا ژیی وی بوویه چل، وهکی گهلهک سالتین دی ل هه یفا ره مه زانی، وی کاری خو کر و قهستا چیایی حیرائی کر.. و وی سالی -وهکی زانایین سالنامه یان دبیرتن- هه یفا ره مه زانی دکهفته بهرانهر هه یفا تیرمه هه و ته باخی، و سال -ل دویف سالنامه یا زایینی- سالا (۶۱۰) بوو، وهکی مه گوتی پیغهمبهري -سلاف لی بن- کاری خو کر، و قهستا وی چیایی کر ئهوی دکهفته باکووری رۆژهه لاتا مزگهفتا حهرام ل مه کههی، ئهوی بهری دگوتنی: چیایی حیرائی، و نوکه دبیرتی: چیایی نور، و ئهو چیا نیزیکی (۲۸۰) متران ژ عهردی بی بلنده، و ل سهری وی شکهفتهکا بچوبکا هه ی درژییا وی نیزیکی سی مترانه، و فرهییا وی د ناقهبر متر و نیف هتا دو مترانه، و مرۆف ل سهری فی چیایی مه کههی و دهور و بهرین وی ههمیی دبیرت.

ل شهفهکی ژ وان شهفتین پیغهمبهري -سلاف لی بن- ب تنی مایه ل شکهفتی، کو ئیک ژ شهفتین هه یفا ره مه زانی بوو، و هنگی ژیی وی چل سال و شهش هه یف و نیزیکه هه ژده رۆژان بوو، وی سهرهاتییهکا عنتیکه و نهعهدهتی دیت، ئهو سهرهاتییا نه ب تنی ژینا وی گوهارتی، بهلکی ژینا مرۆقینییی ههمیی گوهارتی.

و نهو سهرهاتی - وهکی نهو ب خوځه دگپرت - نهفه بوو، دبپرت: دهمی نهز ل شکهفتی من هند دیت کهسهک ب ژور کهفت و ب نک من فه هات، و گوت: (اقرأ - بخوینه)، من گوتی: نهز نه یی خواندهقامه، وی نهز گرم و گفاشتم هتا بپهنا من چک کری، پاشی نهز بهردام و جارهکا دی گوت: بخوینه، من دوباره گوتی: نهز نه یی خواندهقامه، جارهکا دی وی نهز گرم و گفاشتم، پاشی نهز بهردام و گوت: تو ب ناقی خودایی خو بخوینه، یهعنی: بلا تو یی خواندهقان نهبی ژی، تو ب شیان و هاریکارییا خودایی خو دئی خوینی، نهو خودایی مرؤث ژ پارچهکا خوینی دورستکری، و مرؤث فیری وی تشتی کری یی وی نهذزانی: ﴿ اَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ اَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝ ﴾ (العلق: ۱-۵)، پیغمبهری - سلاف لی بن - گوت: ئینا من نهو د دویف وی دا خواند.

د ربویهتهکا دی دا هاتییه: پیغمبهر - سلاف لی بن - دبپرت: دهمی جبریلی نهز گرمیم و گفاشتم، من وهسا هزر کر نهفه مرنه ب سهر من دا هات. پاشی دبپرت: پشتی جارا سیتی وی نهز گفاشتم و گوتیه من: بخوینه، من گوتی: چ بخوینم؟ وی گوت: ﴿ اَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ اَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝ ﴾، گوت: من پشتی وی نهو خواند، دا بیژی ل سهر دلئ من یا هاتییه نقیسین.

فی چه ندئ ترس د دلئ پیغمبهری دا پهیدا کر، و نهو حیبهتی کر.. و بیننه بهر چاقین خو:

د شکهفتهکا تنگ و تاری فه، ل سهری چپایهکی بلند، بلندتر ژ وان ههمی چپا و گرگین ل دهور و بهران ههین، و ب شهف دهمی ههر تشتهک یی بی دهنگ، مرؤفهک نهگهر چهند یی ب جهرگ ژی بت، ل ویری یی روینشتی بت، و کهفتبته هزران، و ب خافلهتی فه ملیاکهتهک بیت و وی بگرت و بگفیشست و بیژتی: بخوینه.. چ ترس ل نک خودانی دئ پهیدا بت؟ و چاوا نهو دئ وی شهفا خو بؤرینت هتا لی دبتنه سپیده؟

نهفه چپیه ب سهری وی هاتی؟ و نهفه کییه خو نیشا وی دای؟ تو بیژی نهفه نهجنهک بت و نهو دئ دین بت؟ یان نهفه نهو شهیطانه یی ئیلهامی ددهته شاعران؟

ژ ترسان دا.. ژ حېبه تيبان دا، ژ هه بيه تا جهی و پرويدانی.. له شئی وی گران بوو، په جفی، تايي ئه و گرت، دا بېژي ئه فقه چهنده ئه و يی نساخ، ب چی حالی هه بی وی خو گه هانده مال، ژنکا وی خه ديجايی گوهورينه کا غه رب ل سهر سيمای وی دیت، پی حسیا کو ههر وه کی تشته کی مه زنی ب سهری هاتی، به لی ژ بهر کو ئه و ژنه کا تېگه هشتی و ب عقل بوو، وی ب شاره زایي هه لوبست ستاند، خه ديجايی چو ترس د خو نه یناده ری، و ئه و نه ما پیغه کانئ ته چیه و چ ب سهری ته هاتیه؟ و نه بوو هه وار هه وارا وی؟ وی بی دهنگی و رحه تی پیشوازی ل زه لامی خو یی خوشتفی کر، پیغه مبه ری گوتی: من بیه چنن، من بیه چنن!

خه ديجايی جهه ک بو وی به ره فکر، و پشتی وی خو درېژکری ژنکا وی لحیفه ک ب سهر دادا، و ب ترسه کا فهارتی خو گرت هه تا زه لامی وی ته نا بیت، و ئه و ب خو رابت و سوجه تا خو بو وی بکه ت.. و وه سا چیسو، پشتی دهمه کی ئه و د نا ف جهی دا مای، ترس و له رزينا وی نه ما، و ئه و رابو و فقه و سوجه تا خو هه می بو کابانیا خو کر، و وی گوت: ئه ز ژ خو ترسیام.. یه عنی: ئه ز دترسم ئه فقه دینا تیه ک بت گه هشتیه من، یان موصیبه ته ک بت خودی دایه من.

هنگی خه ديجايی ب پویه کی گهش و رحه تی فقه گوتی: نه، نه ترسه، ئه ز ب خودی که مه خودی ته شهر مزار ناکه ت؛ تو که سه کی ب مرؤفایینی یی، و تو هاریکارییا مرؤفین پیشتی دکه ی، و دهستی خو بو که سین هه و جه درېژ دکه ی، و تو میتانان دحه وینی، و تو زه لامی ته نگا قیانی.

ب فی په نگی ژنکا چاک و تېگه هشتی بو زه لامی خو دبه ته پشته فان و هاریکار، خه ديجايی دلئ وی موکم کر، و باوه رییا وی ب وی زیده تر لی کر، و نه هیلا ل دهمی ته نگا قیایی ئه و هه ست ب لاوازیی بکه ت، یان هزر بکه ت ئه و یی ب تنیه!

و پشتی خه ديجايی ئه ف سهرهاتیا عنتیکه ژ زه لامی خو گو ه لی بووی، و ژ بهر کو وی پسمامه کی پیر هه بوو، ل دنیا یی گه ریابوو، و چوو بوو سهر دینی عیسای، و کتیبین ئسرایلیان ب ئه زمانئ وان دخواندن، هنده ک جار ان وی به حسی پیغه مبه ران و وه حیی و ملیاکه تان ژ وی گو ه لی دبوو، ئیکسه ر هاته سهر هزرا وی: به لکی ئه فا موحه مبه دی دیتی

وهی بت، و نهوی ل شکفتی هاتییه نک ملیاکهت بت، ناخری نهو یی بهحسی خودی و خواندنې و نافراندنې دکهت؟ و نهغه کارې نهجنه و شهیطانان نینه.. دهمی نهف هزره بو خهدیجایی چیبوی، وی گوته زهلامی خو: پسمامهک من هیه تشتهکی ژ فان کاران دزانت، بوی نه ناچینه نک و پسارا خو ب وی بکهین؟

د گهل وهرهقهی کورې نهوفهلی:

وهرهقه کورې نهوفهلی بو، و نهوفهلی و خویلدی بابی خهدیجایی برایتی نیک بوون، ههردو کورپن نهسهدی کورې عهبدلعوززای بوون.. دهمی نهف سهراهاتییه چیبوی نهو گههشتبوو دووماهییا عهمری خو، ب ناف سه سال فه چووبوو و کوره بووبوو، و وهکی بهری نوکه ژی مه گوتهی نهو نیک ژ وان خودیناسان بوو ییتن نه ل سهر دینې قورهیشییان یی سهنهمهپهريس، دهمی هیشتا نهو یی جحیل عهقلی وی ژ سهنهمهپهريسیا مللهتی وی نهدهری، لهو وی رویی خو ژ دینې وان وهرگپرابوو، و باوهری پی نهبوو، و نهو د قی چهندي دا وهکی زهیدی کورې عهمری بوو، نهوی بهری نوکه مه بهحسی وی کری، و جاردهکی نهو ههردو ژ مهکههی دهرکهفتن و قهستا شامی کرن گوتن: بهلکی نهم ب سهر دینې نیبراهیمی یی درست هلبین؛ چونکی نابت نهف دینې قورهیشی ل سهر دینې نیبراهیمی بت، و پشتی گهپانهکا دویر و دریز و ناگهداربوونا وان ب دینې جوھی و فهلان، زهیدی گوته: د گهل کو نهف دینه ژ یی قورهیشییان چیتن، بهلی نهو ژی نه نهو دینه یی نیبراهیم ل سهر، لهو نهو زفری مهکههی و گوته: ل دویف نجتهدا خو نهز دی عیبادهتی خودی کهم، و وی دینې قورهیشییان هاقیت.. بهلی وهرهقهی کورې نهوفهلی نهو دین بو خو هلبیزارت یی فهله ل سهر و دگوته: نهغه دینې عیسایه -سلاف لی بن-، و وی خو فیری نهزمانی وان کر، و کیتابا وان یا پیروز ب نهزمانی وان دخواند، و زفری مهکههی.. و وی ژی خو ژ خهلکی مهکههی شهدهر کر، و دینې وان هاقیت.

گاغا خهدیجایی نهو سهراهاتی ژ زهلامی خو گوته لی بووی یا شفیدی ل شکفتی هاتییه سهری، نیکسهر بيرا وی ل وهرهقهی پسمامی وی هاته فه، و نهو بوو وی ژ زهلامی خو خواست نهو پیکفه بچنه نک وهرهقهی دا نهو سهراهاتییا خو بو بیژت، و پسارا قی چهندي ژ وی بکهت، و گاغا پيغهمبهري -سلاف لی بن- سوجهتا خو بو وی کری، وهرهقهی

گوټی: نهغه ټهو (نامووسه) یی خودی بو مووسای دهنارت، خوزی ټهز یی جحیل بام، خوزی ټهز مابامه زیندی ده می ملله تی ته تو دهر دئیخستی!

پیغهمبهر -سلاف لی بن- ژ گوټنا وی عه جیبگری ما، یا ټهو دزانت ملله تی وی گهلهک ههز ژ وی دکهن، ټیجا چاوا نه ټیانا وان بو وی دی گه هته پیکه کی کو وی بکه نه دهری! پیغهمبهری -سلاف لی بن- ب عه جیبی ټه گوټ: ټهری ما ټهو دی من دهریخن؟

وه رقه ی گوټی: به لی، چو زه لام ب وی نه هاتینه هنارتن یا تو پی دئییه هنارتن ټه گهر دوژمناتییا وی نه هاتبته کرن، و ټه گهر ټهز گه هشتمه روژا ته، ټهز باش دی پشته ټانییا ته که م.

به لی خوزیا وه رقه ی ب جه نه هات؛ چونکی د وی هه یامی دا ټهو مر، بهری هندهک وه حیا دی بو پیغهمبهری -سلاف لی بن- بیته خواری. و دیاره ټهف ټنیه تا وی یا چاک گهلهک فایدی وی کر، جاره کی پسیارا وه رقه ی ژ پیغهمبهری -سلاف لی بن- هاته کرن، وی گوټ: من ټهو دیت، کراسه کی سپی د بهر وی بو، من ټهو ل نیقا به حه شتی دیت، جلکه کن سوندسی ل بهر بو.

ژنهک ټیکه مین موسلمان بوو:

ژبلی ټی هه لویستی سه رخوی یی خه دیجایی د ټی سه رهاتییی دا وه رگری، تشتی شاره زایی وعه قلدارییا وی و پشته ټانی و ئیخلاصا وی بو زه لامی وی بهرچا ف دکته، ټهو ټیکه مین کهس بوو باوه ری ب وی ټینای وهک پیغهمبهر، چونکی ټهو شاهدا گوټننن وه رقه ی بو، و ټیکسه ر باوه ری ژی ب وان گوټنان ټینا، لهو خه دیجا دبتنه ټیکه مین مروټ باوه ری ب ئیسلامی ټینای، و ب ټی چهندی ژنهک دبتنه موسلمانا ټیکي..

چار پيکين نيکي يښن ئي گزيښي

فهمانا وهحيي:

پشتي پيغمبره -سلاف لي بن- گوتنين ودرهقه ي بهيستين، و دلج وي تهنابوي کو
نهفا وي ديتي نه ديناتي بوو، و نهوي وي ديتي نه شهيطن بوو، بهلکي نهو چاهه ريب
کاره کي مهنه، نهو د گهل ژنکا خو خه ديجايي زفري مال، و خو ل هيقييا فهشارتبيين
پاشه روتئ گرت، کاني چ دئ چي بت؟

و دهمهک چوو و چو ديار نه بوو.. هندهک ديبزن: نهو دهم دو سي سال بوون، و هندهک
ديبزن: شش ههيف بوون، و يا درست وهکي ژ عهبدلاهي کورئ عهباسي دئته فهگوهاستن
چهند روتئک بوون، بهلکي ههيفهک ژي تي نه بت، بهري پيغمبره -سلاف لي بن- ما
ل وي ملياکه تي نهوي ل شکهفتي خو نيشا داي، و چو ژئ ديار نه بوو، و ودرهقه ژي يي
مري کو نهو بچت جارهکا دي پسار خو پي بکهت، وي ههست ب بيئته نگيبي کر، و خوزي
راهيلن کو نهو ملياکه تي بزفرتنه فه، پيغمبره -سلاف لي بن- بهحسي ئي دهمي دکهت و
ديبزن: جارهکي نهز ب رفته دچوم، دهنکهک ژ عهسماني هاته من، من سهري خو بلند کر
من ديت نهو ملياکه تي ل شکهفتا حيرائي هاتيه نک من د ناههرا عهرد و عهسماني دا
ل سهر کورسيه کي يي روينشتي بوو، نهز ژئ ترسييام، و نهز زفريمه مال و من گوت: من
بپهچن، من بپهچن.. ئينا نهف نايهته هاتنه خوارئ: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبِّكَ
فَكَرِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾﴾ (المدر: ١-٥)، و وهحيي دهست پي کر.

ب هاتنه خوارا سهري سوورته (العلق) نبوهتا موحه ممهدي -سلاف لي بن- دهست پي
کر، و ب هاتنه خوارا سهري سوورته (المدر) ريسالهتا وي دهست پي کر، جبريل هاته نک
و فرمان لي کر: نهي نهوي خو پهچني.. هلو، رابه سهر خو، روتئ بيئته دانئ چوو، ئيدي ته
و وهستياني ژفانه، ژ نهفرو وفته دوژمني ته دئ مشه بن، و نهيارين ته دئ زبنه بن، دقيت

ته دله كي پاقر و مهزن و بيتهكا فرهه ههبت، دقيت بهري ته ل خودايي ته ب تني بت، و ههري و گازيبهكا ههبت ژ بلي رپيا خودايي خو دقيت تو خو ژي بديهه پاش. و پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل قتي گازيبه رابوو، و ب دورستي ژ دهر حهقي وي دهرکهفت، رابوو و ههتا روژا سهري خو بو جارا دويماهيبي داناي نهروينشت.

ئيسلام د مالا خهديجايي دا:

ئاشكهرايه كو نيكه مين مال روژناهييا ئيسلامي لي به لاڅبوي، نهو مال بوو يا بوويه نيكه مين جه پشتي شكهفتا حيراني وهحي لي هاتييه خواري، مالا خهديجايي، نهوا دكهفته پشت مالا نهبوو سوفيانسي ل روژههلاتا صهفا و مهروايي، و نيكه مين كهسي باوهري ب پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ئيناي -وهكي مه بهري نوكه ژي گوتي- كابانپيا وي خهديجا بوو، و ژ بلي خهديجايي و زاروكتين وي يين هوپر جحيلهكي دي د قتي مالي دا ههبوو وهكي كوري مالي دهاته هژمارتن، ناڅي وي زهيد بوو.

زهيد، نهوي عهري وي دهمي وهحي بو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هاتي سيم- سال -ل دويش گوتنهكي- مروڅهكي عهبد بوو، دهمي هيشتا نهو يي بچويك، هندهكان نهو ژ بابي وي حارثه يي كوري شهراحيلي كهلبي دزي بوو و بربوو فروتبوو، دبپتن: برازايهكي خهديجايي نهو كړي بوو، و د گهل خو ئيناوو مهكههي و نهو بو مهتا خو خهديجايي كره دپاري، دا خزمهتا وي بكهت، و هنگي نهو هيشتا يي بچويك بوو، و دهمي خهديجايي شوي ب پيغهمبهري كړي ژيبي زهيدي نيزيكي پازده سالان بوو، و هنگي خهديجايي نهو دا پيغهمبهري و پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- نهو نازا كر، و ل دويش دهست و داري سيسته مي كوله تيبي نهو بوو (مهولايي) پيغهمبهري، و ههري چهنده وي ماف ههبوو ژي ژ نك پيغهمبهري بچت و بزقرته نك مروڅين خو، و وهك مروڅهكي نازاد برثت، بهلي قيانا وي يا زيده بو پيغهمبهري و گرپدانا وي پيڅه وه ل وي كر نهو بمينته ل نك پيغهمبهري، و ل وي دهمي عهريبان عهدهتهك ههبوو دگوتني: (تهبه نني) ل دويش قسي عهدهتي زهلامي ماف ههبوو بچويكهكي ب خودان بكهت، و د ناڅ خهلكي دا راگههينت كو فلان بچويك كورپ منه، ب قتي چهندي نهو كورپ ژ ههمي لايان شه وهكي كورپ وي مروڅي يي ژ راستي لي دهات، و هندي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- حهز ژ زهيدي دكر، هيشتا بهري پيغهمبهريبي

وی د ناٹ خہلکی دا راگہاندبوو کو زہید کورپی وییہ، ژ بہر قئی چہندی خہلکی دگوتی: زہیدی کوری موحہممہدی.. و پشتی ئیسلامی ژی صہحابیان ہہر ب قی ناٹی گازی وی دکر، حہتا ٹہٹ نایہتا قورنائی ہاتییہ خوارئ: ﴿ اَدْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ اَفْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ فَاِنْ لَّمْ تَعْلَمُوْا اَبَاءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّيْنِ وَمَوَالِيكُمْ ﴾ (الأحزاب: ۵)، پشتی ہنگی ژ نوی خہلکی گوتی: زہیدی کورپی حارثہی..

دہمی وہی بو پیغمبرہری ہاتسی زہید ئیکہمین کہس سوو ژ مہوالیبیان (یہعنی: ژ عہبدان یین کو ہاتینہ نازاکرن) باوہری پی ئینای.

و ژ بلی خہدیجایی و زہیدی مرؤقہکی دی ژی ہہبوو گہلہک ب پیغمبرہری قہ -سلاٹ لی بن- یی گرتدای بوو، لہو پترین جاران ل مالا وی یی نامادہ بوو، ہہر چہندہ ٹہو زاروک ژی بوو و ہیشتا ل دؤرتن دہہ سالییی بوو، ٹہو ژی پسمامی وی عہلییی کوری ٹہبوو طالبی بوو.

یا بہلاٹ ل نک نفیسہرین سیرہتی ٹہوہ کو پیغمبرہری -سلاٹ لی بن- عہلی ئینابوو نک خو ل مال، و وی ٹہو ب خودان دکر، وہک ہاریکاری بو مامی خو ٹہبوو طالبی، بہلی چو ربواہتین دورست د قئی چہندی دا نہہاتینہ، و چ عہلی ل مالا پیغمبرہری -سلاٹ لی بن- ہاتبتہ ب خودانکرن یان نہ، ٹہو بہردہوام ل قئی مالمی یی نامادہ بوو، و ٹہو ئیکہمین کہس بوو ژ زاروکان باوہری ب پیغمبرہری -سلاٹ لی بن- ئینای.

ٹہبوو بہکر ئیکہمین گازیکہر بو ئیسلامی:

نیزیکترین ہہقال پیغمبرہری -سلاٹ لی بن- د ناٹ قورہیشییان دا ہہی ٹہبوو بہکر بوو^(۱)، ناٹی وی یی دورست بہری موسلمان بیت (عبد الکعبہ) بوو، بہلی پشتی ئیسلامی وی ناٹی خو کرہ (عبد اللہ)، ٹہو ژ بابکی تہیمییان بوو، و ٹہو د نہسہبہا خو دا ل بابی حہفتی (موررہیی کورپی کہعبی) دگہتہ پیغمبرہری -سلاٹ لی بن-، و ژ لایئ عہمری قہ ٹہو دو سی سالان ژ پیغمبرہری بچوبکتر بوو.

(۱) ژیاننا ٹہبوو بہکری ب بہرفرہی مہ د کتیبہ خو دا: (د گہل صہحابییین پیغمبرہری) قہگنرایہ، ہہچییی بقیٹ دشیٹ لی بزقٹ.

ژ بهر وي هه قالينيا موکم يا د ناقبه را پيغهمبهري و نه بوو بهکري دا هه ي نيزيک بوو هه ر روژ نهو نيک و دو ببينن، بهلي پشتي وهحي بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاتي نهو چهندهکي ب قئ مهسهلي شه موژيل بوو، و چهند روژهکان ژ نه بوو بهکري دوير كهفت، نه بوو بهکري شه تشته ب غهريبي شه وهرگرت، و پسپار کر: نهري موحه ممهدي خيره نه يي ديار؟ و وي ب گوهکي شه گوه لي بوو کو هه قالئ وي يي بهحسهکي غهريب دکهت، و دبيژت: وهحي يا بو من هاتي و نهزي بوويمه پيغهمبهري.. ئينا نهو رابوو قهستا هه قالئ خو کر دا راستيا مهسهلي بزانت.

دبيژن: دهمي نه بوو بهکري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديتي، پسپار ژئ کر: نهري راسته نهوا قورهيشي دبيژن، کو ته خودايين مه ب پشت گوه شه ليدينه، و ديني مه خهلهت دهريخستيه؟

پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتئ: بهلي، نهز پيغهمبهري خوديمه، خودئ نهزي هنارتيم دا گازيبا وي بهلاف بکه، و نهز داخوازي ژ ته دکه کو تو باوهريبي ب حهقيبي بيني، و باوهريبي بيني کو خودايهکي ب تنئ ههيه يي بي شريک و بي ههقاله.

دهمي نه بوو بهکري شه گوتنه ژ هه قالئ خو گوه لي بووين، وي نيکسهه باوهري پئ ئينا و دهلبقه بهکا ب تنئ ژئ دودل نه بوو، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- د مه دحيتن وي دا دبيژت: ههه كهسهکي من نهو بو ئيسلامي شه خواند بت، نهو ل سهري پيچهکي يي دودل بووي، نه بوو بهکر تي نهبت، دهمي من ژئ خواستي نهو باوهريبي بينت، وي د گاقئ دا باوهري ئينا، و وي قهت خو قه نه هيتلا و دودل نه بوو.

موسلمانبوونا نه بوو بهکري سهه ركه فتنه كا مهزن بوو بو ئيسلامي ژ گه لهك لايان شه:

- چونكي نه بوو بهکر نيک ژ ماقوليل و تيگه هشتيبيين قوره يشيان بوو، و گوتنا وي سهنگا خو د ناف خهلكي دا هه بوو.

- ديسان چونكي نهو مروقهکي زهنگين بوو، و وي ب مالي خو يي خودئ دا يئ قهنجيه كا مهزن ل گازيبا ئيسلامي کر، و هاريكاريه كا زنده بو خودان باوهران پيشكيش کر.

- و ژ لایه کئی دی ژی شه، ده می ئه بوو به کر موسلمان بووی وی نه ثیا ئهو بی دهنگ روینت، لهو وی ژ پیغمبهری -سلاف لی بن- خواست ئهو دستوری بی بدته تی؛ دا ئهو قی گازی بی بگه هینته هه فالین خو یین نیزیکی ژی.

و ده می پیغمبهری دستوری دایی، وی ب مجدی ملی خو دا بهر باری گازییا ئیسلامی، و وی ژ هه فالین خو یین نیزیکی ده ست پی کر، و ئهو -پشتی پیغمبهری سلاف لی بن- ئیکه مین کهس بوو خه لک بو قی دینی گازی کرین..

و ب قی چهندی ئاشکه را دبت کو هه ر چار پیپکین ئیکئی و یین سه ره کی یین قی گازی بی -پشتی پیغمبهری سلاف لی بن- ئه ف هه ر چاره بوون:

خه دیجا ژ ژنان، و ئه بوو به کر ژ زه لامین ئازاد، و زهید ژ زه لامین مه والی، و عه لی ژ زاروکان.. و ل سه ر قی بناخه یی پیروژ ئا قاهیی ب به ره که تی ئیسلامی هاته دانان.

موسلمانين ده سپيکي و قوونانا مالا نه رقه مي

موسلمانين ده سپيکي:

مه گوت: ل هه يشا ره مه زانئ (به رانبهر هه يشا ته باخي ژ سالا ۶۱۰ ز)، ل وي سالا ژيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بويه چل سال، وهحي بو وي هاته خواري، و پيغهمبهري نيبيا وي ده ست پي کر، و ههر ژ رۆژين ئيکي پشتي ده سپيکرنا پيغهمبهري نيبيا هژماره کا مروقان ژ ژن و ميړان، ژ خه لکي مالا وي و ژ هه فالين وي يين نيژيک باوهری ب وي ئينا، و ل قيريئ هم دي ناڅين هنده ک ژ وان که سان ئينين يين ل سهري باوهری پي ئينا، و هکي د کتبيتن سيره تي و ژيانا سه حايبيان دا مه ديتين:

- ۱- خه دي جايا کچا خو يلدی.
- ۲- زه يدئ کورئ حارته ی.
- ۲- عه ليبيئ کورئ نه بوو طالبي.
- ۴- نه بوو به کري صدديق. و بهري نوکه مه به حسي څان ههر چاران کر.
- ۵- کچين پيغهمبهري: زه ينه ب و روقه بيا (و نه فه هه ردو دشوبکري بوون) و نوم کولشوروم و فاطما (و نه فه هه ردو د مالا پيغهمبهري دا بوون و دچوبک بوون)، يا مه زن زه ينه ب ژيبي وي (۱۹) سال بوو، و يا بچوبکتر فاطما ژيبي وي سي چار سال بوون، ده مي وهحي بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاتي.
- ۶- عوشمانئ کورئ عه فنانئ نه مه وي، و نه و زاڅايي پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- روقه بيا يا کچا پيغهمبهري ل نک بوو، و ژيبي وي (۳۴) بوو.
- ۷- عه بدرره حمانئ کورئ عه وفی، ژيبي وي (۳۰) بوو.

- ۸- سه عدې كورې نه بوو وه ققاصی، ژیبی وی (۱۷) بوو.
- ۹- زوبه بری كورې عه ووامی، كورې مه تا پیغمبره صه فیایی بوو، ژیبی وی (۱۲) بوو.
- ۱۰- طه لحه یی كورې عوبه بدوللاهی، ژیبی وی (۱۳) بوو.
- (وئف هه پیتجه ب پتكا نه بوو به كری موسلمان بووون، چونكي نهو هه فالتین وی بوون).
- ۱۱- سه عیدې كورې زهیدې كورې عه مرې تهیمی، پسمامی عومهری و زاقایی وی، خویشكا عومهری فاطما ل نك بوو، و ژیبی وی ده می موسلمان بووی ل دورین (۱۵) سالیی بوو.
- ۱۲- نه بوو عوبه یده عامرې كورې جه راحی، ژیبی وی (۲۷) سال بوو.
- (وئف هه هشت كسین دویمایی ژ وان دهه كهسان بسون یین پیغمبره صه سلاف لی بن- مزگینی ب چوونا به حه شتی د ساخییا وان دا دای، وی نه هنی عه لیه و بهری نوكه مه به حسنی وی کریبه، و یی ده هی عومهره، و نهو پشتی وان موسلمان بوو بوو).
- ۱۳- نه بوو سه له مه، عه بدلاهی كورې عه بدله سه دی، كورې مه تا پیغمبره صه به ررایا كچا عه بدلمو طه لبی بوو، و برایی وی یی شیری بوو.
- ۱۴- جه عفری كورې نه بوو طالبی، پسمامی پیغمبره صه.
- ۱۵- عوبه یده یی كورې حارثی كورې عه بدلمو طه لبی، پسمامی پیغمبره صه، ل شه ری به درې شهید بوو بوو.
- ۱۶- خه بابی كورې نه ره تتی، و هندك دیبژن: نهو مرؤقی شه شی بوو هاتیبه د نیسلامی دا، كاری ئاسنگه ری و صنعه تكاریی دكر، و ئیک ژ وان بوو یین كافران گرتی و ته عزیز دای؛ چونكي نهو مرؤقه كئی هه ژار و بی خودان بوو.

۱۷- عثمانی کورې مهطعونتی جومه‌حي، و هنده‌ک دبیژن: ئەو کەسی حەفتی بوو هاتییه د ئیسلامی دا.

۱۸- عامری کورې فهیره‌ی، و ئەو عەبدە‌کی رەش بوو، ژ وان بوو یین کافران گرتی، و تە‌عزیب دای؛ دا ژ دینی خو لیثه بیت، ئەبوو بە‌کری ئەو ژ وان کړی و نازاد کړ.

۱۹- ئەبوو حوذه‌یفه کورې عوتبه‌یی کورې ره‌بیعه‌ی، بابی وی ئیک ژ مه‌زنین مه‌که‌هتی بوو.

۲۰- مه‌عمه‌ری کورې حارثی جومه‌حي، و هه‌ردو براییین وی حاطه‌ب و حه‌ططاب ژی پشتی هنگی موسلمان بوو بوون.

۲۱- واقدی کورې عەبدللاهی ته‌میمی.

۲۲- مه‌سعوودی کورې ره‌بیعی قاری.

۲۳- حاطه‌بی کورې عه‌مری.

۲۴- عەبدللاهی کورې جه‌حسی کورې رئابی، کورمه‌تی پیغهمبه‌ری بوو.

۲۵- عامری کورې ره‌بیعه‌ی.

۲۶- عەبدللاهی کورې مه‌سعوودی، و هنده‌ک دبیژن: ئەو کەسی (۲۳) بوو موسلمان بووی.

۲۷- عیاشی کورې عه‌مری مه‌خزوومی.

۲۸- نوعه‌یمی کورې عەبدللاهی نه‌ححام، و هنده‌ک دبیژن: ئەو کەسی ده‌هی بوو هاتییه د ئیسلامی دا، ل شه‌ری موئته شه‌هید بوو بوو.

۲۹- سوله‌یطی کورې عه‌مری، ل شه‌ری یه‌مامی شه‌هید بوو بوو.

۳۰- ئەرقه‌م ئەوی پاشی دی به‌حس ژنی کەین.

ئەفه ژ زه‌لامان، و ژ ژنان:

۳۱- ئەسمائا کچا عومه‌یسی، ژنکا جه‌عفه‌ری کورې ئەبوو طالبی.

۳۲- فاطمایا کچا خه‌ططابی، خویشکا عومه‌ری، و ژنکا سه‌عیدی کورپی زهیدی.

۳۳- نهمائا کچا نه‌بوو به‌کری، ژنکا زوبه‌یری کورپی عه‌ووامی.

نه‌فه هندک ژ وان بوون یین ل هه‌یقین ئیکئی ژ گازیبا ئیسلامی موسلمان بووین، به‌ری پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- بچته د مالا نه‌رقه‌می فه، و دو مه‌سه‌له هه‌نه ل قئیری فه‌ره ئیشاره‌ت بو بیته دان:

یا ئیکئی: بارا پتر ژ فان یین باوه‌ری ب ئیسلامی ئینای، د گه‌نج بوون، تشتی هندئی دگه‌هینت کو باری گرانئی هه‌ر گازیبه‌کی پتر دکه‌فته سه‌ر ملین گه‌نجان.

یا دووی: گه‌له‌ک ژ فان که‌سین ل سه‌ری باوه‌ری ئینای، ژ کورپین مال مه‌زن و ماقوبلین مه‌که‌هئی بوون، و وه‌سا نینه وه‌کی هندک هزر دکهن کول سه‌ری به‌س مروقتین هه‌ژار و عه‌بد و بی خودان باوه‌ری ئینابوو.

نه‌ری راسته موسلمانین ده‌سپیکئی هه‌مه‌ی هه‌ژار و عه‌بد بوون؟

و به‌لکی ل نک گه‌له‌ک که‌سان نه‌ف پسپاره یا زیده بت، چونکی ئیک ژ مه‌سه‌له‌یین زیده به‌لاف د سیره‌تی دا نه‌وه کو نه‌و موسلمانین ل سه‌ری باوه‌ری ب پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- ئینای هه‌می، یان بارا پتر، ژ عه‌بد و هه‌ژار و بی خودانان بوون، و هه‌تا قئ گوتنی هندک جارن نه‌م د کتیبین سیره‌تی ژی دا دبیین، و نه‌و ب خو چو راستی بو قئ گوتنی نینه؛ چونکی ده‌می نه‌م ناقتین موسلمانین ده‌سپیکئی دخونین، نه‌م دبیین پتریا وان ژ قوره‌یشیانه، و هه‌ماره‌کا نه‌ یا کیم ژ وان ژ مالین مه‌زن و خودان سه‌نگن..

د سه‌رژمیربه‌کی دا کو بو (۶۷) که‌سان هاتیبه‌کرن ژ وان یین ل سه‌ری موسلمان بووین، و به‌ری نوکه مه‌ ناقتین پتر ژ (۳۰) ژ وان فه‌گتیراینه، نه‌ف نه‌نجامه ده‌رکه‌فتیه:

(۴۲) که‌س ژ وان (۳۲) زه‌لام و (۱۰) ژن ژ قوره‌یشییان بوون، ژ مال و ئوبجاخین مه‌زن، (۱۲) ژ عه‌شیره‌تین دی یین عه‌ره‌بان بوون، و (۱۳) ب تنی ژ وان عه‌بد و مه‌والی و بی خودان بوون.. مه‌عنا ژ هه‌ر پینج که‌سان ئیک بی هه‌ژار و عه‌بد بوو، قئبجا چ مه‌عنا بو وی گوتنی نینه یا مه‌ گه‌له‌ک جارن گوھ لی دبت ده‌می دبیشن: نه‌وین ل سه‌ری باوه‌ری

چاره كې ژ وان جارن چهند صهحابييه كان ل نهاله كې نقيژ دكر، هندهك كافر ب سهر هلبوون، پشتي ب نك شه هاتين، گوټني: نهغه چ تشتي غهريبه هوين دكهن؟
وان گوټ: نهغه نقيژه نم بو خودايي خو دكهن..

و گاڤا وان كافرين زاني كو نهو يي عبياده تي خودايه كې دي ژ بلي صه نه ميټن وان دكهن، وان پي نه خوش بوو، و شه رده شهك د ناقبه را وان دا چي سوو، و دويماهيي مه سه له گه هشته هندې نهو ليك كه فتن.. سه عدې كورې نه بوو وه ققاصي نهوئ هنگي د گهل موسلمانان، هه ستيه كې چي شترې راكر و ل سهرې كافر هكي دا و سهرې وي شكاند.

و ديژن: نهغه نيكه مين خوين بوو د ئيسلامې دا هاتييه ريتن!

و پشتي ئي سهره تاييې سوجه تا موسلمانان ل مه كه هي به لاقبوو، و موسلمان ئيدي ژ خو ترسيان دهر كه فنه چولي، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هزر د هندې دا كر پي كه كا دي بو موسلمانان بيټت..

ل مالا نه رقه مي:

تشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هزر تيډا كرى نهو بوو، جهه كي بو صهحابييين خو ده سنيشان بكهت، نهو لي بگه هنه ئيك، عبياده تي خودي بكن، و خو فيري ديني نوي ژي بكن، ب شهرته كي نهف جهه يي نه مين بت، كافر چو هزري بو نه كهن، و زوي ب زوي پي نه حسييټن؛ دا نه خوشيي لي نه گه هيننه موسلمانان و ل وان نه كنه ته نگافي.. و بريار نهو بوو صهحابي ل ئي جهي بگه هنه ئيك و ل سهر ده ستي پيغهمبهري -سلاف لي بن- خو فيري قورئاني و نه حكامين ديني بكن، پاشي هه ر ئيك ژ وان بچت ل جهه كي دي بگه هته هژماره كا دي يا خودان باوهران و وي يا نهو ژ پيغهمبهري فيرروي نيشا وان بسدهت، ب تاييه تي نهو خودان باوهرين نه شين بيټه وي جهي يي پيغهمبهري لي، وه كي ژنكان..

به لي نهو جهې ب كيتر ئي كاري بيټ دي كيتر جه- بت؟

پشتي ده مه كي ژ هزر كني پيغهمبهري -سلاف لي بن- مالا هه قالي خو نه رقه مي بو ئي كاري هلبژارت، و وي ناگه هداريا هه قاليټن خو كر كو نهو ب رهنگه كي قه شارتى بيټن و

ل ويري کوم بن.. و بهري هم به حسي قى مالي بکهن، و وي دهوري گرنگ يى وي گپراي، مه دقيت ل سهري خوداني مالي ب کورتي بدهينه نياسين.

نهرقمه کي بوو؟

نهرقمه کورپي نهبوو نهرقمه مي بوو، و ناقي بابي وي يى دورست عه بدمه نافه، کورپي نهسه دي کورپي عه بدللاهي کورپي عومهرپي کورپي مه خزوومييه، و مه خزووم نهوي بابکه کي قوره يشيان پي دئيته ناقرن، د نهسه با خو دا دگه هته باپيري قوره يشيان (نهضري کورپي کينانه ي)، و ههر نيکي د نهسه با خو دا بگه هته (نهضري) ژ عه شيرا قوره يشيان دئيته هژمارتن، و نهف (نهضري) هه باپيري پيغهمبهري -سلاف لي بن- يى يازدي بوو.

پشتي نهضري عه يالي وي ل سهر هژماره کا بابکان هاتنه ليکقه کرن، و ههر بابکه ک -وهکي ژ ناقي ديار- د نهسه با خو دا دگه هشتنه بابکه کي، هندهک هاشمي بوون، وهکي باپير و مامين پيغهمبهري، و هندهک تهيمي بوون، وهکي نهبوو بهکري، و هندهک عه دهوي بوون، وهکي عومهرپي، و هندهک نه مهوي بوون، وهکي عوثماني، و هندهک مه خزوومي بوون، وهکي نهرقمه مي هم نوکه به حسي وي دکهن.

و مه خزوومي نيک ژ وان بابکان بوون يين هه زدر مه زنيا قوره يشيان بيخه دهستي خو، و (عه مري کورپي هيشامي مه خزوومي) نهوي ب ناسناقي (نهبوو جهه لي) هاتيه نياسين، کو نيک ژ مه زنين مه که هي بوو ل ده مي هاتنا نيسلامي، د گوتنه کا خو دا نه گه را نه باوهري نينانا خو ب پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو هندي زقراند، گوت: مه و بنه مالا عه بدمه نافي هه قري ل سهر مه زنيبي کر، وان نان دا، مه زي دا، ههر تشته کي وان کري مه زي کر، هه تا ده مي هم و نهو وهکي نيک لي هاتين نوکه نهو يين و يين: پيغهمبهره ک ژ مه يه.. نهقي چاوا هم دي شين کهن؟! نه ب خودي هم قهت باوهريبي پي نائينين.

ل سهر قى بناخه يي مه زنين بابکي مه خزووميان، وهکي نهبوو جهه لي و وهليدي کورپي موغيره ي (بابي خالدي)، ل پيشيا وان مه زنين قوره يشيان بوون يين نالاي نه ياره تيا نيسلامي و پيغهمبهري هلگرتي.. به لي د گه ل هندي زي گنج و زه لامين مه خزووميان ههر ژ سهري هاتنه د نيسلامي دا، و باوهري ب پيغهمبهري نينا، و نيک ژ وان نهرقمه بوو.

دگوتنه نهرقه مي: بابي عبدالله لاهي، و عبدالله لاه کورې وي يې مه زن بوو، رږژا فه تحا مه که هې موسلمان بوو، و نهو ژي دئېته هژمارتن ئيک ژ صه حابيان، نهرقه م ئيک ژ وان که سان بوو يېن ههر زوي هاتينه د ئيسلامې دا، ل هه يفتن ئيکې ژ گازيا ئيسلامې، و هنگي ژيېي وي (۱۶) سال بوو، و هندهک دپروکزان دپيژن: نهو مرؤقي دههې بوو هاتيبه د ئيسلامې دا، و هندهکين دي دپيژن: نهو يې دووازي بوو. و ههر چاوا بت نهو ئيک ژ وانه يېن ههر زوي دلې خو بو روناھيا خودي فه کري. و د دهر حه قا بابي وي دا زانا يېن دپروکا صه حابيان ب خيلاف چووينه کانې نهو هاتبوو د ئيسلامې دا يان ل سهر کورې مېروو، ههر چهنده هه مي ل سهر هندي کومبووينه کو نهو گه هشتبوو ده مي هاتنا ئيسلامې.

نهرقه م ژ صه حابيان نيزيک بوو بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- و هندهک دپيژن: نهو ئيک ژ وان صه حابيان بوو يېن خواندن و نقيسين دزاني، و نهو و کورې وي عبدالله لاه ژي -پشتي هنگي- ژ وان که سان بوون يېن کاغزېن پيغهمبهري -سلاف لي بن- دنقيسين، و ده مي ده ستوري بو موسلمانان هاتيبه دان کو نهو ژ مه که هې مشهخت بېنه مه ديني، نهرقه م ئيک ژ وان بوو يېن مشهخت بووين.

ل مه ديني ژي نهو ئيک ژ وان صه حابيان بوو يېن نيزيک ژ پيغهمبهري، و وي پشکداري د گه لهک شېران دا کربو، وهکي شېري به دري.. و نهو مابوو ساخ حه تا زه مانې خيلافه تا موعاويه ي -خودي ژي رازي بت-، و ل زه مانې وي و ب دورستي ل سالا (۵۵) مشهختي، ل مه ديني، نهو چووبوو بهر دلوقانيبا خودي، و هه قالې وي سه عدې کورې نه بوو وه ققاصي نقيژل سهر کر، و ل (به قيعي) هاته فه شارتن، و ده مي نهو مري ژيې وي ژ حه شتي سالان بوري بوو.

کورپن وي عبدالله لاه و عثمان ژ صه حابيان دئېنه هژمارتن.

مالا نهرقه مې ل کيفه بوو؟

زانا يېن دپروکي هه مي ل وي باوه رېنه کو مالا نهرقه مي دکه فته بناري گري صه فايې نه وي ل رږژه لاتا که عې، بهر انبه ر وي روکني يې به ري ره ش لي، و ناشکه رايه کو که عبه (ناقاهيېن چارگوشه) دکه فته د نيقا نهاله کي ژ نهالين مه که هې دا، ل لايې رږژه لاتي دو

گرين بچوبک هه بوون دکه فتنه بهر انبهري ئيک، يي بنی دگوتني: صهفا، و يي سهري دگوتني: مهروه، ل پشتا گري صهفایي چيايه کي هه ي ديتري: چيايي نه بوو قوبه يسي، مه عنا مالا نه رقه مي دکه فته ناقبه را گري صهفایي و چيايي نه بوو قوبه يسي دا.. و د ژيده رين بهر ده ست دا چو سالو خه تين مالا نه رقه مي ب بهر چا قين من نه که فتنه، يي چنه بوو؟ يان چنه د مه زل لي هه بوون؟ به لي هزر بو هندئ دچت کو نهو خان ييه کي بهر فرهه بوويه، چونکي هندهک جار ان هه تا چل زه لمان لي حازر دبوون، پشتي هنگي نه گه نهو خان ييه کي بهر فرهه نه با دبت پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو بو قی کاری نه هلبژارت با، و نهف خان ييه مابوو هه تا ده سپيکا زه مانئ دهوله تا عه بياسيان ژي، ده مي خه ليفي عه بياسي (نه بوو جه عفه ري مه نصور) نهو ژ نه قين نه رقه مي ب هه قده هزار ده ره مان کري، پاشي دايه کورئ خو (مه هدي)، و مه هدي نهو دا ژنکا خو خه يزورانئ (ده يکا هاروون نه لره شيدي)، لهوا نهو خاني پشتي هنگي ب ناقئ (مالا خه يزورانئ) دهاته نياسين، خو پشتي نهو ژ خه يزورانئ گه هشت ييه بوبکا وي زوبه يدايي ژي، ژنا هاروون نه لره شيدي، نهوا مزگه فتهک لي ناقا کري.

نهف خان ييه نوکه نه مايه، و خو گري صهفایي ب خو ژي وهک گر نه مايه، پشتي که عبه هاتيه بهر فرهه کرن، و ل جهي خاني ده رگه هه کي که عبي هه يه، ب ره خ ده رگه هه (السلام) قه، هندهک ده ره جين کاره بي بين لي هه ين، ديتري: ده ره جين نه رقه مي، ل وي جهي مالا نه رقه مي دکه فتنئ، نهو مالا ديروکي ناقئ وي پاراستي، خو پشتي زه مانئ شوينوار لي نه هيلين ژي!

پيغهمبهري چنه د مابوو د مالا نه رقه مي قه:

کت يين سيره تي رادگه هينن کو پشتي وي روي ب پويوونا د ناقبه را هندهک صه حابيان و کافران دا چيوي، ل وي نهالا نيزيکي باژيري مه که هه، ده مي سه عدي خوين د سه ري کافره کي ئيناي، پيغهمبهري پريار دا نهو د گه ل هه قالين خو ژ خودان باوه ران ب ره نگه کي قه شارتی ل مالا نه رقه مي بگه هه ئيک.. به لي نهف پويده ان ل کيژ ده مي چيوي بوو؟ يه عني: هلبژارتنا مالا نه رقه مي کو بته (مه دره سا ئيکي) بو صه حابيان پشتي چهندي ژ ده سپيکونا گازيبا ئيسلامئ بوو؟

ئەف چەندە د ژئەدەرئەن بەر دەست دا ب دەست من نەكەفتييه، لەو دەسنيشانكرنا قى دەمى هە ب دورستى نوكه ب من ئە نائيت، بەلى تىشتى مرؤف دىت ب نيشانان بگههتئ ئەفهيە: بارا پتر ژ ژئەدەران ديتن: پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- سى سالان مابوو د مالا ئەرقەمى ئە، و ئەگەر ئەم ل بيرا خۆ بينينه ئە كو قوبناغا مالا ئەرقەمى ب موسلمانبوننا عومەرى كورئ خەططابى ب دويماهى دئيت، و موسلمانبوننا عومەرى ل دويف دورستتري بۆچونان ل سالا شەشى بوو پشتى دەسپيكرنا ئيسلامى، مەعنا دقئيت هلبزارتنا مالا ئەرقەمى ل سالا چارى بت.

ژ لايەكئ دى ئە ئەگەر ئەم سەح بكهينئ: وهى ل رەمەزانئ بۆ پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- هاتبوو خوارئ، يەعنى ل هەيقا نەه، و چەند هەيقەك ب هەندئ ئە چوون هەتا پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- زانى ئەفە چييه د گەل وى چيىوى، دەمى ئەو د گەل خەديجايئ چوويه نك پسمامئ وئ (وهرەقەيئ كورئ نەوفەلى)، و پشتى جارا ئيكيئ ژ هاتنا وهحييئ ل شكەفتئ وهى دەمەكى راوهستيا، چەند رۆژەكان -يان چەند هەيقەكان ل دويف گۆتەكئ- پاشى جارەكا دى وهحييئ دەست پئ كرهفە، هەر سئ هەيقين سالا ئيكيئ چوون، و چەند هەيقەك ژ سالا دويسئ ژى هەتا گازيبيئ دەست پئ كرى.. سالا دووئ و يا سيبيئ و نيشەك ژ سالا چارى ژى ب بئ دەنگى ب ريفەچوون، پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- هيدى هيدى بۆ ئيسلامئ گازى دكرن، خەلكئ مالا خۆ و هەفالىن خۆ پين نيزيك، هەتا نيزيكى سيم- مرؤفەكان باوهرى پئ ئيناي، و ناقين هەندەك ژ وان بەرى نوكه مە ئەگيپرا بوون، و ل قى دەمى كافرين مەكەهئ هەر چەندە ب وان دحەسييان ژى بەلى چو پويته پئ نەدكر، وان هزر دكر ئەفە تىشتەكئ بەروەختە و گازييهكا ژ قەستايە دئ بئ دەنگ بت، بەلى ل سالا چارى و پشتى كافرين مەكەهئ ديتى ئەف گازييه يا بەرفرەه دبت، و هەندەك زەلام ژ مالىن مەزن و ماقوبل ژى پين دگەهئ، ئيدى وان خەم ژ قئ مەسەلى خوار، و ل دۆرين نيشا سالا چارى هەندەك (مواجههه) و روى ب رويبوون د ناقبەرا خودان باوهر و كافران دا پەيدا بوون، وهكى وئ يا د ناقبەرا سەعدى و هەندەك كافران دا چيىوى، هنگى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- بەرى خۆ دايب و گەهشە وئ باوهرئ كو ئەگەر ئەف روى ب رويبوونە بەر دەوام بين، دوير نينه كافر خودان باوهران بىرين، ئينا وى برىار دا ب بئ دەنگى خودان باوهران ژ مەيدانى ئەكيشت، و ل جەهەكئ ئەدەر و دوير ژ چاقين كافران پەروەردە بكەت، هەتا ئەو ژ لايئ

هژماري و پوره رده يي ژي قه بگه هنه وي ناستي بشين خول بهر سنگي كافران راگرن، نهو بوو وي برپار دا هندهك صه حابييين خول مالا نهرقه مي كوم بگهت، و پشتي هنگي ب چهند هه يقه كان هنده كين دي ژ وان هنارتنه حه به شه..

و ل سهر قي بناخه يي نه م دشين بيژين: دوير نينه قويناغا مالا نهرقه مي ل نيضا دويي ژ سالا چاري پشتي گازيبا ئيسلامي دهست پي كريت، و حه تا سالا شه شي قه كيشابت.

بوچي مالا نهرقه مي؟

پسيارال قي ري دئينه سهر هزرا مروقي نه قه يه: نه ري بوچي ژ ناقبه را هه مي مالان پيغمبهري -سلاف لي بن- مالا نهرقه مي هلبژارت؟ مالي يان خوداني مالي تشته كي تاييهت ل نك هه بوو حه تا نهو بو قي كاري گرنگ بينه هلبژارتن؟

بهري نه م بهر سقا قي پسياري بدين، دي بيژين: يا بهر هزر نهو بوو پيغمبهري -سلاف لي بن- مالا خو، يان يا ئيكي ژ بنه مالا هاشميين وه كي مامهك ژ مامين خو، يان حه تا مالا هه قاله كي خو يي نيزيك وه كي نه بوو به كري، بو قي كاري هلبژارت.. به لي هنگي يا ب زه حهت نه دبوو بو كافران كو نهو زوي ب سهر جهي وي هلبسن، نه گهر وان نهف چهنده قبايا، پيغمبهري -سلاف لي بن- ژ ناقبه را صه حابييين خو (نهرقه م) هلبژارت، و به لكي نهف هلبژارتنه ژ بهر فان چهند نه گهره كان بت:

يا ئيكي: نهرقه م ژ بابكي مه خزو ميبان بوو، و وه كي بهري نوكه مه گو تي ژي هه قركيبهك د ناقبه را بابكي هاشميين (نهوي پيغمبهري ژي) و بابكي مه خزو ميبان دا (نهوي نهرقه م ژي) هه بوو، لهو مه زين مه خزو ميبان يين وه كي نه بوو جه هلي و وه ليدي سهر كيشيا نياره تيبيا پيغمبهري دكر، و نه دهاته سهر هزرا كه سي كو پيغمبهري -سلاف لي بن- مالا ئيكي مه خزو مي بو جهي كومبوونا خو و هه قالين خو هلبژارت.

يا دووي: نهرقه م هنگي جحيله كي پازده شازده سالي بوو، و پيغمبهري يي چل و چار سالي بوو، و قوره شيبان (تهوه ققوعا) هندي نه دكر، موحه مه د وان هه مي مروث و هه قالين خو يين ل عه مري خو يان ب عه مرتر ژي به پيلت، و بچته مالا جحيله كي پازده شازده سالي.

يا ستيين: موسلمانبونوا نهرقه مي د ناڅ خه لکي مه که هي دا به لاث نه بوو بوو؛ چونکي نهرقه م ب خو (و حه تا بابي وي ژي) مرؤقه کي ناقدار و پيشکيش نه بوو د ناڅ قوره يشيان دا کو خه لک دهنگ و باسین وي به لاث بکه ن، يان ل دويف بچن.

يا چاري: و ههر ژ بهر يا بوري، کو نهرقه م مرؤقه کي جحيل بوو و يي ناقدار نه بوو، هاتن و چوون گه لک ل سهر مالا وي نه بوو، و بو که سي خه م نه بوو بزانت کاني کي دچته مالا وي، يان ناچت، و دقيت ژ بير نه که مين ژي کو مالا وي نه و ده که فته بهر گرکي صه فايي حه تا حه دده کي يا دوير و قه دهر بوو ژ سه نته ري باژيري، و يا بهر چاڅ نه بوو.

ژ بهر فان نه گهران، ل دريژيا سي سالان کو نه و ده م بوو يي صه حايبيان ل مالا نهرقه مي بورياندي، نه هاتييه زانين يان قه گيران کو جاره کا ب تني ژي کافر ب سهر قي جهي هلبين، يان (موده ما) وي کرېت، ده مي نه و ل موسلمانان دگه ريان و دقيان نه خوشيبي بگه هينني.. حه تا جاره کي ده مي عومه ري که ري گرتي و شيري خو راکري دا بچت (موحه مده ي) بکوژت، نه وي (فتنه) د ناڅ خه لکي دا هلکري -وه کي وي گوتي- نه زاني دي وي ل کيڅه بينت، حه تا چوويه مالا خو يشکا خو، و پاشي وي ل ويري زاني پيغه مبهر -سلاڅ لي بن- د گه ل هنده ک صه حايبيان خو يي ل مالا نهرقه مي.

مه عنا: خه بهري خو قه شارتن موسلمانان ل مالا نهرقه مي ل نک قوره يشيان تشته کي ناشکه را نه بوو، حه تا ئيکي وه کي عومه ري کول وي ده مي دوژمنه کي دژوار بوو بو موسلمانان، و لي دگه ريا وان بيشينت و عه زاب بده ت، نه ف خه بهر نه دزاني.

و تشتي مه دقيت ل قيري ئيشاره تي بده يني نه وه: نه ل وي ده مي يي صه حابي ل مالا نهرقه مي، و نه بهر هنگي، و نه پشتي هنگي ژي، پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- خو ژ که سي نه قه دشارت، و گازيا خو ب دزي قه به لاث نه دکر، به لکي هه مي ده مان وي ب ناشکه رايي به ري خه لکي ددا ئيسلامي ههر ژ وي رؤژي يا خودي فه رمان تي دا لي کري و گوتي: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾﴾ و حه تا نه و چوويه بهر دلؤقانيا خودي، به لي خو قه شارتن وي و صه حايبيان د مالا نهرقه مي قه بو هندي بوو دا صه حايبيان وي بينه پاراستن.

مالا نهرقه مې .. مه دره سا ئيکې:

مالا نهرقه مې دښته هژمارتن مه دره سا ئيسلامې يا ئيکې، يا کو پيغه مبهري -سلاف لې بن- صه حاببيتن خو لې فيري قورئانې و ئيمانې و خوړاگرتن ل سهر باوهر ييې کرين، بهلې تشتې ئەم نوکه مخابنييې بۆ رادهيلين ئەوه دهنګ و باسپين مالا نهرقه مې و ئەو تشتېن پيغه مبهري -سلاف لې بن- لې نيشا صه حاببيان ددان گه له ک د ده ست مه دا نينن، ئەگه ر نه .. مه نه جه کي پهر و رده يي يې تمام نوکه دا د ده ستېن مه دا هه بت، ههر چه نده بناخه و سهر و سيمايېن وي مه نه جه ي مروّف د شيت ژ قورئانې بينته ده ر.

گومان تيدا نينه کو قورئان ئەو بابته ي سهره کي بوو يې پيغه مبهري -سلاف لې بن- صه حاببيتن خو ل سهر پهر و رده دکرن، چونکي بهري پيغه مبهري -سلاف لې بن- هه رده م ل هندې بوو ئەو موسلمانان ب وي ژيډهري خودايي فه گري دت يې خودي منته يې ل وان کري، کو قورئانه، هه تا ده مې هنده ک صه حاببيان ثياي گوتنن پيغه مبهري بۆ خو بنقيسن، ل ده سپيکا ئيسلامې، پيغه مبهري -سلاف لې بن- ئەو ژ وي چه ندې دانه پاش، ژ ترستين هندې دا کو ئەو تشته کي دي يې جودا ژ قورئانې تیکه لي قورئانې بکن. پيغه مبهري -سلاف لې بن- دثيا قورئان ژيډهري وان يې ئيکانه بت بۆ وي مه نه جه ي يې ئەو ژينا خو هه مييې ل سهر ب رنقه دېن، و ل سهر ثي باوهر ي ئەو هاتنه ب خودان کرن، لهو ئەو بوونه وپنه يه کي (عه مې لي) بۆ وان (ته و جيها تان) يېن خودي وپيغه مبهري ددانه وان.

ژ وان يين ل مالا نهرقه مې موسلمان بووين:

مه گوت: ل نيشا دويې ژ سالا چاري پيغه مبهري چوو مالا نهرقه مې، و پشتي هنگي ب چه ند هه يقه کا (ل ره جه با سالا پينجي) وي ده ستوري دا هنده ک صه حاببيتن خو کو مشه خت بېنه وه لاتي هه به شه، و ئەو بوو نيزيکي چارده مروّفان ژ وان ب دزي فه چوون و قه ستا هه به شه کر .. هژمارا موسلمانان د گه ل ئەوين چووينه هه به شه ژي ژ پينجي مروّفان ده رباس بوو بوو، و ل ده مې مانا صه حاببيان د مالا نهرقه مې فه هژماره کا دي يا مروّفان ژ ژن و ميړان هاتنه د ئيسلامې دا، و ب رنکا هنده ک موسلمانان ئەو ب وي جه ي حسيان

بي پيغهمبهر و ههڅالين خو لي، لهو نهو چوونه مالا نهرقه مي و ل سهر دهستې وي باوهرې
ئينا و هاتنه د ئيسلامي دا. و ژ وان كهسان هم دئ ناقتين هندهكان ل قېترې ئينين:

۱- خالد و عامر و عاقل و ئياس كورپن بوكه يري، و نهف ههر چار برايې ئيكه مين كهس
بوون موسلمان بووين پشتي پيغهمبهر -سلاف لي بن- چوويه مالا نهرقه مي.

۲- بياللي كورپ ره باحي حبه شي.

۳- نه بوو فوكه يهه، و نهفه و بيالال ههر دو عه بد بوون، و ههر دو پيڅقه موسلمان بوون،
نه بوو به كرى نهو ههر دو كړين و نازاد كرن.

۴- عه ماري كورپ ياسري.

۵- صوهه يي كورپ سينانې رومي، و نهفه ههر دو پيڅقه موسلمان بوون.

۶- موضعه بي كورپ عومه يري.

۷- طوله يي كورپ عومه يري، كورپ مه تا پيغهمبهرې نه روايي.

۸- حه مزه يي كورپ عه بدل موططه لبې، مامي پيغهمبهرې -سلاف لي بن-.

۹- عومه ري كورپ خه ططابي، و نهو كه سي دو يماهيي بوو كول مالا نهرقه مي هاتييه
د ئيسلامي دا، پشتي وي موسلمان دهركه فته حه ره مي و ب ئاشكه رايي غازيبا خو
به لاشكر، وهكي پاشي دئ به حس كه ين.

و هژماره كا ژنكان ژي ل مالا نهرقه مي موسلمان بوو بوون، ئيك ژ وان سه لمايا كچا
صه خري بوو، نهوا دگوتني: (أم الخير) دهيكا نه بوو به كرى.

دهسپيكا بهرهنگارييي د ناقبهرا موسلمان و كافران دا

تاشكهرايه كول دهسپيكا گازيبا ئيسلامي، و ههتا چهند ساله كين كيم خودايي مهزن فهركان ل پيغمه مبهري خو نه كړيوو كو نهو بچت ب تاشكهرايي ديني خو د ناف خهلكي دا به لاف بكهت، لهو ههتا قووناغا مانا ل مالا نه رقه مي نيزيك بووي ب دويماهي ژي بيت، گزي بو ئيسلامي ب بي دهنگي و نيث فهشارتي دهاته كرن، راسته هه ژ رږژا ئيكي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- خهلكي ل دور و بهري خو ناگه دار كرن كو وهحي يا بو هاتي، و كو نهو پيغمه مبهري خودييه، و ب دينه كي دي يي جودا ژ ديني قوره شيان نهو يي هاتييه هنارتن، به لي د گهل هندي ژي نهو ل پيش چاډ و ب تاشكهرايي نه دچوو ديوانخانه يين قوره شيان و داخواز ژ وان نه دكر نهو بينه د ئيسلامي دا، و نه گهر كه سهك هاتبا نك وي و پسيرا ديني وي ژي كريا، وي ئيسلام بو دگوت، و قورئان بو دخواند، و داخواز ژي دكر كو نهو بيته د ئيسلامي دا..

څي قووناغي نهوا هندهك ناڅي گازيكرنا نهيني (الدعوة السرية) ل سهر ددانن، چهند څه كيشابوو؟

به رسقا څي پسيري ب دورستي نائيه زانين، به لي هزر پتر بو هندي دچت كو نه څي قووناغي ههتا هنگي څه كيشا بت ده مي موسلمان ژ مالا نه رقه مي ده ركه فتين، و كه فتي نه ناف كولانين مه كه هي، و گازيبا خو ب تاشكهرايي به لافكري، و بهرهنگارييي د ناقبهرا وان و كافر ين قوره شيان دا ده ست پي كړي.. و بهري نو كه مه تاشكهر كړيوو كو نه ف قووناغه (يا كو مه ناڅي قووناغا مالا نه رقه مي ل سهر داناي) ل سالا شه شي پستي دهسپيكرنا گازيبا ئيسلامي ب دووماهي هاتبوو، و بهلكي تشتي بوويه سوچي ئيكسه ر يي دهسپيكرنا بهرهنگارييي د ناقبهرا پيغمه مبهري -سلاف لي بن- و ملله تي وي دا، دو ئايه تين قورئان بن، نهو ژي نه فنه:

نایه تا ئیکې: ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ (الشعراء: ۲۱۴).

نایه تا دویې: ﴿ فَأَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴾ (الحجر: ۹۴).

و ناشکه رایه کو نایه تا ئیکې فه فرمان ل پیغمبره ی -سلاف لی بن- کر کو نهو ژ ئویخا جا خو یا نئیزیک دهست پی بکهت، و نایه تا دویې فه فرمان ل وی کر نهو وی گازی پی ناشکه را بکهت یا فرمان پی لی دئیته کرن، و وی ههردو نایهت ب تمامی ب جهنیمان وهکی دی بو مه ناشکه را بت.

دهسپیکین بهرهنگاریی:

ل وی دهمی پیغمبره -سلاف لی بن- و هه فالین خو د مالا نهرقه می شه دقه شارتی، و پشتی هژمارا وان بوویه سپه و ههشت زهلام، نهبوو بهکر گهلهک جاران ما ب پیغمبره ی شه کو نهو دهستوریی بدهتی دا نهو ده رکهفته ناف خه لکی و ب ناشکه رایه ی بهری وان بدهته ئیسلامی، بهلی هه ر جار پیغمبره ی -سلاف لی بن- دگوته وی: هیتشتا هم دکیمین! و نهو بوو پرژه کی پیغمبره -سلاف لی بن- و هندهک هه فالین وی چونه کهعبی، ل دهسپیکا وان بریار دای خو ناشکه را بکهن، پیغمبره ل قورنه ته کی مزگهفتی پی روینشتی بوو، نهبوو بهکر د ناف خه لکی دا رابووقه و گازی کر، و ب ناشکه رایه ی داخوازا ژ وان کر کو نهو بینه د ئیسلامی دا.. و ژ بهر کو نهو ئیکه مین کهس بوو ب فی کاری رادبت، قوره شیبیان کاری وی مهزن دیت، و حسیب کر نهو بسته ییه کا کریت و نه د جهی خو دایه، و نهو گهلهک ژئ قه جنقین! لهو هه ر زوی هندهک ژ وان ب نهبوو بهکری وهراتن، و ب کولم و دار و بهران دانایی.. و دورژمنی خودی (عوتبه یی کوری ره بیعه ی) دو کتین شمکان هلگرتن و قیت کره نهبوو بهکری، و نهو ل سه ر و چاقین وی دان، و دویماهی پی وی نهبوو بهکر کره د بن دهست و پیپین خو قه و ل سه ر زکی روینشت و دانا سه ر و چاقین وی حه تا نهبوو بهکر دلگرتی بووی، و دپیژن: وی هند لی دان مروقی دفن و چاقین وی ژیک جودا نه دکرن.

دهمی مالباتا (ته مییمان) کو مالباتا نهبوو بهکری بوو، دیتی خه لک یی ب نهبوو بهکری وهراتین، وان گازی ئیک و دو کر و دهوارا نهبوو بهکری هاتن، و نهو ژ ناف دهستین کافران ئیناده ر، و بره مال، پاشی زقرینه مزگهفتی و گوتن: بهس تشتهک ل نهبوو

به کري بيت هم هنگي رادوستين هتا عوتبه ي پيشفه بکوژين! و پشتي دهمه کي هشين نه بوو به کري هاتنه سهري، و پسيار کر کاني حالي پيغه مبهري -سلاف لي بن- چييه؟ و کافران چو ب سهري وي نينايه؟

پشتي وي زاني کو پيغه مبهري ي ب سلامه ته، و نهو د گهل هه قالين خو يين فه گه رايانه مالا نه رقه مي، وي داخواز ژ ده يکا خو کر نهو و ژنکه کا دي ملين وي بگرن و وي بيه نه نک پيغه مبهري -سلاف لي بن- دا نهو وي بيينت و پشتراست بيت کو چول وي نه هاتييه. ل وي روژي پيغه مبهري -سلاف لي بن- وه کي موسلمانين دي ژ ده ست و ده قين بي باوهران يي پاراستي نه بوو، مه زني قوره شيبان (عه مري کورئ هيشام ميه خزوم ي) نه وي وان دگوئي: (ابو الحکم) يان: (ابو جهل) وه کي موسلمانان دگوئي، هاته به ران بهر پيغه مبهري -سلاف لي بن- و گه لهک ناخفتنين کر يت و سه قهت گوئي، و نه خو شيبه کا مه زن گه هاندي، و نه ه رويدانه بوو بهري حه مزه يي مامي پيغه مبهري -سلاف لي بن- دا يه نيسلامي.

حه مزه دگه هته کاروان خودان باوهران:

ل ئيقارا وي روژا نه بوو به کر ب ده ستين بي باوهر و کافر ين قوره شيبان هاتييه قوتان و نه خو شيبه کا مه زن گه هشييه پيغه مبهري -سلاف لي بن- و خودان باوهران، حه مزه يي کورئ عه بدل مو طه لبي مامي پيغه مبهري -سلاف لي بن- فه گه ربا مال.. حه مزه مرو فه کي زيره ک و ب هه ييه ت بوو، گه لهک روژان تير و کفانين خو و شيري خو هل دگرتن، و قه ستا دو ر و رهخين مه که هي ذکر بو نيچيري، پشتي نهو دزقري مه که هي نهو نه دچو مال حه تا ده اته که عبي و طه و اف ل دو ر ذکر، و ل وي روژا نهو سه ره اتی ل که عبي چي بو وي يا مه به حس ژي کري، حه مزه ل مه که هي نه بوو، ئيقاري نهو زقري باژيري، و پشتي وي طه و اف ل دو ر که عبي کري و چوويه مال، ژنکا وي نهو سه ره اتی بو وي فه گيرا يا ل که عبي چي بو وي، و گوئي: نه بوو لحه که مي گه لهک قه سين کر يت يين گو تينه برا زابي ته..

بهري حه مزه خو بشه لينت، زقري که عبي و بهر ب ديوانخانه يا قوره شيبان فه چوو و ديت نه بوو جهل د ناف هنده ک مرو شان دا يي روين شتيه، حه مزه ئيکسه ر قيت کري و

کفاني خو ژ ملي خو قه کر، و هندی ژي هاتي د ناف چافين وي وهرکر هتا کو سهري وي شکاندي و خوين تي هافيتي، پاشي گوتي: وه لي هات تو ئەزمانی خو د دهرحفا برازيي من دا دريژ بکهي، رابه ئەگەر تو زهلامي ل بهر سنگي من راوهسته.

ديپتن: هندهک مروقان خو کاري خو کر دا بچنه همزه، ئەبوو جههلي گوته وان: بهيلن (ئەبوو عوماره) يي حقه، من گهلهک ئاخفتين کريت ئەفرو بيتن گوتينه برازيي وي.

هندهکان گوته همزه: هەر وهکي تو ژي يي ژ ديني خو دهرکفتي؟

ئەوي گوت: ما چ قه يدييه ئەگەر حقي بو من ديار بوو ئەز باوهريي ب پيغهمبهري بينم، ئەز ب خودي کهمه يا ئەو ديپتر راستيه.

وي شەفي هميهي همزه يي دودل بوو باوهريي بينت و قهستا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکەت، يان ژي لهزي نهکەت و ژ ديني باب و باپيران دهرنهکەفت؟

سپيدئ بريارا وي بوو ئەو بچته نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و باوهريي ل سهر دهستي وي بينت. و موسلمانبوونا همزه نه تشتهکي بچوبک بوو ل نک خه لکي مه کههي، چونکي وان دزاني همزه بو موسلمانان گه له که، هتا هنگي ژي وان دگوت: ئەفه هندهک جحيلين خوين گرم و نه زانن ب دويش موحه مه دي کهفتين، بي دهننگرنا وان نه شوله کا ب زهحه ته، به لي قه هره مان و پيشکيشه کي وهکي همزه دي ده مي بگه هته وان مه عنا وي ئەوه ئيدي کهس نه وپتر د مايي وان باخفت.

به لي تشتي پتر بي باوهرين مه کههي هزاندي و ترس ئيخستيه دلين وان، ئەو سه رهاتي بوو يا پشتي موسلمان بوونا همزه دي ب سي رۇژا رويداى.

چياي کوفري عومهرئ دئينه د ئيسلامئ دا:

ل چارشه نبويه کي، ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گه له فالين خو ل مالا ئەرقه مي دروينشتي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ده ستين خو سهر ئەقراز کرن و دو عايه ک ژ خودي کر، و گوت: ئەي خودا تو ئيسلامي ب عومهرئ کورئ خه ططابي، يان عه مرئ کورئ هيشامي سه رفه راز بکه.

عومهري كورې خهططابي، ژ چ لايي فه تو بهري خو بدهي دئ بيني مرؤقه كئ
عنتيكه يه. . پيغمبهري - سلاف لي بن- نهوي ب دورستي خهلك دنيا سين، د گوتنه كا خو دا
به حسي عومهرې دكته و دبئرت: ﴿ لم أر عبقرياً يفري فريه ﴾ يه عني: من نهديت ييه
عه بقه ريبه ك وي بكهت يا عومهر دكته (۱).

نهف عومهره يي مه ب ئيسلامي نياسي، نه نهو عومهر بوو يي بهري ئيسلامي
خهلكي دنيا سي، عومهر مرؤقه كئ زفر و دژوار بوو، ته دگوت دلئ وي پارچه يه كه ژ وان
كه فرتن ل چيايين مه كه هي ههين، ل نك عومهرې ب تنئ تشتهك يي پيروژ بوو: نهو دينئ
باب و باپيرين وي ل سه ر چووين دقيت كهس به حس ژئ نه كهت، وي ژئ وه كي هه ر
نه نداهه كي د له شئ جفا كا جاهلي دا عه بدنييا عه ده تين باب و باپيران دكر، و پيليدانا فان
عه ده تان ل نك وي گونه ههك بوو چو جار ان نه ده اته ژبيرن.

تشتي عومهر ژ خهلكي دي يي مه كه هي جودا ذكر نهو بوو، وي باوه ري هه بوو كو
نهرمي تشته كي نه ژ هه ژئ زه لامانه، مير ل نك وي نهو بوو يي سست يي نه كهت د ريكا
پاراستنا بير و باوه رين خو دا. . لهو ده مي هات ييه گو هين وي زه لامه ك د ناف بنه مالا
هان شمبيان دا يي رابووي دبئرت: نهو دينئ هوين ل سه ر دچن يي پويچ و په لچه يه، و
صه نه مپه رسي يي چو خير تي دا نينه. نهوي نه شيا تهحه ممولا فئ گوتني بكهت، بهري بچته
نك خوداني فئ گوتني و راست ييا گاز ييا وي بزانت نه ياره ت ييا وي كر و هه ر كه سه كي
ب دويش وي كه فتي ژ تاوان باران د دهره قا ريكا باب و باپيران دا هژمارت. .

خهلكي مه كه هي عومهر باش دنيا سي، و دزاني تشتي وي د تبلا خو بينا، نهو ده ست
ژئ بهر نادهت، يان دي خو د ريكا وي دا ده ته كوشتن، لهو كه يفا بي باوه ران گه لهك پي
دهات و هيشيا وان نهو و بين وه كي وي بوون، ژ لايه كي دي فه خودان باوه ر گه لهك ژئ
دترسيان چونكي هه چي بي ژ وان عومهرې گر تبا ب سلامه تي ژ ده ستان دهر نه دكه فت.

دوير نينه نو كه گه لهك ژ هه وه پسيار بكهن: نهري چاوا په رده يين تاري بي ژ سه ر دلئ
في عومهرې هاتنه لادان هه تا ئيسلامي ريكا خو بو دي تي؟

(۱) بوخاري فه دگو هيزت.

وهرن پيڅه گوهداريا عومهری بکهين دهمی نهو ب خو قسی چهندي بو مه
 قه دگيرت^(۱) .. نيمام نه حمه د ژ عومهری ب خو قه دگو هيرت، دبيرت: نه ز مرؤفه ک بووم من
 خو ژ نيسلامی دوير دکر، و من هندهک هه قال هه بوون نه م پيڅه ل جهه کی کوم دبووین مه
 قه دخوار و دهمی خو دبوراند.. شه قه کی نه ز هاتم من چو هه قالين خو نه ديتن.. نينا من گوته
 خو: دا بچمه که عبی طه وافی بکه م، نه ز هاتم من ديت پيغه مبهري -سلاڅ لی بن- یی
 راوه ستايه نقييرت دکه ت، من گوت: باشه، نه ف شه قه نه ز دئ گوهي خو دهمه موحه ممه دی
 کانی نهو چ دبيرت. من خو نيزیک کر، و خو د ناڅ پاتی که عبی را قه شارت دا نهو من
 نه بينت، نينا وی ده ست ب خواندنا سوورده تا (الحاقه) کر، من گوهي خو دايی که يفا من
 گه له ک ب قه هاندنا قورئانی هات، من د دلی خو دا گوت: قوره شسی راست دبيرت: نه قه
 شاعره، نينا من هند گوه لی بوو وی نه ف نايه ته خواند: ﴿ اِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ
 شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا نُنُومُونَ ﴿٤١﴾ نينا من گوت: پا دياره نهو گوتنا کاهنانه، نينا وی خواند: ﴿ وَلَا يَقُولُ
 كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَدْكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَابِلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطْنَا
 مِنْهُ الْاَوْتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِيزٍ ﴿٤٧﴾ ﴾ گاڤا عومهری گوه ل قورئانی بووی، دلی وی
 نه رم بوو، و دهندهک ربوايه تان دا هاتيبه عومهر دبيرت: هنگی گریبا من هات و نه ز هاتمه
 د نيسلامی دا.

مه عنا عومهری حسيب دکر نه ف روزه روزه هاتنا وی یا د نيسلامی دا بوو.. به لی
 هر د وان روزهان دا سه هاتيبه کا دی ژی چی بوو پتر عومهر ب قورئانی قه گريدا و بوو
 نه گه را هندي نهو نيکسه ر قه ستا پيغه مبهري -سلاڅ لی بن- بکه ت و ل سه ر ده ستی وی
 شاهده بده ت.

وی دهمی -وه کی مه گوتی- پيغه مبهري -سلاڅ لی بن- د گه ل هه قالين خو ب دزی قه
 ل مالا نه رقه می کوم دبوون، پشتی حمزه موسلمان بووی ب سی روزهان و ب دورستی
 ل شه قا چارشه نبی ل سه ر پينجشه نبی پيغه مبهري -سلاڅ لی بن- ل مالا نه رقه می دوعايه ک

(۱) ژيانا عومهری ژی ب به رفره هی مه د کتیبنا خو دا (د گه ل سه حايبيان) قه گيرايه، هه چيی بشی دشیت لی
 بزڅرت.

کر و گوټ: يا رهبي تو ئيسلامې ب عه مري کورې هشامې (نه بوو جهلی) يان ب عومهرې کورې خه ططابي عه زيز بکه.

ل پينجشه نبي عومهر ب بينته نگیي حه سيا ژ گازیيا ئيسلامې، رابوو شیري خو هلگرت و قهستا پيغمه مبهري -سلاف لي بن- کر و گوټ: نه ز هنگي دزقرم حه تا وی بکوژم. مرؤټه ک که ته ریکا وی گوټي: دئ چ که ی؟ وی گوټ: دئ چم موحه ممه دی کوژم نه وی قوره شسي ژیکفه کړين، و عه یب د دیني وان دا ده ريخستی و گوټين سقه ت د ده رحه قا خوداوه ندین وان دا گوټين^(۱).

ئينا وی مرؤټي گوټي: نه ی عومهر نه ز ب خودي که مه تو خو گه له ک دیني، نه گهر ته موحه ممه د کوشت دئ ژ بهر (به نی هاشمی) و (به نی زوهره) کيفه ره ټي؟ ما نه وی هیلن تول سهر عه ردی ب پيغه بچی؟ کاني تو هره جارې مالا خو دورست که.. عومهری گوټ: کی ژ مالا من؟ گوټي: زاقايي ته و پسمامي ته سه عیدی کورې زهیدی و خویشکا ته فاطميا کچا خه ططابي.

عومهری ریکا خو گوهارت، قهستا مالا خویشکا خو کر.. ل وی دهمی (خه ببايې کورې نه ره تتي) ل مالا وان بوو قورئان نيشا سه عیدی و فاطميايې ددا، دهنگی وی گه هشته عومهری، و دهنگی عومهری ژي گه هشته وان، خه ببايې ژ ترسان دا خو قه شارت، فاطميايې نه وی په ري قورئاني ژي وهرگرت، و د ناف کراسي خو دا قه شارت، عومهر ب ژور کهفت و ل وان خوري: نه وی چ دهنگ بوو دهاته من؟ وان گوټي: ته چ گوهد لي بوويه؟ وی گوټ: به لي، من يي زانی هوين يين ب دويث موحه ممه دی که فتين، و کولمه ک ل سه عیدی دا، فاطما چوويې دا وی ژ سه عیدی قه کهت، عومهری کولمه ک دانا وي ژي خون ژ دهف و دفتي هات. گافا عومهری ديتي خویشکا وی بريندار بوو راوستيا و هیدی گوټي: نه وی چ بوو ف ته کا بده من، عومهری ژي وهرگرت، و د گهل خو خواند: ﴿طه ﴿١﴾ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿٢﴾ و عومهر پيدا چوو حه تا گه هشتيه في نايه تي: ﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ ل قيرې عومهر ژ خواندنې راوه ستيا، پي حه سيا ههر

(۱) نه فه بوو عومهر کريه دوژمني ئيسلامې: غيرت و عارا وی ل سهر دیني قوره يشيان.

وهکی سنگی وی بهر فرده بوو.. ئەفه چ گۆتته ئەو دخوینت؟ پاشی هەر زوی وی بوو خو گۆت، و ئەو کەسین ل نک گوھ ل ناخفتنا وی بوو، عومەری گۆت: خودانی قی گۆتنی دقیت پەرستنا کەسی د گەل وی نەئیتە کرن، و.. ئەو دەرگەهی گرتی قەبوو، گرفتاریا عومەری ئەو بوو وی دوژمناتییا ئیسلامی دکر بیی گوھی خو بدەتی کانی ئیسلام چ دبیت و چ دقیت، گاڤا ئەف گرفتاریا ئیسلامی دکر بیی گوھی خو بدەتی کانی ئیسلامی بوو ئیکسەر وی قەستا ئیسلامی کر، ئیسلامی -ب ساناھی- عومەر کەسب کر، و پوژا ئیسلامی عومەر کەسب کری جیھانا مروۆقینییی هەمییی عومەر کەسب کر.. کەسبەکا وەسا حەتا زەمان هەبت و پوژ و شەف بزقن دئ هەبت.

د پشت پەردەیی ترسی را خەبایی بهری خو ددا عومەری، گاڤا وی دیتی عومەر نەرم بوو ئیکسەر خو ئاشکەرا کر و گۆت: مزگینی ل تە بت ئەی عومەر، هیقییا من ئەو تەسو ب بەر دوغایا پیغمبەری -سلاف لی بن- کەفتی، دوھی من گوھ ل وی دبوو وی دوغایەک ژ خودی دکر کو خودی ئیسلامی ب (ئەبوولحەکەمی کوپری هیشامی) یان (عومەری کوپری خەططایی) عزیز بکەت.

عومەر لی زقری و گۆتی: موحمەدی نیشا من بدە.. خەبایی مالا ئەرقەمی نیشا وی دا، عومەری شیریی خو راکر، و قەستا مالا ئەرقەمی کر.. و چەند دەلیقەبەک بوون عومەر گەهشتە بەر دەرگەهی، دەرگەھ قوتا، ئیکی د کونا دەری را بهری خو دایی و ب ترس قە زقری و گۆت: ئەفه عومەرە شیریی وی بی د دەستان دا، بەری پیغمبەر بەرسقی بدەت، شیریی خودی حەمزە رابوو سەر پیمان و گۆت: دەرگەهی بوو وی قەکەن ئەگەر وی خیر دقیت ب خیر بیت ئەگەر نە.. ب شیریی وی دئ وی کوژین.

پیغمبەری -سلاف لی بن- گۆت: دەرگەهی بوو وی قەکەن. و پیغمبەر ب بەرقە چوو و بەر سنگین وی گرتن و هژاند و گۆتی: کوپری خەططایی تو هاتییه چ؟ عومەری ب دەنگەکی نەرم قە گۆتی: ئەی پیغمبەری خودی ئەز بیی هاتیم دا باوهریی ب خودی و پیغمبەری وی بینم.

خافلەتی ب مروۆقین حازر کەفت، وان هزرەکا دی دکر، و ئەفه تشتەکی دی چی بوو.. پیغمبەری و صەحابیان پیکفە گۆت: (الله اکبر) حەتا دەنگی وان ب سەر خانی کەفتی.

(الله أكبر) عومهر موسلمان بوو، عومهر نهوي روزه کي موسلمانه کي گوتي: کهري خه ططايي دي موسلمان بت و عومهر موسلمان نابت.. (الله أكبر) عومهر نهوي شيري خو بو کوشتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- رويس کري، نوکه يي دستي خو دکه ته د ناڅ دستي وي دا و ديپرتي: (.. و اشهد انک رسول الله).

نهڅ سهرهاتييه ل هه يفا (ذو الحجه) يي بوو ل سالا شه شي پستي هنارتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن-، و ژيبي عومهر هنگي بيست و حفت سال بوو.

عهدوللاهي کوري مه سعوودي ديپرت: ده مي عومهر موسلمان بوي مه هه ست ب سهر فراهي يي دکر.

عومهر ب دورستي هاته گوهارتن تو دا بيڅي نهو دهه سالا يي د گهل موسلمانان دڅيت، ب رهخ پيغهمبهري فه -سلاف لي بن- روينشت و گوتي: نه ي پيغهمبهري خودي ما نه م نه ل سهر حه قبيينه؟

وي گوت: به لي.

گوتي: ما نه يارين مه نه ل سهر نه حه قبيينه؟

گوت: به لي.

عومهر ي گوت: قيجا بوچي ديني مه يي قهشارتي بت؟ بوچي نه م دهرناکه قينه ژ دهرقه و بهري خه لکي نادهينه شي ديني؟

چهند دينه کي عه جيبه نهڅ ئيسلامه! چ زوي نهو خه لکي دگوهورت! عومهر نهوي بهري بيست خه بهران دقيا خوينا موسلمانان فرکهت، نوکه حه ويا وي خو ناگرت دڅيت دهرگه هان ژ بن بيهت، و ديواران بهرپينت، و بيڅته خه لکي هه ميبي: وهرنه خيري، وهرنه سهر فراهي يي وهرنه ئيسلامي!

به لي خودي هيشتا ده ستوري نه دابوو پيغهمبهري خو -سلاف لي بن- کو وي بکهت يا عومهر ژي دخوازت، پيغهمبهري -سلاف لي بن- عومهر تي گه هاند کو برپاره کا ب شي رهنگي دڅيت ژ نک خودي فه بيت.

دہرکہفتن ژ مالا نھرقلہمی:

و برپار ہات.. وہکی بہری نوکہ ژئی مہ گۆتی، گہلہک زانایین دیرۆکی ل وی باوہرینہ کو قووناغا مالا نھرقلہمی ژ ژییی گازییا ئیسلامی کو ب قووناغا نہینی دئیتہ ب نافکرن، ب موسلمانبوونا عومہری کورئ خهططابی و ہاتنہ خوارا فی نایہتی: ﴿فَأَصْدَعِ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ (الحجر ۹۴) ب دویمای ہات، کول سالا شہشی بوو پشتی دہسپیکرنا ئیسلامی.

ل فی دیرۆکی پیغمبرہری -سلاف لی بن- دہستویری دا ہہقالین خو کو ب ناشکہرایی نھو بہری خہلکی بدہنہ ئیسلامی، و پیغمبرہری ب خو ژئی -سلاف لی بن- بہری ہہمییان نھف چہندہ کر..

رؤناهی ناشکرا دبت ..

پیغمبهری گازی ئویجاخا خو دکهت:

پشتی ئایهتا ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ بۆ پیغمبهری -سلاف لی بن- هاتییه خواری، پیغمبهری -سلاف لی بن- بریار دا ئویجاخا خو یا نئزیک ب ناشکرایی بۆ ئیسلامی فهخونت.. عهبدللاهی کوری عهباسی دبیترت^(۱):

دهمی خودایی مهزن فرمان ل پیغمبهری خو کری کو ئویجاخا خو یا نئزیک ژ بی ئهمرییا خودی بدهته پاش، ئه ب سهر گری صهفایی کهفت ل نئزیکی کهعبی و گازی کر: گهلی (بهنی فهرییان) گهلی (بهنی عهدییان).. و وی ئیک ئیکه گازی بابکین قورهیشییان کر، ههتا ههمی ل دؤرا کۆم بووین، و بی نیشیای بیت ژی مرؤقهک ل شوینا خو هنارت.

ل سهری پیغمبهری -سلاف لی بن- گۆته وان: گهلی قورهیشییان، نهگهر ئهز بیژمه ههوه: لهشکهرهکی د نهالی دا دقیت هیرشی بدهته سهر ههوه، هوین دی باوهر ژ من کهن؟ یهعنی: نهگهر تشتهکی هوین د پی نهزان ئهز بۆ ههوه بیژم هوین دی باوهر ژ من کهن؟ پیغمبهری -سلاف لی بن- دقیا وان بجهربینت و گۆتنا وان ل سهر وان بکهته مال.. وان ههمییان ب ئیک دهنگی گۆت: بهلی، مه ژ راستیی پیقهتر چو ژ ته گوهر لی نهبوویه.

وی گۆت: باشه، ئهز پیغمبهری خودیمه بۆ ههوه، ئهزی هاتیم ههوه ژ عهزابهکا دژوار دترسینم و ددهمه پاش. و د ریوایهتهکا دی دا هاتییه: وی گۆت: من نهزانییه جحیلهکی عهره ب و وی چیتر هاتبت یا ئهز بۆ ههوه پی هاتیم، من خیرا دین و دنیا پی بۆ ههوه ئینایه. و د ریوایهتهکا دی دا^(۲) هاتییه دبیترت: پیغمبهری -سلاف لی بن- گازی وان کر و گۆت: مهتهلا من و ههوه مهتهلا وی مرؤقییه بی دوزمنی دبینت و دکهته ههوار.. مرؤقیین

(۱) وهکی بوخاری ژئ فهدگوهیترت.

(۲) یا موسلم فهدگوهیترت.

خو هشييار دکهت و دترسينت.. بهلي نهف گوتنه ل دلي وان نهات، نهو تتيک هاتن و تتيک چوون، و بهري کهس ژ وان بهرسقي بدهت، مامي وي نهبوو لهههبي ب دهنگهکي زفر فه گوتي: تتيچوون بو ته بت نهی موحه ممه! ته نه م بو قی چهندي کوم کربووين؟

و د بهرسقا نهبوو لهههبي دا سووره تا (المسد) هاته خواري: ﴿ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝۱ مَّا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝۲ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝۳ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝۴ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝۵ ﴾.

و بهرسقا ئويجاخا وي بو وي نهو بوو يا وي هزر کري، نهو ملله تي جاهلييهت د گهل خوينا وي گهرياي هوسا زوي دلي خو بو ئيسلامي فهناکهت، لي د سه رهندي ژي را پيغهمبه ر-سلاف لي بن- بي هيقي نهبوو.

عالي دييژيت: پيغهمبهري -سلاف لي بن- روژهکي هنارته ب دويش من را و گوت: خودي فه رمان ل من کرييه نهز ئويجاخا خو يا نيزيک بو ئيسلامي داخواز بکه م، رابن کار بکه ن خوارنه کا باش بلينن، پاشي بنه مالا عه بدل مو طه لبی فه خوينه مالا مه.. گوت: من ب يا وي کر، نيزيکي چل زه لاما ن ل مالا وي کوم بوون، چار ژي مامين وي ب خو بوون: نهبوو طالب، همزه، عه بياس، و نهبو لههه ب، و پشتي وان هه مييان زاد خواري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ وان خواست نهو باوه ريبي پي بينن.

بهلي ديسا بارا پتر ژ وان باوهري پي نهينا، نه چونکي وان باوهري ب موحه ممه دي وهک شه خص نه دهات، بهلي چونکي ل بهر وان گهلهک يا ب زه حمهت بوو نهو ديني باب و باپيرين خو به پيلن.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- شهف و روژين خو کر نه نيک، و زه حمه ته کا زيده مه زن ب به لافکرنا قي ديني فه ديت، و بي گومان طبيعه تي قي ديني هندي دخوازت مروث زه حمه تي پيغه بينت، دوژمنين قي گازيبي گهلهکن، و روژهکا ب تني ژي نهو نه ياره تيبيا خو بو ئيسلامي بهس ناکه ن، نهو که سي تن دخوازن رحهت روينن و چو زه حمه تي نه بينن دقيت ب کاري به لافکرنا قي ديني رانه بن.

هندهك ژ وای زحمهتا پیغمبرای دیتی:

ئیکه مین دهرس مرؤف بو خو ژ ژینا پیغمبرای -سلاف لی بن- ل مه که هی وهر دگرت بینفره هییه، بینفره هییه د ریکا به لاکرنا گازیا نیسلامی دا ب رهنکه کی و هسا کو بی هییه جهی خو دلی دا نه کهت، چی جهی پیغمبرای -سلاف لی بن- ددیت خه لکی مه که هی لی کوم دبن نهو دا چتی و گازیا خو لی گهینته وان، نهو دچوو بازارین وان، ل جقات و کومبونین وان ناماده دبوو، و حقی بو وان دگوت، هه چیبی چووبا نک وی نهو دا بیژتی: (قولوا لا اله الا الله تفلحوا) هوبن بیژن: (لا اله الا الله) دی نیفله حی بینن.

به لی وان نیفله ح نه دقیا، ئیکی وهکی نه بوو له هه بی کاری خو کربو نهو ب دویف پیغمبرای -سلاف لی بن- دکهفت، چی جهی نهو دچووی دا گازیا نیسلامی لی به لاث بکهت، نه بوو له هه بی ددا ب دویف فه و دگوته خه لکی: نهفه د سهردا چوویه کی دره وینه، گوهی خو نه دهنه وی.

عوشمان دبیژت: رۆژه کی پیغمبر -سلاف لی بن- هاته که عبی دا طه وافی بکهت، نه بوو جهل و ئومه بییه کی کورئ خه لفی و عوقبه یی کورئ نه بوو موعیطی د ژؤرا که عبی فه دروینشتی بوون، پیغمبر -سلاف لی بن- سی جارار ل دؤر که عبی زقپی وان هندهک گوتنن کریت و سهقهت گوتنی، پیغمبرای پویته نه دا گوتنن وان، جارا چاری نهو ب پیغمبرای -سلاف لی بن- وهرهاتن، نه بوو جهلی دقیا بهرسنگی پیغمبرای بگرت، من نهو پالدا و خو دا بهر پیغمبرای ژ لایئ دی فه ئومه بییه قیت کره پیغمبرای -سلاف لی بن- دا بیشینت، نه بوو به کری خو دا بهر..

د حه دیسه کا دی دا عه بدلاهی کورئ عه مری دبیژت: رۆژه کی پیغمبرای -سلاف لی بن- نئیژ ل که عبی دکر، عوقبه یی کورئ نه بوو موعیطی هاتی لفکا عه بابی خو د ستوبی وی ئالاند و قیا وی بخه ندقینت، د وی ده می دا نه بوو به کر ب ژؤر دکهفت، خو د ده ستین وی وهر دکهت، وی پاشقه دبهت و دبیژتی: (اتقتلون رجلا أن يقول: ربي الله؟) نه ری هوبن دی زه لامه کی کورن چونکی نهو دبیژت: خودایی من نه لاله؟

و عبدالله لاهي كورئ مهسعودي دبپرت: روزهكي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل كه عبي نقيز دكر، نهبوو جههل و هندهك ههفالتين وي ل ويرئ دروينشتي بوون، نهبوو جههلي گوت: كي ژ ههوه دي چت عوير و ريشيكيين حيشترهكا سهرزتكري ئينت و دانته سهه سهري موحه ممهدي ده مي نهو سهري خو دچهمينته عهردى؟

پيستريني وان عوقبه يي كورئ نهبوو موعيطي گوتي: نهز!

و نهو رابوو چوو هندهك عوير و ريشيكي ئينان، ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- سهري خو بو خودئ دانايه عهردى، وي مرؤفي نهو پيساتي هافيتته سهه سهري و سهه پشتي، ئين مهسعود دبپرت: بهري من لي بوو و چو ژ من نهدهات نهز بكهم، بوو حيلحिला كافران و بو ترانه ئيكي دگوته يي دي: خهتايين ته بوون.. و وان بو خو ب پيغهمبهري -سلاف لي بن- دكره كهني! و سهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل عهردى بوو.. ل وي ده مي كچا وي فاطما -و هنگي نهو هيتري باچوبك بوو- هات و گاڤا وي بابئ خو د وي حالي دا ديتي، وي نهو تشت ژ سهه پشتي هافيتتن و ل كه نكه نين كافران زفري و هندي ژئ هاتي خه بهر گوتنه وان، پيغهمبهري -سلاف لي بن- پشتي هنگي سهري خو راکر، كهس نهبوو ههوارين خو بگه هينتي ژ وي پيغه تر يي ههوار دچنه نك، وي ده ستين خو سهه رنه فراز كرن و گوت: نهى خودا تو د گهل فان بكه.. و ئيك ئيكه نفرين ل وان كرن.

ئبن مهسعود دبپرت: من ديت نهوين پيغهمبهري -سلاف لي بن- نفرين لي كرين هه مي ل روزه به درئ ب ده ستى موسلمانان هاتنه كوشتن.

ب قى رهنگي كريت بي باوه رين مه كه هي پيشوازي ل پيغهمبهري خو كر، نهوي هاتي دا ريكاشيبي و قهنجيبي نيشا وان بدهت، و د سهه قى نه خوشيبي هه ميبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- قهت ژ گازيبا خو سست نه بوو.

پيغهمبهري و ئاستهنگين ريكا دريژ:

بي باوه رين قوره بشيان ب گهلهك ريكان هاتني دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بي دهنگ بكهن و نه هيلن گازيبا وي د ناڤ خهلكي دا به لاف بت، به لي مجديبا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل سهه به لافكرنا روزا هيبا ئيسلامي روزه بو روزه بو وان ديار كر كو نهف

گازيبه ژ هندئ مهزنتره کوب گهف و گورپن وان قه مينت يان ل رپيا خو يا پيروز ليښه بت،
 نهوان گهلهک دره و د در حقا پينغه مبهري دا -سلاف لي بن- به لافکرن، هندي ژ وان هاتي
 وان گوتگوتک ل دور قه هاندن، گوتن: سپره بنده، گوتن: دره وينه، گوتن: نهو مروښه کن
 سهرداچوويه، نه ياري باب و باپيرانه، دژي عورف و عهده تين ئويجاخپيه.. و وان قهت
 ته خسيري د قي لايي دا نهکر، نارمانجا وان ژ قي چهندي نهو بوو: نهو وي د چاڅين خه لکي
 دا کيم بکن؛ دا کس گوهي خو نهده تي و د گازيبا وي نهچت!

قي رپکي چو پيشه نه هات، وان ديت رورژ بو رورژي کاروانسي خودان باوه ران يي
 ب هيتزر لي دتيت، رابوون ل رپکه کا دي گه ريان، قيان پينغه مبهري -سلاف لي بن- بکن،
 هنده کان گوته عوتبه يي کورئ وهليدي: تو ئيک ژ ربهسپيپين مه يي، تو هره د گه ل
 موحه ممدی باخفه، عوتبه هاته نک وي، گوتئ: برازا، تو مروښه کن خودان عهسلي د ناڅ
 مه دا، و نهڅ تشتي تو دپيژي يي مهزنه، ته ديني باب و باپيرن خو دره و دهرتخست و
 هه مي بي مهژي هرمارتن، گوهي خو بده من دا تشته کي بيژمه ته..

پينغه مبهري -سلاف لي بن- گوتئ: باخفه بابي وهليدي.

عوتبه ي گوت: نه گهر ته مال دقتيت، نه م دئ مال هکي بوش بو ته کوم که ين، هه تا کو تو
 ژ مه هه مييان زهنگينتر لي بيي، نه گهر ته مهزني دقتيت نه م دئ ته کهينه مهزني خو، ژ خو
 نه گهر نهښه رهنگه کي ديناتيبيي ل نک ته پهيدا بووي نه م دئ باشرين حه کيمي بو ته ئينين
 دا ته دهرمان بکهت.

پينغه مبهري -سلاف لي بن- گوتئ: تو خلاس؟ وي گوت: به لي. گوتئ: دئ قيجا تو
 گوهي خو بده من، و دهست ب خواندنا سووره تا (فصلت) کر:

﴿حَمَّ ۝ تَنْزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝ كِتٰبٌ فُصِّلَتْ ءَايٰتُهُۥ فَرٰءَانًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُوْنَ ۝۶۷
 بِشِيْرًا وَنَذِيْرًا فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُوْنَ ۝۶۸ وَقَالُوْا قُلُوْبُنَا فِیْ اَكْتٰتٍ مِّمَّا تَدْعُوْنَا اِلَيْهِ وَفِیْ ءَاذَانِنَا
 وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاَعْمَلْ اِنَّا عَمِلُوْنَ ۝۶۹ قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحٰى اِلٰى اِنَّمَا اِلٰهُكُمْ
 اِلٰهٌ وَّاحِدٌ فَاَسْتَقِیْمُوْا اِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوْهُ وَّوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِيْنَ ۝۷۰ الَّذِيْنَ لَا يُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ
 كٰفِرُوْنَ ۝۷۱﴾ هه تا پينغه مبهري -سلاف لي بن- گهشتيبيي قي نايه تي: ﴿وَمِنْ ءَايٰتِهِ الَّتِیْ وَالتَّهٰرُ
 وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا يَسْجُدُوْنَ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوْا لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِیَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ۝۷۲﴾

فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ قَالَ دِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿۳۷﴾ ﴿ فصلت (۳۷) - (۳۸). ل قیبری پیغمبهر - سلاف لی بن - چوو سوجدی پاشی سهری خو ږاکر و گوئی: ته بهرسقا من دیت بابی وهلیدی، قیجا تو یی ب کهیفا خوئی.

وان دقیا پیغمبهری ب مالی بکرن، یان وی ب مهزنییا دنیایی د سهر دا بهن، بهلی پیغمبهری - سلاف لی بن - نهو ل راستییهکا مهزن هشیار کرن، نهو راستییا - مخابن - گهلهک جارن ژ بیرا مه موسلمانان ژی دجت، هندی نیسلامه دینی خودییه، ریکهکا پیروژه، نه بو هندیییه مروث خو پی زهنگین بکهت یان خو پی بگههینته کورسیکین بلند! دیسا پیغمبهری - سلاف لی بن - نیشا وان دا کو گازیبتن پیروز نه یین هندینه ب بهایین نهرزان بیته فروتن، یان (موساومه) ل سهر بیتهکرن!

قی ربکی ژی چو پیغه نه هات، په رله مانئ جاهلیه تی - کو هنگی (دار الندوة) بوو - پروژه کی دی دانا بهر پیغمبهری نیسلامی - سلاف لی بن - وهک چاره سهر کرنه کا ته کتیکی بو شه کیشانا نیسلامخوزان بو ناث ریتین خو. نهوان دزانی موسلمان زوی ب زوی ل دینی وان نازقرن، نیشا شیطانی (چاره یه کا ناخنجی) نیشا وان دا: وان هندهک مروث هنارتنه نک پیغمبهری - سلاف لی بن - دا دان و ستاندنی د گهل بکهن، و بگه هنه نه نجامه کی مفایین ههردو لایان تیدا، گوئن: نهی (موحه ممه د) نه م پسمامین نیکی، و یا تازه نینه نه م بهر بیینه سهر و چاقین نیکی و دو، پیچه کی تول دویف مه بهرده و پیچه کی نه م دی ل دویف ته بهرده یین، ساله کی تو وهره سهر دینی مه، و ساله کی نه م دی نیینه سهر دینی ته، نه شه مه صلحه تا مه ههردووان بریغه چوو! ^(۱)

ریکه کا شهیطانییه کافرین مه که هی گه هشتینئ! حه تا نه قرؤ ژی جاهلیه ت پیگیریی پی دکهت، نه گهر وان قیا گازیکه ریتن قی دینی بی دهنگ بکهن، و بو وان ناشکه را بوو کو نهو نه دئاماده نه زوی ب زوی دهف ژ گازییا خو بهردن، دی رابن (حه لیلین ناخنجی) ددانه بهر سنگی وان، ب ناخی ملله تینییی. پسمامینییی. مه صلحه تا گشتی، نهو دی وان ناخیفن و پیچ پیچه کیشنه ناث کو م و جقاتین خو، پیچه کی دی ل دویف وان بهردن دا نهو

(۱) هندهک زانا دیتن: نهف رهنگی (موساومه) ب سنده دهکا درست نه گه هشتییه مه.

ئىسلام و جاهلييت

يان راستيا هه فرکيئي د ناههرا پيغهمبهري و ملهتي وي دا

پيغهمبهري -سلاف لي بن- نيزيكي سي سالان د مالا نهرقه مي شه گيانه كي نوي بو هه قالين خو چي دكر، نهو كه سين قهستا قى جهى كرى، هه ر ئيك ژ وان ژيههك د جاهليه تي دا بو راندبوو، بارا پتر ژ وان نهو بوون يين واقعي جاهلي ب هه مي كييم و كاسين خو شه پي بهست ل هزر بيرين وان كرى، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب فهر زاني ئيكه مين جار وان بگوهورت، جاهليه تي ب هه مي شه ريزين وي شه د دلين وان دا بهه پرفينت و ل شويني ئيسلامه كا پاك و بژوين ئافا بكهت.

نهف كاره يي ب ساناهي نه بوو، ب زهحه تترين چيكرن چيكرنا مرؤقانه، هه تا تو مرؤقه كي باش و ليكداي ژ پارچه يين خرابه كي دروست بكي دي گهلهك وه ستيا ني بيني.. هه تا نه فرؤ ژي نه م گهلهك كهس و دهسته كان دبينين ب ناغي دورستكرن و چيكرنا مرؤقين چاك دئاخشن، و هندهك ژ وان دوريشمي ئيسلامي ژي هل دگرن، به لي پشتي وه ستيا نه كا زيده مهزن و خومانديكرنا ب دههان سالان دي بهري خو ده يي به رهه مه كي خرش يي ب دهست وان كهفتي.

بوچي؟

چونكي وان پشتا خو يا دايه وي مه نه جي يي ده ركه فتيي يين مالا نهرقه مي ل سه ر ب ريشه دچون، كانيا زه لالا پيغهمبهرينيي يا هيلاي و مخابن قهستا هندهك جو كين شيلي و بي خير يا كرى!

بهري نه م بهرده وامي يي ب ديروكا پيغهمبهرينيي بهدين، نه م دبينين يا د جهي خو دايه ب رنكه كي كورت راستيا ئيسلامي بهدينه خويكرن، نهو گازيا نهف دهسته كا پيروژ ل سه ر هاتيبه په روه رده كرن و پاشي پي هاتيبه هنارتن..

هر کسه کي به حسې پيغه مبهري -سلاف لي بن-، يان ده سپيکا هاتنا گازيا ئيسلامې بکته، ئيکه مين جار دي به حسې وي ده مي دکته يي ئيسلام تيدا هاتي، و وي سه روبهري يي ئيسلامې کار بو گوهارتنا وي کري، نه وي ب ناقي (جاهلييه تي) هاتييه نياسين، و نهغه تشته کي سورشييه، به لي تشتي بهرچا ل نک گلهک ژ وان نهوه نهو جاهلييه تي ب ريکا (مه ظاهرين) وي بين ماددي، نه کو جهوهري وي يي حقيقي، ددهنه نياسين.. جاهلييه تي وهسا ددهنه نياسين کو نهو قويناغه کا ديرؤکيه، دهمه کي هاتبوو و چوو و نهمايه، و راستي نهوه جاهلييه تي ديارده که د ناف مرؤقان دا پهيدا دبت هر جار که ئيسلام هاته لادان، و هتا مهسه له ل بهر مه يا ناشکه را بت دقيت بهري هر تشته کي نه م راستيا وي هه فرکيهي بزانيين يا د ناقه را پيغه مبهري و ملله تي وي دا پهيدا بووي، کاني نهو ژ بهر چ بوو؟ و ل سهر چ بناخي هاتبوو ئافاکرن؟ بوچي قوره شيبان نيزيکي بيست سالان بهرنگاريا ئيک ژ کورين خو کر، و ل بهر نه هاتن باوهريي يي بينن، و پشتا وي بگرن؟

پشتي بورينا نيزيکي شهس سه د سالان د سهه نه مانا پيغه مبهري يي دا د ناف سرائيلييان دا، و ژ ناف دوونده ها ئيسماعيلي کورې ئيبراهيمي، خودايي مهزن بنه مالا (کينانه يي کورې خوزه يمهي) هلبژارت، و ژ ناف بنه مالا کينانه ي ئويجاخا قوره ش هلبژارت، و ژ ناف قوره شيبان بنه مالا هاشمي هلبژارت، و ژ ناف بنه مالا هاشمي وي عه بدې خو موحه ممه دي کورې عه بدللاهي -سلاف لي بن- بو پيغه مبهري يي هلبژارت، و خودي چيتر دزانت کاني نهو کي بو په ياما خو دي هلبژارت، و وي فهرمان ل پيغه مبهري خو کر کو نهو -ل ده سپيکي- گازيا ئيسلامې د ناف ئويجاخا خو دا ژ قوره شيبان به لاف بکته، پاشي فهرمان لي کر کو نهو گازيا خو بو ههمي مرؤقان پيشکيش بکته..

پسيار ل قيري نهغه يه: نهري راستيا وي هه فرکيهي چ بوو نهوا د ناقه را پيغه مبهري -سلاف لي بن- و ئويجاخا وي دا رويداي؟

و بوچي ئويجاخا وي ژ قوره شيبان ئيکه مين جار، و ملله تي وي يي عه رهب پشتي هنگي، نهغ هه لوپستي توند و دژوار بهرانه ر وي و گازيا وي وهرگرت؟

نهو جهي باوهري نه بوو ل نک وان؟ يان نهو گازيا نهو پي هاتي زيانا وان تيدا هه بوو؟ يان ژ بهر چ؟!

و حهتا مهسه له پتر ل بهر مه ناشکهره ببت دقيتت ب هويربيني بهرئ خو بددينه وي واقعي يئ گازيسا ئيسلامئ ئيکه مين جار لي به لاقبووي، و وي سهرو بهرئ قورهيشي -ب تايبه تي- و عهره ب -ب گشتي- تي دبورين.

ديروک بو مه فهدگيترت کو بهري هاتنا پينغمه بهري -سلاف لي بن-، و ل ده مي هاتنا وي ژي، ل نيغا ئيکي ژ سه دسالا هفتي زاييني، ملله تي عهره ب ئه وي ل جزيرا عهره بان و ده ور و بهر ين وي دژيا، ملله ته کي بژاله بوو، چو شارستاني (حضارته) و پيشکه فتن د ناف دا نه بوو، و وي چو سهنگ و (کيانين سياسي) ژي نه بوون، و چو حسيب بو وان نه ده اته کرن بهرانبهر وان ههردو هيتزين هنگي ل دنيايي دده سه لاته: هيتزا فورسي ل روزه لاتي و يا رومي ل روزه تاقايي، نهغه ژ لايي ده رقه يي فه.. و ژ لايي نافخويي فه عهره بان ئيکه تيبه کا وه سا نه بوو هه مي ئويجاخين وان بگه هينته ئيک، يان گوته وان چونه چونه د مه سه ليتن گرنگ و مه صيري دا بکه ته ئيک، بهلکي نهو ل سه هر هژماره کا ئويجاخان دلتيکه کري بوون، و هه ر ئويجاخه کي ژ وان خو نه ددا ب که سي؛ چونکي وان خو بلندتر و مه زنتر ژ هه ر ئويجاخه کا دي دديت، و گه له ک جار ان فان ئويجاخان ب نه زماني شاعرين خو فخر و شانازي ب خو دبر، و وه سا خو ددا نياسين کو نهو نه صل و هيتقيني هه مي عهره بانه، و بو زانين شعر هنگي د ناف وان دا ب هيتزين ناميره تي راگه هاندني بوو، و شاعر پشتي فترس و عه گيدان يان هنده ک جار ان بهري وان ل مه رته با ئيکي ده اتن، ژ بهر کو نهو نه زماني عه شيره تي بوون، و نهو دشيان ب شعرين خو -يئين کو هه ر زوي د ناف خه لکي دا به لاف دبوون- سه ري عه شيره تي بلند بکه ن، و باشي و زيره کييين وي خو د ناف دوژمنين وي ژي دا به لاف بکه ن، ل سه ر قي بناخه يي ده مي شاعره ک د ناف ئويجاخه کا عهره بان دا پهيدا بيا، و شعرين وي گه هشتبانه وي ده رجه خه لک فه گيرن، ئويجاخا وي خو پي سه ربلند دديت؛ لهو ئويجاخ دا ب گيپرا نا هه نکه کي رابت، و دا شيوخ و ماقوليتن عه شيره تين دي فه خو بنته قي نا هه نگي، و شاعري وان دا د ناف خه لکي ناماده بووي دا رابته فه و شعرين خو بيترت، و عه شيره تا وي دا پي خورپ و بيترت: نه م ژي ژ نه قرو و بغه بوينه خودان نه زمان!

د ناف عهره بان دا عه شيره ته ک هه بوو دگوته ني: (قوره يش)، و نه ف عه شيره ته هه ر د که فن دا ل باژيري مه که هي دژيا، و تشتي قي عه شيره تي فخر بو خو پي دبر و خو پي

ژ عهشيرهتین دی بلندتر ددیت ئەو بوو، ئەو ژ دووندهها ئیسماعیلی کورئ ئیبراهیمی بوون، ئەوی باژتیرئ مهکههئ نأفاکری، جهئ ئەو مزگهفت دکهفتئ یا عهرهبان ههمیبان ب چاشئ پیروزیی بهری خو ددایئ، ژ بهر کو ئەو رووگهه و جهئ قهستکرنا ههجهئ بوو بو خه لکی هیشتا ژ زهمانئ ئیبراهیمی و ئیسماعیلی وهره..

ئئ چهندا هه بلندییهک دابوو قورهیشییان ل سهر ههمی عهشیرهتین دی یین عهرهبان، یان ئەگهر ئەم ب زمانئ ئەقرۆ باخقین دئ بیژین: ئئ چهن دئ دهسه لاتهکا سیاسی و یا ئابوری ژئ دابوو قورهیشییان، بهلئ د گهل ئئ ههمیبئ قورهیشی د وی مهسهلئ دا یا مه بهری نوکه بهحس ژئ کری: مهسهلا کهیفهاتنا ب پهیدا بونا شاعرهکی د ناڤ وان دا، یا جودا نهبوو ژ عهشیرهتین دی یین عهرهبان، و هلاویستنا قورهیشییان بو هندهک شعرین ب هیتز ئەوتین د دیروکا ئەدهبئ عهرهبان دا ناڤئ: (المعلقات) ل سهر هاتییه دانان، ب دیوارئ کهعبئ فه کو پیروژترین جه- بوو ل نک وان، نیشانا هندییه کو وان ژئ شاعر ل جههکئ بلند دانان، و ههز دکر کو شاعرهکئ وهسا د ناڤ وان ژئ دا ههبت شعرین وی ب رهخ شعرین خودائین (موعهلهقان) فه بیته هلاویستن.. و دهمی شاعرهک د ناڤ وان دا پهیدا دبوو وان ب کهیف و شاهی فه پیشوازی لی دکر.

ئه ئئ گوتنی ژ بیر نهکهن چونکی دئ لی زفرینه فه!

دهمهکی.. و د ئئ واقعئ هه دا یئ مه بهحس ژئ کری، خودئ وهسا ههز کر ژ ناڤ قورهیشییان، و ژ مالهکا ب قهدر و قیمهت و خودان روی، کو مالا هاشمییه، زهلامهک هلبژارت و کره پیغهمبهر، و پیغهمبهر ب دیتنا عهرهبتین وی دهمی مهتره بهکا گهلهک بلندتر بوو ژ مهترهبا شاعری، و خودئ ئاخفتنهک بو ئئ پیغهمبهری هنارت ب ئعترافا عهرهبان ههمیبان ئەو ئاخفتن -ئەوا ناڤئ: (قورئان) ل سهر هاتییه دانان- ژ ههمی وان شعران یین وان گوھ لی بووین ب هیتز و تامتر و خوشتتر بوو. ل دویف عورف و عهدهتین ئویجاخکانئ یین عهره ب ل سهر ب رتفه دچوون یا بهرعقل و (موته وقع) ئەو بوو قورهیشی پیشوازییه کا گهرم ل ئئ پیغهمبهری بکهن، و بو خو ب فخر بزنان کو ئیک ژ وان بو ئئ کارئ مهزن هاتییه هلبژارتن، و خو د ناڤ ههمی ئویجاختین دی دا سهر بلند ببین.. بهلئ ئەف چهن چئ نهبوو، نه بهس چئ نهبوو، بهلکی قورهیشی بهری ههر ئویجاخهکا دی دژئ کورئ خو رابوون ئەوئ

ب وي، نهو دا ژ ههمي ئويجاخين دي بلندتر لي نين، و هندهك جاران مهسهله گهشته وي
 هددى قورهيشيان دهستى خو كره د دهستى هندهك ئويجاخين دي دا و پيگفه بوونه ئيك
 چهپه دژى موحه ممه دي -سلاف لي بن- و ههقالتين وي، كو بارا پتر ژئ ههر قورهيشى بوون!
 نهگه مرؤف ب چاڅى عه ره بهكي وي ده مي بهري خو بدهته قى مهسه لي، دى بينت كو
 نهف كارى قورهيشيان كرى گهله كي عنتي كه و ب شهرم بوو، قورهيشيان ده مي دوزمناتيا
 پيغمه مبري و دينى وي دكر، هيجه تا خو دكره نهو دگوتن: نه مي بهره قانيبي ژ ريبازا
 عهشيره تي و باب و باپيران دكه ين، و ريبازا عهشيره تي و يا باب و باپيران دگوت: ئيك
 ژ ئويجاخا ته نهگه ري نه حقه ژى بت چى نابت تو پشتا وي بهرده ي، و بهره قانيبي ژ ئيكى
 دي بكه ي، قيجا حه تا تو بچى د گهل ئيكى دي يى عهشيره ته كا دي بيه ئيك قولپ، و
 دژى كورپى عهشيره تا خو رابى! و قاعيده يى جاهلى يى ههمي ئويجاخين عه ره بان باوهرى پى
 دئينا نهفه بوو: ((انصر أخاك ظالماً أو مظلوماً)) يه عنى: تو پشتا براى خو بگره چ
 نهو زالم بت چ مه زلوم بت.

ههر وهسا ريبازا عهشيره تي و يا باب و باپيران دگوت: نهگه مرؤفه كي مهزن -وهكى
 شاعره كي- د ناف ئويجاخى دا پهيدا بوو دڅيت ئويجاخ ب كه يف و ناهنگ فه پيشوازيبي لي
 بكهت، چونكى نهو دى سهري ئويجاخى د ناف ههمي عه ره بان دا بلند كهت، د گهل هندى
 ژى، قورهيشى نهو يى ب نافتى عورف و عه ده تان دئاخفتن پشته قانييا كورپى خو يى قورهيشى
 نهكر، و كه يف خو ب هاتنا وي نه ئينا، و هه قالينيا هندهك ئويجاخين بيانى كر و د گهل وان
 شهري كورپى خو كر، ل وي ده مي دو عهشيره تين بيانى (كو نهوس و خه زره ج بوون) ل كورپى
 وان بوينه خودان و پشته قانييا وي كرى! و د سهر قى ههميبي ژى را قورهيشيان نهف
 كارى خو يى دژى عورف و عه ده تين عهشيره تي بو خو ب شهرم نه زانى، لهو جهى هنديه
 مرؤف پسياره كي بكهت:

نهري نهو چ نهگه بوو د پشت قى ههولويستى قورهيشيان را هه ي حه تا نهو قى
 ههلوستى بستينن، ب نافتى بهره قانييا ژ عورف و عه ده تين عهشيره تي باخفن و ههر نهو
 ب خو پى ل عورف و عه ده تين عهشيره تي بدانن؟

نۀه مهسه له ک.. مهسه له کا دی، نۀه گهر نۀه م بهرې خو بدهینه ئوبجاخا قوره شیان، یان خه لکې مه که هې ب گشتی ل وی ده مې پیغمبره -سلاف لې بن- ب گازییا ئیسلا مې هاتی دې بینین خه لک ب رهنه گه کې گشتی ژ دو ته خه یان پیک ده اتن:

ته خه یا ئیکې: مروقتین مه زن ژ رېبه ر و ماقویل و دهوله مه ندان، و بارا پتر ژ فان نۀه بوون بیتن مال و دهسه لات هه ی، و نۀه هه می نۀه ندانم بوون د وې جفاتې دا نۀهوا دگوتنې: (دار الندوة) کو بنگه هې وې ل نیزیکی که عې بوو، ل لایې باکووری، و نیزیکه نۀه وه کی په رله مانه کی بت ب زارافتی سیاسی یې نۀه فرۆ، و نۀه خه لکې ل قې جفاتې کوم دبوو دگوتنې: (أهل المأ)، و پرپار پرپارا وان بوو، و چو گوتن دقیا د سهر گوتنا وان را نه بان.

ته خه یا دووې: ته خه یا نرم ژ مروقتین هه ژار و بې رې و فه قیر و به نییان پیک دهات، و نۀه فان مافې ئاخفتنې نه بوو، و یا ل سهر وان نۀه بوو نۀه خزمه تا ته خه یا ئیکې بکه ن، زه حمه تې ببینن دا مه زن رحه ت ببین، و خو برسی که ن دا (أهل المأ) تیر بین.

ده مې پیغمبره -سلاف لې بن- هاتی، دیسا دې بیژین: یا بهرعه قل و (موته وقع) نۀه بوو چونه چونه نۀه ته خه یا دووې پیکفه باوه ریې پې بینن، و خو بده نه د گهل وې؛ چونکی وې بو هندې گازی ذکر کو دادییا جفاکی و یه کسانې د ناڅ خه لکی دا به لاف بیت.. به لې نۀه ژې چې نه بوو، و سې چاریکین قې ته خه یې ژې یان پتر دژې پیغمبره -سلاف لې بن- و گازییا وې راوه ستیان!

و نۀه ب خو تشته کې غه ریبه نۀه ته خه یا زورداری لې دهاته کرن، و مافې وان دهاته خوارین ل شوینا کو پشته فانییا وې که سی بکه ن یې هاتی داخوازا مافې وان بکه ت و پشته فانییې ژ وان بکه ت، رابن دژې وې راوه ستن و هاریکاریا نه یاری وې (و یې خو ژې) بکه ن، و ل قیرې ژې جهې هنديیه مروث پسار بکه ت:

نۀه گهر هېجه تا (أهل المأ) د دوژمنییا پیغمبره ی دا نۀه بت نۀه ژ (مه نصب و کورسیکین خو) ترسیابن کو ژ ده ست وان ده رکه شن، نۀه رې هېجه تا ته خه یا هه ژار و بې رې و سته ملیکری د نه گوهدانا گازییا پیغمبره ی دا -سلاف لې بن- دې چ بت؟

نه گهر هم ل قورناني بزقرين، دئ بينين نهو سي نه گهران دهسنيشان دکهت کو د پشت ههلوپستي قئ تهخه بي را هه بوينه:

نه گهرا ئيکي: نهف توخمئ مروقان، بين ل سهر سينيکا دويشه لانکيا مهزنان هاتينه ب خودانکر، بينا وان بي دويشه لانکي نائيت، و نهو ب خو روژا قيامه تي تعترافي ب قئ چهندي دکهن ده مي دبترنه وان مهزنان بين وان د دنيايي دا دويشه لانکيا وان دکر: ﴿وَبَرُّوْا لِلّٰهِ جَمِيْعًا فَاَلِ الضُّعْفُوْا لِلَّذِيْنَ اُسْتُكْبِرُوْا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَاَهْلُ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ (ابراهيم: ۲۱) نهو ل ناخره تي دبترن: د دنيايي دا نهو دويش دويشکين ههوه بوين، نهري نوکه هوين دئ شين فايديه کي دهنه مه و هنده کي ژ عهزبا خودي ژ مه هلگرن؟

نه گهرا دووي: ترسا قئ تهخه يا ههژار ژ غهزب و کهر ب هه بونا مهزنان ئيکا هند ژ وان چيکر نهو خو ژ وي گزيبي بدهنه پاش يا خيرا وان تيډا هه، و هه قاليني و دويکهفتنا وان کهسان بکن بين نه خوشي بي بو وان چي دکهن.. خودي ل سهر نه زماني فان کهسان دبترت: ﴿وَقَالُوْا اِنْ نَّتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نَخْطِفُ مِنْ اَرْضِنَا﴾ (القصص: ۵۷) گوتن: نه گهر نهو دويکهفتنا هيدايه تي د گهل ته بکين، نهو دئ ژ عهردئ مه ئيينه رهفانندن.

نه گهرا سيني: نهف توخمئ مروقان ژي وهکي مهزنان، ل هه مي جه و هه مي ده مان، ههتا ستوکوري د ده ربا يا شهوه تان دا دنقونه، و نهو دترسن نه گهر وان جاهلييه تا خو هيتلا و هاتنه د ئيسلامئ دا، نهو ژ فان شهوه تان دويرکهشن، و ژي زربار بين، لهو وان ژي ب توندي نه ياره تيا گازيا ئيسلامئ کر.

نهفه ب کورتي نهو نه گهر بوون بين نهف تهخه يه ژي دژي گازيا ئيسلامئ راکرين.. و خودي ژ هه ميان چيتر شولئ چي دکهت، نه گهر قوره شيان ههر ژ ده سپيکي پيشوازي ل پينغه مبهري -سلاف لي بن- کربا، ههتا نه فرؤ ژي گه لهک کهس دا هه بن بيترن: مه سه له ئويجاخکاني بوو، و نه گهر تهخه يان هه ژاران ژي هه ميان دويکهفتنا وي کربا، دا بيترن: ئيسلام شوړه شهکا طه به قئ بوو؟

و ل قيري پسيارا بهري نوکه مه هليخستي دئ دوباره کهينه فه:

نهری راستییا وی ههفرکیی چ بوو نهوا د ناچهرا پيغمبهري -سلاف لی بن- و
نویجاخا وی ومللهتی وی دا چیبوی؟

دیروک بو مه شه دگوهیزت کو بهری هنارتنا پيغمبهري -سلاف لی بن- قورهیشیان
گهلهک حهز ژ وی دکر، و باوهرییهکا باوهری پی ههبوو، حهتا وان ناسناقی: راستگویی
دهسپاک (الصادق الامین) ل سهر دانابوو، و خو پشتهی نهو بوویه پيغمبهري ژی، و مللهتی
وی نهیارهتیا وی کری، گهلهک ژ وان کافرین باوهری پی نه دئینا ئیمانتهین خو دبرن ددانانه
نک وی دا نهو بو وان بیاریزت، و رۆژا پيغمبهري -سلاف لی بن- ب دزی شه ژ مهکههی
دهرکهفتی و مشهختبوی، وی پسمامی خو عهلی هیلا ل جهی خو، ل مال، و گوتی: نهقان
ئیمانتهان بو خودانان بزقرینهفه پاشی وهره بگهه مه ل مه دینی! مهعنا: خو ل دهمی ههفرکی
د ناچهرا وان و پيغمبهري دا گههشتیه گویتکی ژی، وان هند باوهری ب نه مانه تا وی
ههبوو کو نهو ئیمانتهین خو بداننه نک، و ب راستی نهو ل مستهواپی وی باوهریی بوو
وهکی ژ سهراهتیا هجرهتی بو مه ناشکهرا دبت..

و خو دهمی پيغمبهري -سلاف لی بن- گازیبا ئیسلامی به لافکری و نویجاخا وی
نهیارهتیا وی کری ژی، وان زوی ب زوی نه دگوتی: نهم باوهریی ب ته ناینین چونکی تو
مرۆقهکی دره وینی، بهلکی وان هندهک هیجهتین دی بو خو دگرتن، و وان باش دزانی نهو
مرۆقی حهتا عهری وی بوویه چل سال دره و نه کړین، و د ناخ خه لکی دا ب راستگویی
هاتییه نیاسین، یا بهر عقل نینه پشتهی چل سالیی ژ نوی دره وان بکته، ئایه ته کا قورئانی
ئیشاره تی دده ته فی مهسه لی و دبیزت: ﴿قَدْ عَلِمْنَا اِنَّهٗو لَيَحْرُوكَ الَّذِي يَقُولُنَّ فَاِنَّهٗم لَا يُكْدِبُوْنَكَ
وَلَكِنَّ الظَّالِمِيْنَ بِآيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ ﴿۳۳﴾ (الأنعام: ۳۳) خودی دبیزت: نهم باش دزاین کو
دره وین دره یخستنا ملله تی ته یا ب سه رقه بو ته دلئی ته تزی خه م دکته، قیجا تو بیهنا خو
فرهه بکه و پشته راست به، چونکی د دلئی خو دا نهو ته دره وین دره نائیخن، بهلکی نهو باوهر
دکه ن تو مرۆقه کی راستگویی، بهلئی نهو ژ زۆرداریا خو کوفری ب وان ده لیلین ناشکهرا
دکه ن بین راستییا ته دیار دکه ن.

مهعنا: مهسه له یا گریدایی نه بوو ب شه خصی پيغمبهري شه، و ههر کهسه کی دی ژ
ل شوبنا وی با، وان ههر باوهری پی نه دئینا و دا ههفرکییا وی که ن..

- بوجي؟

خودى د نايه ته كې دا د بېترته پيغهمبهري - سلاف لى بن -: ﴿ مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَدُوٌّ مَعْفَرَةٌ وَدُوٌّ عِقَابٍ أَلِيمٌ ﴾ (فصلت: ۴۳) نهو تشتى نويجاخا ته و ملله تى ته د بېترته ته، هه ر نهوه يا بؤ پيغهمبهري ته زى هاتييه گوتن.. مهعنا: مهسهله نه مهسهلا قى پيغهمبهريه يان وي هه، مهسهله هه فركييا جاهلييه تيبه د گهل ئيسلامى، نهو جاهلييه تا مروغان بؤ خو چيكرى، و نهو ئيسلاما خودى بؤ وان هنارتى، نهو هه فركييا بهردهوام يا بؤ دوو نه گهرين سهره كى دزقرت:

نه گهرا ئيكي: نزمبونا مروقى ژ وي ناستى بلند يى خودى نهو ل سهر داي.

نه گهرا دو يى: بهزينا مروقى ل دويش شهوهت و دلچوونين نزم.

و هه ر جاره كا مروقى پي ل وي (فطره تى) دانا يا خودى نهو ل سهر داي، نهو دى ژ وي ناستى مروقى نيى نيته خواري يى پي تقييه ژى نه نيته خوار، و دى بهر ب حيوانيه تى شه چت، بى نارمانج دى ژيت، و دى باوهرييى ب وي تشتى ب تنى نينت يى نهو ب چاښ ديبنت.

و مروث نه گهر ژ وي ناستى هاته خوار يى خودى نهو ل سهر داي نهو دى بته به نيى دلچوون و شهوه تين خو يين نه رزان، لهو چى گاڤا وي ديت كه سهك هات دا بهري وي بده ته وي حقييى يا كو دبه ناستهنگ د ناقبه را وي و دلچوونين وي دا، نهو دى دوژمناتيا وي كه ت.. ما بهري هندهك ژ قى توخمى مروغان نه گوتبوو پيغهمبهريه كى خو: ﴿قَالُوا يَكْفُرُ بِكُ أَصْلُكَ إِنَّكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَعْبُدَ آبَاءَنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴾ (هود: ۸۷) شوعهيب! نهري نقبزا ته هندى ژ مه دخوازت كو نه م ريكا باب و باپيرين خو به پيلين و وي نه كهين يا مه دقيت؟

(وي نه كهين يا مه دقيت)!!

نه فويه گرفتاريا مه زن ل نك وان.

ئيسلام ده مى هاتى بهر گه ريان كر مروقى ل ناستى وي يى دورست بزقرينت، ته رازيه كا راست ل بهر وي بدانت دا نهو كيشانى پي بكهت، ئيسلامى خواست حوكمدارى هه مى بؤ

خودى بت، و مروث ژينا خو هه ميبى ل دويف مه نه جى خودى ب رتفه بيهت.. و ئويجاخا پيغمبهري -سلاف لى بن- و ملله تى وى ژى هه وه سا باش دزاني كو نه مانا جاهلييه تا وان د هاتنا ئيسلامي دايه، لهو هه ر ژ ده سپيكي وان هه فركيا ئيسلامي كر نه گه ر خو نه ف هه فركيه هندى بخوازت نهو هنده ك جاران پى ل عورف و عه ده تين وى ئويجاخكانى يان ملله تينى ژى بدانن يا نهو پى دئاخفتن!

وهكى بهري نوكه ژى مه گوټى، گه لهك كهس ده مى به حسى جاهلييه تى دكه ن، وهك قووناغه كا ديروكي يا بهري ئيسلامي، گرنگيى دده نه هنده ك (مه ظاهرين) جاهلييه تى، و ته ركيزى ل سه ر جه وهه رى جاهلييه تى ناكه ن، لهو د نه نجام دا تيگه هشتا خه لكى بو جاهلييه ت (وهك زاراقه كى فكري) دئيتته (ته شوپه كرن)، و خه لك ب دورستى تى ناگه ن.. ديپژن: جاهلييه ت هه ما نهو دم بوو يى په رستنا سه نه مان تيدا دهاته كرن، خه لكى كچين خو ب ساخى بن ئاخ دكرن، دزى و جه رده يا به لاث، و هنده كان هنده ك تالان دكرن.. و نه فه هه مى راسته، به لى جاهلييه ت نه فه ب تنى نينه، جاهلييه ت د جه وهه رى خو دا نه وه: مروث خودى ب دورستى نه نياست، و ژيانا خو ل دويف مه نه جى وى ب رتفه نه بهت. و گاڤا مروثى خودى ب دورستى نه نياسى مسوگه ر دئ دويشه لانكيا نه فسانه و چيخانوكان كهت، و دقبت ژبير نه كه ين كو هنده ك جاران نهو چيخانوك و (خورافه) خو د كراسه كى علمى يى پيشكه فتى ژى دا نيشا خه لكى دده ت، و جاهلييه ت هه رده م حاله ته كى نه فسويه (خورافه تى) ل نك خودانى پهيدا دكه ت، لهو دئ بينى نهو چو جاران دلخى خو بو راستيى فه ناكه ت، و يى به رهه ف نينه گوهداريا چو ژ وان گوټنان بكه ت بين نه فسانه و چيخانوكين وى بين شرين ژ سه رى وى فه ده رپه قينت!

و جاهلييه ت ده ست و داره كى جفاكى پهيدا دكه ت، و رپكخستنه كا سلووكى يا وه سا ل نك خودانى خو دئينته حالى كو نهو ب توندى به رگريا هه ر گازيبه كى بكه ت يا به رى مروثى دده ته خودى، و د سه ر هندى ژى را وان ب تونديى تاوانبار بكه ت بين داخوازا حوكمى خودى دكه ن..

بوچى؟ چونكى روژا ئيسلامي يا گهش، وى جه مه دا دره وى يا كو د سه رى وان دا كه فتية سه رپك ده لينت!

و دهمې نهم به حسې جاهلييه تې دکهين، دو خالين گرنګ هه نه دقیت نهم ژ بيرا خو نه بهين:

يا ئيکې: هه چنده جهوهري جاهلييه تې ل هه می جه و هه می ده مان ئيکه ژي، به لي دست و دار و (مه ظاهرين) وي ژ جهه کی بو جهه کی، و ژ ده مه کی بو ده مه کی دئينه گوهارتن، ل ده مه کی خه لکی خو بو صه نه مان دچه ماند، و دگوتن: فيرعون خودايي مهيه.. و ده مه کی دی وان خو بو هه وايي نه فسې و شه هودتان دچه ماند، و دگوتن: مه صلحه تا مه خودايي مهيه! ري و شيوه دئينه گوهارتن، به لي نه جام هه ئيکه: دویره فتنه ژ ريکا خودي.

يا دووي: جاهلييه ت - وهک زاراقه کی فکري - مه عنا وي نهو نينه مرؤف يي نه خوانده فان بت، و چو بار د پيشکه فتنه علمی دا نه بت، نه خپر! جاهلييه ت ل پترييا ده مين ژيي خو يا بي بار نه بويه ژ زانين و پيشکه فتنه علمی و صناعي، نهو ملله تې (ئه هرام) ئا فاکرين، و خاني و کارگه د که قران صمتين، دنه زان نه بوون، نهو ملله تين سه ري خو بو پرته کا بهري دچه ماندن، يان خودايي د ناقبه را خودي و که سه کی نه فسانه يي دا ليکفه دکري، دقلا نه بوون ژ حه ضارته تې و پيشکه فتنه علمی، با پوچي نهم نافي جاهلييه تې ل سه ر وان ددانين؟

چونکی وان خودي ب دورستی نه نياسيه، و عه بدنيا وي ب تني نه کريه: ﴿ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتًا بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (الزمر: ۶۷)، ب قې رهنگي دقیت نهم د جاهلييه تې بگههين؛ دا پشتي هنگي نهم بزانيان کاني ئيسلام چ ده وري د ژيانا مه دا دگيرت..

تشتي هه قپشک د ناقبه را هه می رهنگين جاهلييه تې دا نه وه: مرؤف خودايي خو ب دورستی نه نياست، و ژيانا خو ل دويش مه نه جهي وي ب رتفه نه بهت.. و چونکی ئيسلام رويي به رانبه ره بو جاهلييه تې، ئيسلام د جهوهري خو دا نه وه: مرؤف خودايي خو ب دورستی نياست، و ژيانا خو ل دويش مه نه جهي وي بهت. موسلمانان نه فه باش دزاني، و خه لکی جاهلييه تې ژي نه فه باش دزاني، لهو هه ده می پينغمه مه رهک هات بت (يان: ئيک ژ دويکه فتيتين وان)، و به ري خه لکی دابته ئيسلام، خه لکی جاهلييه تې ب دژواري بهرگريا وان کرييه، و پي ل هه می عورف و عه ده تين ملله تين يي و عه شيره تين يي (به لکی

مرؤقينيبي ژي) دانايه، و ههر رېتکه کا ههبت ب کار ئينايه دا وي دهنگي نههتلن، بي ترس
يان شهرم!!

بهري پيغهمبهه -سلاڅ لي بن- بيژته ئويجاخا خو يا نيزيک: نهز پيغهمبههرم بو ههوه
هاتيمه هنارتن. وي نهو هه مي ل نک گرکي صه فايي کو مکرن، و ل سهه جهه کي بلند
رابووشه، و گوته وان: گهلي قوره شيان، نه گهر نهز بيژمه ههوه ل پشتا قسي چي ايي
له شکه ره کي دئيت دي هپرشه کي ئينته سهه ههوه، هوين دي باوهر ژ من کهن؟ وان گوته:
به لي، مه چو جاران دروه ژ ته نه ديتيه.. وي گوته: پا بزنان نهز پيغهمبهه رکه م بو ههوه هاتيم؛
دا ههوه ژ عه زابه کا دژوار بترسينم.

به رسقا وان چ بوو؟

به رسقا جاهلييه تي بوو ل هه مي جه و هه مي ده مان، گاڅا دبه هه څرکي دبيژن: هه مي
تشت ب دان و ستاندني و رپکين ديموقراتي چاره سهه ر دبن، و گاڅا ب وان رپکان بين نهو
پي دئاخفن نهو شکه ستن، وه کي (نه بوو له هه بي) دکهن، به ران (يان فيشه کان) دهه څرکان
وه ردکه ن، و دبيژن: واجبي مه نهوه نه م ميراتي عه شيره تي، و رپبازا باب و باپيران ژ څان
نه زانان پياريزين!

نه څه نهو راستيه يا کو دڅيت نه م ژ بي را خو نه به ين ده مي نه م به حسي راستيا وي
هه څرکي بي دکهن نهوا د ناڅه را پيغهمبهه ري -سلاڅ لي بن- و ئويجاخا وي دا پهيدا بووي،
مه سه له هه څرکيا جاهلييه تي بوو د گهل ئيسلامي، نه گهر نه.. چاوا هوين ته فسير دکهن
ئويجاخه کي که يف ب په يدا بوونا شاعره کي بيت، يي کو ناڅي وان د ناڅ چار پينج
ئويجاخه کان دا به لاڅ بکه ت، و که يف ب په يدا بوونا پيغهمبهه رکه کي نه ئيت يي کو ناڅي وان
ل دنيايي هه مي بي به لاڅ دکته؟!

ئيسلام ب هاتنا خو تارييا جاهلييه تي ژ سهه روپيي عه ردي څه دمالت، ته وحيد دي
بنه جه دکته، و مرؤقان ژ هه مي رهنگين عبوديه ته بو مرؤقان رزگار دکته، ئيسلام
نه فسين مرؤقان دگوهورت، به ري خو بده که سه کي ده مي د جاهلييه تي دا دڅيت، پاشي به ري
خو بد دي ده مي دل ي وي بو ئيسلامي څه دبت، دي بيژي نه ههر نهو که سه يي به ري هنگي..

و مهسه له د قيرئ رايه.. جاهلييهت دهمي بهرنگاريا ئيسلامي دکهت، وي دقئيت دسهلاتا خو بپاريزت، نهغه راسته، بهلي نهو چ دسهلاته يا وي دقئيت بپاريزت؟ دسهلاتا سياسي، و يا تجاري، ب تني؟ نه..

نهگه وهسا با، قورهشيان باش دزاني کو ئيسلام -نهگه ب سهرکهفت- دسهلاتا وان يا سياسي و يا تجاري دي زندهتر لي کت، با بوچي نهو بوونه مهزنترين ئاستهنگ د ریکا ئيسلامي دا، حهتا گهلهک جاران وان پيخه مهت قي چهندي پي ل قانونا ئويجاخي زي ددانا؟!

بهرسف: نهو دسهلاتا نهو دترسيان ژ دهست وان دهرکهفت، نهو دسهلات بوو يا وان ژ خودي ستاندي و دايه خو، دسهلاتا خوداينيبي، يا بهري وان و پشتي وان زي ههر جاهلييهت ههبت ددهته خو.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه ب تني بو هندي هاتبوو دا بيژته خه لکي: سهري خو بو صه نه مان نهچهمينن نهو پي ژ دار و بهران يان خورمي دئينه چيکرن. ديسا نه ب تني ژ بهر وي ئيکي دا نهو بهري خه لکي بدهته پاقربي و نهخلاق ي باش و بيژتي: نقيژا بکهن و روژبيان بگرن.. و چو ددي نه!

نهگه ئيسلام نهغه ب تني با، ب بهر نه دکهفت نيزيکي بيست سالان قورهيشي بهرنگاريا قي ديني و ئالا هلگرين وي بکهن!

مهسه له ژ قي چهندي همي يي مهزنتر بوو.. و نهيار و دوژمنين ئيسلامي نهف چهنده باش دزاني، لهو هندي زي هاتي بهرگهريان کر -و هيشتا يي دکه- دا کو ئيسلامي ژ زينا مروقينيبي لادهن.

ئیکه مين پهيف پيغهمبهري -سلاف لي بن- و بهري وي همي پيغهمبهرين دي زي بهري خه لکي دايي (لا اله الا الله) بوو، بهرسفا ملله تين وان زي همميان ئيک بوو: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ اَرْضِنَا اَوْ لَتَعُوْدَنَّ فِيْ مِلَّتِنَا ﴾ (ابراهيم: ١٣) يان نه ددي ههوه ژ وهلاتي خو دهرتخين، يان هوين دي ل ديني مه زقرن!

ههلوېستې قوره شيبان ژ گازيبا موحه ممه دي - سلاف لي بن - نه ههلوېسته كي تاييه ت
 بوو ب ده مي وان فه يان ب جهې وان فه، دبروځا بهري قوره شيبان بخوينن و يا پشتي وان
 زي دي بينن ههلوېست ههري ئيکه نايته گوهارتن.

ب کورتي مهسه له ههري ئيکه:

ههفرکيبا جاهليه تي نهوا ههري ده م دقيت مروفي ژ خودايي حق دوير بکه ت، و گرنه
 نينه پشتي هنگي نهوا ل کيشه بت، و ئيسلام نهوا دقيت مروفي ب خودايي وي فه گري
 ده ت.

کاروانی باوه ریئی و نه خوشییین بهردهوام

بهري نوکه مه گوټبوو: پشتی موسلمانبوونا عومهري، و هاتنه خوارا وی ئایه تی یا کو فهرمان ل پیغمبهري -سلاڤ لی بن- کری کو ئهو ب ئاشکه رایي خه لکی بو ئیسلامی گازی بکهت، قووناغا مالا ئه رقه می ب دووماهی هات، و پیغمبهري -سلاڤ لی بن- و هه قالین وی (ئهوین ب زاراقی صه حاجی دئینه نیاسین) دهرکه فتنه کولان و مال و دیوانخانه یین خه لکی ل مه که هی، و هنده ک جاران ژ دهرقه ی مه که هی ژی، و بو وان به حسی دینی خو یی نوی کر و ئایه تین قورئانی خواندن، و ب ئاشکه را ئهو بو ئیسلامی داخوازکرن.. و رۆژ بو رۆژی گازییا وان بو پیغه دچوو، و خه لک پتر دهاتنه د ئیسلامی دا، تشتی بوویه جهی بینته نگیا کافرین مه که هی، ئهوین گه له ک ری ب کارئینان و بزاف کرین دا به ری خه لکی ژ فی دینی بده نه پاش، و چو پیغه نه هاتی..

ل سه ری ئهو ب گه له ک رپکان هاتنه پیغمبهري -سلاڤ لی بن- دا وی لیغه کهن، وه کی به ری نوکه مه به حس ژنی کری، و ئهو لیغه نه بوو.. دان و ستانندن د گه ل مامی وی ئه بوو طالبی کرن، و هنگی ئهو مه زنی هاشمیان بوو، و وی د گه ل کوفرا خو وه ک مه سه له کا عه شیره تی به ره قانی ژ پیغمبهري دکر، و ژ بهر وی کافر نه دشیان نه خوشییه کا زیده تر بگه هیننه پیغمبهري، گه له ک جاران کافران داخواز ژ وی کر کو ئهو به ره قانییا ژ دینی خو و دینی باب و باپیران ب پیش به ره قانییا ژ برازایی خو بیخت، به لی وی گوهدارییا وان نه کر، ئیدی چو ب وان نه ما وان به ری خو دا صه حاجییین پیغمبهري، ب تایه تی یین بی خودان و لاواز ژ وان، و توندی دژی وان ب کارئینا، و عه زابه کا دژوار دا وان، به لی ئهو لیغه نه بوون، و بهردهوامی دا کاروانی باوه ریئی. و ب راستی ده می مرؤف سه ره اتییین وان دخوبنت و خوړاگرییا وان بهرانه رزته کییا کافران دینت، ئهو زیده تر د چاقین مرؤفی دا بلند دبن، و مرؤف دزانت کو ئهو (جیله کی نمونه یی) بوون خودی بو هه قالینییا پیغمبهري

خو هلبژارتين، دا د گهل وي و پشتي وي ژي ب دورستي ملي خو بدنه بهر بارې گرانې به لاشکرنا روناھيا ئيسلامې ل هه مي لايين جيھاني.

ول څيرې مه دڅيت هندهک نمونه پين کورت و جودا جودا ژ خه باتا صه حايبيان و خوږاگريا وان دژي پيلا کوفري بهرچاڅ بکهين، دا بزانيں کاني وان ژي چند زهحه مت ب به لاشکرنا څي ديني څه ديتييه.. خودي څيرا وان مهزن بکهت.

عومهر قهخوازې ئيکې:

پشتي عومهر هاتيه د ئيسلامې دا ب وي رهنگي بهري نوکه مه به حس ژي کري، ئيکه مين توڅ ئيسلامې د دلې وي دا چاندي پشتي باوهريا ب خودي، توڅ عهاله تي بو، عومهرې هزرين خو کرن ئه وي گهلهک نه خوڅي بهري هنگي گه هاندبوو موسلمانان سهر ئيسلامې، هه ست ب تاوانباريا خو کر، وي د گهل خو گوټ: دڅيت نه ز تشته کي بکه م څي گونه څي ژ سهر ستوي خو راکم.. چاوا نه څ گونه دي رابت، عومهرې گوټ: کاني چاوا من سهر ئيسلامې نه خوڅي گه هاندبوو هندهکان، دڅيت نه خوڅي بگه هته من ژي ژ هنده کين دي سهر ئيسلامې، و ب تنې هنگي دي ب ته ناهيا وژداني حهسييم.

هه ر دهليقه يا ئيکي عومهر هاتيه د ئيسلامې دا وي بريار دا داديه ب جه بينت، ده مي وي زاني کو يي ده ستوريا خودي پيغه مبهر -سلاف لي بن- نه شيت ري بدته موسلمانان کو ئه خو ناشکه را بکهن، وي ژي خواست کو ئه ري بدته وي کو ئه ب تنې ده رکه فت و موسلمانه تيا خو بو کافران ديار بکهت.

پيغه مبهري -سلاف لي بن- ري دايي، عومهرې بريار دا هه جهه کي وي دوژمناتيا خو بو ئيسلامې لي ديار کري، بچتي و ب دهنگه کي بلند ئيسلاما خو لي ديار بکهت، ل سهرې وي قهستا مالا خالي خو (ئهبو جهه لي) کر، گوټي: دا بو ته بيژم، نه زي چوويمه سهر ديني موحه مده دي و کاني توچ دکه ي ژي بکه!

پاشي ژ نک وي زڅري دا بچت څي مزگيني ئيک ئيک بدته که نکه نين قوره شيبان پاشي ما هزرين خو کرن، گوټ: هتا نه ز مال مال دچم دي گهلهک دهم پيغه چيت، و زوي به حسي ئيسلاما من به لاف نابت، رابو قهستا زه لامه کي خه لکي مه که هي کر، ديژن: گوټنا

گه هشتبا وي د گاشي دا ل مه كه هي هه ميبيني به لاث دبوو، عومهرى گوتى: ته زانييه چ يى قه ومى؟ وي گوت: خيره؟ عومهرى گوتى: نه زى موسلمان بوويم، قى مرؤقى نه شيا خو بگرت هه تا دچته جهه كى دى و بيژت: عومهر يى خرياي، هه ما هه ر ل جهى خو وي گازى كر: عومهر يى د سه ردا چوى. عومهر يى چويه سه ر دينى موحه ممه دى.

و نهو ل كو لانيين مه كه هي گه ربا و سو حبه ت به لاث كر. گه له كان ژ گو هين خو باوهر نه كر، عومهر بچته سه ر دينى موحه ممه دى! نه گه ر راست بت نه فه دى نه خو شترين خه به ر بت وان گو ه لى بووى. به لى راست بوو، چونكى عومهرى ب دو يث وي مرؤقى فه ذكره غار ل كو لنان، و ده مى وي دگوت: عومهر يى خرياي. عومهرى دگوت: دره وا دكه ت نه ز نه خريايمه نه ز يى موسلمان بوويم!

خه لك پى دا چريان، و ل دؤران كو م بوون عومهرى گوتى: دينى هه وه يى پويچه! عومهرى دقيا ب قى گوتنى كه ريبن وان فه كه ت، دا به لكى پى وه ريبن. و نهو چى بوو يا عومهرى قياي، كافران (تهحه مملا) گوتنين وي نه كر پى وه ره اتن، عومهرى و وان دانا ئيك و دو، ل وي ده مى خالى وي (نه بوو جهه ل) هات، ديت خه لك يى ل مرؤقه كى كو م بووين و پى دادده ن، پسيار كر: نه فه چيه؟ هنده كان گوتى: نه فه عومهره يى دسه ردا چوى!

بو وي نه خو ش بوو نه ف چه نده د گه ل خو ارزايى وي بيته كرن، وي خو گه هانده جهى قه ره بالغى و خه لك دانه پاش و گوت: عومهر يى ل سه ر به ختى من كه س ده ستى خو نه كه تى!!

به رى خه لك ژ عومهرى دو ير كه فن، عومهرى ب هه مى ده نكي خو گازى كر: گو هى خو بده من، نه من به ختى ته دقيت و نه نه ز دئيمه سه ر به ختى ته.

ده مى وي نه ف گوتنه گوتى خه لك جاره كا دى پى وه ره اتن!

بيلالى حبه شى و سرودا (أحد أحد):

بيلال عه بده كى حبه شى بوو، ئيغبالا وي نهو بلند كر بوو و هاشيتبوو و هاشيتبوو مه كه هي، دا بيته عه بده ئيك ژ مه زن و ما قوبلين مه كه هي كو ئومه ييه يى كورى خه له فن جومه حى بوو.

رؤڙا خودي قياي دلي (بيلالی) ^(۱) بو جارا نيكي بو روناھيا ئيسلامی قهبيت، بهري وي دا مروڙه كي وهكي وي هه ژار.. يي چو مال و مهنصين مهزن د ناف قوره بشيان دا نههين، عه ماري كوري ياسري، و هنگي هژمارا وان كه سان يين خو داينه د گهل پيلا روناھيبي هيشتا ب تبليان دهستان دهاتنه هژمارتن، عه ماري بو بباللي (ته نكيد) كر كو نهو ديني موحه ممد پي هاتي ههر ژ وي روناھيبيه يا ديني نووحي و ئيبراهيمي و موساي و عيساي ژي هاتي، و نهو ههر يي ل سهر وي ريكي يا پيغهمبهرين بهري وي ل سهر چووين، ريكا نازادكرنا مروڙان، نه ب تني ژ قهيد و زنجيرين وي كوله تيبني يا (مهزن و سه بيدان) نهو پي گرډاين، بهلكي ژ وان هزر و بيرين رزي ژي يين هيلينين خو د سهرين وان دا چيكرين، و دليان وان بن دهست كرين، و گاڤا بباللي گوتي:

- نهو كييه بهري ته دايه قني ريكي؟

عه ماري گوتي:

- پشتي خودي، نه بو به كر نيكه مين كهس بو بهري من دايه روناھيا خودي..

- نه بو به كر؟ هه قالي موحه ممد يي نيزيك؟ نهو زهلامي دهوله مهند و خيڙخواز يي

قوره شسي ههمي اعترافي ب قهنجي و دلپاكييا وي دكهن؟

- بهلي.. و نه گهر تو هز بكي جاره كي نهز و تو دي چينه نك وي؛ دا نهو راستييا

قي ديني بو ته بيت، و پشتي هنگي نه گهر ته دل تي هه بو بيه د گهل مه، نهم دي ته

بهينه نك پيغهمبهري - سلاڤ لي بن - دا ل سهر دهستي وي موسلمان بي..

و ب قي رهنكي ببال پي حسييا كو روناھيا خودي وهكي ئاڤهكا سار يا مروڙه كي

تيهني ل روڙهكا گهرم ب سهر هناقين خو دا دكته و ب خوشيبي بحه سييت، وهسا خوش و

شربن يا ب سهر دلي دا دئيت، دهمي وي گوهداريا گوتنين نه بو بهكري ذكر ئيسلام ب وي

ددا نياسين و بهري وي دداي، ههست پي ذكر ههر وهكي نه فسا وي يا دئيته گوهارتن، نهو

يي دبه مروڙه كي دي، مروڙه كي دژيت بو نارمانجهكا مهزن.. يي هيقييهكا بلند د دلي دا

(۱) هه چيبي بڤيت سهرهاتيا بباللي ب بهررههي بخوينت دشيت ل كتييا مه (چيروك و ديروك) بزڤرت.

هه‌ی، پشتی سه‌ره‌شکین باوه‌ریی گه‌هشتینه دلّی وی ژیان د چاڅین وی دا هاته گوه‌ورین، بوو خودان تامه‌کا دی یا تاییه‌ت، و چهند که‌یفا وی یا زنده بوو ده‌می وی د گهل نه‌بوو به‌کری و عه‌ماری قه‌ستا مالا نه‌رقه‌می کری ل سه‌ر گرکئی صه‌فای، و ل دیوانا پيغهمبه‌ری -سلاڤ لی بن- ناماده بووی، و بوویه هه‌فته‌مین که‌س ل سه‌ر ده‌ستی پيغهمبه‌ری هاتییبه د ئیسلامی دا..

و گاڤا سه‌بییدی بیلالی مه‌زنی بابکی جومه‌حیان ژ قوره‌یشیان (ئومه‌ییی کورئی خه‌له‌فی) ب څی چهندی هه‌سیای دین و هار بوو!

عه‌بدللاه‌ی کورئی مه‌سه‌وودی دییژت: ئیکه‌مین که‌سه‌ی ئیسلاما خو‌ناشکه‌را کری هه‌فت بوون: پيغهمبه‌ر -سلاڤ لی بن- و نه‌بوو به‌کر و عه‌ممار و ده‌یکا وی سومه‌ییا و صوه‌ییب و بیلال و میقداد.. هندی پيغهمبه‌ری خودی بوو -سلاڤ لی بن- خودی نه‌و ب مامی وی نه‌بوو طالبی پاراست، و نه‌بوو به‌کر ب ئویجاخا وی، و نه‌وین دی کافران گرتن هنده‌ک کراسین ئاسنی کرنه‌ به‌ر و ل به‌ر رۆژی هه‌لانن، که‌س ژ وان خو‌ل به‌ر څی نه‌خوشییی نه‌کرت و یا دلّی وان دخواست گۆت، بیلال تی نه‌بت، وی نه‌فسا خو‌گۆزی خودی کر..

مه‌عنا: وی ب تنی خو‌ل به‌ر عه‌زابی گرت، و تشته‌ک نه‌گۆت که‌یفا کافران پی بیت.

گاڤا ئومه‌ییی زانی بیلالی موسلمان بووی وی ب گه‌ف و گور قه‌ گۆتی: نه‌ز ب لات و عوززای که‌مه، نه‌ز ناهیلیم رۆژا نه‌ڤرۆ ل ته‌ ئاڤا بیت، یان دئی ل دینی مه‌ ڤه‌گه‌رییی، یان دئی ته‌ که‌مه‌ عیبه‌ت بو‌خه‌لکئی مه‌که‌هی هه‌مییی!!

بیلالی گۆتی: هه‌چییا ژ ته‌ دئیت بکه‌.. ب تنی تو‌دشییه له‌شی!

ئومه‌ییی بریار دا جلک ژ به‌ر عه‌بدی وی بیلالی بینه‌کرن، و ل شوینی کراسه‌کئی ئاسنی بکه‌نه‌ به‌ر، و ببه‌نه‌ به‌ر هه‌تاڤا مه‌که‌هی یا گه‌رم، ل سه‌ر خیزی شاربای رازینن، هه‌تا که‌ل بیته له‌شی وی، و د گهل هندی ژی هنده‌ک جاران د به‌ر را وی ئاسنه‌ک ل سه‌ر ناگری سۆر دکر و له‌شی بیلالی پی داخ دکر.. دگۆتی:

- یان تو‌دئی کورئی ب خودایی موحه‌مه‌دی که‌ی، و باوه‌ریی ب خوداوه‌ندین مه‌ ئینی یان هه‌تا مرنی نه‌ز دئی ته‌ هیلمه‌ د څی عه‌زابی دا.

بهلې بيلالی داخوازا وی ب جه نهئینا، و گوھ نه دایي.. و خۆل بهر عهزابا وی گرت، نه هشتین وی ژ سهری چوون، و نه ژي گوتنهک گوت یا وی پي خوش بت، لهو عهقل ژ سهري ئومه بیهی فری و گاث بۆ گاثی عهزاب ل سهر وی دشداند، و گوتنا ئیکانه یا بیلالی وهکی چه کوچین ئاسنی ل سهري ئومه بیهی و زرتنه کین وهکی وی ددا نهغه بوو:

- أهد.. أهد..

خودایي ب حهق یی من باوهری پي ههی خودایه کی ب تنییه، و نهو گهلهک صه نه میتین ههوه باوهری پي ههی و هوبن هزر دکهن نهو شریکین خودینه، نهو دباطلن، و چو راستی بۆ وان نینه..

- أهد.. أهد..

نهو ملحه م بوو یی دهرد و برینین بیلالی پي دهرمان دبوون، و نهو دربی کوزهک بوو یی وی دوه شانده غوروور و دفنلن دیا ئومه بیهی و ههر زالمه کی وهکی وی.. و ئومه بیهی باش ب دژواریا فی دربی دحهسیا، لهو ب دله کی تژی کهر ب و کین شه دگوته بیلالی:

- ما چو گوتنن دی نینن تو بیژی ژیلی فی په یقی؟

بیلالی دگوتی:

- نه گهر من زانییا په یقه کا دی یا ژ فی نه خو شتر ل بهر ته ههیه، نهز دا وی بیژم!!

و چهند عهزابا وی ل سهر بیلالی دژوارتر لی دهات، صهبر و خوراگریا بیلالی ژي پتر لی دهات.. و دویماهی پي شهیتانین جاهلیه تی دا پتر دل فی خوب ئیشاندا وی هوبن بکن، وان زنجیرهک ئیخسته ستوبی بیلالی، وهکی ههفساری! و سهري وی کره د دهستی هندهک زارۆک و بی عهقلان دا و گوته وان:

- وی ل کولانین مه که هه بیسن و بیهن، ل پیش چاقین خه لکی؛ دا نهو بۆ خو پي

بکهنه کهنی!

و فی ژي چو ژ هیز و خوراگریا بیلالی کیم نه کر.. بیلال، نهوی بهری چاقین وی ب ئیسلامی روهن بین، و دل فی وی ب باوهریا تهو حیدئ نازاد بت، ههر ههست ب هه بوونا

خو نہ ذکر، نوکہ پی دحہ سیئت کو چند ہیذا دنیا پی ہمی یا ویسہ، بہری۔ وی ژی وہ کی ہر عہدہ کی دی ل مکہ ہی، ہز ذکر بہس ژیا نا وی مرؤقی ژیا نہ پی دہستی وی ژ مالی دنیا پی پی تژی بت، بہس وی کہسی حقی ہی بیژت: ئەز مرؤقم، پی ملک و ئەملاک و سہلتنہت ہی، و چونکی ئەو عہدہ کی بی مال و حالہ، وی ہز ذکر ئەو ژیا نا ئەو دبۆرینت نہ ژیا نہ۔ بہ لی نوکہ و پشتی ئەو ب سہر رۆناھییا ئیسلامی ہلبووی، ژ نوی وی زانی کو مرؤق ب ئارمانجا خو نہ کو ب مال و دہولہ مہندیا خو۔ دئیتہ ہلسہنگاندن، و ئارمانجا تہ د قی ژیا نی دا چند یا مہزتر و پیروتر بت بہای پی تہ دی پی پتر بت، و ما چ ئارمانج ژ وی پیروترہ کو تو بو خودی بژی؟

و پشتی صہرہکا درتژ و تہ ممولہکا مہزن خودی و ہسا ہز کر بیلال ژ لای پی ئەبوو بہ کری قہ بیتہ کرین و ئازا کرن۔ جارا ئیکی ئەبوو بہ کری عہقلی وی ئازاد کر دہمی بہری وی دایہ ئیسلامی، و جارا دوی لہشی وی ئازاد کر دہمی ئەو ژ سہبیدی وی پی کافر کری۔ و منہت بہراھی پی و دووماھی پی ہر بو خودیہ۔

مالباتا یاسرؑ و شہیدان ئیکؑ:

یاسر زہلامہ کی خہلکی یہ مہنی بو، ژ عہشیرہتا عہنسییان، ہیشتا بہری ئیسلامی دہمی ئەو پی جحیل، براہہ کی وی بہرزہ بو، ئەو و دو براپین خو ہاتنہ مکہ ہی دا کو ل براپی خو بگہرپین، پشتی دہمہ کی ہردو براپین وی زقرینہ یہ مہنی، و یاسر ما ل مکہ ہی، و ل دویق دہست و دارین عہشیرہتکانی وی پیمان د گہل زہلامہ کی مہخزوومی گرتدا و بوو حہلیفی وی۔

قی زہلامی مہخزوومی جاریا خو سومہ یایا کچا خہبیاطی، دا حہلیفی خو یاسر عہنسی، و د ئەنجام دا وان کورہک بوو ناقی وی کرنہ عہمار، ہر و ہسا کورہ کی دی ژی وان ہبوو ناقی وی عہد لہ بوو، گاٹا ئیسلام ہاتی یاسر و خہلکی مالا خو ہمی موسلمان بوون، و ئەف چہندہ ب دلی حہلیفین وان یین مہخزوومی نہبوو، لہو وان ئەو گرتن و عہزابدان، وان ئەو ژی وہ کی بیلالی ل نیفرؤیا گہر دہرنہ بہر حہتاقا شاریا، و ل سہر خیزی درتژ دکرن، و لہشین وان ب ئاسنین سوکری داخ دکرن۔

د قتي عهزبا دژوار دا، فيرعهونې نوممه تي نه بوو جهه لي هاته نك وان، و هنده ك گوتنيې وه كي خو گوتنه سومه ييايي، سومه ييايي ب توندي به رسقا وي دا، وي ژ كه ريپن خو دا رمه ك ل ژيرييا زكي وي دا و نهو كوشت.. و ب قتي چهندي سومه ييا بوو نيكه مين مروث رجا خو بو نيسلامي پيشكيش كړي.

و نه گهر نيكه مين كهس باوهرې ب نيسلامي نيناى خه ديجا بت، و نهو ژن بوو، نيكه مين شهيد ژي رجا خو گوري نيسلامي كړي سومه ييا بوو، و نهو ژن بوو!

عثمان دپيژت: نهز و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل به طحائي دچووين، من دهستي وي گرتبوو، نه م هاتينه نك عه ماري و مالباتا وي و كافران نهو گرتبوون و عهزاب ددان، بابي عه ماري گوت: نه ي پيغهمبهري خودي.. نهغه حالتي زه مانيه. پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: صه بري بكيشه، پاشي گوت: يا ره بي تو مالباتا ياسري بغه فرينه و ته يي وه كړي! و د ربوايه ته كا دي هاتييه وي گوت: مالباتا ياسري صه بري بكيشن، ژفانتي هه وه به حه شته.

و وان صه بري كيشا.. سومه ييا هاته كوشتن، و ياسر ل بن عهزبا دژوار مر.

و عه ماري هند هاته عهزبان هه تا وه لي هاتي ژ بهر باخت.. و جاره كي عه ماري هنده ك گوتنيې ب دلې وان گوتن، نينا وان نهو بهردا.. و ده مي وي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديتي و پسپارا قتي چهندي ژي كړي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: تو چاوا دلې خو دبيني؟ وي گوت: يي تزي باوهر ييه. پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: نه گهر نهو ل ته زقربن تو ژي ل وان گوتنا بزقره.

مه عنا: نهو گوتن چو زيانتي ناگه مينه باوهر ييا ته، ماده م دلې ته يي تزي نيمانه و هه ما ته بو هندييه به لاييا وان ژ خو دوير بيخي.

و هوسا رورژ بو رورژي كافر دژوار بوون.. و هه ر جاره كا موسلمانان گازنده يپن خو گه هانديانه پيغهمبهري -سلاف لي بن- و ب رهنگه كي نيكسه ر يان نه نيكسه ر وان ژي خواست با نهو ده ستور ييي بده ته وان كو نهو ژي روي ب روي بهر انبه ر كافرا راوهستن، و شهري وان بكن، وي نهو ژ قتي چهندي ددانه پاش، و فه رمان ب صه بري ل وان دكر، وه كي

د ئایه ته کی دا هاتی: ﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّواْ اَيْدِيَكُمْ وَاَقِمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكٰوةَ ﴾ (النساء: ۷۷).

خه بیا بی کورئ ئه ره تتی دبیرت: ژ بهر وی نه خوشییا دژوار یا مه ژ کافران ددیت، مه گازنده یا خو گه هانده پیغمه بهری -سلاف لی بن- و ئه وی خو ل بهر سیبه را که عبی درتژ کر بوو و کراسی خو دانا بوو بن سه ری خو، مه گوئی: ما تو دو عایه کی بو مه ناکه ی کو خودی مه ب سهر بیخت؟

وی گوئی: یین بهری هه وه زه لامه کی دا ئینن و چاله کی بو د عه ردی کولن، و وی هافینه تیدا، پاشی دا مشاری ئینن داننه سهر سه ری وی و وی که نه دو یرت، و ب شه یین ئاسنی گوشتی وی ژ له شی فه دکر، و قی چه ندی هه مییی ئه و ژ دینی وی نه ددا پاش. و ئه ز ب خودی که مه خودی قی دینی دی تمام که ت، هه تا سو یار ژ سه نعائی دی چته هه ضره مه وتی و ئه و ژ تشته کی ناترست ژ بلی خودی، و گورگی ل سهر په زی خو. به لی هوبن له زی دکهن.

ب قی رهنگی پیغمه بهری -سلاف لی بن- به ری سه حاییین خو ددا سه بری، و خو راگرتنی، و وی مزگینیا سهر که فتنی و به لاقبو نا قی دینی ژی د بهر را ددا وان.

کافر هندهک موعجزه يان دخوازي

کافرین مه که هی ب گه لهک رېکان هاتنه پيغمه مبهري -سلاف لی بن- و هه قالین وی دا نه و ان ژ فی دینی لیغه کهن.. ل سهری نه و د گهل پيغمه مبهري -سلاف لی بن- که فتنه دان و ستاندنی، دا بزنان کانجی وی نارمانجه کا فهشارتی د پشت فی گازیبی پرا هه یه یان نه، گوتنی: مه خسه دا خو ژ فی چهندي بو مه بیژه، نه گهر ته مال و مه نصب و ژن و پیشکیشی دقیت، نه م دئ مه خسه دا ته بو ته ب جه نینین و زنده تر ژی، بهس تو به حسنی دینی مه و صهنه مین مه نه که، گاغا وان دیتی نه و لیغه نابت، وان داخواز ژ وی کر کو نه و هندهک کارین نه عده دتی و په رده در نیشا وان بدهت؛ دا نه و باوهر بکهن کو نه و پيغمه مبهري، وهکی نایه تهک به حسنی فی چهندي دکهت، و دبیرت: ﴿ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَأْتِيُونَا ﴿۹۰﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجَّرَ الْأَنْهَارُ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿۹۱﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا ﴿۹۲﴾ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُرْحٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزَّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَّقْرُؤُهُ ﴾ (الإسراء: ۹۰-۹۳) کافران گوت: نهی موحه ممه د، نه م باوهری بی ب ته ناینین و کاری ب گوتنا ته ناکه یان هتا تو عهردی (مه که هی) بو مه نه که یه کانینین ثاقی، یان هتا ته باغهک ههبت هه می رهنگین دارقه سپ و میوتن تری لی هه بن، و تو هندهک رویارین بوش د ناف پرا دبهی، یان هتا تو پارچه یین عهسمانی ب سهر مه دا بینی وهکی تو ژ دره و دبیرتی، یان ژی تو خودی و فرشته یین وی بو مه دینی، فیجا نه م وان ب چاڅ دبینین، یان ته خانیه کی ژ زپری هه بست، یان تو ب په ییسکه کی ب سهر عهسمانی بکه فی، و پشتی تو ب سهر دکه فی ژی نه م باوهری بی ب ته ناینین هتا تو نه زفیری و کیتابه کا فه کری ژ نک خودی بو مه نه یینی نه م تیدا بخونین کو راسته تو پيغمه مبهري خودی ..

خودی دبیرته پيغمه مبهري -سلاف لی بن-: ﴿ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿۱۷۰﴾ یه عنی د بهر سفی دا تو -نه ی پيغمه مبهري- بیژه وان: یی پاک و پیروز بت خودی من!!

هه ما ئەز به نيبه کم ژ به نيبين وي ئەز په ياما وي دگه هينم؟ قيچا چاوا ئەز دئ شيم وي کهم يا هوين ژ من دخوازن؟

و ئەف شيوه يي وان ب کارئيناى بهري وان هه مى کافران د گهل پيغمبهري خو ب کار ئينا بوو، گاڤا وان نه شيای ب چو رهنگان پيغمبهري خو دره وين دره بيخن، وان دهست دا هندهک داخوازين عنتيکه يين چو په يوه ندى ب کاکلکا هه څرکيبي شه نه بت.. پيغمبهريان نه دگوته وان: هه ر تشته کي هه بت ئەم دشين بکهين، و وان چو سالوخته تين خودايي بو خو ده سنيشان نه کربوون، قيچا مهنا وي چيپه ئەو بيژن: فلان تشتي نهعه ده تي بو مه بکه؛ دا ئەم باوهريبي ب ته بينين!؟

و هه ر چهنده خودي دزاني ئەو د قي داخوازا خو دا دره وين، و ئەو باوهريبي نائين نه گه ر خو ئەو موعجزه يان ب چاښ څي بينين، وه کي د نايه ته کي دا هاتي: ﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٧﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٨﴾﴾ (يونس: ۹۶-۹۷) هندی ئەون يين په يفا خودايي ته ل سه ر ب جه هاتي کو ئەو وان ژ دلوقانييا خو دره بيخت و عه زاب بدهت، ئەو باوهريبي ب دهليلين خودي نائين، نه گه ر خو هه مى نايهت و نيشان بو وان بين څي، هه تا ئەو ب چاښ خو عه زابا ب ئيش نه بينين.

به لي د گهل هندي څي جار جارن خودي هندهک موعجزه ل سه ر دهستي پيغمبهري خو په يدا دکرن، و وان ئەو ب چاښ دديتن، د گهل هندي څي وان باوهري پي نه دئينا، و بهري ئەم ئيشاره تي بدهينه هندهک ژ وان موعجزه يين مه زن يين ل ده مي مه که ه ي ل سه ر دهستي پيغمبهري -سلاف لي بن- په يدا بووين، ده مي کافران هه څرکي و دان و ستانن د گهل وي دکر، مه دقيت ب کورتي ئيشاره تي بدهينه مه سه لا (موعجزه يين پيغمبهري) -سلاف لي بن-.

نه گه ر ئەم کتيبين سيره تي بخوينين، دئ بينين هندهک ژ وان گرنگييه کا تايهت دده نه باهه تي (موعجزه يان)، هه تا دره جه يه کي هندهک ژ وان هند سستيبي د وه رگرتنا (رېوايه تان) دا دکهن، و هه ديستين ضه عيف و هندهک جارن يين بي بناخه څي وه ردگرن، و به لکي ئيه تا وان ب قي چهندي ئەو بت وان دقيت بهايي پيغمبهري -سلاف لي بن- د چاښ خه لکي دا زيده بکه ن، و تشتي ريکا وان بو قي چهندي خو ش دکه ت ئەوه: (موعجزه) کاره کي

په رده دېره و ناکهفته ژتر مقیاس و پيشانين عقلي، و ب قی چهندي ئهو خو پاراستی دبینن ژ وی (نعراضی) یا کهسهک لی بکهت، نهگه هات و گوتی: نهغه تشتهکی مهعقول نینه!

و ژ تشتین مهعلومو مه د دینی مه دا کو باوهری ئینانا ب موعجیزه یین پیغهمبهران (هه ر و ه سا کهرامه تین وه لیبان ژي) پشکه که ژ باوهرییا موسلمان، به لی مهعنا یا قی ئهو نینه هه ر کهسهکی بیت دروه کی ژي بو مه بکهت، و ب نا قی موعجیزه یی یان کهرامه تی به لاف بکهت ئهم باوهری یی پی بینن، ب هیجه تا هندي کو مانی موعجیزه تشتهکی بلندتره ژ پيشانين عقلي.. به لی، موعجیزه -وه کی دئته نیاسین- کاره کی نهعهده تیسه، یی په رده دېره، ل دویش وان ری و ریبازان ناچت یین خودی تبعهت ل سه ر دای، و ژین پی ب رتفه بری، و نهگه ر چ ئهو تشتهکی وه سا نینه عقل تی بچت، به لی ئهو تشتهکی موسته حیل ژي نینه، خودی ئهو پی بو هه ر تشتهکی سه به به ک دانای، هه ر گافه کا قیا دشیت تشتی بی سه به ب ژي بینت، یان نهگه ر سه به ب هات ژي تشتی دی د دویش دا نه ئیت.

به رانه ر قی چهندي ئهم دبینن هندهک نفیسه رین دی یین سیره تی هه نه، هندي ژي دئیت خو ژ باه تی موعجیزه یین پیغهمبه ری -سلاف لی بن- دده نه پاش، و به حس ژي ناکه ن، و پیغهمبه ری -سلاف لی بن- وه کی مروقه کی (عه بقه ری) یان سه روکه کی شاره زا نیشا مه بدن، کو وی هه ر تشتهک ب ته رازییا عقلي و سه رپوران کیشایه، دویر ژ پشته قانی و عینایه تا خودی یا (موعجز).. و نهغه هه ر دو لایه ددویرن ژ راستی بی.

به لی، خودی پشته قانییا پیغهمبه رین خو ب هندهک کارین موعجیزه و نهعهده تی کریه، بو هندي دا کافرین ناماده باوهری یی پی بینن، به لی شه رت نینه هه ر موعجیزه یه کا خودی دابته پیغهمبه رکی، ئیکا وه کی وی دابته پیغهمبه ری مه ژي، وه کی هندهک نفیسه رین سیره تی دبیزن، و شه رت نینه ئهو موعجیزه یین ب رپکین راست ژي بو مه هاتینه فه گوهاستن، ئهم فه شیرین و فه نه گیرین، ب هیجه تا هندي کو ئهو تشتهکی (مهعقول) نینه، چونکی موعجیزه ب خو تشتهکه ناکهفته بن ته رازییا عقلي، و د مه سه لا موعجیزه یان دا دقیت مروف بیره خو ل دو تشتان بینته فه:

۱- پیقه ری دورستی وه رگرتن و نه وه رگرتنا (موعجیزه یان)، دورستییا (سه نه دا) حه دیسییه، و چو مه جال بو ره خنه گرتنا ل (مه تنی) نینه، چونکی موعجیزه وه کی مه گوتی

ناکهفته بن پيشانين عه قلی، به لکی ل سهر بناخه یی باوهرییی رادوه ستت.. (بوخاری) ژ نه بوو هورهیره ی فه دگوهیت، دبیژت: پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوت: جاره کی زه لامه کی چیله ک دهاژوت، باره ک لی کربوو، ئینا چیل ل وی زقیری و گوتی: نه ز نه بو قی کاری هاتیمه ئافراندن، به لی نه ز بو کیتانی یا هاتیمه ئافراندن. ئینا خه لکی گوت: (سبحان الله!) پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوت: پانی نه ز و نه بوو به کر و عومهر باوهرییی ب قی چه ندی دئینین.. و د ریوایه ته کا دی دا هاتیه، نه بوو هورهیره دبیژت: و هنگی نه بوو به کر و عومهر دحازر نه بوون.

ژ قی حه دیسی بو مه ئاشکه را دبت کو ده می صه حاجی ژ قی گوتنی عه جیگرگی ماین، پیغهمبهری -سلاف لی بن- بو وان ئاشکه را کر کو نه ف مه سه له یین باوهریینه، نه صل تیدا دورستییا سه نه دییه، لهو گوت: نه ز و نه بوو به کر و عومهر باوهرییی پی دئینین.. و گاڤا وی وه گوتی، صه حاجییا پی کفه گوت -وه کی د ریوایه ته کی دا ل نک ئبن حبانای هاتی-: مه باوهری ب وی تشتی ئینا یی پیغهمبهری خودی باوهری پی هه ی.

۲- موعجیزه بو هندیه باوهرییا مرۆقی ب پیغهمبهری موکتر لی بیت، مه عنا: موعجیزه یی په یوه ندی ب عه قیدئ فه هه یه، و تشتی په یوه ندی ب عه قیدئ فه هه ی دقبت ب ریکا حه دیسین دورست بگه هته مه، چونکی زانا ل سهر هندئ پیکه اتینه کو حه دیسین ضه عیف د مه سه لین عه قیدئ دا نائینه وه رگرتن.

و ئیک ژ وان موعجزه یین کافران ل قی ده می ژ پیغهمبهری -سلاف لی بن- خواستین که رکنا هه یقی بوو، و قورئان ب خو ئیشه رته تی دده ته قی مه سه لی ده می دبیژت: ﴿ أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ۗ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ۗ ﴾ (القمر: ۱-۲) جو به برئ کورئ موطعمی دبیژت: ل سهر ده می پیغهمبهری -سلاف لی بن- هه یف بو دو کهر، که ره ک ل سهر قی چیا یی و که ره ک ل سهر قی چیا یی، ئینا کافران گوت: موحه ممه دی سیره ندی ل مه کر. و ئبن مه سعود دبیژت: ده می هه یف بوویه دو کهر پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوته مه هوبن شاهد بن^(۱).

(۱) ترمذی ژئ فه دگوهیت.

د گهل څي موعجزه يا مه زن، و هژماره کا دی يا موعجزه يان يين کو پيغهمبهري نيشا کافرین مه که هي داين، وان باوهری نه ئينا، و گوتن: نهغه سحره موحه ممد ل مه دکهت.

پشتی څي رهنگي دان و ستاندني ژي يي بيزاريا کافران ناشکرا کري، وان هندهک شپوه يين دی (يین وهريادان تيدا) ب کارئينان، و نارمانجا وان پي نهو بوو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- موژيل بکهن، و ب لايي خو څه بکيشن، ژ وان:

هندهک جارن دگوتنه پيغهمبهري: چند هه يڅه کان تو په پستنا صه نه ميتن مه بکه، نه م ژي چند هه يڅه کان دي په پستنا خودايي ته که ين.. نه څي فايده نه کر!

گوتن: نهغان عه بد و هه ژار و مروڅين لاواز، يين وه کی بيالسي و صوهه يبي و عه ماري ژ ديوانا خو دهريڅه، نه م دي ئينه ديوانا ته و گوهداريا ته که ين.. څي ژي چو پيغه نه هات!

کافران بهرگهريان کر دا کو پيغهمبهري بي پشتنه فان بهيلنه ل مهيداني، د گهل مه زني مالباتا هاشميين نه بوو طالبي که فتنه دان و ستاندني بو هندی دا نهو بهر څانيبي ژ برازيي خو نه کهت، و بهر اته تا خو ژي بدهت، به لي نه بوو طالبي ب گوتنا وان نه کر..

پشتی څي هه ميبي چو ب وان نه ما ژ بلي هندي کو شهري د گهل دو يکه فتيبي څي ديني راگه يين، بگرن.. مالي وان دهسته سر که ن.. بيشين.. يان هه تا بکوژن نه گهر نهو ليڅه نه بن، و بارا موسلمانين هه ژار ژ وان يين عه بد و مه والي و نه قوره يشي ژ څي نه خوڅي و عه زابي پتر بوو.

د څي سه روبه ري بهر ته نگ دا، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ده ستوري دا هندهک صه حايبيي خو کو بو خو ژ مه که هي پر څن و مشهخت بين.

مشه ختېوونا صه حايبيان يا ئيكي بو وهلاتي حه به شه

ل وي دهمي هيشتا صه حابي د مالا نرقه مي شه دقه شارتې، پيغمبهرې دهستويريا هندهك هه قالين خو دا كوژ مه كه هي دهر كه فن، و نهو بوو ل سالا پينجي پستي دهسپيكرنا گازيا نيسلامې و ب دورستي ل هه يفا ره جه بې، هژماره كا موسلمانان خو ژ مه كه هي شه دزي، و ب رهنه كې نپيني دهر كه فتن ب لايي دهر يايي شه چوون، و نارمانجا وان وهلاتي حه به شه بوو.

بوچي وان حه به شه هلبژارت؟ و چاوا چوون و نهو كي بوون چووين؟

د ريوايه تين دورست دا هاتيبه كو پيغمبهرې -سلاف لي بن- نهف جهه بو وان هلبژارتبوو، دهمي وي ديتي نه خوشي يا دگه هته هه قالين وي، و نهو نه شيت وان پيارت، وي گوته وان: ل وهلاتي حه به شه شاهه كي عادل هه يه، ل نك وي زورداري ل كه سي نائيه كرن، هه رنه وهلاتي وي حه تا خودي ريكه كي بو هه وه دبينت.

و هندهك هه قالين وي نهف فه رمانا وي ب جهينا، و هه ر چهنده هژمارا وان چارده يان پازده كهس ب تني ژي بوون، به لي د گهل هندې نهو جودا جودا ژ مه كه هي دهر كه فتن؛ دا كافر ب وان نه حه سين، و ئي كه مين كهس ب مه شه ختي ژ مه كه هي دهر كه فتي عوشمانې كورې عه ففاني نه مه وي بوو، و ژنكا وي روقه ييايا كچا پيغمبهرې -سلاف لي بن-، و دبيشن: پستي نهو ژ مه كه هي دهر كه فتن ده مه كي نهو د بي دنه گ و باس بوون، پاشي ژنكه كا قوره شي هاته مه كه هي و پيغمبهر ديت، گوته: نه ي موحه ممه د! من زاقايي ته ديت ژنكا وي د گهل دا بوو، پيغمبهرې -سلاف لي بن- گوته: حالي وان چ بوو؟ وي گوته: وي ژنكا خو ل كه ره كي سويار كر بوو و نهو ل به راهيبي دچوو، نينا پيغمبهرې -سلاف لي بن- گوته: خودي د گهل وان بت، عوشمان ئي كه مين كهسه پستي لووطي ب عه يال شه مشه ختېووي^(۱).

(۱) به به قتي ژ نه نسې كورې مالكي شه دگوته يت.

و ژ وان که سیتن دی یین مشهختبووین ژ بلی عوثماني و ژنکا وی:

عهبدللاهی کورئ عهوفئ زوهری، زوبهیرئ کورئ عهوامئ ئەسهدی، ئەبوو حوذهبفه یئ کورئ عوتبه یئ کورئ ره بیعهی و ژنکا وی سههالا یا کچا سوههیلئ کورئ عهمری، موضعه بئ کورئ عومهیری، ئەبوو سهله مهیی مهخزوومی و ژنکا وی نوم سهله مه هنداه مخزوومی، عوثماني کورئ مهظعوونی جومهحی، عامرئ کورئ ره بیعه یئ عهزنی (حلیفی مالباتا خهططابی بوو) و ژنکا وی لهیالا یا کچا ئەبوو حه شه مهی، و سوههیلئ کورئ وههه بی، ئەبوو سهبوریه یئ کورئ ئەبوو روهمی و ژنکا وی نوم کولشووما کچا سوههیلئ کورئ عهمری.

ئەفه ئەو ههر پازده مرۆف بوون (دهه زهلام و پینج ژن) یین کو مشهختبووین، و وهکی ئەم دبیین ئەف که سیتن مشهختبووین هه می (دو سیکهک تئ نه بن) ژ مالین مهزنین قورهشییان بوون، و ژ بابکین جودا جودا، و کهس ژ وان ئەو نه بوو یئ لاواز و بی خودان، تشتی هندی دگههینت کو مهسهلا مشهختبوونا وان نه رهشینک بوو ژ تهنگایی هندی کو ئەو په یامهکا سیاسی بوو، و رهنگهکی خو نهرازیکرئ بوو ژ رهنگی سهرهدهریا قورهشییان د گهل قئ گازیا نوی.

د ناڤ وان دا هاشمی هه بوون، ئەمهوی هه بوون، زوهری هه بوون، ئەسهدی هه بوون، مهخزوومی هه بوون.. و ئەفه بابکین قورهشییان یین مهزن بوون، و ده می ئەفه دچنه وهلاتئ حه به شه، و دهسهلاتا سیاسی یا حه به شه قئ چهندي ژ وان دبینت، و بو زانین قورهشییان په یوه ندی یین بازرگانی یین به رفرهه د گهل حه به شییان هه بوون، حه تا هندهک ژ وان (وهکی عهمرئ کورئ عاصی) هه قالینی د گهل مهلکی حه به شه هه بوو، قئجا ده می مهزنین حه به شه دبیین ئەو که سیتن ژ مه که هئ په نا بریه نک وان، نه ژ مالباتهکا ب تیننه، دئ زانن هاتنا وان نه مهسهلهکا شه خصی یان لیککهفتنهکا عه شائریه، ههر وهسا ئەگر هات و قورهشییان قیا ب ریکا په یوه ندی یین خو نه خوشیه کی بگههیننه وان مشهختییان، هژیان دئ ب هه می ئوبجاخین قورهشییان کهفت، و مهسهله ب بی دهنگی دهرباس نابت.

به لئ دیاره کو ئەف مشهختبوونه ژ کیمیا هژمارا مشهختییان، و ژ بهر کیمیا ده می ئەو ماینه ل حه به شه، گهلهک جهی بالکیشانی نه بوویه ل نک قورهشییان، ده می ئەف کهسه ژ مه که هئ دهرکهفتین، ئەو کت کته و ب دزی فه چووبوون، و پشتی ئەو چووین ب چهند

هه یقه کان گوهورینین بهرچاڤ ب سهر کاروانی پیشقه چوونا گازییا ئیسلامی دا هاتن، هندهک مرۆڤتین ب هیز و مهزن موسلمان بوون وهکی حه مزه ی و عومه ری.. و هژمارا موسلمانان زنده بوو، و پیغمه مبهری -سلاف لی بن- بریار دا موسلمان خو ئاشکهره بکهن، گاڤا ئەڤ دهنگ و باسین نوی گه هشتینه مشهختییان ل حه به شه، وان هزرکر سه رویه ری هاتییه گوهارتن، لهو یا باشر بو وان ئەوه ئەو بزقرنه مه که هتی، و ئەو بوو ئەو زقرین، و بت زقرینا وان ل دووماهییا سالا پینجی بت، یان ل دهسپیکا سالا شهشی بت، ل وی سالا کافران بریار دای دۆرپیچا ئابۆری بداننه سهر بابکی هاشمییان ئەوین ل بهر نه هاتین پشتا پیغمه مبهری بهردهن.

دورپيچا نابوري ل سهر مالباتا هاشميين

ل سالا هفتي ژ هنارتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن-، و پشتي قورهيشي ب ههمي ريگان هاتيني دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- و صهحابييين وي ژ قي ديني نوي ليثهكهن بي وان بو خو هلبژارتي، و چو ب دهست وان فه نههاتي، برپارا وان يا دووماهيبي نهو بوو نهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- بكوژن، و گاڤا نهبوو طالبي زاني كو نهو د قي كاري خو دا دمجدن، نهو رابوو زهلامين مالباتا هاشمي و موططهلبى ههمي كومكرن، و گوته وان: قورهيشيان دقيت موحه ممهدي بكوژن، و نهفه بو مه كيماسييه نهو ل سهر خو قه بويل ناكهين، هوبن ههمي كوم ببن و موحه ممهدي بكنه د نابقهرا خو دا، و قهستا گهلي بكن، و نههيلن كهس نيزيكي وي بيت.

وان ههميان -موسلمانين وان و كافرین وان- گوهداريا نهبوو طالبي كر، و دهعيا وان نهگرت بهيلن قورهيشي نيك ژ وان بكوژن، لهو وان ههميان خو قه كيشا وي گهلي نهوي دكهفته روژهلاتي باكوورئ مهكههي، د نابقهرا چيايي نهبوو قوبهيس و قوعه يقوعاني دا، نهو گهلييي ديترني: گهلييي بهني هاشميين، و ژ مالباتا هاشميين ب تني نهبوو لههب ما خو نهدا د گهل وان.

دهمي دبوو شهف و ههر نيكي جهي خو ددانا دا بنقت، نهبوو طالب دچوو پيغهمبهري ژ جهي وي رادكر و برايكي خو يان كورهك يان بسامهكي خو ددانا سهر جهي وي و نهو دبر ل جههكي دي دنقاند، ژ ترسين هندي دا كو نيك د ناف وان دا ههبت دلي وي بچته غهدرئ!

و گاڤا قورهيشيان نهف چهنده ژ هاشمي و موططهلبيان ديتي، و زاني كو نهو ههمي پيئكته پشتا موحه ممهدي بهرنادهن، نهو ل سهر هندي كومبوون كو دورپيچي (حيصاري) بدانه سهر مالباتا هاشمي و موططهلبى، و وان پهيمان ب قي چهندي دا

ټيک و دو، و ل سهر هندي پټکها تن کو کړين و فروتنی د گهل وان نه کهن، ژنان نه دهنی و ژنی نه ټينن، و د گهل وان نه ناخفن، و تټیکه لیبیا وان نه کهن، چو صلحان ژ وان قه بویل نه کهن هتا ټو موحه ممدی ته سلیم بکهن.

و ژ بهر کو ټف کو موبون و په یمانا وان ل سهر برینا مروټینییی بو، وان بسته نه کر ټو وی ل حره ما مه که هی بکهن، لهو ټو چوونه نه هالا کینانه ی ټوا دکه فته نټزیکي مینایی و موزده لیفی، ژ دهرقی حره ما مه که هی، و وان ل ویری په یمانا خو نقیسی، پاشی ټو ټینا ب دیواری که عبی ټه هلاویست.

قوره یشیان هزر کر ټف گفاشتنا تابوری دی کاری ل هاشمی و موطنه لیبیان که ت، و دمه کی درټر پټفه ناچت ژ برسان دا ټو دی ژ رکداریا خو لیټه بن، و ب وی کهن یا قوره یشیان دټیت، به لی و ه سا چی نه بو، سی سالان وان خوړاگرت، و د ټان سی سالان دا نه خوټییه کا مه زن هاته سهری وان و ټو سست نه بوون، مه سه له گه هشته هندي وان به لگین داران خوارن، و چه رمی حیشران دهیتر هتا وه کی ناری لی دهات و ب ټاخی دخوار، و گه له ک جارن زاروکان ژ برسان دا دکره گری هتا دهنگی گریا وان ب سهر گه لی دکه فت!

ل وی دهمی پيغه مبهري -سلاف لی بن- نفرینه ک ل قوره یشیان کر، عه بدللاهې کورې مه سهوودی دبټرت: دهمی پيغه مبهري -سلاف لی بن- ټف پشتدانه ژ وان دیتی گوت: یا ره بی تو خه لایه کا وه کی یا یوسفی یا حه فت سالی ب سهر وان دا بیني! ټینا ساله کا خه لای ب سهر خه لکی مه که هی دا هات وان مرار خوارن.. هنگی ټه بوو سوفیان هاته نک پيغه مبهري -سلاف لی بن- و گوتی: ټی موحه ممد، تو دبټری تو یی هاتییه هنارتن رحم، ټه ټه ملله تی ته چوونه هیلاکی، دوعایه کی بو وان ژ خودی بکه!

هنگی پيغه مبهري -سلاف لی بن- دوعا کرن، ټینا باران باری!

گاڼا ټه بوو طالسی -و هنگی عه مرې وی حه شتی و پټنج سال بوو- ټف دلرې قییه ژ پسمامین خو یټن قوره یشی دیتی دلې وی گه له ک هاته گفاشتن، ټینا وی چه که کی ژ هه مییان پتر کار ل جفاکا عه ره بان ذکر ل وی دهمی ب کارټینا.. چه کی شعری، وی هنده ک مالکین شعری چی کرن، و ټو شاعر بوو، تیدا عاطفیا مروټین خو یټن نټزیک ناخافت،

کاني چاوا نهو رازي دبن نهف زورداريه ل هندهکان ژ خوبنا وان بيتهکرن، نهو شعرا ب قان مالکان دهست پي دکهت:

لما رأيت القوم لا ود بينهم   وقد قطعوا كل العرى و الوسائل
 وقد صارحونا بالعداوة و الأذى   وقد طاعوا أمر العدو المزابل
 وقد حالفوا قوماً علينا أظنةً   يعصون غيظاً خلفنا بالأنامل

و قئ شعري دلي هندهک زهلامين قورهيشي هژاند، و عارا وان لقاند، لهو وان خو دا نيک، ل دهسپيکي د ناقبهرا خو دا گوتن: چاوا نهو شهرم ژ خو ناکهين مام و پسمامين هندهک ژ مه، و خال و خوارزايين هندهک ژ مه د قئ گهلي دا ل پيش چاقتين مه ژ برسان دا بمرن، و نهو ل مالين خو دتير؟! پاشي وان پيکفه خو دا نيک، و چوون ل پيش چاقتين نهبوو جههلي و ههقالين وي ل بهرانبهه کهعبي راوهستيان و گوتن: هنگي نهو راوهستين ههتا نهو قئ پهيمانا ههوه ددرينين، و گاغا کافران ديتي نهو دمجدن گوته نيک و دو: نهفه شولهکه ب شهقئ پي هاتييه دورستکرن!

و نهو چوون پهيمان ژ ديوارئ کهعبي فهکر و دراند... و هندهک دبترن: گاغا نهو چووين دا وي ژ کهعبي فهکن، وان ديت کرمي نهو چهرمي قورهيشيان پهيمان ل سهه نقيسي ههمي پي خواري ب تني پهيقا (بسمک اللهم) تي نهبت نهو ماوو.

و پشتي نيزيکي سي سالان ژ مانا پيغهمبهري و موسلمانان، د گهل کافرين مالباتا هاشمي و موططهلبيان، د گهلي دا ل ژير حيصاري، سالا ههفتي و ههشتي و نههي، کافرين قورهيشيان ل ژير گفاشتنا هندهک زهلامين قورهيشي (پين کافر) دؤرپيچ راکر، و ههه نيک زقري مالا خو وهکي بهري.

مشه ختیبونا صه حایبیان یا دوی بو وهلاتی حه به شه

بوری د گهل مه کول سالا پینجی پستی هنارتنا پیغمبهری -سلاف لی بن- ده می هیشتا موسلمان د مالا نهرقه می شه، پیغمبهری -سلاف لی بن- ده ستوری دا هندهک صه حایبین خو کو دهرکه فنه حه به شه. و پستی چند هه یقه کان ژ مانا وان ل حه به شه (هندهک دیپژن: سی هه یقان) خه بهر که نه دورست گه هشته وان کو حالی موسلمانان ل مه که هی وه کی بهری نه مایه، و ئیدی کافر نه شین وئ نه خوشی بی بگه هیننه وان یا بهری نوکه دگه هاندی، لهو وان بریار دا بزقرنه شه.

ده می نهو گه هشتینه مه که هی وان دیت مه سه له خرابترا لی هاتی، و حالی موسلمانان پتر یی تنگاف بووی، پستی کو وان گازیبا خو ناشکه را کری، لهو پستی ده مه کی نهو نه چار بوون جاره کا دی ده ستوری بی ژ پیغمبهری -سلاف لی بن- بخوازن کو بزقرنه حه به شه، و ناشکه را نینه کانئ دهرکه فتتا وان یا دوی لی ل سالا شه شی بوو بهری قوره یسی دؤر پیچی بداننه سهر مالباتا هاشمی و موططه لبی، یان ژ لی ل سالا حه فتی بوو پستی دؤر پیچی، و هه ر چاوا بت مشه ختیبونا فی جاری پتر دنگفه دان هه بوو، ژ بهر کو هژمارا مشه ختیبان زیده تر بوو، و مانا وان درپژتر بوو، و قوره یسیان بزافا زقراندنا وان یا ب کوته کی کر بوو.

فی جاری پتر ژ حه شتی زه لمان مشه ختیبونه وهلاتی حه به شه، هندهک دیپژن: نهو حه شتی و دو بوون، و هندهک دیپژن: حه شتی و سی بوون، و خیلاف د عه ماری کورئ یاسری دایه، کانئ نهو ژی مشه خت بوو بوو یان نه، و به لکی یا دورستتر نهو بت کو نهو د گهل وان نه بوو، و هه ژده ژن ژی د گهل مشه ختیبان بوون، یازده ژئ قوره یسی بوون، مه عنا هژماران وان پیکقه سه د کهس بوون، ژ بلی زاروکان.

ده می قوره یسیان زانی کو نهو هژمارا مه زن ژ خودان باوه ران یین چوینه حه به شه، وان گه لهک پی نه خوش بوو، لهو وان بریار دا کو هندهک مروقان ژ خو بهنپرنه نک نه جاشی،

دا داخوای ژئې بکهن کو ئه و موسلمانان ژ وهلاتئ خو دهریخت، بهلئ قئ بزاقا وان چو پیته نه هات، بهلکې وئ پتر مفا گه هانده موسلمانان، چونکې ب ریکا قئ بزاقئ ژ شاندا قوره شیبیان، موسلمان شیان گازیبا خو ئیکسهر بگه هیننه نه جاشی، و ئهف چهنده بوو ئه گهر کو نه جاشی ب خو ژئ موسلمان بیت.

بزاقا قوره شیبیان بو زقراندنا موسلمانان:

دهمئ قوره شیبیان زانی کو موسلمان ل حه به شه دره حه تن، و ئه و ب دلئ خو دینی خو ب ریتفه دهن، ئهف چهنده چوو د په راسیبا وان را، له و وان دو زه لامین شاره زا و ب دهف و ئه زمان، بین دبلوماسی -ب زمانئ ئه فرؤ- هنارتنه حه به شه، و گه له ک تیرک و دیاری بو نه جاشی و هه قالین وی دانه قئ، و ئه و هه ردو: عه مرئ کورئ عاصئ سه همی بوو، و عه ماره بی کورئ وه لیدی، و د هنده ک ریوایه تان دا هاتیبه کو ئه و عه بدللاهئ کورئ ئه بوو ره بیعه بی مه خروومی بوو.

گاڅا ئه و گه هشتینه حه به شه، ئه و چوونه کوچکا نه جاشی، و پشتی پیکیشکرنا دیاریان، وان گوته نه جاشی: هنده ک بچویک و جحیلین مه بین بی عه قل بین ژ دینی خو دهرکه فتین، و نه هاتینه د دینی هه وه ژئ دا، دینه کئ نوی ژ نک خو بی چیکری، نه ئه م دزاین ئه و چ دینه نه هوبن، و ماقوبیلین مه ژ مرؤقین وان ئه م بین هنارتینه نک ته دا تو وان ته سلیمی مه بکه ی.. و بهری هنگی وان ب دیاری و بهرتیلان هنده ک ژ هه قالین نه جاشی قانع کربوون، کو بو رازیکرنا نه جاشی ئه و هاری وان بکهن، له و وان گوته مه لکی: ئه فه راست دبیزن، ئه و مرؤقین وانه و ئه و چیتر وان دنیاسن، وان دهریخته بلا بزقرنه وه لاتئ خو. نه جاشی ب قئ گوته وان نه خوش بوو، و گوته: نه ب خودئ، ئه ز وان ته سلیم ناکه م، و ئه ز ژ که سئ ژئ ناترسم، هنده ک مرؤقان ئه ز هلبزارت بم، و قهستا وه لاتئ من کربت، ئه ز وان ته سلیم ناکه م، حه تا نه هنیرمه ب دویف وان را و پسپارا قئ مه سه لئ ژ وان ب خو بکه م.

و تشتئ ژ هه میبی نه خوشتر ل بهر عه مرئ و هه قالئ وی ئه و بوو نه جاشی به نیرته ب دویف وان را؛ چونکې ترسا وان ئه و بوو نه جاشی ب گوته بین وان قانع بیت.

نه جاشي کي بوو؟

ناقي نه جاشي يي درست وهکي د هندهک ريوايه تان دا هاتي (ئه صحمه مه) بوو، و نه جاشي له قهبي وي بوو، و نهو مرؤقه کي شارهزا و تيگه هشتي و عادل بوو، و ههر ژ بهر هندې پيغهمبهري -سلاف لي بن- هه قالين خو هنارتنه نک وي، و د ريوايه تين درست دا هاتييه کو نه جاشي موسلمان بوو بوو، به لي وي ژ بهر ملله تي خو ئيسلاما خو ئاشکه را نه دکر، و رؤژا نهو مري، ل سالا نه هي مشه ختي -يان هه شتي ل دويش ريوايه ته کي-، پيغهمبهري -سلاف لي بن- خه بهري مرنا وي گه هانده سه حابييان، و گوته وان: نه فرؤ زه لامه کي چاک مر، رابن نقيرتي ل سهر برايي خو ئه صحمه مه يي بکن.

ئه شه، چونکي جهي نهو لي مري، چو موسلمان لي نه بوون نقيرتي ل سهر بکن، ژ بلي کو موسلمانه تيبيا وي يا فه شارتی بوو، و ژ بلي وان موسلمانين ل ويرتي کس يي نه دحه سيبا.

نه بوو بهکر و مشه ختبونا حبه شه:

ل وي دهمي کافرین قوره شيبان مالباتا هاشم و موططه لي د گه لي دا دؤر پيچکرين و تنگافي ل موسلمانان زنده بووي، و پشتي مشه ختبونا موسلمانان يا دويي بو وهلاتي حبه شه، سهرين رپکان ل نه بوو بهکري بهرزه بوون، لهو وي ده ستوري ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- خواست کو نهو ژي مشه خت بته حبه شه، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ده ستوري دا يي، و نه بوو بهکر ب مشه ختي ژ مه که هي دهرکه فت، و بهر ب حبه شه فه چوو، و دهمي نهو گه هشتييه جهه کي دبيرتي: (برک الغماد) کو رپکا رؤزه کي دووان ژ مه که هي يا دويره، وي (ابن الدغنة) ديت، و (ابن الدغنة) مه زني به نوو حارثييان بوو، کو چه که کي مالباتا (کينانه) يه دبيرتي: (ئه حابيش)، گا فا وي نه بوو بهکر ديتي، گو تي: ته خيره، تو دي کيفه چي؟

نه بوو بهکري گو تي: ملله تي من نه زي دهرتخستيم و ئيشانديم و ل سهر من کرييه تنگافي.

وي گو تي: بوچي؟ ب خودي تو مرؤقه کي خيرخوازي، و توقيه نجيبی دکه ي، بزقره فه تو يي ل سهر به ختي من..

نېبوو به کړ زږې و گاښا نېو ههر دو گه هشتينه مه که هې، (ابن الدغنه) د ناڅ قوره يښيان دا رابوو څه و گوټ: گه لې قوره يښيان، کورې نېبوو قوحافه يې يې ل سهر به ختې من، وه نه بت کهس نه خوښيې بگه هينتې.

هنګي وان به لایا خو ژې دویر کړ.

کچا نېبوو به کړې، عايشا دبېرت: نېبوو به کړې ل بهر دهرې مالا خو نېوا ل تاخې به نوو جومه حيان، جهه کې نقيژان بو خو چيکړو، ههر جار نقيژل ويري دکرن، و نېو مرؤڅه کې دلنازک بوو، ده مې وي قورئان دخواند گرييا مرؤڅي دينا، څيجا بچويک و ژنک و عه بد ل دور وي کوم دبوون، و ب عه جيبې څه بهرې خو ددانې..

نينا هندک زه لامين قوره يښيان چوونه نک (ابن الدغنه) ي و گوټنې: ما ته به ختې خو دايه څي زه لامې دا نېو نه خوښيې بگه هينته مه؟! ده مې نېه زه لامه نقيژان دکه ت، دکه فته د حاله ته کې و هسا دا نېم دترسين عيالې مه پې ب فتنه بچن، څيجا بېرې بلا نېو بچته د مالا خو څه، و وي چ دڅيت بلا ل ويري بو خو بکه ت.

(ابن الدغنه) هاته نک نېبوو به کړې، و سوحبه تا قوره يښيان بو وي څه گپړا، نېبوو به کړې گوټې: نېگه ر تو هز بکه ي، نېز دې به ختې ته ل ته زږينم، دا چو نه خوښې بو ته چي نه بن.. وي گوټې: بلا.. و هنګي (ابن الدغنه) د ناڅ قوره يښيان دا رابوو څه و گوټ: گه لې قوره يښيان، کورې نېبوو قوحافه يې به ختې من ل من زږاند، ژ نېږو ويڅه نېو نه ل سهر به ختې منه، و هوين و نېو پيک دزان.

ب څي چهندي نېبوو به کړ ما ل مه که هې هتا تنگافي ب سهر موسلمانان دا چووي و دهرباس بووي، و نېو ژ گه لیبې نېبوو طالبي دهرکه فتين.

زږينا مشه ختیبېن حبه شه:

نېو موسلمانين جارا دويې چووينه حبه شه، کو هژمارا وان ژ سهدان پتر بوو -وه کې مه گوټې - چهند ساله کان مانه ل ويري، و هندک ژ وان بهرې مشه ختېبوونا بو مه دينې زږينه مه که هې، و هندک مان بوون سالا حفتې و هشتې ژې پستي مشه ختېبوونا بو مه دينې، له و ده مې نېو زږين، نېو نیکسهر چوونه مه دينې.

مرنا نه بوو طالبی و خه ديجایی

مرنا نه بوو طالبی:

ل دوو ماهییا سالا دهه ژ هنارتنا پیغهمبهري -سلاڅ لی بن-، و پشتی ب دوو ماهی هاتنا دۆرپیچکرنا کافرین مه که هې بۆ مالباتا موططه لیبی ب ده مه کی، مامی پیغهمبهري نه بوو طالب عه بدمه نافی کورپی عه بدل موططه لیبی مر.. و نه بوو طالب نهو بوو یی ل درتژییا دهه سالان به ره قانی ژ پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- کری و نهو ژ کافران پاراستی، و ژ بهر کو مه زین قوره یشیان رتزه کا مه زن ل وی دگرت، و ژ بهر خاترا وی، وان چو نه خو شیبین ئیکسهر نه دگه هانده پیغهمبهري -سلاڅ لی بن-، و پیغهمبهري ب خو ژی -سلاڅ لی بن- گه له ک هه ز ژ مامی خو دکر، و نهو وه کی بابی خو ددیت، و ده می نه بوو طالب که فتیبه بهر مرنی، و هنگی ژیبی وی هه شتی و پینج سال بوون، هنده ک زه لامین قوره یشی ژ مال خالانین وی ژ بهنی مه خزوو میبان هاتنه نک، سه ره دانا وی بکه ن، و نهو ژی نه فقه بوون: نه بوو جه هلی کورپی هیشامی، و عه بدل لاهه کورپی نه بوو ئومه ییبه، و موسه ییبه بی کورپی هه زنی..

ل وی ده می پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- هاته نک مامی خو، و گاڅا دیتی نهو یی که فتیبه سه که راتی، وی ب دله کی تژی ره حم شه گوتی:

- نهی مام، که سی هندی ته حه ق ل سه ر من نینه، و پتر قه نجی ل من نه کریبه، بهس تو په یقه کی بیته دا رۆژا قیامه تی نه ز بشیم مه هدری بۆ ته بکه م، بهس بیته: (لا إله إلا الله) نه ز دئ به ره قانییی پی ژ ته که م ل نک خودی.

هنگی نه بوو جه هلی گوته وی: ما تو دئ دینی عه بدل موططه لیبی هیلی؟

بهري نه بوو طالب به رسقه کی بدهت، پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- جاره کا دی گوتی: نهی مام، بیته: (لا إله إلا الله) دا نه ز شاهه یی بۆ ته پی بده م ل نک خودی.

و نه بوو جهلی ژي گوتنا خو دوباره کر و بيرا وی ل دیني عه بدل موططه لیبی ئینا شه.
 جارا سیتی پینغه مبهري -سلاف لی بن- گوتنا خو دوباره کر، قی جاری به رسف ژ نه بوو
 طالبی دهرکهفت، وی گوت: برازا، نه گهر نه ژ بهر هندئ با قوره یشی دئ لومه ی من کهن،
 ویتن: وی ژ ترسین مرنئ دا نهو ناخفتن گوت، نهز دا چاقین ته پی روهن کم.. پاشی
 بهری رحا وی دهرکهفت، وی گوت: نهز یی ل سهر دینئ با پیران، نهز یی ل سهر دینئ
 عه بدل موططه لیبی!

و نه بوو طالب مر.. و پینغه مبهري -سلاف لی بن- ژ نک وی دهرکهفت، چاقین وی تزی
 روندک، و دلئ وی تزی خه م.. و هیدی گوت: ب خودئ نهز دئ داخوازا لی بوری بی بو ته
 ژ خودئ کم، نه گهر نهز ژ وی چه ندئ نه نیمه پاشه برن.

و د وی سهرهاتی بی دا خودئ نهف نایه ته بو وی هنارت: ﴿ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ
 يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ وَمَا
 كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا أَيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ
 لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٣﴾ (التوبة: ١١٣-١١٤) یه عنی: نه بوویه بو پینغه مبهري و نهوین باوهری ئینای
 کو داخوازا ژیرنا گونه هان بو بوتپه ريسان بکهن، نه گهر خو نهو مرؤقین وان یین نیزیک ژي
 بن پشتی کو نهو ل سهر شرک و صه نه مپه رتسیبی مرین، و بو وان ناشکرا بووی کو ژ بهر
 مرنا وان ل سهر شرکی نهو جهنه مینه، و خودئ گونه هی بو بوتپه ريسان ژئ نابهت، و
 داخوازا ئیبراهیمی بو بابئ وی یی بوتپه ریس کو خودئ گونه هیتن وی ژئ بهت، هه ما ژ بهر
 هندئ بوو چونکی وی سوز دابویی، ده می گوتی بی: ﴿ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ فِي حَفِيَّا ﴾
 قیجا ده می بو ئیبراهیمی ناشکرا بووی کو بابئ وی دوژمنئ خودییه و گوتن و وه عز چو
 کاری لی ناکهن، و کو نهو دئ ل سهر کوفری مرت، ئیبراهیمی نهو هیلا و دوعا بو نه کرن، و
 خو ژئ بهری کر. هندی ئیبراهیم بوو گه لهک هه وار دکره خودئ، و گه لهک یی دلفره ه و نارام
 بوو.

و بو خه مره قینی نهف نایه ته ژي بو وی هاته خوارئ: ﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ
 وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾ ﴿٥٦﴾ (القصص: ٥٦) یه عنی: هندی تویی
 -نه می پینغه مبهري- تو ته و فیکا وی بو هیدا یه تی ناده یی ته هیدا یه تا وی بقیت، به لکی نهو

چهنده ب دهستی خودیبه ههچیوی وی بقیت ئهو بهری وی بدهته ئیمانئ ئهو وی ب هیدایهت دئینت، و تهوفیقا وی ددهت، و ئهو ب وی زاناره یی هیترای هیدایهتئ بت لهو وی ب هیدایهت دئینت.

و ههر چهنده ئهگهر ب دیتنا عهقلی و لیکدانا مروژان بت، یا ژ ههمیی پتر بهرهر ئهو بوو ئهبوو طالب بهری ههر ئیکی باوهرییی ب پیغمبهری -سلاڤ لی بن- بینت؛ چونکی وی ژ ههر کهسهکی دی پتر پیغمبهر دنیا سی، بهلی د گهل هندئ ژی گازییا پیغمبهری -سلاڤ لی بن- ل درتزییا دهه سالان، چو کار ل وی نهکر، و ئیکا هند ژئ چئ نهکر ئهو باوهرییی بینت، تشتئ هندئ دگههینت کو (هیدایهت) دانا خودیبه، و ئهگهر ههزکنا خودئ ل سهر نهبت کهس نهشیت هیدایهتئ بدهته کهسی.

مرنا خهدیجایی:

پشتی مرنا ئهبوو طالبی ب دههکی کیم، هندهک دبیزن: ب سئ روژان دهیکا موسلمانان خهدیجایا کچا خوهیلدی ژئ ژ ئی دنیا یی بارکر، و هندهک دیروکشان دبیزن: مرنا ئهبوو طالبی و خهدیجایی ههر دووان ل ههیفا هههزانی بوو ژ سالاد دهئ ژ ههارتنا پیغمبهری -سلاڤ لی بن-.

خهدیجا نیزیکی بیست و پینج سالان د گهل پیغمبهری -سلاڤ لی بن- مابوو، و ئهگهر ژییی وی دهمی شوی ب پیغمبهری -سلاڤ لی بن- کری بیست و ههشت سال بن، وهکی د ریوایهتین دورستتر دا هاتی، مهعنا دهمی ئهو مری ژییی وی دئ پینجی و سئ سال بن.

گلهک ههدیس د خیر و بهایی خهدیجایی دا هاتینه، و ئهو ئیک ژ وان سهحابیان بوو بئین مرگینیا بهههشتئ ب ساخی بو هاتیبهدان، و ژ تایبهتمهندیین وی ئهو بوو عیالی پیغمبهری -سلاڤ لی بن- ههمی، کچ و کور، ئیبراهیم تی نهبت، ههمی ژ وی بوون، و هندئ ئهو یا ساخ پیغمبهری -سلاڤ لی بن- چوژن ل سهر نهئینابوون، و وهکی ژ عایشایی دئینه فهگوهستن پیغمبهری -سلاڤ لی بن- هند مهدهین ئیکی نهدرن، هندئ مهدهین خهدیجایی دکرن.

پيغهمبهري - سلاف لي بن - پشتي مرنا نه بوو طالبي

بوري د گهل مه كول دووماهيا سالا دهه ز هنارتنا پيغهمبهري - سلاف لي بن - مامي وي و پشته فاني وي يي مهزن نه بوو طالب مر، و ب مرنا نه بوو طالبي خهم و تنگاييه كا زده ب سهر پيغهمبهري دا هات؛ چونكي كافرین قوره يشيان ل سهر وي بسته بوون، و رپكا خو ديت كو نه خوشيبي بگه هيني.

و نهو ريوايه تين د كتبين سيره تي دا هاتين ژ بسته يا كافران ل سهر شه خصي پيغهمبهري - سلاف لي بن - همي، يان پتر - وهكي زانايي ناقدار نين كه ثير ديترت - ل شي ده مي چي بوو بوون، ژ وان بو نمونه:

ده مي كافران عوير و رويكيكين حيشتره كا سه رژيكري هافيتينه سهر پشتا پيغهمبهري - سلاف لي بن - وهختي نهو چوييه سوجدئ؛ فيجا كچا وي فاطما هاتي نهو ژ سهر پشتي هافيتي.

و ده مي هندهك كافر هاتين، و ده ست حهفكا پيغهمبهري - سلاف لي بن - داناي، و فياي وي بخندقين، هنگي نه بوو به كر هات نهو پاشقه برن، و پيغهمبهري ژ ناف ده ستين وان رزگار كري.

و ده مي نه بوو جهل چوي دا پيبي خو بدانته سهر سه ري پيغهمبهري - سلاف لي بن - ده مي نهو چوييه سوجدئ، و مليا كه ت هاتي نهو پاشقه بري ..

يه عني: هندي نه بوو طالب يي ساخ، نه زان و بي فامين كافران د خو را نه ديت و نه دويران نه خوشيبي كي بگه هينه پيغهمبهري، به لي پشتي نه بوو طالب نه ماي، ژ نوي وان بسته يي ل سهر وي كر.

پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - ل باژيري طائفى

مه گوت: بهري سالا دهه ب دويماهى بيت خودي وهسا حهزكر نه بوو طالب مر، و پشتى مرنا وي ب كيمتر ژ هفتييه كي خه ديجا ژى مر، و ب مرنا وان ههردوان نه خوشيبي ل سهر پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - دهست پي كر، هندي خه ديجا بوو وهكي چه پهره كي ناخوي بوو بو وي، پشته فانييا وي دكر، و دلې وي ل سهر حه قيبى موكم دكر، و ته شجيعا وي دكر كو نهو سست نه بت، و هندي نه بوو طالب بوو بو وي نهو چه پهر بوو يي نه خوشييا قوره شيان ژ وي دوير دكر، پرژه كي - پشتى مرنا نه بوو طالبى - پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - ل رپكه كي دچوو بي عه قله كي قوره شيان هات كولمه كا ناخې ب سهر سهرى وي دا كر، پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - زڅرى مال، كچا وي فاطما هات ناخ ژ سهر سهرى داقوتا و كره گري، پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - گوتي: كچا من! نه كه گري، خودي دى بابى ته ژ وان پاريزت.. پاشى پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - گوت: قوره شى نه شيان تشته كي من پي نه خوش بت بگه هيننه من هندي نه بوو طالب يي ساخ.

ل ژير قى كاودانى نه خوش، و قى بسته ييا بو كافر بن مه كه هى چى بووى دژى وي، پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - ژ خه لكى مه كه هى بي هيقى بوو، لهو وي هزر د هندي دا كر نهو گازيبا خو ژ مه كه هى ده ريخت، و بهري خو ژ قوره شيان و ده رگيرت..

به لى نهو كيڅه بهري خو بدهت؟

پشتى مرنا نه بوو طالبى و خه ديجا يي ب هه يڅه كي، و ب دورستى ل هه يڅا شه ووالى (هه يڅا دهه) ژ سالا دهه ژ ده سپيكرنا ئيسلامى، و بهري مشه ختبونى ب سى سالان، پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - د گهل خو بر بار دا ژ مه كه هى ده ركه قت و قهستا باژيره كي نيزيكي مه كه هى بكهت كو باژيري طائفى بوو..

طائف باژيره کي بچوبک و تنه بوو دکهفته روژههلاتا مهکههي، و ژ بهر ههبوونا نافي و کهسکاتيبي نهو ودهکي هافينگهههکي دهاته هژمارتن، حوکمي قبي باژيري د دهستي دو ئويجاخين عهريهان يين بچوبک دا بوو، نهو ژي (بهنو مالک و نهحلاف) بوون، کو ژ نهقهفيهان دهاتنه هژمارتن، و ژ بهر کو نهف ههردو ئويجاخه نه ژ ئويجاخين عهريهان يين مهزن و ب هيژ بوون، و ژ بهر وان خير و خيراتين ل طائفي ههين، کو جههکي ستراتيحي و چاندني بوو، دو ئويجاخين دي يين عهريهان يين مهزن دلي خو دبره هندئ دهستي خو بدانه سهر باژيري طائفي، نهو ژي (ههوازن) و (قورهيشي) بوون، ههوازن ل روژههلاتا طائفي دژيان، و قورهيشي ل روژناقايا وي دژيان، و ژ بهر لاوازييا مالکي و نهحلافان -خوچهپين طائفي- نهو نهچار بووبوون هندک پهيمانان د گهل شان ههردو ئويجاخين مهزن گريدهن؛ دا خو ژ خرابييا وان پيارين، مالکي ههقهپهيمانين ههوازن بوون، و نهحلاف ههقالبهندين قورهيشيان بوون، و ل دويث شان پهيمانان ههوازن و قورهيشي ههردو خودان مهصلحهتين تجاري بوون ل طائفي و دهستي وان زنده ب ناث باژيري و خهلکي وي دا دچوو، ههتا گهلهک ژ دهولهمهندين قورهيشيان ههبوون ملک و رز و بيستان ل طائفي ههبوون، هافيني دچوون دمانه ل ويړي ههتا دبوو زقستان ژ نوي دزقينه مهکههي..

پيغهمبهري -سلاف لي بن- پريار دا قهستا طائفي بکهت، و هيقييا وي نهو بوو خهلکي طائفي وي بعهوين و پشتهثانييا وي بکهن، و ههتا مهسهلا چوونا وي بو قورهيشيان ناشکهرا نهبت؛ دا نهو چو ناستهنگان بو وي چي نهکن، وي پريار دا چوونا وي يا ب دزي شه بت، پبيان دهرکهفت، دا قورهيشي چو شکان ژئ نهبن، و وي کورئ خوئي (تهبهني) زهيد ب تني د گهل خو بر، ديسا دا کهس چو شکان ژئ نهبت، و چوو ههتا گههشتييه طائفي، و دهمي نهو گههشتييه باژيري ل سهري وي قهستا مالا مهزني نهحلافان کر، کو ههقهپهيمانين قورهيشيان بوون، و نهچوو نک بهنو مالک ههقهپهيمانين ههوازييان، چونکي نهو ل وي باوهري بوو کو نهگه نهو شيا پشتهثانين قورهيشيان ب لايي خو شه بکيشت ئويجاخا دي دي يا ب ساناھيتر بت، و ژبلي قبي چهندي ژي بنه مالا مهزني نهحلافان خزمايني د گهل قورهيشيان ههبوو، ژنکهکا وان قورهيشي بوو، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- طهمهعييا هندئ کر کو نهگه نهو باوهريي پي نهئين ژي ژ بهر مروثاينيبي نهخوشيبي نهگههيني.. بهلي نهو ل دويث وي هزري نهبوون يا پيغهمبهري

-سلاښ لى بن- ژي كرى، ترسا وان ژ قورهيشييان نهو ژ هندى دانه پاش كو نهو باوهرىيى ب پيغهمبهري بينن، و بى نهدهببيا وان نيكه هند ژ وان چي كر نهو كريت د گهل وى باخفن، و وان ژ عهبد و بى عهقل و زاروكين خو خواست نهو بدهنه دويش پيغهمبهري -سلاښ لى بن- و بهران تى وهرىكهن و وى ژ تاخى خو دهريخن، و وان نيكه هند كر خوين د پيپين پيغهمبهري -سلاښ لى بن- بهافيت، و سهري زهيدى ژي شكاند..

دهه روژان پيغهمبهري -سلاښ لى بن- مال طائفى، و وى خو بو گلهك ژ بابك و ئوبجاخين وان پيشكيش كر، و بهرسفا همييان نيك بوو، لهو نهو ژ وان بى هيقي بوو.. بوخارى و موسلم ژ عائشايى قه دگوهين، كو جاره كي وى پسيار ژ پيغهمبهري -سلاښ لى بن- كر كاني روژهكا نه خوشترو روژا ئوحدى د سهر وى را بوږببه يان نه؟ وى د بهرسفا خو دا بو وى ناشكرا كر كو نهوا وى ژ خلكي طائفى ديتى نه خوشترو بوو، حه تا دهرجه كي وه ل وى هات دهمى نهو ژ طائفى دهركهفتى ل شوينا كو نهو ب لايى روژتاقايى قه بچت دا بچته مهكهه، نهو بپى هاى ژ خو ههبت ب لايى ژورببا روژههلاتى قه چوو حه تا گههشتييه دهقرا (قرن الثعالب).

ل وى جهى دوير ژ مهكهه، و ل وى دهمى پيغهمبهري -سلاښ لى بن- د حالته كي نهفسى يى بهرتهنگ دا دژيا، وى سهري خو ب نك عهسمانى قه بلند كر، وى هند ديت عهروهك هاته هنداف، و جبريل د ناف دا بوو، جبريلي گوتى: خودى گوھ ل گوتنا ملله تى ته بو ته بوو، و كاني وان چ بهرسف دا ته، و خودى ملياكتى چپايان بو ته هنارت؛ دا تو وى فرمانى لى بكه ي يا ته دقيت، و ملياكتى چپايان گازی پيغهمبهري -سلاښ لى بن- كر و سلاښ دا يى، و گوتى: نهى موحه ممد، خودى گوھ ل گوتنا ملله تى ته بو ته بوو، و كاني وان چ بهرسف دا ته، و نهز ملياكتى چپايانم، خودى نهز بو ته هنارتيمه، دا تو وى فرمانى ل من بكه ي يا ته دقيت، قيجا نه گهر ته بقيت نهز دى هردو چپايان ب سهر وان دا ئينمه خواري؟

پيغهمبهري -سلاښ لى بن- گوتى: نه، هيقييا من نهوه خودى هندك مروقان ژ پشتا وان بيننه دهر په رستنا خودى ب تنى بكهن، و چو شريكان بو وى چي نهكهن.

ل ده‌قرا (قرن الثعالب) ژ نوي هشتين وي هاتنه سهري، و وي زاني نهوي رټکا خو يا خه‌لت کري، و جاره‌کا دي زقري رټکا دورست و بهر ب مه‌که‌هي څه چوو.

نوکه نهو چ بکه‌ت؟

خه‌لکي طائفي ب کريتترين ره‌نگ بهرسفا وي دا، و نهو ژ باژټري خو ده‌ريخت، بيي نعباره‌کي بده‌نه وان نه‌خلاق و عورف و عه‌ده‌تان بيي عه‌ره‌ب پي هاتينه نياسين د قه‌درگرتنا ميتقاني دا..

جاره‌کا دي بزقريته مه‌که‌هي؟ ناخري مه‌که‌ه ههر نهو مه‌که‌هه يا نهو ژ بهر خه‌لکي وي ره‌قي، و نوکه پشتي ته‌قه‌فيان نهو ئينايه سهري يا ئينايه سهري، چاوا نهو دي زقريته مه‌که‌هي؟ مسوگر قوره‌يشي پتر دي لي بسته بن، و نه‌بوو طالب نه‌مايه به‌ره‌قانيبي ژي بکه‌ت، څيچا نهو چ بکه‌ت؟ مه‌که‌هي و طائفي هه‌ردووان به‌پيلت و بو خو قه‌ستا جه‌که‌کي دي ل عه‌ردي خودي بي به‌رفره‌ه بکه‌ت؟ و زه‌يدي ئيشاره‌ت بو څي چهندي دا بي ده‌مي ديتي نهو بي بهر ب مه‌که‌هي څه دزقريته، ئينا گوټي: چاوا تو دي زقريته مه‌که‌هي و تو ژ بهر خه‌لکي وي بي ده‌رکه‌فتي؟ پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوټي: نه‌ي زه‌يد! خودي رټکه‌کي بو څي يا تو دبيي دي بينت، و نهو ههر دي ديني خو و پيغهمبهري خو ب سه‌ريخت.

بربارا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو بوو نهو بزقريته مه‌که‌هي، به‌لي چاوا بزقريته، نه‌گر هوسا نهو بزقريته قوره‌يشي دي پتر نه‌خوشيبي گه‌هينني، و دوپر نه‌گره نهو ههر نه‌هپلن نهو بچته د مه‌که‌هي دا، مانن ب (قياساتين سياسي) نوکه نهو وي د سه‌ر و به‌ره‌کي زيده لاواز دا دبورت، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب شاره‌زايا خو نه‌ف چهنده دزاني، له‌و ده‌مي نهو دچته د مه‌که‌هي دا دقريت وي هپزه‌ک هه‌بت ل پشتا وي بت، مه‌نعا قوره‌يشيان ژي بکه‌ت، چ بکه‌ت؟

وي برپار دا به‌ري بيته د باژټري مه‌که‌هي دا نهو هپزه‌کا (موعته‌به‌ر) ل نک قوره‌يشيان ب لايي خو څه بکيشت، جه‌ي نه‌بوو طالبي بگرت؛ دا قوره‌يشي هزر نه‌که‌ن نهو شکه‌ستي بي زقري، څيچا وان چ بڅيټ د گه‌ل وي بکه‌ن.. پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گه‌ل زه‌يدي چوو شکه‌فتنا (حرائي) ب ره‌خ مه‌که‌هي څه، پاشي وي ب دزي څه هنارته ب دويغ

زه لاهمه کي (خوزاعي) را، و نهو هنارته نک (موطعمي کورئ عهدي) مهزني بابکي (نهوفه لیبیان) ژ قوره يشیيان، و گوئی: بیژئ موحه ممد دخوازت ل سهر بهختی ته بیته د مهکه هی دا، کانی توج دبیزئ؟

و بهری نهز بهرسقا وی بو ههوه فه گپرم، من دقیت سهرهاتییه کا کورت بو ههوه فه گپرم، دا شاره زاییا سیاسی یا پیغهمبهري -سلاف لی بن- بو ههوه ئاشکرا بیت، و بزنان کانی وی چاوا شول دئبخستنه بهریک..

ل سهر زه مانئ باپیرو پیغهمبهري عهدلموططه لیبی، هه فزکییه ک د ناقبه را نوفه لی (مهزني بابکي نهوفه لیبیان) و عهدلموططه لیبی (مهزني بابکي هاشمیيان) دا چیبوو، مهسه له گه هشته هندئ عهدلموططه لیبی هه وارین خو گه هاندنه خالین خو یین خه زره جی ل یه تریئ، خه زره جی چه کدار هاتنه مهکه هی و ب ره خ که عبئ فه دانا و هنارته ب دویش نوفه لی را و گه لی کرن و داخواز ژئ کر نهو نیزیکی خوارزایئ وان عهدلموططه لیبی نه بن، و ل وی ده می گاغا خوزاعیيان (دوژمنین دیرؤکی یین قوره يشیيان) دیتی خه زره جی د هه وارا خوارزایئ خو هاتن، نهو چوون په یمانه ک د گه ل مهزني هاشمیيان عهدلموططه لیبی گریدا، و بوونه هلیفین وی؛ دا که ربین (بهنو نهوفلیپین قوره يشی) پتر فه بین. گاغا نهوفه لیبیان دیتی پشت بوو عهدلموططه لیبی ل مهکه هی و ژ دهرقه ی مهکه هی ژئ چیبوو نهو نهو تریان ئیدی نه یاره تییا عهدلموططه لیبی بکن، و خو بو وی چه ماند.

پیغهمبهري -سلاف لی بن- گاغا قیای بیته د مهکه هی دا چ کر؟

زه لاهمه کي خوزاعي هنارته نک مهزني نهوفه لیبیان، و گوئی: موحه ممدی دقیت تو بهختی خو بدهیی دا سهر بهست بیته د مهکه هی دا. و دانا بهختی (یان: ئیجاره) ئیک ژ وان عورف و عده تان بوو یین عه ره بان ب گشتی و قوره يشیيان ب تاییه تی پیگیری پی دکر، یه عنی: ههر وهکی پیغهمبهري -سلاف لی بن- دقیا ب قئ قاصدیئ ئیشاره ته کي بده ته قوره يشیيان ب گشتی و نهوفه لیبیان ب تاییه تی کو بلا نهو هزر نه کهن موحه ممد بی مایه بی خودان و وان چ دقیت دئ وئ د گه ل وی کهن، خوزاعی نهوین دوهی بووینه پشت بوو عهدلموططه لیبی، و خه زره جی ژئ نهوین ب چهک فه هاتینه هه وشا که عبئ -و نهو تشته کي

مهزن بوو ل بهر قوره يشيان- هيشتا دساخن، و په يمانا وان د گهل عه بدل موططه لبي ژي هيشتا نه هاتيه شکاندن.. څيچا نهی مهزني نهوفه لبيان توچ ديپزي؟

به لکي ټيک بيژت: ماده م وده سا بوو ما بوچي پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- ټيکسه ر بهختي خوزاعيان نه دخواست؟ ما دا بوچي بهختي نهوفه لبيان خوازت؟

د بهرسفي دا دي بيژين: د عورف و عهده تين عه شيره تي دا بابکين هاشمي و عه بدشه مس و نهوفلي ل ټيک ريزي بوون، و نهو بلندتر بوون ژ خوزاعيان، و پشتي نه بوو طالب نه ماي مهزنييا مه که هي ب تمامی کهفته دهستي نه بوو سوفياني کو نه څيچرکي عه بدشه مسي بوو، و نهو که سي بيت بهر انبه ر نه بوو سوفياني راوه ست دڅييت ل دويث عورفي عه شيره تي بي ژ وي کي متر نه بت، لهو پينغه مبهري موطعمي کورې عه دي بي نهوفه لي هلبژارت دا ل مسته وايي نه بوو سوفياني بت.. و موطعم ب شاره زاييا خو د مهسه لي گه هشت، لهو ټيکسه ر و بي څه مان گوته زه لامی خوزاعي: هره بيژه موحمه دي بلا بيته مالا من!

پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- ژ شکه فتا حرائي هاته مالا موطعمي، ب شه شي ما ل و پري، گاڅا بوويه سپيده موطعمي هنارته ب دويث ههر حه فت کورين خو را و گوته وان: شيرين خو هلگرن، و د گهل من وهرن، پاشي گوته پينغه مبهري -سلاڅ لي بن-: وهره دا بچينه که عبي، گاڅا گه هشتي نه که عبي، پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- طه و اف کر پاشي دو رکاعه تين سونه ت کرن، و موطعمي ب ههر حه فت کورين خو څه حه رسي لي دکر.. گاڅا نه بوو سوفياني نه ف چنده ژي ديتي، ب نک څه چوو و گوته: ته باوهری پي نينا يه يان ته بهختي خو دا بي؟ وي گوته: من بهختي خو بي دا بي. نه بوو سوفياني گوته: ماده م وده سا يه کهس بهختي ته ناشکينت.

و موطعمي د ناڅ قوره يشيان دا گازی کر: گه لي قوره يشيان! من بهختي خو بي دايه موحه ممه دي کهس نيژيکي وي نه بت. پاشي نهوي ب کور څه پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- بر گه هانده مالا وي، و ټيدي کهس نه و پريا خو نيژيکي پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- بکه ت.. و پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- نه ف هه لويس تي موطعمي ژ بير نه کر، رږژا شه ري به دري چي بووي، و موسلمانان هه فت قوره يشي نيخسیر کرين، پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- گوته:

ټگهړ موټعمې کورې عهډې یې ساخ با و وی داخواز ژ من کربا ټهز فان ټیخسیران
ههمیبیان بهردهم، سهړ خاترا وی ټهز دا وان ههمیبیان بهردهم!
بهلې موټعم بهری هنگی ل سهړ کوفری مربوو.

موعجزهيا ئيسراء و ميعراجي

پشتي مرنا نه بوو طالبي و خهديجايي، و پشتي زقرينا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ژ باژپري طائيفي، حال ل پيغه مبهري -سلاف لي بن- زیده تر بهرتهنگ بوو، و کافران پتر نه خوښي گه هاندني، و ل وی دهمی خودی و هسا ههز کر نیک ژ مهزنترين موعجزهيا نيشا پيغه مبهري -سلاف لي بن- بدهت، نهو ژي موعجزهيا (ئيسراء و ميعراجي) بوو.

موعجزهيا ئيسراء و ميعراجي:

نهف موعجزه وهکي هندهک زانايين سيره تي شه دگوهين، ل هه يفا رهجه بي ژ سالا دوو اودي پشتي ده سپيکرنا گزييا ئيسلامي چي بوو بوو، و نه گهر پترييا موعجزهيا بين پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل سهر داخوازا هه فريکان پهيدا بن، موعجزهيا ئيسراء و ميعراجي قه درگرتهک بوو ژ لايي خودي شه بو پيغه مبهري بي بي نهو يان که سه کي دي وي چهندي بخوازت. و موعجزهيا ئيسراء و ميعراجي ب قورئاني و سوننه تي ثابت بوويه، و گه لهک هه ديسين دورست د قي دهر باره يي دا هاتينه ريوايه تکرن.

راوه ستانهک د گهل قاي موعجزهيا:

ئيسراء و ميعراج، ژ ههر لايه کي شه يي مروث بهري خو بده تي، گه شته کا عنتيکه و په رده در بوو، ب تايه تي ل نک وان مروثان يين باوه ريبا وان نه يا دورست، و نه صلي گريکي ل نک وان نهو نهو عه قلي خو دکنه ته رازي بو کيشانا مه سه لين عه قيدي، و نهو ژ بييرا خو دبهن کو (عه قل) تشته کي سنوردايه خودي يي ئافراندي، و نه تشته کي (مه نطقيه) نه م (مه خلوقه کي) بکهينه ته رازي بو کيشانا کارين (خالقي).. و هه تا کو نهو يين ب عه قلي دخورن، بزنان کو نابت عه قل بته ته رازي بو کيشانا راستي يين شه رعي و يين کهوني ژي، نه م دي پسياره کي کهين: نه ري ل وي دهمي موعجزهيا ئيسراء و ميعراجي چي بووي، نه گهر مه گو تبا مروثي ژ هه ميبان عه قلدارتر: دهمهک دي ئيت مروث دي شيت ب دهمه کي کيمتر ژ سه عه ته کي ژ مه که هي فرت و چته قودسي.. به رسقا وي دا چ بت؟

مسوگهر نهو دا بيژت: نهغه تشته کي بهرعهقل نينه.. و نهو ب خو ل شي زهمانی مه بچويک ژي باوهريبيي ب شي مهسلي دئين، چونکي نهو تشته کي گهله کي بهرعهقله.

مهعنا: حوکمي عقلی دوهی و يی نهقرؤ د نيک مهسلي دا هاته گوهارتن.

تشته کي دی: علمي مه يی نوکه ديژت: نهغ عهردی نه م ل سهر پشتی دژين، د گهل شي ههمی گرانييا خو، د ساله کي دا وي (مهسافي) دبرت يا مروقه کي وهکی مه، د گهل سشکيا خو، د (۲۵) هزار سالان دا دبرت..

نهری نهگهر ته نهغ گوته گوتبا مروقي ژ ههميان عهقلدارتر بهری چند سهد سالهکان نهو چ بهرشي دا دهته ته؟

نمونهيهکا دی يا پتر بهرچاف: نهغ سهعتين نه م دکينه دهستين خو، سي ميل تيدا ههنه، نهو (مهسافا) نهو دبرن هندي نيکه، بهلي هتا ميلي سهعتان جاره کي شي مهسافي دبرت، ميلي دهقيقان دوازه جاران وي مهسافي دبرت، و هتا ميلي دهقيقان جاره کي شي مهسافي دبرت، ميلي ثانيان شيست جاران وي مهسافي دبرت..

مهعنا: د شغ و روژهکان دا، ميلي سهعتان ب تنی (۲) جاران شي مهسافي دبرت، و يی دهقيقان (۲۴) جاران وي مهسافي دبرت، و يی ثانيان (۱۴۴۰) جاران عهيني مهسافي دبرت، و دا شي مهسافي د خيالالا خو دا مهزن بکين، هزر بکين سهعتهکا مهزن يا ههی، و مروقهک يی ل سهر ميلي سهعتان يی روينشستيه، و نيکی دی ل سهر ميلي ثانيان، و ههردووان پيکقه دا ری، د بيست و چار سهعتان دا يی نيکی ب تنی دو جاران دی زفرت، و يی دووي (۱۴۴۰) جاران دی زفرت، و مهسافه عهيني مهسافيه.

ههر کهسه کي تو شي نمونه يی بيژيی، دی بيژته ته: نهغه تشته کي بهرعهقله و نه يی موسته حيله.. باشه، نهو مهسافا نيک ژ مه ب پيان د ههيقه کي دا دبرت، نيکی دی يی ل تورمبيلي سويار ب روژه کي دبرت، و نهوي ل طه ياري سويار ب سهعته کي دبرت، نهغه ژي تشته کي بهرعهقله، چونکي (لهز) چند يا زيده تر بت (مهسافه) دی يا کورتر بت.. قاعیده يی علمي مه شي چندی (ئيسبات) دکهت، باشه هيزا خودی يا بي توخوب دهمی لهزی ب ريقه دبهت هوه دقيت (مهسافه) چند يا کورت بت؟ پيغمبر -سلاف لي بن-

پشتی ژ سهفرا خو یا عنتيکه زڅړی، دبیترت: من دیت هیشتا جهی من یی گهرمه و سار نه بوویه!!

و دهمی وی به حسنی څی سهراتیا عنتيکه بو خه لکی کری، ئیک ژ وان زوی چوو نک نه بوو به کری و گوتی: هه قالی ته یی دبیترت کو نهو شفیدی یی چوویه قودسی و یی زڅړه څه ژی.. نه بوو به کری گوتی: نه گهر وی وه گوت بت، نهو راست دبیترت! بهلی، نه بوو به کر باوهر دکت کو وحی بو موحه ممدی -سلاف لی بن- د گاقی دا ژ عسمانی دئیتته خوار، څیتجا بوچی نهو باوهر ناکت کو د شه څه کی دا نهو بو قودسی دی ئیتته برن، و جاره کا دی دی زڅړه څه؟

ئیسرائی ژ کیه دهست پلا کر بوو؟

ل دژر دهست نیشان کرنا جهی ئیسرائی ژی دهست پی کری، چند گوتنهک هه نه، ژ وان: - بوخاری حه دیسه کی ژ نه نه سی کورئ مالکی څه دگوهیترت، و تیدا هاتییه کو پیغهمبه ر -سلاف لی بن- د مزگه فتی څه بوو، ل نیزیکی به ری رڅش.. - د ربوایه کا دی دا ژ (نه بوو ذهرری) هاتییه څه گوهاستن، تیدا هاتییه کو پیغهمبه ر -سلاف لی بن- ل مالا خو بوو ل مه که هی دهمی جبریل هاتی و نهو برییه ئیسرائی. - و د ربوایه ته کی دا ل نک و اقدی هاتییه کو پیغهمبه ر -سلاف لی بن- ل گه لییی (نه بوو طالبی) بوو، ل وی جهی یی کافران نهو و مالباتا وی لی کومکرین و (حصار) دانایه سهر.

- و طه به رانی ل جهه کی ژ دوتما ما پیغهمبه ری (ام هانی) څی څه دگوهیترت، دبیترت: پیغهمبه ر -سلاف لی بن- شه قا ئیسرائی ل مالا مه بوو.

و کومکرن د ناقهه را څان هه می ربوایه تان دا -وه کی زانایئ نافدار ئبن حه جهر دبیترت- ب څی رهنگییه: پیغهمبه ر -سلاف لی بن- ل مالا (ام هانی) څی بوو، و مالا وی ل گه لییی (نه بوو طالبی) بوو، و دهمی پیغهمبه ر دبیترت: (مالا من) مه خسه د پی نهو ماله یا نهز لی.. ل ویری جبریل هاتی، بانئ خانی شه قکر، و نهو ژ مه زلی هالاند و بره که عبی، و

هيشتا خهوي چاځين وي بهرنه دای وي نهو راکره شه، و ل (بوراقی) سويار کر، و بهر ب قودسي شه بر.

و بهري پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل بوراقی بيته سويار کرن، موعجيزه يه کا دی يا مهزن ب سهري وي هات، نهو ژي موعجيزه يا شه کرنا سنگي وي و پاڅرکنا دلی وي بوو.. قی چهندي ئيمامي بوخاری ژ (مالکي کوري صه عصه ي) شه دگوهيترت، ديترت: جبريلي تهسته کا زپري يا تزي باوهري ئينا و سنگي پيغهمبهري -سلاف لی بن- کهرکر و دلی وي ئينادهر، شويشت و تزي باوهري کر، پاشي زفرانده جهی وي.. و د ربوايه ته کي دال نک موسلمي ديترت: دلی من ب ئاڅا زه مزه مي شويشت..

و ههر چاوا بت، شويشتنا دلی نيشانا پاڅري و زيده کرنا باوهري بيته.

پيغهمبهري -سلاف لی بن- ديترت: پاشي نهزل دهواره کا سپي هاتمه سويار کرن، و پاشي جبريلي نهز برم.. و نهف دهواره نهو بوو يا کو ديترتي: (بوراق) و ديترتي (بوراق) ژ بهر ئيک ژ دو مه عنايان: بوراق يه عني: خودان بهريق، ژ بهر کو نهو يا سپي بوو نهوي گهش دکر و دله معي. يان ژي ژ بهر لهزا وي يا زيده نهو وهکي بوريسيبي (بهري) بوو.

پيغهمبهري -سلاف لی بن- و هه قالی وي جبريل ژ مه که هي ده رکفتن، و نهو دهوارا خودی بو پيغهمبهري خو چيکري (بوراقی) خوشتقيبي وي گه هانده (بهيتولمه قودسي) و وي ل ويږي دو رکاهه تين نقیزي ل بهراهيا پيغهمبهريان کرن.

و نقیزي کرنا پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل قودسي تشته کي مه شه ور بوو ل نک صه حاييان، لهو عومه ري کوري خه ططابي ده مي چوويه شامي؛ دا کليلين قودسي وهرگرت، نهو چوو پيشيا مزگه فتی و گوت: نهز دي نقیزي ل وي جهي کهم يي پيغهمبهري -سلاف لی بن- نقیزي لی کري.

و هيشتا پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل مزگه فتا (نه قصايي) جبريلي ئامانه کي مه يي و ئيکي شيري بو وي ئينا، و ژي خواست نهو ئيک ژ ههردووان بو خو هلبترت، وي ئاماني شيري هلبترت، هنگي جبريلي گوتي: بهري ته بو فطره تي هاته دان، و نه گهر ته مه ي هلبترتبا ئومه تا ته دا دسه ردا چت.

و دبت که سه‌ک ل قیڑی پسیار بکهت و بیژت: چاوا پیغمبه‌ری مه هه‌می پیغمبه‌ری بن دی -سلاف لی بن- ل عسمانان ساخ دیتن و ئەو ب خو ل عه‌ردی یین مرین، و هاتینه فه‌شارتن؟

بۆ به‌رسف دی بیژین: خودی رحین وان ل عسمانان ئاماده کرن، و ب ره‌نگی له‌شین وان ئینانه به‌رچاڤ.. یه‌عنی: له‌شین وان هه‌ر د قه‌برین وان دا بوون، و ئەو له‌شین ل عسمانی هاتینه دیتن خودی -خودانی شیانین بی توخوب- بۆ رحین وان هنگی ئاماده کرن، دا پیشوازییا پیغمبه‌ری مه -سلاف لی بن- بکهن، وه‌ک (ته‌شریف) و قه‌درگرتن بۆ پیغمبه‌ری.

و د حه‌دیسا ئەه‌سی دا هاتییبه: ((وبعث له آدم فمن دونه من الأنبياء)) یه‌عنی: ئاده‌م و ئەو پیغمبه‌ری بن دی و بن وی دا بۆ وی هاتنه زیندیگرتن.

ل عسمانی دووی:

پاشی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- د گه‌ل هه‌قالی خو جبریلی چوو عسمانی دووی، و ب وی ره‌نگی ده‌رگه‌ی عسمانی دنیا بی بۆ وان قه‌بووی، ده‌رگه‌ی عسمانی دووی ژی بۆ وان قه‌بوو، و ئەو چوونه ژۆر، ل ویری وان عیسا و یه‌حیا دیتن، و ئەو هه‌ردو کوپ خاله‌تین ئیکن، پیغمبه‌ری سلاف دا وان، وان گۆت: ب خیر بیت برای چاک و پیغمبه‌ری چاک.

و د حه‌دیسه‌کی دا یا ئەحمه‌د و موسلم و ئبن حبان قه‌دگوه‌یزن، پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- سالۆخه‌تی عیسای ئاشکه‌را دکه‌ت، و دبیزت: ئەو زه‌لامه‌کی سۆر و سپی بوو، دی بیژی وی گافی ژ سه‌رشوی ده‌رکه‌فتبوو، بی زلام باش بوو، سه‌ری وی بی خه‌له‌ک بوو، و چاقین وی دگر بوون، و ناقلین وی دپان بوون.

ل عسمانی سیی:

پاشی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- بۆ عسمانی سیی هاته بلندگرتن، جبریلی داخوزا قه‌کرنا ده‌رگه‌ی کر، گۆته‌ی: تو کی یی؟ وی گۆت: ئەز جبریلیم، گۆتنی کی د گه‌ل ته‌یه؟ وی گۆت: موحه‌مه‌د، گۆتنی: جابا وی هاتییبه هنارتن؟ وی گۆت: به‌لی، گۆتن: ب خیر بیت، چیتربن میتانه بۆ مه‌ دئیت، پاشی ده‌رگه‌ه بۆ هاته قه‌کر، پیغمبه‌ری -سلاف لی

ل عهسمانئ حهفتئ:

پاشی ئەو بەر ب عهسمانئ حهفتئ قه چوون، و ل ویرئ وان ئیبراهیم دیت، جبریلی گۆتی: ئەقە بابئ ته ئیبراهیمه، سلاقی بدئ، وی گۆت: من سلاف دایئ، وی بهرسفا من دا و گۆت: ب خیر بیی کورئ چاک و پیغمه مبهري چاک..

و د سالۆخه تی ئیبراهیمی دا، موسلم هه دیسه کی قه دگوهیتز، تیدا هاتییه: پیغمه مبهري -سلاف لی بن- دیبئرت: ئەز ژ هه می عه یالی وی پتر یئ ب وی قه چوویم. و ترمذی ژ ئبن مه سعوروی قه دگوهیتز، دیبئرت: ل شه فا معراجئ من ئیبراهیم دیت، وی گۆت: ئەی موحه ممه د، سلاقین من بگه هینه ئوممه تا خو، و بیئئ: ئاخا به حه شتی یا خو شه، و ئاقا وی یا شرینه، و توفچینی وی ئەف گۆتنه یه: (سبحان الله والحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر).

ل (سدره المنتهی):

پیغمه مبهري -سلاف لی بن- عهسمانئ حهفتئ ژئ هیلا، و بهر ب (سدره المنتهی) یئ قه چوو.. و ئەو جهه که -وه کی ئیمامئ نه وه وی دیبئرت- علمئ ملیاکه تان لی رادوه ست، و کهس ژ پیغمه مبهري پیقته تر -سلاف لی بن- ژئ نه بۆرییه.

پیغمه مبهري -سلاف لی بن- دیبئرت: پاشی ئەز هاتمه بلند کرن، بو (سدره المنتهی)، من دیت فیتیعی وی هندی جهرکین باژیرئ هه جهرینه، و به لگین وی هندی گوهین فیلانیه، سوباره ک ل بن سیبه را وی سه دسالان دئ چت هه تا خلاس بکه ت، جوانییا وی جهی ژ خودئ پیقتر کهس نه شیت سالۆخ ده ت، ل وی جهی پیغمه مبهري -سلاف لی بن- هند هاته بلند کرن هه تا وی گوهد ل دهنگئ قه له مین قودره تی بووی، ههر وه سا ل وی جهی پیغمه مبهري -سلاف لی بن- جبریل ل سه ر په نگئ وی یئ دورست دیت، دیبئرت: شه ش سه د په ر پیقته بوون، و جلکه کی قودره تی ل بهر بوو و وی ناقبه را عهرد و عهسمانان تژی کربوو.

پیغمه مبهري -سلاف لی بن- گۆت: من چار روپیار دیتن، دو دئاشکه را بوون، و دو دقه شارتی، من گۆته جبریلی: ئەقە چیه؟ وی گۆت: ئەو هه ردویتن قه شارتی دو روپیارتن به حه شتینه، و یتن ئاشکه را نیل و فوراتن.

و مه‌خه‌سه‌د ب نيل و فوراتي نه‌وه نه‌صلی وان ژ ویرتییه، نه‌کو نوکه نه‌و ژ ویری دزین، وده‌کی تو ئیشاره‌تی بده‌یته نامانه‌کی تژی ئاف و بیژی: نه‌فه ژ کانیتییه.

ل به‌حده‌شتی:

ئیمام نه‌حمده‌د حه‌دیه‌سه‌کی فه‌دگوه‌یزت، تیدا هاتییه کو پیغهمبه‌ر -سلاف لی بن- بو به‌حده‌شتی هاته‌برن، وی هنده‌ک گومبه‌تین لولئوی تیدا دیتن، ئاخا وی مسک بوو، دهنه‌گه‌ک ژ ره‌خی هاتی، وی پسیار کر: نه‌فه چیه؟ گوتی: نه‌فه بیلاله..

و بوخاری ژ نه‌نسی فه‌دگوه‌یزت کو پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- رو‌بباره‌ک ل به‌حده‌شتی دیت، ل هه‌ردو ره‌خان، ل به‌ر لیقا ئافی خیفه‌تین لولئوی دقه‌دای بوون، ئاخا وی مسک بوو، وی پسیار کر: نه‌فه چیه؟ جبریلی گوتی: نه‌فه که‌وشره نه‌وا خودی دایه‌ته.

و د حه‌دیه‌سه‌کا دی دا یا ئیمام نه‌حمده‌د فه‌دگوه‌یزت هاتییه کو بیهنه‌کا خو‌ش هاته پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- وی پسیار کر: نه‌فه چ بیهنه؟ جبریلی گوت: نه‌فه بیهنه خداما کچا فیرعه‌ونییه، جاره‌کی شه ژ ده‌ستی که‌ت، وی گوت: ب ئافی خودی.. کچا فیرعه‌ونی گوتی: ته به‌حسی بابی منه؟ وی گوت: من به‌حسی خودییه، خودای من و یی ته و یی بابی ته. وی گوت: ما ژبلی بابی من ته خودایه‌کی دی هه‌یه؟ وی گوت: به‌لی (ئه‌للاه) خودای من و یی بابی ته‌یه! گا‌فا فیرعه‌ونی سو‌جبه‌تا وی زانی، هنارته ب دویش را، و گوتی: ژبلی من ته خودایه‌کی دی هه‌یه؟ وی گوت: به‌لی، ئه‌للاه خودای من و خودای ته‌یه.. هنگی فیرعه‌ونی بریار دا ئاگره‌ک بیته خو‌ش‌کرن، و عه‌یالین وی ئیک ئیکه ل به‌ر چاقان هاقیتنه د وی ئاگری دا، پاشی دؤرا وی هات، وی گوته فیرعه‌ونی: من داخو‌ازه‌کا ژ ته هه‌ی، گوتی: چیه؟ وی گوت: نه‌ز هه‌ز دکه‌م تو هه‌ستی‌کین من و بین عه‌یالی من کوم که‌ی، و ل جبه‌کی فه‌شیری! وی گوت: باشه.. و گا‌فا دؤرا وی هاتی، و نه‌و هاتین دا وی ژی به‌اقینه د ئاگری دا، وی بچوبکه‌کی ب شیر هه‌بوو، هه‌ر وده‌کی نه‌و ژ به‌ر بچوبکی خو‌یی سا‌قا پیچه‌کی دودل بوو، ئینا خودی بچوبکی وی ب نه‌زمان ئیخست و وی گوته ده‌یکا خو: دادی! خو به‌اقیشه ئاف ئاگری، عه‌زبا دنیایی ژ یا ئاخه‌تی ب سانه‌یتره.

د حه‌ديسه‌کا دی يا دورست دا هاتييه: پيغهمبهر -سلاډ لى بن- دببټرت: د به‌حشتمى دا ده‌نگى خواندنه‌کى هاته من، من پسيار کر: نه‌فه کييه؟ گوتن: نه‌فه حارثى کورئ نوعمانيه، نه‌فه‌يه باشى، نه‌فه‌يه باشى.. و دببټرن: نه‌و باشتربن مروث بوو بو ده‌يکا خو، و گه‌له‌ک قه‌درئ وى دگرت.

و بوخارى و موسلم ژ جابري فه‌دگوهټيزن، کو پيغهمبهرى -سلاډ لى بن- قه‌سره‌کا سپى ل به‌حشتمى ديت، وى پسيار کر: نه‌ف قه‌سره بو کييه؟ جبريلى گوتئ: نه‌و بو عومه‌رى کورئ خه‌ط‌طابيه.

ل جه‌هنه‌مى:

پيغهمبهر -سلاډ لى بن- دببټرت: من سه‌ره‌رشتکارئ جه‌هنه‌مى ديت، نه‌و ملياکه‌ته دببټرنئ: (مالک، خازن جه‌نم).

و نيمام نه‌حمد حه‌ديسه‌کى ربوايه‌ت دکه‌ت کو پيغهمبهرى -سلاډ لى بن- ل جه‌هنه‌مى هنده‌ک مروث ديتن، گوشتئ که‌له‌خين مرار دخوار، وى پسيار کر: نه‌ي جبريل، نه‌فه کينه؟ وى گوت: نه‌فه نه‌ون بين گوشتئ مروثان دخون، يه‌عنئ: غه‌يبه‌تا مروثان دکهن.

هه‌ر وه‌سا پيغهمبهر -سلاډ لى بن- د به‌ر کومه‌کا مروثان را بوړى، نه‌و دهاتنه عه‌زابان: هنده‌ک نينوکين سفرى ب وان فه هه‌بون، وان سه‌ر و چاټين خو پى دسه‌ل‌خاندن و چه‌رم زئ فه‌دکر، پيغهمبهرى -سلاډ لى بن- پسيار کر: نه‌فه کينه؟ جبريلى گوت: نه‌فه نه‌ون بين گوشتئ خه‌لکى دخون، يه‌عنئ: غه‌يبه‌تئ دکهن، و به‌حسئ نامويسا وان دکهن.

و وى هنده‌ک زه‌لامين دى ديتن، ليتين وان ب مه‌قه‌سپن ناگرى دهاتنه شه‌قکرن، گوت: من پسيار کر: نه‌فه کينه؟ جبريلى گوت: نه‌فه خوتبه‌خوينين نوممه‌تا تنه، نه‌ويتن باشيئ نيشا خه‌لکى دده‌ن، و خو ژبير دکهن.

حده‌يسه‌ک و خه‌ونه‌ک:

ب هه‌لکه‌فتنا چوونا پيغهمبهرى -سلاډ لى بن- بو جه‌هنه‌مى و به‌حسکرنا وى ژ هندک ره‌نگين عه‌زابا جه‌هنه‌ميبان، مه‌ دقبت ل قيرئ حه‌ديسه‌کى بينين يا بوخارى و موسلم ژ (سه‌موره‌يئ کورئ جوندوبى) فه‌دگوهټيزن، تيدا به‌حسئ خه‌ونه‌کى دټيته‌کرن، يا پيغهمبهرى

-سلاښ لى بن- ديتى، و خهونين پيغهمبهران وهحييه، و بهلكى هندهك كهس هزر بكهن،
ئهف سهرهاتييه ل شهقا معراجي چيپووبوو، و نهو ب خو وهسا نينه، بهلكى نهو
خهونهك بوو بو پيغهمبهري -سلاښ لى بن- هاتييه نيشادان..

سهموره ديپت: پيغهمبهري -سلاښ لى بن- گوت: شقيدي من دديت ههر وهكى دو
زهلامان نهز بهر ب عهردي پپروژ شه دبرم، من ديت زهلامهك يي روينشتى بوو، و ئيكي دي
ل هنداف سهري وي بوو، كهلالابهكي ناسنى د دهستان دا بوو، دكره د گهلاليشكا وي را و
دكيشا و لاما وي شفق دكر، و هتا پاتكي دبر، پاشى دينا دهر و رهخي دي ژى وه لى
دكر، هتا نهف رخه شفق دكر، رهخي دي خو ليكددا.. من گوت: نهفه چييه؟ وان ههر دو
زهلامان گوته من: ببوره.

ئهز د گهل وان دچوم، من ديت زهلامهك يي دريژكريبه ل سهر پشتي، و ئيكي دي
ل هنداف سهري وي يي پراوهستاي بوو، بهرهك يان كهفرهكي مهزن د دهستان دا بوو ل سهري
وي ددا، بهري وي دكته، هتا نهو دچوو بهري سهري وي مروقي رازاي ساخ دبوو شه، جارهكا
دي وي نهو بهر لى دداهه.. و كاري وي ههر نهفه بوو، من پسيار كر: نهفه چييه؟ وان
ههر دو زهلامان گوته من: ببوره. و نهز د گهل وان دچوم..

من ديت ئاهاهييهك وهكى تهنويري هاتبوو ئاكارن، سهري وي يي تنگ بوو، و بني
وي يي فرهه بوو، د بن دا ئاگرهكي هلكري ههبوو، و تزي وي ئاهاهي ژن و ميرين رويس
بوون، گاڤا ئاگر دهاته خوشكرن نهو بلند دبوون، هتا نيزيك بوو دهركهفن، و دهمي ئاگر كيم
دبوو جارهكا دي نهو دكهفتنه بني.. من گوت: نهفه چييه؟ وان ههر دو زهلامان گوته من:
ببوره.

ئهز چوم، من روپبارهكي ژ خونيني دديت زهلامهك تيدا بوو، و ئيكي دي ل هنداف
وي ل سهر ليڤا ئاڤي يي پراوهستاي بسوو، تزي د دهستي دا بهر ههبوون، گاڤا وي زهلامى
د ئاڤي دا خو نيزيك دكر دا ژ روپباري دهركهفت، وي بهر ددانانتي، هتا دزڤراندنه جهي وي
يي بهري.. من گوت: نهفه چييه؟ ههر دو وان گوته من: ببوره.

ئەز دچوم، من مېرگه گا کەسک ددیت، دارهکا مەزن د ناڤ دا هەبوو، و پیرەمیرک ل بن قورمی وئ یی روینشتی بوو، تژی دۆر و پەخین وی زارۆک بوون، ژ وی ویشەتر زلامەک یی روینشتی بوو، ئاگرەک ل بەر دەستان هەبوو، وی هەر ئاگر خوش دکر..

هەردوووان ئەز ب سەر دارهکی دئبخستم، و ئەز دبرمە د خانییەکی ڤه، خانی ژ وی خانی من تازەتر نەدیتینە، من دیت ئەو یی تژی پیرەمیر و گەنج و ژن و زارۆک بوو، وان ئەز دەرئخسەم و بلندکرم، و ئەز کرمە د خانییەکی دی یی خوشتر ڤه، ئەو یی تژی پیر و گەنج بوو.

من گۆتە هەردوووان: هەو ئەف شەڤه ئەز باش گێراندم، بو من بیژن ئەڤه چ بوو من دیتی؟ وان گۆت: بلا! زەلامی ئیککی یی تە دیتی مرۆڤی دەرەوینە، دەرەوکی دئ کەت دەرەو وی د ناڤ خەلکی دا دئ بەلاڤ بت، ڤیجا ئەڤه حالئ و بیە هەتا رۆژا قیامەتی، پاشی یا خودی بڤیت دئ د گەل وی کەت.

ئەو مرۆڤی ل سەر پشتی درێژکری، مرۆڤهکە خودی قورئان یا نیشا دای، نە ئەو ب شەڤ وئ دخوینت، و نە ب رۆژ عەمەلی پئ دکەت، ڤیجا ئەوا تە دیتی د گەل وی دئیتەکرن هەتا رۆژا قیامەتی.

ئەوین د تەنوبری دا ئەون یین زناپی دکەن.

ئەوی د رووباری دا تە دیتی ئەو یی ریبایی دخوت.

و ئەو پیرەمیری ل بن قورمی داری ئیبراهیمە -سلاف لی بن- و ئەو زارۆکین ل دۆر وی کۆمبووین عەیالی خەلکینە.

ئەو زەلامی ئاگر خوش دکر، ئەو زیڕەڤانی ئاگرییە، و ئەو ئاگر جەهنەمە.

ئەو خانیی ئیککی یی تو چووین خانیی عامیین موسلمانانە، و خانیی دی یی شەهیدانە، و ئەز جبریلەم، و ئەڤه میکائیلە.. پاشی وان گۆتە من: سەری خۆ ڤاکە، من سەری خۆ ڤاکر وەکی عەورەکی من دیت، وان گۆتە من: و ئەڤه مالا تەیه. من گۆتە وان: بەپیلن دا ئەز بچمە مالا خۆ، وان گۆت: هیشتا عەمری تە یی مای، ئەگەر ئەو ب دویماهی هات، تو دئ چیبە مالا خۆ.

فهرکړنا نقيزان:

ژ تشتين مهزن يين ل شهفا معراجي چي بووين فهرکړنا ههر پينج نقيزان بوو. د حهديسه کي دا يا بوخاري و موسلم شه دگوهيزن، هاتيبه کو خودايي مهزن فهرمان ل پينغه مبهري خو کر کول شهف و روزه کان وي پينجي نقيزل سهر نوممه تا وي فهرکړن، پشتي پينغه مبهري -سلافا لي بن- زقري د بهر موساي را بوري، موساي پسيار ژي کر: نهر ي چ نه مر ل ته هاته کرن؟ وي گوت: روزه پينجي نقيزل. موساي گوتي: نوممه تا ته نه شيت روزه پينجي نقيزان بکن، نه زب خودي که مه من بهري ته خه لک يين جه رياندين، و من نه خوشي يين مهزن ژ سرائيليان ديتينه، بزقره پسياري ژ خودايي خو بکه دا نهو باري نوممه تا ته سفاک بکهت، ب قی رهنګي پينغه مبهري -سلافا لي بن- د ناقبه را خودايي خو و موسايي دا هات و چوو حه تا پينج نقيزين فهرز ماین، موساي گوتي: بزقره داخواري ژي بکه نهو هيشتا کيم بکهت، پينغه مبهري -سلافا لي بن- گوت: من هند داخواز ژ خودايي خو کرن نيدي نهو شهرم دکمه، هه ما هنده بهسه، نه ز دي رازي بم و خو ته سليم کهم.

دهمي پينغه مبهري -سلافا لي بن- بوري، خودايي وي گوتي: نه ي موحه ممه د، د شهف و روزه کان دا پينج نقيزن، و ههر نقيزهک ب ده هانه، نه شه پينجي، هه چيبي دلخ خو به ته خيره کي و نه کهت خيره ک دي بو وي نيته نفيسين، و نه گهر وي نهو کر دهه خيره دي بو نيته نفيسين، و هه چيبي دلخ خو به ته گونه هه کي و نه کهت چو گونه هه بو وي نايينه نفيسين، و نه گهر وي نهو کر گونه هه ک دي بو وي نيته نفيسين.

پشتي معراجي:

نه شه هندهک ژ سهرهاتييا معراجي بوو، وه کي د قورئان و حهديسين دورست دا هاتي، و پشتي نهو ب دويماهي هاتي، پينغه مبهري -سلافا لي بن- جاره کا دي زقري (بهيتولمه قدسي) و ل و پري جاره کا دي خودايي مهزن پينغه مبهري هه مي بو وي کومکرن، و دوباره وي نقيزل به راهيبيا وان کر. و ديسا نهو ل بوراقي سويار بوو و بهر ب مه که هي شه زقري. و پشتي نهو گه هشتييه مالا خو، و لي بوويه سپيده، پينغه مبهري -سلافا لي بن- ژ مال دهر نه کهفت، و خو شه دهر کر، ژ بهر کو وي دزاني نه گهر نهو قی سهرهاتييا خو بو ملله تي خو شه گيترت، نهو ژ وي باوهر ناکهن.

ئیمام ئەحمەد حەدیسەکی ژ ئبن عەبباسی قەدگوهیتز، دبیژت: دەمی پیغمبهر -سلاف لی بن- مایه ب تنی د مال دا، دوژمنی خودی ئەبوو جەهل د بهر مالا وی را بۆری، هاته نک و ب ترانه قه گۆتی: تشته کی نوی بو ته هاتییه؟ پیغمبهری -سلاف لی بن- گۆتی: به لی، وی گۆت: چیه؟ پیغمبهری -سلاف لی بن- گۆت: شقیدی ئەزی هاتیمه برن.. گۆت: بو کیشه؟ وی گۆتی: بو بهیتولمه قدسی، ئەبوو جەهل گۆت: و سپیدی تو زقریه شه؟ وی گۆت: به لی.

ئەبوو جەهل نه قیا بیژتی: دروه، ئەو ترسییا پیغمبهر -سلاف لی بن- ل گۆتتا خو لیقه بیت ئەگەر وی ئەف سوچه ته د ناف خەلکی دا به لاکر، گۆتی: باشه ئەگەر من ملله تی ته کۆمکر، ئەفا ته بو من گۆتی تو دئ بو وان ژ بیژی؟ پیغمبهری -سلاف لی بن- گۆتی: به لی..

ئەبوو جەهل رابوو دەرکەفت، و خەلک لی کۆمکر، و گاڤا خەلک کۆمبووین، ئەبوو جەهل گۆت: ئەوا ته بو من گۆتی بو ملله تی خو ژ بیژ. گاڤا پیغمبهری -سلاف لی بن- سوچه تا خو بو وان قه گپرای، خەلک عه جیگرتی مان، هنده کان ژ حیبه تییان دا دەستین خو لیکنان، و هنده کان مست ل سه ری خو دان، و کەسی باوهر نه کر.

نیشانین راستگۆیا پیغمبهری:

هنده ک ژ وان مرۆقان چو بوونه قودسی و وان دزانی کو پیغمبهر -سلاف لی بن- چو جارن نه چوویه ویری، لهو وان گۆتی: باشه تو دشیی سالۆخه تین مزگه فتی بو مه بیژی؟ و چونکی پیغمبهر -سلاف لی بن- ب شەف چو بوو قودسی و وی هزر نه ذکر پسپاره کا ب فی رهنگی دئ ژ وی ئیته کرن، لهو ئەف پسپاره ل نک وی یا غه رب بوو.

د حەدیسەکی دا یا موسلم قەدگوهیتز، پیغمبهر -سلاف لی بن- دبیژت: چو جارن وه کی وی جاری ئەز ته نگاف نه بویمه..

به لی خودایی عهرد و عهسمانان، ئەوی شیای پیغمبهری خو د شه شه کی دا به ته قودسی و ژ ویری راکه ته عهسمانان، و بزقرینته شه، ل بهر وی ئاسی نابت مزگه فتی بینته بهرچاقان دا ئەو سالۆخه تین وی ب دورستی بو کافرین ملله تی خو بیژت.. مزگه فت هاته بهر

چاقان و وي ب بهر فرهي سالوخته تين مرگهفتي بو وان گوټن، و چو ب وان نه ما وان گوټ: ب خودي وه صفکرنا وي يا دورسته.

نیشانه کا دی پیغمه مبهري -سلاډ لی بن- دانا بهر چاقین ملله تی خو راستگوټیا وی ناشکه را کر.. نیمامی بهیپه قی فه دگوهیزت، دبیت: ده می پیغمه مبهري -سلاډ لی بن- ژ قودسی زفریبه مه که هی، نهو د بهر کاروانه کی قوره یشیان را بوټی، پشتی نهو زفری و وی چیرو کا خو بو خه لکی مه که هی فه گپرای، و وان باوهر نه کری، وی گوټه وان: نیشانا من نه فه یه نه زل فلان جهی یی د بهر کاروانه کی هه وه را بوټیم، وان حیشره کا خو بهرزه کربوو، به لی فلان که سی نهو دیت و ل وان زفراند، هنده روژتین دی نهو دی گه هنه مه که هی، و حیشره کا رهنگ نه سمه ر یا ل بهرا کاروانی، جله کی ژ موی چیکری د گهل دو هافرانان یین ل سه ر پشتی.. و ده می نهو روژ هاتی یا پیغمه مبهري -سلاډ لی بن- گوټی، هه تا نیفرؤ خه لک ل سه ری رینکی مانه ل هیقیی، بهری بته نیفرؤ کاروان گه هشت و ب وی رهنگی یی پیغمه مبهري -سلاډ لی بن- گوټی، به لی د گهل هندي ژی قوره یشیان باوهری ب گوټنا وی نه ینا!!

باشبهنده کا فهر:

پشتی سه رهاتییا نیسراء و معراجی ب کورتی بو مه ناشکه را بووی، چهند خاله کین گرنه ل دویماهییی مه دقیت نیشاره تی بدهینی:

ټیک: گپرانا ناههنگان ل شهفا معراجی ب چی ناقی ههبت کاره کی دورست نینه، و دورست نینه مروژ روژ یان شهفا معراجی بو کرنا چو عیباده تان تایبهت بکهت.

دو: نهو کتیبیا ب ناقی معراجا بن عهباسی دټیته نیاسین، یا دورست نینه، و نهو ژ دره بو بن عهباسی دټیته پالان، و نهو یا تزیهه ژ تشتین نه دورست و بی بناخه.

سی: ټیک ژ مهزترین حکمه تین قی موعجیزه یا مهزن نهو بوو موسلمان و خودان باوهر -بهری کافران- بینه جهرباندن، کانئ باوهرییا وان ب گوټنا خودی و پیغمه مبهري وی جهنده، و د قی سه رهاتییی دا خودان باوهرین دورست ناشکه را بوون.. هندهک کافر چونه نک نه بوو به کری، گوټی: هه قالی ته یی هو دبیت، وی گوټ: نه گهر راست بت وی وه

گوټبت نهو راست دبیژت! گوټنې: یه عنی تو باوهر دکه ی نهو د شه ټه کی دا دې چته قودسې و زقرته ټه؟ وی گوټ: به لې یا ژ وئ مه زتر نهز باوهر دکهم، نهو یې دبیژت: وه حی بو من ژ عسمانان دئیت نهز باوهر دکهم..

مه عنا: نه گهر ته باوهری ههبت کو نهو پیغهمبهره و وه حی بو دئیت، ل بهر ته یا ب زحمهت نابت باوهری بی بیینی کو نهو چووبته قودسې، یان چووبته عسمانان، مه سه له باوهرییه!

چار: موعجیزه یا ئیسراء و معراجی ب له شی و رحی بوو، و نهو ب هشیاری بوو نه کو د خهوی دا.. و نه گهر نهو ب رحی ب تنی با، یان د خهوی دا با نهو نه دبوو موعجیزه، و کافران ژی کوفر پی نه ذکر، چونکی ههر که سهک ژ مه د خهوی دا دینت نهو دچته جهه کی دویر.

سهوده يا کچا زه معه يي ل مالا پيغه مبهري - سلاڅ لي بن -

ژ بلي خه ميتن به لافکرنا ديني، پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - خه مهکا دي ژي هه بوو، نهو ژي خه ما عه يالي بوو، ده مي ژيبي وي پينجي سال ژنکا وي خه دي جا مر، و هندهک عه يالي خه دي جا يي ده مي نهو مري يي هوير بوو، و وان هه وجه يي ب چاقداني هه بوو، و مرنا خه دي جا يي قالاتييه کا مه زن ئيخسته مالي، تشتي بوويه نه گهرا بژاله بوونا هزرا پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - د ناڅهرا خه ميتن مالي و ب خودانکرنا عه يالي و خه ميتن به لافکرنا گازييا ئيسلامي دا.

و دياره نهڅه حالي وي بو مروقتين نيزيكي وي يي ناشکهره بوو، لهو روژهکي خه ولایا کچا حه کيمي ژنکا هه قالي وي عثماني کورئ مهضووني ژي خواست نهو ژنهکي بو وي بخوازت؛ دا چاقديري يي ل مالا وي بکته، و گاڅا پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - به رسف ب نه رتي دا يي، وي ناگه هدارييا وي کر کو وي سهوده يا کچا زه معه يي يا بو ديتي، پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - ل بهر هات.

و (سهوده) کچا زه معه يي کورئ قه يسي کورئ عه بدشه مسي عامري بوو، نهو و پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - ل عامري کورئ لوته يي کورئ غالبی دگه نه ئيک، و بهري نهو شوي ب پيغه مبهري بکته وي شوي ب پسمامي خو سه کراني کورئ عه مري کر بوو، و نهو هه ردو ژ موسلمانين ده سپيکي بوون، يين ل جارا ئيکي مشه ختبوينه حه به شه، و بهري مشه ختبوونا موسلمانان بو مه ديني نهو زقربوونه مه که هي، و هندهک ديپژن: زه لامي وي هيشتا ل حه به شه مريبوو، و هندهک ديپژن: پشتي نهو زقربيه مه که هي ژ نوي مريبوو. هه ر چاوا بت ده مي سهوده يي شوي ب پيغه مبهري کري نهو بيژن بوو، و عه مري وي ژ يي پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - پتر بوو، و ل سالا دوازدئ پشتي ده سپيکرنا ئيسلامي، ده مي ژيبي پيغه مبهري پينجي و دو سال، پيغه مبهري نهو ماره کر بوو، يه عني: عه مري وي هنگي ژ پينجي و دو يي پتر بوو.

و ههر وهكي ماره كرنا وي پتر بو هندی بوو نهو مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن-
ب ريفه ببهت، و عه يالي وي يي هوپر ب خودان بگهت..

سهوده پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- مابوو هتا ب ناف سه چوي، و ديترن
ل دوو ماهييا زه ماني عومهري نهو مريو، و ل به قيعي هاتيوو هشارتن.

پيځه مبهري - سلاف لي بن - د گڼل ئويجاځين عهريهان

ل مهكههي، دهمي شهر تيدا يي بوردووام د ناقبهرا (توحيدي) و (شركي) دا، د ناقبهرا چاكسازي و هشكاتيبي دا، د ناقبهرا موحه ممدې و قوره شيبان دا.. قوره شيبان همي هيزا خو ليكدابوو، و چي مالي هه ي بهره ف كر، و دنيايا خو همي پيشكيش كر پيځه مهت ب جهئينا نارمانجهكا ب تني، نارمانجهكا گلهكا مهزن -د چاځين وان دا- كو نهو بشين قئ خيرا ژ نوي ل باژپري وان سرهلداي ژ خلكي مهنه كهن!

موحه ممد -سلاف لي بن- نهوي وان ب خو هتا هنگي دگوتي: (راستگويي دهسپاك) ب دنهگكي بلند ژ وان دخواست كو: (ريكي بدنه من، دا نهز ب سره ستي دنهگي خو بگه هينمه خلكي، كهسي لاواز ب سره پيخم، و پشته قانيا وي بكم يي زورداري لي هاتييه كرن، و بهايي مروئينيي لي بزقريم، و دسه لاتي بو عقلي فه گه رينم)، به لي نهو ل بهر نه هاتن..

وي داخواز ژ ئويجاځا خو دكر كو: (دهليشه يي بدنه گازيبا من ب نه زمان بكه فته، بهلاف بيت، ناسته نگان نه داننه د ريكي دا، چونكي نهو نه بو دمه كي ب تني يان جهه كي ب تنيه)، به لي وان ب همي روي قائميا خو فه گوتي: نه خير! ودره نه گهر ته بقتي نه دئ ته كهينه مهزني خو، نه گهر ته بقتي نه همي دي مالي بو ته كوم كهين، هتا تو ژ مه همييان زهنگينتر لي بي، و نه دئ ته كهينه مهزني مهكههي هميبي..

چند خودان ديتنه كا نرم بوون نهو قوره شيبان نهف بهرسته دايه وي كهسي يي بهري وان ددا سر بلنديي! موحه ممدې -سلاف لي بن- سره ورييا عردې و مهزني دنيايي هميبي بو وان دخواست، كليلين هه خزينه يه كا هه بت دكرنه د دهستين وان دا، و وان مهزني قئ باژپري نفتي د نا فان چيايين ناسي را ل قئ صه حرايا هسك پيشكيشي وي دكر!

پشتی شی دان و ستاندنا رحمت، قوره‌یشیيان ده‌ست دا داری زوردارییی، ل سهری گه‌فین دژوار ل وی و هه‌فالتین وی کرن، وان هزرکر کو به‌لکی گه‌ف کاری ل وان بکته ماده‌م طه‌مه‌عکرنی فایده نه‌کر، ستری کرنه د ریکا وان دا، گورییا ناگری که‌ربا خو ل به‌راهییا وان گه‌ش کر، عویر و رویشیکین حیستران ب سهری داکرن ده‌می‌ئو دچوو سوچوودی، ل طائفی بچوبک و دین و بی‌عقلین خو پیرا به‌ردان، و دا به‌ر به‌ران، خوبن د له‌شی وی ئینا و ترانه پی کرن.. و یا غه‌ریب ئو بوو شی هه‌مییی که‌ریین وی قه‌نه‌کرن! وه‌کی هه‌ر مرۆقه‌کی ئو عیجز بوو، دل‌ی وی یی مه‌زن تژی خه‌م بوو، به‌لی گاقه‌کا ب تنی ژی ئو ل وان ب غه‌زب نه‌هات، دل‌پیشه‌بوونه‌کا مه‌زن وی ل سهر وان بچوبکان هه‌بوو یین به‌ر ل وی دباراندن، و ب عقلی به‌رانه‌ری وان دینان رادوه‌ستییا یین ئاسته‌نگ دکرنه د ریکا وی دا، و به‌رسقا وی هه‌رده‌م ئه‌فه بوو: ﴿اللهم اهد قومي فانهم لا يعلمون﴾ یا ره‌بی تو هیدایه‌تی ب رزقی ملله‌تی من بکه، ئو نزانن.. به‌ری خو بدنه‌ه شی هیجه‌تا مه‌زن یا وی بو ملله‌تی خو گرتی، و ژ شی بزنان کانی دل‌پیشه‌بوونا وی ل سهر ملله‌تی وی یی کافر چهند بوو: یا ره‌بی تو ل ملله‌تی من نه‌گه‌ر، غه‌زبا خو ل وان نه‌بارینه، ئه‌ف دوژمناتییا وان بو وی حه‌قیبی یا نه‌ز پی هاتیم ژ نه‌زانینا وانه!

و شی هه‌مییی به‌ری وی ژ وی ریکی ودرنه‌گپرا یا وی دایه به‌ر سنگی خو، وه‌کی هه‌یقی ئه‌وا هه‌ر و هه‌ر ریکا خو د ناف تاریی دا دبرت، و ریکی ل به‌ر به‌رزه‌بوویان روه‌ن دکته. و چهند مرۆقه‌ک ل هژمارا موسلمانان زیده بیا، قوره‌یشی پتر هار دبوون، ل سهر خیزی مه‌که‌هی یی شاریای، ئه‌وی نیزیک بوو گوشت ل سهر بیته براژتن، موسلمان تینی و رويس و خواس دریژ دکرن، و دگوتنه ئیک ژ وان: ئه‌گه‌ر ته بقیته ئاقتی بدهینه ته، یان ته ببهینه به‌ر سیه‌ری، ئیک په‌یقا ب تنی بیژه، یا ل ته ئه‌و بت ئه‌م داخوازا ته ب جه‌ بینین، بیژه: من کوفر ب وی کر یا موحه‌مه‌د دبیرت.. به‌لی (أحد.. أحد) ئه‌و سرود بوو یا وان پیش‌سوازییا عه‌زبا کافران پی دکر.. د سهر هندی ژی را وان گه‌له‌ک ره‌نگین نه‌خوشیيان ژ ده‌ستی ملله‌تی خو یی کافر دیستن: لیدان، گرتن، مال وپرانکرن، برس، ترس، و حه‌تا کوشتن ژی.. و ل دویمه‌هییی ئه‌و هات یا ل سهر نه‌فسا مرۆقی وه‌کی کوشتنی نه‌خوش.. و به‌لکی هنده‌ک ژ هه‌وه بیژن: ئه‌ری ما تشته‌ک هه‌یه ل سهر نه‌فسی وه‌کی کوشتنی نه‌خوش؟

هزرا دهرکهفتنا ژ مهکههي:

د نايهتهکا قورناني دا خودايي مهزن دييژت: ﴿وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اخْرَجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثِيَّتًا﴾ (النساء: ۶۶) يه عني: نه گهر مه ل سهر وان واجب کرېا کو هندهک ژ وان هندهکان بکوژن، يان نهو ژ واري خو دهرکهفن، هژمارهکا کيم ژ وان تي نهبا کهسي نهو نه دکر، و نه گهر وان ب وي کرېا يا شيرت پي ل وان دئيته کرن نهو دا بو وان چيتر بت، و دا باوهرپيا وان پي ب هيتر لي نييت.

ژ قي نايهتي ناشکهرا دبت کو دهرکهفتنا ژ وهلاتي (يان: مشهختييون) ل ريزا خو کوشتنی دئيت، و پي نهقيت بيژين: خو کوشتن ژ کوشتنی ب خو ژي نهخوشره.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل ژير وي کاوداني نهخوش يي کافرين مهکههي ل درترييا دهه سالان نينايه سهري خودان باوهران، داخواز ژ دويکهفتيپين خو کر وهلاتي خو بهيلن، و پشت بدنه مروث و کهس و کارين خو، و ديني خو پردهفيننه وهلاتهکي بياني يي دوير ژ وان، ل دهسپيکي وان -دو جارن- قهستا وهلاتي حبهشه کر، بهلي زولما قورهيشييان ب دويش وان دا چوو حبهشه ژي، و نهگهر پاراستنا خودي بو وان نهبا، پاشي عهالهتا مهلکي حبهشه، دوير نهگره نهو رو ناهييا نهو پي هاتين ههر زوي قهمرپيا.. و چهرخا زهمانی قهگهرييا قه، و زوردارييا قورهيشييان جارهکا دي چهق و طا ژ خو دان، و قي جاري ستيرا فهرهجي ژ جههکي دي ههلات، ژ باژيرکهکي ناقي وي د ناث سهحرايا عهرهبان دا بهرزهبوي، لهو چو سهنگي خو د تهرازييا باژيري دنيايي دا نههي، چهند زهلامهکين کيم دهرکهفتن، و سنگي خو دا وي دهشتا بهرفره نهو دکهفته ژيرييا باژيري وان، ب نيهتا قهستکرنا مهکههي بو کرنا هجي و طه و افال دؤر که عبي..

ل سهر هزرا وان نهبوو کو د قي سهفرا وان دا، نهو ال سالو دههي ژ هنارتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- چييووي، رويدانهک دي نيته پيشييا وان، ديروکا وان و يا باژيري وان دي گوهورت، باژيري وان نهوي چو سهنگي خو نههي -وهکي مه گوتي- دي بته ماکا باژيران، و پايتهختا دنيايي، و سهرهکانيا وي رو ناهيبي يا کو دي عهردي ههميبي قهگرت.. ل دهسي کومبوونا نويجاخين عهرهبان ل مهکههي و دهور و بهرين وي بو کرنا

حه جي، هر رڙ ل ئيقارا درنگ، دهمي رڙي چافي خو ژ وي شهر مزاريي دگرت يا کافر ل دڙ و رځين که عبي دکهن، پينغه مبهري -سلاف لي بن- ب دزي فه ژ مال دهر دکه فت، و خو بو ئويجاخان پيشکيش دکر، و دگوتي: (کي ژ هوه دي پشته ثانييا من که ت؟ قوره يسي ناهيلن نه ز گوتنا خودايي خو به لاف بکه م؟).

و بهر سئين وان دڙيک جودا بوون.. يين ژ همييان خرابتر دگوتن: نه گهر خيرک د ته و گازيبا ته دا ههبا ئويجاخان ته دا گوهي خو ده ته ته، و يين ژ همييان باستر دگوتن: نه م دي جاري خو گر بن کاني هه څرکيبا ته د گهل ئويجاخان ته دي ل سهر چ راوه ست پاشي نه م دي پريارا خو دهين!!

د گهل کنديان:

مه گوت: پستي نه و بهر هم ب چونا طائفې پيښه نه هاتي يي پينغه مبهري -سلاف لي بن- هيڅي دکر، وي بريار دا شيوه يي خو پيشکيش کرنا بو ئويجاخان چنده کي بگوهورت، ل شوبنا کو نه و بچته ژ دهر فه ي مه که هي و داخو ازي ژ ئويجاخين عه ربهان بکه ت کو باوه ريي پي بينن، و نه و بيته سهر ي يا ل طائفې هاتييه سهر ي، يا باستر نه وه نه و مه و سمې حه جي بو خو نستغلال بکه ت، دهمي ئويجاخين عه ربهان هه مې دئينه مه که هي بو کرنا حه جي و هنگي گازيبا خو بگه يننه وان، نه گهر نه و باوه ريي پي نه يين ژي چونه چونه نه و نه شين نه خو شيبې بگه يينې، و نه و بوو ل سالا ده ي ژ گازيبا ئيسلامې و بو جارا ئيکي وي مه و سمې حه جي نستغلال کر، و گازيبا خو گه هانده هنده ک ئويجاخين عه ربهان، و داخو ازا پشته ثانيي بو خو ژ وان کر.

ل سهر ي نه و چوو نک ئويجاخان (کنديان) کو خه لکي يه مه ني بوون، و گوته وان: خيرک ل نک من هه يه، نه گهر هه وه بښت دي دهمه هه وه! وان گوتي: نه و چيبه؟ پينغه مبهري -سلاف لي بن- گوت: شاهده بدن کو ژ خودي پيښه تر چو خودايين ب حه ق نين، و نقيژان بکه ن، و باوه ريي ب وي تشتي بينن يي ژ نک خودي هاتي، ئينا نه و روپنشتن و گوهداريا وي کر، و پستي چند دهلپه يه کان وان گوتي: نه گهر مه پشته ثانييا ته کر، و تو ب سهر که فتې، دي حوکمي ئيخييه ده ستې مه؟ پينغه مبهري -سلاف لي بن- گوته وان: حوکم

بي خوديه، يي وي بقتت نهو دي ئيخته دهستي، وان گوت: ماددم وه سايه مه چو ههوجه يي ب وي نينه يا تو ديترى..

د گهل عامريان:

و ژ وان ئوبجاخين پيغه مبهري -سلاف لي بن- قهست كريبي ئوبجاخا (عامريان) بوو، كو ئيك ژ ئوبجاخين عه ره بان يين مه زن بوو، و ديترن: نهو ئيك ژ پينج ئوبجاخان بوون يين چو جار ان ژنكيتن وان نه هاتينه ئيخسيراكرن، و چو جار ان خويك و باج نه داينه چو شاه و مهلكان، پيغه مبهري -سلاف لي بن- د گهل نه بوو به كرى چوو جهي وان، و پشتي چهند پسارهك ژ وان كرين، وه كي: هوين كينه؟ هژمارا ههوه چهنده؟ هوين دشين پشته فانييا كه سه كي بكهن نه گهر هاته د ناف ههوه دا؟ و ده سي وان خو دايه نياسين، و گوتي: نه م ژ كه سي ناترسين، پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوته وان: نه م پيغه مبهري خوديمه، و نه زئ هاتيم داخوازي ژ ههوه بكه م هوين پشته فانييا من بكهن؛ دا نه ز گازيا خودايي خو بگه هينمه خهلكي، و هوين ب كه يفا خونه..

وان گوتي: تو كيي؟ و پشتي وان نهو نياسى و زاني ژ كيژ مالييه، و كو قوره يشى وي دره وين دهر دئيخن، و باوه ريبي پي نائين، هندهك ژ وان گوت: نه م باوه ريبي ب ته نائين، به لي نه گهر تو بييه د ناف مه دا نه م ته دهر نايخين، و دي به ره فانيبي ژ ته كه ين.. و هنگي مه زنه كي وان هات، و پشتي ب گوتنا وان زاني، وي گوت: هوين دزانن چهند شوله كا مه زنه هوين دي ئيخنه د ستويي خو دا؟ نه گهر هوين في د گهل خو بهن، عه ره ب هه مى دي ههوه بو تيرين خو كه نه نارمانج، ئوبجاخا وي وي چيتر دنياست، نه گهر خيرهك د وي تشتى دا هه با يي نهو ديترت، نهو دا باوه ريبي پي نين.. و وي مروقين خو ساركن، هه تا نهو ژ گوتنا خو ليقه بووين، ئينا پيغه مبهري -سلاف لي بن- نهو ژي هيلان، و قهستا ئوبجاخه كا دي كر..

د گهل شهبانيان:

شه ياني ئيك ژ ئوبجاخين عه ره بان يين زنده مه زن و ب هيز بوون، ل ژيريا عيراقى دژيان، و هندهك په يوندهى و په يمان د ناقبه را وان و كيسراى دا هه بوون، پيغه مبهري -سلاف

لې بن- و نهبوو بهر نيزيكي وان بوون، پشتي سلاڅكرنې نهبوو بهرې گوته نيك ژ مهزنيان وان: هرمارا عهگيدين ههوه چهنده؟ وي گوت: نه ژ هزاران پترين، نهبوو بهرې گوتې: پشتهفانييا ههوه بو وي يې بيته د ناڅ ههوه دا يا چاوايه؟ وي گوت: دهمې نه دست ددهينه چهكي كهس وهكي مه يې دژوار نينه، و نه ههسپين خو ب پيش عهيالين خو دئخين، و پيدا چوو.. پاشي نهو ل پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- زڅري و گوتې: نهكو تو نهو زهلامې قورهيشي بي؟ نهبوو بهرې گوتې: نهو پيغهمبهري خودييه نهگر سوجهتا وي گههشتبته ته.. ئينا وي گوت: برايې قورهيشي! تو بهري خهلكي ددهيه چ؟

پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- ئيسلام بو وان ناشكهره كر و هندهك ژ قورنائې بو خواند، و بو وي دياركر كو قورهيشي وي درهوين دهرديخن و باورهبيې پي نائين، ئينا وي زهلامې شهبياني گوتې: ب خودې تو بهري خهلكي ددهيه نهخلاقې باش، و نهو مللهتې ته درهوين دهربيخت درهوينين مهزن نهون.. پاشي ئيشارهت دا پيرهميترهكي و گوت: نهغه (هانته) مهزني مهيه، و نه ژ گوتنا وي دهرناكهئين، پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- لې زڅري، وي گوت: برايې قورهيشي! من گوهداريا ته كر، و نهز دبېژم هيلانا مه بو ديني مه ژ بهر روينشتهكا هو سا يا كورت نه ژ رهئيهكا دورسته، و لهزي پهشيماني يا د گهل، و نهغه (موشهنايې كورې حارثيه) مهزني مهيه و فيرسې مهيه، بلا نهو ژي باخقت، موشهناي گوت: نهز ژي وهكي هانتي دبېژم، پشتي هنگي مه هندهك پهيمان د گهل كيسراي ههنه، و نه نشيئين بي وي كهسې بحهوينين، و نهز دبېنم نهف تشتي تو بهري مه ددهيې ژ وان تشتانه بين مهلكان پي نهخوش، و نهگر ته بڅيت نهم ته بحهوينين و پشتهفانييا ته بكهين نهم دي وه كهين بهلې ل ژتريا ناڅا عههربان نه ل لايې فورسي.. پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- گوته وان: ههوه بهرسقهكا خراب نهدا من دهمې ههوه راستي گوتې، و نهو كهس دي شيت ديني خودي ب سهرييخت يې ژ ههمي لايان څه وي بگرت.

و دهمې پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- زاني نهف مروڅه ب هندهك پهيمانان څه دگرېدايه د گهل كيسراي، و نهو نهشپين خو ژ وان پهيمانان رزگار بكهين، پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- رېزل زهلامينييا وان گرت، و مزگيني دا وان كو نهگر نهو مانه ساخ و باوهري ب څي ديني ئينا روژهك دي ئيت ملكي كيسراي دي بو وان مينت.

پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - و خه لکي يه ثري

د گهل خه زره جيان:

مه گوت: ل سالا دهه ل دهه مې حه جي پيغه مبهري خودي - سلاڅ لي بن - خو بو
 ئويجاخين عه ره بان پيشکيش کر، ل (مينايي) ل روژه ه لاتا باژيري مه که هي، و ب دورستي
 ل بنا را وي چي اي يي جه مرا مه زن (جهي ره جما شهيطاني) دکه فتی، پيغه مبهري - سلاڅ
 لي بن - شش زه لام ديتن، ژ سهر و بهري وان زاني کو نه نه ژ خه لکي مه که هيته، پشتي
 نهو ب نک وان شه چوي و سلاڅ دا يي، پسيار ژ وان کر و گوت: هوين ژ کيژ ئويجاخينه؟
 وان گوت: نهو خه زره جينه، پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - گوتي: هوين ژ پشته فانين جوهيانه؟
 وان گوت: به لي، پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - گوت: هوين دي روينن پيچه کي نه ز د گهل
 هه وه باخشم؟ وان گوت: به لي، و پشتي پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - ئيسلام پيشکيشي وان
 کري، نهو ل ئيک و دو زقپين و گوتن: نهفه نهو پيغه مبهري يي جوهي گه فان پي ل هه وه
 دکهن، قيجا وه نه بت نهو بهري هه وه پراکهن..

پاشي وان گوته پيغه مبهري: نهو درازينه ب گوتنا ته، و مه ملله تي خو يي ل پشت خو
 هيلاي خرابي و دوژمني د ناف وان دا يا به لاث، و به لکي خودي ب ته وان بگه هنته ئيک،
 نهو دي زقپينه نک وان، و دي بهري وان دهينه گازييا ته، قيجا نه گهر خودي نهو ل دور
 گازييا ته کوم کرن، کهس يي سه رفه راتر نابت ژ ته..

پشتي فان زه لامين خه زه رجي حه جا خو کري، نهو زقپينه باژيري خو، و کاري خو کره
 به لاکرنا ديني نوي د ناف خه لکي دا..

و نهو ههر شش زه لامين خه زه رجي نهفه بوون: نهسه ده دي کورې زوراره ي، عه وني کورې
 حارثي، رافعي کورې مالکي، قوطبه يي کورې عامري، عوقبه يي کورې عامري، و جابري
 کورې عه بدللاهي.

د گهل خهزره جي و نهوسييان:

سال فهگهرييا، بوو سالا يازدي پشتي هاتنا گازيبا ئيسلامي، و جارهکا دي ههر ل وي جهي ل مينايي پيغهمبهري -سلاف لي بن- چاڻ ب دووازه زهلامان ژ خهلکي (يه شري) كهفت: دهه خهزره جي بوون، و دوو نهوسي بوون، نهو ژي نهفه بوون:

نهسعهدي كورپ زورارهي، عهوفني كورپ حارثي، رافعي كورپ مالكي، عوقبهبي كورپ عامري، و قوطبهبي كورپ عامري، و نهف ههر پينجه نهو بوون بين سالا بهري هنگي موسلمان بووين، ذهكواني كورپ عهبدقهيسي، عوبادهبي كورپ صامتي، يهزبدي كورپ نهعلهبي، عهباسي كورپ عوبادهبي كورپ نهضلي، و موعاذي كورپ حارثي، نهفه ههر دهه زهلامين خهزره جي، و ههر دوو زهلامين نهوسي نهفه بوون: عوهيمي كورپ ساعدهي، و مالكي كورپ تهيهاني.

و ژ قني چهندي ديار دبت كو بهلاقبونا ئيسلامي ل مهديني، ل دهسپيكي پتر د ناف ئويجاخا خهزره جيبان دا بوو، چونكي نهو ههر شهش زهلامين ل سالا دههي پيغهمبهري ديتي و موسلمان بووين خهزره جي بوون.

شان ههر دووازه زهلامين يه شري ل گهليبي عهقهبهبي چاڻ ب پيغهمبهري -سلاف لي بن- كهفت، و وان پيگفه (بهيعه) دا پيغهمبهري كو نهو پيگيريبي ب نهمر و فهرمائين ديني نوي بكن، و هندي ژ وان بيت كاري بو بهلاقكرنا قني ديني د ناف مللهتي خو دا بكن، عوبادهبي كورپ صامتي ديبثت: پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته مه: وهرن بهيعي (يهعني: سوژي) بدهنه من كو هوين تشتهكي بو خودي نهكهنه شريك، و دزيبي نهكن، و زنايي نهكن، و زاروكين خو نهكوژن، و چو بيهختيبان نهكن، و دقهنجيبي دا بي نهمربيا من نهكن، و ههچيبي ژ ههوه قني ب جه- بينت خيرا وي ل سهر خوديه، و ههچيبي ژ ههوه تشتهكي ژ شان بكت، و د دنيايي دا هاته جزادان نهو دي بو وي بته كفارهت، و ههچيبي تشتهكي ژ وان بكت و خودي وي ستاره بكت، كاري وان د دهست خودي دايه، نهگر وي بقيت نهو دي وان جزا دهت، و نهگر بقيت دي وان عهفي كهت. و ل سهر قني مه چهندي مه بهيعه دا وي.

و ئەف بهيعهيه يا دبېژنې: بهيعا عهقهبهيه يا ئېكى.

پشتى ئەف زهلامه ژ خهلكى باژپړى يه ثرىي نهوى دكهفته ژوربيا مهكههى ب دويراتييا ريتكا ههشت رۆژان ب پيسان، ژ كارى و بارى حهجى خلاصبووين، و وان ب رهنگهكى قهشارتى پيغمبهر ديتى و پهيمان داين، وان كارى زقرينى كر.

مصعب ئيكمين سهفيرى ئيسلامى:

گاڤا وان دوازه زهلامان ژ خهزهجى و نهوسيپين خهلكى يه ثرىي قياى بزقرنه باژپړى خو، پيغمبهرى -سلاف لى بن- ههقالهكى خو يى شارهزا ب دينى، و ب شيويهى دان و ستاندنى و گازيكرنا خهلكى، هلبژارت، دا د گهل وان بهنپتره باژپړى وان بو هندى دا نهو قورئانى بو وان بخوينت، و نقيژئ ل بهرا وان بكهت، و دينى نوى نيشا وان بدهت، ههر وهسا كارى بو بهلاڤكرنا ئيسلامى د ناڤ خهلكى ژى دا بكهت، و نهو سهحابى مصعبى كورپى عومهيرى كورپى هاشمى كورپى عهبدمهنافى كورپى عهبددارى كورپى قوصهيهى كورپى كيلايى قورهيشيبه، هيشتا پيغمبهر -سلاف لى بن- د مالا نهرقهه مى قه بوو دهه مى نهو موسلمان بووى، و نهو ئيك ژ وان بوويپن مشهختبووينه حهبهشه، و وهسا دياره كو نهو زقرى بوو مهكههى، دهيك و بايپن وى ددهوله مهند بوون، و نهو ئيك ژ جحيلاين تازه و ههز ژ خو كه رين مهكههى بوو، و دبېژن: دهيك وى گهلهك ب وى قه يا گريدائى بوو، و نهو گهلهك نازدار دكر، و دهه مى نهو موسلمان بووى و دهيك وى ژ زقرينا وى ل كورپى بى هيشى بووى، وى ههر تشتهك ژى برى لهو مصعب زنده فهقير بوو، حهتا دهه مى نهو ل رۆژا ئوحدوى شههيد بووى، تشتهك نهبوو نهو پى بيته قهشارتن!

مصعب ئيكمين سهفيرى بوو هاتيپه هلبژارتن و هنارتن بو باژپړى يه ثرىي دا ئيسلامى بهلاڤ بكهت، و دهه مى نهو د گهل خهلكى بهيعهتا عهقهبهيه يا ئيكي ل ساللا يازدى پشتى هاتنا ئيسلامى چوويه يه ثرىي، نهو د گهل ههقالى خو يى خهزهجى نهسهدهى كورپى زورارهيهى چوو مالا وى، و وان ههديوان پيگفه دهست ب بهلاڤكرنا ئيسلامى كر، د گهل وى كو ما دى ژى يا خودان باوهران نهو وپن ساللا بهرى هنگى موسلمان بووين، مصعبى قورئان بو وان دخواند، و دينى نوى نيشا وان ددا، و نقيژئ ل بهرا وان دكر، و وان ناسناڤى مصعبى كرسوو (المقرئ).

د کیمتر ژ ساله کې دا مصعب و هه قالین وی شیان هژماره کا نه یا کیم ژ نهوسی و خه زره جیبیان قانع بکهن کو بینه د ئیسلامی دا، هتا نیتزیک بوو مالک نهمای نهگهر ئیک یان پتر ژئ موسلمان نهبن، نه بهس هنده، بهلکی نهو شیان هندهک مهزن و ماقوبلین مالباتین خه لکی یه تری ژئ موسلمان بکهن، وهکی سه عدی کورئ موعادی، و نوسه یدئ کورئ حوضه یری..

و هر چنده نه یاره تی د ناقبه را وان هه ردو ئو جاجان دا یین ل باژتړئ یه تری دژیان (نهوسی و خه زره جیبیان) یا بهرده وام بوو، و جوهی نهو ین ل دهور و بهرین باژتړئ دژیان دهسته کې درتژ د بهرده وامی و زیده کرنا وئ نه یاره تی یی دا هه بوو، هتا هندهک جاران دگه هشته شهر و کوشتنئ، بهلئ پشتی هاتنا وان د ئیسلامی دا، نهو ب خیرا قئ نعمه تا مهزن بوونه براین ئیک، و نهو نه یاره تی یا بهرئ هاقیته پشت خو.

بهری سال تمام بیت، و دهمی حه جئ بزقرته شه، مصعب زقرئ مه که هی، و مزگینیا به لاقبوونا ئیسلامی یا بهر فیه ل باژتړئ یه تری گه هانده پیغمبهری -سلاف لی بن-، و گاڤا بو پیغمبهری مسوگهر بووی کو جهه کې ته نا بو هه قالین وی دویر ژ دهستی کافرین مه که هی په یدابوو، وی دهستویری دا هه قالین خو کو نهو ب دزی شه بچن و قهستا یه تری بکهن.

مشه ختگه ها صه حايبان (يه ثرب) يان باژيرئ پيغه مبهري - سلاف لي بن-

بهري پيغه مبهري - سلاف لي بن - خه لکي مه ديني ل عهقه بهيا (مينايي) ببينت، و نهو باوه ريبي پي بينن، و سالا دي هژمارا وان زيده تر لي بيت و بهيعي بدني، و بزقرن و ديني نوي د ناڅ مروقين خو دا به لاث بکهن، پيغه مبهري - سلاف لي بن - د خه ونا خو دا ديتبوو - و خه وني پيغه مبهريان وه چينه - کو نهو ژ مه که هي مشهخت دبوو، و دچوو عهرده کي دي، نه بوو موسايي نه شعري - خودي ژي رازي بت - دبيت: پيغه مبهري - سلاف لي بن - گوټ: من د خه وني دا ديت نهو ژ مه که هي مشهخت دبوو مه عهرده کي دارقه سپ لي هين، قيجا هزرا من بو هندئ چوو کو نهو عهردئ (يه مامه) يتيه، يان هه جهره .. پاشي نهو دهرکهفت باژيرئ يه ثربي^(۱).

و دياره پشتي قئ خه وني وي خه و نه کا دي ديتبوو مشهختگه ها وي و هه فالين وي پتر تيدا بو وي هاتبوو ناشکه راکرن، عايشا - خودي ژي رازي بت - دبيت: پيغه مبهري - سلاف لي بن - گوټ: جهي مشهختبوونا هه وه هاته نيشادان بو من (يه عني: من د خه وني دا ديت) من ديت نهو عهرده که ناخا وي يا هويره و يا ب خوييه، دارقه سپ لي هه نه، دکهفته د ناقبهرا دو لاتان دا بين که قرين وان درهش^(۲).

ب قئ چه ندئ پيغه مبهري - سلاف لي بن - زاني کو نهو جه - باژيرئ يه ثربيه، وه کي وي ب خو د حهديسا ئيکي دا گوټي، و پشتي نهو چيوي يا بهري نوکه مه قه گيراي ژ موسلمانبوونا هژماره کا نه يا کيم ژ خه لکي وي جهي د ناقبهرا سالتن يازدي و دوازي دا ژ هنارتنا پيغه مبهري - سلاف لي بن -، و پشتي پيغه مبهري - سلاف لي بن - صه حايبني خو

(۱) بوخاري و مسلم قه دگوهيزن. و يه مامه باژيرکه کي تزي دارقه سپ بوو دکهفته دهقرا رياضي، و هه جهر نهو يا نوکه دبيتني: نه ساء، و نهو ههردو نوکه دکهفته وه لاني سعوديبي.

(۲) بوخاري قه دگوهيزت.

مصعب هنارتیبه مه دینی دا ژ لایه کی قه دینی نیشا وان بدهت، و ژ لایه کی دی قه دا نهو ژ نیتزیک بهری خو بدهته وی باژتیری و خه لکی وی کانن راسته نیسلام لی به لاقبوری وه کی نهو زه لام دبیتن نهو پین ژ ویری هاتین، یان نه؟

و گاڤا مصعب پشتی چند هه یقه کان زقری و پیغهمبهر -سلاف لی بن- پشتراست کری کو به لی نیسلام ل ویری یا به لاقبوری، و خه لک یی ناماده یه پیشوازیی ل موسلمانین خه لکی مه که هی بکه ن، و وان د ناڤ خو دا بحه وینن و به ره قانییی ژ ی بکه ن.. هنگی پیغهمبهری -سلاف لی بن- ده ستوری دا صهحابیین خو کو نهو بهر ب باژتیری (یه تری) قه مشهخت بین.

و گه لک ژ وان موسلمانین مشهخت بووینه حه به شه ژ ی گاڤا ب قی چهندی زانی، زقربنه مه که هی، و بهر ب باژتیری یه تری قه چون، و هندک ژ ی نیکسه ر هه ما چونه ویری، و چهند صهحابییه ک مانه ل حه به شه، حه تا پشتی هنگی ب شش حه فت ساله کان ژ نوی زقربنه مه دینی.

یه تری:

باژتیری گه شی پیغهمبهری -سلاف لی بن- (المدينة المنورة)، بهری موسلمان ب مشهختی بچی، عه ره بین جهزیری دگوتنی: (یه تری)، و نهو ژ ی وه کی مه که هی باژتیره که دکه فته وه لاتی (حیجازی) و نهو دکه فته باکووری مه که هی ب قووناغا هه شت رۆژان نه گه ر مروڤ پیمان بجت، و ب پیقانین نه قرو (۴۳۰) کم د ناقبه را وان هه ردو باژتیران دا هه نه، و ژ لایه رۆژان قایی قه د ناقبه را مه دینی و ده ربایا سور دا (۱۵۰) کم هه نه.

دبیتن: نیکه مین جار مروڤ ل قی جهی ناکنجی بووین، جیلی شه شی یان یی هه شتی بوو پشتی نووچی، و ده می شاهی بابلی (بختونصری) ل سه دسالا شه شی بهری زایینی هیتش کریبه سه ر سرائیلییان ل فلسطینی، و جهین وان ویران کرین، هندک که سین کیم ژ وان بهر ب قی جهی قه مشهخت بوون، و لی ناکنجی بوون، و ل سه دسالا دو بی زایینی هندک ئوبجاختین دی یین وان پیکقه هاتن، و ل دور و بهرین قی جهی ناکنجی بوون، ده می دهوله تا روومانی نهو کوشتین و نه خوشی گه هاندییی، ژ وان ئوبجاختن: (به نوو نه ضیر،

و بهنوو قوره يسه، و بهنوو قه ينوقاع) و هندهک ديبژن: هاتنا وان بو قی جهی ژ بهر هندئ بوو وان د کتیبین خو یین پیروز دا دخواند کو پیغه مبهري دووماهیبي دئ ژ قی جهی رابت، و چونکی وان هزر دکر پیغه مبهري دووماهیبي دئ ژ وان بت ئەو هاتن ل ویری ئاکنجی بوون، گوتن: دا ئەو پیغه مبهري ژ مه بت.

پاشی ل سه دسالا سیبی زایینی، پشتی ئاقبه ندا (مه ربی) ل یه مه نی خراب بووی، دو ئوبجاختین عه ره بین (قه حطانی) ژ یه مه نی مشه ختیبون و هاتن قه ستا وه لاتئ حیجازی کرن، و ل وی جهی ئاکنجی بوون، بی نوکه باژیری مه دینی دکه فتی، و ئەو ههردو ئوبجاخ (ئهوس و خه زه ج) بوون، (ئهوس) و (خه زه ج) دو برا بوون، کورین حارثه بی کورئ ته عله به بی بوون، و ئەو د نه سه با خو دا دگه هنه (قه حطانی)، نه وه کی قوره شیشیان ئەوتین د نه سه با خو دا دگه هنه عه دنانی.

و هندهک ئیشارهت و ده لیلین دیرۆکی هه نه کو بهری ئەف هه ر سئ ئوبجاختین جو هییان ژ فلسطینی، و ههردو ئوبجاختین قه حطانی ژ یه مه نی بینه قی جهی، و لی ئاکنجی بن، هندهک کومین مرۆقان ژ (بهنوو قوضاعه) بین عه ره ب ژ شامی هاتیبون و ل قی جهی دانا بوو و ديبژن: ئەو ئیکه مین کهس بوون ئەف جهه ئا فاکری.

هه ر چاوا بت، بهری هاتنا ئیسلامی سئ ئوبجاختین ئسرائیلییان بین کیم، و دو ئوبجاختین عه ره بان بین بو ش ل قی جهی دژیان، عه ره ب ل سه نته ری کو ده شته کا بهر فره ه بوو دژیان، و جو هی ل لایئ باشووری و رۆژه لاتئ د هندهک کهل و ئاسیگه هان قه دژیان. و هژمارا خه لکی قی باژیری بهری هاتنا مو سلمانان ب (۱۲-۱۵) هزار که سان دئیتته ته خمین کرن.

(یه ثرب) کو ئەو ناف بوو یئ عه ره بان دانا یه سه ر باژیری، د راستیا خو دا باژیر نه بوو، به لکی هژماره کا تاخین ژیک دویر بوو، هه ر تاخه ک یئ بابکه کی بوو ژ بابکین وان ئوبجاختین بین ل ویری دژیان، و پیکه دگریدای نه بوون، پشتی پیغه مبهري -سلاف لی بن- چوویی، ژ نوی وی شکلی باژیره کی پیکه گریدای دا، و ل دۆر ناقئ باژیری هندهک ديبژن: یه ثرب ناقئ وی زهلامی بوو یئ ئیکه مین جار ئەف جهه ئا فاکری، و هندهک ديبژن: ژ بهر کو ئەف جهه یئ ئیشهوی بوو، هه چیبی چووبایی و لی ئاکنجی ببا ئیش دهاتئ و نساخ دبوو،

عهره بان ناقی جهی کره (یه ثرب) و (یه ثرب) ب زمانې عهره بان بو نه خویشیې دئیتته گوتن، و ده می پیغهمبهري -سلاف لی بن- و صهحابیین خو چوینه ویری هندک ژ وان نساخ بوون، ئینا پیغهمبهري -سلاف لی بن- دوعا ژ خودی کر ئیش ل ویری نه مینت، و ژ هنگی ودره ئیش نه ما، و ژ بهر هندې پیغهمبهري -سلاف لی بن- ناقی باژیری کره (طهیه) یه عنی: خوشی، کو په یفه که دژی (یه ثربه) نهوا ب مهنا نه خوشی دئیت^(۱).

پشتی ئویجاخا نهوس و خه زرح هاتین و ل (یه ثری) ئاکنجی بووین، و عهرد فه گرتی، جو هییان ب فی چه ندی نه خوش بوو، و گلهک جاران هه ثرکی د ناقبهرا ههردو لایان دا چی دبوو و هندک جاران دگه هشته شه ری، و ده می شه پ چی دبوو نهوس و خه زرح جیان هه وارین خو دگه هانده هندک ئویجاخین دی یین عهره ب ژ مروقتین خو و نهو دهاتنه هاری بو کرنا شه ری د گهل جو هییان.. نیربکی سه د و پینجی سالان بهری هاتنا ئیسلامی، جو هییان سیاسه تا خو گوهارت و ل شوینا هه ثرکیه کا ئیکسه ر د گهل عهره بان بکن، رابوون ب ریکین خو یین گهنی شه پ و هه ثرکی د ناقبهرا نهوس و خه زرح جان دا پهیدا کر، و نهو لیک کر نه نه یار، و هه ر هندک ژ وان پشتا لایه کی دگرت و چهک دفروتی، و شه پ د ناقبهرا وان دا گهرم دکر.. و ژ بهر کو نهوس و خه زرح جی موشرک و صه نه مپه ریس بوون، و جو هی خودان کیتابه کا عه سماني بوون، و دویکه فتیین پیغهمبهران بوون، گلهک جاران وان گه ف دکر و دگوتنه نهوس و خه زرح جیان: کتیپین مه دبیزن: نیربکه پیغهمبهره ک بیت و گاڤا نهو هات نه م دئ باوهری پی ئینین، و نه م و نهو پیکفه دئ شه ری هه وه که یین.. و نهفه ئیک ژ وان نه گهران بوو کو خه لکی مه دینی زوی باوهری ب پیغهمبهري -سلاف لی بن- ئینای، وان

(۱) د کتیب (حبه قوق) دا کو ئیک ژ ئسفارتین کیتابا پیروزا ئسرائیلیان، هاتییه: (خودی ژ تیمانی دئ ئیت، و یی پیروز دئ ژ چپایی فاران ئیت، مه زنییا وی عه سماني فه گرتن، و ژ بو که یه هاتنا ب وی عهرد تژی بوو. وهکی گه شاتییا بروسییی نهو دئ ئیت، و رو ناهی ژ دهستی وی فه دهشت، و هیزا وی د وی دا یا فه شارتیه. ل بهراهییا وی ئیش دجت، و ل دویف پی وی مرنه..)) (سفر حبقوق: ۳/۳-۵)، و نهف دهقه مرگینیدانه ب هاتنا پیغهمبهري ئیسلامی، و نهو هندې دگه هینت کو (ئیش و نه خوشی) ل بهر دهستی فی پیغهمبهري دجت و نامینت.. بو بهر فرهی برینه کتیب مه: (په رتووکا پیروز و مرگیندان ب موحه ممه د پیغهمبهري سلاف لی بن) کو نهف مه سه له ب بهر فرهی مه تیدا ئاشکه را کریه.

گوټ: نهم دئ به‌ری جوهییان ږاکه‌ین، دا نهمو چئ نه‌بت یا نهمو گه‌فئ پی ل مه‌ دکهن.. و جوهییان هزر نه‌دکر کو نهمو پیغهمبه‌ری دئ نیت ژ وان نابت.

پشتی هژماره‌کا هه‌فږکی وشه‌رتین گران د ناقبه‌را نهموس و خه‌زره‌جییان دا ل درټزییا سه‌د و پینجی سالان چیسووین، و نهمو وه‌ستیاین، هنده‌ک عه‌قلدارتین وان تی ئیناده‌ر کو نه‌فه جوهینه شه‌ری د ناقبه‌را وان دا خوش دکهن، دا وان بیخنه بن ده‌ستی خو، له‌و وان بریار دا پیکفه‌ روینن و خو بکه‌نه ئیک، و مه‌زنه‌کی بو خو ده‌سنیشان کهن، و بریارا وان نهمو بوو عه‌بدللاهئ کورئ نهمه‌یی کورئ سه‌لوه‌لی کو ئیک ژ مه‌زنین خه‌زره‌جییان بوو، بکه‌نه مه‌لک بو خو و تاجی بدانه‌ سه‌ر سه‌ری، و هیشتا وان نه‌ف بریارا خو ب جه‌ نه‌ئینای، خودئ وه‌سا هه‌ز کر ئیسلام هات، و پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- قه‌ستا مه‌دینی کر.. و ههمی تشت هاتنه‌ گوه‌ارتن، وه‌کی دئ بو مه‌ ناشکه‌را بت.

خه‌زره‌جئ... مالخالین پیغهمبه‌ری:

ده‌مئ مه‌ به‌حسی بایری پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- عه‌بدلموطه‌له‌بی کورئ هاشمی کری، مه‌ ناشکه‌را کره‌و کو ده‌یکا وی سه‌لما کچا مه‌زنی مالباتا نه‌جارییان عه‌مرئ کورئ زه‌یدی بوو، و به‌نوه‌نه‌لنه‌ججار ئیک ژ بابکین خه‌زره‌جییان بوون، و ل باژیرئ یه‌ثری دژیان، و جاره‌کی بابئ عه‌بدلموطه‌له‌بی هاشم د گهل کاروانئ قوره‌یشییان بی بازرگانی ده‌رکه‌فته شامئ، و وی ژنکا خو سه‌لما د گهل خو بر، و ب ریشه‌ هیلا ل مالبابا وی، و سه‌لمایئ هنگی بچویکه‌ک د زکی دا بوو، و نهمو چاقه‌رتی زه‌لامئ خو ما هتا ژ کاروانی بزقرت دا د گهل بزقرت مه‌که‌هی، به‌لی ده‌مئ کاروانی زقین هاشم د گهل دا نه‌بوو.. چونکه نهمو ب ریشه‌ مره‌وو، له‌و سه‌لمایئ بریار دا ل مالبابا خو بمینت و نه‌زقرت مه‌که‌هی. و ل مالبابا وی کورئ وی عه‌بدلموطه‌له‌ب هاته‌ سه‌ر دنیا، و نهمو ل نک خالین خو مه‌زن بوو، هتا گه‌هشتیه‌ هفت سالیی، هنگی مامئ وی موطه‌له‌ب چویئ و نهمو زقرانده مه‌که‌هی.

نه‌فه به‌ری نوکه مه‌ گوټبوو، مه‌عنا خال و خوارزانی د ناقبه‌را مالباتا پیغهمبه‌ری و بابکه‌کی خه‌زره‌جییان دا هه‌بوو، و ناشکه‌رایه کو بابئ پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- عه‌بدللاه ل نک خالین بابئ خو یین خه‌زره‌جی مره‌وو، و قه‌بری وی ل نک وان بوو، و ده‌مئ پیغهمبه‌ر

يي شهش سالی ؤه د گهل دهیکا خو چووبوو يه تربي و نيزيکی هه يشه کي مابوو ل ويري، و ل ده مي زقينا وان دهیکا وي ب ريکي قه مريوو.

مه دقيت قی بيزين؛ دال بيرا مه بيته قه کو مروقاييني ؤهوا د تهرازيبا په يوه نديييتن جفاکي دا هزر بو دئيته کرن د ناقبهرا پيغه مبهري و خه لکي مه ديني دا هه بوو.

طه حابلي مشهخت دبنه يه تربي:

پشتي مصعب زقريبه مه که هي، و پيغه مبهري -سلاف لي بن- ناگه هدارکري کو ئيسلام ب رهنگه کي بهرچا ل مه ديني به لاقبوويه، و هژماره کا مه زن ژ ؤهوس و خه زره جيبان يين هاتينه د ئيسلامي دا، و ؤهو دناماده نه پيشوازيي ل موسلمانان بکه ن، و پشته قانيبا وان بکه ن، پيغه مبهري -سلاف لي بن- ده ستوري دا صه حابيييتن خو کو ؤه مشهخت بين و بچنه مه ديني.

مه خسه د ب مشهختبونن ب تنن ؤه نه بوو موسلمان ژ زولم و زورداريبا قوره يشيبان رزگار بين، و بچنه جهه کی بشين ب نازادي په رستنا خودي ل ويري بکه ن، به لکي نارمانج ژي ؤهو ژي بوو ؤهو بناخه يه کي بو دهوله تا ئيسلامي بدانن، ؤهوا دي بته بنه کوک بو به لاقکرنا رو ناهيبا خودي ل عه ردي، و پشتي ده ستوري ب مشهختبونن ژ لايي خودي قه بو موسلمانان هاتيبه دان، پيغه مبهري -سلاف لي بن- ؤهو گه هانده وان، و ل سالا دوازي پشتي هاتنا ئيسلامي کاروانن مشهختبوننا بهر ب مه ديني قه ده ست پي کر.

و ئيکه مين کهس ژ مه که هي مشهختبووي صه حابيي پيغه مبهري ؤه بوو سه له مه بوو، ؤهوي بهري هنگي مشهختبوويه حه به شه، ؤه بوو سه له مه يي مه خزوومي ژنکا خو نوم سه له مه د گهل کوري خو يي زاروک سه له مه برن و ب لايي مه ديني قه چوو، گا قا مالباتا ژنکا وي هندا کچا ؤه بوو نوممه يه يي مه خزوومي ؤهوا ب ناسناقي (أم سلمة) دئيته نياسين، زاني کو زاقايي وان ب مال قه دي مشهخت بت، ؤهو چونه د ريکا وي دا، و گو تنن: نه گهر ؤه مه نه شيبه ته، ما ؤه مه نه شيبه نه ژنکا خو ژي؟ ؤه مه قه بويل ناکه ين تو وي ببه ي.. و وان ژنک ژي ستاند.

نېبوو سه له مه چوو، و مرؤقتين ژنكې نېو گرت و نه هيتلا د گهل وى بچت، گاڤا مرؤقتين زه لامي ب قى چندينى حسياين، چوون زارؤكې خو ژ وان ستاند، و گوتن: مادهم هه وه نه هيتلا كچا هه وه د گهل كورې مه بچت، نېم ژى قه بويل ناكه يين نه قيبى مه ل نك هه وه بت، نوم سه له مه دبېت: مرؤقتين من و مرؤقتين زه لامي من كورې من يى زارؤك كيشا هتا ده ستى وى خلاندى! پاشى مرؤقتين نېبوو سه له مه وى سه له مه بر، و ههر رؤژ ده يكا وى دهر دكه فته ره خى باژپرى و دروينشته خوارى و دكره گرى..

نيزيكى ساله كې نېشه حالى وى بو، هتا رؤژه كې پسمامه كې وى نېو د قى حالى دا ديتى، دلې وى ما پينځه له و چوو نك مرؤقتين وى و گوتې: كهنگى هوين دى ره حمى ب قى ژارې بهن؟ هه وه نېو و زه لامي وى و كورې وى ژي كشفه كرن. هنگى دلې وان ما ب من قه، و كورې من بو من زفراند و گوتنه من: هه ره بگه هه زه لامي خو.

مه عنا ئيكه مين سه حابى ژ مه كه هې مشه ختېبويه مه دينى نېبوو سه له مه بو، و پشتى وى عامرې كورې ره بيه يى د گهل ژنكا خو له يلایا كچا نېبوو سه شه يى - و نېو ئيكه مين ژنه مشه ختېبويه مه دينى - نېو ژى چوون، و پشتى وان هيدى هيدى و ب رهنگه كې قه شارتى سه حابى ژ مه كه هې دهر كه فتن و قه ستا مه دينى كرن.. و مه گوت: يه ثرب - يان مه دينه وه كى پشتى هنگى هاتيبه نياسين - ل وى دهمى باژپره كې ب سه رك قه نېبوو، بهلكى نېو هژماره كا تاخين ژي كجودا بو، ل ههر تاخه كى بابكه ك ژ ئوبجاخا نېوسى يان خه زره جى لى دژيان، و نېو پترييا وان سه حابيبين گه هشتمينه مه دينى ل گوندى (قوبائى) ئاكنجى بوون، و هنگى نېو گوندهك بوو دكه فته باشوورى مه دينى، و ل وپرى سالمى مه ولایى نېبوو حوزده يفه وى نقير ل بهرا وان دكر.

گاڤا موسلمان ب نه پهنى ژ مه كه هې دهر كه فتين، و چووينه مه دينى، كافر ب چوونا وان حسياين، له و وان كه رب و كينا خو ل سه ر موسلمانين مايى دژوارتر لى كړ، و هندى ژى هاتى نه خو شى زېده تر گه هاندې، بهلى ده مه كې دريژ پينځه نه چوو مه كه ه ژ موسلمانان هه ميبان قالا بو، هژماره كا كيم يا سه حابيبان تى نه بت، نېو ژى نېو بوون يين عوزره كى نېو گرېداين، و نه شيان دهر كه فن.

هه وهسا ژ وان يين ماین پيغهمبهه بوو -سلاف لی بن- و هه قالئ وی یی نيزیک
ئهبوو بهکر و پسمامی وی عهلی. . پيغهمبهه چونکی هیشتا خودی دستویری نه دابوو یی، و
ئهبوو بهکر و عهلی چونکی پيغهمبهه ری -سلاف لی بن- ژ بهه نارمانجه کی گوتبووی نه چن،
وهکی دی بو مه ئاشکهه را بت.

خه لکي مه ديني و (بيعة العقبة) يا دويي

دهمى موسلمانان قهستا مه ديني کري، و هژماره کا مه زن ژ وان ل ويري کومبووين، دهنگ و باس دگه هشتنه وان کو کافر پوژ بۆ پوژي حالي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- يي نه خوشتر لي دکهن، لهو موسلمانين خه لکي مه ديني گوته ئيک و دو: هتا کهنگي هم دئ پيغمه مبهري -سلاف لي بن- هيلينه د قى حالي دا، کافر نه خوشيبي بگه هيني؟

پاشي برپارا وان بۆ لهو ل سالا دوازي (ژ هنارتنا ئيسلامي) ل دهمي حه جي نهو ب هيجه تا کرنا حه جي بچنه مه که هي، و ب دزي قه خو بگه هينه پيغمه مبهري -سلاف لي بن- و داخوازي ژئ بکن کو نهو ژي بيته مه ديني، و به ره هقييا خو بۆ وي ئاشکه را بکن کو هه ر تشته کي وي بقت نهو دئ بۆ وي کهن.

به يمه تا عه قبه يا دويي:

حه جي بين مه ديني کو گه له ک ژئ هيشتا کافر بوون، گه هشتنه مه که هي، و د ناف وان دا پتر ژ حه فتی مروشان دموسلمان بوون، پشتی نهو ب کار و بارين حه جي رابووين، هنده ک موسلمانان ژ وان خو گه هانده پيغمه مبهري -سلاف لي بن- دا ژفانه کي ژئ وهر بگرن کو نهو ئيک و دو ببينن، و ژفانئ وان هه ر ل دهرئ وي گه لي بوو نهوئ دکه فته پيشيا مينايي ژ لايي مه که هي قه، ل نيزيکي وي جهي يي ره جما شه يطاني لي دئيه کرن. و ژ فاني وان نيقا شه فا سيزدي بوو ژ هه يقا (ذو الحجة) دهمي حه جي دمينه ل مينايي.

ل دهمي ژفاني حه فتی و سي زه لامان د گه ل دو ژنکان ژ موسلمانين خه لکي مه ديني، کو پتر ژ دو پشکين وان خه زره جي بوون، و نيزيکي پشکه کي نهوسي بوون، خو ژ کافر تين ملله تي خو قه دزي و ل نيقا شه قی چوونه جهي ژفاني، و پيغمه مبهري -سلاف لي بن- د گه ل مامي خو عه عباسي نهو ژي هاتنه وي جهي. عه عباس هنگي يي کافر بوو، به لي نهو د گه ل

برازايي خو هاته ژفاني؛ دا خه لکي مه ديني وه هزر نه کهن کو ئه و يي بي خودانه، و چو مروفتين وي پشستا وي ناگرن.

ئیکه مين کهس ئاخفتي عه بياس بوو، عه بياسي گوتته وان: هوين دزانن جهسي موحه ممه دي د ناف مه دا چهنده، ئه م ل فتري يي بهر هفانيبي ژ وي دکهين، و ئه م ناهيلين کهس چو نه خوشيبي بگه هينته وي، بهلي ئه و هز دکهت بيته نک هه وه، فيتجا ئه گهر هوين د خو را نه بينن کو دي شين بهر هفانيبي ژي کهن، ههر ژ نوکه وي بهيلن.

وان گوت: يا ته مه گوھ لي بوو، ئه ي پيغهمبهري خودي، تو باخفه، و بيتره کاني ته چ ژ مه دفتيت، و خودايي ته چ دفتيت؟

پيغهمبهري -سلاف لي بن- هندهک ژ قورثاني بو وان خواند، پاشي گوت: ئه ز دخوازم هوين پهيماني بده نه من کو هوين بهر هفانيبي ژ من بکهن ئه گهر ئه هاتمه نک هه وه وه کي کو هوين بهر هفانيبي ژ ژن و عه يالي خو دکهن.

بهررائي کورپي مه عرووري رابوو چوو دهستي وي و گوت: بهلي سويند ب وي يي تو ب حه قيببي هنارتي ئه م دي وه سا بهر هفانيبي ژ ته کهين کاني چاوا ئه م بهر هفانيبي ژ خو دکهين، فيتجا تو ئه ي پيغهمبهري خودي بهيعي بده مه، چونکي ب خودي ئه م زه لامين شهري و چه کينه، مه ئه و ژ باب و باپيران وهرگرتيه.

ئهبوو هه يشه سي کورپي ته يمهاني گوتنا وي بري، و گوت: ئه ي پيغهمبهري خودي، د ناقبه را مه و جوھيبان دا پهيمان هه نه، و ئه م دي وان پهيمانان برين، فيتجا ئه گهر مه وه کر پاشي خودايي ته تو ب سهريئخستي، نه کو تو بزفريه نک مروفتين خو و مه بهيلي؟

پيغهمبهري -سلاف لي بن- گرثري و گوت: نه.. خوين ب خوينيه، و مرن ب مرن، ئه ز ژ هه وه مه و هوين ژ منن، ئه ز دي شهري وي کهم يي هوين شهري وي دکهن، و دي ژ وي ئاشت بم يي هوين ژي ئاشت دبن.

هنگي زه لامه کي خه زه جي (ئه سه دي کورپي زوراره ي، يان عه بياسي کورپي عوباده ي) رابوو فه و گوتته ملله تي خو: گه لي خه لکي يه شري، له زي نه کهن، هوين دزانن هوين يي پهيماني ل سه ر چ دده نه ئي مروفتي؟ هوين يي پهيماني دده ني کو شهري مروفتين سو و رهش

بکهن، قيجانگهگر هوين نهو بن يين کو گرفتاری ههوه سست دکهن، ههر ژ قی گاشی پهمانی نهدهنی، دا شهرمزاریبا دین و دنیایی نهئیتته ریکا ههوه، ژ خو نگهگر هوين خو ل بهر کوشتنی و مال تالانکرنی بگرن، هوين وی ببهنه نک خو، چونکی نهز ب خودی کهمه خیرا دین و دنیایی یا د گهل وی.

وان گوټ: ئەم دئامادهینه ههچیا بیته سهری مه بلا بیت.

پاشی وان گوټ: ئەه پيغهمبهري خودی، نگهگر مه سوزا خو ب جه ئینا دی چ گههته مه؟

وی گوټ: بههشت.

هنگی ههمی چونه دهستی وی و بهیعه دایی، ب تنی ههردو ژنک تی نهبن، بهیعه تا وان بهس ب دهقی بوو؛ چونکی پيغهمبهري -سلاف لی بن- نهچوو دهستی ژنکان.

پاشی پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوته وان: هوين دوازه مرۆقان ژ خو هلبزترین؛ دا کاری مللهتی وان د دهستی وان دا بت.

و ئەف دوازه زهلام نهون یین دبیزنی: (النقباء)، نهه ژئ خهزرجی بوون، و سی نهوسی بوون، ژ بهر کو خهزرجی د ناڤ ئامادهبوویان دا پترن بوون، نهو شیست و دو زهلام بوون، و نهوسی ب تنی یازده بوون، و یین دی خهزرجی بوون، و نهو نهقیب ژئ نهقه بوون:

ژ خهزرجیان: ئەسهدهی کورپی زوراره، سهدهی کورپی رهبعی ل ئوحدی هاته کوشتن، عهبدللاهئ کورپی رهواهی ل موته هاتبوو کوشتن، رافعی کورپی مالکی، بهرائئ کورپی مهرووری، عهبدللاهئ کورپی عهمری ل ئوحدی هاتبوو کوشتن، عوبادهی کورپی صامتی، سهدهی کورپی عوبادهی، موندری کورپی عهمری ل شهپی بئرمهعونه هاتبوو کوشتن.

و ژ نهوسییان: ئوسهیدی کورپی حوضهیری، سهدهی کورپی خهیشه مه ل بهدری هاتبوو کوشتن، روفاعهیی کورپی عهبدلموندری.

و پشتی بهیعه ب دووماهی هاتی، موسلمانین خه لکی مه دینی زقرینه وی جهی یئ مرۆقین وان یین کافر لی دنهستی، بیی نهو ب چوون و هاتنا وان بههسیین.

و سهژمارهک ل دور شان سهحابييان ژ نه نصاريان نهو پين ل شئي شهقي پهيمان دايه پيغمبهري -سلاف لي بن- بو مرؤقي ناشکهره دکهت کو سپه و سي کهس ژ وان د ههمي شهران دا د گهل پيغمبهري بوون -سلاف لي بن-، و نيزيکي هفتي ژ وان د شهري بهدري دا دناماده بوون، و پتر ژ بيست ژ وان د جيهادي دا شهيد بووون.. مهعنا: نهو د پهيمانا خو دا د گهل خودي و پيغمبهري وي دراستگو بوون.

ههلوپستي کافرين مهکههي:

ههر چهنده موسلمانين خهلکي مهدينې ب شهف و دوير ژ چاقتين خهلکي بهيعه دا پيغمبهري -سلاف لي بن-، لي دياره ژ بهر هژمارا وان يا زنده و دهرکهفتنا وان يا ل نيضا شهقي، و کو مبونوا وان ل جههکي ژ عهقه بهيا مينايي، کو گهلهک هجی لي دميين، بوو جهي گوماني ل نک کافران، لهو رؤژا د دويث دا کومهک ژ کافرين قوره شيبان چورونه نک هجيبين مهدينې، و گوتهي: چکچکهک مه ژ ههوه گوه لي بوويه، کو ههوه بهيعه و پهيمان يا دايه موحه ممهدي.. و تشتهکي غهريب نينه کو وان ب هوپري زيرهقاني ل هجيبين خهلکي مهدينې و هاتن و چوونين وان کرت، چونکي سالا بهري هنگي هندهک زهلامان ژ خهلکي مهدينې بهيعه دا بوو پيغمبهري، و پيغمبهري مصعب هنارتبوو نک وان، و گه هشتبوو وان کو گهلهک ژ خهلکي مهدينې يين چووينه سهر ديني موحه ممهدي، و هژمارهکا مهزن ژ ههقال و دويکهفتي يين موحه ممهدي ب فهريمانا وي يين مشه ختبووينه باژيري وان.. شئي چهندي گومان ل نک کافرين مهکههي پهيدا کربوو، لهو دبت وان ب رهنگهکي تايهت دويچوونا سهح و سويين وان کرت، و گاغا هندهک کافرين مهکههي هاتينه نک هجيبين مهدينې و پسپارا وي تشتي ژي کري يا د ناقبهرا وان و موحه ممهدي دا چتبووي، نهو پين کافر ژ وان، و وان ناگهه ژ وي تشتي نهبوو يي شهفا بهري هنگي چتبووي، چونکي نهو دنشتي بوون، وان سويند بو کافرين قوره شيبان خوار کو تشتهکي وهسا چي نهبوويه، و يين موسلمان ژ وان خو بي دهنگ کر.

هنگي نهو زقپنه فه يبي تشتهک ژ زانينان ب دهست وان بکهفت.. بهلي د گهل هندي ژي وان ب تمامي باوهر ژ گوتهنا وان نهکر، لهو وان بهردهوام دويچوونا مهسهلي کر، هتا بو وان مسوگهر بووي کو وان پهيمان يا دايه پيغمبهري -سلاف لي بن-، هنگي نهو ب دويث

وان دهرکه فتن، بهلې هنگي ټهو ژ مه که هې دهرکه فتن بوون و چووبوون، ب تنې دو کهس ژ وان ل نيتزېکي مه که هې مابوون، ټهو ژي سه عدې کورې عوياده ي و مونډرې کورې عه مري بوون، مونډر شيا پرده فت و ټهو څيړا نه گه هشتن، بهلې وان سه عد گرت و ټينا مه که هې، بهلې دو زه لمان ژ کافر ټين مه که هې به ختې خو دا وي و نه ټيلا کافر چو لې بکه ن؛ چونکي وي ژي پشته ټانييا وان دکر ده مې بازرگانييا وان د مه ديني را دهرياس دبوو.

مشه ختیبونا پیغهمبهري

-سلاف لی بن-

باراپتر ژ صهحابیبیان د نابقهرا بهیعا عهقهبهیی یا ئیکئی و دوئی دا، یهعنی: ل سالا دوازدئ پشتی هاتنا ئیسلامی، ژ مهکههی مشهختیبونه مهدینی، پشتی پیغهمبهري -سلاف لی بن- دهستوبری ب وی چهندئ دایئ، و هژمارهکا گهلهکا کیم ژ وان مابوون، ژ بهر هندهک نهگهرتن تایهت، و پشتی بهیعا عهقهبهیی یا دوئی ل نیقا ههبقا یازدئ ژ سالا دوازدئ چیبووی، پیغهمبهري ب خوژی دل تی ههبوو مشهخت ببت، بهلی ژ بهر کو دهستوبری ب وی چهندئ ژ لایئ خودئ قه هیشتا بو نههاتبوو دان، ئهو ما.. وهکی وی گهمیقانی شریف ئهوی دهمی گهمیبا وی دکهفته بهر پیتلین دژوار، قیجا ئهو خو ل سهر پشستا گهمیپی بگرت، هتا ببینت ههمی ریڅنگ قورتال بوون، و وهکی وی شقانی ئهمین یئ ل دهراشئ تهنگ خو دگرت هتا پشتراست ببت کو پهزهکا ب تنئ ژئ نهقهپرستییه.. موحهمهدهد -سلاف لی بن- ژ مهکههی دهرنهکفت، ههر چهنده وی دزانی کو مانا وی ل مهکههی پشتی دهرکهفتنا ههقالین وی خهطهرئ پتر ل سهر وی دژوار دکهت.. بهلی وی سنگئی خو بو قئ خهطهرئ قهکر، و پاشقه نهچوو!

و دهم گهلهک پیغه نهچوو پشتی بهیعا عهقهبهیی یا دوئی دهستوبری ژ لایئ خودئ قه بو وی هاتهدان کو ئهو ژئ قهستا مهدینی بکهت..

بهري دهرکهفتن:

نیزیکئی دو ههیف و نیقان پشتی بهیعا عهقهبهیی یا دوئی پیغهمبهري -سلاف لی بن- مال مهکههی، و ئەف دهمه ژ ههر دهمهکی دی ل سهر وی پتر یئ خهطهر و دژوار بوو؛ چونکی کافرین مهکههی زانیبوو کو خهلهکی مهدینی ژ ئهوس و خهزرهجیبان پهیمان یا دایه وی کو ئهو وی بحهوبین، و پشتهفانییی لی بکهن، و ههقالین وی ژئ ههمیبیان مال و حال و خانی و مرؤقتین خو بین هیتلین و چووبینه مهدینی.. مهعنا دبت ل ههر دهمهکی ئهو ژئ

بچت بگههته هه قالين خو پين مشهخت و پشته فانين خو ژ خه لکي مه ديني، و موسلمانبونوا خه لکي مه ديني گهفه کا دژوارا ديني و سياسي و نابوزيبه بو وان، چونکي نهو دزانن ده مي موسلمان ل بهر ته نشتا وان و د ريتکا کاروانی وان يي بازرگانييي دا بنه کوککه کي بو خو ددانن، و دهوله ته کي نانا کهن، مهنا وي نهوه گهف ژ هه مي لايان شه دي ل وان نيته کرن، فيجا نهو چ بکهن؟ و چ پيگافي بهافيرن بهري نهف گهفه ل وان بيته کرن؟

بريارا کافرين مه کههي:

د قورانا پيروز دا نايه تهک هه يه تيدا هاتييه: ﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ ﴿٣٠﴾﴾ (الأنفال: ۳۰) و د في نايه تي دا خودايي مه زن بيرا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل نعمه ته کي دئينه شه يا وي د گهل وي کري و دبيري تي: تو بينه بيرا خو ده مي کافرين ملله تي ته ل (مه کههي) پيلان د دهرحه قا ته دا دگيران؛ دا نهو ته بگرن، يان بکوژن، يان ژي ته ژ باژيري ته دهر بيخن. وان پيلان دژي ته دگيران، بهلي خودي پيلانين وان ب سهري وان دا شکاندن، و دژواريا في چهندي ل سهر وان زنده تر بو، و نه گهر نهو ب نه حه قبيي پيلانني بگيرن، خودي وي ب حه قبيي دگيرت.

ئيمام نه حمده ژ ئين عه بياسي شه دگوهيزت دبيري تي: شه شه کي قوره يشييان دان و ستانندن کر کاني نهو چ ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکهن؟ هنده کان گو ت: نه م دي وي ب وه ريسان گريده ين، و هنده کان گو ت: دي کوژين، و هنده کان گو ت: دي وي ژ باژيري خو دهر بيخن. ئينا خودي پيغهمبهري خو -سلاف لي بن- ب پيلانا وان ناگه دار کر، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل سهر جهي خو نه نفست، بهلکي عه لي هيتلا ل جهي خو و نهو دهرکه فته شکه فتي..

و نهف پيلانا وان بوو نه گهرا ئيکسه ر بو دهرکه فتننا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ مه کههي و مشه ختبونوا وي بو مه ديني.

و د هندهک کتبيين سيره تي دا به حسي في پيلانا وان ب بهر فره مي دئيه کرن، دبيري تي: نهو ل (دار الندوة) ل نيزيکي که عبي کو مبون، (و هندهک دبيري تي: شه بي طاني خو ئينا بوو سهر شکلي زه لامه کي نه جدي، و ل ديوانا وان ناماده بو بوو) و پشتي هنده کان گو تي: نه م دي وي زنجير که ين و گرين، و هنده کين دي گو تي: نه م دي وي دهر بيخن و نهو کيشه دچت بلا

بچت، نه بوو جهلی (يان زهلامی نه جدی) گوت: يا باشر نهوه نم وی بکوژين؛ دا به لا وی نیکجار ژ مه فهبت!

پاشی دهمی هندهکان بيرا وان ل مالباتا عهبدمنافی نینایه فه و کو نهو فی چهندی قه بویل ناکهن، نه بوو جهلی گوت: نم دی ژ ناف هر بابکه کی قوره یشیان جحیله کی هلبژیرین، دا ب کاري کوشتنا وی راببن، و هنگی مالباتا عهبدمنافی نه شیت نه یارده تیا قوره یشیان همییان بکهت، و هوسا خوینا وی دی د ناف مه دا به لاف بت..

گاغا زهلامین ناماده گو ل گوتنا وی بووی، وان گوتی: تو راست دبیرتی، و نم دی ب گوتنا ته کهین.

به لی زانایین حه دیسی و سپرته تی دبیزن: هر چهنده نهف مهسه له د کتیبین سپرته تی دا یا به لافه ژی به لی نهو ب ریکتین دورست نه هاتییه فه گوهاستن، لهو مرؤف نه شیت خو ژی پشتراست بکهت.. به لکی هندهک ژ وان کرته دلّی خو کو پیغهمبهری -سلاف لی بن- بگرن یان بکوژن یان دهر بیخن، وه کی نایهت نیشاره تی دده تی، به لی مهسه لا هلبژارتنا جحیلان و چونوا وان بو بهر دهر گه هی پیغهمبهری -سلاف لی بن- ب شه فی، و نفستنا عه لی ل جهی وی.. نه فه چو ده لیلین مرؤف ژی پشتراست بت ل سهر نینن.

روژا دووماهییل ل مهکه هیل:

پتر ژ جاره کی نه بوو به کری داخواز ژ پیغهمبهری کربو نهو ده ستوریا وی بدهت کو نهو ژی وه کی صه حابیین دی مشهخت ببت و بچته مه دینی، به لی هر جار پیغهمبهری -سلاف لی بن- دگوتی: بینا خو فرهه بکه، به لکی خودی هه فاله کی بو ته چی کهت. نه بوو به کری ژ فی گوتنا وی وه تی دگه هشت کو نهوی به حسی خو به، لهو هر ژ هنگی نه بوو به کری دو دوارین باش بو فی چهندی ناماده کربون، و به ری وی لی بو پیغهمبهری -سلاف لی بن- روزه کی فهرمانا دهرکه فتی لی بکهت.. و هسا چیبوو، عایشا -خودی ژی رازی بت- دبیزت: هر روزه جاره کی -سپیدی یان نیقاری- پیغهمبهری -سلاف لی بن- دهاته مالا نه بوو به کری، هتا نهو روزه هاتی یا ده ستوری ب مشهختبون و دهرکه فتنا ژ مهکه هی تیدا بو وی هاتییه دان، نهو نیقرو هاته مالا مه، ل ده مه کی وهسا بی چو چاران نهو تیدا نه دهات،

گاڤا نه‌بوو به‌کري نه‌و ديتي، گوټ: تشته‌کي هه‌ي له‌و پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ل قي ده‌مي يي هاتي.. و گاڤا نه‌و هاتييه د مال څه، نه‌بوو به‌کري جه‌ي خو داين، و نه‌ز و خویشکا خو نه‌سما ب تني ل ويري بووين، پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- گوټي: بلا نه‌ز و تو بمينينه ب تني، نه‌بوو به‌کري گوټ: نه‌ي پيغهمبهري خودي، نه‌و هه‌ردو کچين منن، هه‌ما کاني ته چ دښت بيژه. وي گوټ: ده‌ستوري ب ده‌رکه‌فتني و مشه‌حتبونني بو من هاته‌دان. نه‌بوو به‌کري گوټ: نه‌ي پيغهمبهري خودي، نه‌م دي هه‌څالين نيک بين؟ وي گوټ: دي هه‌څالين نيک بين!

عائيشا دښت: ب خودي به‌ري وي روژي من نه‌دزاني کو نيک ژ که‌يفان دا دکه‌ته گري، هه‌تا من نه‌بوو به‌کر ديتي ژ که‌يفان دا کريه‌گري، پاشي وي گوټ: نه‌ي پيغهمبهري خودي، دو ده‌وار من بو څي روژي يين ناماده کرين، پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- گوټي: يا من ب حقي خويه!

عائيشا دښت: ئينا مه به‌ره‌څييه‌کا ب له‌ز بو وان کر، و مه هنده‌ک خوارن بو وان کره د ميده‌که‌کي دا، و نه‌سماني شيتکا خو کره دو قه‌د، قه‌ده‌ک د پشته خو نالاند و قه‌دا دي ميده‌ک پي گرېدا، له‌و دښتني: خودانا دو شيتکان، پاشي پيغهمبهري سلاڤ لي بن و نه‌بوو به‌کر چونه شکه‌فتا چيائي (نه‌ور)..

ده‌سپيکا ده‌رکه‌فتنا وان که‌نگي و ژ کيځه بوو؟

ريوايه‌تا بوخاري ژ عائيشايي نه‌وا مه هنده‌ک ژي څه‌گوه‌استي بو مه ناشکه‌را دکه‌ت کو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- نيڅرو چوو مالا نه‌بوو به‌کري، و وان ب له‌ز کاري وان کر، و نه‌و ژ ده‌رکه‌هه‌کي نه‌ يي به‌رجاڅ کو دکه‌فته پشته مالا نه‌بوو به‌کري ده‌رکه‌فتن، و چونه شکه‌فتي، و سي روژان مانه ل ويري.

مه‌عنا: ده‌سپيکا ده‌رکه‌فتنا وان ل نيڅرو بوو، و ژ مالا نه‌بوو به‌کري بوو.. هوسا ژ وي ريوايه‌تي دښته وه‌رگرتن، يا بوخاري ژ عائيشايي څه‌گوه‌استي.

ژ بلي قي ريوايه‌تي، ريوايه‌ته‌کا دي يا مه‌شه‌ورتر ل نک څه‌گيرين سيره‌تي هه‌يه، به‌لي نه‌و ب ريکين درست نه‌هاتييه څه‌گوه‌استن، له‌و مروڅ نه‌شيت خو ژي پشته‌راست که‌ت، نه‌و

ژي ئهوه يا (ئبن ئيسحاق) د سيره تي دا شه دگوهيژت، كو ب شه قئ هژماره كا جحليلين قوره يشي ل دويش وي پيلاني يا ئه بوو جه هلي داناي، و ب ننيه تا كوشتنا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل بهر دهر ي وي به ره هف بوو بوون، و ل دهمه كي شه قئ ئه و ژ مال دهر كهفت ده ستي خو تزي ناخ كر و ب سهر و چاڅين وان وهر كر، چاڅين وان پي تاري بوون، و ئه و د بهر وان را دهر باس بوو و چوو پتي ئه و وي بيبن، و هنگي وي ده سپيكا سووره تا (ياسيني) خواند هتا گه هشتيه قئ ئايه تي: ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ﴾ (يس: ۹) يه عني: مه ل بهر اهييا وان و ل پشت وان ژي په رژانه ك دانا، قئيجا ئه و وه كي وي لي هاتن يي ل بهر و پشت ري لي هاتييه گرتن، و مه چاڅين وان كوره كرن، له و ئه و چو نابيبن.

و پشتي هنگي ب دهمه كي وان ناگه ه ژ خو بوو، و دهمي ئه و چووينه د مالا وي شه؛ دا وي بكورن، وان ديت ئه و يي ل سهر جه ي خو، به لي گاڤا وان پاته ژ سهر وي هلداي وان ديت عه لبيي كوري ئه بوو طالبي يي ل جه ي وي رازايه، وان گوته عه لي: كاني موحه ممه د؟ وي گوټ: ئه ز نازم..

ژ قئ ربوايه تي دئيه وهر گرتن كو دهر كهفتنا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ب شه ف بوو، و ئه و ژ مالا خو دهر كهفتبوو، و ئه بوو به كر ژ مالا خو، و پشتي هنگي ئه و گه هشتنه ئيك و چوونه شكه فتتي. به لي ئه ف ربوايه ته ژ بلي كو (سه نه دا) وي يا دورست نينه، ئه و دزي وي ربوايه تا دورسته يا بوخاري شه گوه استي.

ل شه كفتا ئه ور:

ل باشووري مزگه فتا حه رام ب دويراتييا چار كيلومتران، چيايه كه هه يه ديترني: (چيايي ئه ور) چونكي شكئ وي ژ لايي باشووري شه وه كي سهر ي گايه كييه، بلنديا وي (۴۵۸) متره، و په نكي وي نيزيكه يي گروفر بت، و فره ييا وي دهه كيلومترين چارگوشه يه، و ل سهر ي وي شكه فته كا بچويك هه يه فره ييا وي سي متر و نيقه و پانييا وي ژي هه ر وه سا، و بلنديا وي متره ك و چاريكه كه، و دو دهر لي هه نه ئيك ل لايي روزه لاتي، و ئه فه فره تره، و يي دي ل لايي روزه لاتي، و ئه فه ته نگرته و هتا مروث بشيت ژي دهر باس بيت دقيت خو بچه مينت و ل سهر زكي بچت، و ئه ف دهره بوو يي

پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - تيرا چوويه د شكهفتي شه، و ب سهر كهفتنا شي چيائي كاره كنى ب ساناهي نينه، نيزيكي سهعت و نيقان پيغه دچت هتا مروژف دگهته شكهفتي.

ئهف شكهفتي به يا به حسى وي د قى نايه تي دا هاتي: ﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا إِنَّهُمْ فِي الْعَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدُوهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ (التوبة: ٤٠) يه عنى: نه گهر هوين د گهل وي دهر نه كهفته شهري، و پشته فانييا وي نه كهن، ب راستي خودي پشته فانييا وي كر و نهو ب سهر نيخست روژا كافرين نهو ژ (مه كههي) دهر نيخستى، و نهو نيك ژ دووان بوو (نهو و نهبوو به كر) ده مي كافرين نهو نه چار كرين قهستا شكهفتي بكهن، ده مي وي دگوته ههفالي خو (نهبوو به كرى) ده مي وي ترس ژي ديتي: ب خه م نه كهفته، هندي خودي به ب سهر كهفتن و هاريكارييا خو يي د گهل مه، ئينا خودي تناهي ب سهر دلتي پيغه مبهري خو دا - سلاڅ لى بن - ئينا، و ب هندهك له شكه رين چو مروژقان نهو ب چاڅ نه ديتين كو فرشته بوون هاريكارييا وي كر، و وي په يقا نهوين كافر بووين كره يا نرمتر. و په يقا خودي به يا بلند، و خودي د ملكنى خو دا يي زاله، و د پيغه برنا كارين به نيين خو دا يي كار به جهه.

گافا نهو گه هشتينه بهر دهرئ شكهفتي، نهبوو به كر بهري پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - چوو د شكهفتي شه، دا بهري خو بده تي كاني چو تشتين خراب ل ويري نينن وهكي مار و دوپيشكان، پاشي پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - د دويڅ وي دا چوو. و نهو سي روژان ل وي شكهفتي مان.

دهوري عليي كوري نهبوو طالب:

مه گوت: نيك ژ وان سه حاييين پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - ده ستوري نه دايي كو مشهخت بيته مه ديني، پسمامي وي عليي كوري نهبوو طالبى بوو، و نارمانجا سهره كي ژ مانا وي نهو بوو دا نهو وان ئيمان تان بو خودانان بزق پريست يين كول نك پيغه مبهري - سلاڅ لى بن -، و ب راستي شه مه زني و ده ستپاكييا پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - بو مه ناشكهر دكته، ل وي ده مي خه لكى مه كههي ژ كافرين دگوته پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - تو مروژه كي سپره به ند و دره ويني، وان ئيمان تين خو دهرن ددانانه نك وي؛ دا نهو وان بپاريزت!

ما نه تشته کي غه ريبه؟! و گاڤا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- فياي ژ بهر وان ژ مه که هي ده رکه فت، و مشهخت بت، پيغهمبهري خيانهت ل وان نه کر، و ئيمانه تين وان ئيک ئيکه بو زفراندن، به لي نه گهر بهري ده رکه فتني وي نهو ئيمانهت بو خودانان زفراندبان، نهو دا شکني ژي بهن کو دياره وي دقيت مشهخت بت، لهو وي ديت يا باشر نهو نهو پسمامي خو عهلي بهيئت دا عهلي پشتي مشهختبونا وي بيته وه کيلي وي بو زفراندنا ئيمانه تين خه لکي.

و نه شه مه زنترين ده رسه بو خودان باوهران کو دقيت نهو دئه مين بن، و خيانه تي خو ل دوژميين خو بين کافر ژي نه کهن.

و مه گوت کو ربوايه تکا لاواز ژ لايي سهنه دي شه هيه کو ل شه فا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ده رکه فتني، عهلي ل سهر جهي وي نقشتبوو؛ دا مه سه لي ل بهر کافران بهرزه که ت.

سلاڤ روژين لي گهر يان:

ده مي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و هه قالني خو نه بو به کر ژ باژپري ده رکه فتين، و چوپينه شکه فتني، چ ل نيڤرو بت ژ مالا نه بو به کري، يان ب شه فت بت، ههر ئيک ژ مالا خو و پشتي هنگي گه هشتمه ئيک، ههر زوي کافر پي حسيان، و وان ب قني چهندي نه خوش بو، و ئيکه مين جهي وان هزر لي کري کو بچني و تهفتيش بکهن، مالا نه بو به کري بو.. نه سماا کچا نه بو به کري ديترت: ده مي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و نه بو به کر ده رکه فتين، هندهک قوره يشي هاتنه مالا مه، و نه بو جهل د گهل وان بو، وان ل بهر دهري پسيار ژ من کر: کاني بابي ته؟ من گوتني: نه ز نزام، هنگي نه بو جهلي - و نهو مروشه کني پيس و فه حش بو- ده ستني خو بلند کر و شه قه کا و هسا دانا من گوهارک ژ گوهي من فري! پاشي چوون.

و نه فت کاري بيخيروي نه بو جهلي کري نيشانا دلته ننگيا وي بو ژ ده رکه فتن و چوونا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و نه بو به کري.

پشتي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و نه بو به کر ژ مه که هي ده رکه فتين، يا بهر هزر نهو بو نهو ب لايي باکووري شه بچن، چونکي مه دينه دکه فته باکووري مه که هي، به لي تشتي

وان كړی نهو بوو نهو ب لايی باشوروی څه چوون، نهو جهی ریتکا یه مه نئی دكهفتی، و گاځا كافران زانی نهو یی دهر كهفتی، ئیكه مین جار نهو ب لايی باكوروی څه چوون، وان هزر كر نوكه پیغهمبهر و نه بوو به كری یی ب لايی مه دینی څه دچن، و پشتی موعداره كا درتڙ نهو چوون، و ب هویری لی گه پراین وان چو سهر و شوین بو وان نه دیتن، ل وی دهمی پیغهمبهر -سلاڅ لی بن- د گهل هه څالی خو شیا بوو خو ب وی جهی نه مین را بگه هینن یی وان بهری هنگی بو خو دهنیشن كری، كو شكه فتا (نهور) بوو، و خو لی څه شینن.

سلاڅ روژین خو څه سارتنی:

پشتی دهر كهفتا پیغهمبهری -سلاڅ لی بن- و نه بوو به كری ژ مه كه هی، و گه هشتنا وان بو شكه فتا (نهور)، نه خشه یه كی ب ریتك و پیتك وان دانابوو، ههر شهف دهمی دنیا تاري دبوو عه بدللاهی كورپی نه بوو به كری دهاته نك وان ل شكهفتی دهنك و باسین باژتپری بو وان دئینان، و درهنگی شهف دزقپری مال؛ دا كافر ب هاتن و چوونا وی نهحه سیین، و نه بوو به كری مهولایهك هه بوو دگوتنی: عامری كورپی فه هیره، شقانیا په زئی نه بوو به كری دكر، ئیقاری وی په ز دئینا و نیربکی شكهفتی دكر، و دهمی دنیا بهر ب تاريوونی څه دچوو، وی په ز ددوت و شیر و خوارن بو پیغهمبهری و نه بوو به كری دبره شكهفتی، پاشی په زئی خو دهاژوت و دزقپری مه كه هی.

د فان ههر سی روژان دا كافران گه لهك خو وه ستاند دا تشته كی ژ وان بزنان، به لی نهو ب سهر چو هل نه بوون، حه تا دووماهییب وان هاریكاری ژ مرڅه كی خواست یی كو شوین پییان دخوبنت و ل دویش دچت، نهف زهلامه ل دویش شوین پیین وان چوو حه تا نیربکی شكهفتی بووی، و گوت: ژ څیرئ وی څه چو تشت بو من یی ئاشكه را نینه!

نهو ل دهور و بهرین شكهفتی گه پراین، چو نه دیت، چوونه سهر پانی وی، و ژ بهر كو نهو شكهفت ب دورستی شكلی شكهفتی نادهت، و پتر وهکی چاله كی یان كونه كیبه د ناف كه څران را، وان هزر نه كر نهو یین چوونینه د ناف كه څران را.. و نهو ب خو دهمی نهو گه هشتینه سهر بانئ شكهفتی، نه گهر وان باش بهری خو دابا بن پیین خو نهو دا وان بینن، به لی خودی چاڅین وان تاري كرن و وان بهری خو نه دا خوارئ.. ل وی دهمی نه بوو به كری گوته پیغهمبهری -سلاڅ لی بن-: نه گهر ئیك ژ وان نوكه بهری خو بدهته بن پیین خو دئ

مه بينت! پيغه مبهري -سلاډ لى بن- ب دله كى رحمت شه گوتى: شه بو به كرا! توج هزر دكهى بو دو كه سان بي سيبى د گهل وان خودى بت؟ و د ريوايه ته كا دى دا هاتيبه، گوتى: شه بو به كرا دهنگى نه كه، شه دوينه سيبى مه خوديبه. و نايه تا سووره تا (التوبه) شهوا بهرى نو كه مه شه گوهاسى شه پرويدانه بو مه تومار كريبه، ده مى دبببب: ﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدُوهُ بِمُجُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ و كافر ژ وى جهى زقرين بى وان بببن.

و يا نافدار د كتيبى سيره تى دا شهوه كو ته فنبير كه كى ته فنى خو ب ده رى شكه فتى شه راجان دبوو، و دو كوتر كين كيشى ژى هيلينا خو ل وبرى دانابوو، و گاڤا كافر ان شه چنده ديتى گوتنه نيك و دو: شه گهر شه هاتبانه د شكه فتى شه شه ته فنه دا خراب بت، و شه كوتره نه دمانه ل قبرى. لهوا شه زقرين و نه چونه د شكه فتى شه.. بهلى شه چنده -وده كى زانابن هديسى دبببب- ب ربكين دوست نه گه هشتيبه.

پشكه ك ژ وى نه خشه بى بى پيغه مبهري -سلاډ لى بن- و شه بو به كرى بو مشه ختبونوا خو داناي شه بوو، وان مرؤقه كى باوه رى و شاهه زا ب ربكين صه حرائى ب كرى بو خو گرتبوو، و ژقان دابووى كو پشتى سى رؤژان شه وان ههردو دهواران ببن شه بو به كرى به رهه فكرين د گهل خو بببب و ببته شكه فتى، دا شه دهست ب چوونى بكن. و هه چنده شه زهلام بى كو دگوتى: عه بدللاهي كورى نوره يقطى، مرؤقه كى كافر ژى بوو، بهلى چونكى بى شه مين و شاهه زا بوو بو ربكى پيغه مبهري باوه ربيا خو پى نينا، و هاريكارى ژى خواست، و نه بيبيا خو بو گوت.

دهر كه فتن ژ شكه فتى:

پشتى سى رؤژان ژ ليتگه ربانى، كافر ژ ديتنا وان بى هيشى بوون، و ل ليتگه ربانى سست بوون، و تشتى ب وان ماى شه بوو وان راگه هاند كو هه كه سه كى موحه ممه دى بو مه بگرت، شه دى سه د حيشتران ده نى.. و ل رؤژا سيبى ده ليلى وان عه بدللاهي كورى نوره يقطى دوهلى هاته شكه فتى و هه دو دهوار بو پيغه مبهري و هه قالى وى نينان، و دهست ب مشه ختبونوى كرا، و ژ بلى وان هه سيبان، مه ولا بى شه بوو به كرى عامرى كورى

فهيرهی ژي د گهل وان دهرکهفت، و ب قی رهنگی نهو بوونه چار کس، و دهلیلی وان نهو ل وی ریکتی نه برن یا خه لک لی دئین و دچن؛ دا کس وان نه بینت، به لکی د ریکه کا دی را نهو برن، یا کو نوکه ب ریکا مشه ختبونوی دئیتنه نا فکرن.

ل سهری نهو ب لایلی باشووری مه که هی قه چوون، پاشی وان ریکا خو گوهارت و ب سهمتا دهریایلی قه چوون کو دکهفته باکووری رورثا قایی، پاشی ب لایلی رورثه لاتنی قه چوون هتا گهشتینه عوسفانی، پاشی جوحفه، و دهمی نهو گهشتینه (رابغ نه رره مل) نهو ژ بن دهسه لاتا قوره یشیمان دهرکهفتن، و ئیدی پشتراست بوون، و لهز ل چوونی نه کر، هتا نهو گهشتینه ده قهرا مه دیني.

ب راي قه:

کتیبین سیره تی دو سه رها تی بین بهرچا ف د وه قهرا مشه ختبونوی دا بو مه قه دگپرن، کو ب ریشه چیبوینه، ئیک ژ وان سه رها تی یا (نوم مه عبه ده) نهو ل ده قهرا (قوده د) ل باکوور مه که هی چیبووی، ل وی جهی ئویجا خا خوزاعیان لی دنا کنجی، دبیتن: ده می پيغهمبه ر -سلاف لی بن- د گهل هه ر سی هه قالین ریکتی گهشتینه قی ده قه ری، وان هه ست ب برسی کر، لهو وان چایی خو لی گیرا کانی دئ که سه کی بینن تشته کی بو خو ژئ بکرن یان نه، و هنگی وان پیره ژنه ک دیت ل بهر خیشه ته کی یا روینشتی بوو، نهو ب نک قه چوون دا هندک گوشتی و قه سپان بو خو ژئ بکرن، به لی پیره ژنی نهو دگوتنی: (دهیکا مه عبه دئ خوزاعی) نهو ناگه دارکرن کو ژ بهر هشکاتی بی گران ل نک وان پهیدا بوویه، و وان تشته کی فروتنی نینه، پيغهمبه ری -سلاف لی بن- ب ره خ خیشه تا وی قه بزنه ک دیت، گوتی: دهیکا مه عبه دی، نه قه چ بزنه ل قیری؟ وی گوتی: نهو بزنه کا له غه ره، ژ بیخیری نهو نه شیا ه د گهل ته رشی دهرکهفته چه روانی.. پيغهمبه ری -سلاف لی بن- گوتی: شیر تی هه یه یان نه؟ وی گوت: نهو و شیر، شیر و نهو!! ئینا پيغهمبه ری -سلاف لی بن- گوتی: تو دئ ده ستویری بی دهیه من نهز وی بدوشم؟ وی گوت: که رهم که.. پيغهمبه ری -سلاف لی بن- دو عایه ک کر و گوهانی وی قه مالی و دوت، ئینا شیره کی زنده ژئ هات، هتا ئامانه ک تژی کری، و شیر دا پیره ژنی، پاشی دا هه قالین خو، و دووماهی بی وی ژئ قه خواری، پشتی هنگی جاره کا دی بز دوت هتا ئامان تژی بووی، و نهو شیر هیلا ل نک پیره ژنی، و چوو.

ب عسمانی څه چوو، جاره کا دی من تیر کیشان نهوا من فیای دهرنه کفت، هنگی کفته دلئ من کو نهو دئ ب سهرکهفت، لهو من گوته پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن-: ملله تئ ته سهد حیشر یین داینه وی کهسی یئ ته بگرت، لهو خه لک یئ ل ته دگر بیت دا ته بگرن.. پاشی من گوته: نه گهر ههوه خوارن یان تشتهک دقت نهز یئ ناماده مه، بهلئ وان داخوازا چو تشتان ژ من نه کر، ب تنئ گوته من: مه نیشا کهسی نه ده.

سوراقه دبیت: هنگی من داخوازا ژ پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن- کر کو نهو نه مانه کئ بو من بنقیست، ئینا وی فه رمان ل عامرئ کورئ فه هیردی کر کو نهو وی بو من بنقیست، و وی نه مانه ک ل سهر پرته کا چه رمی نقیسی، و نهو چوون.

نه شهیه ربوایه تا دورست یا سهرهاتییا سوراقه یئ مودلجی، و نهوا ناقدار بووی کو پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن- مزگینی دایئ کو روژدهک دئ ئیت نهو دئ باز نکئ کیسرایي که ته دهستی خو، ب ریکه کا دورست نه گه هشتییه مه.

و پشتی پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن- و هه قالین خو چوون، سوراقه یی کارئ خو کره نهو هه چی کهسی ل وی ده قهرئ ل پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن- و هه قالین وی گه ربایا، نهو دا وی زفرینت و بیتئ: نهو د ده قهرا مه را دهر باس نه بوینه!

دیروکا دهرکهفتنا ژ مه که هئ و گه هشتنا مه دینئ:

زانایئ ناقدار (ئبن که شیر) ئاشکه را دکهت کو مشه ختبونا پیغه مبهري -سلاڅ لئ بن- ل هه یفا (ره بیعولئه ووه لا) سالا سبزدئ ژ هنارتنا وی بوو، و دبیت: ژ ئبن عه بیاسی دئیتته فه گوه استن کو دهرکهفتنا وی ژ مه که هئ ل روژا دوشه نبئ بوو، و گه هشتنا وی ژئ بو مه دینئ هه ل روژا دوشه نبئ بوو^(۱).

و نه گهر مه خسه د ب دهرکهفتنا وی ل فیرئ، دهرکهفتنا ژ شکهفتئ بت، دقتت بهری هنگی ب سئ روژان (ل پینجشه نبئ یان نه یینی) نهو ژ مال دهرکهفت بت، وقه ستا شکهفتنا (نهور) کر بت، و ده سپیکا دهرکهفتنی و هکی د هندک ژتده ران دا هاتی ل سهرئ هه یفا (ره بیعولئه ووه لئ) بوو.

(۱) البداية و النهایة، ۱۷۷/۳.

و گه‌هشتنا وي بو (قويائي) جهې خه‌لکي مه‌دينې پيشوازي لي کري، ل دويش هزرا گه‌لهک ديروکنفيسان ل رۆژا دوشه‌نبي بوو ل دوازه‌دي ره‌بيعولته‌وولي.

و ريوايه‌ت د ده‌سنيشانکرنا فان ديروکان دا درټيک جودانه، و زانا ل سهر وي چه‌ندي پيک نه‌هاتينه، و چونکي چو ريوايه‌تېن (صه‌حيح) د قئ ده‌باره‌بي دا د ده‌ست مه‌ دا نينن له‌و ل قئري ژي ئەم ديبينن يا باشر ئەوه مروث ل گوټنا زانايين فه‌له‌کي و سالنامه‌يان بزقرت، کاني ئەو چ ديبينن.

ئیک ژ فان زانايان پشتي دويچوون و فه‌کولينه‌کا درټل دور هندهک ديروکين سيره‌تي، و ب ريکا هندهک ريوايه‌تېن صه‌حيح و هه‌قبه‌رکنا وان د گهل هندهک پرويدانين سالنامه‌يي و علمي فه‌له‌کي هژماره‌کا ديروکين بنه‌جه- د سيره‌تي دا بو مه‌ ده‌سنيشان دکه‌ت، و ئيک ژ وان ديروکا دورستا گه‌هشتنا پيغهمبهريه -سلاف لي بن- بو مه‌دينې، کو ل- دويش بوچوونا وي- رۆژا دوشه‌نبييه هه‌شتي هه‌يضا ره‌بيعولته‌وولي ئەوا دکه‌فته به‌رانبه‌ر (۲۰) ئەيلوولا سالا ۶۲۲ زاييني، هه‌ر وه‌سا دکه‌فته به‌رانبه‌ر (۱۰) هه‌يضا تشری کو هه‌يضا ئيکتيه‌ ژ سالنامه‌يا جوھييان، و ئەو رۆژ ل نک جوھييان ئەو رۆژ بوو يا وان دگوټي: (عاشوراء)، و دگوټن: خودي د قئ رۆژي دا موسا و هه‌قالين وي ژ ده‌ربايي رزگار کريون، و فيرعه‌ون خنداقدبوو^(۱).

عاشوراءا جوھييان:

ب قئ هه‌لکه‌فتني مه‌ دقئت ئيشاره‌تي بدهينه گوټنه‌کا عه‌بدللاهي کورې عه‌باسي ئەوا تيدا ديبيرت: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ عَاشُورَاءَ، فَقَالُوا: هَذَا يَوْمٌ ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ: ﴿أَنْتُمْ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوا﴾ يه‌عني: پيغهمبه‌ر -سلاف لي بن- هاته مه‌دينې، و جوھييان رۆژا عاشورائي دگرت، و گوټن: ئەفه ئەو رۆژه يا خودي موسا تيدا ب سهر فيرعه‌وني ئيخستي، ئينا پيغهمبه‌ري -سلاف لي بن- گوټه هه‌قالين خو: هوين هه‌قترن ب موساي ژ وان، قئجا رۆژيبي بگرن^(۲).

(۱) محمود پاشا الفلکي: (نتائج الأفهام في تقويم العرب قبل الإسلام)، ص ۱۸.

(۲) بوخاري فه‌دگوھيزت.

بهري مهسه لا علمي فلهكي و زانينا سالنامه يان پيش بكهفت زانايين مه سه رقه سه رقه د قئ حه ديسي دگه هشتن، و دگوتن: مهعنا وي نهوه ده مي پيغهمبهري هاتييه مه ديني وي زاني كو جوهي ل روظا عاشورائي ب روظي دبن، و دببزن: نهغه نهو روظه يا موسا تيدا رزگار بوي... و وان هزر دكر كو جوهي ل دهه هيقا موهره رمي ب روظي دبوون، و نهو ب خو وهسا نينه، و دهليل ل سهر قئ چه ندئ نهو گوتنه يا طه بهراني د (المعجم الكبير) دا ژ خارجه يي كورئ زه يدي فه دگوه يزت، دببزت: بابي من گوت: «لَيْسَ يَوْمٌ عَاشُورَاءَ بِالْيَوْمِ الَّذِي يَقُولُهُ النَّاسُ، إِنَّمَا كَانَ يَوْمٌ نُسِتَ فِيهِ الْكُفْبُ، وَتَقْلِسُ فِيهِ الْحَبْسَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَكَانَ يَدُورُ فِي السَّنَةِ، فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَ فَلَانًا الْيَهُودِيَّ، فَيَسْأَلُونَهُ، فَلَمَّا مَاتَ الْيَهُودِيُّ أَتَوْا زَيْدَ بْنَ نَابِتٍ فَسَأَلُوهُ» يهعني: روظا عاشورائي نه نهو روظه يا خه لك دببزن (مهخسه دا وي نهوه: روظا عاشورائي يا جوهي يان دگرت و دگوتن: موسا تيدا يي رزگار بوي، نه عاشورانا مهيه نهوا ل دهه هيقا موهره رمي) بهلكي نهو روظه ك بوو پاته تيدا ب سهر كه عبي دا بهرددا، و (بو ياري) حه به شيان تيدا ل نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- رم دها قيتن، و نهو د سالي دا دزقري، قيجا خه لك دهاتن پسيارا وي ژ فلانئ جوهي ذكر كاني نهو كيژ روظه، و گاغا نهو مري وان پسيارا وي ژ زه يدي كورئ ثابتي دكر.

و حه تا مهعنا گوتنا وي (د گه ل سالي دزقري) بو مه ناشكه را بيت، دئ شهر حا زانايين فلهكي مه محمود پاشايي بو قئ حه ديسي ب كورتي فه گيژم؛ چونكي وي په يوه ندي ب روظا گه هشتنا پيغهمبهري فه -سلاف لي بن- بو مه ديني ههيه.

نهو دببزت: هندي سالنامه يا جوهي يان بوو سالنامه يه كا شه مسي بوو، يهعني: نهو ب روظي و زقرينا وي فه يا گر بدي بوو، نه وهكي سالنامه يا عه ره بان نهوا ب هه يقئ فه گر بدي، و ناشكه راهه كو نهف هه ردو سالنامه د گه ل نيك ب ريشه ناچن، بهلكي هه يقه كا قئ سالنامه يي ل سهر هه مي هه يقين سالنامه يا دي دگه ربيت، و هه يقا نيكي د سالنامه يا جوهي يان دا نهو هه يف بوو يا وان دگوتن: (تسري)، و نهو ل وي باوه ري بوون كو د روظا دهه ي ژ قئ هه يقئ دا خودئ فيرعه ون خندا ندبوو، و موسا و ملله تي وي رزگار كرويون، لهو هه ر سال ل قئ روظي نهو ب روظي دبوون وهك شوكر بو خودئ، و وان دگوتنه وي روظي:

(عاشورا)^(۱)، و نه گهر هم ل دويځ دهست و دارى علمى فله كى و سالنامه يان بهري خو بدهينه سالا (۴۳۸۳) عبرى كو دكهفته بهرانهر سالا (۱) هجرى و (۶۲۲) زايينى، دى بو مه تاشكهرا بت كول وئ سالى روظا عاشورائا جوهييان دكهفته دوشهنبى (۸) هه يفا رهبوعولته وه لى ل دويځ سالنامه يا عه رهبان، و (۲۰) هه يفا ته يلولى ژ سالا (۶۲۲) زايينى، و نه شه نهو روظ بوو يا پيغهمبهري -سلاف لى بن- تيدا گه هشتييه قوبائى^(۲).

و بهلكى ل قيبرى پسيارهك بيته كرن و كهسهك بيثرت: باشه مادهم وه سايه، نهري بوچى پيغهمبهري -سلاف لى بن- فرمان ل مه كر كو هم ل دويځ سالنامه يا قه مهربى ل دهى موحه رهمى روظييا عاشورائى بگرين، نه كول دويځ سالنامه يا شه ميسى ل دهى هه يفا (تشرى) يا جوهييان؟

هه ر چه نده چو به رسقين بنبر بو قى پسيارى د دهست مه دا نينن كو ژ پيغهمبهري -سلاف لى بن- يان صه حابييان بو مه هاتبنه فه گيران، به لى هزر بو هندى دجت كول وئ سالى يا خودى موسا تيدا ژ فيرعونى رزگار كرى، سالا شه ميسى و قه مهربى د گهل ئيك دهست پى كرين، و ل درتزييا زه مانى نهف ديارده گلهك جارن چى دبت، پاشى سالتين دى هه ر دو روظ (عاشورائا سالا شه ميسى و يا قه مهربى) ژي كفه بوون، و بو زانين ل سالا دووماهيبى ژ زيبي پيغهمبهري -سلاف لى بن- كو سالا يازدى مشه ختييه جاره كا دى هه ردو روظ گه هشتنه ئيك، وه كى دى به حس ژى كهين ده مى هم خوتبه يا پيغهمبهري -سلاف لى بن- ل حه جا خاترخواستنى فه دگيرين، نه گهر خودى حه ز بكهت.. و چونكى د ئيسلامى دا عيبادهت ب سالا قه مهربى فه دگر تداينه، پيغهمبهري -سلاف لى بن- فرمان ل مه كر كو هم ل دهى موحه رهمى روظييا عاشورائى بگرين.

ب هزرا من نهف ته فسيره يان به رسقه يا ژ هه مييان به رعه قلتره بو پسيارا بو رى.

(۱) هندك زمانزائين عه رب ل وئ باوه رينه كو په يفا (عاشوراء) نهوا عه رب ب كار دئينن د بناخه يى خو دا په يشه كا عبريه.

(۲) محمود پاشا الفلكي: (نتائج الأفهام في تقويم العرب قبل الإسلام)، ص ۱۱.

پيغهمبهري - سلاډ لى بن- دگههته قوبائى:

ژ گوتنا بوري ناسكهرا دبت كو روظا پيغهمبهري - سلاډ لى بن- تيدا گههشتييه قوبائى، كو روظا دوشه نبي بوو، جو هي ب روظي بوون؛ چونكي نهو روظا عاشورانا وان بوو. و نهف دوشه نبه ل دويث سالنامه يي دكهفته ههشي هه يفا ره ببعولنه وو لهي، و بن نيسحاق ل وي باوره تيه كو پيغهمبهري - سلاډ لى بن- دوشه نبي گههشتبوو قوبائى، و سيشه نب و چارشه نب و پينجشه نبي ما بوو ل ويري، و ل روظا نه ينيي نهو چوو مه ديني ب خو و ل نيفاري گههشته ويري. مه عنا: پيغهمبهري - سلاډ لى بن- ل روظا (۸) گههشته قوبائى، و ل روظين (۹) و ۱۰ و ۱۱) يي مال قوبائى، و ل روظا نه ينيي (۱۲) هه يفا ره ببعولنه وو لهي نهو گههشته مه ديني.. و نهفه وي گريكي بو مه فه دكهت يا نم ل نك راوييان دينين ده مي هندهك دييژن: پيغهمبهري - سلاډ لى بن- ل ههشتي يان دوازده ي ربيع ي گههشتبوو مه ديني، ل روظا دوشه نبي يان نه ينيي.

و (قوباء) ل سه رده مي پيغهمبهري - سلاډ لى بن- گوندهك يان تاخه كي پچويك بوو، دكهفته باشوروي باژيري يه ثري، ب دويراتييا (۲-۳) كيلومتران ژ سه نته ري، نهوي مزگه فتا پيغهمبهري - سلاډ لى بن- لي هاتييه ناكارن، و هنگي بابكي (عه مري كور ي عه وف ي) كو ژ ئويجاخا نهوسييان بوون ل ويري دئاكنجي بوون.

و هه ژييه بيژين كو بهري هاتنا پيغهمبهري - سلاډ لى بن- بو يه ثري، نهو باژيري كي پيگه گريداي نه بوو، بهلكي نهو كومه كا تاخين ژي كجودا و به لاقه بوو، ل هه ر تاخه كي بابكه كي نهوسي يان خه زره جيان دژيان، و ژ بلي وي بابكي كه سي دي د گهل وان ل تاخي وان نه دژييا، و ل باشوروي روظه لاتا سه نته ري باژيري سي ئويجاخين جو هييان ژي ل سي تاخين ژي كجودا دژييان، به لي تاخين وان د شويره كري و ناسي بوون، لهو دگوتني: ناسيگه ه (حصن).

ده مي سه جابي ژ مه كه هي مشه ختبووين و بهر ب مه ديني فه هاتين، ئي كه مين تاخي نهو گههشتيني (قوباء) بوو، ل قوبائى نهو هه مي گههشته ئيك و كومبوون، و مانه ل هيقييا پيغهمبهري - سلاډ لى بن- حه تا دييت كاني دي چ كهت، و ل قوبائى وان مزگه فته كا بچويك بو خو ل مالا سه عد ي كور ي خه يشه مه ي چيكر بوو، و وان نقيژين خو

ل وپري ب جماعت دكرن، و نهف مزگهفته دكهفته وي جهي يي نوكه گوشه يي باشووري روژئاڅايا مزگهفتا قوبائي دكهفتي.

دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- و ههڅالي وي نهبوو بهكر ب مشهختي ژ مهكههي دهركهفتين و بهر ب مهديني څه چووين، خه بهري دهركهفتنا وان گههشته خهلكي مهديني، لهو ههررو پشته نشيژا سپيدئ نهو دهركهفتنه سهر ريكي چاهه پري هاتنا وان دكر، ههتا روژ دهاته نيڅا عسماني و دنيا گهرم دبوو و چو سيبهر نه دمان، نهو دزڅرپنه ماليين خو. ل وي روژي يا پيغهمبهري -سلاف لي بن- تيدا گههشتييه قوبائي، كو روژا دوشه نبي بوو (ههشتي ره بيعلئه وو لهي) دم بوو بوو نيڅرو، و خهلك ژ گهرمان دا ژ سهر ريكي څه گه پرابوونه ماليين خو، و ئيكه مين كه سي ديتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهر ب قوبائي څه دئيت زه لامه كي جوهي بوو، ئينا وي ب دهنگه كي بلند گزي كر: گه لي نهڅيپن قهيله يي (و قهيله ناڅي دا پيرا خهلكي مهديني بوو) نهڅه ئيغبالا ههوه يا هوين چاهه پري هات! و گاڅا موسلمانان گوه ل دهنگي وي بووي هه مي پيڅه ب كهيف و خوشي دهركهفتنه بهراهييا وي، دا پيشوازيي لي بكن.

ل قوبائي:

گاڅا پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل ههڅالين خو گههشتييه ژيرييا باژيري يه تريي، وي ب لايي راستي څه بهري خو دا، و نهو ژي وهكي صهحابيپين بهري خو قهستا دهڅهرا قوبائي كر، و چوو تاخي بهني عه مري كوري عه وافي، و گههشتنا وي بو قوبائي -وهكي مه گوتي- ل نيڅرو بوو، دهمي دنيا يا گهرم، و گاڅا نهو گههشتينه ناڅ مالان، نهبوو بهكر رابوو ژ پبيان څه و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب بي دهنگي څه روينشته خواري، خهلكي مهديني نهوين پيغهمبهري -سلاف لي بن- هيشتا نهديتي، نهو نهنياسي، و نهزاني كاني كيڅكه پيغهمبهري، لهو هندهك ژ وان سلاف دا نهبوو بهكري و چوونه دهستي يا ژ وان څه نهو پيغهمبهري، ههتا دهمي ههڅاڅي ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- داي، نهبوو بهكر چوو كراسي خو ل هنداف وي څه گرت دا سيبهري بو چي بكهت، هنگي ژ نوي خهلكي نهو نياسي و زاني كييه پيغهمبهري!

و پشتي هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- چوو مالا کولشوموي کورې هه دمي، کو نيک ژ زه لامين به نوو عه مري کورې عه و فې بوو، و هندي نهو ل قوبائي نهو ميتشاني وي بوو، و ده مي دبوو وده ختي نقيرتي نهو ده اته مالا سه عدې کورې خه يشه مه ي ل وي جهي سه حابييان مزگه فته ک بو خو لي چيکري، و وي نقيرت ل بهرا وان دکر..

ل دور ده مي مانا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل قوبائي دو گوتن هه نه: هنده ک دبيتن: نهو چارده رورژان مابوو ل ويري، و هنده کين دي دبيتن: نهو پشتي نيشرؤيا دوشه نيبي گه هشتبوو ويري، و سپيدهيا نهينيبي بهر ب مه ديني فه چووبوو، ژ بهر کو وي نقيرتا نهينيبي کو نيکه مين نهيني بوو د ئيسلامي دا هاتيه کرن، ل نهالا (رانوونائي) د ناقبه را قوبائي و مه ديني دا، ل تاخي سالمې کورې عه و فې کربوو، ل وي جهي نوکه مزگه فتا (الجمعة) دکه فتې. و نهو دبيتن: نه گهر پيغهمبهري -سلاف لي بن- هتا نهينيبي مابا ل قوبائي نهو دا نقيرتا نهينيبي ل ويري که ت، و سه حابي دا وي چهندي بو مه فه گيرن، به لي نهف چهنده چي نه بووبوو.

مزگه فتا قوبائي:

ل دويف گوتنا بن ئيسحافي نهوا د سيره تي دا هاتي، ل وي پينجشهنبييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- مايه ل قوبائي، پشتي گه هشتنا وي ب دوسي رورژان، وي ل سه ر (ميره دا کولشوموي کورې هه دمي)^(۱) مزگه فته ک ئافاکر، ب ناقې مزگه فتا قوبائي دئيته نياسين، کو دبه ئيکه مين مزگه فت پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ئيسلامي دا ئافاکري، و نهف مزگه فته نهوه يا به حسې وي د قورئاني دا هاتي ده مي خودايي مه زن دبيترت: ﴿لَمَسْجِدِ اسَّسَ عَلَى الْقَوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَّهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿۷۸﴾﴾ (التوبة: ۱۰۸) يه عني: نهو مزگه فتا ژ رورژا نيکي ل سه ر ته قوايي هاتيه دانان فه رتره کو تو نقيرتي لي بکه ي، د قې مزگه فتې دا هنده ک زه لام هه نه هه ز دکهن کو خو ب ناقې ژ هه مي پيساتييان پاقر بکه ن، کا چاوا نهو ب ته قوايي خو ژ گونه هان پاقر دکهن. و خودي هه ز وان دکه ت بيتن خو پاقر دکهن.

(۱) ميرهد عه رده کي بان و مهيدانه کا بهرفره هه، خه لکي مه ديني قه سپين خو لي هسک دکرن.

و ژ بلی قئی نایه تی، د قه در و بهایی قئی مزگه فتی دا هدیسه کا دورست ههیه تیدا هاتییه پیغهمبهر سلاف لی بن دبیت: ﴿مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ أَثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ، فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً، كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ﴾^(۱) یه عنی: هه چیبی ل مالا خو خو پاقر بکته (دهسنتیژا خو بشوت) پاشی بیته مزگه فتا قوبائی و نقیژه کی لی بکته بو وی ب خیرا عومره کییه.

عەلی دگههته قوبائی:

دهمی مه بهحسی دهرکه فتنا پیغهمبهری -سلاف لی بن- ژ مه که هی کری، مه گوتبوو: وی پسمامی خو علی ل جهی خو هیلابوو؛ دا ئەو ئیمانەتین خەلکی بو وان بزقرینته فه، و پشتی دهرکه فتنا پیغهمبهری -سلاف لی بن- ژ مه که هی ب سی چار پرژدهکان و پشتی وی ئیمانەت هەمی بو خەلکی زفراندین، ئەو ژ مه که هی دهرکه فت، و بهر ب مه دینی فه مشه ختبوو، و دهمی پیغهمبهر -سلاف لی بن- ل قوبائی، و هیشتا ئەو نه چوو به مه دینی، پسمامی وی علی گه هشتی.

سەلمانێ فارسی و پیغهمبهری ئیسلامی:

سەلمان زهلامه کی فارسی بوو، خەلکی گونده کی ئەصفه هانی بوو دگوتتی: (جی)، بابی وی مه زنی گوندی بوو و مروقه کی ناگریه پریس بوو، جاره کی ئەو ل لای گوندی د بهر دیره کا فه لان را چوو، دیت دهمی ئەو عیبادهتی دکهن، که یفا وی ب وان هات، و هه زکر بچته سه ر دینی وان، گاڤا بابی وی ب قئی چهندی زانی ئەو گریدا و د مال دا هه بس کر، وی ب دزی فه هنارته نک خەلکی دیری کو گاڤا هه وه زانی کاروانه ک دئی چته شامی بیژنه من دا ئەز بره قم و د گهل وان بجمه ویری، و وه سا چیبوو.. ئەو شیا ژ هه بسا بابی خو بره قت و بهر ب شامی فه مشه خت بیت؛ دا ل ویری و دویر ژ ده سه لاتا بابی خو په رستنا خودی ل سه ر قئی دینی نوی بکته.

ل شامی من پسپارا خەلکی کر: کی ژ هه وه هه مییان زاناره ب دینی؟ وان گوت: ئوسقوفی که نیسی، ئەز چوممه نک، و من خزمه تا وی کر، من دیت ئەو مروقه کی خرابه، خیرین خەلکی کوم دکرن و بو خو دبرن.. و هوسا سەلمان سەرھاتییا خو ب دریزی

(۱) ئبن ماجه ژ سه هلی کوری حنیفی فه دگوهیت.

قه دگو هيزت، حه تا پشتی هنگی چوويه موبسلې و ل نک قه شې وئ مای، و بهری قه شه بمرت وی بهرې سہلمانی دا نصیبینی ل نک قه شې وئ، و وی ژی بهری مرنې بهرې وی دا قه شې عه مووربیه ل شامې، و گاڤا ئەښ قه شه کهفتیبه بهر مرنې، سہلمانی گوټی: پشتی ته ئەز بچمه نک کی؟ وی گوټ: ئەز پې ناهه سیټم ئیکې وهکی من مابت، بهلې زهمانې وی پینغه مبهری پې نیزیکی بووی ئەوئ دئ ب دینی ئیبراهیمی ئیت، و ئەو دئ ل جهه کی پهیدا بت دکهفته ناقهرا دو لاتان بهرې وان پې ره شه، و ئەو جه- پې تزی دارقه سپه، ئەو دیارییان وهردگرت و ژې دخوټ، بهلې ژ خیران ناخوټ، ختما پینغه مبهرینی پې یا ل ناښ ملین وی، ئەگر تو بشی خۆ بگه هینیبه وی جهی ههړه ویری..

پشتی مرنا وی قه شه ی سہلمانی د گهل کاروانه کی بازارگانان قه سستا وه لاتی عه ره بان کر، ب پښه وان غه دره ل وی کر و ئەو وهک عه بد فروټه زهلامه کی جوھی، و وی ئەو فروټه پسمامه کی خۆ ژ خه لکی مه دینی ژ ئویجاخا بهنوو قوره یضه، و گاڤا سہلمان گه هشتیبه وی جهی دیت ئەو جه- ئەوه پې سهدایې وی قه شې عه مووربیه سالوخته تین وی بو وی گوټین، لهو که یفا وی ب قې چهندي هات..

رۆژه کی سہلمان د ناښ بیستانې سهدیدې خۆ دا ل سهر دارقه سپه کی بوو کار دکر، سهدیدې وی ل بنې دارقه سپی بوو، پسمامه کی وی هاته نک و گوټی: خودی بهنوو قه یله بکوژت (مه خسه دا وی پې ئەوس و خه زره جی بوون و قه یله ناښی داپره کا وانه) ئەو هه می نوکه ل قویائی پین کۆمبووین ل دۆر زهلامه کی ژ مه که هې پې هاتی، دبیتن: ئەو پینغه مبهره.. سہلمان دبیتت: گاڤا من گوھ ل گوټنا وی بووی، ته زینکهک ب سهر له شې من دا هات نیزیکی بوو ئەز د داری دا بکه ښم، ئەز هاتمه خواری و من گوټه پسمامې سهدیدې خۆ: ته چ گوټ؟ هنگی که رپین سهدیدې من قه بوون و کولمهک دانا من و گوټ: ته چ شوډل ب قې گوټنې هه یه.. ههړه کاری خۆ بکه.

پشتی سہلمان ژ کاری خۆ خلاص بووی، ئیڤاری وی هندهک تشت برن و چوو نک پینغه مبهری -سلاډ لی بن- ل قویائی، و گوټی: من پې زانی تو مروټه کی چاکی، و هه څالین ته دغه رب و هه وجه نه، و هوین ژ ههر که سه کی دی فهرترن، لهو من ئەښ خیره بو هه وه یا ئینای، سہلمان دبیتت: من دیت پینغه مبهری -سلاډ لی بن- ئەو نیزیکی هه څالین خۆ کر و

گوتی: بخون.. و وی دهستی خو نه کړی و ژي نه خوار! من د دلې خو دا گوت: نهغه نیک. پاشی پستی پیغهمبهري -سلاف لی بن- خو څه گوهاسستیبه مه دینی، روزه کي من تشته کي دی ئینا و نهز هاتمه نک و من گوتی: من دیت جارا دی ته ژ خیرا من نه خوار، لهو څی جاری من دیاریهک بو ته ئینا، پیغهمبهري -سلاف لی بن- ژي خوار، و گوته هه څالین خو ژي: ژي بخون. من د دلې خو دا گوت: نهغه دو. پاشی پستی ده مه کی جاره کا دی نهز هاتمه نک پیغهمبهري -سلاف لی بن- و نهو ل زیاره تین (به قیعی) بو د ناڅ هندهک هه څالین خو دا بی روینستی بو، نهو د گهل جهنازه بی هه څاله کي خو ده رکه فتبوو ویري، نهز چوومه پشت وی من گوت: بهلکی نیشانا پیغهمبهري نیی بیبیم، گاڅا وی نهز دیتیم وی زانی نهز بی ل تشته کی دگه پریم، لهو وی کراس ژ سهر ملیین خو ئینا خوائ و ناقملین خو نیشا من دان، گاڅا من نیشان دیتی، من خو تئ وهرکر و ماچی کر و کره گری، هنگی پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوته من: کانی هیرڅه وهر، بزڅره.. نهز چوومه بهر سنگی و من سهرهاتییا خو بو وی څه گتپرا، که یفا پیغهمبهري -سلاف لی بن- ب گوتنا وی هات کو صه حابییان گوه لی بووی.

و هوسا نه م دینین ده سپیکا په یوه ندییا سه لمانی د گهل ئیسلامی هنگی ده ست پی کرسو ده مئ هیشتا پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل قوبائی.. و تمامیا وی پستی هنگی ل مه دینی چیبوو بوو.

بهر ب مه دیني څه:

پستی چند روزه کان ژ مانا پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل قوبائی، کو ژ دوشه نبی هتا نه یینی بوو ل دویف بوجونه کي، وی هنارته ب دویف مالخالانین خو را ژ بهنوو نه جاریان (دهیکا باپیری وی عه بدلموطه لبی ژ وان بوو) دا بیننه نک وی، و نهو د گهل وان بهر ب مه دینی څه بچت، و څی چندی ل نک عه ره بان مه عنایا خو د فهره نگا (ئوبجاخانئ) دا هه بوو! خالین وی خو چه کدار کرن، و هاتنه قوبائی، پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل حیشترا خو نهوا دگوتی: (القصوی) سویار بوو، و نه بوو به کر ل پشت خو سویار کر، و زه لامین بهنوو نه ججار ب چه کي خو څه ل دؤر وی کومبون، ل لای پستی و بی چه پی و ل پشت وی، د گهل صه حابیین دی بهر ب باکووری څه بو سه نته ری مه دینی ب ری که فتن.

پشتي نيزيكي كيلومتره كښي نهو ژ قوبائتي دويركه فتي، ژ لايي باكووري شه، نهو گه هشتنه نهالا (رانونائي) نهو جهي تاخي بهنوو سالمې كورې عهوفې، كو بابكه كي خه زره جيبانه لي، وان داخواز ژ پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- كر كو نهو ل نك وان بمينت، ده مه كي پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- ما ل نك وان، بوو نيڅرؤ و ده مي نقيژا نه ينيبي هات، پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- نهو كؤمكرن و خوتبه ك بو وان خواند و نقيژا نه ينيبي ل بهرا وان كر، و نه فه ئيكه مين نقيژا نه ينيبي بوو پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- كړي.

ل وي جهي يي پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- خوتبه خواندي و نقيژ كړي مزگه فته ك هاته ئاڅاكرن، و ناڅي وي بوو مزگه فتا نه ينيبي (مسجد الجمعة).

پشتي هنگي هنده ك زه لامين بهنوو سالمې گوتنه پيغه مبهري -سلاڅ لي بن-: نهو پيغه مبهري خودي، بمينه ل نك مه نهو دئ ته پاريزين. پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- ئيشاره ت دا حيثسترا خو و گوته وان: رټكا وي بهردن، نهو يا فه رمان ليكريبه.

پاشي پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- و نهو مرؤڅ د گهل دا بهر ب سه نته ري نوكه يي مه ديني شه چوون، و ههر تاخه كي نهو دگه هشتي، خه لك ب كه يف شه دهاتنه بهرا هيبا وان، و داخواز ژ پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- دكر كو نهو ل نك وان بمينت، به لي ههر جار وي ئيشاره ت ددا حيثسترا خو و دگوت: رټكا وي بكن، نهو يا فه رمان ليكريبه.. به عني: خودي بهري وي دئ ده ته وي جهي يي وي دقيت.. و هوسا نهو چوو هه تا ده مي بوويه شهف نهو گه هشته تاخي بابكي مالكي كورې نه ججاري، ل وي ري، و ل وي جهي نوكه مزگه فتا وي لي، حيثسترا وي نيخيا، و كارواني مشه ختييان ل وي ري دانا، و ژ وي ري هيرشه نهو جه- بوو سه نته ري باژيري (مه دينا مونه ووهر).

سيژده سال.. سيژده نيشان

هر ژ دهسپيكا گازيبا ئيسلامي و حهتا سالا سيژدي، دهمي موسلمان تيدا ژ مهكههي مشهختبوينه مهديني، پيغهمبهري -سلاف لي بن- و دويكهفتيبيي وي ژ خودان باوهران سيژده سال ل ژير زورداريا بي باوهرين قورهيشيبان بزاندن، ئەف ههر سيژده ساله، سيژده نيشانيي تاشكهره بوون ل بهر چاقتين ديروكي هاتينه دانان كو ئەف مروقي ب قي گازيبى رابووي پيغهمبهره، هنارتيبي عهسمانيه بو عهردى، رينيشاندهري مروقينيبويه، و نه مهزنهكي دنياييه دقيت ب ريكا دينى هندهك نارمانجيتن دى يين تاييهت ب دهست خو بيتخت، و نه ژ وان كهسانه يين ب ريكا سياست و دنباداريبي دقيت خهلكي بي ري و ههژار بهارژوت.

ئەف ههر سيژده ساله مروقي فيري گهلهك دهرسين بيتشي و گرنگ دكهت، ژ وان:

* ئيكهمين جار ئەو مروقي فيري هندى دكهت كو ئەو بي بينفرهه بت.

سيژده سالان نهخوشي دهاتنه ريكا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهلي ديمي وي ههر بي گهش بوو. سيژده سالان وي ئيك نارمانج ههبوو، چهند ل دويش دگهريا هند نارمانج ژي دوير دكهفت، بهلي ئەو قهت و قهت بي هيشي نهذبوو. سيژده سالان ههر رۆژ سپيدى ئەو ژ مال دهردكهفت، و كانى چاوا رۆژ ب تنى دچوو ئافا، وەسا ئەو ب تنى قهدهگهريا، بهلي ئەو سست و خاف نهذبوو، و رۆژا دى ئەو د گهل ههلاتنا رۆژهكا نوي زويتر دهردكهفت؛ دا ب رۆناهييا ئيسلاما خودى تاريا شهفتن جاهلييهتى قهههفتن.

* ل قان سيژده سالان موسلمان ل مهكههي وهكى زاروكهكي ساقا بيتشي شيرقهكرنى بوون، حهتا بشين رابنه سهه پيبان، و ئەو دهمهكي دريژ هاتنه پهروهردهكرن -نه ب تنى ب گوتنين نهظهري، بهلكي ب كريبار و مهنطقى عهملهلى ژى- دا ئەو بزنان كو زهنگيني زهنگينيا دلييه، و هيز هيزا باوهرييه، و هنگى تو دى بييه مروقهكي ژيهاتى ئەگهه تو شيى بييه زهلامى بير و باوهران.

* سیزده سالین بهری مشهختی موسلمان فیری هندې کرن ؤو بزنان کو دنیا ب ههمی خوشیبتین خو څه نابته بهایې نیک (تهنازول) و خوچه ماندنی نه گهر ل سهر حسیتا دینی بت. موسلمان فیری هندې بوون، کو ولات و جه و وار نه گهر چند دشرین و ب بها ژې بن، ؤو نائینه رتزا فیانا خودې، یان فیانا ب جهینانا شریعتی خودې ل سهر رویی عهردی.. ؤو کهسی مستهکا ناخی، یان پرتهکا کهثری، یان پارچه یهکا زهقیبی چتر ژ هندې بینت کو ؤو قهستا خودې بکهت، ؤو مروث دی مروثه کی ناخپه ریس بت، فیجا دویر نه بینه فیانا ناخی دلې وی دهسته سهر بکهت، و جهی بو فیانا خودې نه هیلت، سهرهاتییا مشهختبونې جه پراندنکا مهزن بوو کهفتیبه بهر سنگی خودان باوهران، خودې دقیا وان بجهرینت دا ل پیش چاښکرا بکهت کانی ؤو دی چ ژ ههر دو ریکان بو خو هلیترن؟

ب څی معنایې مشهختبون دبه ؤو نیشان یا خودان باوهران جیهان پی ناگهدار کری کو ؤو خودې و ب تنی خودې هل دبرترن.

* سیزده سالین بهری مشهختبونې موسلمان -ب تایه تی ناله لگرتن څی گازیی- وه تی گه هاندن کو عه قیدهیه ؤو پیگاڅا دقت نیکه مین جار خودانین څی دینی گازییا خو ژئی دهست پی بکن، و کاروانی خو ژئی بدنه ری.. سیزده سالان ل مه که هی، ل وی دهمی موسلمان ل بن دهستی بی باوهران دژیان، ل وی دهمی غه ریپیا نیسلامی گه هشتیه کلوثانکی، پیغه مبه ری سهرکیش و پیشه وا -سلاف لی بن- هه قالین خو ب عه قیدې و ل سهر عه قیدې په روره درن، پیگاڅ پیگاڅ ؤو د گهل وان چوو هه تا شیای -ب نانه هییا خودې- باوره بیه کا موکم بکه ته د سهر و دلین وان دا، پیغه مبه ری -سلاف لی بن- هه قالین خو ب مه سه لیتن (هامشی) و نه گرنگ څه موژیل نه دکرن، ؤو وه سا تی نه دگه هاندن کو ؤو (ب پله کی دی چنه سهری مله کی) وه کی هندک ژ مه ؤه فرۆ تی دگه هن! وی ؤو وه سا ته ریبه ت نه کرن کو پیخه مه ت بهر ژه وهندی و مه صلحه تین خو بی تایه ت دهستین خو بکه نه د ناڅ دهستین کافر و بی دینان دا، ب هیجه تا هندې کو ؤه چنده ژ پیتقیبتین (مه صلحه تا دینی و ده وپنه!) وه کی ((هندهک)) نیسلامخو ازین مه ؤه فرۆ هه قال و هوگرین خو تی دگه هینن. پیغه مبه ری -سلاف لی بن- هه قالین خو ب قورئانی په روره درن، لهو جیله ک ژ وان پهیدا بوو ژ قورئانی پیغه تر چو ریباز و پیشه وا بو خو نه دنیا سین.. جیله کی

خه ما خو يا به راهی و دووماهییی کریبه بهره فانییا ژ نیسلامی، و جیهادا د ریکا بیر و باوه ران دا.

* ئەو مرۆڤتین ل ژیر سیسته ما ئویجاخکانی هاتینه پهروه ده کرن، و دهست و دارین جاهلییه تی گفاشتن ل گیان و ههست و بیر و باوه رین وان دکر، ل سیتزه سالان ژ هه می کارلیکرنین جاهلییه تی هاتنه رزگار کرن، لهو ئەو بوونه نمونه بیتن پاک و بلند بو گازیکه رین فی دینی هندی دنیا ههبت، نیسلامی ئەف مرۆڤه (ئهوین ئەم دبیرینی: سهحابی) تیکدا گوهارتن، و هندهک که سین دی بیتن نوی ژئی دورست کرن، ئەگه ر ته ئیک ژ وان دیتبا بهری ئەو موسلمان بیت و پشتی ئەو موسلمان بووی، دا سه د سویندان خوئی کو ئەڤه نه ئەو که سه بی ته بهری هنگی دیتی.

پیغهمبهری -سلاف لی بن- سهحابیین خو ل مه که هی ل سه ر په یفا (لا إله إلا الله) پهروه ده کرن، و کانئ چاوا هویرکی ئاسنی ده می دئیته لیکدان طبیعه تی ئاسنی تیدا دئیته گوهارتن و دبه مه غناتیه کی خودان هیز بو ڤه کیشان و کارلیکرنی، وه سا عه قیده یا ته وحیدتی ئەو دوپاره لیکدان و گیانه کی نوی د له شین وان دا پهیدا کر، لهو ئەو شیان هه ر زوی خه لکی ب نک خو ڤه بکیشن و کاری لی بکه ن.

* سیتزه سالان ل مه که هی زۆرداری ل خودان باوه ران دهاته کرن، ئەو دهاته نه گرتن و نازاردان، دهاته نه ده رتختن و کوشتن، د گه ل هندی ژی خودایی مه زن فه رمان ل وان دکر: ﴿كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ﴾ (النساء: ۷۷) دهستان داهیلن و شه ری نه که ن. ئەو مرۆڤتین موسلمان بوین ل مه که هی هه می دهه ژار و لاواز نه بوون، د ناڤ وان دا هندهک هه بوون -ئه گه ر ده ستویری بو هاتبا دان- دشیان شیرین خو هلگرن و که ڤرین مه که هی ب خوینا کافران سو ر بکه ن! د ناڤ وان دا هندهک هه بوون دجیل و خوین گه رم، ئەگه ر پیغهمبهری -سلاف لی بن- ده ستویری دابایی ئەو دبه ره هه ڤبوون هیرشی بکه نه سه ر سه نه میتن قوره یشییان و هویر هویر بکه ن، یان هه تا کت کته سه ر و گرگرتن کافران ل ڤیری و ویرا هه بکوژن، ب دزی ڤه یان ژی ب ئاشکه را.. ئەو دشیان فی چه ندی بکه ن، و ئەگه ر وان ئەڤ چه نده کربا کافر دا هزره کی بو که ن.. به لی وان ئەو نه کر! هندهک جاران مرۆڤ به رانه ر فی چه ندی حیبه تی رادوه ستت، موسلمان روژ بو روژی دهاته نه گرتن و کوشتن، و ل شوینا پیغهمبه ر -سلاف لی بن- بیژته

وان: رابنه سهر خو، و دهستی بدهنه چهکي خو دا سهرهلدان و شورهشهکي دژي زوردارييا کافرتين مهکههي بکهين، وي گوته وان: دهستا بدهيلن، و صهبري بکيشن!

خودايي وان، يي نهو ژ نوي ب سهرهلبووين، دثيا عهدهت و دهست و داري وان يي جاهلي، دنفبلندي و سهرگهريميا نه ژ بو خودي، ري و پهسمين باب و باپيران، د دلين وان دا بگوهورت.. ژ تشتين معلومه کو نه ژ عهدهتي عههربان بوو -ل وي دهسي- کو زورداريي ل سهر خو قهبول بکهين، هندهک جارن نيزيکي چل سالان شهريکي خوينهلو د ناقبهرا ئوبجاخان دا پهيدا دبوو؛ چونکي ئيکي تيرهک ل گوهانئ حيشترا ئيکي دي ددا، نهگه زورداري ل مروثهکي هاتباکرن ئوبجاخا وي ههمي دههوارئ دهات، يي حهق بايان ژي يي نهحق با، و وان قهبول نهذکر تهعدايي ل کورئ وان بيتهکرن، بهلي نهفه چهنده پتر جارن د دهر حهقا موسلمانان دا نهدهاته ب کارئينان، و تشتي عنتيکه نهو بوو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب خو ژي بهري مشهختبونئ ل مهکههي، ري نه ددا موسلمانان کو نهو دهست بدهنه هيژي و بهرهفانييي ژ خو بکهين، بهلکي دگوته وان: بينا خو فرهه بکهين!

عورف و عهدهتتين ئوبجاخي ژ وان دخواست نهو قي کيماسيبي ل سهر خو قهبول نهکهين، و دهستان دانهيلن، بهلي پيغهمبهري -سلاف لي بن- تشتهکي دي ژ وان دخواست، ههر وهکي وي دثيا ب قي چهندي بزانت کانئ نهو دي گوهدارييا فهريمانا وي کهين، يان ژي دي ل دويث عهدهتتين ئوبجاخکاني چن؟

ههر وهکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- دثيا بهرچاڤ بکهت کانئ دلين وان ب تنئ خودي تيدا مايه، يان ژي هيشتا عهشيرهتکانئ و جاهلييه تي پشک و بار تيدا هه نه.. پشتي بو وي دياربوي کو ب تنئ وان بهري ل خودي، هنگي گوته وان: دهرکهفن، وهلاتي خو بهيلن، و مشهخت بين و قهستا خودي بکهين.

* ل قيبي تشتهکي دي ژي ههيه دثيت مروث ل بيرا خو بينته فه دهسي سهرهاتييا مشهختبونئ دخوينت.. دژوارترين جزا ئوبجاخا عههربان ددا کورئ خو يي نهگوهدار، نهو بوو وان د ناف ئوبجاخين دي دا بهلاف ذکر کو مه فلان کورئ خو ژ ناف خو دهرتبخست، و ئيدي مه و وي چو د گهل ئيک نينه، نهو نه ژ مهيه! نهف چهنده ل نک مروثي عهرب گهلهک ژ قنارهکرنئ نهخوشر بوو؛ چونکي پشتي ئوبجاخا وي نهو دهرديبخست، ئوبجاخهک نهبوو

وی بحه وینت.. موسلمانان، نهوین گهلهک ژ ژیبی خو ل بهر سیبه را قی عهده تی بوړاندی، ده می باوهری ئینای نهو د خه می نه بوون ئویجاخ پشستا خو بده ته وان، یان ژ ی وان ژ ناف خو دهر بیخت، بهلکی بهری ئویجاخ پشستا خو بده ته وان، وان پشستا خو دا ئویجاخی، مشه ختیبونه وهلاتی حه به شه.. پاشی چوونه مه دینی، بیی هزره کی بو وی عهده تی بکه ن یی ئویجاخی نهو ل سهر په روه رده کرین.

* تشتی بهرچا د قان سیزده سالتین نه خوشییی دا نهو بوو، خودایی مه زن ب ناشکه راییی سوژ نه دا پیغهمبهری خو کو نهو دی وی ب سه ریخت و نه یارین وی شکینت و ئیخته بن دهستی وی، بهلکی دگوتی: ﴿فَإِنَّمَا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ﴾ ۱۱) أَوْ تُرِيكَ الَّذِي وَعَدْتَهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿۱۲﴾ (الزخرف: ۶۱-۶۲) یه عنی: نه گهر مه تو مراندی بهری نه م ته ب سهر کافرین ملله تی ته بیخین، هندی نه مین نه م ل ناخره تی دی تولی ل وان فه که یین، یان نه م دی وی عه زابا مه ژشان پی دایه وان نیشا ته دهین، هندی نه مین نه م دشیین ته ب سهر وان بیخین، و وان ب دهستین ته و خودان باوهران په زیل بکه یین.

ههر وهکی خودی دقیا پیغهمبهری و دویکه فیتیین وی ل هندی هشیار بکه ت کو نهو دی دئیته د ئیسلامی دا دقیت نارمانجا وی یا مه زن خودی و به حه شت بت نه کو مه زنی و دنیا داری.

* مشه ختیبون ژ مه که هی بهر ب مه دینی شه نه ب تنی ره قینهک بوو ژ زولم و زور دارییی؛ چونکی نه گهر مه سه له ره قین با، یین وهکی عومه ری و حه مزه ی مشه خت نه دبوون.

* مشه ختیبون دیسا نه بو خو زه نگی نکر نی بوو؛ چونکی نه گهر مه سه له نهو با، یین وهکی نه بوو به کری و عو ثمانی پیتقی ب چوونی نه بوو.

* مشه ختیبون ب جهینانا فهرمانا خودی بوو؛ دا کو ما خودان باوهر دهوله تا قورئانئ ئا فاکهن، دا بنه کوکی بو چقاتا ئیسلامی بدانن، نهو ئیسلاما دنیا و دین.

* مشه ختیبون بو هندی بوو دا نهو بیر و باوهرین سیزده سالان موسلمان ل سهر هاتینه په روه رده کرن، ل سهر عه ردی و ب ره نگه کی عه مه لی کار پی بیته کرن.

سالا ئيكي ل مه ديني

سالا خوښه جهگړني

رؤژا نه ينيي، دوازه دی هه يفا ره ببعولئ ه ووه لي ژ سالا ئيكي مشه ختي، ل ئيفاره کا درهنگ، کاروانې پيغهمبهري -سلاف لي بن- و هه قالين وي ژ خودان باوه ران گه هشته تاخې بابکي مالکي کورې نه ججاري خه زره جي، جهې مالخالائين عه بدل موططه لبي، ل وي تري -وهکي مه گوتي- حيشترا وي نيخيا، ل وي جهې نوکه مزگه فتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دکه فتې.

ئهو که سپن وي رؤژي ل مه ديني دئاماده، دبېژن: چو رؤژين وهکي وي رؤژي ب که يف و خوښي ب سهر مه ديني و خه لکي وي دا نه هاتينه، دا بېژي جه ژنه، خه لکي جلکين نوي کربوونه بهر خو، و چووبوونه د رتيکي دا، و ژن ل سهر بانان روښستبون، دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بېينن ده مي ئهو دئيت.. و ههر جهه کي پيغهمبهري -سلاف لي بن- دگه هشتي و ههر تاخه کي ئهو د بهر را دچوو، به لکي ههر مالها کا ئهو د بهر را دچوو، خه لکي وي گزي دکري: ئهي پيغهمبهري خودي، ئهي موحه ممه د، ل نک مه به، ل قيري بمينه..

و هوسا ئيسلام، و پيغهمبهري ئيسلامي، و دويکه فتبيين ئيسلامي، ژ جهه کي وهکي مه که هي يي بهرته نگ، و تزي نه خوښي و ئاسته نگ، ده رکه فتنه جهه کي وهکي مه ديني يي بهر فرده، ئهو مه دينه يا ب مشه ختبونې بوويه پايته ختا روښاهيبي ل جبهانه کا تاريستان، و ژيده ري ته وحيد و خود پناسيبي ل ده مه کي تزي کوفر و شرک، و بنگه هي قيانې ل دنيا يه کا تزي که رب و کين.

ب هاتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو مه ديني، مه دينه بوو ئهو قاعیده يي مروفتين خودي کاري خو ژي دست پي کري، و گازيبا خو ژي بلندرکي، ئهو گازيبا دخوازت مروفت ژ بهرته نگيا کوله تيبا مروفتان ده رکه فنه بهر فرده ييا عه بدينييا خودي..

پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- ل مالا نهبوو نهيووبى نهنطارى:

پشتى حيشترا پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- ل جههكى ژ تاخى بهنوو نهججاريان نيخياى، وى گوت: نهگه خودى حمز بكهت نهغه دى جهى مه بت.. و وى برپار دا كو نهو ل وى جهى ناكنجى ببت، و نهو جه- (ميربهده) بوو، و مهخسهده پى نهو جهى راست و فردهه پى مشتاخه پين قهسپان بو هسككرنى لى دئينه دانان، هر وهسا دببژن: هندهك قهبرين موشركان زى ل وى جهى هه بوون، پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- بسيارا وى جهى ژ خالين خو كر كانى نهو پى كتيه؟ وان گوتى: نهو بيستانى سههل و سوهه يليه، و نهو دو نيتيم بوون نهسعه دى كورى زوراره بى ب خودان دكرن، ئينا پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- هنارته ب دويش وان را و گوتى: مه دقيت قى عهردى ژ ههوه بكرين.. وان گوت: نهم دى وى عهردى بو ته كهينه ديارى، نهى پيغهمبهري خودى. پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- ل بهر نههات، و گوت: نهم دى وى ژ ههوه كرين..

پشتى پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- نهو عهرد ژ وان كرى، برپار دا مزگهفت و مالا وى ل وبرى ببنه ئاڤاكرن، و حهتا مزگهفت هاتييه ئاڤاكرن، و پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- هنارتسيه ب دويش عه يالى خو را دا كو ژ مه كه هى ببنه مه دينى، وى بسيار كر: كيژ مال ژ هه ميان نيزبكره بو قى جهى؟ نهبوو نهيووبى گوتى: مالا من نهى پيغهمبهري خودى. پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- گوتى: هه ره جههكى بو مه حازر بكه.

نهبوو نهيووبى نهنصارى، و ناڤى وى پى دوست خالدى كورى زهيدى نهججارى پى خه زره جيهه، مالا وى ژ دو قاتان پيك دهات، نهبوو نهيووب دببژن: ده مى پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- بوويه ميتقانى مه، نهز و دهيكه نهيووبى چووينه قاتى سهري، و پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- ل قاتى بنى ناكنجى بوو، ئينا من گوتى: نهى پيغهمبهري خودى، نهز ب داي و باب قه گورى ته بيم، ل بهر من گهلهكا گرانه نهز د سهر ته دا بم، تو ودره قاتى سهري، و نهم دى ئينه قاتى بنى؛ دا تو د سهر مه دا بى! پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- گوتى: نهم ل خوارى بين بو مه و ميتقانىن مه ب سانا هيتره.

ب قى رهنكى پيغهمبهري - سلاڤ لى بن- ل مالا وى ما، حهتا مزگهفتا وى و مالا وى هاتييه ئاڤاكرن.

ثاڤاكرنا مزگهفتا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن:-

ئيكه مین كار پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- كرى پشتى گهشتييه تاخى بهنو و نه جاريان، ئهوى پشتى هنگى بوويه سهنتهري باژپري مهدينى، ئه وى مزگهفتا خو ئاڤاكر، ل وى جهى مه بهري نوكه بهحس ژى كرى كو عهردى دو ئيتيمين خهلكى مهدينى بوو.

ئهنه سى كورئ مالكى د گوتنه كا خو دا ئاشكهرا دكهت كو ل شى جهى دارقهسپ، و هندهك قه برين موشركان، و خرابه يهك هه بوو، ئينا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- فه رمان دا دارقهسپ بينه برين، و قه بر بينه قه گوهاستن، و خرابه بيته راستكرن، پاشى وان قورميين دارقهسپان ب ريزكرنه بهر قيبلى و وهكى ديوارهكى ژ وان چيكر، و بو زانين قيبله يا مزگهفتى ل دهسپيكي ل باكورئ مزگهفتى بوو چونكى موسلمانان ل وى ده مى د نقيژين خو دا بهري خو ددا قودسى، و وان بناخه يين مزگهفتى ژ بهران دانان، و ئيكه مین ماهولك بو كولا نا بناخه يين مزگهفتى پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ل عهردى دا، و ديوارين مزگهفتى ژ لبه نيئين تاخى بوون، و بانئ وئ چه قين دار قهسپان بوون. و ستوين ژ قورميين دارقهسپان بوون، و پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- د گه ل سه حايبيان بهر و لبه بو ئاڤاكرنا مزگهفتى دكيشان، و وان د بهر ئاڤاكرنى را ئه ف مالكه قه دگيرا:

(اللهم لا خير إلا خير الآخرة) فاغفر للانصار والمهاجرة

و سى ده رگه ه بو مزگهفتى هاتنه دانان: ده رگه هك ل پشتا مزگهفتى، ل لايى باشوورئ كو نوكه لايى قيبله يا مزگهفتييه، و ده رگه هك ل لايى روزه لاتا مزگهفتى بهرانبه ر مالا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن-، و پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- د وى ده رگه هى را دهاته نقيژى، و ده رگه هى سيبى ل لايى روزه اتاڤايى.

مزگهفت ل دهسپيكي يا دريژكاني بوو، يه عنى: دريژيا وئ ژ فره ييا وئ پتر بوو، به لئ پشتى هنگى، و هه ر ل سه ر ده مى پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ل سالا حهفتى مشهختى پشتى قه كرنا خه بيهري، و ژ بهر كو هژمارا موسلمانان زيده بوو و ئيدى مزگهفتى تيرا وان نهكر، پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- مزگهفت ل سه ر رهنگى چارگوشه فره كر، حه تا

درېژيا هەر لايه کي مزگهفتي بوويه پينجي متر، يه عني: مه ساحه تا مزگهفتي هه مي بوو (۲۵۰۰ م) و بانئ وئ سئ متر و نيقان هاته بلندکرن، و ئەو ب خو بهري هنگي بان يئ وهسا بوو ئەگەر مرؤقه کي درېژ دهستي خو بلند کربا دا گه هته باني. و ده مي مزگهفت هاتييه فرهه کرن ل سالا حهفتي، قبيله هاتبوو گوهارتن، لهوا مزگهفت ژ لايئ باشورئ فه (کو لايئ قبيلي بوو) نه هاته زبده کرن.

و ژ وان حهديستين دئيته ريوايه تکرن کول ده مي ئافاکرنا مزگهفتي هاتينه گوتن يئن کو دبنه ژ نيشاتين پيغهمبهرينيا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ئەو بوو ده مي موسلمانان لبنه بو ئافاکرنا مزگهفتي دکيشان، هەر ئيکي لبنه يهک دئينا، عه ممارئ کورئ ياسري تئ نه بت، وي دو دووه لبنه دئيان، جاره کي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديت ئەو يئ دئيت دو لبنه يئن ئي، و يئ وهستي اي و توزه وييه، ئينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- توژ ئي فه مالي و گوت: وه ي بو کورئ سومه يايئ، ئەو دهسته کا زبده گا ئيبي دکهت دي و کورئ.

و ئەو بوو پشتي هنگي ل سهر ده مي خيلافه تا ئيمام عه لي، عه ممار د شهري صفيني دا ب دهستي لهشکهرئ شامي هاته کوشتن، و هنگي هندهک صه حايبيان، وه کي عه بدللاهئ کورئ عه مري ئەف حهديسه بو خو کره دهليل کو ئيمام عه لي حهقتتر بوو ژ موعاويه ي د وئ هه فركيبي دا يا د ناقهرا وان دا پهيدا بووي.

ده مي مزگهفت هاتييه ئافاکرن، چو ميحراب و مناره و مينبهه نه بوون، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل عهردئ خوتبه دخواند، و وي پالي خو ددا قورمي داره کي، پاشي ده مي مينبهه رک ژ سئ دهره جان بو وي هاتييه دورستکرن، وي ئەو قورم هيتلا و ل سهر مينبهه ري خوتبه دخواند، و ب ريکين دورست دئيته فه گوهاستن کو ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ئەو قورمي دارئ هيتلاي، دهنگه کي وهسا ژ قورمي هات وه کي دهنگي ئاخينکا وي مرؤقي يئ ژ خهريبيان دا دنالت، ئينا پيغهمبهه -سلاف لي بن- ب نک وي قورمي فه چوو و ئەو دا بهر سنگي خو حهتا ئەو ته نابووي.

و وه کي ئاشکهره ئەف مزگهفته ئەوا ب نا ئي مزگهفتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دئينه نياسين دووه مين مزگهفت بوو پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ژيانا خو دا ئافاکري، پشتي مزگهفتا قوبائي، و ئافاکرنا ههردويان ل ههيقا (رهبيعه لوه لئ) بوو ژ سالا ئيکي.

ثاڤاكرنا مالا پيغهمبهري - سلاف لي بن:-

دهمي پيغهمبهري - سلاف لي بن- ژ مهكهي مشه ختبيويه مهديني، وي و هه قالي وي نه بوو بهكري ژي ههردويان عه يالي خو هيتا ل مهكهي، يه عني: نهو بهري عه يالي دهرکه فتن، چونكي نه گهر وان مال و عه يالي خو هنارتبا، کافر دا پي حه سيين و زانن کو نه شه ده سپيکه بو دهرکه فتن وان ب خو ژي، و هنگي نهو دا وان گرن، و نهو نه شيان عه يالي خو د گهل خو ژي بيهن؛ چونكي دهرکه فتن وان ب خه طهر و دزي شه بوو، و نه يا ب رهنه گهي سورشتي بوو، قيجا نهو نه دشيان وان ب خو شه بکهنه بهلا، و نهو بوو نهو چوون و عه يالي وان ما ل مهكهي.

پشتي پيغهمبهري - سلاف لي بن- مزگه فتا خو ل مهديني ثاڤاكري، هندهک مهزله کيئن بچويک ژي بو خو و عه يالي خو ل لايي روزه هلاتا مزگه فتني ثاڤاكرن، و نهف مهزله که ژي وهکي مزگه فتني ژ لبنيين ناخي هاتنه چيکرن، و باني وان ب چيته کي ژ چه قين دارقه سپان چيکري هاته رائيخستن، و ناخه بان ل سهر هاته کرن، و بلنديا باني يا وهسا بوو، حه سهنه بهصري - نهوي د مهزله کا دهيکا موسلمانان (ام سلمه) يي شه مهزن بووي - ديپيژت: دهمي من دهستي خو دريژ ذکر دهستي من دگه هشته باني!

و بلا کهس هزر نه کهت بيژت: ماني خانبيين هه مييان وي دهمي دوهسا بوون.. نه خيړ! تشتي مهزن و ماقوبليين مهديني وي دهمي شانازي پي دبر نهو بوو وان ل سهر گرگ و جهين بلند ثاڤاهييين مهزن و بهر فرده ثاڤا دکرن، و شور بهه يين بلند دداني، و دگوتني: (حصن) يه عني: ناسيگه ه، بو هندئ دا ل دهمي شهران کهس نه شيت بگه هته وان، و ل دهمي ته ناهيبي ژي دا خو پي مهزن بکهن.. و ههر نيکي ناڤهک ژي ددانا سهر حصني خو، و مه دحه بو خو پي دکرن، و عه بدللاهي کورئ ثوبه يي کورئ سه لولوي، نهوي خه لکي مهكهي کاري وي ذکر دا وي بکهنه مهلکي خو بهري هاتنا پيغهمبهري - سلاف لي بن- بو مهديني، حصنه کي مهزن هه بوو ناڤي وي کربوو: (موزاحم)، و حه سساني کورئ ثابتي يي شاعر حصنهک هه بوو ناڤي وي کربوو: (فارغ).. و هوسا وان مه دحه بو خو د ثاڤاهييين مهزن و بلند و ناسي دا ذکر. بهلي چونکي پيغهمبهري - سلاف لي بن- نه زهلامي دنيايي بوو، وي فرمان کر هندهک مهزله کيئن بچويک ب ناخي ب رهخ مزگه فتني شه بو وي و عه يالي وي

بينه ئافاكرن، مهزيتن وي جهي و وي دهمي دگوتنه خانبيتن خو (حصن) يه عني: ئاسيگه ه، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- دگوته خانبيتن خو (حجرات) يه عني: مهزل.. به لي ئاسيگه ه ب خوداني خو شه چوون، و مهزلك ب خوداني خو شه ما!

عديالي پيغهمبهري و نهبوو بهكري ل مهديني:

دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مهديني تاكنجي بووي، وي مزگهفت و مالهك بو خو ئافاكر، وهكي مه گوتي، پاشي وي ههردو مهزلايبن خو: زهيدئ كورئ حارثه ي (كورئ خو يئ ته به نيي)، و نهبوو رافع، د گهل دهليلي خو عهبدللاهي كورئ ئوره يقطي دوئه لي هنارتنه مهكههي، و دو حيشتر د گهل پينجسه دهره مان دانه قي، دا نهو ژنكا وي سهوده يا كچا زهمعي، د گهل ههردو كچين وي (ئوم كولشوم و فاطمائي)، و دهيكاي وي يا شيري بهر كه يا حبه شي نهوا دبيني: ئوم نهيمه ن، د گهل كورئ وي ئوسامه يئ كورئ زهيدئ بينه مهديني.. ئه شه نه داميئ مالا پيغهمبهري بوون، و نه داميئ مالا نهبوو بهكري نه شه بوون: ژنكا وي (ام رومان)، و كچا وي عائيشا، و نهو هنگي خواستيا پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن-، و نه سماءا كچا نهبوو بهكري، و نهو يا شويكري بوو، شوي ب زوبه يري كورئ عه ووامي كربوو، و يا ب حمله بوو ب كورئ خو عهبدللاهي كورئ زوبه يري، و عهبدللاهي كورئ نهبوو بهكري.. ئه شه هه مي پيگه دهركه فتنه مهديني، و گه هشتنه پيغهمبهري -سلاف لي بن- و نهبوو بهكري.

مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن- يان مهزلكين وي، وهكي مه گوتي ل لايئ روزه لاتا مزگهفتي هاتنه ئافاكرن، و مالا نهبوو بهكري ل لايئ روزه لاتا مزگهفتي هاته ئافاكرن، و د ناقهرا وان ههردويان دا مزگهفت بوو.

ل دهسپيكي هندهك سه حابيبن چه كدار حه ره سي ل مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دكر، و نهو ل نك ستونه كي ژ ستوينين مزگهفتي كوم دبوون، د گوتني: (اسطوانة الحرس) يه عني: ستونا زيره قانان، پشتي ده مه كي خودايي مه زن ئايه تهك بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارت تييدا گوتي: ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ (المائدة: ٦٩) يه عني: خودي ته ژ مروقان دپاريزت. هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- فه رمان ل وان كر نهو شه رهن، و ههر ئييك بچته مالا خو.

مشه ختیبون دہسپکا دیروکا ئیسلامیہ:

بہری ہاتنا ئیسلامی عہدہ بان سالتین خو ب زفرینا ہی یقی دہژمارتن، و سالنامہ یا وان ب ہی یقی قہ یا گریڈای بوو، و ہندہک مللہ تین دی ہہ بوون سالنامہ یا خو ب زفرینا رۆژی قہ گری ددا.

سالنامہ یا عہدہ بان ژ دوازده ہی یقان پیک دہات، و ہی یقا ئیکئی موحرہ رم بوو، بہ لی وان چو سالتین دہسنیشانگری نہ بوون دیروکین خو پی بہ ژمیرن، و بہری ہاتنا ئیسلامی ب چہند سالہ کان سہرہاتییا فیلی ئہ برہ ہی روویدا، و چونکی ئہو ل بہر عہدہ بان تشتہ کی غہریب بوو وان دیروکین خو پی دہژمارتن، دگوتن: ہندہ سالان بہری فیلی و ہندہ سالان پشتی فیلی..

پشتی ئیسلام ہاتی، و حہتا سہرہدہ می خیلافہ تا عومہری ژی -خودئی ژئی رازی بت- ل سالا شاردئی ہشدئی مشہختی، چو سالتین دہسنیشانگری بو دہسپکا دیروکئی د ناٹ موسلمانان دا نہ بوون، جارہ کی کاغہزہک بو ئیمامی عومہر ہاتہ بلند کرن زہلامہ کی تیدا ئعتراف ل سہر خو کربو کول ہی یقا شہعبانی فلان حہق دی کہفتہ سہر وی.. عومہری گوت: شہعبانا کیژ سالی؟

ہنگی عومہری ہست ب گرنگییا ہہ بوونا دیروکہ کی بو موسلمانان کر؛ دا ئہو کار و بار و تاریخا خو پی بزنان، لہو وی صہحابی کومکرن، و پسپارا خو پی کر کانئ ئہم موسلمان دیروکا خو ژ چ سالی دہست پی بکہین، پتر ژ بوچونہ کی ہاتہ گوتن، ہندہکا گوت: ئہم دی کاری ب دیروکا فورسی کین، و ہندہکان گوت: ب یا رومی. عومہری ئہف ہہردو بوچونہ قہ بویل نہ کرن! پاشی ہندہکان گوت: ئہم دی تاریخا خو ژ سالا بوونا پیغمہ مبری -سلاف لی بن- دہست پی کین، و ہندہکان گوت: نہ، ئہم دی ژ سالا ہنارتنا وی دہست پی کین، ہندہکین دی گوت: ژ سالا مشہ ختیبونا وی، و ہندہکان ژئی گوت: ژ سالا مرنا وی.. ئہف ہہر چار بوچونہ صہحابییان ہہ بوون، پاشی ئہو ل سہر سالا مشہ ختیبونئی پیکہاتن چونکی ئہو دیروک ژ ہہ مییان ئاشکہ راتر بوو، و ئہو ئہو سال بوو یا دہولہ تا ئیسلامی تیدا ہاتییہ دامہ زرانندن، و موسلمان تیدا بووینہ خودان عہرد و حوکم و دہسپہلات.

هه ره وهسا نهو ب خيلاف چوون كانى نهو سالا خو ژ كيژ هه يقى دهست پى بكهه،
هندهكا گوټ: نهه دى ژ ره مه زانى دهست پى كهين، و هندهكان گوټ: نهه دى ژ موچه ره مه
دهست پى كهين، پاشى نهو ل سهه هندى پي كهاتن كو ژ موچه ره مه دهست پى بكهه.. و
هوسا ل سالا (۱۶) يان (۱۷) يان (۱۸) ل سهه ده مه ئيمامى عومهه بو جارا ئيكي سالا
مشه ختبونى ژ لايى صه حابيسان شه هاته هلبژارتن كو بته ده سپيكا بو هژمارتنا ديروكى
ژ لايى موسلمانان شه.

و هههه چهنده مشه ختبونو پيغهمبهري -سلاف لى بن- ل ده سپيكا هه يقا
ره بيعولته وه لى بوو، كو هه يقا سيبييه، به لى سال ژ هه يقا موچه ره مه دهست پى دكهت،
ل سهه قى بناخه يى نهه ديژين: ل ده سپيكا هه يقا سيبيى ژ سالا ئيكي مشه ختى پيغهمبهه
-سلاف لى بن- ژ مه كه هى بهه ب مه دينى شه مشه ختبوو. و هه يقا سيبيى ژ سالا ئيكي
مشه ختى ب سهه موسلمانان دا ده رياس نه بوو هه تا نهو پي كقه د گهل پيغهمبهه خو -سلاف
لى بن- ل مه دينى ناكنجى بوون، و شه نكه سته يى موكم بو دهوله تا ئيسلامى دانا.

هندهك ژ بهرچاښترين سهرهاتييين سالا ئيكي مشهختي

ل ههيشا ستيي ژ سالا ئيكي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مهدينئ ټاكنجى بوو، و د وان نهه ههيشين مايي دا ژ سالا ئيكي يا مشهختي، هژمارهكا سهرهاتييين رويداوو، ئەم ل قيرئ دئ ئيشارهتئ دهينه هندهك ژ گرنگترين وان سهرهاتييين.

دانا بانگئ:

هيشتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- مشهخت نهبوينه مهدينئ، و ب دورستي پشتي سهرهاتييا ئيسراء و مييراجئ، خودايئ مهزن پينج نقيژ د شهقهك و روزهكي دا ل سهر موسلمانان فهركن، بهلي ژ بهر سهر و بهري موسلمانان يئ بهرتنگ ل مهكههئ ئەو نهديشان كوم بين و پيگفه نقيژين خو بكنن.. بهلي پشتي ئەو مشهختبوينه مهدينئ، و هيشتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مهكههئ، ئەو موسلمانين گهشتينه مهدينئ ل دهسي نقيژان ل جههكي كوم دبوون و نقيژين خو ب جماعت دكرن، و پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب خو گهشتييه مهدينئ، و ئيكه مين كار ل ويري پئ رابووي مزگهفت ئاڅاكري، ئەو هه مي بو كرنا نقيژئ لي كومبوون، بهلي بو دهمهكي ئەو حيبه تي مان كانئ چاوال ده ميئن نقيژان ئەو دئ خهلكي ئاگهدار كهن كو بين ل مزگهفتئ كوم بين؟

ژ بهر كو چو ژ وهحيي د قئ دهر باره يئ دا نههاته خورئ، پيغهمبهري -سلاف لي بن- دان و ستاندين د گهل صهحابييين خو كر كانئ ئەو چ بكنن دا خهلكي پئ ل دهسي نقيژئ ئاگهدار بكنن، د مهدينئ دا سي ئوبجاخين جوھييان هه بوون، و وان ل تاخين خو هندهك كنيشته بو كرنا عيباده تي هه بوون، و عهده تي وان بوو ل دهسي كرنا عيباده تي وان ل بوري دا، يه عني: بوق لي ددا، دا خهلك بزنان دهسي نقيژييه، ژ بهر قئ چهندي هندهك صهحابييان گوت: ئەم ژي وهكي وان دئ بوريي لي ددين، و هندهكين دي گوت: فهله ل دير و كه نيسه يين خو زهنگلي لي ددن، ما بوچي ئەم وهكي وان ناكهين؟ پيغهمبهري -سلاف لي

بن- كهيف ب فان ههردو گوتنان نه هات؛ چونكي وي دقيا موسلمان د مهسه لين خو د جودا بن ژ كيتا بيبان، و چاډ ل وان نه كهن، و هنده كان گوت هم دئ ناگره كي ل سهر جهه كي بلند هلكه ين، به لي تهغه ژي ب دلئ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- نه بوو. . پاشي وه سا چيسو پتر ژ صه حابيبه كي د خه وي دا ديت گاڤا دبوو ده مي نقيژئ، نهو رادبوو بانگ ددا، سپيدئ نهو هاتن و هه ر ئيكي خه ونا خو بو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- شه گيړا، و نهو په يف گوتن يين وي د خه ونئ دا گوتين، و خه ونين وان هه ميبان وه كي ئيك بوون، هنگي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوت: تهغه خه ونه دورستن. و وي گوته ئيك ژ وان صه حابيبين خه ون ديتي: نهو گوتنين ته گوتين نيشا بيلالي بده، دهنگي وي خوشتره، بلا نهو گزي كهت..

و بيلال چوو سهر جهه كي بلند ل مزگه فتئ و بو جارا ئيكي د ئيسلامئ دا بانگ دا، و ژ بلي بيلالي صه حابيبه كي دي ژي هه بوو ل سهر ده مي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- هنده ك جارن بانگ ددا نهو ژي عه بدللاهي كورئ نوم مه كتوومي بوو.

برايينا مشهخت و پشته فانان:

بهري نوكه مه ئاشكه را كربوو كول باژپري مه دينئ، بهري هاتنا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- دو ئويجاخين عه ره بان يين مه زن دژيان، خه زره جي و نهوسي، و نهو پسما ميئ ئيك بوون، به لي نهو نيزبكي سه د و پينجي سالان بوو نه ياره تي د ناڅه را وان دا په يدا بووي، نهو نه ياره تيبيا پتر ژ جاره كي بوويه نه گهر كو شه ر و كوشتن و خوبنداري د ناڅه را وان دا چي بيت، و جيرانين وان يين جوهي ده سته كي دريژ د زنده كرن و بهرده و اميدانا قئ نه ياره تيبئ هه بوو، ژ بلي قئ چهندي باژپري مه دينئ ب خو ژ لايئ ئاڤاهييان شه باژپره كي پيگشه گريډاي نه بوو، و ل هه ر جهه كي تاخي بنه ماله كي هه بوو، و نهو يي جودا و قهدهر بوو ژ تاخي بنه مالا دي، نه گهر خو نهو ههردو بنه مال ژ ئيك ئويجاخي ژي بن.. و نه قئ ژي ك دويرا تيبئ پتر نهو ژي ك جودا دكرن، ده مي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و صه حابيبين خو ژ قوره يشييان و هنده ك ئويجاخين دي ژي يين عه ره بان، بهلكي ژ هنده ك ملله تين دي يين نه عه ره ب ژي، هاتيبه باژپري نهوس و خه زره جيبان، سهر و بهري باژپري چهنده كي هاته گوهارتن ژ لايئ مرو فان شه و ژ لايئ جهي ژي شه، نهو كه سين ژ ده رقه يي مه دينئ هاتين، ژ كي بن ژ كي نه بن، خودئ د قورنائئ دا ناڅئ وان كره: (موهاجر) چونكي نهو نهو بوون يين بو خودئ

مشه ختېووين و مال و حال و جه- و مرؤقيين خو هيلان، و نهووين خه لکي مه ديني بن، چ خه زره جي بن چ نهوسي بن، خودي نافي وان کره: (نهنصار) يه عني: پشته فان؛ چونکي وان ب مالي خو و رحا خو پشته فانيبا ديني خو کر، و دهرگه هي باژيري خو و مالين خو بو وان برايین خو بين خودان باوهر فه کر نهووين قهستا خودي و پيغهمبهري -سلاف لي بن- کري، خودي د نايه ته کي دا دبترت: ﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ﴾ (التوبة: ۱۱۷) موهاجر و نهنصار، ئيدي بوونه نهو نافي بين خودان باوهر بي هاتينه نياسين، نهو دو نافيان وان ب ديني وان فه گري ددهن، و بييرا وان ل باوهر بي دئينه فه.

خه لکي مه ديني نهووين بهري هنگي قه بويل نه دکر پسمامه کي وان بي کو ژ عه يني ئويجاخا وان، بيت و ل تاخي وان تاکنجي بيت، مادهم نه ژ بابکي وانه، ب رويه کي گهش و دله کي فرهه فه دهرگه هي باژيري خو و تاخي خو و بي مالين خو بو هنده ک که سين دي بين بياني، بين هه نه ژ ئويجاخا وان، بهلکي خو نه ژ ملله تي وان زي فه کر..

بوچي؟ تاخي نه فه تشته کي غه ربه د جفاکه کا وه کي جفاکا عه ربه ي يا وي سه رده مي دا! نهو چ بوو نهف گوهو پينه ل نک وان پهيدا کري، و نهو ژ گريکا ته عه صصوبا بو ئويجاخ و مالباتان رزگار کرين؟

به رسف: نهو ئيسلام بو.. ئيسلام نهو نعمه تا خودي د گه ل وان کري: ﴿وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا﴾ (آل عمران: ۱۰۳) هوين وي قهنجيي ل بييرا خو بين يا خودي د گه ل ههوه کري: کو هوين -گه لي خودان باوهران- بهري ئيسلامي نه يارين ئيک و دو بوون، ئينا خودي دلين ههوه ل سه ر قيانا خو و قيانا پيغهمبهري خو کو مکر، و قيانا ههوه هاقيتته دلين ئيک و دو، قيجا ژ قهنجيا وي هوين بوونه برايین خوشتقي، و هوين ل سه ر ليقا ناگري جهنه مي بوون، ئينا وي بهري ههوه دا ئيسلامي و هوين ژ ناگري رزگار کرن.

ل مه ديني.. پايته ختا دهوله تا ئيسلامي، جفاکه کا نوي ل سه ر بناخه بي باوهر يي هاته دانان، و ب هيترين پهيوه ندي يا نه ندامين قي جفاکي گه هاندييه ئيک پهيوه نديا براييبا ديني بوو، دوهر ژ فه رق و جودايين نه سه به ي و عه شيره تي و دهوله مه نديي، و ربويه تين کتبيين ههديسي و سيره تي ل سه ر هندي کوم دبن کو پشتي تاکنجيوونا مشه ختان ل باژيري

مهدينی، و پيغهمهت نه هیلانا جوداييان د ناقبهرا موسلمانان دا، پيغهمبهري -سلاف لی بن- برپار دا (سيسته می براینی) د ناقبهرا موهاجر و نهنصاران دا بدانت، براینیه کا ژ راستی یا ئافاکری ل سهر بناخه یی گریهسته کا موکم، نه کو گوتنه کا دهقی یا فالالا ژ مهعنا و راستی، ل دویف فی سیسته می پيغهمبهري -سلاف لی بن- ههر موهاجره ک کره برایی نهنصاریه کی، و کانی براین دهبابی چ حق ل سهر ئیک و دو هه بوون، شان براین ژی عهینی حقی ل سهر ئیک و دو هه بوون، هتا نه گهر ئیک ژ وان مرپا، برایی وی میراتگریا وی دکر..

و هزر بکن چهند کاره کی مهزن بوو باوهری ب وان دایه کرن، مرؤقه کی د جفاکه کا گرتی دا هاتییه په روده رده کرن، جفاکه کا په یوه ندییا نه سه بی و عه شیره تکانی د سهر ههر تشته کی پرا دینت، یی کول نک وی مانعی نه بوو نفشی خو بقه لیت دا بهوسته کا بیستان وی نه گه هته که سه کی، رازی بیت مرؤقه کی بیانی بیت و بته شریکی وی د مالی وی هه میی دا، نه ژ بهر چو.. ب تنی ژ بهر هندئ چونکی وی باوهری ب دینی نوی ئینایه، و رازیبویه بیت ل بهر سیبهرا دهوله تا نوی یا فی دینی دانای بژیت!

نه شه ئیکه مین (مه بده ئی دهوله تینی) بوو پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل نک صحابیین خو په بیداکری، کو وه لاتا وان بو وی په یوه ندییی بت یا دهوله تا وان ل سهر هاتییه ئافاکرن، په یوه ندی و براینیا دینی.

ههر ل سهری، ده می پيغهمبهري -سلاف لی بن- و صحابیین وی مزگهفت ئافا دکر، پيغهمبهري -سلاف لی بن- داخواز ژ صحابیین خو کر کو ههر مرؤقه کی نهنصاری بته برایی مرؤقه کی موهاجر، پاشی پشتی هنگی ل مالا نه نه سی ژی نهف کاره دوباره بوو، و نهو هنگی نژیکی سهد مرؤقان بوون، پینجی موهاجر و پینجی نهنصار، و ب فی چهندي ههر نهنصاریه کی مالی خو و ملک خو ب نیثی کر: نیقه ک بو وی و نیقه ک بو برایی وی یی موهاجر، تشتی بویه نه گهرا ب هیزکه فتنا په یوه ندییان د ناقبهرا نه ندامین جفاکی دا، و به لاقبوونا فیانی.

ب راستی نهف سیسته می براینی یی پيغهمبهري -سلاف لی بن- د جفاکا مهدينی دا دانای، د دیرؤکا مرؤقینی هه میی دا چی نه بویه و دوباره نه بویه، کو براینیه ک

د ناقبه را دو که سان دال سهر بناخه ييي باوهر ييي بيته ئافاکرن، هه تا وي دهره جي ئيک ميراتگرييا يي دي بکه ت. و هه ژييه بيژين: کار ب قی سيسته می د جفاکا موسلمانان دا، و مه خسه دا مه ميراتگرييا ب ریکا برايييا باوهری، بو دهمه کي بهروخت بو، و پشتی موهاجران پييين خو ل عه ردی موکمکرين، و خودی نهو بی منه تکرين ئیدی نهف رهنگی ميراتگرييي نه ما، و مه سه له زقري ل سهر نه صلی خو، کو ميراتگري ب نه سه ب و خزماينيی بت، به لی شوينوارين دی ييين قی سيسته می، وه کی پشته فانی و هاريکاريی نهو ههر مان.

دستوروی مه دینای:

د گهل ده سپيکا ئافاکرن دهوله تا ئيسلامی ل باژيري مه دینی، و پشتی گه هشتنا پيغه مبهري -سلاف لی بن- بو پایته ختا قی دهوله تی ب دهمه کي کورت، وی فرمان دا دستوره ک بو قی دهوله تا نوی بيته نفيسين، و ههر که سه کي د توخوبيين قی دهوله تی دا پي بيته ناگه هدارکرن؛ دا پيگيريی پي بکه ت، و نهف دستوره نهوه يي د کتيبيين سيره تی دا ديبيژني: (الوثيقة) يان (الصحيفة)^(١).

ئبن ئيسحاق د سيره تی دا فه دگوهيزت، کو پيغه مبهري -سلاف لی بن- کيتابه ک (نفيسينه ک) د ناقبه را موهاجر و نه نصاريان دا نفيسي، و تيدا په يمان د گهل جوهييان گریدا، کو نهو مایي خو د دینی وان و مالی وان نه که ت، و هنده ک شهرت ل سهر وان و هنده ک بو وان ده سنيشانکرن..

و دهمی مروث بهرئ خو دده ته ده قی قی په يمانی، مروث تی دئينه دهر کو نهو (وه ثبقيه کا) زيده پيشکهفتی بوو بو وی سه رده می، و نهو وه ک دستوره کي مه دهنی يي مافين وه لاتييان ده سنيشان کرين و پاراستين دئيته نياسين، د قی دستوري دا نه رک و مافی ههر ئيکی ژ نه دما مين دهوله تا ئيسلامی يا نوی دئينه ئاشکه راکرن، چ نهو ئيک

---

(١) گهلک ژ وان ريکين نهف دستوره يي هاتييه ريوايه تکرن ژ لايی سه نه دي قه د (ضه عيفن) به لی هنده ک زانا ل وي باوهرينه کو نهو ههمی پيکفه دگه هنه دهره جا (صحيح)، و مروث دشيت خو پي پشتراست بکه ت، و هنده ک زانايين دی ديبيژن: نهخير، نهو ريوايه ت ههمی ضه عيفن و دميين ضه عيف!

موسلمان بت يان نه، ل سهری نهو (تینگههی نوممه تی) يان (ملله تی) وه کی نوکه دئیتته گوتن، ناشکهره دکهت، و دبیترت: موسلمان هه می چ قوره ششی بن (يان موهاجر) چ ژي خه لکی یه شری بن (يان نه نصار) و هه ر ئیکي ب دویف وان بکهفت و بگه هته وان و د گهل وان جیهادی بکهت، نهو نوممه ته کن ژ بلی مرؤقین دی.. ب قی چهندي پیغهمبهري -سلاف لی بن- موسلمانان هه می ل بن ئیک ناھی کومکن ناھی (نوممه تا ئیسلامی) و نهو جودا کرن ژ خه لکی دی هه مییی، بو هندي دا وه لاتا وان بو ئیک و دو بت، و ل بن ئالیی دهوله تا وان یا نوی بت. به لی مه عنایا قی نهو نینه نهو که سی باوه ری ب دینی موسلمانان نه ئینابت، وی جه د قی دهوله تی دا نابت، يان دقیت شه ری وی د دینی وی و مالی وی دا بیتته کرن.. نه خیر! د ریزه کی ژ ریزین قی دستوری دا هاتییه: هه ر جو هییه کی د گهل مه بت، وی ل سهر مه هه یه نه م به ره قانییی ژي بکه یین و وی بپاریزین، دا زولم لی نه ئیتته کرن، و شه ر دژی وی نه ئیتته کرن. و ژ قی ژي پتر د ریزه کا دی دا هاتییه کو جو هیین به نوو عه و فییان نوممه ته کن د گهل خودان باوه ران.. و ده می دبیترت: نوممه ته کن، وه کی نه م نوکه دبیترتین: وه لاتینه.

مه عنایا: نهو که سین موسلمان نه بن ژي، به لی ل ژیر سیبه را دهوله تا ئیسلامی بژین، مافی وه لاتینییه هه یه، و چی نابت زورداری لی بیتته کرن، هندي کو نهو به رانه ر وه لاتی و دهوله تی ب ئرکی خو رابین.

دستوری مه دینی ب ره نگه کی به رفره ه و ناشکهره ئه رک و مافین وان هه می کومان دیار کرن یین کو ل مه دینی دژین، و ب رو هنی ژي ناشکهره کر کو پیغهمبه ری خودی -سلاف لی بن- سه روکی قی دهوله تییه، و ده سه ه لاتا ته شریعی و ته نفیدی ژي (یه عنی: دانانا قانونی و ب جه ئینانا وی) د ده ستی وی دایه، و نابت بو لایه کی کو ژ نک خو مافی ده رکه فتنا ژ بن به ندین قی دستوری بده ته خو، نه گه ر نه.. هنگی نهو وه ک دوژمن بو دهوله تی دی ئیتته هژمارتن.

و دستوری مه دینی د ریزه کا خو دا ناشکهره دکهت کو ژ مافی جو هییانه نهو د وان مه سه لان دا یین په یوه ندی ب وان ب خو قه هه ی ل مه زن و زانایین خو بزقرن، ول دویف ده ست و داری دینی خو حوکمی خو بکه ن.

و هوسا نهم ديبينين دهله تا ئيسلامى هەر ژ رۆژا ئيکي يا کو تيدا هاتييه ئاڤاکن، دهوله ته کا مهدهنى و پيشکهفتى بوو، يا کو مافين هەر وهلاتييه کي تيدا دئينه پاراستن و ئه رکين وى ژى دئينه ده سنيشانکرن، و ئه گهر نهم ل وان قانون و دستوران بزقربين بين حه تا ئه فرۆ ژى دهوله تين پيشکهفتى دخوازن و گازيبي بو دکهن، نهم ديبينين نهم تشته کي چيتر و پيشکهفتيتر ژ وى يى دهوله تا ئيسلامى نهموا ب دهستى پيغهمبهري -سلاف لى بن- هاتييه دانان ناييژن و ناخوازن.

هه لويستى جوهييان ژ پيغهمبهري -سلاف لى بن-:

هەر ژ رۆژا ئيکي يا پيغهمبهري -سلاف لى بن- تيدا گه هشتييه قوبائى، و بهري نهم بگه هته مهدينى، جوهييان ب هاتنا وى گه له ک نه خوش بوو، ژ بهر دو ئه گهران:

يا ئيکى: حه تا بهري پهيدا بوونا پيغهمبهري -سلاف لى بن- جوهي ل وى باوهري بوون کو نيزبکه پيغهمبهري دووماهيا زهمانى دئى ئيت، بين کتبيين وان به حس ژى دکهت، دئى ئيت، و هەر چهنده کتبيين وان ب ئاشکه رايى دگوت نهم پيغهمبهري دئى ژ وهلاتى عه ره بان بت، به لى وان دلئى خو ب هندى خوش دکر کو نهم دئى ژ ناڤ وان جوهييان پهيدا بت بين کو ل وهلاتى عه ره بان دژين، وه کسى جوهييين مهدينى، به لى پشتى پيغهمبهري هاتى و وان ب نيشانان زانى کو سه دا سه ده ئه فه نهم پيغهمبهري يى تهوراتا وان به حس ژى دکهت، شويانا نهم ب گوتنا تهوراتا خو بکهن، وان ژ هه سويدى باوهري پى نه ئينا و هندى ژى هاتى دوژمناتيا وى دکر، جار فه شارتى و جار ئاشکه را.

يا دويا: بهري هاتنا پيغهمبهري -سلاف لى بن- بو مهدينى، وان خوشى و رحه تى و مفايى خو د ليککهفتنا نهوسى و خه زره جيبان دا دديت، لهو هندى ژ وان دهات وان نهياره تى د ناڤه را خه لکى مهدينى دا گه ش دکر، گاڤا پيغهمبهري -سلاف لى بن- هاتى، به لکى هيشتا نهم نه هاتى ژى، ده مى خه لکى مهدينى ژ خه زره جى و نهوسييان باوهري ب ئيسلامى ئيناي، نيشانين هندى ل سه ر وان دياربوون کو ئيدى نهم دئى بنه ئيک، و نهياره تى د ناڤه را وان دا نامينت، مه عنا نهم دئى بنه هيزه ک بهرانبهري جوهييان، و ژ بهر کو هژمارا وان ژ يا جوهييان پتري، ئيدى جوهي دئى بنه بين کيمتر و لاوازتر، قئى ژى بو جوهييان گه له ک نه خوش کر.

بهري نوکه دهمي مه سهرهاتييا سهلمايي فارسي فهگپړاي، مه گوت: روزهکي سهلماي د ناف بيستاني سهيدي خودا ل سهر دارقهسپهکي بوو کار دکر، و سهيدي وي ل بني دارقهسپي بوو، سهلماي دبيترت: پسمامهکي سهيدي من هاته نک وي ل ناف بيستاني و گوتي: خودي بهنو قهيله بکوژت (و مهخسهدا وي پي -وهکي مه گوتي- نهوس و خهزرجي بوون و قهيله ناغي داپرهکا وانه) نهو ههمي نوکه ل قوبائي يين کومبووين ل دور زهلامهکي يي ژ مهکههي هاتي، دبيترن: نهو پيغهمبهره..

نهفه روزه ئيکتيه پيغهمبهه -سلاډ لي بن- تيدا گهشتييه قوبائي، و هيشتا چو چي نهبوويه، و نهفه زهلامهکي عامييه ژ جوهييان، ب تني وي گوهد لي بوويه کو مرؤقهکي هاتييه مهديني دبيترت: نهز پيغهمبهرم، و خهک يي ل دور کومبووين، هند بو وي نهخوش بوو هتا نهو چوييه ناف بيستاني پسمامي خودا في خهبري هندي نهخوش بگههيني، و ب شي گوتني دهست پي بکهت يا کهريا دلي وي ناشکهرا دکهت: (خودي بهنو قهيله بکوژت)!!

موسلمانبوونا عبداللهي کوراي سلاهي:

و دا هيشتا ههلوستي جوهييان بو مه ناشکهرا بيت، و ههلوستي وان ژ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و گازيا ئيسلامي، نه دئ سهرهاتييهکي ژ سهرهاتييين وان فهگپرين يا کو ل سالا ئيکي مشهختي چيويوي، ل روزهين ئيکي يين پيغهمبهه -سلاډ لي بن- تيدا گهشتييه مهديني، نهو ژي سهرهاتييا موسلمانبوونا زانايي جوهييان يي مهزن عهبدللاهي کوراي سلاهييه.

مه گوت: پهيداوونا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و هاتنا وي ب مشهختي بو مهديني، رويدانهکا گهلهکا گرنگ بوو ل بهر جوهييين مهديني، و وان نهو گهلهک ب خهه فه ودرگرت، چونکي زانايين وان گهلهک جاران دگوت: نيزيکه پيغهمبهري دووماهييا زهلامي دي پهيدا بت، و وان گهلهک سالوخهتيني شي پيغهمبهري ژي دگوتن، گاڤا کهسهک پهيداوي و گوتي: نهز پيغهمبهرم، بو وان بوو مهههق بزنان کاني نهفه چ مرؤقه شي گوتني دبيترت يا بهري وي کهسي نهگوتي، ههر چهنده وان پيشوهخت برابرا خو دابوو کو نهو کهسي دي بته پيغهمبهه دقيت سرائيلي بت، نهگهر نه.. نهو باوهريبي پي نائينن خو نهگهر يي راستگو ژي بت!

به لي کته کا کيم د ناڅ وان دا هه بوو نهڅ پريارا دوير ژ عه قلی نه دابوو، و وان د گه ل خو پريار دابوو کو هه ر جاره کا بو وان دياربوو کو نهڅ مرؤڅه پيغهمبهره نهو باوه ريبی پي بينن، و نيک ژ وان که سان يين نهڅ برياره دای عه بدللاهي کورې سه لامی بوو، و ناڅي عه بدللاهي بهري موسلمان بيت (نه لحوه يين) بوو، بابي وي سه لامی کورې حارثي قه ينوقاعي بوو، نهو و بابي وي ژي ژ زانايين ديني يين جوهييان بوو، و وي قه در و بهايه کي مه زن ل نک وان هه بوو، عه بدللاهي دبیت: گاڅا پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاتييه مه ديني، خه لک هه می لي کومبوون، و نهز ژي نيک ژ وان بووم يين لي کومبوون، گاڅا من نهو ديتي من زانی روپي وي روپي دره وينان نينه.. و هنده ک زانايين سيره تي ل وي باوه رينه کو نهو ل قوبائي هاتبوو نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهري نهو بگه هته مه ديني، و هنده ک دبیت: ده مي نهو گه هشتييه مه ديني و مرگه فت ئاڅا کري عه بدللاهي هاته نک وي، و گوت: نهز دي هنده ک پسياران ژ ته کم، ژ پيغهمبهريان پيغه تر که س به رسڅا وان نزانت، و پشتي وي پسيارين خو کرين، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- به رسڅا وي دای، وي گوت: نهز شاهده ددهم کو تو پيغهمبهري، و هنگي نهو موسلمان بوو، و زڅري مالا خو و داخواز ژ وان کر کو نهو ژي موسلمان بين..

عه بدللاهي نهڅ چهنده ب دزي څه کر، پاشي هاته نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و گوت: نهی پيغهمبهري خودي، هندي جوهينه ملله ته کي بيته ختن، نه گهر نهو بزانت نهز يي موسلمان بويم نهو دي بيته ختييان ب دويڅ من څهنن، څيچا نهز حه ز دکه م تو پسيارا من ژ وان بکه ي بهري نهو بزانت کو نهز يي موسلمان بويم، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارته ب دويڅ هنده ک ژ سه ر و گرگرتن به نوو قه ينوقاعييان ژ جوهييان، کو ئويجاخا عه بدللاهي بوون، و عه بدللاهي چوو پشت تشته کي دا نهو وي نه بينن، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وان: عه بدللاهي کورې سه لامی چ زه لامه د ناڅ هه وه دا؟ وان گوت: نهو زاناتري مه يه و کورې زاناتري مه يه، و بين وه کي وي د ناڅ مه دا نينن، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: پا هوين چ دبیت نه گهر نهو موسلمان بيت؟ وان گوت: حاشای وي نهو څي چهندي بکه ت! هنگي عه بدللاهي ده رکه فته نک وان و گوت: گه لي جوهييان، ژ خودي بترسن، نهز ب وي که مه يي چو خودايين ب حه ق ژ وي پيغه تر نه هين، هوين باش دزانت نهڅه پيغهمبهري خودييه، و يي ب حه قيبی هاتي، و نهز شاهده يي ددهم کو نهو پيغهمبهريه.

گافا وان نهف چهنده ژ وی دیتی، وان گوت: تو پیسترتینی مهیی و کورپی پیسترتینی مهیی! و دهست پی کر و پیبختی و دره و ب دویف وی فهنان.

عبداللاه ئیک ژ وان کهسان بوو یین پیغمه مبهری -سلاف لی بن- ب ساخی مزگینیا بهحشتی دای، و نهو هتا سالا (۴۳) مشهختی مابوو و ل مه دینی مربوو، و دبیتن: نهو ئیک ژ وان کهسان بوو یین پشکداری د فهکرنا قودسی دا کری.

زیدهبوونا رکاعه تین نقیژ:

پشتی هاتنا پیغمه مبهری -سلاف لی بن- بو مه دینی ب نیزیکی هه یقه کن، ل دوازدهی هه یقا (ره بیعولئاخه ری) نقیژا نیفرۆ و ئیقاری و عه یشا ژ دو رکاعه تان بوونه چار رکاعه ت، چونکی نقیژ ل ده سپیکتی ده می فرض بووین دو رکاعه ت دو رکاعه ت بوون، پاشی ل قی دیرۆکی -وه کی هنده ک زانا دبیتن- نهو بوو مرۆقی ئاکنجی بوونه چار رکاعه ت و بو مرۆقی ریتنگ هه ر مان دو رکاعه ت.

فه گوه استنا دهیکا موسلمانان عایشای:

عایشایا کچا نه بوو به کری ژنکا ئیکانه بوو یا پیغمه مبهری -سلاف لی بن- فه گوه استی و نهو کچ و یا بچوبک، هیشتا ل مه که هی و پشتی مرنا خه دیجایی ب ده مه کنی کیم، پیغمه مبهری -سلاف لی بن- نهو ژ بابی وی خواستبوو، به لی فه گوه استنا وی هاته پاش ئیخستن هتا پشتی مشه ختبوونی ب هفت ههشت هه یقه کان، ل مه دینی و ب دورستی ل هه یقا شه والی کو هه یقا ده هییه، پیغمه مبهری -سلاف لی بن- نهو فه گوه است، و هه ژی گوتنییه کو بهری پیغمه مبهری -سلاف لی بن- وی ژ بابی وی بخوازت، موطعه می کورپی عه دی نهو بو کوره کنی خو خواستبوو، به لی هیشتا نه فه گوه استبوو، پاشی موطعه م لیقه بوو گوت: نه کو نه بوو به کر کورپی مه وه کی خو لی بکه ت، و د سه ر دا ببه ت! پشتی هنگی ژ نوی پیغمه مبهری -سلاف لی بن- نهو خواست.

عایشا د ئیسلامی دا هاتبوو سه ر دنیا یی، دبیتن: هندی من فامکری ده یک و بابین من موسلمان بوون، و نهو ههشت سالان ژ فاطمایا کچا پیغمه مبهری -سلاف لی بن- بچوبکتر بوو، و عایشا دئیه هژمارتن ئیک ژ زانایین مه زنین سه حابییان، و زانینا وی

ب نهدب و زمانې عهده بان ژي گهلهک بوو، و وي ب هزاران شعرين عهده بان ژ بهر بوون، و نهو نيک ژ وانه يين ب ساخي مزگيني ب بهحشتي بوو هاتيبه دان، و گهلهک فقم- و علمي شهرعي ب ريکا وي ژ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- يي گههشتييه مه، ههتا هندهک زانا ديبژن: چاريکا نه حکامين شهرعي ب ريکا وي يين هاتينه فهگوهاستن، و نهو ههديسين وي ژ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ريوايه تکرين (۱۲۱۰) ههديسن.

و ففضل و بهايي وي گهلهکه نهه نهشتين ل فيري دزي لي بگرين، و هه ما بهسي وييه کو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ژ هه مي که سان پتر ههز ژ وي دکر، و وي نهف چهنده نهفه دشارت، ههتا جاره کي صه حاييي وي عه مري کورې عاصي -وهکي بوخاري ژي فه دگوهيژت- پسيار ژي کر: ژ هه مي مروشان پتر تو ههز ژ کي دکهي؟ وي گوت: عائشايي ..

و تشتي باش و پاقر و بژوين نهه پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ههز ژي ناکهت. و نهو منافقيت که رب ژ عائشايي فه دبت، و بيبهختيان د دهر ههقا وي دا دکهن و ديبژن، خودي رويين وان يين رهش کرين، لهو تو ديني ههر سال جاره کي نهو ب خو ب دهستين خو خو جهلده دهن، و د شريعه تي نيسلامي دا جهلده هه ددي بيبهخت و موفته ريبانه!

عائيشا ل سالا پينجي و ههشتي مشهختي ل مه ديني مرسوو، و ژيبي وي هنگي نيزيکي شيست و ههشت سالان بوو، و ل به يقعي هاتبوو فه شارتن.

مشهختي و نساخي:

ژ تشتين ناقدار ل ناف عهده بان نهو بوو عهردې مه ديني عهرده کي نيشه وي بوو، يه عني: نهو که سي دهاته مه ديني و لي ناکنجي دبوو، تايي دگرت و نساخ دبوو، و ده مي صه حاجي مشهختبوو ينه مه ديني، هندهک ژ وان تاوي بوون، و نساخ بوون، ژ وان: نهبوو بهکر و بيلال بوون، ههتا ديبژن: نهو ژ بهر دناخفتن.. و ديبژن: ژ بهر نساخيي گهلهک صه حايبيان ل وي ده مي نه دشيان د نقيزي دا رابنه فه، لهو وان روينشتي نقيژ دکر.

عائيشا ديبژت: نهز چووم من سه را بابي خو و بيلا لي دا ده مي نهو نساخبوو ين، من ديت نهو يي ژ بهر دناخفتن.. گاغا نهز زفريمه مال، من سوچه تا وان بو پيغهمبهري -سلاډ

لې بن- کر، وی بهري خو ب نک عسمانی څه بلندکر و گوت: یا رهبي کا چاوا ته مه کهه ل بهر مه شرین کرپیه، تو وه سا یان پتر مه دیني ل بهر شرین بکه، و تو نه خو شیبی ژ مه دیني څه گو هیزه جوحفه.. و نهو جههک بوو ژ دهرقهی مه دیني.

و بوخاری ژ پیغهمبهري -سلاف لې بن- څه دگو هیزت، دبیژت: من د خه ونی دا دیت ههر وهکی ژنهکا رهش و سهر قزاقژ ژ مه دیني دهرکهفت و دچوو مه هیعیه یی (کو جوحفه یه) و من نهو ب نیسی ته نیل کر.

و بهري نوکه ده می مه به حسي باژپړی یه تری کری مه ناشکه را کربوو د کتیبیا (حبهیه قووق) ی دا کو نیک ژ نه سفارین پیروزین نسرانیلیان هاتییه کو پیغهمبهري دوو ماهیپی ده می دتیت، نیش ل بهراهیا وی دجت، و بهلکی نه څه نیشارهت بت بو څی سهرهاتیپی یا د گهل پیغهمبهري -سلاف لې بن- چیبوی.

نیکه مین کهس مرې ژ موسلمانان پشته مشهختي:

نیکه مین کهس ژ موسلمانان مری پشته مشهختیونا پیغهمبهري -سلاف لې بن- بو مه دیني -وهکی زانایین سیره تی دبیژن- نه سعه دی کورې زوراره یی خه زره جی یی نه ججاری بوو، دبیژن: مرنا وی هنگی بوو ده می هیشتا پیغهمبهري -سلاف لې بن- و صه حابییان مزگهفتا مه دیني ئاڅا دکر، و نه سعه زه لاهمه کی جحیل بوو، ل ههر سی سالتین بهري مشهختیونې هاتبوو مه که هې بو کرنا حه جی، و ژ وان خه زره جییان بوو یین چاڅ ب پیغهمبهري -سلاف لې بن- کهفتی و باوهری پی نینای، ل ههر دو به یعین عهقه بی یی ناماده بوو، و نیک ژ دوازه نه قیبان بوو.

و هندهک دبیژن: نیکه مین صه حابی ل قویائی مری کولشوو می کورې هه دمی یی نهوسی بوو، و نهو نهو بوو یی پیغهمبهري -سلاف لې بن- چهند روزه کان ل مالا وی ناکنجی بووی ده می گه هشتییه قویائی، و نهو مرزقه کی پیره میتر بوو.

و نیکه مین بچویک بوو:

و نیکه مین بچویک د ناف موسلمانان دا بووی پشته مشهختی عه بدللاهې کورې زوبه یري کورې عه ووامی بوو، بابی وی زوبه یر کورې مه تا پیغهمبهري بوو -سلاف لې بن-، و

دهيكا وى ئەسمانا كچا ئەبوو به كرى بوو. دەمى ئەسماء مشه ختېبوى ئەو يا ب حەملە بوو ب عەبدللاھى، و پشتى ئەو گەهشتينه مەدينى ب چەند هەيشەكان، و ب دورستى ل هەيشا شەووالى ژ سالا ئىكى، ل وى هەيشى يا خالەتا وى عائىشايى تيدا شوى ب پيغمبهرى -سلاڤ لى بن- كرى، ئەو هاتە سەر دنيايى.

پيغمبەر -سلاڤ لى بن- ل هەيشا رەببعولئەوولە لى (هەيشا سيبى) گەهشتە مەدينى، و حەتا هەيشا شەووالى (هەيشا دەھى) چو بچويك ل مەدينى نەبوون، لەو جوھيبان كره ديعايت كو مە سحرەكا ل خەلكى مەدينى كرى، لەو ئىدى وان چو بچويك نابن! بەلى خودى ئەو درەوين دەريخستن و ل هەيشا شەووالى عەبدللاھ هاتە سەر دنيايى، لەو دەمى ئەو بووى ژ كەيفان دا موسلمانان پيگه و ب دەنگەكى بلند تەكبيرات دان.

گاڤا عەبدللاھ هاتيبە سەر دنيايى دەيكا وى ئەو ھنارتە نك پيغمبهرى -سلاڤ لى بن-، پيغمبهرى قەسپەك جوى و كره د دەقى وى دا لەو ئىكەمىن تشت چووبە ھناقين وى تەراتيبا دەقى پيغمبهرى بوو -سلاڤ لى بن-، و ئەف عەبدللاھە دەمى يى بچويك پتر جاران ل نك خالەتا خو عائىشايى بوو، لەو پيغمبهرى -سلاڤ لى بن- ناسناقى عائىشايى كره: دەيكا عەبدللاھى.. و ئاشكەرايە كو وى چو عەيال نەبوون.

تشتى عەبدللاھى ژ ھەمى صەحابيبان جودا دكەت ئەو عەبدللاھ، و دەيكا وى ئەسماء، و باپيرى وى ئەبوو بەكر، و بابى پاپيرى وى ئەبوو قوحافە ھەمى صەحابى بوون، يەعنى: چار جيلين مرؤقان پيگه صەحابى بوون، و ئەفە بو كەسى دى ژ بلى وى چى نەبووبە^(۱).

(۱) دېرۇكا عەبدللاھى مە د كتيباً خو دا (چېرۆك و دېرۆك) قەگواستيبە.

په يدا بونا دهسته کا دورويان

بهري نوکه مه بهحسي حالتي خه لکي مه ديني کربو بهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- بيت و قهستا باژپري وان بکته، و مه ديار کربو کو هه چرکي ل درترييا سهد و پينجي سالان د ناقبهرا خه زره جي و نهوسييان دا هه بوو، تشتي بوويه نه گهرا په يدا بونا هژماره کا شهران د ناقبهرا وان دا، و پشتي نهو ب قتي هه چرکي قه وهستييان، هندک عه قلدارين وان ل سهر هندي پيکهاتن کو نهو پيکفه روينن و خو بکهنه نيک، و مه زنه کي بو خو ده سنيشان بکهن، و برپارا وان نهو عه بدللاهي کورپي نوبه يي کورپي سه لولي -و نهو نيک ژ مه زنين خه زره جييان بوو- بکهنه مه لکي خو و تاجي بداننه سهر سهر، و ل ده مي وان خو به ره هف دکر دا قتي برپارا خو ب جه- بينن، و بهري نهو وي ب جه- بينن، سهر په شکين موسلمانان گه هشتنه مه ديني، پاشي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب خو زي هات، و ب هاتنا وي مه سه لا دانانا تاجي ل سهر سهر (مه لکي خه زره جي) هاته ژبير کرن! تشتي بوويه نه گهرا هندي مه زني خه زره جي هزر بکته پيغهمبهري -سلاف لي بن- تاجا وي ژي ستاند، و سوو پرنگر د ناقبهرا وي و گه هشتنا خه ونا مه لکي دا، و قتي هزري بهري وي دا هندي نهو که ربا خو به اقيته ئيسلامي و پيغهمبهري ئيسلامي، به لي ده مي وي ديتي موسلمان بونا خه لکي مه ديني بوو تشته کي واقع، وي د خو را نه ديت قتي که ربا خو ناشکه را بکته، و روي ب روي دژي ئيسلامي را وهست، لهو وي شيويه کي دي بو نه ياره تيبيا خو ب کار ئيناي، و برپارا دا (دورياتيبي) ب کار بينت!

دياردا دوروياتيبي (نيفاقي) ده مي د جفاکا موسلمانان دا په يدا دبت، نهو هندي دگه هينت کو ئيسلام يا ب هيزه، لهو نهو که سپين دلي وان تژي کوفر و که رب و نه ثيان نه چار دبن کافرييا خو فه شيرن، و ب سهر قه خو ب موسلمانه تيبيا بيننه دهر، و ههر چه نده دياردا

نيفاقي - وهكي مه گوتي - نيشانا هيزداريا موسلمانانه، بهلي ئهو ژ لايه كي دي فه خه طه ره كا دژواره ژي ل سهر جفاكي، ژ بهر كو منافق د چه پهرې ناقحويي دا كاري بو تيكدانا سهر و بهري جفاكي دكهن، ژ بهر قبي چهندي ئهم دينين ئهو قورنانا ل مه ديني هاتيبه خوارې گرنكيه كا زنده دده ته مه سه لا ناشكرا كرنا سالو خه تين منافقان، دا موسلمان وان بنياسن، و خو لي هشير بكن.

پشتي گه هشتنا پيغمه مبهري خودي - سلاف لي بن - و هه قالين وي بو مه ديني، و موسلمان بونا پتريا خه لكي مه ديني، هژماره كا زه لام و ژنان ژ خه لكي مه ديني، ئه وين هاتنا ئيسلامي بهر ژه ونديبين وان تيكداين، ب دزي فه خو گه هاندنه ئيك، و بربار دا ب سهر فه خو ب موسلمانه تيبين بينه در، و ژ بن فه ل سهر كوفرا خو بمينن، و ئيك ژ بهر چا ترينې وان عه بدللاهې كورې ئوبه يي كورې سه لولوي بو، و ههر ژ ده سپيكي قبي ده سته كي بربار دا ب رهنگه كي فه شارتې په يوه نديبان د گهل كافرين مه كه هي و جوهي تين مه ديني گريدهن، دا ههر سي لا پيگفه دوژماتيا ئيسلامي بكن. و دياره كافرين مه كه هي (و جوهييان ژي) باوهر دكر كو ديت كورې سه لولوي ژ ههر كه سه كي دي پتر نه ياره تيا ئيسلامي بكه ت؛ چونكي ئهو ژ ههر كه سه كي دي ب هاتنا ئيسلامي (خوساره ت) بو! لهو ههر ژ ده سپيكي وان هيقي تين مه زن ب قبي (ماقويلي خه زه جي) فه گريدان. (ئه بو داوود) فه دگوهي ت كو پشتي مشه خت بونا پيغمه مبهري - سلاف لي بن - بو مه ديني و هيشتا شهري به دري چي نه بو، كافرين قوره شيبان كاغه زهك بو عه بدللاهې كورې ئوبه يي و هه قالين وي ژ وان بين صه نه م دپه رتسين ژ ئه وس و خه زه جيبان نقيسي و هنارت، و تيدا گوته وان: هه وه هه قالې مه يي حه واندي، و ئهم ب خودي سويند دخوين يان هوين دي شهري وي كه ن و وي ژ ناف خو دريخن، يان ئهم هه مي پيگفه دي ئيينه هه وه و زه لامين هه وه كوژين و ژنين هه وه بهين!

گاغا كاغه زا وان گه هشتي به كورې ئوبه يي و هه قالين وي، وان خو كوم كر و كره دلې خو شهري پيغمه مبهري - سلاف لي بن - بكن، گاغا پيغمه مبهري - سلاف لي بن - ئهو چهنده زاني، چوو نك وان و گوتي: گه فا قوره شيبان ئيكا هند ژ هه وه چي كر! تشتي وان گه ف پي ل هه وه كري، مه زتر نينه ژ وي يا هه وه دقيت هوين د گهل خو بكن، هه وه دقيت شهري كورين خو و برايېن خو بكن!؟

دهمی وان ئەف گۆتنه ژ پیغهمبهری -سلاف لی بن- بهیستی ئەو ژ ئییهتا خو لیقهبهرون و قهرهقین، ژ ئییهتا شهپرکرنی لیقهبهرون، نه کو ژ ئییهتا نهیارهتیا ئیسلامی، چونکی ئەو ما ل سهر نهیارهتیا خو بو ئیسلامی هتا رۆژا دووماهییی ژ ژیبی خو.

و ژ بلی قی چەندی کافرین مهکههی کاغزهک بو موسلمانان ب خو هنارت و تیدا گهف ل وان کر کو دبت ل ههر دهمهکی ژ شهقی یان رۆژی ئەو هپرسی بدنه سهر مهدینی و موسلمانان بیرین، و ژ بهر قی گهفی بوویه ل دهسپیکا مشهختبونوی هژمارهکا سهحابییان ب شهقی هتا سپیدی زیرهفانی ل مالا پیغهمبهری -سلاف لی بن- دکر، ژ ترسین هندی دا کو کافرین مهکههی ب خو یان ب ریکا منافق یان جوھییین مهدینی نهخوشییهکی بگههیننه وی، یان بهرگهپانا کوشتنا وی بکهن. و ئەو بوو پشتی ئایهتا (۶۷) هفتی ژ سووردهتا (المائدة) هاتییه خواری، و خودایی مهزن تیدا گۆتییه پیغهمبهری خو: خودی ته ژ مروشان دپاریژن. وی گۆته زیرهفانین خو ژ سهحابییان: گهلی مروشان، ههرن.. خودی دی من پارێژت^(۱).

(۱) وهکی ترمذی شهدهگوهیزت.

سالا دويي مشهختي سالا دهسپيکړنا جهادا د ريکا خودي دا

پيغمبهري خودي -سلاډ لى بن- ل هه يفا سييى ژ سالا ئيكي، كو هه يفا ره ببعولته ووهلى بوو، ب مشهختي گه هشتيو مه ديني، و ژ هه يفا سييى و هتا دووماهيا سالا ئيكي، كو دبنه نه هه يفا، پيغمبهري -سلاډ لى بن- و صه حابييى وى ژ مشهخت و پشته فانان كار پتر بو هندى دكر كو بناخه يين دهوله تا خو يا نوى بنه جه بكن، و جقاكا خو ريك بيخن و ب هيز بكن.. و هه ر چنده ل وى ده مى موسلمان ل مه كه هى دژيان، زورداريه كا دژوار ل وان دهاته كرن، و مافى وان دهاته بنپيكرن، به لى بهرده وام خودي و پيغمبهري وى -سلاډ لى بن- فه رمان ل وان دكر كو ئو بيتا خو فرهه بكن، و به رسقا شهر و ته عدايا كافران نه دن، و پشتي دهوله تا ئيسلامى ل مه دينى هاتيه دانان، و موسلمان بوينه خودان جقاكه كا سه ريوخ و تايهت، موسلمانان هزر ل هندى كر كو ئو هيزه كا و هسا بو خو پهيدا بكن كو خو پى بپاريزن؛ چونكى وان باش دزاني -و ئه ف چنده بو وان ژ هندهك نيشانان ژى ناشكرا بوو، وهكى بوري د گهل مه- كو نه كافر ين مه كه هى و نه كافر ين دى ژى ل سه ر فى رويدانا نوى چي بووى خو بيدهنگ ناكهن، و دى كاري بو هندى كهن كو دهوله تا ئيسلامى يا نوى پهيدا بووى ژ بن بهن.

هه ر ژ دهسپيكا گه هشتنا پيغمبهري -سلاډ لى بن- بو مه كه هى، وى بپارا ئاڅاكرنا مزگهفتى دا، هه ر و هسا كار ب سيسته مى براينىيى د ناڅههرا موهاجر و نه نصاران دا كر، و په يمانهك د گهل جو هيبين مه دينى گريدا، ل دويش بنه مايين فى په يمانى ل سه ر هه ر دو لايان فه ر يوو كو ژ بو بهر هاننيا باژيري ئو بنه دهستهك، مه عنا: ب زمانى ئه فرو ئه م دشين بيتين: ئيكه مين تشت موسلمانان هزر تيدا كرى، ل مه دينى، ئو بوو ئو چه پهري خو يى ناڅو يى موكم بكن؛ دا بشين پشتي هنگى بهر هنگاريا هه ر دوژمناتيه كي بكن يا كو دبت ژ دهرقه گه فى ل وان بكهت.

بهري جيهاد بيته دورستكرن:

بهري خودي دهستوريبي بدهته خودان باوهران كو نهو بهرهقانيبي ژ خو بكن، گهلهك جاران كافرين ب ناشكهرايي گهف ل خودان باوهران دكرن كو نهو دي هيرشي دهنه سهر وان ل مهديني، و نهو ناهيلن موسلمان ل چو جهان رحمت روينن، ژ بهر قي چهندي موسلمانان پتر ژ جارهكي داخواز ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- ذكر كو نهو دهستوريبي بدهته وان دا نهو دهست بدهنه خباتا چهكي و بهرانبهري كافرين راوهستن، بهلي بپارهكا هوسا نه ب دهستي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو، لهو وي خو گرت هتا دهستوري ژ لايي خودي شه هاتي.

دهستوردانا خودي بو خودان باوهران كو نهو جيهداي بكن، د چهند قوناغهكان را

بوري:

يا نيكي: دهستوري بو وان هاته دان كو نهو بهرهقانيبي ژ خو بكن، دژي وان كهسان بين شهري وان دكهن و زورداريبي لي دكهن، ده مي گوتي: ﴿ اذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتُلُونَ بِاَنَّهُمْ ظَلِمُواْ وَاِنَّ اِلٰهَةَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿۳۹﴾ (الحج: ۳۹) يه عني: دهستوري ب كرنا شهري بو وان هاته دان بين كو شهري وان دئيته كرن: ژ بهر كو زورداري و ته عدايي يا ل وان هاتيه كرن، و هندي خوديه دشيت وان ب سهريخت و دوژمني وان رهزبل بكت.

يا دويي: فهريمان ل وان هاته كرن كو نهو شهري د ريكا خودي دا بكن، يه عني: بو سهريختنا ديني خودي د گهل وان كهسان بكن بين شهري وان دكهن، و ته عدايي نه كهن، ده مي گوتي: ﴿ وَقْتُلُوا فِي سَبِيلِ اِلٰهِ الَّذِيْنَ يُقْتُلُوْنَكُمْ وَلَا تَعْتَدُواْ اِنَّ اِلٰهَةَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ﴿۱۹۰﴾ (البقرة: ۱۹۰) يه عني: هوين د ريكا خودي دا شهري وان بكن بين شهري ههوه دكهن، و ته عدايي د قي چهندي دا نه كهن..

يا ستيي: فهريمان ل وان هاته كرن كو نهو ژ دهسپيكي هيرشي بدهنه سهر وان كافرين شهركهر، نهويين دخوازان بو خهلكي بينه فتنه، و ريكي د ناقبهرا وان و باوهري نينانا ب حقيقي دا بگرن، ده مي گوتي: ﴿ وَقْتُلُوا الْمُشْرِكِيْنَ كَاْفَةً كَمَا يُقْتُلُوْنَكُمْ كَاْفَةً وَاَعْلَمُوْا اَنَّ اِلٰهَةَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿۳۶﴾ (التوبة: ۳۶) يه عني: هوين شهري بوتپهريسان هه ميبان بكن كاني چاوا نهو شهري ههوه هه ميبان دكهن، و هوين بزنان خودي بي د گهل ته قواداران.

و دهمی گوتی: ﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كَلِمَةً لِلَّهِ ﴾ (الأنفال: ۳۹) یه‌عنی: هوین شه‌ری بوتپه‌رئسان بکه‌ن دا شرک و پاشقه‌برنا ژ رپکا خودی نه‌مینت، و دا په‌رستنا خودی ب تنی بیته‌کرن، فیجا ته‌نگافی ژ سهر به‌نییئن خودی ل عهردی رابیت، و هتا دین و په‌رستن و گوهدان ههمی بو خودی ب تنی بت نه بو که‌سج دی.

و کرنا شه‌ری د زارافی ئیسلامی دا ئه‌وی نارمانج ژئ دبتنه بلندکرنا دینی خودی، و سه‌ریخستنا حه‌قیبی، دبیتنی: (جیهاد).. و ژ به‌ر دورستکرنا شریعه‌تی ئیسلامی بو جیهادی، و رابوونا موسلمانان ل درټییا دیروکی ب فی کاری، که‌له‌ک که‌س ژ هه‌فرکین ئیسلامی وه‌سا نیشا خه‌لکی دده‌ن کو ئیسلام دینه‌که‌هز ژ شه‌ری و خوینریتنی دکه‌ت، و ئه‌و ب رپکا شیري و سه‌ربرینی به‌لاقبویه، له‌و ئه‌م ل فیری خو نه‌چار دبیین، چه‌نده‌کی د گه‌ل فی مه‌سه‌لی راوه‌ستین..

جیهاد: بوچا و چاوا؟

ئه‌و که‌سین فه‌کولین ل دور مروقی و تبعه‌تی وی کرین یی خودی ئه‌و ل سهر ئافراندن، د بوچوون و به‌ریخودانا خو دا بو فی مروقی ل سهر دو بوچوونان ژیک جودابوینه: ئه‌ری خوړستییا مروقی ل سهر خرابکاریی هاتیبه‌ دورستکرنا، و شه‌ر و جه‌نگ حاله‌تی سورشتی یی په‌یوه‌ندیانه د ناڅه‌را مروقان دا، هنگی تی نه‌بت دهمی شه‌ر وان دوه‌ستینت فیجا ئه‌و نه‌چار دبن په‌نای بو ناشتییی به‌ن.. یان ژی مروق ب تبعه‌تی خو چیکریبه‌کی باشه، و هه‌ز ژ ته‌ناهییی دکه‌ت، وه‌سا تی نه‌بت ئه‌و ژ ترس و هه‌وجه‌یی نه‌چار بیت به‌ر ب دورژمنکاری و شه‌ری فه‌بچت، و ته‌ناهییا خو ژ ده‌ست بده‌ت، و به‌ر ب شه‌ری فه‌بچت؟

ئیسلامی وه‌ک دینه‌کی خودایی یی هاتی دا په‌یوه‌ندیی خه‌لکی ل سهر بناخه‌یه‌کی ساخه‌م ئافاکه‌ت، و به‌ری وان بده‌ته وی تشی یی مفایع دینی وان و دنیا یا وان بکه‌ت، له‌و د فی مه‌سه‌لی ژی دا ئیسلامی گوتنا خو هه‌یه، فه‌ره ل سهر مه‌ موسلمانین ئه‌فرۆ پتر ژ ههر ده‌مه‌کی دی ئه‌م خو پی ناگه‌هدار بکه‌ین، ئیکه‌مین جار دا خه‌له‌ت د ئیسلاما خو نه‌گه‌هین، و پشتی هنگی دا ب گوتنن وان که‌سان ژی نه‌ئیینه‌ خاپاندن یین دخوازن ب رپکا هنده‌ک نمونه‌یین کرتین واقعی مه‌ زه‌لالییا ئیسلامی ل به‌ر چاقین مه‌ شیلی بکه‌ن.

هر که سه کي شاره زايي د شريعه تي ئيسلام دا ههبت باش دزانت کو ديتن و بوچوونا قی شريعه تي ل سهر وي ئيکي بنهجم- بوويه کو بناخه يي پهيوه نديبي د ناقبه را مروقان دا ناشتي و تهاهييه، و شهر و جهنگ حاله ته کي نه يي سورشتييه مروث نه چار دبت په يايي بو بهت، نه گهر هات و نهو نه چار بوو بهره قانيبي ژ خو بکهت، يان ريکي ل نه ياره تبيا دوژمنه کي بگرت، يان دهليشه يي بو گوئنا خيرئ فه کهت، هنگي ئيسلام فهرمانی ب کرنا شهري ددهت، و کرنا شهري (نهوي ئيسلام ناقی وي دکهته جيهاد) ل سهر موسلمانان دکهته واجبه کي وهسا يي کو دقيت سستی تيدا نه ئيته کرن، مه گوئ: ئيسلام شهري واجب دکهت، بهلي د گهل هندئ ژي نهو هندک ريشانين ناشکه را دهر باره ي په روره ديا شهري - نه گهر نهف ناقه يي د جهي خو دا بت- بو موسلmani ددانت..

بهري ههر تشته کي ئيسلام بهري موسلmani ددهته وي حیکمه تي يان نارمانجي نهوا د کو مبون و پيکفه ژيانا مروقان دا هه ي، نهري بوچي خودي مروث وهسا داينه نهو پيکفه د چند خهله که کين جفاکي دا بزين، ژ بوچو بکترين خه لک بگره کو بنه ماله، هه تا مه زنترين خه لک کو گهل و ملله تن؟

ئيسلام د بيترت: نارمانج و حیکمهت ژ دانا ههر زاروکه کي ژ دهیک و بابه کي نهوه (مروقاني و خزما تي) پهيدا بيت، قورنان د بيترت: ﴿ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا ﴾ (الفرقان: ۵۴) يه عني: خودييه ژ ناقا زهلامی و ژني دوونده ها مروقي ئافراندی، قيجا ژ قی چهندي مروقاني و خزمايني چييوو.

و نارمانج ژ کو مبون ههر چند مروقه کان د چارچووه يي ماله کي دا نهوه (قيان و دلوقاني) پهيدا بيت، قورنان د بيترت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ﴾ (الروم: ۲۱) يه عني: ئيک ژ نيشانين مه زني و شيانا خودي نهوه وي ههر ژ نفشي ههوه ب خو- گهلي زهلامان- ژن بو ههوه ئافراندن؛ دا دلين ههوه ل نک وان رحمت و ئاکنجي بين، و وي قيان و دلوقاني کره د ناقه را ههوه (ژن و ميران) دا.

و نارمانج ژ دانا مروقان د چارچووه يي گه لک گهل و ملله تان دا (نياسينه)، قورنان د بيترت: ﴿ يَتَأْتِيهَا الْكُتُبُ إِنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاهُ قِبَلًا لِعِتَارِهِ ﴾ (الحجرات:

(۱۳) يه‌عنی: گه‌لی مروّقان، مه هوبن ژ بابه‌کي ب تنی کو ئاده‌مه، و ده‌یکه‌کا ب تنی کو حه‌ووایه ئافراندينه، و ژ لایي دوونده‌هی فه مه هوبن کره‌ه گه‌له‌ک ملله‌ت و ئویجا؛ دا هوبن ئیک و دو بنیاسن.

و نه‌گه‌ر ئیک‌دو نیاسین ئارمانجا ئافراندا ملله‌تان بت، و قیان و دلوفانی ئارمانجا دورستبونا مالباتی بت، و مروّقیانی و خزماینی ئارمانجا هه‌بوونا مروّقی ژ ده‌یک و بابه‌کی بت، وه‌کی قورئان دبیترت، ئه‌ری ده‌لیفه‌یا دوزمنی و شه‌ر جه‌نگی ل کیشه‌ دمینت؟

ئیسلام دبیترت: شه‌ر و نه‌یاره‌تی به‌لایه‌که خودی ب ده‌ستین مروّقان ب سه‌ر وان دا دئیت ده‌می ئه‌و ژ وی ریکي لادده‌ن یا خودی بو وان دانایی، و دویکه‌فتنا وی ریکي دکهن یا دوزمنی وان یی نه‌زه‌لی، کو شه‌یطانه، به‌ری وان دایی، خودی دبیترت: ﴿وَلَيَزِيدَنَّ كَيْفًا مِّنْهُم مَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مِنَ رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعُدَاةَ وَالْبَغُضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ (المائدة: ۶۴) يه‌عنی: گه‌له‌ک ژ وان مروّقان ژ به‌ر سه‌رداچوون و کوفرا خو دی هنده‌کی ل وی یا بو ته هاتی ژ خودایی ته زیده‌کن.. و مه‌ه‌تا روژا قیامه‌تی نه‌یاره‌تی و که‌رب و کین هافیته‌ ناچه‌را وان. مه‌عنا: ده‌رباسکرنا وان توخوبان یین خودی بو مروّقان دانین، ئه‌و دبه‌ نه‌گه‌را په‌یدا‌بوونا که‌رب و نه‌قیانی د ناچه‌را وان دا، تشتی سه‌ری دکیشه‌ شه‌ر و لی‌کدانی.

پشتی بنه‌جه‌کرنا قی راستییا نه‌لف، ئیسلام ژ موسلمانی دخوازت کو ده‌می ئه‌و نه‌چار دبت ریکا شه‌ری هلبزیرت ژی، دقیت ئه‌و هندئ ژی هلبزیرت هندی نه‌خوشی و خرابییی ژی بده‌ته‌ پاش، و هندی ئه‌و بشیت یینا خو فره‌ه بکه‌ت و سه‌بری بکیشت و شه‌ری پاشدا بیه‌ت و گیرۆ بکه‌ت، ئه‌و چیتره‌.. و به‌ری خو بده‌نه‌ ئایه‌تین جیهادی د قورئانی دا، دا ببینن کو هه‌ر جاره‌کا فه‌رمان ب کرنا جیهادی هاتبته‌کرن، د گه‌ل وی فه‌رمان ب سه‌بری و په‌نا‌برنا بو ئاشتییی ژی هه‌یه.

و ده‌می شه‌ر دبه‌ ریکا ئیکانه یا موسلمان نه‌چاری هلبزارتنا وی دبت، ئیسلام فه‌رمانی ل موسلمانی دکه‌ت کو ئه‌و ته‌عدایی نه‌که‌ت، چونکی شه‌ر ده‌می په‌یدا دبت یا به‌ره‌ز ئه‌وه ته‌عدایی ژ لایي شه‌رکه‌ران فه‌ بیته‌کرن، قورئان دبیترت: ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ (البقرة: ۱۹۰) يه‌عنی: گه‌لی خودان

باوهران هوين د ريتکا خودي دا شهري وان بکن بين شهري ههوه دکهن، و تعدايبي نهکن، هندی خوديه ههز ژ وان ناکهت بين تعدايبي دکهن.

و هندی د پهيوهنديا موسلمانان دا د گهل نه موسلمانان دو ريتک ههبن، نيک يا شهري بت، و يا دی يا ناشتبيي، ئيسلام ل سهر وان واجب دکهت کو ئهو ريتکا ناشتبيي هلبزيرن، قورئان دبئرت: ﴿ فَإِنْ أَعْتَزَلْتُمْ فَلَمْ يُقْتَلُواكُمْ وَأَلْفُوا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴾ (النساء: ۹۰) يهعني: نهگهر وان دهست ژ کرنا شهري ههوه فهکيشان و خو ژ ههوه فهدهر کر و شهري ههوه نهکر، و ناشتي هافيتته بهر ههوه، ههوه چو حهق ل سهر وان نينه کو هوين شهري وان بکنهن.

نه بهس ههوه چو حهق ل سهر وان نينه کو هوين شهري وان بکنهن، بهلکی دقئيت هوين د سهردهرييا خو دا د گهل وان دادی و قهنجبيي د گهل وان ب کار بينن، و دوژمناتييا وان نهکن، قورئان دبئرت: ﴿ لَا يَنْهَنكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتَلُواكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾ (المتحنة: ۸) يهعني: خودي ههوه ژ وان کافران پاشقهنا بهت بين شهري ههوه سهرا دينی نهکری، و هوين ژ واري ههوه دهرنه ئيخستين کو هوين باشيبي د گهل وان بکنهن، و ب قهنجی دادبيي د گهل بکنهن، هندی خوديه ههز ژ وان دکهت بين د گوتن و کربارين خو دا دادبيي دکهن.

و د قانونا ناشتي و شهري دا، ل نک ههمی مروشان، وهلات ل سهر نيک ژ دويان دئينه ليکفهکرن: ئهو وهلاتي خهلکي وي باوهری ب وي ههبت يا ته باوهری پي ههی، و هنگی ئهو وهکی وهلاتي ته دئيته هژمارتن، يان ژي ئهو وهلاتي خهلکي وي باوهری ب وي نهبت يا ته باوهری پي ههی، و ئهف وهلاته ژي ل سهر دو پشکان دئينه ليکفهکرن: يان ئهو ژ وان وهلاتانه بين خهلکي وي پهيمان دايه ته کو نهيارهتيا ته نهکن، و ب چو پهنگان پشکداربيي د شهري ته دا نهکن، و پشتهفانييا نهيارهکی دژي ته نهکن، يان ژي ئهو ژ وان وهلاتانه بين نه ئهفه کري و نه ئهفه کري، يهعني: نه باوهری ب وي ئينای يا ته باوهری پي ههی، و نه پهيمان دايه ته کو نهيارهتيا ته نهکته. و ئيسلام ب قي پهنگي سورشتي يي بوري دنيايي و وهلاتان ليکفه دکهت، ب ديتنا ئيسلامي ههر وهلاتهکي ههبت: يان (دار الإسلام)، يان (دار العهد)، يان (دار الحرب) ه.

و ددهمې مهسوله دگهته هندې کو شهر پيدا ببت، ئيسلام دبيتزته موسلمانې: بو ته دورسته ب تنې تو شهرې وي كهسى بكه يي شهرې ته دكته، ژ بهر قې چه ندي ههر جاره كا پيغهمبهري -سلاف لي بن-، يان جيتگرين وي پشتي وي، كومه كا مروشان بو كرنا شهرې هنارتبا، بهري ههر تشته كي شيره ت ل وان دكر كو: (بلا غه در و خيانه ت ژ هه وه پيدا نه بت، و شهرې وان نه كهن يين شهرې هه وه نه كهن، بچوبك و ژن و پيران نه كوژن، دار و باري نه برن، و حه يونه تي سه رژي نه كهن، و هوين دي هنده ك مروشان بينن يين خو ژ خه لكې قه دهر كرين و كه فتينه دير و كنيشته يان، نيتزيكي وان نه بن..).

و نه گهر شهر د ناقبه را موسلمانان و نه ياران دا ب گريدانا په يمانه كي ب دووماهي هات، ئيسلام موسلمانان نه چار دكته كو نه و ب وده فا بن، و ژ بهر چ نه گهره كا هه بت پي ل وي په يمانې نه دانن يا وان دا يه لايي به رانه ر..

ل وي سالا په يمانا حوده ييبيي د ناقبه را موسلمانان و كافرين مه كه هي دا هات ييه گريدان، ئيك ژ به ندين په يمانې نه و بوو: نه گهر ئيك ژ خه لكې مه كه هي هات گه هشته موسلمانان دقبت نه و وي بزقربننه مه كه هي، به لي نه گهر ئيك ژ موسلمانان هات گه هشته كافرين مه كه هي نه و وي نازقربينن! و هيشتا شاندي كافرين مه كه هي ل نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- مروقه ك ژ خه لكې مه كه هي موسلمان بوو و خو گه هانده خيغه تگه ها موسلمانان، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وي: مهسوله د ناقبه را مه و وان دا پيکه هات، و نه م غه دري ناكه ين.

و ددهمې خه ليفي ئيسلامي عومه ري كوري خه ططابي وه لاتي شامي و باژيري قودسي وهرگرتي، وي په يمان دا خه لكې باژيري، و ئيك ژ به ندين په يمانې نه و بوو (نه و دي دنه مين بن ل سه ر نه فس و مال و كه نيسه و خاچين خو، و چي نابت كه س ديرين وان خراب بكه ت، يان لي ناكنجي ببت و خو لي ناسي بكه ت..)، و هيشتا عومه ر ل نك قه شي وان يي مه زن ل كه نيسي، بوو ددهمې نقيتري، هنگي خه ليفه ژ كه نيسي دهر كه فت، و چو و ل وي مه يدانا ب ره خ قه نقيتري ب جماعت ل به را هه قالين خو كر، پاشي زقري نك قه شهي و سوجه تا خو تمام كر، و ددهمې قه شهي داخواز ژ وي كرى نه و و هه قالين خو ل كه نيسي نقيتري خو بكه ن، وي گوته: ههر چه نده ل نك مه دورسته كو نه م نقيتري ل قيري بكه ين، به لي نه ز دترسم

رۆژەك بېت موسلمان قى نقيژا مه بو خو بكنه هيجهت و كنيسا ههوه ژ ههوه بستين و
بېژن: ئەفه ئەو جهه يى عومهرى نقيژ لى كرى!

پشتى كرنا جيهادى بو موسلمان هاتييه دورستكرن، و د وان نهه دهه سالتين مايين
دا ژ ژيبي پيغمبهري -سلاف لى بن-، قانونهكا دهولهتى يا تمام بو سهروبهري كرنا شهري،
ژ لايى شريعتى شه هاته دانان، ئەو قانونا ههتا قى گاڤى (جفاكا دهولهتى) و (مالله تين
ئيكگرى) ل دهسى تهناهيبي نيشايين خو بگههيننه نيشهكا وي، و ل دهسى شهري پيشه
نههاتى دههيكاي وي ب كاربين!

به لاقبوونا ئيسلام و شير:

بهري ئيسلام ل سههسالاهفتى زايينى بېت، و دهولهتا خو ل دهسپيكي ل مهدينى
ئاڤا بكهت، پاشى توخوبين قى دهولهتى بهرفرهه ببن، و ئەو چهق و طابيتن خو بهاڤيته
سى كيشوهريتن جيهانى، دو دينين دى (يپن عسمانى) ل وي دهقهرى ئەوا هندهك جارن
ديپژنى: (رۆژهه لاتا ناڤين) هاتبوون، ئەو ژى: جوهياتى و فهلاتى بوون، و ئەف ههردو
دينه ژى ب تايبهتى جوهياتى -وهكى ئيسلامى- بوو بوونه خودان دهولهت و دهسهلات، و
دهوله تين وان ژى ل سهه ناخا هندهك وهلاتان هاته دانان، بهرى هنگى خهلكى وان وهلاتان
باوهرى ب هندهك دينين دى يپن جودا جودا هه بوون، و ديروك ب ئاشكه رايى بو مه
شه دگيرت كو ههتا ئەو شيان دهوله تين خو ئاڤاكهن، و دهسه لاتا خو ل سهه خهلكى بنهجه
بكهن، وان پهنا برىبوو بهر شهري، ئەو شهري وان ب كارهكى دينى يپن پيروژ دزانى، و ههتا
ئەو ب ريكافان شهريتن خو گههشتينه ئارمانجى وان خوينهكا نه يا كيم ريت. ئەفه
راستيهكه د ديروكى دا ناڤيته شهشارتن، بهلى د گهل هندی ژى، دهسى بهحسى ئيسلامى و
به لاقبوونا وي دڤيته كرن، و سوحبهت دبهت سوحبهتا بهرفرهه بوونا دهولهتا ئيسلامى، هندهك
ژ دويكه فتيبين قان ههردو دينين ناڤى وان هاتى، د گهل هندهك ژ چاڤليكه رين وان ژ مه
ب خو ژى، ئيكسهه و بىي ب دورستى ديروكى بخوين، ديپژن: ئيسلام دينهكه ب شيرى يپن
به لاقبووى، و دهولهتا ئيسلامى ل سهه كلوخين مروقان هاتبوو ئاڤاكرن!

و بهرى ئەم بهرسقا قى بييهختيا وان بدهين، مه دڤيت بيرا خوانده فان ل گوتنا
فهيله سووفى ئنگليز بينينه شه، ئەو ژى توماس كارليله (۱۷۹۵ - ۱۸۸۱ ز)، ئەوي

پيغه مبهري ئيسلامى -سلاڤ لى بن- هلبژارتى وډك نموننه بؤ مروڅى قههره مان، ئەفث
 نقشه سره ده مې دئيتته سهر به حسې وئ گوتئى ئەوا هندك دپيژن كو موحه ممه دى -سلاڤ لى
 بن- دينى خو ب شيرى يئ به لافكرى، دببژت: (بو كه سه كئ مده دنى ژ كورپن ده مې مه يئ
 نو كه شه رمزاريبه ئەگه ر ئەو گوهداريبا وئ هزرئ بكهت، كو دينى ئيسلامى دره وه و كو
 موحه ممه د مروڅه كئ خاپينوك بوو، و دم هات كو ئەم شه رى گوتتپن هؤسا يپن له وچه و
 ب شهرم بكه ين، چونكى ئەو په ياما وى پيغه مبهري گه هاندى ئەڅه هزار و دوسه د ساله بوويه
 چرا بؤ نيزيكى دوسه د مليون مروڅپن وه كى مه خودئ ئافراندين.. و گونه هباركرنا وى
 ب هندئ كو وى پال دابوو سهر شيرى دا خه لكى نه چار بكهت كو د به رسفا گازيبا وى بيتن،
 له وچه ييه كه مروڅ تئ ناگهت! چونكى عه قل قه بويل ناكهت كو زه لامه كئ ب تنئ شيرى خو
 راكهت دا خه لكى پئ بكورژت يان ژى وان نه چار كهت ئەو باوه ريبى ب وى بينن، و ئەگه ر
 هند كه سان باوه رى ب وى ئينا بيتن كو بشپن شه رى هه څركين وى بكن، مه عنا وان ب دلئ
 خو باوه رى پئ ئينا به و ئەو راستگو دهرتخستيبه، و تووشى شه رى نه يارپن خو بووينه به رى
 ئەو بشپن به رسنگئ وان بگرن).

و ئەفث مه سه لا ئەفث فهيله سووفئ ننگليز ئيشاره تنئ دده تنئ، مخابن گه له ك جار ان ئەم
 موسلمان ل بيرا خو نائيننه څه، هه ر چنده ئەم به رده وام سپره تا فئ پيغه مبه رى و گازيبا وى
 دخوينن ژى.. ل دريژيبا سيزده سالان ژ ده سپيكا په يدا بونا گازيبا ئيسلامى ل مه كه هئ،
 هه څركين ئيسلامى هه مې رېك و ته رزب كارئينان دا موسلمانان نه هپلن، ژ ئيشاندن و
 گرتن و برسپكرن و دهرتخستن و هتا كوشتنئ ژى، و ئي ك موسلمانى ده ستنئ خو ل به ر وان
 رانه كر. و پشتى موسلمان ژ جه و وارئ وان هاتينه دهرتخستن ژى، و ئەو مشه ختبووينه
 جهه كئ بيانى و دوير و ل وئري بناخه يئ ده وله تا خو دانائى ژى ب نيزيكى ساله كئ ئي ك
 موسلمانى شير ل به رانه ر هه څركه كئ خو رانه كر، و چپكه كا خو ينئ نه رېت، به لكى ل دريژيبا
 فئ ده مې هه ميبئ ئەو قوربانيبين زوردارى و نازاردانا كافران بوون، و خو ده مې ئەو بؤ خو
 ره څين و مال و حالئ خو هه مې بؤ كافران هيلائى ژى كافران به لايا خو ژئ څه نه كر، و دم بؤ
 ده مې گه ف و گوړ ل وان دكرن، و قاصد بؤ دهنارتن كو نيزيكه ئەم دئ ب سهر هه وه دا گرپن
 و كتئ ژ هه وه ناهيلين، و لئ دگه ريان په يوه ندييان د گه ل جوهمى و منافقين مه دينئ گريده ن،
 دا ئەو هه مې پيڅقه هپرشئ بده نه سهر موسلمانان، و وان بنېر بكن..

و د ولاتينۍ عهريهان ب خو ژي دا، گهلهك ئوبجاخين كافر هه بوون، ژ قوره يشييين مه كه هې پتر نيزيكي مه ديني بوون، به لي پيغمبهرې -سلاف لي بن- چو شه ر د گهل وان نه كرن، وه كي كو د گهل قوره يشييان كرين، بوچي؟

چونكي وان وه كي قوره يشييان دوژمناتيا گازيا ئيسلامې نه دكر، و پشتي قوره يشي ژ مهيدانا هه فركيي رابووين و ل سالا هه شتي مشه ختي هاتينه د ئيسلامې دا، هندهك ئوبجاخين دي يين عهريهان ئالايي دوژمناتيا ئيسلامې هلگرت، و خو دانه ئيك دا هيرشې بدنه سهر موسلمانان، هنگي موسلمانان بهر سنگي وان گرت..

مه سه له كا دي يا رو هنتر ل سهر دره وا وي گوتنا دييژت: ئيسلام ب شيري به لاقبوويه، ههر ئيك ژ مه نه گهر بهري خو بده ته نه خشه يي جي هاني نه فرؤ، دي بينت رپژه يا هژمارا موسلمانان ل ولاتين ئاسيا يا ناخين، نه وين ديروك دييژت: پيلا (فوتو حاتين ئيسلامې) قهت نه گه هشتبوويي، و له شكه ركه كي موسلمان يي ب تني نه چو بوويي -وه كي نه ندؤ نيسيا و ماليزيا بو نمونه- گه له ك و گه له ك پتره، ژ رپژه يا موسلمانان ل وان ولاتين ژ نه جامي (فوتو حاتان) هاتينه ستاندين.. نه في چ مه عنا بو هه يه؟

نه گهر هم نه فرؤ بهري خو بدهينه پي كه اتا مروفتين وان ولاتان ژي يين ب ريكا (فوتو حاتين ئيسلامې) هاتينه ستاندين، و بوينه شكه ك ژ جي هانا ئيسلامې -وه كي ئيراني و شامي بو نمونه- دي بينين ب مليونان مروف هه نه هيشتا يين مابنه ل سهر دينين خو يين بهري ئيسلامې ل ده فرؤ هه ين، و جهين وان يين عيبادتي هيشتا وه كي خونه، و د دست وان دانه.. به لي نه گهر هم بهري خو بدهينه جهه كي وه كي نه وروپا -بو نمونه- نه وي بهري هاتنا ئيسلامې ب كي متر ژ سيسه د سالان (فوتو حاتين مه سيحي) ل ولاتين وي به لاقبووين، هم مروفه كي ب تني ژي نابيين ل سهر ديني خو يي بهري هنگي مابت، نه بهس هنده.. موسلمان ده مي چو وينه نه نده لوسي و ده وله ته كا ئيسلامې لي ئا فاكري، كو ب سه دان سالان ماي و حوكم كري و شارستاني ئا فاكري، هنگي و پشتي هنگي ژي ب مليونان خه لك ل سهر ديني خو يي بهري كو فلاتي بوو مابوون، و كه سي كوته كي ل وان نه دكر نهو موسلمان بين، و پشتي ده وله تا ئيسلامې ل ويري هلوه شي اي

ب چند ساله کين کيم و ژ نه نجامي وي ئيرها با دهولته تا نوي ب ريکا (مهحکه ميئن تهفتيشي) ب کاري ناي موسلمانه کي ب تني ل وي ري نه ما.. نه في چ مهعنا بو هيه؟^(۱)

بهري شهري به دري بيته کرن:

ئیک ژ وان کارين پيغهمبهري -سلاف لي بن- کري، پشتي نهو ب مشهختي گهشتيه مهدينی ب ده مه کي کيم نهو بو وي داخواز ژ صهحابي پيئن خو کر کو نهو وان که سان بو وي بهر ژميئن بين موسلمان بووين کاني چهن دن، و پشتي نهو ب في کاري رابووين، بو وان دياربوو کو ب تني نهو زه لامين دشين چه کي هلگرن و شهري بکهن (۱۵۰۰) زه لامن، و گاڤا نه نجامي في هژمار تني هاتيهه راگه هاندن، پهنگه کي دلرچه تيبی ل نک موسلمانان پهيدا بو، و نهو پشتراست بوون، و گوتن: هزار و پينج سهه زه لام د ناڤ مه دا هه نه دشين چه کي هلگرن، و نهم بترسين؟ نهغه چي نابت!

و بهري هنگي نهو ژ خو دترسيان، خو ده مي دنقستن زي چه کي خو ددانا ب ره خ خو ڤه، چونکي وان نه دزاني کاني هه لويستي کافرين مه که هي، و هه لويستي جوهييان، و يي وي خه لکي ماي کافر ل مه ديني ب خو زي، دي چ بت. و ههر ژ بهر في چهندي بوو -وه کي بهري نوکه زي مه گوتي- هندهک صهحابييان زي ره قاني ل مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دگرت، و نهو ل نک وي ستوينا مزگهفتي رادوه ستيان نهوا د گوتني: (اسطوانة الحرس) يه عني: ستوينا زي ره قانان، و پشتي نايه تا: ﴿وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ﴾ (المائدة: ۶۹) هاتيهه خواري، پيغهمبهري -سلاف لي بن- فهرمان ل وان صهحابييان کر نهو ڤه ره ڤن، و ههر ئیک بچته مالا خو.

و پشتي هژمارا خو يا مه زن زاني، وان پتر باو هري ب خو ئينا، و قه ناعهت بو وان چي بوو کو ئيدي وان ههوجه يي ب ترسا ژ دوژمني نينه، و د شيانا وان دايه کو نهو -پشتي تهوه ککولا ل سهه خودي- دشين خو ل بهر ههر گه فه کي بگرن يا ژ لايي دوژمنان ڤه بيت، چ دوژمني ژ ده رڤه بت، يان يي ناڤخوي بت.

(۱) بو پتر بهر فره هي، بهري خو بده کتيا (حقائق الإسلام وأباطيل خصومه) يا (عباس محمود العقاد)، چاپا سيي سال ۱۹۸۶، دار الكتاب اللبناني، بپ (۲۱۳-۲۳۶).

چهند ربوایه تهک ژ صهحابیان دئینه فهگواستن ژئی دئیتیه زانین کو ههر ژ دهسپیتکا مشهختبونا موسلمانان و پیغمه مبهری -سلاف لی بن- بو مه دینی، و ههواندنا خه لکی مه دینی بو وان، ئەف کاری وان ژ لایئ کافرین مه که هئی فه وهک کاره کی دوزمنکارییی هاته هژمارتن، و ب تنی رویدانا مشهختبونئی، بهری ههر تشتهک چی بیت، ئیکا هند ژ خه لکی مه که هئی چیکر ئەو مه دینی وهک (دار الحرب) بیین، و خه لکی مه دینی ژئی وهک دوزمن بنیاسن، و وان ئەف ههلوستی خو ژ خوبانی و بیانیان نه دقه شارت، هندهک جاران وان کاغز بو هندهک مه زین مه دینی دهنارتن، تیدا گهف لی دکرن کو: (مادهم ههوه موحه ممهده ههواندییه، ئەم دئی ب سهر ههوه دا گرین و ئیک ئیکه ههوه کوژین، یان ژئی هوبن دئی شه پئی وی کهن و وی ژ ناف خو دهریخن)^(۱).

ههر وهسا ده می وان ئیک ژ خه لکی مه دینی دیتبا (ب تاییه تی ده می ئەو بو حه چی یان عومری چوبانه مه که هئی) وان گهف لی دکرن، و دگوتئی: چاوا هوبن بسته دکهن سهرداچووین مه بحه وین، و هوسا پشتراست بینه مه که هئی؟ ئەفه بو ههوه چی نابت!

ده می موسلمانان ئەف ههلوسته ژ کافرین مه که هئی ددیت، عارا وان قه بویل نه دکرن ئەو بی دهنگ و بی ههلوست بهرانهر گه فین مه که هیان راوهستن، لهو وان پتر ژ جاره کی داخواز ژ پیغمه مبهری -سلاف لی بن- کر کو ئەو دهستورییی ب کرنا شه پری بده ته وان، به لی چونکی بریارهکا ب ئی رهنگی نه ژ کاری پیغمه مبهری بو، پیغمه مبهری -سلاف لی بن- ههر دگوته وان: سه بری بکیشن، و دهستان ژ کرنا شه پری بهردهن!

و ئەو بوو فهرمان ژ لایئ خودی فه هات، و حه تا خه لکی مه که هئی هزر نه کهن موسلمان ل مه دینی کومهکا مروقین لاوازن گه هشتینه ئیک، و چی گاغان وان قیا ئەو دئی ب سهر دا گرن، ئیکسه ر پشتی هاتنا دهستورییی ب کرنا شه پری ژ لایئ خودی فه پیغمه مبهری -سلاف لی بن- زه لامین چه کدار ژ صهحابییین خو به ره هت کرن، و ده م بو ده می هندهک ژ وان دهنارتنه دهور و بهرین مه دینی، دا دهنگ و باسین وان بگه هنه کافرین مه که هئی و کافرین دی ژئی، حه تا ئەو هزر نه کهن موسلمان د بی هیزن، و نه شین بهر هانییی

(۱) د فئی دهریاری دا ئەبو داوود (۳۰۰۴) ربوایه ته کی ژ صهحابییه کی فه دگوهیت.

ژ خو بکن، و عهده تي دپروکشانين سيره تيبه نهو ناقي (غهزوه) دداننه سهر هر دهرکه فتنه کا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب خو د گهل سه حايبيين خو ب ننيه تا جيهداي دهرکه فتنه بت، قيجا چ شهر د وي دهرکه فتنه دا هاتبته کرن يان نه، و نهو ناقي (سهر ييه) دداننه سهر هر کومه کي يا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو جيهداي هنارت بت، و نهو ب خو د گهل درنه که فتنه بت، ديسا شهر تيدا هاتبته کرن يان نه.. و نفيسه رين سيره تي ناشکرا دکهن کو پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ژيانا خو دا ب (۲۷) غهزوه يان رابووبو، و (۳۸) سهر ييه هنار تيبون.

د سالا دويي يا مشه ختي دا، و بهري شهري به دري ل هه يفا ره مه زاني چي بيت، چار غهزا و چار سهر ييه ژ مه ديني دهرکه فتنه بون:

غهزايا نيکي: (غهزايا نه بواني) بو، نهوا ل هه يفا دويي (سه فهري) ژ سالا دويي چي بووي، ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل دوسه د چه کداران دهرکه فتنه، و سه عدي کورپ عوباده يي ل جهي خو هيلاي، و چوي هتا گه هشتييه وي جهي يي دپيژني: (نه بوا) و جهه کي دي يي دپيژني: (وه ددان).. د قي غهزا يي دا چو شهر چي نه بون، ب تني په يمانه کا ناشتيي د ناقبه را موسلمانان و نوبجاخا (به نوو سه مورهي) دا هاته گرتدان، و نهف په يمانه بو موسلمانان گه لهک يا گرنگ بو؛ چونکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب وي په يمانه يتيلايا قي نوبجاخي د وي هه فرکي يي دا بنه جه- کريا کو دبت د ناقبه را موسلمان و قوره ي شيان دا چي بيت.

غهزايا دويي: (غهزايا بواطي) بو، و نهفه ل هه يفا سيي (ره بي عولنه وو لهي) بو، و د قي غهزا يي زي دا دوسه د زه لام د گهل پيغهمبهري بون، و وي سائي کورپ عو ثمانني کورپ مهظعونني ل جهي خو هيلابو ل مه ديني، و د ريوايه ته کي دا هاتييه کو وي سه عدي کورپ موعادي ل جهي خو هيلابو. و د قي غهزا يي زي دا چو شهر چي نه بو بون.

غهزايا سيي: (غهزايا نه لعوشه يره) بو، و نهفه ل هه يفا پينجي و هنده کي ژ شه شي (جومادايا نيکي و دويي) بو، و چو شهر تيدا چي نه بو بون، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه بو سه له مه ل جهي خو هيلابو ل مه ديني.

غزایا چاري: (غزایا به دري يا ئيکي)، و نهغه ل هه يفا شه شي بوو، پشتي غزایا (نلعوشه يره) ب چند روزه کان، و وي زه يدي کورې حارثه ي ل جه ي خو هيلابوو، و د قې غزایي ژي دا چو شهر چي نه بوو بوو.

و هه ر چار (سه رييه) نهغه بوون:

يا ئيکي: سه رييا عوبه يديه ي کورې حارثي، و نهغه ژ شيت زه لامان پيک دهات، و پسمام ي پيغمبهري -سلاف لي بن- عوبه يده نه مي ري وان بوو، و هنده ک دبستن: نهغه ل هه يفا دهه ي ژ سالا ئيکي بوو، و د قې سه ريبي دا هنده ک شه ري سشک د ناقبه را موسلمان و کافر ين مه که ه ي دا چي بوو، و سه عد ي کورې نه بوو وه ققاصي هنده ک تير هاقيتنه کافر ان، و نهو ئيکه مين تير بوو د ئيسلامي دا هاتينه هاقيتن.

يا دو يي: سه رييا مام ي پيغمبهري همزه يي کورې عه بدل مو ططه لبي بوو، و نهغه د غزایا نه بوائ ي دا بوو، يان پشتي وي ب ده مه کي کورت، د قې سه ريبي دا سيمه زه لام د گه ل همزه ي بوون، و چو شهر تيدا چي نه بوون.

يا ستي ي: سه رييا سه عد ي کورې نه بوو وه ققاصي، و نهغه د غزایا (نلعوشه يره) دا بوو، يان پشتي وي ب ده مه کي کيم، د قې سه ريبي دا هه زده زه لام د گه ل سه عد ي بوون، و چو شهر تيدا چي نه بوون.

يا چاري: سه رييا عه بدل لاهي نه سه دي، و نهغه ل دوو ماهييا هه يفا ره جه بي بوو، و هه شت زه لام د گه ل عه بدل لاهي بوون، د قې سه ريبي دا شهر د ناقبه را موسلمان و هنده ک قوره شيان دا چي بوو، ژ وان يين کو د گه ل کاروانه کي بازرگاني ده رکه فتين، و موسلمانان (عه مر ي کورې حه ضره مي) گوشت، و دو زه لام ئيخسیر کرن، نهو ژي نهغه بوون: (عوشمان ي کورې عه بدل لاهي و حه که مي کورې که يساني) و وان نهغ هه ردو ئيخسیره د گه ل هنده ک ده سه کف تييان د گه ل خو بر نه مه ديني، و ژ بهر کو نهغ رو يدا نه ل هه يفا ره جه بي چي بوو بوو، و نهو ئيک ژ هه يقين حه رام بوو يين شهر تيدا چي نه بوو ل نک عه ره بان، مه سه لا حو کمي ئيسلامي د کرنا شه ري د شان هه يشان دا د ناقبه را موسلمانان هاته تازارندن، حه تا تايه تا (۲۱۷) ي ژ سووره تا (البقره) هاتيه خور ي، وه کي مه د ته فسيري دا ديار کري.

هندهك رويدانين سالا دويي

ژ بلي شهري بهادري

مهزنترين رويدان ل سالا دويي مشهختي چيپووي شهري بهادري بوو، نهوي ل هه يفا نههي (ره مهزاني) چيپووي، وهكي دي بو مه تاشكهرا بت، ژ بلي قبي رويداني هندهك رويدانين دي يي گرنگ چي بوو بوون، ل قيري نم دي به حسي هندهك ژ وان كهين:

۱- فه گوهاستنا رووگههي:

ل مهكههي و سالك و نيقان ل مهدينه زي، ده مي موسلمانان نقيژ دكرن، وان بهري خو ددا مزگهفتا نهقصابي ل قودسي، كو رووگهها جوهي و فهلهيان زي بوو، و پيغهمبري -سلاف لي بن- د دل دا حمز دكر نهو د نقيژي دا بهري خو بدهته كه عبي، چونكي نهو رووگهها بابي وي ئيبراهيمي بوو، بهلي دانا فرمانهكا ب قبي رهنكي دقيت ژ لايي خودي فه بيت، و هندي پيغهمبر -سلاف لي بن- ل مهكههي ده مي وي نقيژ دكر وي كه عبه دئيخسته ناقبهرا خو و قودسي دا؛ دا بهري وي بكهفته ههردويان، بهلي پشتي نهو چويبه مهدينه، نهو نهديشا قبي چهندي بكهت، لهو وي پشتا خو دا كه عبي و بهري خو دا قودسي، و ههر ل سهر قبي بناخهبي زي وي قبيلهيا مزگهفتا خو ل مهدينه چيكر.

ل هه يفا رهجهبي ژ سالا دويي، پشتي پيغهمبر -سلاف لي بن- ژ غهزايا بهدرا بچويك زقريبه مهدينه ب ده مكي، فرمان ژ خودايي مهزن ب فه گوهاستنا رووگههي ژ مزگهفتا نهقصابي بو مزگهفتا حرام هات، ئايه تا (۱۴۴) اي ژ سووره تا (البقرة) هاته خوراي، نهوا خودايي مهزن تيدا ديترت: ﴿ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿۱۲۵﴾ ۱۲۵﴾ .

ل پرژهكي ژ پرژين هه يفا رهجهبي ل داني نيفرو پيغهمبر -سلاف لي بن- ب سهر مينبهري كهفت، و صهجابي ناگهداركرن كو خودايي مهزن فرمان ل وي كر نهو روبي خو بهر

ب مالا خودي يا حهرام ل مهكههي ودرگيټر، و ژ بهر كو نهغه نيكه مين جار بوو حوكمه كي د نيسلامي دا دئيتته (نہسخكرن)، يه عني: كار ب حوكمه كي بوري دئيتته راكرن و حوكمه كي نوي دئيتته دان، دوزمنين نيسلامي ژ جوهي و منافقان نهو بو خو ب دهليشه زاني كو گوماني بو موسلمانان چي كهن، و گوټگوټكان د ناڅ وان دا به لاف بكهن، و بيژن: نهغه چييه ههرو (موحه ممد) حوكمه كي رادكته و نيكی ددانت؟! حهتا شي گاشي وي دگوت: د نقيژي دا بهري خو بدنه قودسي، شي گاشي نهو يي دبيژت: بهري خو بدنه مهكههي.. باشه يا نهو موسلمانين نهغه هنده ساله نقيژ كرين و بهري خو تيدا دا يه قودسي، نقيژين وان دي چ لي نين؟ و نهوين مرين بهري رووگهه (قبيله) بيته فهگواستن، حالي وان دي چ بت؟

ژ بهر نهوا بوري، قورئاني (د سووره تا بهقهره دا) بهحسي شي مهسه لي ب فرهي كر^(۱)، و موسلمان د راستيا مهسه لا (نہسخكرني) گهاندن، و بو وان ناشكرا كر كو نيك ژ مهزنترين نارمانج و حيكه تين شي حوكمي نوي نهوه موسلمان د ديني خو دا خودان كه سينيه كا سهريخو و تايه تن، و نهو دويشه لانكين كه سي نين.. و جوهيان نهغ چهنده باش دزاني، لهو وان گه لهك ب شي حوكمي نهخوش بوو.

نيكه مين نقيژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهري خو تيدا دا يه كه عبي نقيژا نيقاري بوو، چونكي دهمي نايه تا گوهورينا قبيلي هاتيبه خوراي، وي نقيژا نيقرو كرسو، و تشتي بالكيش نهو بوو خه لكی قوبائي حهتا روژا دي سپيدئ نه زانيبوو قبيله يا هاتيبه فهگواستن، عهبدلاهي كورئ عومهری دبيژت: ل وي دهمي خه لكی ل قوبائي نقيژا سپيدئ ب جماعت دكر، مروقهك هات ديت بهري وان هيشتا يي شامي، وي گوته وان: دوهي نايه تهك بو -پيغهمبهري سلاف لي بن- هاتيبه فرماني ل وي دكته كو نهو بهري خو بدته مهكههي، هنگي وان نيكسه بهري خو ژ شامي ب نك مهكههي شه دا، يي نقيژا خو راوهستين. و نهغ رويدانه لايه كي ژ قهدر و بهايي صهحابيان دگه هينت، و كو نهو ههردهم پيگيرين فرماني پيغهمبهري بوون -سلاف لي بن-.

(۱) نهغ مهسه له ژي مه ب بهرفره ي د تهفسيرا سووره تا (البقرة) دا بهحس ژي كريبه، برتنه كتيبا مه:

۲- فەربوونا رۆژيگرنا رەمەزاني:

فەرکنا گرنا رۆژيپين هەيڤا رەمەزاني، کوهەيڤا نەهيپه ژ سالنامه يا قەمەري، و هژمارتا في کاري وهک ستوپنهک ژ پينج ستوپين ئيسلامي، ل هەيڤا شەعباني ژ سالا دويي مشهختي چينبوو، و د قئ دەرباري دا ئەڤ نايهته هاته خواري: ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ﴾ (البقرة: ۱۸۵).

بهري رۆژيپين رەمەزاني بينه فەرکنا، پيغهمبهري -سلاف لي بن- و سهحابيپين وي رۆژا عاشورائي دگرت، بهلي پشتي رەمەزان فەربووي رۆژييا عاشورائي بوو سوننهت، و د گهل فەرکنا رۆژيپين رەمەزاني، دانا زهکاتا فتران، هەر وهسا نقيژا جهزني ژي هاتنه دورستکرن و (تەشرعکرن).

۳- فەرکنا زهکاتي:

ئەڤه پشتي هەيڤا رەمەزاني بوو، ئيمامي نەسائي ژ هندهک سهحابييان ئەدگوهيزت کو فەربوونا دانا زهکاتي پشتي فەربوونا دانا فتران بوو، و جمهوري زانايان ديپيزن: فەرکنا زهکاتي ل سالا دويي مشهختي بوو ل مهدينی، و ئەگەر رۆژيگرنا رەمەزاني ل سالا دويي مشهختي بت، وهکي بۆري د گهل مه، مهعنا: فەرکنا زهکاتي دقيت بکهفته د ئيک ژ وان هەر سي هەيپين پشتي رەمەزاني دا بين قئ سالي.

و هوسا وهکي ئەم ديبينين، د قووناغا مهدينی دا ژ ژيبي گازييا ئيسلامي، ئەوا نيزيکي دهه سالان فهکيشاي، و پشتي دانا دهولهتا ئيسلامي، بارا پتر ژ حوکم و ئەحکامين شهري هاتنه دانان و ب جهينان.

۴- مرنا روقهيايا کچا پيغهمبهري -سلاف لي بن-:

روقهيه کچا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ خهديجايي بوو، ل دهسپيکا هاتنا ئيسلامي وي شوي ب عوثماني کورئ عهفاني کربوو، و بهري هنگي بابي وي ئەو دابوو پسماي خو عوتبه ي کورئ ئەبوو لههبي، بهلي هيشتا عوتبه ي ئەو نهڤه گواستي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته هنارتن ب ئيسلامي، و چونکي ئەبوو لههبي نهيارهتي پيغهمبهري کر

وي ژ کورې خو داخواز کر نهو کچا پيغهمبهري -سلاډ لې بن- بهردهت، هنگي پيغهمبهري -سلاډ لې بن- نهو دا عوثماني.. و بهري نوکه مه ناشکهرا کربوو کو روقه بيا و زهلامې وي عوثماني نيکه مين کهس بوون ب نه مري پيغهمبهري -سلاډ لې بن- مشه ختبووينه وهلاتي حه به شه.

ل وي ده مې موسلمان دهرکه فتينه به دري، ل هه يفا ره مه زاني ژ سالا دويي، روقه بيا يا کچا پيغهمبهري -سلاډ لې بن- يا نساخ بوو، لهو پيغهمبهري -سلاډ لې بن- ده ستوري دا عوثماني کو نهو بمينته ل مال؛ دا چاقديريبي ل ژنکا خو بکهت. و بهري موسلمان ژ به دري بزقرنه څه خودي و هسا حه زکر روقه بيا مر، و گاډا مزگينييا سه رکه فتنا موسلمانان گه هشتييه مه ديني عوثمان د گهل چهند زهلامان موژيلي څه شارتنا روقه بيايي بوون ل (به قيعي).

پشتي مرنا روقه بيايي، پيغهمبهري -سلاډ لې بن- کچا خو يا دي (نومو کولشوم) دا عوثماني، و نه څه -وه کي دي نيټ د گهل مه- ل سالا نه هي مشه ختي مريوو. و وان هه ردويان چو زاروک ژ عوثماني نه بوون، و نهو هه ردو ده مې مريو ژيبي وان نيژيکي سيمه سالان بوو.

۵- شويکرنا فاطمايا کچا پيغهمبهري:

پشتي مرنا روقه بيايي، ب نيژيکي دو هه يقان خو يشکا وي يا بچويکتر فاطمايي شوي ب پسمامي بابي خو عه ليبي کورې نه بوو طالبي کر، و ده مې وي شوي ب عه لي کري ژيبي وي نيژيکي بيست ساليبي بوو، و نهو نيژيکي دهه سالان ما د گهل عه لي، و پينج زاروک خودي ژي دانې، سي کور و دو کچ: حه سهن و حوسين و موحسن (و نه څه ده مې هيشتا ساڅا مريوو) و زهينه ب و نومو کولشوم.

شهرې بهدرې

چوون بهر ب شهرې ښه:

دهنگ و باس گه هشتنه پيغهمبهري -سلاف لي بن- کو کاروانه کي بازرگاني يي خه لکي مه که هي ب سه روکاتيا مه زني قوره يشيان (نه بوو سوفيان) د گهل سيه چل زه لاما ب پښه نه، و دي ژ شامي زږنه مه که هي، و قي کارواني ماله کي مه زني خه لکي مه که هي د گهل دا بوو، هه تا دپيژن: نه و هزار حيشترين بارکري بوو، و بهايي پينجي هزار ديناران مال د گهل بوو..

و دښت نه م ل بيرا خو بينين کول وي ده مي حاله تي شهرې د ناقبه را موسلمانان و کافرین مه که هي دا هاتبوو راگه هاندن، و گه له ک جاران قوره يشيان گه ف بو موسلمانان دهنارتنه مه ديني، و دگوتن: نيزيکه نه م ب سه ر هه وه دا بگرين، و کته کي ژ هه وه نه هيلين! هه ر وه سا دښت ل بيرا خو بينن کو نه و گه له ک ژ موسلمانين ژ مه که هي مشه ختبووين، پشتي چووينه مه ديني کافرین مه که هي ده ست دانا سه ر مال و حالې وان، و نه و بو خو بر، و هنده ک ژ وي مالي د قي کارواني قوره يشيان دا هه ي، نه و مالي موسلمانان بوو يي وان ب زورداري بري.. د قي حالې دا، و ل دويش هه مي عورف و عه ده تين له شکه ري، موسلمانان ماف هه بوو ريکا بازرگانيي ل دوزمني بگرن، دا دربه کي نابوري پي بداني، و ده ليقه يي نه ده نه وان نه و قي مالي د ريکا شه ري موسلمانان دا خه رج بکه ن.. له و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ هه فالين خو خواست کو هه چيبي بښت بلا کاري خو بکه ت؛ دا نه و بچن ريکي ل قي کارواني قوره يشيان بگرن.

بهري موسلمان ده رکه شن، پيغهمبهري -سلاف لي بن- زه لامه ک هنارت؛ دا دهنگ و باسان بو وي ل دور کارواني قوره يشيان کوم بکه ت، و پشتي نه و زه لام ب دهنگ و باس ښه زږي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- داخواز ژ سه حاييبي خو کر کو نه و ده رکه شن، و نه و بوو پشتي چهند روژه ک ژ ده سپيکا هه يفا ره مه زاني ژ سالا دويي مشه ختي چوون، نه و ده رکه فتن

و هژمارا وان د ناقبهرا (۳۱۴) حهتا (۳۱۹) زهلامان دا بوون ژ موهاجر و نهنصاريان، و دهمنی نهو دهرکهفتين پيغهمبهري -سلاف لی بن- صهحابيی خو (عبداللاهی کورپی نوم مهکتومی) ل شويئا خو هيتلا ل مهدينی؛ دا نهو نفتیزان ل بهرا موسلمانان بکهت، و ب ريشه وی (نهبوو لوبابه) ژي زفرانده مهدينی دا نهو بيهته مهزنی باژپري حهتا نهو دزقرت.

مهزنی قورهيشييان نهبوو سوفیانی، نهوي سهرکيشييا کاروانی وان یی بازرگانی دکر، (تهوهققوعا) هندي دکر کو موسلمان بينه د ریکا وی دا، ژ بهر کو نهو د حالهتی شهري دا بوون د گهل موسلمانان، لهو وی ههردهم سهح و سويبين ریکي ژ ريشنگان وهردرگتن، و کانی چ دهنگ و باس ههنه، و دهمنی وی ژ هندهک ريباران زانی کو موسلمانان ل بهره بينه د ریکا وی دا، وی مرؤقهک کري کر و ههر زوی هنارته مهکههی دا د ههوارا کاروانی خو دهرکهفن، گاڤا نهف خهبهري نهخوش گههشتييه خهلکي مهکههی وهکی (نهفيرعامهکي) د ناڤ وان دا پهيدا بوو، و وان کاري شهري کر، و پيکفه د ههوارا کاروانی خو دهرکهفتن، و نهفه نهو کار بوو یی موسلمانان هزر بو نهکري، چونکی دهمنی نهو ژ مهدينی دهرکهفتين، قهت د هزرا وان دا نهبوو قورهيشی د ههوارا نهبوو سوفیانی بين و شهپهک د ناقبهرا وان و خهلکي مهکههی دا چي بيت، و ههر ژ بهر قی چهندي بوو هژمارا وان يا کيم بوو، وهکی مه گوتی ل دؤرين (۳۱۴) کهسان بوو.

د قی دهرکهفتنی دا، پيغهمبهري -سلاف لی بن- سي ئالا ههبوون، ئالاي مهزن یی سپی بوو و نهو د دهستی (مصعهبی کورپی عومهيري) دا بوو، و ههردويين دی درهش بوون، ئیک د دهستی (عهليبی کورپی نهبوو طالبي) دا بوو، و یی دی د دهستی (سهعدی کورپی موعاذی) دا بوو، و حهفتی حیشتد د گهل موسلمانان بوون، ههر سي چارهک ژ وان ب نويه ل حیشتهکي سويار دبوون، و پيغهمبهري ب خو ژي -سلاف لی بن- د گهل عهليبی کورپی نهبوو طالبي و مرتهدي کورپی نهبوو مرتهدي ب حیشتهکي بوون، و ههر گاڤهکي ئیک ژ وان سويار دبوو.

دهمنی نهبوو سوفیانی زانی موسلمان بين دهرکهفتينه د ریکا وی دا، وی ب لهز هنارته د دويڤ قورهيشييان دا؛ دا نهو د ههوارا وی بين، وهکی مه گوتی، و ژ لايهکي دی قه وی ریکا کاروانی بهروار کر، و خو ژ وان ریکان دا پاش بين وی هزر دکر کو موسلمان

دې تپرا ئينې، و وی قهستا لايې دهر يايا سوړ کر، و وی شيا کاروانی دهر باس بکهت، و خو ژ ده قهرتن ب ترس پرگار بکهت.

گاڅا ههوار گه هشتييه خه لکې مه که هې، ئەو پيکڅه رابوونه سهر خو، و گوتن: ئەڅه ئەو بوو يا ئەم ژئ دترسيان. و وان له شکه ره کي پيکهاتي ژ نيزيکي هزار چه کداران (يه عني: سي جاران هندي موسلمانان) ناماده کر، و مهزتين وان هه می د گهل دهر که فتن: (ئه بوو جه هلي کورې هيشامي، ئومه ييه يې کورې خه له فی، سوهه يلي کورې عه مری، عوتبه يې کورې ره بيعه ی و براي وی شيبه، و عه بياسي کورې عه بدل موططه لبي..) و گه له کين دی، ب تنې ئەبوو له هه يې کورې عه بدل موططه لبي تي نه بت، ئەو هنگي يې نساخ بوو، له و عاصيبي کورې هيشامي پيش خو څه هنارت، بهر انبه ر هندي کو ئەو چار هزار دهر هه مان ده يني خو ب وی به پلت! له شکه ري قوره يشيان وه کی مه گو تي نيزيکي هزار که سان بوو، و دوسه د هه سپ د گهل دا بوون، هه ر و ه سا وان هژماره کا سترانيژ و ژنين ره قاصي د گهل خو برن، دا که يفي بو خو چي بکهن.

پشتی پيغمبهر - سلاڅ لي بن- و هه قالين خو نيزيکي (۱۵۰) کيلومتراڅ ژ لايې باشووري روژ نايي څه ژ مه ديني دویر که فتن، و ئەو گه هشتينه گه لبيي (صه فراتي)، وی هه قاله کي خو هنارته (به دري) و به در هنگي گونده ک بوو هه فتن قويناغان ژ مه ديني يې دویر بوو، دا دهنگ و باسين کاروانی ئەبوو سوفياني بو بينت، پشتی ئەو زه لام زڅري وی پيغمبهری - سلاڅ لي بن- ناگه دار کر کو ئەبوو سوفياني کاروان يې خلاص کری، و قوره يشيان له شکه ره کي ناماده کری و ئەو يې ب ريڅه.. موسلمان ده می ژ مه ديني دهر که فتن ئەو ب نيه تا شهري دهر نه که فتن بوون، وان تشته ک دڅيا و ئەڅه خودي تشته کي دی ئينا ريکا وان، فيجا ئەو چ بکهن و چ بريار بدن؟

کو موبوونه کا قهر بهرې شهرې:

پشتی پيغمبهری - سلاڅ لي بن- سوجه تا دهر که فتن له شکه ري قوره يشيان بو صه حابييان څه گيپرای، و ئەو ب څي چهندي ناگه دار کرين، گوته وان: هوين چ دبيتن، ئەم چ بکهين؟

ژ هندک نايه تين سوورەتا (الأنفال) ژ قورئاني دئيتە زانين کو د نافت صه حايبيان دا هندک هه بوون ب دلي نه بوو شهري بکهن؛ چونکي ده مئى نهو ژ مه ديني دهرکه فتين نهو ب نيه تا شهري دهرنه که فتبون، خودايي مه زن دبئرت: ﴿ كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿٥﴾ يُجَدِّدُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾ (الأنفال: ۵-۶)، به لي هندک ژ موهاجران رابوونه شه و گوته پيغه مبهري -سلاف لي بن-: ئەي پيغه مبهري خودي، وي بکه يا ته دقيت، و ئەم هه مي د گهل تهينه. حەتا دبئرتن: ميقدادي گوت: ئەي پيغه مبهري خودي! ئەم وي ناييرين يا ئسرائييليان گوتيبه مووسايي: هه ره تو و خودايي خو شهري بکهن، و ئەم دي ل قيرى دروينشتي بين، به لکي ئەم دي بيترينه ته: هه ره، و ئەم ژي دي د گهل ته بين..

هه ره وهکي پيغه مبهري -سلاف لي بن- ب قئى گوتهي خو ش بوو، به لي جاره کا دي وي گوته خۆ دوباره کر، هه ره وهکي وي دقيا گوته نه نصاران ژي ژ خه لکي مه ديني بزانت، دياره نه نصاران ئەف مه خسه دا وي زاني، لهو مه زني وان (سه عدی کورئ موعادي) گوت: ئەي پيغه مبهري خودي هه ره وهکي ته دقيت گوته مه بزاني؟ وي گوت: به لي.. سه عدی گوت: ((مه باوهری ب ته و ديني ته ئينايه، و مه سۆز و پهيمان ژي داينه ته کو پشتا ته بگرين و گوهداريا ته بکهين، ئەي پيغه مبهري خودي، يئى بهردهوام به د وي تشتي دا يئى خودي فهرمان يئى ل ته کری، ئەم د گهل تهينه، ئەز ب وي که مه يئى تو ب حه قيبی هه نارتی ئەگه ر تو بهري مه بديه به حري، ئەم هه مي دي قهست کهيني، بيئى کو زه لامه کئى ب تني ژي ژ مه شه مينت، ترسا مه ئەو نينه تو سوياهي سنگي مه بديه دوژمني، نه.. ئەم د شه ران دا دخۆراگرين، بهردهوام به به لکي خودي چاقتين ته ب مه روهن بکهت)).

پيغه مبهري -سلاف لي بن- گه له ک ب گوته وي خو ش بوو، لهو گوت: بده نه ري، و مزگينيا من ل هه وه بت، خودي سۆز دا به من کو ئەم بهرگرييا ئيک ژ هه ردو دهسته کان بکهين، ئەز ب خودي که مه هه ره وهکي نوکه ئەزي جهي که له خين وان دبينم.

لهشکه ري موسلمانان د گازيا پيغه مبهري -سلاف لي بن- دهرکه فتن، و دانه ري، حەتا گه هشتينه ته نشت وي چيايي يئى کو دکه فته نيژبکي (به دري)، ب وي هيشيي کو بهرنگاريا لهشکه ري قوره يشيان بکهن.

کانی هوبن کینه.. پیغمبهری -سلاڤ لی بن- گوتی: نه گهر تو بو مه بیژی، نم ژی دی بو ته بیژین.

پیره میتری گوتی: باشه.. من یی زانی کو موحه ممه د و هه قالین خو فلان پرژئی یین دهرکه فتین، نه گهر نه وی نه ف تشته گوتییه من راست بیژت، نوکه نه و ل فلان جهینه -و نه و جه- گوت یی موسلمان لی- و من یی زانی کو قوره یشی فلان پرژئی یین دهرکه فتین، نه گهر نه وی نه ف تشته گوتییه من راست بیژت نوکه نه و ل فلان جهینه، و نه و جه- گوت یی لهشکه ری کافران لی. پاشی گوت: بیژنه من هوبن ژ کینه؟

پیغمبهری -سلاڤ لی بن- گوتی: نم ژ نافیینه.. و نه و نه بو به کر چون.

پیره میتر ما.. و گوت: ژ نافی؟ نافی چ؟ دیاره نه و ژ نافی عیراقینه!^(۱)

گافا پیغمبهری -سلاڤ لی بن- نه ف خه به ری گرنگ زانی، زقری ناف هه قالین خو و عه لیبی کورئ نه بو طالبی و سه عدی کورئ نه بو وه ققاصی و زوبه ری کورئ عه ووامی هنارتنه نک کانیکین نافی ل به دری، دا به ری خو بدنی کانئ چ نیشانی هاتنا لهشکه ری قوره یشیان هه نه یان نه؛ چونکی وی دزانی نه گهر قوره یشی دنیژیک بن، مسوگه نه و نیینه سه نافی، فان هه سئ صه حابیان خو ل وان دهور و به ران فه شارتن، و زیره قانی ل وی جهی کر، پشتی دهمه کی وان دیت دو زه لامین قوره یشی هاتنه سه نافی، نینا وان نه و گرتن و د گه ل خو نینان، پیغمبهری -سلاڤ لی بن- پسیر ژ وان کر: قوره یشیان لهشکه ری خو ل کیشه دانایه؟ وان گوت: نه و یین ل پشت وی گری هه نه وی تو دینی ل لایی دویر یی نهالی. پیغمبهری -سلاڤ لی بن- گوتی: هژمارا وان چه نده؟ وان گوت: نم نزانین، نه و گه له کن. پیغمبهری -سلاڤ لی بن- گوتی: باشه، هه ر جار نه و چند حیشران فه دکورن؟ وان گوت: پرژه کی نه هان، و پرژه کی ده هان.. پیغمبهری -سلاڤ لی بن- گوت: مه عنا نه و نه هسه د حه تا هزار زه لامانه.

(۱) نین نیسحاق فی خه به ری شه دکوهیژت و ژ بهر کو نه و یی (مونقه طعه) و خه به ری (مونقه طه) پشه که ژ

یی (ضه عیف) زانا دبیزن: نه ف خه به ره یی ضه عیفه.

ههلوپسته کلي وهفاداريي:

دهمى پيغهمبهري -سلاف لى بن- زانى كو (ئهبوو بهختهرييى كورپى هشامى) ژى د گهل مهزن و ماقوليتن قورهيشييان يي دهركهفتييه شهري، وى دزاني كو ئهو ئيك ژ وان كهسانه يين ژ شهرمان دا -نه كو ژ كهيف- دهركهفتى، و چونكى ئهبوو بهختهري كافرهيى ب وژدان بوو، و چو جارار وى نهخوشى نه دگه هانده پيغهمبهري -سلاف لى بن- و موسلمانان، بهلكى بهروفاژى وى چهندي گهلهك جارار وى بهرهنگاريا مهزنتن قورهيشييان دكر دهمى وان دقيا نهخوشيى بگههيننه موسلمانان، و ئهو ئيك ژ وان كهسان بوو يين كارهيى بهرچاڤ د نههپلانا وى (صهحيفى) دا كرى يا كافرين نفيسى و ب كهعبى فه هلاويستى و تيدا بريار داي حيصارى بداننه سهر مالباتا هاشميان، وهكى بهري نوكه د گهل مه بوږى.

ژ بهر قى ههلوپستى جاميرانه يى قى كافرى، پيغهمبهري -سلاف لى بن- گوته ههقالين خو: ههچيى ژ ههوه ئهبوو بهختهرييى كورپى هشامى كورپى حارثى كورپى ئهسهدى ديت بلا نهكوژت! و ئهڤ گوتنا پيغهمبهري -سلاف لى بن- نيشانا وهفاداريا وى بوو.

بهلى دهمى شهري دهست پى كرى، و صهحابييهك د شهري دا هاتيه راستا ئهبوو بهختهري، وى صهحابى رويى خوژى وهرگيپرا، و گوته: پيغهمبهري -سلاف لى بن- فهرمان ل مه كريبه ئهه ته نهكوژين، و ههقالهكي وى د گهل بوو، وى گوته: و قى ههقالى من ژى؟ صهحابى گوته: نه.. پيغهمبهري -سلاف لى بن- بهحسى ته ب تنى يى كرى. وى گوته: ما دهم وهسايه دقيت ئهز و ئهو پيگقه بمرين، دا سوباهى ژنكين مهكههئى نهبيژن: ئهبوو بهختهري ههقالى خو هيتلا د دهستى دوژمنى دا؛ دا بمينته ساخ! و وى شهر كر، و هنگى ئهو صهحابى نهچار بوو وى بكوژت.

ل سهر كانيكين بهدرى:

دهمى پيغهمبهري -سلاف لى بن- زانى كو لهشكهرى قورهيشييان يى نيزيكه ژ ئاڤا بهدرى، وى بريار دا لهشكهرى موسلمانان بو پيشقه بچت، و ل نك ئاڤى بهري كانيكان بدانت، گاڤا ئهو گههشتينه وى جهى، و وان قياى بدانن، صهحابييهكى دبيژنى: حوابعى

کورې مونږي گوته پيغه مبهري -سلاډ لې بن-: نهغه جبهه که خودي فهران ل ته کړي هم لې بدانين، و چې نابت بو مه هم کاري پې نهکين، يان ژي نهو ژ فهند و فيلپين شهريه؟ پيغه مبهري -سلاډ لې بن- گوټ: نه، نهو ژ رهئي و فهند و فيلپين شهريه. حوابي گوټ: نهی پيغه مبهري خودي، رابه دا هم نافي ل پاش خو بهيلين، و برکه کي ل دور کانیکان چي کهين، دا نافي بو کافران نهچت، و نهو بو مه ب تني بت، چي گاډا هم تيني بووين دي نافي فهوځين، و گاډا نهو تيني بوون، نافي ب دهست وان ناکهفت نهو ژي فهوځون.

هنګي پيغه مبهري -سلاډ لې بن- ب گوټنا وي کر^(۱).

ل سپيدهيا رورژا هغدې ژ ره مزانې، کافران لهشکري خو دا ري و قهستا کانیکين به دري کر، و گاډا نهو نيزیک بووين خافله تي ب وان کهفت ده مي وان ديتي لهشکري موسلمانان دورا ل کانیکان گرتي، و نافي ژ وان بري.

ل مهيدانا شهرې:

گهشتنا موسلمانان بو کانیکين به دري رورژه کي بهري گهشتنا کافران بو، مهعنا: پيغه مبهري -سلاډ لې بن- و صهحابيپين وي ل شهقا هغدې ره مزانې ل مهيدانا شهري نشستن، و ده مي نهو گهشتينه مهيدانا شهري و وان دور ل نافي گرتي، سه عدې کورې موعادي بهري خو دا يي ديت گرکه کي پيچه کي بلند ل هنداف مهيدانې هيه، وي گوته پيغه مبهري -سلاډ لې بن- بوچي هم که پره کي بو ته ل سهر في گرکي چي ناکهين، دا نه گهر هات و هم ب سهرکه فتين چوننه، و نه گهر هم شکه ستين تو بشي بيچي بگه هيبه وان موسلمانين کو مه ل پاش خو هيلينه ل مهدينې؟

و نهو بوو موسلمانان که پره ک بو پيغه مبهري -سلاډ لې بن- ل سهر وي گرکي چي کر، و پيغه مبهري -سلاډ لې بن- د گهل هغفالي خو يي نيزیک نه بوو به کړي ل بن که پري روينستن، و هژماره کا گهنجين نه نصاريان ب سهرکيشيا سه عدې کورې موعادي زيره فاني ل که پري دکر.

(۱) زانايين همديسي ل وي باودرپنه کو نهف خبهره يي بن نيسحافي د سيره تي دا فه گوهاستي، و نافدار

بووي، ب چو ريکين دورست نه گهشتيه مه.

خودئ وهسا ههز کر، ل وئ شهقئ يا موسلمان تيدا گه هشتينه مهيدانا شهري خه وهکا گران ب سهر موسلمانان دا هاته خواري، و ئه و نفستن، و قئ نفستني رورزا دي -دهمئ ئه و بهرانبهر کافران راوهستياین- هيزهکا مهزن دا وان، ههر وهسا خودئ وهسا ههز کر ده مهکی ل وئ شهقئ بارانهک ژئ ل وان باري، و ئايه تهک ژ قورئاني ئيشاره تي دده ته قئ چهندي ده مئ دبیرت: ﴿ اِذْ يُعَشِّيكُمْ اَلنُّعَاسَ اَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّيَطَّهِّرْكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلٰى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهٖ الْاَقْدَامَ ۝﴾ (الأنفال: ۱۱) و پيغه مبهري -سلاف لي بن- پترييا وئ شهقئ ب دوعا و نقيژان شه بوراند.

بهري شهر دهست پل بکته:

ل سپيدهيا رورزا ئه ينيي (۱۷) هه يفا ره مهزاني ژ سالا (۲) مشهختي کو دکهفته بهرانبهر (۱۳) ئادارا سالا (۶۲۴) زاييني لهشکهري ئيسلامئ ب سهرکيشيا پيغه مبهري خودئ -سلاف لي بن- و لهشکهري کوفري ب سهرکيشيا هژمارهکا مهزني قوره يشيان ل مهيدانا به درئ ل نيزيکي کانيکين ئاشق گه هشتنه ئيک، و ل بهرانبهر ئيک و دو راوهستييان، و عه ورين شهري ل هندافي وان کومبون، و گاڤا کافران لهشکهري موسلمانان ب هژمارا وان يا کيم شه ل مهيدانئ ديتي، ب سهرگه ميبهکا مهزن حهسيان و گوئن: ب تني بيست خه بهرن و ئه م کتي ژ وان ناهيلين!

پيغه مبهري -سلاف لي بن- ده مئ هژمارا کافران يا مهزن ديتي، و بهري خو دايه هه ڤالين خو و کيميا وان، ئه و بهرانبهر خودئ رابووه دو رکاهه تين قيرئ کرن، و هندي ژئ هاتي دوعا ژ خودايئ خو کرن: (ئهي خودا، ئه ز هه وارين خو دگه هينمه ته، مه تويي هه ي نه که سي دي، تو د هه وارا مه وهره، ئه و سوزا ته دايه من کو تو من ب سهر پيخي ئه ڤرو ب جه بينه، ئه ي خودا ئه شه قوره يشي هه مئ ب دفنلنديا خو شه يين هاتين دا هه ڤرکيا پيغه مبهري ته بکن، و وي دره وين ده ريخن، ئه ي خودا، ئه گهر تو قئ کوما خودان باوه ران بهيه هيلاکئ ژ ئه ڤرو وي شه کهس نابت عه بدينييا ته بکته.. ئه ي خودا، ئه ي خودا..).

هوسا ب خوشکاندن شه بوو هه وار هه وارا پيغه مبهري -سلاف لي بن-، و پشتي وي نقيژا خو ب دووماهي ئيناي، ئه و رابوو شه ده ستين خو سه رئه ڤراز کرن و ديسا داخوازا هاريکاريي ژ خودايئ خو کر، و وي هند ده ستين خو بلند کرن هه تا کراسئ وي ژ سهر ملان

کهفتی، هنگی نهو بو به کری ب دلپتقه بوون شه گوتی: بلا بهس بت نهی پیغهمبهری خودی، نه ز ب خودی کهمه خودی ته شهرمزار ناکهت، و ههر دی د ههوارا ته ئیت.

پیغهمبهه -سلاف لی بن- زقری جهی خو و نهف نایه ته ب دهنگه کی بلند خواند دا هه قالین وی موکم بن: ﴿ سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ۝۵۱ ﴾ (القمر: ۴۵)، و دبیترن: نهف نایه تین سوورده تا (الأنفال) هنگی هاتنه خواری: ﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِآلِفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّينَ ۝۵۲ ﴾ هه تا: ﴿ ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ۝۵۳ ﴾.

و ژ بهر کو ده می لهشکهری کافران گه هشتیبه مهیدانی نهو گه لهک دوهستیای و تینی بوون، هندهک ژ وان سویند خوار نهو خو بگه هیننه کانیکین بهدری نهو تین موسلمانان دۆر لی گرتی، دا ناچی ژنی شه خون، و ئیک ژ وان نه سوهدی مهخزوومی بوو، نهوی شیریی خو هلگرت و قهستا کانیکان کر، همزه هاته بهراهییی و شیرهک تی وهراند پییه کی وی قه تکر، نهو ل سهه چاله پکان هات خو خشانده هتا نیزیکی کانیکی بووی، و ل ویری همزه گه هشتی و نهو کوشت.

و نهو ئیکه مین کافر بوو ل وی رۆژی هاتیبه کوشتن.

دهسپیکرنا شهري:

پشتی نه سوهدی مهخزوومی ب دهستی همزه ی هاتیبه کوشتن، عوتبه یی کوری ره بیعه ی گه رمبوو، و قیا زبره کییا خو بو خه لکی دیار بکهت، لهو وی گازی برایی خو شه بیه ی و کوری خو وه لیدی کر، و نهو ههر سی ژ ناف کوما کافران ده رکه فتن و قه بی موسلمانان خواست، هنگی سی گه نجین نه نصاری ده رکه فتنه بهر سنگی وان، و نهو ژی نهفه بوون: عه و فی کوری حارثی و برایی وی موعاذ و عه بدلاهی کوری ره واحه ی، و ژ بهر کو نهو دراپیچای بوون، عوتبه ی و هه قالین خو نهو نه نیاسین، لهو پسپار کر: هوبن کینه؟ وان گوت: نه م نه نصارینه.. هنگی عوتبه ی گوته وان: مه هه وجه یی ب هه وه نینه. پاشی گازی کر: نهی موحه ممه د، هندهک هه قکویفان ژ ملله تی مه بو مه بهنیره.. پیغهمبهه ری -سلاف لی بن- فه رمان ل مامی خو همزه ی و هه ردو پسمامین خو عوبه یده یی کوری حارثی و عه لییی کوری نه بوو طالبی کر کو نهو ده رکه فتن.

د ربوایه تهاکا دی دا هاتییه کو ده می پیغمبره ری -سلاف لی بن- دیتی نهو هر سې گه نجین نه نصاری دهرکه فتن، وی ب قی چندی خوش نه بوو لهو وی گوته وان: بزقرن، پاشی وی مامی خو و هردو پسمامین خو هنارتن.

عوبه یده - و نهو ژ هه مییان ب عه مرتر بوو- ل بهر سنگی عوتبه ی راوه ستیا، و حه مزه چوو بهرانبه ر شیبه ی، و عه لی ما د گهل وه لیدی، حه مزه ی و عه لی هر زوی هه قریکین خو کوشتن، و عوبه یده و عوتبه مانه پیکغه، دوو ماهییبی هر ئیکی دریه ک دانا یی دی، حه مزه و عه لی چوونه هاری عوبه یده ی و وان پیکغه عوتبه کوشت، و عوبه یده ب برینداری هلگرت و بره نک پیغمبره ری -سلاف لی بن-، و پشتی هنگی نهو ل نک پیغمبره ری -سلاف لی بن- تمام بوو.

گاغا کافران دیتی سې ژ مه زین وان هاتنه کوشتن، که ربین وان گه لهک شه بوون، لهو وان پیکغه و ژ که رب هیرش دا کوما موسلمان، و شه ری دست پی کر، پیغمبره ری -سلاف لی بن- فه رمان ل موسلمانان کر نهو ریز ریزه ل جهی خو راوه ستن، و نهغه شیوه یه کنی راوه ستیانې بوو د شه ری دا به ری هنگی عه ربه بان نه دیتبوو، و پیغمبره ری -سلاف لی بن- گوته وان: ل جهی خو بمینن و ده می نهو نیزیکی هه وه بوون، تیران د وان وهرکه ن.

پشتی شه رکه ی نیزیکی چار پینج سه عه تان -ب ده می مه یی نوکه- فه کیشای، خودی وه سا حه ز کر له شکه ری کافران بشکیت، و رهف بکه فته ریزین وان پشتی کوشتنه کا مه زن که فتییه ناف ریزین وان، و هژماره کا نه یا کیم ژ سه ر و گرگرتن قوره ی شیمان د ناف وان کوشتییان دا بوون، یین وه کی: عوتبه یی کورې ره بیعه ی، و نه بوو جه هلی کورې هیشامی، و نومه ییه یی کورې خه له فی، و نه بوو به خته ری، و گه له کین دی. و هژمارا کوشتییین کافران وی رورژنی هه فتنی بوون.

ژ بلی نهو هه فتنی مرؤقین هاتینه کوشتن، حه فتییین دی هاتنه ئیخسیرکن، و د ناف ئیخسیران دا هنده ک مرؤقین پیغمبره ری -سلاف لی بن- یین نیزیک بوون، وه کی: مامی وی عه بباس، و هردو پسمامین وی عه قبلی کورې نه بوو طالبی و نه وفه لی کورې حارشی، و زاقایی وی نه بولعاصی کورې ره بیعی.

و ژ هندهک ئايه تين قورئاني، و هه ديسين دورست دئيتته وهرگرتن کو د قى شهري دا و بو پشته قانييا خودان باوهران خودايي مهزن ملياکهت هنارتن، و ئه گهر نه ژ بهر هندى با کو د علمى خودى دا هه بوو کو گه لهک ژ قان مروقان د پاشه روژي دا دئ موسلمان بن، و بهر قانييي ژ ديني وي کهن، ئيکي ب تنى ژي ژ وان نه دما.

پشتي شهري:

شهري به دري - وهکى مه گوئي - ل سپيدهيا روژا ئه نيبى بوو هه قدهى هه يقا ره مه زانيي سالا دويي مشهختى، و پشتي شهر ب سهرکهفتنا موسلمانان ب دووماهى هاتى، و ههفتى زهلام ژ کافرتن مه کههى هاتينه کوشتن، و ههفتى ژي هاتينه ئيخسیرکن، و هژماره کا نه يا کيم ژ وان مه زن و ماقويل و سهرين کوفري بوون، ئه وين مايين ژ لهشکهرى کافران ههر زوى ژ مهيدانا شهري رهقين و زقپنه مه کههى.

پيغهمبهري - سلاف لى بن - د گهل سه حابييتن خو ل روژا ئه نيبى و شه نيبى و ئيکشه نيب ل مهيدانا شهري مان، و د قان ههر سى روژان دا وان شه هيدتن خو کو هژمارا وان چارده بوون، فهشارتن، و نه هاتيبه فه گوهاستن ژ پيغهمبهري - سلاف لى بن - کو وى نقيژا مرييان ل سه ر وان کرېت.

ههر وهسا موسلمانان ل قان ههر سى روژان کوشتييتن کافران کو مکرن و ئه وه هه مى د چاله کى دا فهشارتن، و ئه وه دهسکهفتى ژي کو مکرن يين کافران ل پاش خو هتيلين.

ل شهقا دوشه نيبى پيغهمبهري - سلاف لى بن - فهرمان دا موسلمان خو ژ به دري فه کيشن و بزقپنه مه دينى، و بهرى زقپينى وى دو کهس ژ سه حابييتن خو: عه بدللاهى کوپى ره واحه و زهيدى کوپى حارثه، هنارتنه مه دينى؛ دا مزگينيبا سهرکهفتنا موسلمانان بدهنه خه لکى مه دينى، و گه هشتتا وان هه ردويان بو مه دينى ل تيشته گه ها روژا ئيکشه نيبى بوو، نوزدى هه يقا ره مه زاني، و ده مى ئه وه گه هشتينه مه دينى هندهک سه حابى د گهل عوئمانى کوپى عه ففانى ل سه ر زياره تان بوون بو فهشارتنا ژنکا عوئمانى روقه ييايا کچا پيغهمبهري - سلاف لى بن -.

و بهري موسلمان مهيدانا شهري بهيلن، پيغه مبهري -سلاف لي بن- چوو هنداف وئ چالي يا كه له خپن كافران لي هاتينه قهشارتن، و نيك نيكه و ب ناث گازی مهزنین وان كر و گوټ: فلانسي كورئ فلاني، فلانتي كورئ فلاني، نهو سوذا خودي دايه من وي بو من ب جهينا، نوري نهو سوذا خودي دايه ههوه وي بو ههوه ب جهينا؟

هنگي عومهرئ كورئ خه طابسي گوټي: نهی پيغه مبهري خودي، پشتي سي روژان ژ كوشتنا وان تو گازی وان دكهی، ما وان گوھ ل ته ههيه؟

پيغه مبهري -سلاف لي بن- بهرسفا وي دا و گوټ: نهز ب وي كه مه يي نهفسا موحه مبهدي د دهستان دا، ههوه ژ وان چيتر گوھ ل من نينه، بهلي نهو نهشپن بهرسفا من بدهن.

گه هشتنا له شكهري سهر كه فتني بو مه ديني:

ل شهفا دوشه نبي بيستي ره مهزاني، موسلمانان د گهل پيغه مبهري -سلاف لي بن- مهيدانا شهري هپلا، و زقريه مه ديني، و ده مي نهو نيزيكي باژيري بووين هژماره كا مهزن يا موسلمانين مه ديني دهر كه فتنه بهراهييا پيغه مبهري -سلاف لي بن- و له شكهري وي يي سهر كه فتني، و وي روژي سهر شوړي و شهر مزاريبه كا مهزن ب سهر جوھي و منافقان دا هاته خواري؛ چونكي روژا بهري هنگي ده مي نهو ههردو زهلام گه هشتينه مه ديني يين پيغه مبهري -سلاف لي بن- هنارتين دا مزگينبيا سهر كه فتني بدهنه خهلكي، گاڤا نهو گه هشتين و گوټينه خهلكي: مه فلان و فهلان يين كوشتين، و فلان و فلان يين نيخسپركرين، جوھي و منافقان نهف گوټنه باوهر نهكر، لهو وان گوټه موسلمانان: هه قالئ ههوه پيس يي شكهستي، و له شكهري وي يي تهرا بهرا بووي، و نهفه سهر په شكين وانه رهقين، و ژ بهر مهزنييا وي بهلايا ب سهر وي وان هاتي نهو يي ژ بهر دئاخشن! گاڤا دهنگ و باسپن نيزيكبوونا پيغه مبهري -سلاف لي بن- و له شكهري وي ژ مه ديني گه هشتيبه خهلكي، نهو ژ مه ديني دهر كه فتن و چونه بهراهييا وان، دا پيروزيي لي بكن. و ب ريشه ده مي موسلمان دهاتنه مه ديني، خوداي مهزن سوورده تا (الأنفال) بو پيغه مبهري -سلاف لي بن- هنارت؛ دا حوكمي نيخسپير و دهسكه فتيبان بو وي ئاشكهرا بكهت.

حوکمې ئيسلامې د دو مهسەلېن نوې دا:

ژ بهر کو شهرې بهدرې ئيکه مېن شهر بوو د ناقبه را موسلمان و کافران دا پرويداي، و د قې شهرې دا و بو جارا ئيکې موسلمانان هندک زهلام ژ کافران ب ئيخسيري گرتن، و هندک مالي وان - بي وان ل پاش خو هيلاي - کهفته دهستي موسلمانان، نهو حېبه تي مان، کانې د قان هردو مهسەلېن نوي دا نهو چ حوکمي بدن، و ژ بهر کو چو نايهت ژ لايې خودې فه د قې چەندې دا بو پيغهمبهري - سلاف لي بن - نههاتبونه خواري وي نهزاني دي چ حوکمي دهت، و بو قې چەندې وي دان و ستاندين د گهل سهحابييين خو کر..

۱- مهسەلا دهسکهفتيان:

دهمې شکهستن کهفتييه ريزين کافران و نهو پاشدا رهقين، موسلمان ل مهيدانا شهرې بوونه سي پارچه، هندک ل دور پيغهمبهري - سلاف لي بن - زقرين، دا وي بپاريزن، گوتن: نهم دترسين کافر ژ لايهکې دي فه بين و ل پيغهمبهري - سلاف لي بن - بزقرن، و نهخوشيې بگههيننه وي. و هندهکين دي ب دويش کافران دا چوون و راهيلاني، بو گرتن و کوشتنا وان؛ دا ترس بکهفته دلين وان و هزارا زقريني بو مهيدانا شهرې نهکن. و هندهکين دي چوون دهسکهفتييين کافران ژ مهيدانا شهرې کومکرن.

گافا شهر ب دووماهي هاتي، و سوجهتا ليکشفه کرنا دهسکهفتيان هاتييه مهيداني، ههر دهسته کهکې ژ قان ههر سي کومين موسلمانان گوت: نهم هيژاترين نهف دهسکهفتييه بو مه ب تنې بن.

پشتي ههقرکي د ناقبه را وان دا دژوار بوي، سوورەتا (الأنفال) هاته خواري^(۱)، دهمې پسيارا سوورەتا (الأنفال) ژ عوبادهي کورې صامتي هاتييه کرن، وي گوت: نهو د دهر حهقا مه خه لکې بهدرې دا هاتبو خواري، دهما نهم د دهسکهفتيان دا ب خيلاف چووين، و نهخلاقې مه تيدا خراب بوي، هنگي خودې نهو ژ دهستي مه ئينادەر و بو پيغهمبهري - سلاف لي بن - پالدا.

(۱) نهف چنده مه ب بهرفرهه دي تهفسيرا سوورەتا (الأنفال) دا بهحس زين کرييه، د کتيا خو (ريازا ژيانې)

دا، بو ههچيې بقت لي بزقرت.

پشتی هاتنه خوارا سووره تا (الأنفال) پیغهمبهري -سلاڅ لی بن-، وهکی خودی
 فهرمان لی کری، دهسکهفتی د ناقبهرا لهشکهري دا لیکشفه کرن، و وی نهو نه ب تنی دانه
 وان صهحابییان یین پشکداری د شهري دا کری، بهلکی وی نهو دانه وان صهحابییین خودان
 عوزر ژی یین ژ بهر هندهک کاودانین وان یین تاییهت پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- دهستوری
 دایی کو نهئینه شهري، و نهو صهحابییین د شهري دا شهیدبووین، پیغهمبهري -سلاڅ لی
 بن- پشکا وان دا میراتگرین وان.

۲- مهسه لا ئیخسیران:

د دهر حهقا ئیخسیران ژی دا، صهحابی ب خیلاف چوون، دهمی پیغهمبهري -سلاڅ
 لی بن- دان و ستانندن د گهل هندهک ژ وان کری، کانی نه چ ل ئیخسیران بکهین؟
 نهبوو بهکری گوت: نهی پیغهمبهري خودی، نهفه ههمی برا و پسمامین تنه، نهز دبیترم
 نهگهر تو بهرانبهر ههر ئیکی ژ وان هندهک مالی وهربگری چیتره، نهم دی پی ب هیز کهشین
 ل سهر کافران.

عومهري گوت: ب خودی نهز وی نابینم یا نهبوو بهکر دینت، فلان کهس مرؤقی منه،
 نهگهر تو دهستورییی بدهی نهز دی وی کوژم، و فلان برایی عهلییه بلا نهو وی بکوژت، و
 فلان برایی حمزهیه بلا نهو وی بکوژت؛ دا کافر بزنانن کو دلین مه قهت د گهل وان نینن،
 مانی نهفتین هه نهون یین هاتین دا مه بکوژن.

پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوتنا نهبوو بهکری چیتر دیت، لهو وی بریار دا ههر
 کافرهکی هندهک مال ژی بیته وهرگرتن بهرانبهر بهردانا وی، و ل سهر هندهک ژ وان کره
 شهرت کو ههر ئیک ژ وان دهه زارؤکین موسلمانان فیتری خواندن و نقیسینی بکهن بهرانبهر
 بهردانا وان.

ههلویسته کای دای یل وهفاداری:

بوخاری ژ پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- شه دگوهیزت کو دهمی دان و ستانندن د ناقبهرا
 صهحابییان دا هاتییه کرن، پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوت: نهگهر موطعمی کوړی عهدی
 بی زیندی با، و مهدهرا شان کربا، نهز دا وان بو وی بهردهم.

نه ژ گوتنه ژ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- نيشانا وهفاداريا وييه بو (موطعمي) نهوي
قهنجي ل پيغهمبهري -سلاډ لي بن- كرى، ده مي نهو ژ طائيفي زقرپيه مه كه هي، وهكي
بهري نوكه مه به حس ژي كرى.

و ژ بهر كو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- چو گرتيخانه نه بوون ئيخسيران تيډا بگرت،
هتا نهو خو بگرن، وي فرمان ل سه حايبيان كر كو هر ئيك ژ وان هندهك ئيخسيران ل
نك خو بهيئت، هتا نهو فيديا خو دهن، و وي شيرهت ل سه حايبيان كر كو نهو قه درئ
ئيخسيران بگرن، و قهنجيي لي بگرن.

خوكينا ماماي پيغهمبهري و زاقايي واي:

پشتي موسلمانان بريار داي كو هر ئيخسیرهكي بقيت بيته بهردان دقيت هندهك مالي
بدهت، هر مالباتهكي ژ قوره شيبين مه كه هي نهو مالي پيتشي بو موسلمانان هنارته
مه ديني؛ دا ئيخسيران وان بينه بهردان، و ئيك ژ ئيخسيران عهباسي مامي پيغهمبهري بوو
-سلاډ لي بن-، عهباسي گوته پيغهمبهري -سلاډ لي بن-: نه ي پيغهمبهري خودي، بهري
نوكه من باوهري ئينايه و نهز موسلمان بوويمه، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: خودي
چيتر ب ئيسلاما ته دزانت، نه گهر گوتنا ته يا دورست بت خودي جزايي ته دي دهته ته،
به لي دياري چاف تو دزي مه بوو، قيچا تو زي خو بگره و ههردو برازيين خو: نهوفه لي كوري
حارثي، و عه قيلي كوري نه بوو طالبي، و هليلفي خو عوتبه يي كوري عمرى زي، وي گوت:
نه ي پيغهمبهري خودي من هند مال نينه، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: پا كاني نهو
مال يي ته و دهيكاه فاضلي قهشارتي و ته گوتيي: نه گهر نهز ژ قئ وهغري نه زقريم، نهف
مالي مه قهشارتي بو عيالي فاضلي و عه بدللاهي و قوته ميبه؟ عهباسي گوت: ب خودي
نه ي پيغهمبهري خودي، نهز دزانم كو تو پيغهمبهري خودي يي، ژ من و دهيكاه فاضلي پيغهتر
كس قئ تشتي نزانت، بيست وه قيبين مالي من ههوه يي گرتي وي زي بو من حسيب بكه
و كاني چهند دمينت نهز دي ده مه ههوه. پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: نهو تشته كه
خودي يي دايه مه! هنگي عهباس نه چار بوو مالي بدهت و خو و هر سي مرؤقين خو زي
بكرت، و بزقرته مه كه هي، و پشتي نهو زقري وي موسلمانبوونا خو ژ خهلكي مه كه هي
قهشارت، و نهو چاقهكي موسلمانان بوو ل مه كه هي.

ئېخسیره کي دی ژ ئېخسیرتن کافران زاقایي پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- نه بوو عاصی کورې ره بیعی بوو، نه وی کچا پيغهمبهري زهینه ب ل نک، و نه بوو عاص کور خاله تی زهینه بی بوو، دهیکا وی خویشکا خه دیجایي بوو، ده می موسلمانان فدییه ژئی خواستی ژنکا وی زهینه بی هندک مال هنارت و د گهل دا رسته کهکا وی یا زپری یا دهیکا وی خه دیجایي بوو، ده می وی شوی ب کور خاله تی خو کری دهیکا وی خه دیجایي نهو دابویی، ده می پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- رستکا خه دیجایي دیتی، دلی وی هاته گفاشتن و بیرا وی ل خه دیجایي هاته فه، و وهک ریزگرتن بو بیره اتنا خه دیجایي وی گوته موسلمانان: نه گهر هوبن هز بکه ن ئېخسیری وی بهره ن، و رستکا وی ژی بو بزقین!

وان داخوازا پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- ب جهینا و نهو بهردا، و رستک ژی لی زقړاند.

و ناشکه رایه کو نه بوو عاص ئیک ژ وان که سان بوو یین چو دوژمناتییا موسلمانان ل مه که هی ژ وی نه هاتبوو زانین، به لکی نهو موژیلی کار و بازرگانیا خو بوو، و پشتی نه بوو عاص زقړییه مه که هی و ل سهر داخوازا پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- وی ده ستوبری دا ژنکا خو زهینه بی کو بچته مه دینی ل نک بابی خو، و پشتی هنگی ب چند ساله کا نه بوو عاص موسلمان بوو و ب مشه ختی چوو مه دینی، و پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- ژنکا وی زهینه ب لی زقړانده فه.

عومه یری کورې وه هه ب و ئېخسیری وی:

عومه یری کورې وه هه بی جومه حی ئیک ژ شهیطانین قوره یشیان بوو، یین گه لهک نه خوشی دگه هاندنه موسلمانان، ل رۆژا به درئ کورې وی وه هه ب ئیک ژ وان ئېخسیران بوو یین که فتینه دهستی موسلمانان، جاره کتی نهو و سه فوانی کورې ئومه ییه ل که عبی دروینشتی بوون، و به حس وی به لایا مه زن دکر یا ل رۆژا به درئ هاتییه سه ری وان، و نهو هه ردو ل سهر هندئ کومبون کو چو خوشی ئیدی د ژیان نه مایه!

عومه یری گوټ: نه گهر ژ بهر هندئ نه بایه کو نه زی ده یندارم، و من عه یالی هه ی نه ز دترسم پشتی من نهو ره زیل بن، نه ز ب هیجه تا ئېخسیرییا کورې خو دا چمه مه دینی و

موحه ممدی کورم. صه فوانی، ئه وی بابی وی ل به درئ هاتییه کوشتن، گوتی: دهینی ته ل سهر من، ئەز دئ دەم، و عه یالی ته ژي خه ما من، ئەز دئ وان ب خودان کهم، عومهیری گوتی: باشه، ئی سوجه تا مه نه بیتره کهسی، صه فوانی گوتی: سۆز بت!

پاشی عومهیری شیرئ خو باش هوسی، و ژهر تیدا، و چوو قهستا مه دینی کر، گاڤا ئەو گهشتییه مه دینی، وی قهستا مزگهفتی کر، و حیشترا خو ل بهر دهری راوهستاند، و شیرئ وی د بهر را بو. عومهری کورئ خه طابی و هندهک موسلمان ل ویری بوون، بهحسی شهړئ به درئ دکر، گاڤا وان عومهیر دیتی، عومهری گوت: ئەف صهیه دوژمنی خودی عومهیری کورئ وهه بییه، ب خودی ئەو بو خرابییه کی یی هاتی، پاشی عومهیر چو نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- و گوتی: ئەی پیغه مبهری خودی، ئەڤه دوژمنی خودی عومهیری کورئ وهه بییه، شیرئ وی یی د بهر را و یی دئیت.

پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: بیننه نک من، عومهری ئەو قائیش گرت یا شیرئ وی پیغه و ئەو بره نک پیغه مبهری -سلاف لی بن-، گاڤا پیغه مبهری ئەو دیتی، گوته عومهری: عومهیر، وی بهرده. عومهیر نیزیکی به!

گاڤا ئەو نیزیکی بووی، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: تو هاتییه چ؟ وی گوت: ئەزئ هاتییه ئیخسیری خو ئەوی د دهستی ههوه دا، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: پا ئەو چ شیره د ستوی ته دا؟ وی گوت: خودی وی شیرئ نه هیلت! ما وی چ مفا گه هانده مه؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: راستی بو من بیتره، تو هاتییه چ؟ وی گوت: ئەزئ هاتییه وی یا من گوتی. پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: نه، حال و مهسه لین ته و صه فوانی ئەڤه نه. گاڤا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئەف گوتنه گوتی، عومهیری شاهده دا، و گوت: ژ من و صه فوانی پیغه تر کهس ئی تشتی نزانت، مهعنا خودی ئەو بو ته گوتییه، و ههر وی ئەزئ ئینایمه قیری دا بهری من بده ته ئیسلامی.

هنگی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوته صه حابییه خۆ: دینی نیشا برایی خو بدهن، و قورئانی بو بیترن، و ئیخسیری وی بهردهن^(۱).

(۱) خه بهری عومهیری ئبن ئیسهحاق د سیرهتی دا ڤه دگوهرت، و زانایین حدیسی ل وی باوه رینه کو ئەو خه بهرکی (مورسه له) و (مورسه له) پشکه که ژ (ضه عیفی).

رويدانين ههر سې هه شين مابين ژ سالا دويي

غزايا (بهني سولهيم):

پشتي بيستی هه يفا نه هې (ره مه زانې) ژ سالا دويي مشه ختي، پيغهمبهر -سلاف لي بن- سهرکه فتې ژ به درې زقري مه ديني، و نيزيكي حه فتية كي نه و مال مه ديني، ل و ي ده مي دهنگ و باس گه هشتني كو ئوبجاخا (بهني سولهيم) يي كاري خو دكهن، دا شه پري موسلمانان بكن، و دياره ده مي وان زاني كو قوره شسي يين هاتين دا شه پري موسلمانان بكن، وان هزر كر نه گهر موسلمان د قې شه پري دا ئيكجار ژ ناڅ نه چن ژي، نه و دي لاواز بن، له و ده ليقه يه كا باشه بو وان كو نه و هيرشي بدنه سهر موسلمانان، به لي نه و هزرا وان كړي خه له ت دهر كه ت؛ چونكي موسلمان د قې شه پري دا ب سهر كه فتن و هيزا وان زنده تر لي هات.

ده مي پيغهمبهرې -سلاف لي بن- ب نيه تا قې ئوبجاخې زاني، و پشتي نه و ژ به درې زقري ب حه فتية كي، و ي پر يار دا نه و ب غه زايه كي دهر كه فته ده قه را بهني سوليمييان و هيرشي بدته سهر وان بهري نه و ب هيرشي رابن، و ب قې چهندي خافله تي ب قې ئوبجاخې كه فت، له و نه و ره قين و جهي خو بهردان، پيغهمبهر -سلاف لي بن- و هه قاليين خو سي روژان ل سهر ئاڅا وان مان، به لي بهني سوله يمييان د خو را نه ديت بينه شه پري، هنده ك مالي وان كه فته ده ستې موسلمانان، و پشتي سي روژان نه و زقري نه مه ديني.

د هنده ك ژنده ران دا هاتيبه كو نه ف غه زايه ل هه يفا موحه رره مي بوو ژ سالا سيي.

غزايا جو هيين قه بنوقاعې:

پشتي شكه ستنا قوره شسيان ل شه پري به درې، وان كاغز بو جو هيين مه ديني هنارتن، و تيډا داخواز ژ وان كر كو نه و پشته قانييا وان د دوژمناتييا موحه ممه دي و هه قاليين و ي دا بكن، و گه ف ل وان كرن كو نه گهر نه و په يمانا خو د گه ل موسلمانان نه شكينن، چي گاڅا نه و

شيانه موحه مبهدي ټو دئ وان ژي وهكي وي هژميرن! و دياره جوھييان د دل دا ژي حهز دكر په يمانا خو د گهل پيغه مبهري بشكينن، بهلي ټو نه دوپريان قئ چهندي ب ناشكهرابي بكن، لهو ټو لي دگهريان دهليفه كئ بو خو بينن كو دربه كي ژ پشت قه بداننه موسلمانان، گاغا كاغه زين قوره شيبان گهشتينه وان، وان د گهل خو پريار دا كو هيدى هيدى خو ژ وي په يمانئ قه كيشن يا وان دايه پيغه مبهري -سلاف لي بن- كو نه ياره تيبيا وي نه كهن.

هندهك دپروكران دپيژن^(۱): پشتي شهري به دري ب نيزيكي هه يشفه كئ وهسا چيوو ژنه كا موسلمان چوو تاغي قه ينوقا عيبان؛ دا كرين و فروتنه كئ ل بازارا وان بكهت، دهمي ټو چويبه دكانا زپرنگره كي، ټو جوھيپن ل دكانئ هه ين داخواز ژئ كر ټو پيچي ژ سهر ديمئ خو هلدهت، وي گوهدار بيا وان نه كر، لهو ټيگ ژ وان رابوو دهه مهنا كراسئ وي ب ناټ ملين وي قه گرټدا، بيتي ټو پي بحه سييت، و دهمي ټو رابويبه قه كراسئ وي بلند بوو و هندهك ژ لهشي وي ناشكهر بوو، هنگي وان جوھيپن ل وپري پي كره كهنى و ترانه بو خو پي كرن^(۲).

هنگي وي ژنكا موسلمان هوار كر، و زهلامه كئ موسلمان ل وان دهور و بهران بوو، گاغا ټو ب قئ كاري جوھييان حه سياب، وي قه ستا جهي رويدانئ كر و ټيكسهر دكاندارئ جوھي كوشت، ټو جوھيپن دي ټو وين ل وپري د هوارا هه قالي خو هاتن و ټو زهلامئ موسلمان كوشت، و ب قئ چهندي سهر و بهر د ناټبه را موسلمان و جوھيپن قه ينوقا عي دا نه خو ش بوو، لهو پيغه مبهري -سلاف لي بن- جوھيپن قه ينوقا عي ل بازارا وان كو مكرن، و گوته وان: هسيار بن، خودئ دئ وي ب سهرئ هه وه ټينت يا ب سهرئ قوره شيبان ټيناي، دوژمناتيبيا من نه كهن، و باوهر بيبئ ب من بينن، چونكي هوين باش دزانن ټهز پيغه مبهري خوديمه. جوھييان سقكي ب گوټنا وي كر، و گوټئ: ټه ي موحه مبهدي، بلا گه لك كه يفا ته

(۱) زانايين حه ديسئ دپيژن: ټف ربوايه ته يا دپروكنقيس قه دگيژن ژ لايئ سهندي قه جهي باوهرئ نينه، ژ بهر كو ټو يا (مورسه له).

(۲) ههر چهنده سهندي قئ رويدانئ -وهكي زانايين حه ديسئ دپيژن- يا ضه عيفه ژي، بهلي ټو ژ ټه خلاق و ردهتاري جوھييان يا دوهر نينه!

ب وي نهټت يا هاتييه سهري ملله تي ته، و تو مه وهكي وان حسيب نهكه، نهو هندهك مروژن وان چو شارهزايي د كرنا شهري دا نينه، نهگه تو شهري مه بكه ي تو دي زاني كو نه م زه لامين شهراينه!

و ناشكهرايه كو نهف گوتنا وان رهنهگه كي بيمنه تي و گهفي بوو ژ لايي وان فه بو پيغهمبهري -سلاف لي بن-، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- فهرمان دا تاخي وان بيته دوريچكرن، و پشتي پازده روژان ژ دوريچكرني، وان زاني كو وان چوري نينن ژ بلي هندي كو نهو ب حوكمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- رازي بن، لهو وان ناماده بوونا خو ناشكهرا كر كو ب حوكمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- رازي بن.

هنكي سهروكي منافقان عهبدللاهي كوري توبه يي كوري سهلولي، و نهو ههفالي جوهيپن قهينوقاعي و حهليفن وان بوو، داخواز ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- كر كو نهو وان نهكوژت، و لي بيورت، پيغهمبهري -سلاف لي بن- هندهك ژ داخوازا وي ب جهينا، و فهرمان دا نهو نهينه كوشتن، بهلي دقيت نهو ژ مهديني دهركهفن، و دهستوري دايع كو هه نيك باري دهوارهكي ب تني ژ مالي د گهل خو بهت.

ل سهه قني فهرماني وان تاخي خو چولكر، و ژ مهديني دهركهفت و چونه باژيري (نهذروعاتي) ل شامي، نهوي نوكه ديپيژني: (دهرعا)، و ل ويري ناكنجي بوون.

نهف رويدانه ل نيڤا ههيفا شهووالي بوو ژ سالا دويي مشهختي.

غهزايا (سووهيق):

پشتي شكهستنا قورهيشيان ل بهدري، و كوشتن و گرتنا هژمارهكا مهزن ژ سهه و ماقويلين وان، نهبوو سوفياني -نهوي كارواني بازرگانيي قورهيشيان ب سلامه تي گه هاندييه مهكههي- سوژ دا ئاف و بينين خوش ب سهري وي نهكهفن ههتا نهو تولا قورهيشيان نهستينت، و بو خاترا ب جهينا سوژا خو، وي نيزيكي دوسه زهلامان دانه د گهل خو و ب نك مهديني فه چوو، و دهمي نهو نيزيكي مهديني بووي، وي خو گرت ههتا بوويه شهف، و ب شهقي نهو ب نك تاخي جوهيپن بهنوو نهضيريان فه چوو و داخواز ژ (حوبه يي كوري نهخطه بي) كر كو مهزنه كي وان بوو، كو دهري بو وي فهكهت، بهلي نهو

ترسيا و بو قه نه کر، ئينا نه بوو سوفیانی داخواز ژ (سه لامی کورئ مشکمی) کر، و نهو ژئیک ژ مه زین وان بوو، کو نهو دهري بو وی قه کهت، و وی دهر بو قه کر و وی شه قئ نهو ب میتانی هیلال تاخی خو، و پشته قانییا خو بو وی ناشکه را کر و پاشی نهو بر حه تا گه هاندییه هه قالیین وی ژ دهر قه می مه دینی، و نه بوو سوفیانی ب شعره کا خو سوپاسییا وی کر، سه را قئ هاریکارییا وی.

و هیژای گوتنییه کو ده می پيغمه مبهري -سلاف لی بن- ب مشه ختی گه هشتییه مه دینی وی په یمانه ک د گهل جو هییان گرتد ابوو کو نهو دوزمناتییا پيغمه مبهري -سلاف لی بن- و موسلمانان نه کهن، و دهستی خو نه که نه د دهستی لایه کی وه سا دا یی بخوازت هیپرسی بده ته سه مه دینی، و نه ف کاری جو هییین به نی نه ضیری کری شکانده کا ناشکه را بوو بو وی په یمانی یا بهری هنگی نهو ل سه ر رازیبووین.

روژا دی نه بوو سوفیان گه هشته هه قالیین خو ژ دهر قه می مه دینی، و ل جهه کی وان ناگر بهردا ماله کی و هنده ک دارقه سپ سوتن، و دو زه لامین موسلمان کوشتن، و ره قین، گاغا موسلمانان ب قئ چهندي زانی، پيغمه مبهري -سلاف لی بن- بریار دا د دویف نه بوو سوفیانی و هه قالیین وی دا دهر کهن، و گاغا نه بوو سوفیانی نه ف چهنده زانی زویتر ره قین، و دا گیرؤ نه بن، وان گه له ک ژ خوارن و وان تشتی د گهل وان دا هه می هاقیت؛ دا باری وان سفق بیت، و نهو تشتی د گهل وان پتر ره نگه کی خوارنی بوو دگوتنی: (سووه یق)، لهو دپیترنه قئ غه زایی: (غه زایا سووه یق).

د قئ غه زایی دا موسلمان نه گه هشتنه قوره یشییان، لهو چو شه ر چئ نه بوو، و نه بوو سوفیان شیا بره فت، و ب سلامه تی بگه هته مه که هی، و وی هزر کر کو وی ب قئ چهندي سوژا خو ب جه نیئا!

نه ف رویدانه ل دویف بوچونا هنده ک دیرؤکانان ل هه یقا (ذولحجه) بوو ژ سالا دوی مشه ختی.

دو رويدانې جفاکي:

ل څي دهمي، ژ دووماهيا سالا دوي مشهختي دو رويدانين جفاکي د ژيانا پيغهمبهري دا -سلاڅ لي بن- چيپووبون:

يا ټيکي: ماره کرن و څه گوهاستنا وي بوو بو حه فصايا کچا عومهرې کورې خه طاي، و تاشکهرايه کو حه فصاي بهري هنگي شوي ب خونه يسي کورې حوذافه يي سه همي کربو، و نهو ټيک ژ صه حايبيان بوو، و بهري هنگي ب دهمه کي نهو مريو.

يا دويي: شويکرنا فاطمايا کچا پيغهمبهري بوو -سلاڅ لي بن- ب عه ليبي کورې نه بوو طالبي.

و نه څه دو رويدانين بهرچاڅن د ژيانا پيغهمبهري دا -سلاڅ لي بن-، ل څي سالي.

سالا سيبي مشه ختي

به چاقترين رويدانين قی سالی شهري نوحودي و دهرتخستنا جوهيپين (به نوونه ضير) بوو ژ مه دينی، و ژبلی قان ههردو رويدانين مهزن هندهک رويدانين دی ژي يين بچوبکت هه بوون، ل قيری ب کورتي دی نيشاره تي دهيني.

رويدانين بهري شهري نوحودي:

۱- غهزایا (ذی نهمه رر):

د هندهک کتیبين سیره تي دا دبیتزني: (غهزایا غه طه فان)، و (ذو نهمه رر) جهه که دکه فته دهقرا نه جدی، و ئوبجاخا (غه طه فان) لی دژيا، و نه گهرا قی غهزایي نهو بوو دهنگ و باس گه هشتنه پيغهمبهري -سلاف لی بن- کو هندهک غه طه فانی کومبووینه ب نيه تا هندی کو هپيشی بدنه سه مه دينی، لهو پيغهمبهري -سلاف لی بن- برپار دا هتزه کا لهشکهري ناماده بکهت، و قهستا وی دهقري بکهت، بهري کو غه طه فانی نارمانجا خو ب جه- بينن، و نهو بوو ل هه يفا صه فري (يان ره بيعلئه ووه لی ل دويش گوتنه کی) وی چارسه د و پينجي زهلام به ره قکرن، و د گهل وان دهرکه فته دهقرا نه جدی، و وی عوشمانی کورپی عه فانی ل شوينا خو دانا ل مه دينی.

پشتی پيغهمبهري -سلاف لی بن- و موسلمان گه هشتینه وی جهی دبیتزني: (ذی نهمه رر) چهند روزه کان نهو مانه ل ویري، بیي که سهک ژ غه طه فانیيان د خو را بينت کو بهرانبهري موسلمانان را وه ست، لهو پشتی چهند روزه کان موسلمان ب سه رفه رازی زقربنه مه دينی پشتی کو ترسا وان که فتیبه دلين کافران.

۲- کوشتنا که عبی کورپی نهمه رر جوهی:

نهقه ل هه يفا سيبي (ره بيعلئه ووه لی) ژ سالا سيبي بوو، و که عبی کورپی نهمه رر جوهی ب خو عه ره به کی ژ ئوبجاخا (طه ی) بوو، به لی دهیکا وی جوهيپه کا (به نوو نه ضيري) بوو،

و نهو زه‌لامه‌کی تازه و شاعره‌کی ده‌سه‌هل بوو، ل مه‌دینی ل حصنی جوهریین به‌نوو نه‌ضیر دژیا، ده‌می موسلمان ل شه‌ری به‌دری ب سهر‌که‌فتین، و هژماره‌کا مه‌زن یا سهر و گرگرتن قوره‌یشییان هاتینه کوشتن، که‌عبی ب قی چندی گه‌له‌ک نه‌خوش بوو، و گوټ: ژ نه‌قرۆ و یقه مرن ژ ژبانی چیتره!

ههر ژ بهر قی چندی نهو چوو مه‌که‌هی و په‌یوه‌ندی ب کافران کر، و شعر ب وان و کوشتیین وان فه‌هاندن، و تیدا هاقیته پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- و موسلمانان، و کافر پالدان کو تولا خو ژ موسلمانان بستین، و بی نه‌ده‌بیا وی گه‌هسته وی دهره‌جی وی شعرین غه‌زلی ب ژنین موسلمان فه‌هاندن، و نه‌ف کاری وی کری راگه‌هاندنا شه‌ری بوو ژ لای وی فه‌دژی موسلمانان، و دقیت نه‌م ژ بیر نه‌که‌ین کو په‌یمانک د ناقبه‌را موسلمان و جوهریین به‌نوو نه‌ضیریان دا هه‌بوو کو نهو شه‌ری موسلمانان نه‌که‌ن، و پشته‌فانییا قوره‌یشییان دژی موسلمانان نه‌که‌ن، به‌لی که‌عبی ب وی کاری خو نه‌ف په‌یمانک شکاند، ژ بهر قی چندی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- به‌ری خو دا قی کاری وی وه‌ک تاوانه‌ک، و بریار دا وی نه‌ده‌ب بده‌ت؛ دا نهو و جوهریین دی ژی بزنان کو شکاندنا په‌یمانان کاره‌کی ب ساناهی نینه.

پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- بریارا کوشتنا قی جوهری خائین دا، و موسلمانه‌کی نه‌نصاری کو موحه‌مه‌دی کورپ مه‌سه‌لمه‌ی بوو، نهو د گه‌ل برابه‌کی خو چوونه حصنی جوهرییان و قه‌ستا که‌عبی کر، و ژ بهر کو نهو به‌ری هنگی هه‌فال و نیاسین که‌عبی بوون، باوه‌رییا که‌عبی ب وان هات و پیشوازییا وان کر، وان که‌عب کوشت و زقرینه‌ک پیغمبه‌ری -سلاف لی بن-.

د گه‌ل کو ئویجاخا به‌نوو نه‌ضیریان خو ل سهر تاوانا که‌عبی کورپ نه‌شرفی بی دهنگ کربوو، و داخواز ژنی نه‌کربوو کو نهو ریزی ل وی په‌یمانن بگرت یا وان د گه‌ل موسلمانان هه‌ی، به‌لی د گه‌ل هندی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- نهو ب تاوانا وی نه‌گرتن، و ب تنی بریار ب جزادانا که‌عبی دا، و تشتی به‌رچاښ نهو بوو د سهر خیانه‌تا که‌عبی یا به‌رچاښ را و ل شوبنا جوهری لومه‌یی ل وی بکه‌ن کو وی په‌یمان شکاندییه، وان خو ل سهر کوشتنا وی نه‌رازی کر، ههر چنده خو نه‌رازیکرنا وان چو پیقه نه‌هات ژی.. و پشتی رویدانا شه‌ری ئو خودی جاره‌کا دی دی ل سوچه‌تا قان جوهرییان زقرین.

۳- غه‌زایا بوحرانی:

ل دووماهییا هه‌یقا چاری (ره‌بیعولئاخه‌ری) پیغمبهری -سلاف لی بن- د گهل سیسه‌د زه‌لامان ده‌رکه‌فته وئ غه‌زایی ئەوا دیترنی: (بوحران)، و ئەو ده‌قه‌ره‌که دکه‌فته باشووری مه‌دینی، و د قی غه‌زایی دا پیغمبهری -سلاف لی بن- سه‌حابییی خو عه‌بدللاهی کوری نوم مه‌کتومی ل جهی خو دانا.

نیزیکی دهه‌ روژان پیغمبهری -سلاف لی بن- ما ل قی غه‌زایی، پاشی بیی شه‌ره‌ک چی بیت، ئەو و سه‌حابییین خو زقرینه مه‌دینی.

۴- بوونا حسه‌نی کوری عه‌لی:

ل پارده‌یی هه‌یقا ره‌مه‌زانی نه‌قییی پیغمبهری -سلاف لی بن- ژ فاطمایی حسه‌نی کوری عه‌لییی کوری ئەبوو طالبی هاته‌ سه‌ر دنیا، و حسه‌ن سه‌ییدی گه‌نجین به‌حه‌شتی، ده‌وره‌کی مه‌زن د دیرۆکا ئیسلامی دا گپرایه، ب تایه‌تی پشتی شه‌هیدبوونا بابی وی ئیمام عه‌لی ب ده‌ستی خه‌وارجان، و ئەو دئیتته هژمارتن ئیک ژ سه‌حابییین بچوبیک ب عه‌مری ^(۱) شه‌.

(۱) ژيانا ئیمام حسه‌نی مه‌ ب به‌رفره‌هی د کتیبای خو (د گهل سه‌حابییین پیغمبهری) دا شه‌گپرایه، بۆ هه‌ر کهسه‌کی بشیت لی بزقپت.

شهری نوځودی

ناماده کړن بو شهرې:

پشتی شهرې بهدرې ب ساله کې کافرین مه که هی ته نا نه بوون، ژ بهر وی ئاتافا مه زن یا ب سهرې وان هاتی، و هندهک ژ مه زین مه که هی یین ل بهدرې که س و کارین وان هاتینه کوشتن گوتن: شهرمه بو مه نم سهر شوړ ل مه که هی روینین و تولا خو ژ موسلمانان نه ستینین، لهو ل دووماهیې نهو ل سهر هندې کو مبون کو ههر ئیک ژ وان ل دویف شیانا خو مالی بدهت دا قوره شیی خو بو شهرې موسلمانان ناماده بکه ن.. و دبیزن: نهو مالی قوره شییان بو قی نارمانجی کو مگری گه شسته پینجی هزار دینارین زیری.

دهمی قوره شییان کاری خو کری، و له شکه ری خو نهوی هژمارا وان گه شتییه سی هزار شهر که ران به ره شگری، مامی پیغهمبهری -سلاف لی بن- عه بیاسی کاغه زهک ب دزی فه د گهل قاصده کی هنارته نک پیغهمبهری -سلاف لی بن- دا دهنگ و باسین قوره شییان بگه هینته وی، بو هندې دا موسلمان کاری خو بکه ن، و دهمی قاصدی عه بیاسی گه شتییه پیغهمبهری -سلاف لی بن- نهو ل قوبائی بو، گاغا ئوبه یی کوړی که عبی کاغه زا عه بیاسی بو پیغهمبهری خواندی، وی داخواز ژ ئوبه یی کر کو نهو قی سوجه تی ل خه لکی فه شیرت؛ دا به لبه له د ناڅ وان دا به لاف نه بت، و نهو ب له ز زقړی مه دینی، و دا نهو پتر مه سه لی ته ئکید بکه ت، وی دو زه لام ب لایې مه که هی فه هنارتن دا گوهداریا سه ح و سو بیین قوره شییان بکه ن، و پشتی نهو زقړین، و خه بهر ته ئکیدگری، پیغهمبهری -سلاف لی بن- سه حا بیین خو ل سپیده یا رۆژا نه نییی چاردهی هه یفا شه ووالی ژ سالا سییی مشه ختی (به رانه بر ۳۰ ئادارا ۶۲۵ زایینی) ل مزگه فتی کو مکرن، و دان و ستان دن د گهل وان کر، کانی نهو چ بکه ن، و چ هه لویست وهرگرن؟

پشتی دان و ستان دنه کا دریز نهو ل سهر دو بوچوونان ژیکجودا بوون: هندي پیغهمبهر بوو -سلاف لی بن- د گهل زه لامین ب عمر و ماقویل بوچوونا وان نهو بوو نهو ژ مه دینی

دهرنه‌کهن، و بمیننه ل باژپری، هتا کافر دئین و نهو ل باژپری شه‌پری وان بکه‌ن.. و سه‌روکی منافقان عبدالاهی کورپ ئوبه‌یی کورپ سه‌لوولی ژی خودانی قی بۆچوونی بوو، به‌لی هژماره‌کا پتر یا موسلمانان ب تایه‌تی یین گهنج و خوین گهرم ژ وان، گوتن: نهی پیغمبهری خودی، ل جاهلییه‌تی مه نه‌هیلایه چو دوژمن ل باژپری مه ب سه‌ر مه دا بگرن، قیجا نه‌م دئ د ئیسلامی دا قی چهندي کهن؟! نه.. به‌پله نه‌م دهرکه‌قینه به‌ر سنگی وان، و تو دئ بیینی نه‌م دئ چ کهن! و بارا پتر ژ خودانین قی بۆچوونی نه‌و بوون یین ل شه‌پری به‌دری ناماده نه‌بوون، هیثییا وان نه‌و بوو نه‌و جبهادی بکه‌ن دا نه‌و خیرا گه‌هشتیه‌هه‌لکی به‌دری بگه‌هته وان ژی.

و ژ به‌ر کو پیغمبهر -سلاف لی بن- سه‌روکه‌کی دکتاتور نه‌بوو، و وی دقیا دهرسه‌کی نیشا وان ژی بدهت یین پشتی وی دئین و کاری موسلمانان دکه‌فته د دهستان دا کو نه‌و گوتنا ملله‌تی وه‌رگرن، و گوهدارییا وان بکه‌ن، نه‌و ژ بۆچوونا خو‌هاته خواری، و ب گوتنا پتریا سه‌حابییین خو‌کر ههر چهنده وی د دل دا دزانی کو نه‌دهرکه‌فتنا وان ژ مه‌دینی چیتره، ب تایه‌تی وی به‌ری هنگی خه‌ونه‌ک دیتبوو کو ههر وه‌کی نه‌و یی د ناف کومزریه‌کی ناسی دا، و وی چیله‌کا فه‌کوشتی ددیت.. و ده‌می سه‌حابییان پسارا ته‌عبیرا خه‌ونا وی ژی کری وی گوت: نه‌و کومزریی ناسی مه‌دینه‌یه. د سه‌ر قی هه‌مییی را پیغمبهری -سلاف لی بن- ب گوتنا هه‌قالین خو‌کر، و پشتی وی خوتبا نیفرۆ خواندی نه‌و چوو مالا خو‌ و جلکین خو‌ یین شه‌ری کرنه به‌ر خو، پاشی دهرکه‌فته مزگه‌فتی و فه‌رمان دا له‌شکه‌ری موسلمانان کاری خو‌ بۆ دهرکه‌فتنی بکه‌ت.

هنگی سه‌حابییان هه‌ست ب په‌شیمانیی کر کو ههر وه‌کی وان کوته‌کی ل پیغمبهری کر هتا وی بۆچوونا خو‌ گوهارتی، له‌و وان گوتی: نه‌ی پیغمبهری خودی! نه‌و کو مه‌ کوته‌کی ل ته‌ کر بت، نه‌گهر ته‌ پی‌ خو‌ش نه‌بت نه‌م دهرکه‌قین، نه‌م دهرناکه‌قین، و دئ وی کهن یا ته‌ دقیت. پیغمبهری -سلاف لی بن- گوته وان: ده‌می پیغمبهره‌ک جلکین شه‌ری دکه‌ته به‌ر خو‌ بۆ وی چی نابت نه‌و جلکین خو‌ بدانت هتا خودی حوکی د ناقبه‌را وی و نه‌یارین وی دا بکه‌ت. و وی ئیشاری یان رۆژا د دویفا دا سپیدی زوی موسلمان و هژمارا وان هزار شه‌رکه‌ر بوون به‌ر ب چیا یی ئو خودی فه‌ دهرکه‌فتن.

چيايي ئوحدوي:

(ئوحد) ناڤي ئيک ژ چيايين ناڤدارين باژيري مهدينه، چيا دکهفته لايي باکوروي مزگهفتا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ب دويراتييا نيزيکي چار كيلومتر و نيشان، دريژيا وي ههشت كيلومتره، و فرههيا وي د ناڤهرا (۲-۳) كيلومترانه، و بلنديا وي نيزيکي (۳۰۰) مترانه.

د فرههنگا موسلمانان دا في چيايي بهايهکي بهرچاڤ ههيه، و ئەف بهايه ژ دو لايان فه دئيت:

يا ئيکي: ژ بهر وي هديسي يا تيدا هاتي: ﴿ هَذَا جَبَلٌ يُحِينَا وَنُحِبُّهُ ﴾^(۱) يهعني: ئەفه چيايهکه ههژ ژ مه دکهت، و ئەم ههژ ژ وي دکهين، و ئەگه ل بهر هندهک ژ مه يا عهچيب بت تشتهکي وهکي چيايي ههشک خودان ههست بت، ئەو د راستيي دا تشتهکي عهچيب نينه؛ چونکي مروف ب علمي خويي کيم ژي نوکه يي گههشتيه وي راستيي ئەوا دبئت: (هيوان و نهبات و جهماڊ) ژي خودان زمانهکي تايهتن، و ئەو ژي ژ ههست و شعوروي دڤالا نينن.

يا دويي: ژ بهر وان بيرهاتنين موسلمانان ل نک في چيايي ههين، ب تايهتي بيرهاتنا شهري (ئوحدوي)، و ههبوونا زيارهتين ههفتي شهيدين شهري ئوحدوي، و ناڤدارتريي وان -وهکي ئاشکهرا- مامي پيغهمبهري ههزمهيه.

و چيايي ئوحدوي ب ههمي فه دکهفته د توخوبيتن هههما مهدين دا، و ل لايي قبيلهيا چيايي ئوحدوي چيايهکي بچويک (پتر وهکي گرانه) ههيه دگوتني: چيايي (عهينهين) و پشتي شهري ئوحدوي ناڤي وي پتر بوو چيا (يان گري) رهبازان؛ ژ بهر کو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ل رورژا شهري ئوحدوي ههژمارهکا رهبازان دانانه سهر، وهکي دي بو مه ئاشکهرا بت، دهمي ئەم بهحسي سهراهاتيا شهري دکهين، ئەگه خودي ههژ بکهت. ئەف گره كيلومترهکي يي دويره ژ چيايي ئوحدوي، و بلنديا وي بيست متره، و دريژيا وي (۱۷۵) متره، و فرههيا وي (۵۵) متره.

(۱) بوخاري (۲۸۸۹) و موسلم (۳۳۸۷) ژ نههسي کوري مالکي فهدگوهتزين.

بهر ب ئو خودي قه:

د ربوياه ته كي دا هاتييه كو پينغه مبهري -سلاف لي بن- د گهل موسلمانان پشتي نيقرزيا رورزا نه ينيبي چاردهي هه يفا شه ووالي، ژ مه ديني دهر كه فت، و بهر ب ئو خودي قه چوو، نهو جهي زانين گه هشتيني كو له شكهري كافران يي هاتيبي، ل دويش قئ ربوياه تي له شكهري موسلمانان ل شهفا بهري شهري -كو شهفا شه ينيبي بو- دقيت ل مهيدانا شهري ل ئو خودي مابن، به لي د ربوياه ته كا دي دا هاتييه كو موسلمان بهري سپيده يا شه ينيبي هيشتا دنيا زه لال نه بووي له شكهري موسلمانان ژ مه ديني دهر كه فت و بهر ب ئو خودي قه چوو، و ده مي نهو چووين زي نهو د ريكاهه ده تي را نه چوون، بهلكي نهو د ناف بيستانان را دهر باس بوون؛ دا له شكهري كافران پي نهحه سپين و نه ئينه د ريكاهه وان دا.

بن هيشام د سيره تي دا ئاشكهره دكهت كول قئ دهر كه فتني پينغه مبهري -سلاف لي بن- عه بدلاهي كوري نوم مه كتوومي ل شوبنا خو هيلال مه ديني.

هژمارا له شكهري موسلمانان ده مي نهو ژ مه ديني دهر كه فتين هزار چه كدار بوون، ل نيشا ري، سه روكي منافقان عه بدلاهي كوري ئوبه يي كوري سه لولوي پريار دا بزقرته مه ديني، و ده مي وي نهف پريار خو ب جهيناي سيسه د زه لام ژ مروث و دويكه فتيني وي د گهل وي زقربن، و هيجه تا ئاشكهره يا وي بو خو گرتي نهو بو وي -و هه قالين وي ژ منافقان- گوټ: نه م باوهر ناكهين چو شه ر چي بن، لهو نه م دي زقربن، و نه گهر نه م بزانيين سه دا سه د شه ر دي چي بت، نه م دي ئيبن! تشتي دي يي سه روكي منافقان خو ژ بهر نه رازي كرى نهو بو وي گوټ: موحه ممه د گوهدار بيا زاروكان دكهت، و ژ بهر گوټنا وان ژ مه ديني دهر كه فت، و گوهدار بيا مه زن و پره سپيبن وه كي من ناكهت! و نهو ب خو نارمانجا وي يا سه ره كي نهو بو وي دقيا سستيني بيخته ناف ريترا موسلمانان، و له شكهري وان لاواز بكهت، و وان فاشل بكهت.. و نيزيك بوو تشته كي وه سا چي بت، چونكي ده مي سيسه د زه لام د گهل سه روكي منافقان زقربن، ئوبجاخا (به نوو سه له مه و بهر نوو حارثه) دودل بوون، و هزا زقربني كرن، به لي خودي نهو پاراستن و موكم كرن، لهو ل دوو ماهيبي نهو ژ قئ هزري لي شه بوون و مانه د گهل پينغه مبهري -سلاف لي بن-.

تشتي دي يي بهر چاڅ و هيتراي گوټني رويداي نهو بوو ده مي موسلمان بهر ب ئو خودي قه دچوون دهنگ و دوړهك هاته پينغه مبهري -سلاف لي بن- وي پسيار كر: نهغه چييه؟

گوتن: نهغه حهليفين عهبدللاهې كورې ئوبه يې كورې سه لولولينه ژ جوهييان، بيتن هاتينه دا هاري مه بكنه. پيغمه مبهري -سلاف لي بن- گوت: بلا بزقرنهغه، نهغه بو شهري موشركان هاريكاريي ژ موشركان ناخوازين.. و نهگه ر نهغه رويدانه بهري رويدانا زقرينا عهبدللاهې كورې ئوبه يې بت، دوير نينه زقرينا وي ژ كهريين قې چهندي ژي دا بت.

ب خواندنه كا سياسي -هنكي- بو قې رويداني، دوير نائيتته ديتن، كو په يوه ندييه كا (مهشبووه) د ناقهرا سه روكي منافقان و جوهييان دا هه بت كو نهو د ناغ ريزين موسلمانان دا ب چه كداري ل مهيدانا شهري به رهغه بين؛ دا ل ده مي پيتقي نهو د گهل كافر ين مه كه هي هيرشي بده نه سه ر موسلمانان و وان بنپر بكنه؛ چونكي قهت هزرا باش ژ منافق و جوهييان نائيتته كرن و كو وان ههز كرت بهر هقانيي ژ موسلمانان بكنه، و چونكي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- نهغه چهنده باش ژ وان دزاني، وي قه بويل نه كر جوهي ل مهيدانا شهري تاماده بين، نهگه ر خو هيجه تا وان پشته قانييا موسلمانان ژي بت، و گاغا هه قالې جوهييان عهبدللاهې منافق ديتي ب زقراندنا چه كدارين جوهييان پشه كا مه زن ژ پلانا وان هاته خرابكرن، نهو ل هيجه ته كي گه ر يا كو نهو ژي بزقرنهغه، و وه سا چي بوو.

هه ر وه سا ب ريقه پيغمه مبهري -سلاف لي بن- نيزيكي چارده كه س زقراندنه مه ديني و ده ستوري نه دا وان كو نهو شهري بكنه؛ چونكي ژيبي وان ژ چارده ساليي كيمتر بوو، و عهبدللاهې كورې عومهري و ئوسامه يې كورې زه يدي و نه بوو سه عيدې خودري و چهنده كين دي ژ وان بوون، د ناغ وان دا زاروكه ك هه بوو دگوتنې: رافعي كورې خه دي جي، ده مي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- نهو ژي زقراندي، هنده كان گوتې: نهغه پيغمه مبهري خودي، نهو بو تيره اقيتنې گه له ك زيره ك و سه كفانه، هنكي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- ده ستوري دا وي كو نهو بمينت، و وي هه قاله ك هه بوو دگوتنې: سه مورده يې كورې جوندويي، گاغا وي ديتي پيغمه مبهري -سلاف لي بن- نهو زقراند و هه قالې وي رافع هيتلا، نهو چوو نك زربايې خو سيناني و كه گري و گوتې: بو خوليكداني نهز دشيمه رافعي، و پيغمه مبهري نهو هيتلا و نهز زقراندم! زربايې وي چوو نك پيغمه مبهري -سلاف لي بن- و نهغه سوجه ته بو كر، پيغمه مبهري -سلاف لي بن- گوته وان: كاني خوليكداني بكنه، و گاغا سه مورده يې رافع ئيخستي، پيغمه مبهري -سلاف لي بن- ده ستوري دا وي ژي كو د گهل وان بچته شهري. نهغه هندي دگه هينت كو ثيانا سه حايبيان بو مانا د گهل پيغمه مبهري -سلاف لي بن- و كرنا جيهادي

گه لهک يا مهزن بوويه، هتا ئيک ژ وان دکره گري ده مي زانيبا کو ده ستوري بو وي نايته دان نهو بچته جيهادي.

ل مهيدانا شهره:

پشتي سه روکي منافقان سيئيکيا لهشکري د گهل خو زفراندي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل نيزيکي هفت سهد شهرکه ران ل تيسته گه ها روژا شه نيبي پازده ي هه يفا شه ووالئ گه هشته وي مهيدانئ نهوا دکه فته بهر سنگي چيايي ئو خودئ ژ لايي قبيلئ فه، و لهشکري کافرئ مه که هي نهوي نهو چند روژهک بوو ژ مه که هي ده رکه فتي، گه هشتبوو لايي باکووري باژيري مه دينئ، و ده مي وان زاني کو لهشکري موسلمانان يي گه هشتيه بناري چيايي ئو خودئ، نهو ژي ب نک وان فه چوون، و ههردو لهشکر ل ويري گه هشته ئيک، پستا موسلمانان که فته چيايي ئو خودئ، و بهري وان که فته باژيري مه دينئ، و ده ستئ وان يي راستئ که فته وي گري (يان چيايي) يي دکوتني: (عهينه ين)، و ژ بهر گنگيا وي گري و جهئ وي يي نستراتي جي پيغهمبهري -سلاف لي بن- پينجي ژ باشترين رمبازان هلبژارتن، و عه بدللاهئ کوري جوبه يري کره نه مي ري وان، و گوته وان: نه گهر هوين بينن طه ير مه شه ره فينن، جهئ خو به رنه دهن هتا نهز به نيترمه د دويف هه وه را، و نه گهر هه وه ديت مه نهو شکاندن و مه دا ب دويف وان فه جهئ خو به رنه دهن هتا نهز به نيترمه د دويف هه وه را.

نارمانجا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب وي چهندي نهو بوو، نهو رمباز گري زه بت بکن، دا ل سه ر مهيدانئ ژي و نهالي ژي دزال بن؛ چونکي ل بهر قبيله يا وي گري نهالهک هه بوو ب لايي روژناقا يي فه دچوو، ب نک وي جهئ فه يي لهشکري کافران لي داناي، پستا موسلمانان و هندهک ژ لايي وان يي راستئ ژي چيا بوو، کافر نه دشيان ل دور بزقرن، و لايي وان يي چه پئ نهو گر بوو يي پيغهمبهري -سلاف لي بن- رمباز ل سه ر داناي، و نه گهر گر هاته گرتن، کافران چوري نابن ل دور موسلمانان بزقرن، به لي ژ هه ر لايه کئ موسلمانان بقيت، نهو دئ شين ل دور کافران زقرن، چونکي پستا وان يا به ردايه، ژ لايه کئ دي فه نهو پلانا لهشکري يا پيغهمبهري -سلاف لي بن- داناي يا وه سا بوو کو: نه گهر کافر د شه ري دا شکه ستن، چو تشت نابت وان بگرت يان بپاريزت، به لي نه گهر نه شکه ستن چيا دئ مه پاريزت، چونکي نهو دئ خو فه کيشينه چيايي و ب سه رکه فين، و هنگي نهو دئ ئيينه پاراستن. به لي يا ژ هه ميبي گرنکتر نهو گر نه ئيته بهردان، چونکي هه ر جاره کا نهو

هاته بهردان، دبت کافر ل دؤر بزقرن، و ژ لايي پشتي قه هپرشې بدهنه موسلمانان، و هنگي مهسهله دي تتيک چت، ژ بهر قې چهندي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گهلهک ته نکيد ل وان ريمبازان کر کو د چو حاله تان دا ئه و جهې خو بهرنه دهن،.

ل مهيدانا شهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- لهشکهرې موسلمانان ب ريز کر وهکي کو ئه و د نقيشي دا خو ب ريز دکهن، و وي لهشکهر کره سي (که تيبه) و کوم، کوما موهاجران و ئالايي وان کره د دهستي موضعه بي کورې عومه يري دا، و کوما ئه وسبيان ژ ئه نصاريان و ئالايي وان کره د دهستي ئوسه يدي کورې حوضه يري دا، و کوما خه زره جيبان ژ ئه نصاريان و ئالايي وان کره د دهستي حويابي کورې مونذري دا.

لهشکهرې کافران ب سهروکاتييا ئه بوو سوفيانې بوو و مهزني لايي راستي خالدې کورې وهليدي بوو، و يي لايي چه پي عه کر مه يي کورې ئه بوو جهه لي بوو. ل به دري کورې ئه بوو سوفيانې (هه نظله) و بابي عه کر مه يي (ئه بوو جهه ل) کو دبوو مامي خالدې زي هاتبوونه کوشتن، لهو ههر تتيک ژ وان دلکه کي تزي کهر ب و کين دزي موسلمانان د سنگي خو دا هل دگرت. و بهري ئه م بهرده و اميبي بدهينه سه رهاتييا شهري ئو خودي، گوهدارييا قې حنيري بکه ن ئه و ا ديروکي بزقرينا خو قه هاندي.

هه ر سا مهزني کافران:

ئه بوو سوفيان و خالد و عه کر مه .. سي مهزن و سه ره لهشکهر يي کافر يي قوره يشيان بوون، ل رؤژا ئو خودي وان دهسته کي مهزن د وي سه ره که فتنا لهشکهر يي دا هه بوو يا کافران ب دهست خو قه ئيناي، و پشتي دهه سالان ژ قې رويدانې، و زقرينا چه رخا زه ماني، لهشکهره کي مهزن يي موسلمانان ژ مه ديني ده رکه فت و بهر ب شامي قه چوو دا ئالايي ئيسلامي و ته وحيدې ل ويروي بلند بکه ت، قې لهشکهر يي شه ره کي گرنگ و بنبر کر، هوبن دزانن مهزن و سه ره لهشکهر يي موسلمانان د قې شهري دا کي بوون؟

سه روکي مهزني لهشکهر يي خالد بوو، و سه روکي هيترا مرني عه کر مه بوو، و سه روکي هيترا مه عنه وي ئه بوو سوفيان بو!!

و ده مي هوبن قې زانيني ل بيرا خو دئينه شه، مهزنييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل بيرا خو بينه شه ده مي داخواز زي هاتييه کرن کو خودي کافر يي مه که هې هه مييان تي بيه ت،

وي گوت: نه.. بهلكي خودي هندهكان ژ پشستا وان دهرپيخت بهرهفانيبي ژ قى ديني بكه!

هندك رويدانين بهري شهر:

* ل وي دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- پريزين موسلمانان دورست دكرن، بهري شهر دهست پي بكهت، وي شيرهك راكر و گوت: كي دي قى شيري هلگرت؟ گهلهك صهحابيان دهستين خو ب نك شه درپژكرن، ههر نيكي گوت: نهز. نينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: كي دي وي هلگرت و حقي وي دهتي؟ هنگي وان دهستين خو شه كيشان، گوتن: نه كو هم ژ دهر حق دهرنه كه قيت، وي گاغي نه بوو دوجانه سيماكى كورپي خه ره شه يي ساعدي گوت: نه ي پيغهمبهري خودي، نه ز دي وي هلگرم و ژ دهر حق دهر كه قم. و د ريوايه ته كي دا هاتييه كو زويه يري كورپي عه ووامي -كورمه تي پيغهمبهري- بهري نه بوو دوجانه ي گوتي: نه ز دي وي شيري هلگرم، بهلي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه و ندا وي و گاغا نه بوو دوجانه ي گوتي: نه ز، پيغهمبهري نه و داغي.

گاغا نه بوو دوجانه ي شير ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- وه رگرتي، وي پارچه يه كا پاتيه ي سوري نه نيا خو شانند، و دهمي وي قيا با شيري بكهت وي وه دكر، پاشي نه و ب رهنه كي خومه ز نكرني شه دهر كه ته ناف پريزين شهر كه ران و هات و چو، گاغا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه و ب وي رهنه كي ديتي، گوت: نه شه ريشه چوونه كه نه گهر نه ل قى جه ي بت خودي هم زني ناكه^(۱). و وي روژي نه بوو دوجانه ي حقي وي شيري دا يي، و هند شهر پي كر هتا نه و د دهستان دا خواربوي. و دبيژن: وي روژي هند ا كچا عوتبه ي كه فته بهر سنگي نه بوو دوجانه ي و نه بوو دوجانه ي شير راكره هنداف سه ري وي و گاغا وي ديتي نه بوو دوجانه ي دي وي كورژ وي قيريه ك راهيلا، نه بوو دوجانه ي ژ دهنكي وي زاني كو نه و ژنكه، هنگي وي شيري خو شه كيشا و گوت: نه ز شيري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب كوشتنا ژنه كي بي بها ناكم!

(۱) نهف گوتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- يا دووماه يي د دهر حقا ريشه چوونا نه بوو دوجانه ي دا، ب ريكين

* زهلامه کي نهوسي هه بوو دگوتني: (ئهصره م) ناقي وي عه مري کوري ثابتي بوو، نه بوو هوره يره ي گه لهک جار ان نمونه ب وي دئينا و دگوت: کي دي ناقي زهلامه کي بو من بيژت يي چوييه بهحه شتي و نثيژه کا ب تني نه کرييه؟ پاشي دگوت: نهو ئهصره مه، نهو مرؤقه ک بوو ب ئيسلامي رازي نه بوو، روزه کي نهو هاته مه ديني ديت مه دينه يا قالايه ژ مرؤقان، وي پسيار کر: کاني سه عدئ کوري موعادي؟ کاني برازيين وي؟ کاني مرؤقين مه؟ هنده کان گوتي: نهو هه مي بين چويينه ئو خودي، دا شهري کافرين قوره يشيان بکه ن. هنگي دلي وي چويي موسلمان بيت، لهو وي جلکين شهري کر نه بهر خو، و شيري خو هلگرت و قه ستا ئو خودي کر، و چوو نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و نهو يي پيچاي خو گوتي: نه ي پيغهمبهري خودي، شهري بکه م يان موسلمان بيم؟ پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: موسلمان بيه پاشي شهري بکه .. نهو موسلمان بوو و چوو د ناث خه لکي دا و شهري کر، هنده ک مرؤقين وي نهو ديت وان هزر کر نهو ژ تهعه صوب بو ئويجاخا خو يي هاتييه شهري، لهو وان گوتي: نيژيکي مه نه به! وي گوته وان: نهز يي موسلمان بوويم، و وي شهري کر هتا هاتييه کوشتن، پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهحسي وي کر و گوت: ﴿عَمَلٌ قَلِيلًا وَأَجْرٌ كَثِيرًا﴾^(۱) يه عني: وي کاره کي کيم کر، و خيژه کا مه زن بو هاته دان.

و سه رها تيبيا قي زهلامي و هنده کين دي بين وهکي وي هندي دگه هينن کو شه رتي کاري دووماه ييه.

* و وهکي قي سه رها تيبيا بوري يا زهلامي نهوسي، سه رها تيبه کا زهلامه کي جو هي ژي هه يه نهو ژي موخه يريق بوو، و نهو جو هييه کي قه ينوقاعي بوو به لي د گه ل به نوو نه ضيرييان بوو، ده مي موسلمان ده رکه فتينه ئو خودي وي گوته جو هييان: هوين دزانن کو پشته قانييا موحه ممه دي يا فهره ل سه ر هه وه، وان گوتي: نه فرؤ شه نييه! وي گوت: نه هوين بن و نه شه نييا هه وه .. پاشي وي گوت: نه فه نهز چووم هاري موحه ممه دي بکه م، نه گه ر نهز نه زقريم مالي من هه مي بو موحه ممه دييه وي چ دقيت بلا لي بکه ت. و نهو بهر ب ئو خودي قه چوو، و شهري کر هتا هاتييه کوشتن. و نه فه ژي هندي دگه هينت کو نه گه ر خودي خيرا ئيکي ثيا دووماه ييا وي دي ل سه ر باشي بي بت.

(۱) بوخاري (۲۸۰۸) ژ بهررائي قه دگوه يتت.

د ناقبه را غلې و طه لحه ي دا:

طه لحه يې كورې عوثماني ټالاهلگرې كافريڼ قوره يشييان بوو ل رڼوژا ټو خودې، بهري شهر د دست پې بكهت، ټو هاته مهيدانې و ب دهنگه كې بلند گازی كر: كې دې ټيته شهرې من؟ و پشتې وې گوتنا خو چهند جاره كان دوباره كړې و كهسې بهرسقا وې نه داي، وې گوت: گه لي هه قالين موحه ممدې! هوبن دپيژن: خودې ب شيرين هه وه دې مه به ته جهنه مې، و ب شيرين مه دې هه وه به ته به حه شتې، كې ژ هه وه دې ټيت من ب شيرې خو هنپرته جهنه مې يان ب شيرې من خو به ته به حه شتې؟

هنگي عه ليه يې كورې ټه بوو طالبي د گازيبا وې چوو و گوتې: ټه ز ب وې كه مه يې نه فسا من د دهستان دا، ټه ز ته ناهيلم حه تا خودې ته ب شيرې من دبه ته جهنه مې يان ب شيرې ته من دبه ته به حه شتې.. و عه لي چوويې، عه لي دربهك دانايې پيهه كې وې ژيشفه بوو و د هه سپي دا كهفت، و گاغا عه لي چوويې دا وې تمام بكهت، وې هه وار كر و گوت: پسمام، ټه ز ته ب خودې دده مه سويندې تو مروقاينيبا مه ژ بير نه كه.. هنگي عه لي ټو هپلا و زفري!

پشتې ټي سهرهاتيبيې شهرې د دست پې كر.

ده سپيكرنا شهرې:

ټه گهر دوريشمې موسلمانان ل رڼوژا به درې (أَحَدٌ، أَحَدٌ) بت، ل رڼوژا ټو خودې دوريشمې وان (أَمْتُ، أَمْتُ) بوو، شهرې د دست پې كر، و ل سهرې شهرې د مفايې موسلمانان دا بوو، و ټو ب هيز بو پيشقه چوون، و دمه كې دريژ پيشه نه چوو شكهستن كهفته ريتزين كافران، و ټو پاشدا زفرين، حه مزه شيا ټالاهلگرې كافران (ټه رطه ټه يې كورې عه بد شوره حيبلي) بكوژت، و ټالايې وان ل عه ردې بدهت، پاشي عوثمانې كورې ټه بوو طه لحه يې خو ل ټالايې دا و هلگرت، حه مزه گه هشته وې ژي و ټه و ژي كوشت، زه لامه كې دي ټالا هلگرت، موسلمانان ټه و ژي كوشت.. و هوسا نه ه زه لامان ټالا هلگرت، و هه نه ه هاتنه كوشتن، پشتې كوشتنا زه لامې نه هې، ټيدي ټالايې وان نه هاته راكرن، و هنگي كهفتنا ټالايې نيشانا شكهستنا له شكه ري بوو، كافران دمه ي ټالايې خو ل عه ردې ديتي شكهستن كهفته ريتزين وان پاشدا چوون، و موسلمانان دا ب دويث وان ټه.

ل قی ده‌می بوو نیزیک بوو ئه‌بوو دوجانه هندا کچا عوتبه‌ی بکوژت، به‌لی ده‌می وی زانی ئه‌و ژنکه وی شیرئ خو څه کیشا و گوټ: ئه‌ز چو ژنکان ب شیرئ پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- ناکوژم، هر وه‌سا حه‌نظله‌له‌یی کورئ ئه‌بوو عامرئ ئه‌نصاری ژئ، و ئه‌و که‌سه‌که‌ی په‌یا بوو، ب نک ئه‌بوو سوفیانی څه چوو، و ئه‌و یئ سویار بوو ل سهر هه‌سپی، حه‌نظله‌له‌ی شیره‌که‌ی ب هیژ د هه‌سپی ئه‌بوو سوفیانی وه‌راند، ئه‌بوو سوفیان که‌فته عه‌ردی، و حه‌نظله‌له‌ چوو هنداف سهری و شیرئ خو څو ږاگر و نیزیک بوو ل ستویئ وی بده‌ت، ئه‌بوو سوفیانی کره هه‌وار، هنگی شه‌ددادی کورئ ئه‌سوده‌ی یئ نیزیک بوو ژ وان، وی تیره د حه‌نظله‌له‌ی وه‌رکر، حه‌نظله‌له‌ لی زڅړی و ب نک څه چوو به‌لی وی شیره‌ک ل حه‌نظله‌له‌ی دا و حه‌نظله‌له‌ کوشت. و ژ به‌ر کو خودئ وه‌سا حه‌ز کربوو ئه‌بوو سوفیان و ژنکا وی هند پشته‌ی هنگی موسلمان بین، و به‌ره‌فانیی ژ ئیسلامئ بکه‌ن، له‌و وی ئه‌و ژ کوشتنئ پاراستن، و د هنده‌ک ربوایه‌تین دورست دا هاتییبه‌ کو پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- به‌حسئ حه‌نظله‌له‌ی کر و گوټ: من دیت ملیاکه‌تان ئه‌و دشویشت.. څیجا پسیرا عه‌یالی وی بکه‌ن کانی مه‌سه‌لا وی چیبه‌؟ ل وی شه‌فا سپیده‌یا وی شه‌رئ ئوحدئ هاتییبه‌کرن، شه‌فا زاڅاینییا حه‌نظله‌له‌ی بوو، وی ژنکا خو جه‌میلا یا کچا عه‌بدللاهی کورئ ئوبه‌یی څه‌گوه‌استبوو، سپیدئ زوی ده‌می وی زانی پیغهمبه‌ر -سلاف لی بن- و سه‌حابییین وی دهرکه‌فته ئوحدئ بو شه‌رئ کافران، وی له‌ز کر و خو گه‌هاند و ان، به‌ری کو خو بشوټ، گاڅا حه‌نظله‌له‌ دهرکه‌فتییبه‌ ئوحدئ ژنکا وی چار ژ مرؤقین خو ل سهر وی کرنه شاهد یا د ناقبه‌را وان دا چیبوی، هنده‌کان پشته‌ی هنگی گوټئ: بوچی ته‌ ئه‌و شاهد گرتن؟ وی گوټ: من د خه‌ونا خو دا دیت هر وه‌کی عه‌سمان څه‌دبوو و حه‌نظله‌له‌ ب ژور دکه‌فت و عه‌سمان لیک ده‌اته‌څه، څیجا من زانی ئه‌و دئ شه‌هید بت و نازڅرته‌څه، و وه‌سا چیبوو خودئ کوره‌ک ژ قی شه‌هیدی دا قی ژنی ناڅی وی کربوو: عه‌بدللاهد.

ب قی ره‌نگی خودایی مه‌زن د هه‌وارا موسلمانان هات، و ئه‌و ب سهرئ یخستن، و شکه‌ستن ئیخسته‌ کوما کافران، و ریزین وان ژبه‌رک برن، و ئه‌و ره‌څین، خودایی مه‌زن د نایه‌ته‌کا سووره‌تا (آل عمران) دا دبیژت: ﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ أَخَذْتُم مِّنْ يَدَيْهِمْ﴾ (آل عمران: ۱۵۲) یه‌عنی: ب راستی خودئ په‌یمانا خو د گه‌ل هه‌وه پیکئینا کو ئه‌و هه‌وه ب سهریخت، ده‌می هه‌وه ب نانه‌هییا وی ئه‌و کوشتین..

به لى پشتي هنگى چ چيپوو؟

خودى ديبزت: ﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُشِلْتُمْ وَتَنْزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا أَرْسَلْنَاكُمْ مَّا نُحِبُّونَ ۚ مِنْكُمْ مَّن يُّرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّن يُّرِيدُ الْآخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَّفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۗ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٣﴾ ﴾ (آل عمران: ۱۵۲-۱۵۳) يه عنى: حهتا ده مئ هوين فاشلبووين، و هوين ژ كرنا شهري لاوازبووين، و هوين د نابقهرا خو دا ژي كجودابووين، و هه وه گوهدارى نه كرى، خودى شكه ستن ئيخسته پريزين هه وه پشتي كو وى ئه و نيشا چاقتين هه وه داي يا هه وه حهز ژئ دكر كو سه ركه فتن بوو، و ئاشكهرا بوو كو هنده ك ژ هه وه دنيا دقيت و هنده كان ئاخره ت.. پاشى خودى بهرئ هه وه ژ وان وهرگيپرا، دا ئه و هه وه ب قئى چه ندئ بجهرينت، و ب راستى خودى هوين عه فووكرن و ئه و ل هه وه بوړى، و خودى خودان قه نجيبه ل سه ر خودان باوهران.

و ئه ف ئايه ته راستييه كا ته حل ل بهر چاقتين سه حايبين دانته، عه بدللاهي كورئ مه سه وودى ديبزت: ((حهتا ئه ف ئايه ته نه هاتيبه خواري من باوهر نه دكر كو هنده ك د نا ف مه دا هه نه حهز ژ دنيايي دكهن))! به لى ئه و رهنكه مرؤفه هه بوون، و هه بوونا وان -پشتي قه ده را خودى- بوو ئه گه را وئ شكه ستن له شكه رى يا ب سه ر سه حايبين دا هاتى، ئه و سه حايبين پيغمه مبرى -سلاف لى بن- سه ركيشيبيا وان دكر، و هه بوونا وان رهنكه مرؤقان ئه و ا حه تا رؤژا ئو خودى يا قه شارتي دقيا بيته ئاشكه راكرن؛ دا دهرمانه ك بو بيته دان.. و ئه قه يه پرياز و مه نه هجئ قورئانئ، راستى دقيت بيته ده سنيشانكرن، ئه گه ر خو ئه و ل بهر هنده ك موسلمانان يا نه خو ش ژى بت، ما نه تشته كئ غه ريبه ئه و مرؤقتين ل گازيبا خودى دهركه فتين و ل بن ئالايبى پيغمه مبرى -سلاف لى بن- كو مبووين، مال و عه يال و ژن ل پاش خو هينلاين و خو ل بهر ترس و برس و نه خو شيبئ گرتين، هيشتا د نا ف وان دا هنده ك كه س هه بن حهز ژ دنيايي بكه ن؟

تشته كئ غه ريبه .. و يا غه ريبتر ئه و بوو قورئانئ ئه ف راستييا په چنى و نخافتى ئاشكه را هليقپرى و بهرچا ف كر، به لى ژ لايه كئ دى قه ئه ف ئاشكه راكرنه يا غه ريب نينه؛ چونكى مه نه هجئ قورئانئ د په روه رده كرنئ دا ببئ ئاشكه رايه: خه له تى و كيم و كاس دقيت ب دورستى بيته بهرچا فكرن؛ دا ب تمامى بيته چاره كرن.

موسلمان ل رۆژا ئوحدوي شكهستن؛ چونكي خهله تي ژ وان ب خو بوو.. ئهو خهله تي چ بوو؟ دقيت بيته دياركرن دا ده زمانه ك بو بيته ديتن، ئه گهر نه.. پا چاوا ئهو خهله تي دي ئيته دورستكرن؟

قورئاني ئه ف چهنده ل سه ر وان تو ماركر، و خهله تيبيا وان ب زه لالي روهن و بهرچا ف كر.

بهردانا گري ژ لايي رهبازان فه:

بهري نوكه مه ديار كرسو كو پيغمه مبهري -سلاف لي بن- پينجي رهبازين زبره ك دانابونه سه ر گري (عهينه بن) ئه وي دكه فته لايي وان يي چه پي، و گوته بو وان: چ ل مهيدانا شهري چي بت، هوين جهي خو بهر نه ده ن. به لي وان ئه ف فهرمانا پيغمه مبهري -سلاف لي بن- ب دورستي ب جه نه ئينا، ده مي ئه و د ناچه را خو دا ب خيلاف چووين پشتي وان ديتي له شكهري كافران شكهست و ژ مهيدانا شهري ره شين، و هنده ك مال ل پشت خو هيلان، بارا پتر ژ وان گوته: شه ر نه ما، و چو مه عنا بو مانا مه ل قي جهي نه ما. و وان گوته ئه مي ري خو عبده للاهي كوري جوبه يري: ئه م دي چين، دا ئه م زي دهسكه فتيبان كوم بكه ين! و هندي ئه مي ري وان و چه ند كه سه كي ن كي م ژ وان گوته: نه چن و جه ين خو بهر نه ده ن، و بي را وان ل فهرمانا پيغمه مبهري -سلاف لي بن- ئينا فه، به لي وان گوهداري نه كر، و جهي خو ل سه ر گري بهردان. و ئه فه بو يا ئايه تي ئيشاره ت دا يي ده مي گوته: ﴿حَتَّىٰ إِذَا فُجِئْتُمْ وَتَنَزَعْتُمْ فِي الْأُمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا أُرْسِلْتُمْ مَّا تُحِبُّونَ مِّنْكُمْ مَّن يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّن يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَمَّا عَلَيْكُمْ ۗ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٦﴾﴾.

گا فا خالدي ديتي وان جهي خو بهردا، وي فهرمان ل هنده ك سوباران كر كو ئه و ل دور گري بزقرن و ژ لايي پشتي فه بينه موسلمانان، هه ر وه سا وي كه سه ك هئارته نك ئه بوو سوفياني دا بيته تي: خو راگرن، و بزقرنه مهيدانا شهري، ئه فه ئه م چووين ل دور موسلمانان بزقرين.. و ئه و چي بوو يا خالدي قياي.

دژواربوونا تهنگا قيبلي ل سه ر موسلمانان:

خالد و هه قالي ن خو ل دور گري زقرين، ئه و كه سيني كي م ژ رهبازان يين كول جهي خو ل سه ر گري مابين نه شيان بهرگرييا هيرشكه ران بكه ن، له و ئه و هه مي هاتنه كوشتن، و

لهشكهرې كافران ژ پشته څه هاتنه موسلمانان، و هەر ل وی ده می ټهو کافرین ژ مهیدانا شهرې رهځین ل دۆر خو زځرین و دست ب شهرې موسلمانان کر، و ب څی چهندي خافله تی ب موسلمانان کفت، و ټهو کفتنه دهراڅه کی تهنگ، و سهر و بهرې وان تیکچوو و ټهو ژیک څه څه تیان، و ئیدی نه ما وان ناگه ژ ټیکدو بمینت، هتا وه لی هات ټهو ب خو ل بهر ټیک بوونه رهشک، و هنگی بابې حوذه یفه یی کورې یه مانی -کو موسلمان بوو- ههر ب دستې موسلمانان ب خهله تی څه هاته کوشتن!

و هژماره کا مهزن یا صه حایبان ل وی ده می شه هید بوون، و ټیک ژ وان هه مزه یی کورې عه بدل موطه لیبی بوو. هه مزه یی ل رۆژا به درې طوعه یمه یی کورې عه دی کوشتبوو، و برازیی طوعه یمه یی جو به یی کورې موطعمی عه بده کی هه به شی هه بوو دگوتتی: وه حشی، رمبازه کی گهله کی سه گغان بوو، بهری شهرې ئو حودې بیته کرن، جو به یی گوتتی: نه گهر تو هه مزه یی پیش مامی من څه بکوژی نه ز دې ته نازاد کم. لهو گاځا بوویه شهر ټهو د گهل لهشكهرې قوره ییشیان ده رکه فت، و نارمانجا وی ب تنې ټهو بوو ټهو هه مزه یی بکوژت، گاځا سهر و بهرې موسلمانان تیکچووی پشته خالد و هه قالین خو ل دۆر گری زځرین، وه حشی ب نک گری څه چوو و خو ل پشت که څره کی څه شارت، و ژ دویر څه زیږه ثانی ل هه مزه یی کر، و گاځا وی ده لبقه یا خو دیتی وی رمه ک د هه مزه یی وهر کر و کوشت، و گاځا وی دیتی هه مزه کفت ټهو ژ مهیدانا شهرې رهځی و ټیکسهر قه ستا مه که هې کر.

ههر وه سا ل وی ده می موضعه یی کورې عومه یی ژی شه هید بوو، و موضعه یی ئالایي موسلمانان د دستې دا بوو، و ټهو ل بهر سنگې پیغه مبهری بوو -سلاڅ لی بن- ټبن قه میئهی ټهو کوشت، و ژ بهر کو موضعه ب ب شکلې خو څه وه کی پیغه مبهری بوو -سلاڅ لی بن- ټبن قه میئهی هزر کر ټهو پیغه مبهره، لهو وی گازی کر: من موحه ممه د کوشت! و ټه ف گوتنه ههر د گاڅی دا د ناڅ موسلمان و کافران دا به لاڅ بوو، تشتی بوویه نه گه را بلنډبوونا مه عنه ویاتین کافران، و شکه ستنا مه عنه ویاتین موسلمانان. هتا ل وی ده می هژماره کا موسلمانان ژ مهیدانا شهرې رهځین و گوتن: ماده م پیغه مبهر هاته کوشتن مه سه له ب دووماهی هات.

و هنده ک موسلمانین دی بی هیڅی بوون و ده ستین وان ژ شهرې سست بوون، لهو وان خو دا لایه کی و روینشتن، نه نه سی کورې نه ضری د بهر هنده ک ژ وان را بۆری و گوت: هوین

بوچی روینشستینه قیتری؟ وان گوت: پیغهمبهري خودی هاته کوشتن! وی گوت: نه گهر موحه ممد هاتبته کوشتن، خودایی موحه ممدی نه هاتیبه کوشتن، رابن ل سهر وی ریکی بمرن یا نهو ل سهر مری، پاشی وی دهستین خو بلند کرن و گوت: یا ره بی نهزی بهریمه ژ وی یا نهقان کری - و ئیشارهت ب نک کافران فه کر- و تول من نه گره ژ بهر وی یا نهقان گوتی - و ئیشارهت ب نک وان موسلمانان فه کر نهوین روینشستین-، پاشی گوته سه عدی کوپی موعادی: نهی سه عد بینا به حه شتی ژ ئو خودی فه یا دئیتته من.. و چوو خو هاقیتته ناف شهری و هیرش دا کافران، و پشتی شهر ب دووماهی هاتی له شی وی هاته دیتن، حه شتی و تشتهک برین لی بوون، و بهس خویشکا وی نهو ب سه ربلیتن وی نیاسی.

د نایه ته کی دا خودایی مهزن به حسی وان سه حابییان دکهت نهوین ژ مهیدانا شهری ره قین یان ژ کرنا شهری سست بووین، و ئاشکهره دکهت کو نهو ل وان بوری، ده می دبیترت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿۵۵﴾﴾.

ل وی ده می پیغهمبهري -سلاف لی بن- و هژماره کا کیم یا سه حابییان (نهه کهس بوون و حهفت ژ وان نه نصاری بوون) ل مهیدانا شهری مانه ل ژیر حیصارا له شکهری کافران، و نهو تووشی تهنگا قیبه کا مهزن بوون، و وان کار بو هندی کر حیصارا کافران بشکینن و خو بگه هیننه موسلمانین دی؛ دا پشتی هنگی ل چاره یه کی بگه ریین بو شی تهنگا قیبا نهو کهفتینی، و ههر ل وی ده می پیغهمبهري -سلاف لی بن- بریندار بوو، ددانه کی وی هاته شکاندن و دیمی وی شهق بوو، و خوین ژ پییی وی هات.. و ل نک سه حابییان نهو بوو کو چو رۆژ وهکی رۆژا ئو خودی نه خو ش ب سهر پیغهمبهري دا -سلاف لی بن- نه هاتبوون، لهو عانیسایین جاره کی گوتی: نهی پیغهمبهري خودی، رۆژهک وهکی رۆژا ئو خودی نه خو ش ب سهر ته دا هاتیبه؟ وی گوت: به لی.. و بو وی به حسی وی رۆژی کر یا نهو چوو به طائفی، و خه لکی وی دین و بی عه قلیتن خو قییرا بهرداین، و بهر تیوه رکرین.

ب دووماهی هاتنا شهری ئو خودی:

پشتی پیغهمبهري -سلاف لی بن- و نهو کوما کیم یا سه حابییان شیاین ریکه کی بو خو د ناف ریزین کافران را فه کهن، و خو بگه هیننه هه قالیتن خو بین دی، و پشتی بو سه حابییین دی دیار بووی کو پیغهمبهري -سلاف لی بن- نه هاتیبه کوشتن، و هیشتا بی شهری دکهت، نهو

هه می کومبوونه سه ریک و به رده و امی دا شه ری خو دژی کافران، و ل دویف فه رمانا پیغه مبهری -سلاف لی بن- وان هیدی هیدی خو ب نک چیا یی ئو خودی ئه کیشا، و ب سهر که فتن، خودی دبیت: ﴿ اِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰ اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِيْ اٰخِرِنَاكُمْ فَأَتَّبِكُمْ غَمًا مِّمَّا لَكُمْلَا تَخَزْنُوْا عَلٰی مَا فَاتِكُمْ وَلَا مَا اَصْبَكُمْ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۳۳﴾ .

دهمی موسلمان ب سهر چیا یی که فتن، ئه و رویشتن و برینین خو دهرمان کرن، سه هلی کورئ سه عدی دبیت: ل رورزا ئو خودی دهمی پیغه مبهری -سلاف لی بن- بریندار بووی، کچا وی فاطمایئ برینین وی ژ خوینی شویشتن، و پاقرژ کرن، و عهلی ئاف لی دکر، و هندی فاطمایئ ئاف لی دکر پتر خوین ژئ دهات، ئینا وی پرته کا حیسیلکی سوت و خولیا وی دانا سهر برینین بایئ خو، هتا خوین هسک بووی، ل وی دهمی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئ: غه زه با خودی ل سهر وی ملله تی زنده بووی بی خوین د رویمی پیغه مبهری وی ئینای.. پاشی بیتنه کی خو گرت و گوئ: یا ره بی تول ملله تی من نه گره، ئه و دنه زانن.

گافا بوویه دهمی نقیتر نیشرو پیغه مبهری -سلاف لی بن- ژ بهر برینین خو نه شیا نقیترئ ژ بییان ئه بکه ت، له و ئه و رویشته خواری و نقیتر ل بهرا صه حابییان کر، و صه حابییان ژ ل دویف وی رویشتنی کر.

نه نجامئ له شکرئ یئ شه رئ:

ئه گهر مرؤف نه نجامی ههر شه رکی ب وی چه ندی هلسه نگینت کانی کیژ لایمی شیایه نارمانجا خو ژ شه ری پیک بینت، مرؤف نه شیت بیت: د شه ری ئو خودی دا کافرین مه که هئ ب دورستی ب سهر که فتنه؛ چونکی ئه و نارمانجا کافران فیای ب قی شه ری بگه هنی، ئه و نه شیان ب تمامی بگه هنی..

گافا شه ری ئو خودی راوه ستیای و پیغه مبهری -سلاف لی بن- و صه حابییین وی ب سهر چیا یی که فتن، مه زنی قوره بشییان ئه بوو سو فیان هاته راستا وان و گازی کر: ئه ری موحه ممد د ناف هه وه دایه؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئ: به رسفا وی نه دن. پاشی ئه بوو سو فیانی گوئ: ئه ری کورئ ئه بوو قوحافه یی د ناف هه وه دایه، و مه خسه دا وی ئه بوو به کر بوو، جاره کا دی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوئ: به رسفا وی نه دن. جارا سییی وی گوئ: ئه ری کورئ خه ططابی د ناف هه وه دایه؟ که سی به رسفا وی نه دا. هنگی وی گوئ: ئه و تیرا مه هه نه.. یه عنی: وی هزر کر ئه ف ههر سییه یین هاتینه کوشتن، هنگی عومه ر

نه شيا خو بگرت، لهو گازی کر: ئەي دوژمنی خودی تو درهوان دکەي، خودی ئەو یین هیلاین یین ته شهرمزار بکهن.

ژ فی گوتنا ئەبوو سوفیانی دئیتە زانین کو ئارمانجا سهره کی یا کافران بهری ههر تشته کی کوشتنا پینغه مبهر بوو -سلاف لی بن-، پشتی وی ئارمانجا وان ئەو بوو ئەو ب سهر باژیری مه دینی دا بگرن، زهلامان بکوژن، و ژنان ئیخسیر بکهن، و دوو ماهیهه کی بو دهوله تا ئیسلامی بدانن، و موسلمانان ئەف ئارمانجا وان باش دزانی، لهو ده می کافران مهیدانا شهری هیلاي، پینغه مبهری -سلاف لی بن- عه لیبی کورئ ئەبوو طالبی د دویف وان هنارت، و گوئی: هه ره بهری خو بدی، ئەگه ره ئەو ل حیشتران دسویار بن، مه عنا ئەو دی چنه مه که هه، و ئەگه ره ئەو ل هه سپان دسویار بن، مه عنا ئەو دی چنه مه دینی، و ئەز ب وی که مه یی نه فسا من د دهستان دا، ئەگه ره ئەو قه ستا مه دینی بکهن، ئەز دی ب دویف وان دا ده رکه فم، و شه ری وان که م.

مه عنا: ئارمانجا دی یا کافران ئەو بوو ئەو مه دینی بستین، و ئەف ئارمانجه ژ ی بو وان ب شه ری ئو خودی قه نه هات؛ چونکی ئەو ل حیشتران سویار بوون و زقرینه مه که هه. ب تنی ئارمانجه کا وان ب جه هات، ئەو ژ ی ئەو بوو وان هژماره کا سه حابییان د فی شهر ی دا کوشتن، و پیچه کی دلین خو ب وی چه ندی هوین کرن، ب تابه تی پشتی وان یاری ب له شین کوشتیان کرین.

به لی دقیت ژ بیر نه کهین کو هژماره کا نه یا کیم ژ قوره یشییان ب خو ژ ی د فی شهر ی دا هاتنه کوشتن، و هنده ک ژ وان ژ مه زن و گرگین وان بوون، وه کی ئوبه یی کورئ خه له فی بو نمونه.. و ناشکه رایه کول رۆژا ئو خودی (۷۰) کهس ژ سه حابییان شه هید بوون، کو چار ژ ی ژ موهاجران بوون، و به رانه ر وان (۲۲) کهس ژ کافران ژ ی هاتنه کوشتن.

ئین عه بباس دبیتژ: ده می ئەبوو سوفیان و کافر ژ ئو خودی قه گه ریاين و گه هشتینه ره وحائی (کو ۷۳ کیلۆمتران یا دویره ژ مه دینی) ئەبوو سوفیانی گوته هه قالین خو: نه هه وه موحه ممه د کوشت، و نه ژن ئیخسیر کرن، نه چو شۆل بوو هه وه کری!

ژ فی گوتنا ئەبوو سوفیانی دئیتە وه رگرتن کو کافران ب خو ژ ی هه ست ب هندی نه دکر کو ئەو د فی شهر ی دا ب سه رکه فت بن؛ چونکی وان باش دزانی کو وان چو ئارمانجین خو ب جه نه ئیانیه.

شهيد دين نوحودي:

وهكي مه گوتي: ل رږڙا نوحودي حفتي صهحابي هاتنه كوشتن، و ده مي پيغمه مبهري -سلاڅ لي بن- و صهحابييان خو ژ مهيدانا شهري فهكيشاي و ب سهر چيائي كهفتين، تهرمين صهحابييان بو ده مهكي كهفتنه دهستي كافران، هنگي ژنين كافران، ب تاييه تي نهوتين ل رږڙا به دري مرؤفتين وان ب دهستين موسلمانان هاتينه كوشتن، دا كو دلين خو هوبن بكهن، هاتن و ياري ب كهلهخين كوشتييان كرن، گوهد و دفنين وان ژئفه كرن، و بو خو كرنه رستك و د ستوي خو دانان، و هندهك ژ وان -وهكي هندئ- سنگ و زكي هندهك كوشتييان كهلاشتن و ميلاكين وان نينانه در و دانه بهرلهقان!^(۱) و نهغه كارهكي كريت و ب شهرم بوو ل بهر كافران، وي ده مي، لهو پشتي شهري نهبوو سوفياني گوته موسلمانان: هندهك كار يين چيويون ب دلي مه نهبون بهلي ژنكان نهو يين كرين!

ده مي كافران خو ژ مهيدانا شهري فهكيشاي و زفربنه مهكههي، پيغمه مبهري -سلاڅ لي بن- و ههقالين خو هاتنه جهي شهري؛ دا جهنازه يين شهيدان كوم بكهن و فهشيرن، و گاڤا وان نهو ديتي يا كافران د گهل كهلهخان كري، نهو گهلهك عيجز بوون، و پيغمه مبهري -سلاڅ لي بن- گوت: بو من ل همزه ي بگهريين، پشتي جهنازي همزه ي ژي هاتييه ديتن پيغمه مبهري -سلاڅ لي بن- هاته هنداف، ديمه نهكي زنده دلئيش بوو بو وي، چاڅين وي تزي روڼدك بوون، و ب دلهكي پر كوڤان فه گوت: نهگه ژ بهر هندئ نهبا كو صهفييا دي عيجز بت، و خهلك دي چاڅ ل من كهت من نهو نهدهڅه شارت.. پاشي وي سويند خوار چي گاڤا نهو جارهكي شيا قوره شيبان دي كهلهخين سيمه ژ وان وهكي همزه ي لي كهت، نينا نايهت هاته خواري: ﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿۱۲۶﴾ (النحل: ۱۲۶) يه عني: نهگه ههوه فيا تولي ژ وي بستين ي ته عدايي ل ههوه كري، هوين ژ وي زنده تر نهكهن يا وي د گهل ههوه كري، و نهگه هوين صهبري بكيشن نهو بو سهركهفتنا د دنيايي دا و بو خيرا مهزنا ل ناخره تي بو ههوه چيتره^(۲).

(۱) ابن نيسحاق في خبهري فهدگوهيت، و زانايين هديسي دبترن: نهو خبهركي (ضه عيفه).

(۲) نهف خبهره زي ي مورسه له، و نهف نايه ته -وهكي ابن كهشير دبترن- ل مهكههي هاتبو خواري، بهري

ل وی دهمی پيغهمبهري و هندهک صهحابی ل هنداث جهنازي حهمزهی، زوبهري دبیرت: مه دیت صهفيا -دهیکا من- ژ دوير څه يا ب نک مهڅه دئیت، پيغهمبهري گوتته من: ههړه بهراهیي نههیله بیت. ههر وهکی پيغهمبهري نهڅیا نهو بیت و برایي خو ب څی رهنگی بیئت. گوت: نهز چوممه بهراهیي دا نههیلم بیت، ئینا وئ پالهک ب من رادا نهز پاشدا برم، من گوتی: پيغهمبهري یی گوتییه من نههیله بیت. ئینا نهو د جه د راوهستیا و گوت: من زانییه وان چ ل برایي من کرییه، نهوا ب سهري برایي من هاتی تشتهکی گهلهکی کیمه د رپکا خودی دا بیته سهري مروڅی. دهمی پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوھ ل دهنگی وئ بووی، گوت: رپکی بدهنی!

پاشی پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- فرمان دا جهنازه بیین شهیدان بیینه کومکرن و ههر ل وی جهی بیینه څشارتن یی نهو لی شهیدبووین، و گاڅا وی زانی هندهکان جهنازه بیین خو بیین رکرین دا بهنه مه دینی څه شیرن، وی فرمان دا نهو بیینه زفراندن، و ل ئوحدی بیینه څشارتن، و وی ههر دو دو یان دو سی د ئیک قهبری دا څشارتن. و پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- دوعا بو وان کرن و گوت ل رۆژا قیامه تی نهز دی بمه شاهد بو څان. و ژ بهر کو گهلهک جارن پشتی هنگی ژی وی سهردهانا زیاره تین وان دکر، سهردهانا زیاره تین څان شهیدان بو وی کهسی دچته مه دینی ژ سوننه تی دئیتته هژمارتن.

پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- شهیدین ئوحدی څشارتن بیی کو وان بشوت یان نڅیرئ ل سهر بکهت. و زانیی ناقدار ئین حه جهر دبیرت: هندهک دبیرن: پشتی څشارتنا څان شهیدان ب رۆژهکی پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- نڅیر ل سهر وان کر.

غزایا (حمراء الأسد):

شهری ئوحدی -وهکی بوری د گهل مه- ل سپیده یا ئینیی (۱۵) هه یقا شه ووالی چیبوو، و پشتی شهر ب دووماهی هاتی وئ رۆژی و شفا دی ژی پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- د گهل صهحابیین خو ما ل ئوحدی، و ل رۆژا ئیکشه نبی (۱۶) هه یڅی نهو زفرینه مه دینی، و خه بهرک گه هشته پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- کو قوره یسی په شیمان بوینه کو وان قهستا مه که هی کری بیی کو سهرکه فتنه کا بهرچاڅ ب دهست خو ئینا بت، هنگی پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- د ناڅ صهحابییان دا راگه هاند کو نهو دی ب دویڅ قوره یسییان دا چت، و نه گهر

مهسه لى خواست نهو دئ شهري وان كهت، و وي فهريمان دا كو ژ بلى وان بين دوهي چويينه
 ئو خودي بو كرنا شهري بلا كهس د گهل وان دهرنه كهفت، صه حابي د گهل وان برينين كهفتينه
 لهشي د بهرسقا وي دهر كهفتن، و ب لايي باشورئ مه ديني فه چون، هژماران وان نيزيكي
 (۵۴۰) كهسان بوون، و هژمارا كافران (۲۹۷۰) كهس بوون.

د قئ غه زايي ژي دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- عه بدللاهئ كوري ئوم مه كتومي
 ل جهي خو هيلال مه ديني، و نهو د گهل موسلمانان نيزيكي (۲۰) كيلومتران چون هتا
 كه هشتينه وي جهي ديترنئ: (حمراء الاسد)، و ل ويري وان خه بهر كه بو نه بوو سوفيانى
 هنارت كو نه م يئ ل فلان جهي و نه گهر هوين راست ديترن وهرن داخ و ژيكي صافي بكهين،
 و هنگي نه بوو سوفيانى -بو ترساندن موسلمانان- خه بهر كه هنارت كو نه م د گهل پشته قانين
 خو دئ ئيين و هنگي نه م دئ زقيرن هتا كه كي ژ موسلمانان نه هيلين، گاڤا نه ف كهفه
 كه هشتيه موسلمانان نهو قهت نه ترسيان، و سست نه بوون، بهلكي وان گوت: خودي تيرا
 مه هيه، و نهو باشترين وه كيله، و هنگي نه ف ئايه ته هاتنه خوارئ: ﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ
 وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿۷۳﴾ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ
 النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿۷۴﴾﴾ (آل عمران:
 ۱۷۲-۱۷۳).

سئ رورژان موسلمان مانه ل وي جهي ل هيشيا كافران، بهلي وان د خورا نه ديت كو
 بزقيرن و شهري موسلمانان بكهين، بهلكي وان لهز ل چونا خو كر و زقيرنه مه كه هي.. پشتي
 سئ رورژان پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل صه حابييتن خو زقري مه ديني.

چهند دهرسهك ژ رورژا ئو خودي:

ل رورژا ئو خودي موسلمانان سهر كه فتنه كا مه زن ب دهست خو فه ئينا.. و بهلكي گه لهك
 كهس ژ قئ گوتنا مه عه جيگر تي بين و بيترن: نه فه چ گوتنه؟! يا نه م دزائين د قئ شهري دا
 موسلمان شكهست بوون، قيجا چاوا هوين ديترن: وان سهر كه فتنه كا مه زن ب دهست خو فه
 ئينا بوو؟

د بهرسقئ دا دئ بيترن: ئايه تين سووره تا (آل عمران) نهو ين به حسي شهري ئو خودي
 دكهين، ههر وهسا ريوايه تين ديروكي ژي، بو مه فه دگيرن كول دهسپيكا رورژا ئو خودي

لہشکھری ئیسلامی ب سہرکہفت، پاشی شکہست، بہلی سہرہاتی ل قیڑی رانہوہستا؛ چونکی پشتی قی شکہستنا لہشکھری یا تہحل، سہرکہفتنہکا مہزنترب دەست موسلمانان قہ ہات، و بہلکی ہوبن بیژن: چاوا؟

چونکی گیانی موسلمانان ہاتہ ہلسہنگاندن، و ریژا وان ژی ہاتہ قہوژارتن، باوہریبا راست و دورست ئاشکھرابوو، ہەر وەسا باوہریبا ب دەقی و سہر قہ سہر قہ ژی ئاشکھرابوو، ل فرہیبی ہەر کہسک دشیب ب نا قی ئیسلام و باوہریبی باخفت، بہلی یی زیرہک ئەوہ یی بشیبت ل تہنگا قییبی خو ږاگرت و لیقہ نہبت.. ل رۆژا ئوحدوی بہایی گوہداریبا پیغمبرؐ مہری -سلاف لی بن- بو خودان باوہران دیاروو، و وان باش زانی کو ہندی نہگوہداریبا فەرمانا پیغمبرؐ مہریبہ -سلاف لی بن- ئەگہرا سہرہکیبہ بو ہلوہشیانا ہەر سہرکہفتنہکا ہہبت، و پتر بو وان ئاشکھرا بوو کو مرو قی موسلمان د قیت د ہەر پیگاقہکا خو دا یا ئەو د ژینا خو دا دہا قیت پیقہیبہ ل دویش راستہریبا خودی بچت، و ب راستی ئەف چہندہ مہزنترب سہرکہفتن بوو دلین موسلمانان ب دەست خو قہ ئینای ل رۆژا ئوحدوی.

سہرکہفتنا د مہیدانا شہری دا -ل نک موسلمان- چو بہایی خو نینہ ئەگہر ئەو یا ئا قاری نہبت ل سہر بناخہیی مہنہجی خودی، ئەگہر لہشکھری پی ل دلچوونین خو یین ئەرزان نہدانت یی سہرکہفتی نابت ئەگہر خو ئەو بشیتہ نہیاری خو ژی، و چہپہری وی ب سہر بک دا بینتہ خواری ژی، لہشکھری ئیسلامی د شہری ئوحدوی دا ب سہرکہفت؛ چونکی ئەو ل دووماہیبی شیا خو ژ دلچوونین نرم و بیہا و پەرتالی بیخیری دنیا یی رزگار بکەت، ہەر چہندہ ژ لایئ لہشکھری قہ برینہکا نہ یا بچوبک د لہشی وی دا ہہودابوو ژی.

ہەر کہس ب ہوبریبی بہری خو بدہتہ سوورہتا (آل عمران) دئ بینت خودایی مہزن ہژمارہکا دہرسین گرنگ ژ قی سہرہاتییبی و ہردگرت و ددانتہ بہرچا قین موسلمانان دا ئەو مفایی بو خو ژ و ہرگرن. خودایی مہزن د قیا جقاتا موسلمانان ئەوا ژ نوی ہاتیبہ نژاندن ب سہر بۆر و سہرہاتی پەرودہدہ بکەت، پشتی موسلمان د شہری بہدری دا ب سہرکہفتین، گہلہک کہس د ناٹ موسلمانان دا ہہبوون ہزر دکر ہەر جارہکا شہرہکی دی د نا قہہرا وان و کافران دا چئ بیت، ئەو دئ ب سہرکہفتن، ئەو د چاوا بن د چاوا نہبن!

بوچی؟

چونکی نهو موسلمانن و پیغمبهر سهرۆکی وانه، و بی د ناه وان دا.

بهلی ل رۆژا ئو خودی خودایی مهزن بو وان بهرچاڤ کر کو نهف هزره یا د جهی خو دا نینه، سهرکهفتن نه ب تنی ب لهشکهری و سهرۆکی و چهکی فه یا گرتدایه، نه.. تشته کن دی ههیه گهلهک جارن مرۆڤ ژ ببرا خو دبهت، نهو ژی نهوه یا د قی نایهتی دا هاتی: ﴿ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ ۗ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴾ (آل عمران: ۱۲۶) د قی نایهتی و بین بهری وی دا خودایی مهزن دقیت خودان باوهران وه تی بگهینت کو سهرکهفتنا وان ل رۆژا بهدری نه ژ بهر زیرهکییا وان بوو، و شکهستنا وان ل رۆژا ئو خودی نه ژ بهر نهزیرهکییا وان بوو، نه.. بهلکی نهو ژ بهر هندی بوو چونکی وان ل بهدری تهقویا خودی کر و سهبر ل سهر فرمانا خودی و پیغمبهری وی کر، قیجا خودی هاریکارییا وان کر و نهو ب سهرنیخستن، و ل رۆژا ئو خودی هندهک ژ وان سهبر ل سهر فرمانا خودی و پیغمبهری نهکر، دهمی وان دلێ خو بریهه مالی دنیا، و فرمانا سهرلهشکهری خو شکاندی، ئینا خودی نهو سهرکهفتنا وان ل دهسپیکتی دیتی دهرنشیف کر، و شکهستن کره بارا وان، و برینهکا مهزن نیخسته لهشی وان.. مهعنا: سهرکهفتن و شکهستن ههردو ژ خودینه، ههر چهنده نهو ب کریارین مرۆقی فه دگریداینه ژی.

پشتی بنهجهکرنا فی بناخهیی عهقائیدی، سووردهتا (آل عمران) هندهک حیکمهتین دی بین شکهستنا رۆژا ئو خودی بو مه دیار دکهت، دهمی دبیرت: ﴿ إِنْ يَمَسُّكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ ۗ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴾ ﴿ ۱۳۷ ﴾ وَيُمَجِّصُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَمَحَقُ الْكٰفِرِينَ ﴿ ۱۳۸ ﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصّٰلِحِينَ ﴿ ۱۳۹ ﴾ (آل عمران: ۱۴۰-۱۴۲) خودی دشیا وی سهرکهفتنی ب ساناهی بیارتیت یا وی ل دهسپینکا رۆژا ئو خودی دایه پیغمبهری -سلاف لی بن- و ههقالین وی، بیی نهو زهحهتهکا مهزن بینن، بهلی مهسهله سهرکهفتنا لهشکهری نهبوو، خودی دقیا جیلهکی وهسا پهروهده بکهت یی خوژاگر بت؛ دا بشیت پشتی هنگی رۆناهیا دینی وی ل عهردی بهلاف بکهت.

جیهادا د ریکا خودی دا بینفرههی پی دقیت، و بینفرههییا ژ ههمیی مهزتر نهوه مرۆڤ سهبر ل سهر فرمانا خودی و پیغمبهری بکهت، ههتا نهو بشیت دینی خو ژ ههر

وهربادانه کي بپاريتز دقيت ؤو يي بينفرهه بت، ريکا سهرکهفتنا د دنيايي دا، و چوونا بهحشتي ل ناخرهتي ب گول و نيگرگان يا رهشاندی نينه، نه.. ؤو ريکهکا تزي خواه و خوبن و روئدکه. خودايي مهزن دببثت: ؤوا ل روژا ؤوحدی هاتيبه سهری هوه بو هندی بوويه:

- دا خودان باوهر ژ منافق و دوروييان جودا ببن، چونكي ههر ئاتافهكا ب سهر موسلمانان دا بيت پهرده ژ سهر رويي درهويني هندهك منافقان دئبته راكرن ﴿وَلْيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾.

- و ژ بلي قني قافارتنا ژ سهر شه ؤوا د ناقبهرا خودان باوهر و منافقان دا پهيدا دبت، (تمحيص) زي دكهفته پريزا خودان باوهران ﴿وَلْيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ و تمحيص كاردهكه د ناقخوييا مروفي دا پهيدا دبت، تمحيص كهشفكرنا دلانه، گهلهك جاران مروث راستيبيا دلي خو ژ بپر دكهت و ب دورستي ب سهر هل نابت، كهنگي ؤو ب دورستي دي خو نياست؟ دهمي ؤو دكهفته دهراشهكي تنگ.

- و ژ بلي قني زي خودي دببثت: ﴿وَيَمْحَقَ الْكٰفِرِيْنَ﴾ يهعني: ؤوا ل روژا ؤوحدی چيبوي بو هندی بو ودا كافر بينه شكاندن، و بهلكي ؤف (تهعبيره) بو هندهك كهسن يا غريب بت: موسلمان ل ؤوحدی شكهستن دا كافر بينه ژ بنبرن، ؤفه چيبه؟

دقيت ؤم باش بزانبين كو ههر جارهكا حهقيبي خو ل سهر پيبين خو گرت و شيا بهرگريا نهحهقيبي بكهت، ؤفه ب خو شكهستنهكا ئاشكهرايه بو نهحهقيبي، ببني ؤم بهري خو بدهيني كاني كي ژ لايي لهشكهری شه د وي ههفركيبي دا ب سهركهفت، ب تني راوهستانا موسلمانان بهرانبهر كافران ل ؤوحدی سهركهفتن بوو بو باوهريبی؛ چونكي هههبونا هندهك كهسان -بلا خودان هيزهكا مهزن نهبن زي- بهرانبهر نهحهان، هندی دگههينت كو ؤف نهحقه بهر ب هلوهشيانی شه دچن. پشتي هنگي ژ بپر نهكهن پيغمبهه -سلاخ لي بن- ب وي لهشكهری شه يي ل ؤوحدی ئاماده بووي، قهستا دهقرا (حمراء الأسد) اي كر و سي روژان ما ل هيقييا لهشكهری قورهيشيان كو ؤو بزقرنه شهري، بهلي ؤو نهزقرين و ب لهز و بهز چوونه مهكههي، ؤفه چ مهعنايي دگههينت؟

- هر ولسا دهمي خودايي مهزن به حسي حيكه تين روژا نوحودي دكس، دبئرت: ﴿وَتَّخِذْ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ﴾ په عني: نهو بو هندی بوو دا خودي هندك كهسان ژ ناف ههوه بو خو هلبئرت، و پيكا شههيدبونې بده تي، و ناشكه رايه كو شههيدبون - وه كي پيغمبه را تبيي - نه ب زيره كييا مروفي ب دهست مروفي فه دبئت، بهلكي نهو هلبئرتنه كه ژ لايي خودي فه بو وي كه سي يي وي دقئت.

ل مهدينې پشني شهرې نوحودي:

پشني لهشكري نيسلامي يي تزي برين زقريبه مهدينې، جوهييان د گهل براييڼ خو ژ منافقان دهست ب بهلاقرنا گوت گوتكان كر، مهخسه دا وان نهو بوو دودليبي بو خودان باوهران چي بكن و وان ولسا تي بگههينن كو موسلمان ب كيتر نايين، و نهوي وان ب ريقه زي دبهت (كو پيغمبه ره سلاف لي بن) ب كيتر ناييت خلكي ب ريقه بيهت. جار زي وان ب ياري فه دگوتن: نهگهر مه زانيبا شهر دي ئيته كرن نه ل نيقا ري نه دزقربن؛ نه دا مينين و شهري كهين دا هوين نهشكه ستبان، جار زي وان دگوت: نهگهر ههوه ب سهري روژي گوهي خو دابا مه، و هوين زي د گهل مه زقريبانه مالا خو نهو ب سهري ههوه نهدهات يا ب سهري ههوه هاتي.. و د سووره تا (آل عمران) دا خودايي مهزن وان گوتنان فه دگيرت يين منافق و جوهييان د ناف موسلمانان دا بهلاف دكرن، و بهرسقا وان ددهت.

سهرهاتيينن سالا چاري مشه ختي

ئهو دربي لهشكهرى يي ل روژا ئوحدوي ب موسلمانان كهفتى بو ئهگهرا هندوي كو دوژمنتين ئيسلامى ل ناخويا مهدينى و ل دهور و بهران ژى سهري خو هلدن، و دلي خو بيهنه ژ بنبرنا دهوله تا ئيسلامى يا نوي پهبابووي، چونكي همى هزرا وان ئهو بوو كو ئهف برينا كهفتييه لهشي موسلمانان دي بته ئهگهرا نه مانا وان، ژ بهر هندوي ل وان پينج شهش هه يقين پشتي شهري ئوحدوي هژماره كا بزاڤ و هاتن و چوونان ژ لايى منافق و جوهي و كافران پهبابوون، بو هندوي دا ئهو هه بوونا موسلمانان ژ مهيداني پاكهن. بهلي ئهف همى كار و بزايقن وان ژ لايى موسلمانان شه هاتنه ژ ناڤرن، وهكي دي ژ هندهك سهرهاتيينن سالا چاري مشه ختي بو مه ئاشكهره بت.

سهرىيا ئهبوو سهله مه يي بو دهقهره ئهسه دييان:

ئويجاخا بهنوو سهدي كوروي خوزهيمه ي، ئيك ژ وان ئويجاخين عه ره ب بوو، يين ل باكووروي روژهه لاتا مهدينى دزيان، و ل وي ده مي ئه م به حس ژى دكهين كو سالا چاري مشه ختي بوو، ئهف ئويجاخا عه ره بان هيشتا نه هاتبوو د ئيسلامى دا، پشتي شهري ئوحدوي ئهوي ل هه يقا دهه ي ژ سالا سيبي مشه ختي رويداي، و ژ بهر وي شكه ستنا لهشكهرى يا ب سهر موسلمانان دا هاتي، ئهسه دييان هزر كر موسلمان يين لاوازووين لهو د شيانا وان دا هه يه ئهو هيرشه كي بدهنه سهر مهدينى و موسلمانان ئيكجار نه هيلن، و بو ب جهئينا ئي ئارمانجى وان دان و ستاندين كرن دا كو هيزين خو كوم بكه نه سه ريك، و ئهف سوچه تا وان گه هشته پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مهدينى، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- پريار دا كو ب لهز سه رييه كا لهشكهرى ئاماده بكهت ژ سه د و پينجى زه لامان، ب سه روكتايا سه حايبى خو ئه بوو سه له مه يي مه خزوومى، دا ئهو بچن ب سهر دهقهره ئهسه دييان دا بگرن بهري كو ئهو هيزين خو بو كرنا شهري موسلمان ليكدهن. و ئهو بوو ل هه يقا ئيكى ژ سالا چاري ئهو سه رييه ژ مهدينى ده ركه فت و بهر ب دهقهره ئهسه دييان شه چوو.

نهبو سله مه، ژ وان که سان بوو یین مشه ختووینه حبه شه، پاشی مه شه ختووینه مه دینې ژې، و نهو ل پوژا نوحودې بریندار بوو بوو، و هه یقه کې پستی هنگی وی برینا خو درمان دکر هتا رابویه شه، پیغمبره -سلاف لی بن- نهو کره نه میری قی سهریبی، و نهو د گهل هه قالین خو چوو هتا گهشتیه وی جهی دبیژنی: (قه طه ن) کول نیقا ده قه را نه سه دیان بوو، و ژ بهر کو هاتنا وان یا ب خافله تی شه بوو، نهو بو نه سه دیان بوو جهی حبه تیبوونې، ب تاییه تی چونکی وان هزر دکر موسلمانان ئیدی چو هیز نه مایه، گاڤا وان دینی له شکرې موسلمانان ب سهر وان دا گرتی، نهو تهره بهرا بوون، و ههر زوی ره قین، و وان د خو را نه دیت بهرانبهر موسلمانان راوهستن.

پستی پتر ژ دهه پوژان ژ ده رکه فتنا خو، نهبو سله مه د گهل هه قالین خو زقرې مه دینې پستی هژماره کا مه زن یا ده سکه فتیان د گهل هندک ئیخسیران ب ده سکه فتین، و پستی زقرینې برینا نهبو سله مبی جارها کا دی لی هه ودا، و پستی چار پینج هه یقه کان نهو ب وی برینا خو مر.

سهریا شهیدان:

نهف سهریه -وهکی ئیمامی بوخاری شه دگوهیت- ژ دهه صه حابیان پیک هاتبوو، و مه زنی وان عاصمی کورې ثابتی بوو، و ئبن ئیسحاق د سیره تی دا دبیژت: نهو ژ شهش که سان پیک دهاتن و مه زنی وان مه رته دئ غه نه وی بوو، و د نه گهرا هنارتنا قی سهریبی ژې دا بوخاری و ئبن ئیسحاق ژیکجودا بووینه، بوخاری دبیژت: پیغمبره -سلاف لی بن- نهو هنارتبوون دا نهو هندک زانینان ل دور دور منی کوم بکن، و ئبن ئیسحاق دبیژت: ئوبجاخا هوذه لیلیان قیا تولا زه لامه کی خو ژ موسلمانان بستین، پستی وان نهو کوشتی، لهو فیلهک ب کارئینا، نهو چوونه نک ئوبجاخا (عه ضل و قارره) و گوتنی: نهم دئ هندک مالی دهینه هه وه، هوبن هه رنه مه دینې و بیژنه موحه ممه دی: نهم یین موسلمان بووین، قیجا هندک صه حابیین خو به نیره نک مه دا نهو قورئانی نیشا مه بدن و مه فیتری دینی بکن. نهو ب گوتنا هوذه لیلیان رازی بوون و نهو کر یا وان ژئی خواستی، و ده می نهو هاتینه مه دینې پیغمبره -سلاف لی بن- شهش صه حابیین خو ژ وان یین قورئانخوبن و زانا ب دینی د گهل وان هنارتن، و ده می نهو گهشتیه سهر ئافه کی ل وی جهی دبیژنی: (الرحیم) کو دکه فته د ناقبه را مه که هی و عه سه فانی دا، وان خیانه تا خو ئاشکه راکر و قیا وان صه حابیین

بگرن. هنگي وان صهحابييان خو ب دهست وان شه بهرنه دا، و ب سهر گره كي كهفتن ل نيتزيكي ويري بوو و كاري شهري كرن.

كافران گوتې: نه گهر هوبن خو ب دهست مه شه بهر دهن نم دي بهختي خو ددینه هه وه، سي صهحابييان ژ وان، يان هفتان -ل دويش گوتنه كي- قه بويل نه كر و خو ب دهست وان شه بهرنه دا، و شهركر هه تا هاتينه كوشتن، و سي ژ وان قه بويل كر خو ب دهست شه بهر دهن، نهو ژي نه شه بوون: عه بدللاهي كورې طارقي و خويه يي كورې عه دي و زهيدې كورې ده تنه ي، گاڤا كافر گه شستينه وان ثيا وان زنجير بكهن، هنگي عه بدللاهي گوت: نه شه ده سپيكا غه درتیه، لهو وي خو ژ دهست وان ئينا دهر و دهست دا شيري خو و شهركر هه تا هاتيهه كوشتن، و هه ردو هه قالين وي ب ئيخسيري ئينان، و پشتي هنگي نهو برنه مه كه هي و فروتنه قوره شسيان، هندي زهيد بوو صه فوانې كورې نومه ييه ي كړي دا پيش بابې خو شه بكوژت نهو ي ل به درې ب دهستين موسلمانان هاتيهه كوشتن، و خويه ب ژ لايي مالباتا حارثي كورې عامري شه هاته كړين؛ دا نهو وي پيش حارثي شه بكوژن، نهو ي ل رورژا به درې ب دهستي خويه يي هاتيهه كوشتن.

دهمې قوره شسيان ثياي وان هه ردو صهحابييان بكوژن، وان نهو ژ هه ره ما مه كه هي ده ريخستن و برنه جهه كي ديترني: (التنعيم)، و خه لك ل دور كومكرن دا بهري خو بدهني دهمې نهو وان دكوژن، بهري نهو وان بكوژن نهبوو سوفيانې خو گه هانده زهيدې:

- نهز ته ب خودي ددهمه سويندي بيژه من، تو ههز دكه ي قې گاڤي موحه ممه د ل جهې ته با و تول مالا خو باي د ناڅ عه يالي خو دا؟

زهيدې گوت:

- نهز ب خودي كه مه من پي خوش نينه ستريهك بچنه د پيبي موحه ممه دي را و نهو ل وي جهې بت يي نوكه نهو لي، ل شوينا نهز ل مالا خو بم د ناڅ عه يالي خو دا.

هنگي نهبوو سوفيانې ب حيهه تي شه گوت: من نهديتبه ئيك هند هه ژ ئيكي بكهت وهكي هه قالين موحه ممه دي هه ژ موحه ممه دي دكهن!^(۱)

(۱) ئبن ئيسحاق قې چهندي د سيره تي دا شه دگو هيزت، به لي نهو وهكي زانايين هه ديسي ديترن: ربويه ته كا

(موعضله) يه عني: نهو يا (صه حيج) نينه.

پاشی وان زهید کوشت، و گاڤا وان خوبه یب ئینای دا بکوژن، وی گوته وان: نه گهر هوین دهلیڤه یی بدنه من نه ز دی دو رکاعه تین نڅیژی که م. وان گوته: بلا. خوبه یی دو رکاعه تین سفک کرن، و دهمی ژ نڅیژی خلاصوبوی ل وان زڅری و گوته: نه گهر نه ژ بهر هندئ با هوین دی هزر کهن نه ز مرنئ دترسم نه ز دا نڅیژا خو درپژتر لی که م. پاشی وی دهستی خو ب کافران څه درپژ کر و نفرینه ک کر و گوته: ((اللهم احصهم عددا، واقتلهم بددا، و لا تغادر منهم احدا)) یه عنی: نهی خودا تو وان ئیک ئیکه بهر میره، و هه مییان بکوژه و ئیکی ژئ نه هیله.

و دبیزن: دهمی وی دهستی خو ب نک کافران څه درپژکری نه بوو سوفیانی تی ئینادهر کو نهو دی نفرینه کی ل وان کهت لهو وی خو ژ ناڅ هه قالین خو څه دهر کر و خو ته نشت و ته نشت هاڅیته ناڅی! و هیشتا سال نه زڅرییه سالی ئیک ژ وان مردڅان نه ما ساخ یین خوبه یی ئیشارهت دایی، نه بوو سوفیان تی نه بت!

پشتی هنگی دهمی وان خوبه یب ب سهر وی دهپی ئیخستی یی دا وی ل سهر کوژن، وی شعره ک گوته تیدا هاتبوو:

فلسْتُ اَبالي حِينَ اُقْتَلُ مسلماً	علی ای شقِ کان فی الله مصرعی
و ذلك فی ذاتِ الإلهِ وإن یَشأ	یُبَارِكُ علی أوصالِ شلوٍ مُزَع
فَلَسْتُ بِمُبَدِّ للعدوِ نَحْشُعا	ولا جزعاً إني إلى الله مرجعی

پاشی وان خوبه یب ژئ کوشت.

نه څ پرویدانه نهوا د هنده ک ژیدهران دا ب غهزایا رجیعی دئیه ناڅکرن، ژ بهر ناڅی وی ناڅی یا هنده ک ژ څان سه حایبیان ل نک هاتینه کوشتن و هنده ک ژئ هاتینه گرتن، ل هه یڅا سه فهرئ کو هه یڅا دوییه چیبووبوو. و موسلمانان و پیغمه مبر ژئ -سلاف لی بن- گه له ک ب څی پرویدانئ ئیشان، ژ بهر وی غدر و خیانه تا تیدا، هه تا پیکه کی ناڅی ئویجاڅا (عهضه ل و قاره) پشتی هنگی ل نک موسلمانان وه کی ئیشان بو خیانه تی هاته دانان، وه کی دی ژ سهرهاتییا غهزایا خنده کی (غزوة الأحزاب) بو مه ئاشکه را بت.

سهریيا (بئر معونه):

هەر ل وئ هه‌یفا خویهب و هه‌قالین وئ ب خیانهت هاتینه کوشتن و گرتن، و بهری به‌حسێ کوشتنا وان بگه‌هته موسلمانان، هنده‌ک که‌سین دی ژ لایێ نه‌جدی ڤه، ژ ئویجاخا عامرییان، هاتنه نک پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- و گوتنی مه‌ دڤیت تو هنده‌ک هه‌قالین خۆ به‌نییرییه وه‌لاتی مه‌ دا دینی نیشا خه‌لکی بدهن، و قورئانی بۆ وان بخوینن، پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گۆته وان: ئەز ژ خه‌لکی نه‌جدی دترسم ل سه‌ر هه‌قالین خۆ.. هنگی مه‌زنه‌کی عامرییان ئەوی دگوتنی: (ئه‌بوو به‌راء) گۆت: ئەو یی ل سه‌ر به‌ختی من، تو نه‌ترسه. و ده‌می وی ئەف گۆته گۆتی، پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- حه‌فتی ژ هه‌قالین خۆ ب ئەمیراتییا موندری کورێ عه‌مری ساعدی ب لایێ رۆژه‌لاتی ڤه‌ هه‌نارته ده‌ڤه‌را نه‌جدی، و ده‌می ئەو گه‌هشتینه جه‌ه‌کی دبیژنی: (بئر معونه)، عامری کورێ طوفه‌یلی برازایی ئەبوو به‌رائی هنده‌ک چه‌کدار ژ ئویجاخا (سوله‌یمییان) ئینان و هێرش دا سه‌ر وان سه‌حابییان، و ئەو کوشتن.

پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- و موسلمانان ب ڤی چهندي ژي گه‌له‌ک نه‌خۆش بوو، و هنگی بوو ده‌می پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- هه‌یڤه‌کی قونووت د هه‌ر پینج نڤیژین فه‌رز دا دخواند، و تیدا نفرین ل وان بابکین سوله‌یمییان کر یین پشکداری د وئ خیانه‌تی دا کری.

و ئەف سه‌ره‌اتییه د گه‌ل سه‌ره‌اتییا سه‌رییا ره‌جیعی، ئەوا بۆری د گه‌ل مه‌، هندس دگه‌هینت کو پشتی شه‌ری ئوحووی هنده‌ک ئویجاخین موشرکین عه‌ره‌بان ل ده‌ور و به‌رین مه‌دینی ڤه‌به‌ بوون، و هزرکرن کو موسلمانان چو هێز نه‌ماینه، له‌و وان ده‌ست ب ڤی ره‌نگی خیانه‌تی کر.

ده‌ریخستنا جو‌هییین به‌نوو نه‌ضیر ژ مه‌دینا:

د هنده‌ک ژێده‌ران دا هاتییه کو دیرۆکا ڤی رویدانی پشتی شه‌ری به‌دری بوو ب شه‌ش هه‌یقان، به‌لی یا دورست ئەوه ئەو رویدانا پشتی به‌دری چیسوی غه‌زایا جو‌هییین (به‌نوو ڤه‌ینوقاع) بوو، وه‌کی بۆری د گه‌ل مه‌، و ئەو غه‌زایا پشتی شه‌ری ئوحووی ب پینج شه‌ش هه‌یقان چیسوی غه‌زایا جو‌هییین (به‌نوو نه‌ضیریان) بوو.

د سهراهاتيبين سالا سيبي مشهختي دا دهمي مه بهحسي کوشتنا (کهعبي کورئ نهشرفي جوهي) کري، نهوي ل تاخي بهنوو نهضيرييان دژيا، مه ناشکرا کريو کو دهمي خيانهت ژ کهعبي چيپووي و پيغهمبهري حوکم ب کوشتنا وي داي، ل شوبنا جوهيپين بهنوو نهضيري کهعبي ژ خيانهتي بدنه پاش، وان خو ل سهر حوکمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهرازي کر، و هر چنده نهغه رهنهگي پشتهفانيبي بوو ژ وان بو خيانهتا کهعبي و پيتلیدانا وي بو وي پيمانان وان د گهل موسلمانان گريدای، بهلي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ب خيانهت و گونهها کهعبي نهگرتن، و چو جزا نهदानه وان، پشتي کوشتنا کهعبي و حهتا شهري نوحودي جوهيپين مهديني ب گشتي و نويجاخا بهنوو نهضيرييان ب تايپهتي د ترس و کهبرگرتنهکا مهزن دا دژيان، بهلي پشتي شهري نوحودي نهوي حهفتي صهحابي تيدا هاتينه کوشتن، و پشتي سهراهاتيبيا (الرجيع و بئر معونه) نهوين نيزيکي حهشتي صهحابييان تيدا هاتينه کوشتن، کهيفهکا مهزن بو جوهييان چيپووي ژ لايهکي فه، و ژ لايهکي دي فه وان ترسا خو هاقيت و بستهبوون، و هزرکر موسلمانان ئيدي چو هيز نهمايه بشين بهرهفانيبي پي ژ خو بکهن، لهو وان دلي خو بره خيانهتي، و نيشانين في خيانهتي ژ وان ناشکرا بوون.

مهزنترين خيانهتا وان نهو بوو دهمي وان کار بو کوشتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- کري، د کتبيپين سيرهتي دا هاتيبه کو جارهکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل هندهک صهحابيپين خو بو کارهکي چوو تاخي بهنوو نهضيرييان، وان پيغهمبهري -سلاف لي بن- موژيل کر، و د پشت را چوون ب دزي فه پيلانهک دانا، گوتن: في گافتي موحه ممد ل بهر ديوارئ فلان مالي بي روينشتيبه، کي ژ ههوه دي چته سهر باني و باگوردانهکي د سيقاندهي دا ب سهر سهري وي دا بهردهته خواري و وي کوژت؟ زهلامهکي وان بي دگوتني: عهمرئ کورئ جيحاشي کورئ کهعبي، گوت: نهز دي وه کهم!

دهمي وي زهلامي کارئ خو دکر؛ دا بچته سهر باني، و تاوانا خو ب جه بينت، وهحي بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته خواري، کو جوهييان پيلانهک ب في رهنهگي دانايه، لهو نهو ئيکسه ژ وي جهي رابوو و خو ژ سيقاندهي دا پاش، و گاغا نهو زهلام چويه سهر باني و باگوردان برييه هنداف وي جهي بي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهري هنگي لي روينشتي، وي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل ويري نهديت، و پيلانا وي ناشکرا بوو.. هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ تاخي وان زقري مهديني، و نهف کارئ وان حسيب کر شکانن بو وي

پهيمانې يا د ناقبه را وی و وان دا هه ی، و هه قالې خو موحه ممه دئ کورې مه سله مه بی هنارته نک مه زنی به نوو نه ضیریان حویه بی کورې نه خطه بی و گوته ی: دقیت هوین ژ مه دینی دهرکه فن، و جیرانیا مه نه کن. مه زنی جو هییان ب د فنبلندی به رسقا پیغهمبه ری - سلاف لی بن - دا، و گوته: ئەم ژ جهی خو دهرناکه فین، و هوین چ دکهن بکن! هنگی پیغهمبه ری - سلاف لی بن - بریار دا تاخی وان دۆرپیچ بکته، و بو قی نارمانجی موسلمان بهر ب تاخی وان فه جوون و ئەو حیصار دان.

ئەفه ئەو ئەگه ره یا د پشت سه رها تیبیا دهرتخستنا جو هییین (به نوو نه ضیریان) دا هه ی وه کی (ئبن ئیسه اق) فه دگو هیت، به لی زانایین هه دیسی ل وی باوهرینه کو ئەف ریوایه ته ب ره نگه کی (دورست) نه گه هشتییه مه، و زانایین ناقدار (ئبن حه جهر)^(۱) ریوایه ته کا دی دهرباره ی ئەگه را رویدانا قی سه رها تیبی فه دگپریت تیدا هاتیبه: کو کافرین مه که هه کاغه زهک بو جو هییین مه دینی هنارت تیدا گه ف لی کرن کو ئەگه ره ئەو نه یاره تیبیا موسلمانان نه کن، و شه ری موحه ممه دی نه کن، ئەو دئ عه ره بان ل سه ر سه ری وان کوم کن، و هه ر جاره کا ئەو شیانه موسلمانان، ئەو دئ جو هییان وه کی موسلمانان هژمیرن، و دئ وان ژی ژ بن بهن. هنگی جو هییان کره دلې خو کو نه یاره تیبیا پیغهمبه ری - سلاف لی بن - بکن، و به نوو نه ضیریان هنارته ب دو یف پیغهمبه ری را - سلاف لی بن - کو تو د گه ل سی هه قالین خو وه ره تاخی مه، و ئەم دئ سی زانایین خو یین دی ئینین و هوین دان و ستاندنی د گه ل ئیک بکن، و هه ر جاره کا هوین شیانه زانایین مه ئەم دئ باوهریبی ب ته ئینین.. و ئەو ب خو ئەو ل سه ر هندئ پیکه اتبون کو ده می پیغهمبه ر - سلاف لی بن - دئته تاخی وان، ئەو هیرشی بده نه سه ر و وی و هه قالین وی پیکه بکوژن، و وان پیلانه کا ب ریک و پیک بو قی چه ندئ تاماده کربوو.

ل دو یف داخوازا وان، پیغهمبه ر - سلاف لی بن - د گه ل سی هه قالین خو دهرکه فته تاخی وان، به لی ژنه کی ژ (به نوو نه ضیریان) برایه کی نه نصاری هه بوو، وی خه به ری پیلانا جو هییان ب دزی فه بو فه گوهازت و گوته ی: هشیار بن بلا پیغهمبه ر نه ئیت؛ چونکی جو هییان ئیه تا خیانه تی هه یه.. ب ریفه خه به ر گه هشته پیغهمبه ری - سلاف لی بن - لهوا ئەو و

هه قالين خو زقرينه مه ديني، و روژا د دويش دا لهشكهري موسلمانان چوو و تاخي وان حيصار دا.

ئهف رويدانه ل هه يفا سيي (ره بيعولئه ووه لي) ژ سالا چاري بوو، شهش روژان موسلمانان تاخي جوھيان دؤرپيچ كر، و ل قي ده مي هندهك منافقين مه ديني، وه كي عه بدللاهي كوري ئوبه يي كوري سه لولوي، ب دزي قه هنارته نك جوھيان و گوټي: گوهداريا موحه ممه دي نه كهن، و خو ب ده ست وي قه بهر نه دهن، نه گهر وي شه پي هه وه كر ئهم دي هاري هه وه كه ين، و خو نه گهر وي هوين ژ مه ديني دهرتخستن ژي ئهم دي د گهل هه وه دهر كه فين.

جوھي ب گوټنا منافقان پشت گهرم بوون، و هزر كر ئهو دي پشته قانيا و ان كهن، به لي گوټنا منافقان وه كي ههر جار دهر كه فت دره و، و پشتي شهش روژان ژ حيصاري جوھي ژ سوژ و گوټين منافقان بي هيقي بوون، و وان زاني ئهو چو بو وان ناكهن، له و ترسه كا زيده كه فته دلين وان، و دووماھيي وان كه سهك هنارته نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- و داخوازا لي بؤريني ژي كر، و گوټن: ئهم ئامادهينه وي بكه ين يا ته دقيت كو مه ديني به پيلين و بچينه خه بيهري، ب شهرته كي تو مه نه كوژي.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- داخوازا وان قه بويل كر، و ل وان بؤري، و گوټي: سي روژ ده لي قه ل بهر هه وه، ههر ئيك باري دهاره كي ژ مالي بلا د گهل خو بيهت و بچت.. و وان ئهو حوكم ب جهينا و هندهك ژ وان چوونه خه بيهري و هندهك ژي چوونه شامي، و مال و ملكي وان بو موسلمانان ما.. و د قي سه رهاتيبي دا سووره تا (الحشر) ژ قورئاني هاته خواري.

هه ژي گوټنييه بيژين: ئهو جوھيي ئاماده بوونا خو دياركري كو ب كاري كوشتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- رابيت، ئه وي دگوټني: عه مري كوري جيحاشي كوري كه عبي، پسما مكه هه بوو دگوټني: ياميني كوري عومه يري كوري كه عبي، يامين پشتي هنگي موسلمان بوو بوو، و ده مي ياميني ب كاري پسما مي خو زاني وي پاره دانه مروقه كي دا كو بچت پسما مي وي بكورټ، و ب قي رهنگي ئهو هاته كوشتن.

حهرامکرنا مهيا:

ل وان شهش روژتين موسلمانان تاخي جو هيپين بهنوو نهضيريان حيصار داي، نهو نايه تين سووره تا (المائدة) هاتنه خوراي يين حهرامبوونا فه خوارنا مهيا تيدا هه، و ب في چندي مهی د ئيسلامی دا ب ئیکجاری حهرامبوو.

غزایا (بهنوو لحيان):

هندک ديروکران ل وي باوهرينه کو نهف غزایه ل هه يفا (ره بيغولئه وو هلا) سالا شه شي (يان پينجي) مشه ختي چيوو بوو، پشتي شهري خنده كي و غزایا بهنوو قوره يسه، و هندک ژي ل وي باوهرينه کو نهو پشتي غزایا (بهنوو نهضيريان) چيوو بوو، و زانايي ناقدار (بن کهير) نهو د ناف رويدانين في سالي دا ئينايه.

پشتي موسلمان ژ غزایا بهنوو نهضيريان خلاصبوو، پيغهمبهري -سلاف لي بن- شيا تولا وان ههر دهه صه حاييان فه کهت نهوين ب غدر هاتينه گرتن و کوشتن، يين مه به حسي وان د (سه ريبا شه هيدان) دا کري، و د ربوايه ته كي دا ل نک (واقدي) هاتيه کو ده مي نهف غزایه چيوو (خوبه يي کوري عه دي) د دهستي کافران دا بوو، و هيتستا نهو نه هاتبوو کوشتن.

(بهنوو لحيان) نهو ئويجاخ بوو يا غدر ل موسلمانان کري، و ب هيجه تا فيربوونا ديني کومه کا صه حاييان (کو دهه بوون ل دويث بوچونه كي) ب نک دهقه را خو فه برن، پاشي لي قولپين و هندک ژ وان کوشتن و هندک گرتن و برن فروتنه کافرين مه که هي، و وان نهو کوشتن. پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل دوسه د زه لمان ژ صه حاييين خو ده رکفت، و عه بدللاهي کوري نوم مه کتوومي ل جهي خو دانا ل مه ديني، و دا نهو مه سه لي ل بهر کافران فه شيرت، وي وه سا کره دهنگ کو نهو دي ب لايي باکووري فه چنه شامي، پشتي ده مه كي ژ رنقه چووني وي ریکا خو فه گوهاست و ب لايي باشووري فه چوو هتا گه هشتيه نهالا (غوران) ل نيزيكي عوسفاني، نهوا دکه فته باکووري مه که هي، و ده مي ئويجاخا بهنوو لحيان زاني کو موسلمان بهر ب دهقه را وان فه هاتن، نهو رهقين و خو ب چيا را گه هاندن، و موسلمان دو روژان ل جهي وان مان، و که سي ژ وان د خو را نه ديت ل بهر سنگي موسلمانان راههستن.

پشتی پیغهمبهر -سلاڤ لی بن- د گهل هه‌فالین خو ژ ده‌قهره وان چوری بیی شهره‌ک
چی بت، وان چهنده‌کی خو نیزیکی مه‌که‌هی ژی کر گوتن: دا کافرین مه‌که‌هی ب ده‌رکه‌فتنا
مه بزنان. یه‌عنی: دا ئەو بزنان کو ئەم بی هیز نه‌بوینه. پاشی پشتی چارده رۆژان ئەو
زقپینه مه‌دینی.

و دئینه شه‌گوه‌استن کو د قئی غه‌زایی دا موسلمانان بو جارا ئیکئی نقیژا ترسی کر بو،
و ههر ژ بهر قئی چهنده‌کی هنده‌ک زانا (وه‌کی ئیمامی شافعی) بو هندی دچن کو ئەف غه‌زایه
پشتی شهرئ خهنده‌کی بو؛ چونکی ئەو دبیتن: ل ده‌می غه‌زایا خهنده‌کی هیشتا نقیژا ترسی
نه‌هاتبوو دورست‌کرن.

غه‌زایا (ذات الرقاع):

پشتی چهنده رۆژه‌ک ژ هه‌یشا (جومادا یا ئیکئی) ژ سالا چاری بۆرین، پیغهمبهر
-سلاڤ لی بن- ژ مه‌دینی ده‌رکه‌فت و ب لایی نه‌جدی شه‌چوو، و د قئی غه‌زایی دا وی ئەبوو
ده‌رری غیفاری (یان عوشمانی کورئ عه‌فانی ل دویت گوتنه‌کی) ل شوینا خو دانا، و وه‌کی
ئەم دزانیین کو خهلکی نه‌جدی ژی خیانه‌ته‌کا ئاشکه‌را ل موسلمانان کر بو ده‌می وان ژی
نیزیکی هه‌فتی سه‌حابییان ب غه‌در کوشتین، وه‌کی بۆری د گهل مه‌.

د قئی غه‌زایی دا ههر چهنده موسلمان راستی کۆمه‌کا غه‌طه‌فانیان هاتن ژی، به‌لی چو
شهر چئی نه‌بوون.. و د هنده‌ک ربوایه‌تان دا هاتییه کو د قئی غه‌زایی ژی دا نقیژا ترسی
هاتبوو کرن.

د هنده‌ک ربوایه‌تان دا هاتییه کو ئەف غه‌زایه پشتی شهرئ خهنده‌کی بو، چونکی
د ربوایه‌ته‌کا دورست دا هاتییه کو عه‌بدللاهی کورئ عومه‌ری د قئی غه‌زایی دا بیئ ناماده
بو، و ئاشکه‌رایه کو ئیکه‌مین جار پیغهمبهری -سلاڤ لی بن- ده‌ستویری بو کرنا شهرئ
دایه کورئ عومه‌ری د شهرئ خهنده‌کی دا بو، ژ بهر کو ئەو به‌ری هنگی زارۆک بو، مه‌عنا
ئەف غه‌زایه دقیت پشتی شهرئ خهنده‌کی بت^(۱).

(۱) البداية و النهاية (۸۳/۴).

غزایا بهدرا پاشیې:

يا پاشیې دا بيته جودا کرن ژ غزایا بهدرا پيشیې نوال ره مه زانا سالا دویې مشه ختی چیبووی، ئەف غزایه (بهدرا پاشیې) ل هه یقا شه عبانی ژ سالا چاری بوو، ژ بهر کول دهمی شهري ئو خودی چیبووی ل سالا سیې، موسلمان و کافران ژشان دا ئیک و دو کو سالا کا دی ل هه یقا شه عبانی ئەو بگه هنه ئیک و شهري بکن. ل دویف وی ژفانی موسلمان دهرکه فتن، و د قی غزایې دا پیغمبهري -سلاف لی بن- عبده لاهې کورې عبده لاهې کورې ئوبه یی ل شوینا خو دانا، و ئەو ب لایې بهدری فه دهرکه فتن و ههشت رۆژان ل هیقییا له شکهري قوره یشیان مان.

قوره یشی ب سه رۆکاتییا ئەبوو سوفیانی دهرکه فتن، پاشی ب ریقه زقرینه فه، و گوتن: ئەف سالا هه شکاتییه و چو خیر تیدا نینه!

پشتی مانا موسلمانان ههشت رۆژان ل بهدری، و دهمی خه بهر گه هشتییه وان کو له شکهري قوره یشیان زقری، ئەو زی زقرینه مه دینې بیی کو چو شه ر چی بین.

هندهك سهرهاتییڼ دای یڼ قای سالی:

ژ بلی قان سه رها تی و رویدانین مه به حس ژئ کری، هندهك رویدانین دی یڼ جودا جودا د قی سالی دا چیبو بوون، ل قیرئ ئەم ب کورتی دی هندهك ژ وان بیژین:

۱- مرنا عبده لاهې کورې عثمانی کورې عه ففانی:

ل هه یقا (جومادا یا ئیک) ژ قی سالی نه قیې پیغمبهري -سلاف لی بن- ژ کچا وی روقه ییای عبده لاهې کورې عثمانی کورې عه ففانی مر، و دهمی ئەو مری ژییی وی شهش سال بوون.

۲- بوونا حوسه یڼ کورې عه لی:

ل هه یقا شه عبانی ژ سالا چاری نه قیې پیغمبهري -سلاف لی بن- ژ فاطمایڼ ئیمامی شه هید حوسه یڼ کورې عه لیې کورې ئەبوو طالبی هاتبوو سه ر دنیا ی، و سه رها تییا ژینا وی مه ل جهه کی دی ب بهر فده ی فه گتراه (۱).

(۱) د کتیب خۆ (د گهل صحابیین پیغمبهري) دا، بۆ هه چیی بقیته لی بزقرت.

۳- ښه گوهاستنا ده يکا موسلمانان زهينه با کچا خوزهيمه ي:

زهينه با کچا خوزهيمه ي کورې حارثي هيلالي، نهوا دگوتني: ده يکا هه ژاران، ژ بهر وان خپر و صده دقاتين زنده يين وي د گهل هه ژاران دکرن، و بهري نهو شوي ب پيغمبهري -سلاڅ لي بن- بکهت وي شوي ب پسمامه کي خو کربو، و پشتي وي شوي ب پيغمبهري -سلاڅ لي بن- کري ب دو هه يقان يان ستيان يان هه شتان ل دويف گوتنه کي وي نه مري خودي کر، و ژبيي وي سيم- سال بوون، و پيغمبهري -سلاڅ لي بن- نقيژ ل سهر کر، و نهو و خه ديچا ب تني ژ وان کابانيين پيغمبهري بوو يين ل ساخييا وي مري.

۴- ښه گوهاستنا نوم سه له مه يي:

ناقې وي هندا کچا نه بوو نومه ييه يي کورې موغيره يي مه خزووميه، و وه کي ناشکهره نهو ژ نوبجاخا قوره يشييان ژ بابکي مه خزووميان بوو. و بهري نهو شوي ب پيغمبهري -سلاڅ لي بن- بکهت، وي شوي ب پسمامې خو نه بوو سه له مه يي مه خزوومي کربو، و نهو د گهل زه لامې خو نه بوو سه له مه يي مشه ختبوو بوونه حه به شه و پاشي مه خشتبوو بوونه مه ديني، و وي چهند عيال ژ نه بوو سه له مه يي هه بوون. ل هه يقا شه ووالې ژ سالا چاري نهو بو پيغمبهري -سلاڅ لي بن- هاتبوو ښه گوهاستن.

۵- زه يدې کورې ثابتې و فيربوونا زمانې جوھيان:

(واقدي) د بيژت: ل قې سالي، نانکو سالا چاري مشه ختي، پيغمبهري -سلاڅ لي بن- فه رمان ل هه قالي خو زه يدې کورې ثابتې نه نصاري کر کو خو فيري زمانې جوھيان بکهت. بو هندي دا نهو کاغه زين جوھيان نه وين بو پيغمبهري -سلاڅ لي بن- دئين بخوينت، و به رسقا وان بدهت. و (ئبن کثير) د بيژت: ب ريکين درست هاتييه کو وي د پازده روژان دا خو فيري زمانې وان کر^(۱).

و نه شه گرنگيا خو فيرکنا زمانان بهرچاڅ دکهت، ب تاييه تي زمانې نه ياران، بو هندي دا مروژ ژ خرابيا وان بيته پاراستن.

(۱) البداية و النهاية (۹۱/۴).

سهرهاتيين سالا پينجي مشه ختي

غهزايا (دومه الجندل):

(دومة الجندل) جهه که دکهفته نيزيکي توخوبين شامي، ژ لايي باکووري مهدينی فه، ل هه يفا (ره بيعلئه ووه لئ) ژ سالا پينجي، پيغمه مبر -سلاڤ لئ بن- د گهل نيزيکي هزار مروقان ده رکهفته ده فها (دومه تولجه ندهل) ئ پشتي خه بهرک گه هشتيبي کو خه لکه کئ بوش ل وي جهي هه يه رتيکئ ل وي خه لکي دگر نئوين د ده فها وان را دبورن، و وان دل تي هه يه خو نيزيکي مهدينی بکه ن؛ دا گه فئ ل سهر موسلمانان بکه ن. ژ لايه کئ دي فه پيغمه مبري -سلاڤ لئ بن- زاني کو نئه گهر له شکه ري وي ب لايي باکووري فه بچت، و سهر به ست د وي ده فه ري را ده رباس بيت، نئف چهنده دي سه همي هاقيتته دلئ خه لکئ وي ده فه ري، و نئوين ل پشت وان زي ژ خه لکئ شامي، دا کو نئو هزارا خونيزيک کرنا ژ مهدينی ژ سه ري خو بهاڤين.

پيغمه مبر -سلاڤ لئ بن- د گهل له شکه ري خو نئوي ژ هزار که سان پتيک دهات ده رکه فت، و وي (سيباعتی کو ري عور فوطه يي غيفاري) ل شوي نا خو هيتلا ل مهدينی، و پشتي نيزيکي هه يفه کئ نئو زفري مهدينی بيي شه رکه د ناثبه را وي و کافران دا چئ بيت، چونکي ده مي خه لکئ وي ده فه ري ب خه به ري هاتنا موسلمانان زاني نئو ژ جهين خو ره شين و د خو را نه ديت ل بهر سنگي موسلمانان را وه ستن.

غهزايا (به نوو موصطه لق):

و نئف غه زايا، ل دويف بچوونا دور ستر ل هه يفا شه عباني بوو ژ سالا پينجي مشه ختي، و به نوو موصطه لق بابکه کئ ئوبجاخا خوزاعه يه، و جهئ وان دکهفته روظناتقايا باشووري مهدينی ل نيزيکي ده ربايا سور.

به نوو موصطه لق پشته ثانين قوره شيبان بوون دزي موسلمانان، و هنده ک ژ وان پشکداري د شه ري ئو خودي دا کربو د گهل کافران، و جهئ وان دکهفته سه ري وي رتيکئ نئوا د ناثبه را موسلمان و کافرين مه که هئ دا هه ي، و خه بهر گه هشته پيغمه مبري -سلاڤ لئ بن-

کو مه زنی به نوو موصطه لقییان حارثی کورئ نه بوو ضراری یی له شکری بو شه ری
موسلمانان کوم کهت، و هیشتا وان هیزا خو لیک نه دای، پیغه مبهری -سلاف لی بن-
فه رمان ل صه حابییان کر کو خو بو غه زایان شی دوژمنی ناماده بکهن، و له شکری
موسلمانان ژ پتر ژ حفت سه د مروقان پیک دهات.

موسلمانان ب خافله تی شه هیرش دا ده شه را وان، و د قی غه زایي دا شه ر د ناقه را
هه ردو لایان دا چیبوو، و شکهستن کهفته ریزا کافران، و هژماره کا زه لامین وان هاتنه و
کوشتن و گرتن، و چندهک ژ مالی وان ژی کهفته دهستی موسلمانان، و د قی شه ری دا
کچا مه زنی به نوو موصطه لقییان حارثی (جوهیریا) هاته گرتن، و نهو نهو بوو یا پشتی
هنگی شوی ب پیغه مبهری -سلاف لی بن- کری، و بوویه ئیک ژ دهیکین موسلمانان، وهکی
پاشی دی د گهل مه ئیت.

و دیرۆک شه گوهریزت کو پشتی ده مه کی ژ قی غه زایي مه زنی ئویجاخا به نوو
موصطه لقییان هاته مه دینئ؛ و هندهک مال د گهل خو ئینا دا ئیخسیرین ئویجاخا خو
ژ موسلمانان بکرت، کو ئیک ژ وان کچا وی بوو، هنگی پیغه مبهری -سلاف لی بن- داخواز
ژ وی کر کو نهو موسلمان بیت، وی داخوازا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ب جهئینا و
موسلمانان بوو، و هنگی پیغه مبهری -سلاف لی بن- کچا وی ژ وی خواست، و سهر خاترا
خزمایینیا قی ئویجاخی بو پیغه مبهری -سلاف لی بن- صه حابییان هه می ئیخسیرین وان
بهردان و مالی وان بو وان ژفراند.

بییهختیا مهزن:

یان رویدانا (دروا مهزن) نهوا ب عه ره بی دبیزنی: (حادثة الإفک)، نهف رویدانه
-وهکی زانایین سیره تی و تهفسیرئ دبیزن- پشتی سه رهاتییا غه زایا (به نوو موصطه لقی)
رویدابوو ده می پیغه مبهری -سلاف لی بن- و صه حابییین وی زقرینه مه دینئ، د سووره تا
(النور) دا چهند نایه تهک هه نه رو ناهییی دده نه سهر وی گرفتارییی یا ب به لاقکرنا قی
بییهختییی ب سهر جفاکا موسلمانان دا هاتی، نهو بییهختییا نیزیک بوو ژ بهر کارتیکرین
خو بین خراب ئیکه تییا قی جفاکی بله قینت، و باوه رییی د ناف دا نه هیلت! نهف نایه ته
هاتنه خورای دا زه لالییا قی جفاکی دوباره ناشکه را بکهت، و وان شک و گومانان شه ره قینن

بيّن منافق و دوروييان ب دزی څه به لاث دکرن دا درېي خو يې رهش بوه شيننه ئيسلامی د رپکا کرټکرنا ناموسا پيغمبهري -سلاف لی بن-^(۱).

ئهف سهرهاتييه ب کورتي، وده کی دهیکا موسلمانان عائيشايا کچا ئه بوو به کړي صدديق ب خو يو مه څه دگيرت، ب څي رهنگييه^(۲):

هر جاره کا پيغمبهري -سلاف لی بن- دهرکه فتبايه غه زايه کي وي د ناڅه را کابانييښ خو دا پشک دهاڅيت، و هه چييا پشکا وي دهرکه فتبا وي ئه و د گهل خو دبر، و دهمي ئه و دهرکه فتبييه غه زاي (به نوو موصطه لث) وي پشکا هاڅيت و پشکا عائيشايي دهرکه فت، له و وي ئه و د گهل خو بر، و هنگي نايه تين حجابي بو دهيکين موسلمانان هاتبونو نه خواري، له و مه حافه ک (کو وده کی گونبه ده کتيه ژ پاته يي ل سهر پشکا حيشترې دئپته دانان، و ژن د ناڅ دا دئپته څه شارتن) بو عائيشايي هاتبوو چيکرن و ئه و د ناڅ دا بوو، پشتي غه ز ب دووماهي هاتي، و پيغمبهري -سلاف لی بن- د گهل سه حابييښ خو زڅري و بهري ئه و بگه نه مه ديني شهف ب سهر وان دا هات، له و وان ل جهه کی دانا، و سپيدئ بهري له شکه ر بده ته ري عائيشايي هه وجه يي ب دهرکه فتني چييوو، و وي چهنده کي خو ژ له شکه ري څه دهرکر، و پشتي ئه و زڅرييه جهي خو وي بهري خو دايي رستکا وي يا قه تيای، ئه و زڅري وي جهي ژي هاتي دا مورکين رستکا خو څپده ت، و ئه و ب وي چهندي څه موژيل بوو، و هيشتا ئه و نه زڅرييه څه له شکه ري دا ري، و وان نه زاني کو عائيشا د مه حافتي دا نينه، عائيشا دبپرت: پشتي ئه ز زڅريمه څه من کهس ل وي جهي نه ديت، ئه ز چووم ل جهي خو روينشتم، من گوت: مسوگر ئه و دي زانن کو ئه ز نه د گهل وانم له و دي ل من زڅرنه څه، گوت: پشتي دهمه کی ئه ز ماييم چاڅين من چونه سه ريک، و (سه فوانئ سولله مي) ل پاشييا له شکه ري مابوو، د دويث وان دا هاته جهي له شکه ري دا بهري خو بده تي کاني وان چو تش ل جهي خو نه هيلايه، دهمي وي ره شاتييا مرؤقه کی ژ دوير څه ديتي و ئه و نيزيک بووي، وي هزرا من کر، له و وي گوت: (إنا لله وانا إليه راجعون) ئه ز ل دهنگي وي هشير بووم، من ديمي خو ب کراسي خو پيچا، و ئه ز ب خودي که مه ئه و په يڅه کا ب تني ژي ئه و

(۱) شهرحافان نايه تان ب به رفده ي مه د تفسيرا سوورده تا (النور) دا څه گره استييه.

(۲) بوخاري و موسلم هه ردو څي سهرهاتيبي ژ عائيشايي څه گوهيښن.

د گهل من نه ناخفت، و وی دوارا خو بو من هیتا هتا نهز سویار بوویم، و نهو کفته بهرا دوارئ و نهز برم هتا وی نهز گه هاندیمه لهشکه ری.

نهغه کورتییا رویدانی بوو.. سه رۆکتی منافقان (عبدللاهی کورئ ئوبه یی کورئ سه لولوی) هنگی د ناث لهشکه ری دا بوو، گاڤا وی دیتی عائیشا سویارا دواره کتیه و زه لامهک سه ری دوارئ یی دکیشت و ژ چۆلی دئینت، وی نه زمانی خو د درحه قا عائیشایین و سه فوانی دا درتزرک و گۆت: نهو ب سلامه تی نین!

نهث گۆتتا وی رهنگه کئی (قه ذفی) بوو، به لئ هنگی هیشتا نهو نایهت نه هاتبونه خورئ یین حوکمی (قه ذفی) و هددئ وی ناشکه را دکهن، لهو پیغمه مبهری -سلاف لئ بن- نه زانی چ بکهت، و نهو حیبه تی بهرانه ر فئ رویدانی راوه ستیا، وی باوه ری هه بوو کو ژنکا وی یا پاقره و نهث سه حایییی وی یی منافقان بیبه ختی ب دویف نه نای مرۆقه کئی باش و جامیره، و نهوی باش دزانی کو سه ری نفاقی (کورئ سه لولوی) یی د پشت فئ بیبه ختییی را، و مه خسه د پی شکاندنا و بیه و چو ددی نه، به لئ گرانییا مهوقفی نهو حیبه تی هیتا، ب تایبه تی نه گهر نه بزانین کو پشتی هنگی ب هه یفه کئی چو نایهت د دهر هقا فئ مه سه لئ دا نه هاتنه خورئ، پشتی لهشکه ر زقریه مه دینی منافقان ده ست ب به لاکرنا فئ گۆتگۆکی ب دزی فه کر، و رۆژ بو رۆژی نهو گۆتگۆتک هند ب هیز کفت هتا هندهک موسلمانین ساده ژی د مه سه لئ دا کفته نه شکئی، و هندهک ژ وان ب خو ژی بوونه نامیره تی به لاکرنا وی!

پشتی (مهوقف) دژوار بووی و پتر ژ ماله کئی د مه دینی دا ب ناگرئ فئ فتنئ که لی: مالا پیغمه مبهری -سلاف لئ بن- و مالا هه قالئ وی یی ئیکئی نه بوو به کری بابئ عائیشایین، و مالا هه قالئ وی یی راستگۆ و مواهد سه فوانئ سوله می. پشتی هه یفه کئی ژ نوی هندهک نایه تین سووره تا (النور) هاتنه خورئ دا رۆناهییی بده نه سه ر فئ مه سه لئ و هه قییی ناشکه را بکهن، و پاقرئ و بژوینییا ده یکا موسلمانان ناشکه را بکهن، و بکه ته قورئانه کا هتا قیامه تی دئیه ته خواندن.. هنگی ژ نوی سه ر و به ر زقرئ حاله تی خو یی سورشتی. نایه تان ئیکه مین جار (هددئ قه ذفی) ناشکه را کر و ل سه ر بناخه یی قان نایه تان نهو که سین نهث گۆتگۆتکه گۆتی و به لاکرئ هاتنه جه لده دان، پاشی نایه تان (به رائه تا) ده یکا موسلمانان عائیشایین ناشکه را کر، و گۆت: ﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ لَا

تَحْسِبُوهُ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ اَمْرٍ مِّنْهُم مَّا اَكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ لَوْلَا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا اِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ (النور: ١١-١٢) يه‌عنى: هندی نه‌ون بين کري‌تترين دره‌و کري، کو‌گونه‌هبارک‌رنا ده‌یکا موسلمانان عايشايي بوو ب تاوانا کرنا خرابيبي، نه‌و کومه‌کا ژ هه‌وه ب خونه‌گه‌لی موسلمانان-، هوين حسيب نه‌که‌ن نه‌ف گوتگوتکا ژ دره‌و د ناف هه‌وه دا هاتييه به‌لاقرن يا خرابه بو هه‌وه، به‌لکی نه‌و بو هه‌وه باشييه؛ چونکی نه‌و بوو نه‌گه‌را ناشکه‌رابوونا پاقری و بي‌گونه‌هييا ده‌یکا موسلمانان و بلنديوونا ناقی وئ، هه‌ر وه‌سا نه‌و بوو نه‌گه‌ر کو هنده‌ک ثايه‌ت ژ قورئاني بينه‌ خورای و هنده‌ک نه‌حکامين نوي بينه‌ دانان، وبو هه‌ر که‌سه‌کي ب قی دره‌وي ناخفتی جزايی وی ژ گونه‌هي ل دويف کارای وی هه‌يه، و نه‌وي باری مه‌زنی قی دره‌وي ب ستويي خو‌قه‌ گرتی، کو سه‌ري نفاقي عه‌بدللاهي کورای توبه‌بي کورای سه‌لولي بوو، عه‌زابه‌کا مه‌زن ل ناخه‌رتی بو وی هه‌يه، کو مانا د نزمترین ده‌ره‌جين ناگری دايه هه‌ر و هه‌ر. پاشی ثايه‌تی توره‌يه‌ک نيشا جفاکا موسلمانان دا کو پينثقی بوو ل سه‌ر وان نه‌و د شان په‌نگی حاله‌تان دا ژ بير نه‌که‌ن، خودايی مه‌زن گوت: يا دورست ل سه‌ر ژن و مي‌رين خودان باوه‌ر نه‌و بوو ده‌مي وان گوهد ل گوتنه‌کا ب قی په‌نگی دبوو وان هه‌را باشيبي ژ نيک و دو کريا، و باوه‌ر ژ قی گوتگوتکی نه‌کريا و هه‌چيبي نه‌ف گوتنه‌ دگه‌هشتی نيکسه‌ر گوتبا: نه‌فه دره‌وه‌کا ناشکه‌رايه هاتييه گوتن.

راوه‌ستانه‌کا کوريت د گهل قاي سه‌ره‌اتيي:

نه‌ف سه‌ره‌اتييه هندی دگه‌هينت کو به‌ري منافقان لی بوو هه‌ر پويدانه‌کا د ناف جفاکا موسلمانان دا چي بت، يا بچويک بت يان يا مه‌زن، په‌يوه‌ندی ب کی قه بت ب کی قه نه‌بت، نه‌و بو خو (ئستيغلال) بکه‌ن، دا باوه‌ريبي د ناف موسلمانان دا نه‌هیلن، ب تاييه‌تی باوه‌رييا وان ب پيغمبره‌ری -سلاف لی بن-، و ب کيرها‌تا وی بو ريشه‌به‌رييا قی جفاکی. و نه‌فه نه ب تنی حالی وان منافقان بوو بين ل سه‌ر ده‌مي پيغمبره‌ری -سلاف لی بن- دزيان، به‌لکی نه‌و حالی منافقانه ل هه‌می دم و هه‌می جهان، وان دقیت دوه‌ره‌کيبي بي‌حنه‌ ناف ريزا موسلمانان، و طه‌عنی ل نامويس و نه‌خلاق و ده‌سپاکیيا وان بده‌ن؛ دا بگه‌نه‌ نارمانجا خو يا پيس کو خرابکرنا جفاکا موسلمانانه.

و ل فان دهمين هوسا، يا بهرهر ژ موسلماني نهوه ههر گاڤا وي گوتنه کا خراب د دهر
 حهقا برايې کي خو دا گوهد لي بوو، نهو باوهر نهکته و هيجه تان پيش وي شه بگرت، و بزانت
 کو دوزمنين حهقيبي ژ منافق و دوروييان گهلهک جاران لي دگهريين حهقيبي ب ريکا
 تeshوپهرنا سومعه تا مروقين باش بشکينن، دقيت نهف راستييه ژ بييرا خودان باوهران
 نهچت. نهفه ب نسبت خهلکي عامي، و ب نسبت دهسهلاتي ههر جارهکا کهسهکي نيک
 ب کرنا فاحشي گونهبهار کر دقيت دهسهلات ب کاري خو رابيت، ژي بخوازت نهو چار
 شاهدان بينت، نهگه نه. هددئ قهذفي ل سهر ب کار بينت، کو جهلدهدانه.

ژي بزاقا منافق پي رابووين نيزيک بوو جفاکا موسلمانان بهرنت، و بيته نهگه را
 پهيدابوونا دوبه رهکيبي د ناقيهرا موسلمانان دا، بهلي ژ بهر هاتنه خوارا هندهک نايهتین
 سووره تا (النور) ژ لايهکي شه، و حیکمه تا پيغه مبهري -سلاڤ لي بن- ژ لايهکي دي شه،
 جفاکي ههڤسهنگييا خو پاراست، و فتنه هاته مراندن.

شهری خنده کی یان شهری نه خرابان

تیک ژ مهزترین سهرهاتیین سالا پینجی مشهختی سهرهاتییا هیپرشرنا قورهشی و پشتهفانین وان بوو ل سهر مه دینی، نهو سهرهاتییا گهلهک نایهتین قورنای تیدا هاتینه خواری، بهلکی سوورهتهکا تایهت ب ناقی سوورته (الأحزاب) د قی دهربارهیی دا هاتییه خواری. لهو سهرهاتییا قی غهزایی ژی ب بهرفرههی د قی ناقیری دا دئ قهگیرین.

دهم و نهگهرا قی غهزایی:

پشتی جو هیپین (بهنو نهضیریان) ژ مه دینی هاتینه دهرتخستن، وهکی بهری نوکه مه بهس ژی کری، و گهلهک ژ وان بوو خهیهری هاتینه دهرتخستن، وان ل خهیهری دست ژ دوژمناتییا خو بوو موسلمانان بهرنه دا، بهلکی وان پتر بهرگهریان کر دا گازیا نیسلامی بنبر بکهن، لهو هندهک مهزین وان وهکی (حویهی کوری نه خطه بی و سهلامی کوری نه بولحه قیقی) بزاقهکا مهزن کر کو ئوبجاختین عه ره بان هه مییان - نه کو قورهشییان ب تنی - دژی موسلمانان راکهن، و هیپرشرنا ل سهر مه دینی ل بهر وان شرین بکهن، لهو وان وهفدهک ژ خو دورست کر، و ل سهر هژمارهکا ئوبجاختین مهزن یین عه ره بان گهریان وهکی (قورهشی، غه طه فانی، کنانی، و نه سه دییان) و هنده کین دی. و وان گوته کافرین عه ره بان: نه م دئامادهینه ب هه می شیانین خو هاریکارییا هه وه بکهین، و نه م دئ په یوه ندییی ب وان براین خو قه کهین یین ل مه دینی ماین؛ دا نهو ژی هاریکارییا مه بکهن، و نه م هنگی دئ راوهستین هه تا موحه ممه دی و دو بکه فتیین وی ژ ره و ریشالان بینینه دهر.

ژ نهجامی قی بزاقا وان دهه هه تا پازده هزار کهسان ژ قورهشییان و وان ئوبجاختین په یمان د گهل وان گرتدای دهرکه فتن و قهستا مه دینی کرن ب نیه تا بنبرکرنا موسلمانان، و نه ف دهرکه فتنه ل هه یفا شه ووالی بوو ژ سالا پینجی مشهختی. و چونکی هیزا کافران ژ هژمارهکا پارت و دهسته کان پیک دهات، ههر پارتهک ژ ئوبجاخه کی پیک دهات و ل ژیر سهر وکاتییا مهز نه کی بوو، ناقی غهزایی بوو غهزایا نه خرابان.

بزاقا جوھيان بو بهرجه فکرنه قاي غزايي:

کومه کا مهزن و ماقوليتن جوھييتن خه ييهري، وه کي: حويه يي کورپي نه خطه بي و سه لامی کورپي نه بولحه قيقی و کينانه يي کورپي ره بيعی و هه وذه يي کورپي قه يسی و چهنده کيتن دی دهرکه فتنه مه که هه بؤ هندئ دا نه و ان بؤ شهري موسلمانان پالدهن، قوره يشيان پسيار ژ وان کر: هوبن خودان کيتايين عهسمانيه، بيژنه مه نه و ديني نه م ل سهر چيتره، يان ژي ديني موحه ممه دي؟ وان گوت: ديني هه وه گه لهک ژ ديني موحه ممه دي چيتر و حه قتره، هنگي نهف نايه ته هاته خوري: ﴿ أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْحُبَّتِ وَالطَّلْعُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيْلًا ۗ ﴾ (النساء: ۵۱). گاغا وان نهف بهر سقه دايه قوره يشيان، قوره يشي د شهري خو دا مجدتر لي هاتن، و پشتي نهف جوھيه شيان قوره يشيان قانع بکهن کو هيرشي بدهنه سهر مه ديني، نه و چونه نک ئويجاخا غه طه فان و نه و گوتنه وان يا گوتيه قوره يشيان، و ناگه هداريا وان کر کو قوره يشي د ناماده نه بؤ شهري، هنگي وان ژي ناماده بوونا خو ناسکه را کر.

قوره يشي ب سهرؤکاتيا نه بوو سوفيانی دهرکه فتن، و ئويجاخين غه طه فان بيان ههر ئيک ب سهرؤکاتيا مه زنه کي خو دهرکه فتن، فه زاري ب سهرؤکاتيا عويه يه يي کورپي حصني، و به نوو مورره ب سهرؤکاتيا حارثي کورپي عه و فني، و نه شه جه عي ب سهرؤکاتيا موسه عهر کورپي روخه يله .. و هه مي ل سهر هندئ کومبون کو هيرشي بدهنه سهر مه ديني.

خوبه رجه فکرنه موسلمانان بو قاي هيرشي:

بهري له شکهري کافران بؤ هيرشا ل سهر مه ديني دهرکه فتن، دهنگ و باسئ دهرکه فتنه وان گه هشته مه ديني، ئينا پيغمه مبهري -سلاف لي بن- صه حابي کومکرن و دان و ستان دن د گهل وان کر کاني نه و چ بکهن؟

مه سه له قئ جارئ يا جودا بوو ژ ههر جاره کا دي، قئ جارئ موسلمان شهري قوره يشيان ب تنئ ناکهن، به لکی دي شهري هژماره کا ئويجاخان پيکته کهن، و نهفه کاره که دو يماهيا وي يا نه دياره و نه جامئ وي يئ (مهمومون) نينه، له و ترسه کا ناسکه را ل مه ديني هه بوو، نه خاسم دقيت ژ بير نه که ين کول مه ديني ب خو ژي هژماره کا منافقان هه بوون ل هيقبي بوون موسلمان بکه فنه د تنه گا قيه کي دا؛ دا نه و ژ لايئ خو فه ديعايه تان بکهن و وان بترسينن، ههر وه سا هژماره کا ئويجاخين جوھيان ژي ل دور وره خين مه ديني

هه بوون ئه و ژي جهي باوهري نه بوون هه چهنده وان ب سه ر فه پهي مان ددا پيغهمبهري كو ئه و هاريكارييا چو كه سان دژي وي ناكهن، به لي موسلمانان قهت دوير نه دديت كو ل تهنگا قيبه ئه و ژي ل سوژين خو ليغه بين و ل وان بقولپن!

وهكي مه گوته: پيغهمبهري -سلاف لي بن- دان و ستانن د گهل سه حابيبيتن خو كر، كاني ئه و چ بكه ن؟ د كتيبيتن سي ره تي دا وه سا يا ناقداره كو سه حابيبي ناقدار (سه لماني فارسي) گوته پيغهمبهري -سلاف لي بن-: ل وه لاتي مه، گا فا نه ياره ك هپرشه بده ته سه ر باژيره كي، و ب خهلكي وي باژيره قه نه ئيت بهرگرييا وان بكه ن، ئه و رادبن خهنده كه كا مه زن و كو بر ل دورا باژيره خو دكولن دا نه يار ده رياس نه بته باژيره .. هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب گوته وي قانع بوو، و كار پي كر، و فه رمان دا خهنده ك بيته كولان. و هه ر چهنده ئه ف گوته ل نك زانا يين سي ره تي يا ناقداره ژي، به لي ئه و ب چو سه نه دين (موته صل) نه گه هشتييه مه، وهكي زانا يين سه دي سي دي بن.

هه ر چاوا بت، موسلمان گه هشته وي بر ياري كو پي تشيه ئه و خهنده كه كي ل لايه ده شت و به رداي يي باژيره خو بكون، كو لايه هنده ك ژ روژنا فا و باكووري باژيره بوو، د ناقبه را چيايي ئو حودوي و چيايي سه لع دا، و ئاشكه رايه كو لايين دي يين باژيره چيا و بيستان بوون، و له شكه ر نه دشيا ب سانا هي ژي ده رياس بت.

كولانا خهنده كي و زي ره قانيا و:

نيزيكي هه يشه كي موسلمان هه مي ب كولانا قه خهنده كي فه موژيل بوون، و خهنده كي نيزيكي پينج كيلومتر و نيشان يا دريژ بوو، و فره ييا وي ژ چار متران پتر بوو، و كو برتيا وي ژي ژ سي متران پتر بوو.

به ري له شكه ري كافران بگه هته دورين مه ديني، و پشتي كولانا خهنده كي ب دووماهي هاتي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- بر يار دا زه لامين موسلمان چه كي خو هلگرن، و هه مي ل بناري لايي روژنا قايي چيايي (سه لع) كوم بين، و هژمارا وان نيزيكي سي هزار زه لامان بوو، و هه ر ل ويري و ل سه ر گر كه كي بلند خيغه تا پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته فه دان، و ژن و زاروك ژي هه مي ژ مالان ده ريخستن و بر نه (حصني به نوو حار شه) ل ره خي باژيره؛ دا بينه پاراستن، و هنده ك زه لامين چه كدار دانا نه بهر.

لهشکهري کافران و دورپيچکرنا مه ديني:

ل هه يفا شه و والي ژ سالا پينجي لهشکهري ئوبجاخين عه ره بان ب سه رو کاتييا قوره شيان گه هشته دورين مه ديني، و هژمارا وان ژ دهه هزار که سان پتر بوو، و ده مي وان خندهک ل بهرا خو ديتي، خافله تي ب وان که فت، ژ بهر کو ئهو بو وان بوو (موفاجه نه کا مه زن) بوو، لهو وان گو ت: نه فه حيله يه که عه ره بان بهري نوکه نه زانيه . و هندي نهو هاتني کو ب سوياري يان پهيا ژ خندهکي دهرياس ببن نهو نه شيان وي چهندي بکهن، لهوا نهو نه چار بوون خيشه تگه ها لهشکهري خو ل لايي روژ تا قاي خندهکي دانا، و وان موسلمان حصار دان.

دروپيچکرنا کافران بو مه ديني، نيزيکي بيست روژان شه کيشا، و د شان روژان دا ژ بهر کيمبوونا خوارني و به لاقبوونا ترسي، تهنگافي ل موسلمانان زنده بوو، و تشتي تهنگافي دژوار تر لي کري نهو خه بهر بوو يي د نا ف موسلمانان دا به لاقبووي کو جو هيپين (بهنوو قوره يضه) نهوي تاخي وان ل تهنشت مه ديني (د ناخوييا وي جهي دا يي خندهک ل دور هاتييه کولان)، خه بهر به لاقبوو کو نهو جو هي ل موسلمانان قولپينه و دهستي خو ب نک کافران شه کيشايه، و وان ل بهره خيانه تي بکهن و هاريکارييا کافران دژي موسلمانان بکهن. ده يکا خودان باوه ران (نوم سه له مه) دبيژت: گه لهک دم ب سه ر مه دا هاتن د گه ل پيغمه مبهري -سلاف لي بن- به لي من نه ديت پيغمه مبهر -سلاف لي بن- ده مه کي هند وه ستيا بت و موسلمان هند ترسيا بن وه کي روژا خندهکي.

نه فه واقعي مه يداني يي موسلمانان بوو، و حاله دلان.. قورئان بو مه به حس ژي دکه ت، ده مي دبيژت: ﴿ اِذْ جَاءَكُمْ مِّنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنُونَا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ (الأحزاب: ١٠-١١) يه عني: گه لي خودان باوه ران هوين ل بيير خو بيننه فه ده مي نهو ژ لايي د سه ر هه وه دا و ژ لايي د بن هه وه زي دا هاتين، و ده مي ژ مه نده هو شي و حيبه تيبان دا چاف زل بووين، ده مي نه ف هژمارا مه زن يا لهشکهري دوژمنان ديتي دور ل وان گرتي، و دل ژ ترسان دا گه هشتينه گهرويي، و هزرتين خه له ت هه وه ژ خودي دکرن، يا ژ هه وه شه نهو ديني خو ب سه ر ناتيخت، ل وي ده مي خودان باوه ر هاتنه جه رياندن، و نهو ب ترسه کا دژوار هاتنه هژان دن.

قيجا هوين هزر بکهن ترس دي يا چهند بت حهتا مروث پي بحهسييت کو نيژيکی
دلي وی ژ گهرويا وی دهرکهفت؟

ئيمام نهحمد ژ نهبوو سهعیدی خودری فهدگوھيژت ديبيژت: هنگی مه گوته پيغهمبهري
-سلاڤ لي بن-: دليين مه ژ ترسان دا ييبن گههشتينه گهرويان، نهري تشتهک ههيه نه
بيژين؟ وی گوت: بهلي، هوين بيژن: (اللهم استر عوراتنا وآمن روعاتنا) يهعني: يا رهبي
تو عهوراتين مه ستاره کهی و مه ژ ترسان ئيمن بکهی.

و دهمی خهبري خيانهتا جوھييان بهلاقبووی، پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- هندهک
ههقالين خو ب لايي تاخي وان فه هنارتن، دا بهري خو بدني کاني چ راستي بوقي دهنک
و باسی ههيه، و گوته وان: نهگه نهو خهبر يي راست بت دهمی هوين دزقپن هوين وی
ناشکهرا نهبيژن، بهس ئيشارهکهي بدنه من کو نهز پي بزنام، و نهگه نهو خهبر دره و بت،
هوين ناشکهرا د ناڤ خهلکی دا بيژن: نهو درهوه.

دهمی نهو چووينه نک جوھييان، جوھييان خو بي منهت کر و گوت: راسته نهم يي
ل پهيمانا خو د گهلهه ليقهبووين.. و وان هندهک گوتنين سهقهت ژي گوتن!

نهو سهحابي زقپينه نک پيغهمبهري -سلاڤ لي بن-، و چوونه دهستی و گوتن:
(عهضه وهلقارره) و وهکی ناشکهرا نهو ناڤي دو ئويجاخين عهره بان بوون ييبن بهري هنگی
خيانهت ل موسلمانان کرين. پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- د مهخسهدا وان گههشت، بهلي دا کو
مهسهلي ل بهر خهلکی فهشيژت، وی گوت: (الله أكبر) مزگيني ل وه بت گهلي موسلمانان.
پاشی نهو چووب خهه فه بينهکي رازا.. خهلکی گوت: دياره خهبرهکي نهخوش ژ جوھييان
گههشته وی لهو نهو ب خهه کهفت.

پشتی بيست خهبران، پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- رابووقه و گوت: گهلي موسلمانان
مزگيني ل وه بت، خودي دي ههوه ب سهرييخت. پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- حهجمي
تهنگاييي دزانی، بهلي باوهرييا وی ب خودي ژ هندي مهزتر بوو کو نهو بي هيقي بيت،
يان ههفسهنگيا خو ژ دهست بدهت، ب شارهزاييا خو نهو ل ريکهکي گهريا دا کو خودان
باوهران پي ژ ئي تهنگاييي رزگار بکهت، و ل دووماهيبي نهو گههشته هندي کو دڤيت نهو
کاری بو هندي بکهن ريژين کافران ژيکفهکن، و دوبههکيبي بيخنه چهپهري وان، دا وان
باوهري ب ئيک و دو نهمينت.

منافق د چه پهرې نفاقخويي يې موسلمانان دا:

پشتي خه بهرې خيانه تا جوهيپين بهنوو قوره بوضه به لاقبووي، نه خوشي و تنه گاشي ل سهر موسلمانان د ژوارتر لي هات، چونكي جهې وان د كهفته وي لايي يې موسلمان لي ژ خنده كي، مهنا ههر جاره كا وان بقتت نهو دشين ژ پشتي شه هيرشي بدنه سهر موسلمانان، يان ژي ب هاريكارييا منافقان ريكي بو كافران خوش بكن كو ب لايي موسلمانان شه بين.. و ل قيرې دهوري منافقان ژي يې خراب دئيتيه پيش، و ژ بهر دهوري وان يې خراب و ب ترس نه دبنيين بهحسي وان مهساحه بيه كا مهزن ژ نايه تين سوورده تا (الأحزاب) شه گرتيه، سوورده تا (الأحزاب) د (۲۸) نايه تان دا بهحسي سهره تاييا خنده كي دكهت، ژ نايه تا (۹-۲۷)، و (۹) نايه ت ژ وان بهحسي منافق و دهوري وان، يه عني: نيزيكي سييكا نايه تان، تشي هندې دگه هينت كو كارتيكرنا وان يا مهزن و دژوار بوو.

بهري لهشكري كافران بگه هته دؤرين مه ديني، ده مي موسلمانان خنده ك دكولا جاره كي كولا جبه كي ل بهر صه حاييه كي ناسي بوو؛ چونكي كه فره كهفته به راهيبي، نينا پيغممبهري -سلاف لي بن- بقرې وي ژي وهرگرت و ل وي كه فري دا، و كه فر شكاند، و ده مي وي كه فر دشكاند، وي مزگيني دا صه حاييپين خو كو خودي وهلاتي فورسي و يې رومي دي ل بهر وان شه كهت.. و شي مزگينيپي كارتيكرنا كا نيجابي ل سهر صه حايبيان هه بوو لهو ههر زوي نيكي نهف مزگينيپه دا يې دي، پاشي ده مي لهشكري كافران دؤر ل مه ديني گرتي، و گه لهك موسلمان ب ژن و عه يال شه ژ مالين خو ده ركه فتين، و هنده ك ژ وان ماینه ل چولي و هنگي زفستان بوو و سه رمايا يا زيده بوو (هه يقا شوباتا سالا ۶۲۷ ز بوو)، و حصاري نيزيكي هه يقه كي شه كيشا حالي موسلمانان زيده نه خوش بوو ب تاييه تي پشتي جوهيپان ده ست دايه خيانه تي و ناشكرا خو دايه د گهل كافران، و نيدي گه ف نه ب تني ژ سنگي شه ژ لايي خنده كي شه ل موسلمانان ده اته كرن، بهلكي ژ پشتي ژي شه ژ لايي جوهيپان شه، حه تا مه سه له گه هشته وي ده رجې شه شه كي پيغممبهري -سلاف لي بن- سي جارن گوته صه حايبيان: كي دي چت بو من بهري خو ده ته كافران و خه بهري نينت، رؤژا قيامه تي خودي وي بدده ته د گهل من؟ كه سي د خو را نه ديت بيتت: نه ز! ههر چه نده خه لات گه له كي مه زن ژي بوو، ژ بهر ترسي و سه رمايا دژوار.. حه تا دووماهيبي وي گوت: حوذه يفه،

تو هره بهرې خو بدې و ئيكا هند نه كه نهو ب ته بحه سيپن، حوذه يفه دببثرت: پشتي وي
ناقي من گوتي چو ري ل بهر من نه مان ئينا نهز چووم.

د قى ده مې بهرته نگ دا هه لوبستې منافقان چ بوو؟

به رسف: ل وي ده مې منافق رابوونه سهر خو، و ده ست ب به لافكرنا گوتگوتكان كر،
دا مه عنه وياتين موسلمانان بشكيتن، ل سهرى وان خو ژ ناف له شكه ري موسلمانان نه وي
زيره قاني ل خه نده كي دكر فه كيشا، و گوتن: موحه ممه دي دگوته مه خزينه بين كيسرا و
قه بصهرى دي گه هنه هه وه، و ئيك ژ مه نه فرؤ نه وپرت بچته تاره تي! و هنده ك ژ وان چوونه
نك پيغمه بهرې -سلاف لي بن- و گوتن: مالين مه د بي خودان، و نه م دترسين نه خو شى
بگه هته عيالي مه، لهو ده ستوربيي بده مه كو نه م بزقرينه مالين خو!

و هوسا، وان ب چه ند هيجه ته كين پويچ و په لچه خو ژ مه يداني فه كيشا، و چوون
ل نك ژنين خو روينشتن و ده ست ب به لافكرنا گوتگوتكين وه سا كر بين سستبيي دئبخنه
ناف ريزين موسلمانان. و كاري مه زني وان دقيا بكن نهو بوو وان كار بو هندى كر كو
باوه ريي د ناقبه را (قيادي) و (قاعيده ي) دا نه هيلن، چونكي وان باش دزاني ههر جاره كا
خه لكى باوه ري ب ربه ر و سه رو كين خو نه ما دوژمن دي شيت ب سانا هې ده ستى خو كيشته
ناف ريزين وان. و پشتي وان ديتى قى (ته شكيكى) چو پيغه نه هات وان ده ست دا
(ته حريضى) يه عنى: وان ب نيث ناشكه رايي خودان باوه ر سستكرن و ژ وان خواست نهو
به رده وامبيي نه دهنه كولا نا خه نده كي چونكي نهو كاره كي ژ قه ستايه، و پشتي وان ديتى
خه نده ك هاته كولا ن وان خودان باوه ر ژ كاري به رده ثانياي ژ مه دينى سستكرن و گوتن: نه فه
كاره كه چو پيغه نائيت، قى جاري يا مه خلاس!

پيغمه بهر.. روڼا هيبيا گه ش ل ده مې تاريخي:

د وي ته نگا قيبا مه زن دا.. ده مې عه ورين دوژمنان عه سماني مه دينى تاري كرى،
ده مې دل ژ ترسان دا هزيان و موسلمان كه فتينه د ناقبه را نال و بزمارا كافر ين عه ره ب و
جوهي بين خاين دا، د ناف قى تاريخي دژوار دا روڼا هيبيا كا گه ش هه بوو دلين ره جفى ل نك
ته نا دبوون، و باوه ريبا هاتيبه له قاندين ل نك موكم دبوو، نهو ژى پيغمه بهرې خودى بوو
-سلاف لي بن-، نهو نمونه يي باش يي سه رو ك هه رده م دقيت چاف لي بكن و مفايي بو
خو ژ هه لوبستين وي وه ربگرن:

تشتی پیغمبره -سلاڤ لی بن- گه لهک گرنگی دایې ل دهمی تنگافیی بلندرنا
 (مه عنه ویاتین موسلمانان) بوو، چ ب دانا مزگینییی بت بو وان کو ئهو دئ سرکهفن و دنیا
 دئ ل بهر وان شهبت، چ ب شهشارتنا دهنگ و باسین ب ترس بت ل بهر عامییان دا
 شکهستن نه کفته پرتین وان..

پشتی پیغمبره -سلاڤ لی بن- ب خیانه تا جوهییان هسیای، وی سیتیکا
 لهشکه ری، یه عنی: هزار زه لامین چه کدار هنارتنه وی جهی یی ژنک و عیال لی، چونکی
 وی (تهوه قوعا) هندئ کر جوهی دهسکاتییی بو کافران بکن و هندهک ژ وان د لایئ خوړا
 دهریاس کهنه مه دینئ، و بین ژنک و عیالی بکنه رهینه، لهو وی ئهو چه کدار هنارتنه بهر
 ژن و عیالی..

ژ لایه کی دی شه پیغمبره -سلاڤ لی بن- په یفا نه پینی دا هه قالین خو و گوتئ:
 دهمی ب شفق هندهک ژ هوهو بکه فنه بهر انبه رهنده کان بیژن: (حم، لا ینصرون) دا ټیک و
 دو بنیاسن.. و گه لهک جارن پیغمبره ب خو -سلاڤ لی بن- ب شفق دهر دکفت و ل سهر
 لهشکه ری دگه ریا و زیره فانی ل خنده کی دکر.. و موسلمانان چاڤ ل سهر وکی خو کر، و ژ
 هیمه تا وی خوړا گر مان، و قی هه می تنگافیی باوه ریا وان نه له قاند: د گهل وئ
 تنگافییا مه زن یا خودان باوه ران دیتی.. د گهل وئ هه می ترس و برسئ ئهوا هه یقه کی
 چنگی خو یی رهش ب سهر وان دا گرتی دهلیقه یه کا ب تنی ژی باوه ریا وان ب خودی و
 ب راستیا سوز و پهیمانا وی نه له قیا، نه کافران ب لهشکه ری خو یی وه کی کفانی به راهی
 ل وان گرتی، و نه منافقان ب به له له و دیعایه تین خو و گوتنن خو یین سه قهت، و نه
 جوهی شیان باوه ریا وان بهرینن، راسته دبت هندهک جارن مهوقف هند یی دژوار بت دل
 ژ بهر بهر یین به لی ئهو دلئ ب دورستی تام کرته باوه ریی د چو حاله تان دا ژ باوه ریی
 نایته شو بشتن.

دهمی خودان باوه ران ئهو پارت و کوم دیتین یین کول دؤر مه دینی کوم بووین، بیرا
 وان هاته شه کو دهمی سرکه فتنئ یی نیزیک بووی، لهو وان گوت: ئه شه یه یا خودی و
 پیغمبره وی سوز پی دایه مه ژ تنگافیی و سرکه فتنئ، و خودی سوزا خو ب جه ټینا،
 و پیغمبره وی راستی گوت، و دیتنا وان پارتان ژ باوه ریی و خو ته سلیم کرنا بو قه ده را
 خودی پیقه تر تشتهک ل وان زیده نه کر.. ئه شه گوتنا وان بوو نه وه کی منافقان ئه وین گوتین:

خودئ و پيغهمبهري وي نم خاپاندين دهمئ نم ب هندك گوتنين خوش و بي بنيات قانع كرين!!

و نهفه يا غهرب نينه ژ خودان باوهران.. ما نم نه ههر نمون يين بهري هنگي راستگويي د گهل خودئ كرى و پهيمانا خو ب جه- نيناي، ل روظا بهدرئ و ل روظا نوحودئ و ل وان ههمي دهمين نم بهرانبر نهيارين خودئ راوستانين، قيجا هندك ژ وان رحا خو گوري كرى و هندك دچاقهري نم ژي وهكي برايين خو بگههنه شهاده تي؟
 نمف تنگافييا ل روظا خندهكي ب سهر خودان باوهران دا هاتي، وهكي ههر تنگافييه كا دي يا ب سهر جفاكا موسلمانان دا بيت يا بي حيكمت نه بوو: نموا هه چييوو دا كو خودئ جزايي خودان باوهرين راستگو بده تي ژ بهر راستگويي و صبركيشانا وان، و دا خودئ دورويان عذاب بده ت- نه گهر وي قيا وان عذاب بده ت- كو بهري وان نه ده ته تويا دورست بهري مرنئ، هه تا نم ل سهر كوفري بمرن، و هيژاي ناگري ببن، نهفه نم حيكمته يا گلهك كهس ژ بي را خو دهن.

كاركرنا پيغهمبهري بو ژ بهركريا چه پهرئ كافران:

دهمئ تنگافي زنده دژواربوي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- كار بو هندئ كر چه پهرئ كافران ژ بهرك ببه ت، و دوبه ركه يي بيخته ناف ريزين وان، و بو ب جه نينا قئ نارمانجئ وي دو ريك ب كار نينان:

ريكا نيكئ: كرنا غه طه فانيان:

بهري نوكه مه گوتبوو: ژ بلي قوره شيسان هندك نوبجاخين دي ژي يين عه رهبان ژ بو دور پيچكرنا مه دينئ هاتبوون، وهكي نوبجاخا غه طه فانيان، و ژ بهر كو نارمانجا وان يا سهره كي ژ قئ كاري ب ده ست نيخستنا مالي و طه مه عي بوو، نه كو مه ره ما سياسي و عه قاندي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- قيا وان ب مالي دنيايي بكرت، و ب قئ چه ندي چه پهرئ كافران ژ بهرك ببه ت.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب دزي فه په يوه ندي د گهل دو مه زنين غه طه فانيان كر، و گوته وان: نه گهر نم هندك به ره همئ قه سپين مه دينئ بو ساله كي بده ينه هه وه هوين دي زقرنه فه؟ وان گوت: به لي.. هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارته ب دويش وان را، و نم ب رهنه كي قه شارتئ هاتنه نك پيغهمبهري -سلاف لي بن-، دا كو دان و ستاندي

ل دور قی مهسه لې بکه، پشتی دان و ستاندنی نهو ل سهر هندی پیک هاتن کو سیټیکا بهرهمی بیستانین مه دینی بو ده می ساله کی بو وان بت، ب وی شهرتی نهو پشته فانییا قوره شیبیان نه کن، و بزقرنه جهی خو. و بهری پیغمه مبهري -سلاش لی بن- په یمانی د گهل وان مور بکه ت، وی بیر و بزچونا مه زین مه دینی ودرگرت، سه عدی کورې موعادی و سه عدی کورې عوباده یی -کو دو مه زین خه لکی مه دینی بوون- گو تن: نهی پیغمه مبهري خودی، نه شه کاره که تو دی ژ بهر مه که ی دا مه ژ ته نگا قیبی خلاص بکه ی، یان نهو فرمانه که کو خودی ل ته کری مه بقیت نه قیت دی که ی؟ پیغمه مبهري -سلاش لی بن- گو ت: نه خیر! نهو کاره کی نه ز دی بو هوه که م، و من ژ بهر هندیه چونکی نه ز دینم عه ربه بان ژ هه می لایان شه ب سهر هوه دا گرتیه، قیجا من دقیت چه په ری وان بشکینم.

هنگی مه زین نه نصاریان گو ت: نهی پیغمه مبهري خودی، ده می نه م و نه شه ل سهر شرکی وان د خو را نه دیت قه سه کا مه بخون نه گهر ب میثان داری نه با، قیجا پشتی خودی نه م ب نیسلامی سهر فراه کرین ژ نوی نه م دی مالی خو دهینه وان؟! مه هه وجهی ب قی چه ندی نینه، شیر د ناچه را مه و وان دا هیه حه تا خودی حوکی د ناچه را مه و وان دا بکه ت.

ب قی چه ندی وان نهو ریکه فتن قه بویل نه کر، و مه زین غه طه فانییان زقرینه وی جهی نهو ژنی هاتین.

ریکا دوینی: فیله کا له شکه ری:

ل وی ده می موسلمان ل ژیر حصاری زه لامه کی پیشکیش ژ ئوبجاخا (غه طه فانییان) نهوی دگو تنی: (نوعه می کورې مه سعودی) هاته مه دینی.. و د هنده ک ربوایه تان دا هاتییه کو نهو موسلمان بو.. به لی! ل وی ده می منافقان حه ز دکر کو نهو ژ دهرقه ی مه دینی بانه؛ دا نهو ژ موسلمانان ددویر بان، دهستی قودره تی هنده ک مروث بهر ب مه دینی شه پالدان دا ب وان قه له می ب وی قه ده ری بگپرت یا د علمی خودی دا هه ی، (نوعه می) نهوی د نا ف ئوبجاخا خو دا نهو ل نه جدی دویر ژ حیجازی د بهر فراهییبی دا دژیا، هات و قه ستا مه دینی کر و ب چ حالی هه ی شیا خو بگه هینته نک پیغمه مبهري -سلاش لی بن- و ل سهر دهستی وی موسلمان بو، و گو تی: نهی پیغمه مبهري خودی، هیشتا که س ب موسلمانه تییا من نه حه سیایه، بیژه من کانی ته چه دقیت نه ز دی بو ته که م؟

پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوتى: تو ئيك ژ مه يى، نه گهر تو بشيى نه يارتن مه ليك بيخي و دوبره كيى بيخييه ناف ريزتن وان وه بكه.. چونكى شهر فيل و (خدعه) يه. نوعه يمي زانى مه خسه دا پيغهمبهري چيه لهو گوتى: باشه (۱).

د ربوايه ته كا دى دا هاتيبه كو (نوعه يم) موسلمان نه بوو، و نهو مرؤقه كى قهسه شه گوهيژ بوو، ناخفتن شه دگوهاستن، و پيغهمبهري -سلاډ لى بن- نهف چهنده ژ وى دزاني، لهو جاره كى ل نك وى گوت: جوهييان هنارته نك من كو نه گهر تو حمز بكه ي نه م دئ هندك زه لامين قوره يشى و غه طه فانيان وهك گره و گرین، پاشى نه م دئ وان دهينه ته و تو وان بكوژه.. و مه خسه دا پيغهمبهري -سلاډ لى بن- نهو بوو (نوعه يم) فئى گوتى بو غه طه فاني و قوره يشييان شه گوهيژت، دا وان باوهرى ب جوهييان نه مينت، و ب فئى چهندي چه پهرى وان ژي كفه بت، و گاڤا نوعه يم چوى دا خبهري شه گوهيژت، پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوته هه قالين خو: (الحرب خدعة) شهر فيل و خاپانده (۲).

هه چاوا بت، يا ناقدار د كتيبتين سيره تي دا نهوه ديپژن: نوعه يم ئيكه مين جار چوو نك جوهيبتين (بهنوو قوره يضه) نهو پين خيانهت كرى، و گوته وان: هوين باش من دنيا سن، و هوين دزانن نه ز د ناف ئوبجاخا خو دا چهندم، و د كهفن دا نه ز هه قالى هه وه بوويمه و من خيرا هه وه ثبايه.. وان گوتى: تو راست ديپژى، نوعه يمي گوت: گوهى خو بدنه من، هوين نه وه كى قوريشى و غه طه فانيانه، هوين يى ل مه دينى، سوباهى نه گهر عه قلى وان برى نهو دئ زقرنه جهى خو و دئ هه وه هيلنه د ده ستين موحه ممه دى دا، و نهو دئ هه وه هه ميبان كوژت.. وان گوت: ب خودى تو راست ديپژى پا چاره چيه؟ نوعه يمي گوت: نه ز دئ بو هه وه ريكه كى بيژم، جابى بدنه قوريشى و غه طه فانيان بلا نهو چهنده زه لامه كين ماقويل ژ خو بدنه ف هه وه، و هوين وان بكه نه گره و، دا نهو سوباهى نه چن و هه وه بهيپلنه د ده ستى موحه ممه دى دا. وان گوت: نه فه خو ش ريكه.

پاشى نوعه يم هات چوو نك قوره يشى و غه طه فانيان و گوتى: نه ز ئيك ژ هه وه مه و من خيرا هه وه دفيت، وان گوت: نه م باوهر دكه ين، وى گوتى: من زانيبه جوهى دپه شيمانن

(۱) بن نيسحاق فئى چهندي (بى سهند) د سيره تي دا شه دگيرت.

(۲) به بهقى فئى ربوايه تي شه دگيرت، بهلى سهندا وى يا ضه عيفه.

کو بووینه هه قالین هه وه، و وان یین گوتینه موحه ممه دی نه گهر تول مه بؤری نه دی هندهک مه زین قوره شیی و غه طه فان بیان بو ته ئینین دا تو وان بکوژی، قیجا هشیاری خو بن چو زه لامین خو نه دهنه ف وان..

پاشی نوعیم زقری نک پیغمه مبهری -سلاف لی بن- و نهو مانه ل هیقیبا به ره همی قی کاری خو، قی کاری دوبه ره کییه کا مه زن ئیخسته ریترین کافران، و مه سه له گه هانده هندین وان باوهری ب ئیک و دو نه ما، ب تایه تی پشتی حصار دریشووی و کافران بریار دای ب چی رهنگی هه بت نهو هپرشیی بکه نه سه ر مه دینیی، قیجا وان جاب دا جو هییان کو کاری خو بکه ن سو باهی نه دی ده ست ب شه ری که یین، قیجا هوین ژی ژ لاییی خو قه هپرشیی بکه نه سه ر موسلمانان و وان موژیل بکه ن؛ دا نه م بشیین ریبا خو قه که یین و ژ خه نده کی ده باس بیین.. جو هییان به رسفا وان دا: سو باهی شه نبییه نه م چو شه ران ناکه یین، پشتی هنگی باوهریا مه ب هه وه ناییت کی ناییزت هوین دی ره قن و مه هیلنه د ده ستی موحه ممه دی دا؟ هندهک زه لامین خو یین ما قویل بده نه ف مه ره هینه دا باوهریا مه ب هه وه بیت.

کافران گوت: ب خودی نه قه نه وه یا نوعه می گوتی، و نهو یین لیقه بووین.

پشتی چه په ری کافران بوویه دو پارچه و پلانا وان د هپرشکرنا ل سه ر مه دینیی فاشل بووی، و حصارا وان دریش بووی مه له ل بو وان چیبوو، و نهو بی هیقی بوون بشیین خه نده کی ده رباس بکه ن، وان هزر د زقرینی دا کر، نه خاسم روژه کی وان هند دیت هره بایه کی دژوار رابوو خیه تین وان فراندن و ئاگرین وان قه مراندن و ئامانین وان دهرنشیف کرن و سه رکا مه زن ئیخسته هنافین وان، ئینا نهو ب دو رو یین ره ش قه زقرین و هه ر ئیک چوو جهی خو. و قورئان ئیشاره تی دده ته قی چه ندی ده می دبیزت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾﴾ (الأحزاب: ٩). خودی پارتین کوفری شه رمار و دل ب کین ژ مه دینیی قه گه راندن، نه چو خیرین دنیایی و نه چو خیرین ئاخه تی ب ده ست وان نه که فتن، و خودی نهو نه گه ره پیدا کرن یین شه ری ژ خودان باوهران پاشقه دهن. و تشتی د قی شه ری دا چیبووی ب تنی نهو بوو هندهک شه ر ب هافیتنا تیران د سه ر خه نده کی را د ناقه به را موسلمان و کافران دا چیبوو، و د نه نجام دا هندهک مروث بریندار بوون، و ئیک ژ وان سه عدی کوپری موعاذی بوو مه زنی نهو سبیان نهوی پشتی هنگی ژ بهر برینا خو مری.

هندهك سهرهاتيين دي

يين سالا پينجي

ل تاخلي بهنوو قوره يضة:

پشتي نهو ب سهر كافران دا هاتي يا ب سهر دا هاتي، وان ب لهز و بهز خو ليكداد، و فهگه پرانده جهين خو، و موسلمان زي فهگه پرانده ناف باژيري، و ژن و عه يال زفرانده ماليين وان، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- چهكي خو دانا، هنگي جبريل -سلاف لي بن- ب وه جيئ فه هاته نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- و گوتئ: نه ي پيغهمبهري خودئ، ته كاري خو يئ شهري دانايه؟ وي گوت: به لي. جبريلي -سلاف لي بن- گوت: پاني مه مليا كه تان هيشتا كاري خو نه دانايه، رابه كاري شهري بكه فه، خودئ فهرمانئ ل ته دكهت كو تو بچيه تاخ (بهنوو قوره يضة)، نه فه نهز چووم دئ عهردئ ل بن پييين وان هژينم.

نهو رورژ رورژا بيست و سيئ بوو ژ هه يفا (ذولقه عده) ژ سالا پينجي، و دهم پشتي نيقرؤ بوو، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ناگه هدارييا صه حابييان كر كو خودئ فهرمان ل وي كريبه نهو بچته جو هييين بهنوو قوره يضة نهو يين ل ده مي حيصاردانا كافران بو مه دينئ خيانهت كري، و جزايي خيانه تا وان بده تي، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته صه حابييان: نقيژا خو يا ئيقاري ل تاخئ بهنوو قوره يضة بكن.

بهري رورژ ئاقا بيت، سه ريه شكين لهشكهري موسلمانان گه هشتنه تاخئ جو هييان، د قئ دهركه فتنئ دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- عه ليبي كورئ نه بوو طالبي كربوو سه رلهشكه ر، و ئالايئ خو كربوو د دهستان دا، و عه لي بهري پيغهمبهري گه هشته دور و بهرين حصني جو هييان، گاڤا جو هييان نهو ديتي، وان زاني نه فه موسلمان هاتنه وان دا جزايي وان بده ني سهر خيانه تا وان، لهو نهو هه مي چوونه د حصني خو فه، و ده رگه ه دائيخست. وان هزر كر جهئ وان يئ ئاسئ دئ وان پاريزت، لهو وان خو بي منهت كر و هندهك گوتنيين سه قهت گوتنه موسلمانان، و نه زمان دريژئ د ده ر حه قا پيغهمبهري و ناموبسا وي دا كرن.

لهشکه ری موسلمانان ژ سې هزار کهسان پټک دهات، و وان نټزبکی بیست و پټنج رۆژان تاخی جوهیبیان دۆرپټچ کر، و پشتی تنگاشی ل جوهیبیان دژواربوی، و وان زانی کهسهک نینه د ههوارا وان بیت، ئەو نهچاربوون بو خو ل رټکهکټی بگهړپټین، دا خو رزگار بکهن.

مهزنی وان کهعبی کورپی ئەسهدی سهر و گرگړپن وان کۆمکرن، و گۆته وان: هوبن دزانن رۆژ بو رۆژی تنگاشی یا ل مه زیده دبت، ئەز دئ سځ رټکان دانمه بهر ههوه هوبن ئیکټی بو خو هلبزټرن: ههوه دقیت ئەم دئ باوهریبی ب موحه ممهدی ئینین؛ چونکی هوبن باش دزانن کو ئەو پیغمه مبهره، و ب قټی چهندي ئەم دئ خو ژ کوشنتی رزگار کهین. وان گۆت: ئەم قهت باوهریبی ب وی نائینین، و تهوراتا خو ناهیلین.

کهعبی گۆت: باشه، ئەم دئ ژن و زارۆکټین خو هه مبیان کورین، دا ئەو نه کهفته دهستی موحه ممهدی، و دئ دهست ب شهړی وی کهین، چ بو مه چ بو وی. وان گۆت: چاوا فان ههژاران بکورین، ما پشتی وان چ خیر د ژیانئ دا ههیه؟

وی گۆت: مادهم هوبن ب قټی ژی رازی نابن، ئەف شهفه شهفا شهنبیپیته، موسلمان ژ مه دئ مینن کو ئەم چو ناکهین، رابن دا ب خافله تی شه هټرشی بدهینه سهر موسلمانان. وان گۆت: ئەم شهنبیپی خراب ناکهین، خودی دئ غهزه بی ل مه کهت!

هنگی کهعبی ب خه م قه گۆته وان: زه لامه کټی کرنی د ناف ههوه دا نینه!

رۆژه کټی عهلی ب سواری ژ ناف لهشکه ری ده رکهفت و زوبهیری کورپی عه ووامی د گهل دا بوو، و وی ب دهنکه کټی بلند گازی کر: ب خودی ئەقرو یان ئەز دئ وی کهم یا حه مزه ی کری، یان دئ ب سهر وان دا گرم.. جوهیبیان گوھ ل دهنگی وی بوو، ترسه کا مهزن کهفته دلپن وان، لهو ههر زوی وان کهسهک هنارته نک پیغمه مبهری -سلاف لی بن- و گۆتی: ئەی موحه ممه د، مه قه بویه سه عدی کورپی موعادی بیت و حوکمی د ناقههرا مه و ته دا بکهت.

سه عد مهزنی ئەوسیبیان بوو، و ئەو بهری هنگی حه لیفی بهنوو قوره ییبیان بوو، وان هزر کر دلئ سه عدی دئ مینته ب وان قه، و وان ژ بیر کر کانئ چهن دخیانه ته کا مهزن وان ل موسلمانان کربو ل دهمه کټی زیده تنگاش، و سه عد ل دهمی حیصارا کافران بو مه دینئ بریندار بوو بوو، پیغمه مبهری -سلاف لی بن- خیشه تهک ل مزگه فتا مه دینئ بو وی قه دا بوو و ئەو ل ویری دهاته دهرمانکرن، دهمی جوهیبیان گۆتی: ئەم ب حوکمی سه عدی

درازينه. پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارته ب دويغ سه عدي را؛ دا بيت و حوكمي خو بدته. وان سه عدل دهواره كي سويار كر و ئينا تاخي جوهيبان، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- داخواز ژ سه عدي كر ئه و حوكمي خو بدته. سه عدي گوت: حوكمي من ئه وه زه لامين شپر كه بكوژن، و بين دي ئيخسير بكن، و مالي وان ليكشه كهن.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: ته ب حوكمي خودي د گهل وان كر.

ل دويغ في حوكمي بي جوهي ب خو پي رازي بووين، چارسه د زه لام ژ جوهيبان هاتنه كوشتن، و مالي وان وهك دهسكه فتی ل سهر موسلمانان هاته ليكشه كرن، و ب في چه ندي باژيري مه ديني ژ جوهيبان هاته پاقر كرن، و ئيدي چو تاخين جوهيبان ل مه ديني نه مان. و ژ قه دره خودي ئه و بوو، بهري موسلمان حيصاري بداننه سهر تاخي به نوو قوره يسه مه زني جوهيبين به نوو نه ضيريبان حويه بي كورپي نه خطه بي كو هنگي ل خه يهري بوو، و وي دهوره كي مه زن د نازراندنا كافرین عه رب دا هه بوو، و ئينانا وان بو حيصاردانا مه ديني، نه ف سهر في فتني و كورپي بهري حيصاردانا تاخي به نوو قوره يسه هاته نك هه قالي خو كه عبي كورپي نه سه دي ل تاخي قوره يضييان، و ده مي موسلمانان نه ف تاخه حيصار داي ئه و ژي ل ويري بوو، له و وي ژي جزايي خيانه تا خو وهر گرت، و ئه و ژي د گهل قوره يضييان هاته كوشتن.

مرنا سه عدي كورپي موعاذي:

ده مي سه عدي كورپي موعاذي ئه وسي ل روظا (خه نده كي) بريندار بووي، وي دوعايه ك ژ خودي كر كو وي نه مرينت هه تا ئه و ب چاقين خو بينت ده مي جوهيبين به نوو قوره يسه سه را خيانه تا وان روي رهش دين. و خودي نه ف دوعايا وي بو ب جه ئينا، و وه سا هه ز كر جوهيبان ب خو ستوي خو دا بهر شيرئ سه عدي، و ب حوكمي وي رازي بوون.

پشتي موسلمان ژ سوحه تا جوهيبين قوره يضي خلاص بووين، و سه عد زقريبه بن وي خيشه تي يا ل مزگه فتی بو وي هاتيبه فه دان، دا ل بن وي بيته دهرمان كرن، وي دوعايه كا دي بو خو ژ خودي كر و گوت: نه ي خودا، نه گهر تو بزاني شه ر كه كي دي د نا قبه را مه و قوريشيان دا دي ئيته كرن، تو من به پيله زيندي، و نه گهر تو بزاني چو شه رين دي د نا قبه را مه و وان دا نه مايه نو من ب في بريني بمرينه. ديترن: ل وي روظي دهري برينا وي فه بوو و خو يني تي هاقيت هه تا ئه و پي مري.

و دهمي نهو مري پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: ((اهتز عرش الرحمن لموت سعد بن معاذ)) يه عني: عهريش خودي ژ بهر مرنا سه عدي هژيا.

ماره کرنا ره مایا کچا نه بوو سوفیانی:

ره مایا کچا نه بوو سوفیانی، نهوا ب ناسناقي (أم حبیبة) دئیتته نیاسین، ئیک ژ موسلمانین ده سپیکي بوو، د گهل زهلامی خو عه بدللاهي کورې جه حشی ب مشه ختی چوو بوو حه به شه، و زهلامی وئ ل ویري مریو، دهمي نهو ل حه به شه پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ماره کر و نه جاشی پیش وی شه ب قی کاری رابوو و پسمامی ره مایي خالدی کورې سه عیدی پیش وئ شه ب ماره کرنی رابوو، و پشتی هنگی نه جاشی نهو هنارته مه دینی و پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو شه گواست.

هندهک زانایین سیره تی ل وئ باوهرینه کو ماره کرن و شه گواستنا وئ ل سالا شه شی بوو، و هندهک دبیژن: ل سالا حه فتی، به لی (بن کثیر) نهو د سه رهاتیین سالا پینجی دا ئینایه، و هژرا وی پتر بو هندي دچت کو نهو ل قی سالی بوویه.

(نوم حه بیبه) پشتی پيغهمبهري -سلاف لي بن- مابوو زیندی، و نهو ل سه ره دهمي خیلافه تا برای خو موعاویه مریو.

ماره کرنا زهینه با کچا جه حشی:

زهینه با کچا جه حشی کورې ریبابی نه سه دی یی قوره شی، دهیکا وئ مه تا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نومه یه یا کچا عه بدل موططه لی بوو، گلهک زانایین سیره تی ل وئ باوهرینه کو دیروکا شه گواستنا وئ بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل هه یفا (ذولقه عده) بوو ژ سالا پینجی، پشتی سه رهاتییا جو هییین به نوو قوره یضه، و بن کثیر قی گوتنی دورستر دینت، و مه سه لا ماره کرنا زهینه بی د سووره تا (الأحزاب) دا هاتییه، نهو سووره تا به حسی سه رهاتییا خنده کی و به نوو قوره یضه تیدا هاتی.

بهري زهینه ب شوی ب پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکته وئ شوی ب زهیدی کورې حارثه بی کرپوو، نهو ی دگوتنی: زهیدی کورې موحه ممه دی، ژ بهر کو پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ب خودان کرپوو، و بهري ئیسلامی (ته به نییا) وی کرپوو، و نهو وهک کور بو خو حسیب کرپوو، و ئیک ژ وان عه ده تین عه ره بان وهک شریعت بو خو دزانی و کار پی ذکر نهو

بوو چې نه دېبوو زه لامل ژنا کورې خو يې (ته به نبيې) پشتمی وی ماره بکهت، چونکی نهو حسيب دېبوو بويکا وی.

ل دهسپيکا نيسلامی و هتا سالا پينجی مشهختی، موسلمانان ژي کار ب فی عهدهتی دکر، پاشی هندهک نايهت هاتنه خواری و عهدهتی (ته به نبيې) راکر، و ل سهر بناخه يې فی حوکمی نوی بو زه لاملی دورست بوو کو ژنا کورې خو يې (ته به نبيې) ماره بکهت؛ چونکی نهو ب دورستی نه کورې مرؤقييه، و ژنا وی ژي نه بويکا مرؤقييه. و فرمانا ماره کرنا پيغهمبهري -سلاف لی بن- بو زه ينه بی ژ لايی خودی شه د قورئانی دا هات، نايهت دبیترت: ﴿وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَ لِلْأَيَّامِ لَعَلَّكَ تَفْهَمُ﴾ (الأحزاب: ۳۷) و زه ينه بی شانازی ب فی چهندی دکر بهرانبهر هويبيتی خو يیتن دی و گوته وان: ههر نیک ژ ههوه وهليبي وی نهو یا دايه شوی نهز تی نهبم، خودی ل عهسمانی نهز دامه شوی! (۱)

پشتمی پيغهمبهري -سلاف لی بن- زه ينه ب نیکه مين کابانیا وی بوو مری، و مرنا وی ل سالا بیستی مشهختی بوو، ل سهر دهمی خيلافه تا عومهري، و عومهري نفیتر لی کرېوو، و نهو ل به قيعی هاتبوو قهشارتن.

هاتنه خوارا نايهتا حجابی بو ژنين پيغهمبهري:

ل روژا دويی ژ قهگواستنا زه ينه بی نهو نايهتا قورئانی هاته خواری نهوا ب ناقي نايهتا حجابی هاتييه نياسين، کو نايهتا (۳۵) يه ژ سوور هتا (الأحزاب) نهوا تيدا هاتی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَبْظِيرِينَ إِنَّهُ وَلَٰكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَقْسِنِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ دَالِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيِّ فَيَسْتَحِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحِي مِنْ أَحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَلَعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُجُجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ دَالِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ (۳۵) يه عنی: نهی گهلی نهويين باوهري نينای، هوين نهچنه

(۱) بوخاری (۷۴۲۰) فی حهديسی ژ نهنسی کورې مالکی قهديکرت.

د مالین پیغهمبه‌ری قه وه‌سا تی نه‌بت ئەو دەستوبرییی بو خوارنه‌کی بده‌ته هه‌وه، بیی هوبن خو ل لیتانا وی خوارنی بگرن، به‌لی ئەگەر هوبن هاتنه‌گازی‌کرن هه‌رنه ژۆر، و ئەگەر هه‌وه خوارن خوار ده‌رکه‌فن و خو ل هیقییا سوجه‌تی نه‌گرن؛ چونکی مانا هه‌وه پیغهمبه‌ری دئیشینت، و ئەو شهرم دکه‌ت هه‌وه ده‌رییخت، و خودی ژ دیارکنا راستییی شهرم ناکه‌ت. و ئەگەر هه‌وه پسپارا تشته‌کی ژ ژنکین پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- کر هوبن ل پشت په‌رده‌یه‌کی پسپاری ژئی بکه‌ن؛ چونکی ئەو بو دلین هه‌وه و بو دلین وان ژی پاقرتره ژ وان هزرین دکه‌فنه سهر دلین ژن و زه‌لامان؛ و چونکی دیتن دبتنه‌ده‌رگه‌هی فتنی، و نابت بو هه‌وه کو هوبن پیغهمبه‌ری خودی بیشینن، یان ژنین وی پشتی مرنا وی ماره بکه‌ن قه‌ت و قه‌ت؛ چونکی ئەو ده‌یکین هه‌وه‌نه، هندی ئیشاندنا هه‌وه‌یه بو پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- و ماره‌کنا ژنین وی پشتی وی ل نک خودی گونه‌هه‌کا مه‌زنه.

سالا شه شسي مشه ختي

بهري نوکه د سهرهاتيبيتن سالا چاري مشه ختي دا، مه بهحسي غهزايا (بهنوو لحيان) کړيو، و ل ويري مه گوتيوو کو هندهک زانايين سپره تي ل وي باوهرينه کو نهف غهزايه ل هه يفا ره بيعلئوه وولا سالا شه شسي چيپووبوو، لهوا نهو بهحسي قتي غهزايي د ناف سهرهاتيبيتن قتي سالي دا فه دگيرن.

هه وه سا غهزايا (بهنوو موصطه لق) زي نهوا مه بهحسي وي د ناف سهرهاتيبيتن سالا پينجي دا فه گيراي، هندهک زانا ل وي باوهرينه کو نهو ل قتي سالي چيپووبوو. ژ بلي فان ههردو غهزايان، هندهک سهرهاتيبيتن دي ل قتي سالي چيپووبوون، ل قيري نه دئ بهحسي هندهک ژ وان کهين.

غهزايا ذوقه رهد:

يان غهزايا (الغابة) وه کي هندهک جاران دپيژني، نهفه ل هه يفا ره بيعلئوه وولا قتي سالي چيپووبوو، و نهگهرا وي نهو بوو عوبهينه يي کوري حصني فهزاري د گهل هندهک سوبارين غهطه فاني هيرش کره سهر هندهک حيشترين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل جهه کي دپيژني: غابه، ل نيژيکي مه ديني، و برن، پشتي شقاني وان کوشي، هنگي موسلمان د هه واري دهرکه فتن، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل پينجسه د زهلامان ب دويث وان دا چوو، هه تا گه هشتينه جهه کي دپيژني: ذوقه رهد، ل باشوري مه ديني، و نهو شه فهک و روژه کي مانه ل ويري، پاشي زقرينه فه يي شه رهدک چي بت.

ريککه فتنا حوده يسي:

نهف ريكکه فتنه ناقدارترين سهرهاتيبيتن سالا شه شسي مشه ختينه، و بهحسي وي د هندهک نايه تين قورناني دا ژ سوورهدا (الفتح) هاتييه، و خودي ناقتي وي کره (الفتح المبين - فه کرنا ناشکهرا) ژ بهر وي سهرکه فتنا مه زن يا پيغه هاتي، وه کي دئ بو مه ناشکهرا بت. و نهف ريكکه فتنه د بنيات دا نه جامي دهرکه فتنا پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- و صه حابيبيتن وي بو مه که هي بو کرنا عومري، و نهگهرا قتي دهرکه فتنن خهونهک بوو

پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ديتي كو ئهو و صه حابيپين وي ب جلکين ئيحرامان چوونه مه که هي بو کرنا عومري، و خه ونين پيغهمبهران وه حينه، لهو که يفا صه حابيپان گه لهک ب قي چه ندئ هات، و وان مزگيني دا ئيک و دو کول نيتزيک ئهو دئ د گهل پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- چنه مه که هي.

دهرکه فتن بو عومري:

ل رږڙا دوشه نيي ئيکي هه يفا ذولقه عده ژ سالا شه شي مشه ختي (ئادار سالا ۶۲۸ ز) پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- د گهل هزار و چارسهد که سان ژ مه ديني دهرکه فت و بهر ب مه که هي قه چوو، ب ئيه تا کرنا عومري، و بهري پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- دهرکه فت وي د ناف خه لکي دا به لاف کر کو ئهو ب جلکين ئيحرامان دي چن، و ئيه تا وان کرنا عومرييه و وان چو شه ر ل بهر نينن، و نارمانجا وي ب قي چه ندئ ئهو بوو د ناف عه ره بان دا هه ميپان به لاف بيت کو موسلمان دئ چنه عومري، دا ئه گهر سوباهي قوره يشيپان ري ل وان گرت، قوره شي د چاڤين عه ره بان دا بشکين؛ چونکي عه ره بان هه ميپان دزاني کو که عبه ملکي قوره يشيپان ب تني نينه، به لکي ئهو ملکي هه مي عه ره بانه؛ چونکي ئهو ميراتي باپيري وان ئيسما عيليه.

پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ده مي ژ مه ديني دهرکه فتی، وي (نومه بله يي کوري عه بدللاهني له شي) ل شوينا خو هيتلا، و ده مي گه هشتييه ده قه را (ذولحوله يفه) ئهوا دکه فته باشووري مزگه فتا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ب نيتزيکي (۱۲) کيلومترا، کو ميقاتي خه لکي مه دينيه، يه عني: ئهو جهه يي خه لکي مه ديني جلکين ئيحرامان لي دکه نه بهر خو ده مي وان دڤيت بچنه هه جي يان عومري، ل وي جهي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و هه ڤالين وي ئيحرام کر نه بهر خو و ئيه تا عومري ئينا، و قوربانين خو (کو حيشتر بوون) نيشانکرن و د گهل خو برن، و بهري ئهو بده نه ري و بهر ب مه که هي قه بچن، عومه ري گوته پيغهمبهري -سلاڤ لي بن-: چاوا تو دئ بي چهک چييه ناف هندهک که سان ئهو شه رکه ر و دوژمنين ته نه؟ هنگي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- هنارته مه ديني کو هندهک چهک و سيلاحي بارکه ن و ب دويف وان دا به نيرن.

هەر وهسا پيغمبهري -سلاڤ لي بن- سهريه كا لهشكهرى ب سهروكاتيا بشري كورئ
سوفيانئ خوزاعى بهري خو هنارت؛ دا ريكئ بو وي تهئمين بكهت، و نهگهر تشتهكئ
نهچاقهريكرى چيبوو نهو جابهكئ بدنه موسلمانان.

د ناقبهرا عوسفان و حودهيببيئ دا:

موسلمانان دا ري حهتا گههشتينه دهفهره عوسفانئ ل باكورئ مهكههي، ل وئري بشري
كورئ سوفيانئ خوزاعى گههشته پيغمبهري -سلاڤ لي بن- و گوئئ: قورهيشيان ب هاتنا
ته زانبيه، و وان سوز دايه خو بدنه كوشتن و نههتلن تو بچيه مهكههي، پيغمبهري -سلاڤ
لي بن- گوئ: وهى بو قورهيشيان! شهري سهري وان خواريه، ما دئ چ ل وان ئيت نهگهر
نهو ريكئ د ناقبهرا من و خهلكى دا فهكهن؟ نهگهر نهو شيانه من نهو دئ چئ بت يا
قورهيشيان دقئت، و نهگهر نهو شيامه وان نهو دئ ئينه د ئيسلامئ دا و چو ژ وان كيم
نابت..

پاشى پيغمبهري -سلاڤ لي بن- دان و ستاندن د گهل سهحابيبيئ خو كر كانئ نهو
چ بكهن؟ و دووماهيبيئ نهو ل سهه هندئ پيكهاتن كو نهو روى ب روى لهشكهرئ
قورهيشيان نهبن، نهو ب سهروكاتيا خالدئ كورئ وهليدى هاتئ دا ريكئ ل موسلمانان
بگرن، و گوئن: نهو دئ ريكئا خو گوهورين، و د لايهكئ دى را چينه مهكههي.

و وهسا چيبوو.. موسلمانان ريكئا خو گوهارت، و د ريكهكا نهخوش و سهخت را
دهرياس بوو، و قورهيشيان هند ديت موسلمان گههشتنه حودهيببيئ ل نيزيكى حهره
مهكههي، و كافران نهف چهنده وهك گهفها كه مهن بو مهكههي ديت، و ل حودهيببيئ
هيشتره پيغمبهري -سلاڤ لي بن- نيخيا و پيشقه نهچوو، هنگى پيغمبهري -سلاڤ لي بن-
سهحابيبيئ خو تيگههاندن كو نهو تشتي هيشتره وى راوهستاندى نهوه يئ فيل راوهستاندى.
يهعنى: قهدهرا خودئ بوو نهوا ئيىاي حهره ما مهكههي پاراستى بمينت.

پاشى پيغمبهري -سلاڤ لي بن- سوئند خوار كو نهگهر قورهيشى ريكهكئ ل بهر وى
بدانن و پاراستنا حورمهتا مهكههي تييدا بت نهو دئ رازى بت.

دان و ستاندن د ناقبهرا پيغمبهري و قورهيشيان دا:

دهمئ موسلمان ل حودهيببيئ پتر ژ جارهكئ قاصد د ناقبهرا پيغمبهري -سلاڤ لي
بن- و قورهيشيان دا هاتن و چوون، قورهيشيان دقيا گهفئ ل موسلمانان بكهن، كو قهت

چي نابت نهو بيته د مهكههي دا، نهگهړ خو نيهتا وان عومره ژي بت، بهلي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ب پهنگهكي رحمت نهو تيگههاندن كو مه شهر نهقيت، بهلكي مه دقيت حهقهكي ژ حهقين خو ب كار بينين كو سهرهانا كهعبيته، و نهفه حهقي ههر كهسهكيه، و تشي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ل بهر سنگي وان داناي نهفه بوو، وي گوت: وهرن نهو و هوين صلحهكي هتا دمهكي دهسنيشانكري بكهين، دا نهو ههردو لا بهري خو بدهيني كاني دي چ كهين؟

وان نهف چهنده قهوبيل نهكر، و گوت: مه و ته چو د گهل نيك نينه. پاشي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- عوثماني كورپ عهفاني هنارته مهكههي؛ دا نهو پهياما پيغهمبهري -سلاډ لي بن- بگههينته خهلكي مهكههي، و هلبزارتنا عوثماني ژ بهر هندئ بوو چونكي قورهيشيان ههز ژ عوثماني ذكر، و ئوبجاخا عوثماني كو نهمهوي بوون هنگي ل مهكههي ب هيز بوون، و نهبوو سوفيان كو نهمهوي بوو مهزني مهكههي بوو. عوثماني گوته وان: ريكې بدهنه پيغهمبهري -سلاډ لي بن- دا بيته مهكههي و طهوافي بكهت. وان گوت: نهو ريكې نادهيني، و نهگهړ ته بقيت تو طهوافي بكه، و بزقره نك وي. عوثماني گوت: هتا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- طهوافي نهكهت نهز طهوافي ناكه.

تيكچوونا سهر و بهري:

دياره ل وي دهمي، ژ بهر سههرهقييا قورهيشيان سهر و بهر تيكچوو، و هيزهكا قورهيشيان كو نيزيكي ههشتي زهلامان بوون، ب چهكداري فه ب نك موسلمانان فه چوون، و قيان موسلمانان بنازرينن دا شهري بكهين، و پشتي شهركي شك موسلمانان نهو ههمي گرتن، و نايهتهك ئيشارهتي ددهته قئ مهسهلي دهمي دييژت: ﴿ وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴾ (الأحزاب: ٢٤).

صهحابي و مويايهعا پيغهمبهري:

و بهلكي ل قئ دهمي بوويه پيغهمبهري -سلاډ لي بن- داخواز ژ صهحابييڼ خو كر كو نهو بهيعي بدهنه وي كو صهبرئ بكيشن، و پاشدا نهچن، نهگهړ خو مهسهله بگههته هندئ كو شهري ژي بكهين، و صهحابي د داخوازا وي هاتن، و ههميان بهيعه دايع، و ژ بهر كو نهو بهيعه ل بن دارهكي بوو هندهك جارن دييژني: (بيعة الشجرة) و هندهك جارن ژي

ديپژن: (بيعة الرضوان) ژ بهر کو خودي د نايه ته کي دا ناشکرا کر کو ئه و ژ وان صه حابييان رازيويوه يتن ل بن داري بهيعه دايه پيغمبهري وي -سلاف لي بن- دهمي ديپژن: ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾﴾ (الأحزاب: ١٨).

و د هندک کتيپين سيره تي دا هاتييه کو نه گهرا قبي بهيعي ئه و بوو جاب گه هشته پيغمبهري -سلاف لي بن- کو کافر تين مه که هي عوتمان يي کوشي، له و پيغمبهري -سلاف لي بن- گوت: ئه و ژ قبي جهي ناچين هتا ئه و و قوره شيشي خو ژيک صافي بکه ين، پاشي وي ژ موسلمانان خواست کو ئه و بهيعي بده نه وي.

هر چه نده ئه ف گوتنه ل نک نفيسه رين سيره تي يا به لاقه ژي، به لي زانا يين هديسي ديپژن: ئه و ب ريکه کا درست نه گه هشتييه مه.

ريکه فتنا حوده يبيي:

پشتي بو قوره شيشيان مسوگر بووي کو موسلمان دمجن و ئه و ب ساناهي نازقري نه فه، ب تايبه تي دهمي سوچه تا بهيعي گه هشتييه وان، وان سو هيل يي کور ي عه مري هنارته نک پيغمبهري -سلاف لي بن- و گوتي: هه ره دان و ستاندني د گه ل موحه ممه دي بکه، و نه وه بت تو د گه ل وي ل سهر هندي پيک بيي ئه و ئه ف ساله بيته مه که هي؛ دا عه ره ب نه يپژن: موحه ممه د ل سهر دفنا قوره شيشيان چو مه که هي!

و دهمي پيغمبهري -سلاف لي بن- سو هيل ديتي، وي گوت: ماده م وان ئه فه هنارت مه عنا وان صلح دقيت.. وي ئه ف ناخفتنه گوت؛ چونکي سو هيل مروقه ک بوو ب عه قلي و سياسي تي و رحه تيبي ده اته نياسين. و پشتي دان و ستاندنه کا گهر م پيغمبهري -سلاف لي بن- و سو هيل ل سهر چار خالان پيکه اتن، ئه و ژي ئه فه بوون:

ټيک: چي نابت موسلمان ئه ف ساله بيته مه که هي، ئه گه ر خو بو کرنا عومري ژي بت، به لکي دقيت ئه و بزقري نه مه ديني، و ئه گه ر وان بقيت بلا ئه و ساله کا دي پيش ئه ف ساله فه بيته عومري.

دو: ههر قوره شيشيه کي بيي که س و کار تين خو بيت و بگه هته موسلمانان دقيت موسلمان وي قه بويل نه کهن، و وي بزقري نه فه، به لي ههر موسلمان ه کي بيت و بگه هته قوره شيشيان، قوره شيشي وي نازقري نه فه.

سټ: هردو لايان، موسلمان و قوره شسيان، ماف هه يه په يمانان د گهل ئوبجاخين عه رهبان گريډهن، و ئهو ئوبجاخا خو دده ته د گهل لايه كي، ئهو ژ وي حسيب دبت. چار: دهه سالتين دي، شهر د ناقبه را موسلمان و قوره شسيان دا نائيتته كرن؛ دا خه لك رحه ت بين، و كاري خو بكن.

پشتي هردو لا (پيغه مبهري و سوهه يل) ل سهر شان خالان پيكهاتين، وان ئهو نشيسين، و هنده ك زه لام ژ في لايي و هنده ك ژ في لايي و هنده ك كه سين بي لا ژي ل سهر كرنه شاهد. و پيغه مبهري -سلاف لي بن- داخواز ژ عه ليبي كورپي ئه بوو طالبي كر كو ئهو ري كه كفتني بنقيست و گوتې: بنقيسه (بسم الله الرحمن الرحيم) سوهه يلي گوت: نه.. هم في نزانين، بنقيسه (باسمك اللهم). هنگي پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوته عه لي: وه كي وي بنقيسه.

پاشي گوتې: بنقيسه: ئه فه ئه وه يا پيغه مبهري خودي موحه ممه د و سوهه يلي كورپي عه مري ل سهر پيكهاتين. سوهه يلي گوت: ئه گهر من باو هري هه با كو تو پيغه مبهري خودي بي من شهري ته نه دكر، ناقې خو و بي بابي خو بنقيسه. پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوته عه لي وه كي وي گوتي بنقيسه.

سوهه يلي كورپي عه مري كوره ك هه بوو دگوتني: ئه بوو جه نده ل، ئهو موسلمان بوو بوو، و بابي وي ئهو گرتبوو، ئه بوو جه نده ل شيا خو ژ ده ستي وان ده ريخت يين ئهو گرتي، و گاڤا وي زاني پيغه مبهري -سلاف لي بن- د گهل هه قاليين خو بي ل حوده يبيي، ئهو ره في و قه سستا حوده يبيي كر، و ده مي ئهو گه هشتييه ناف موسلمانان هيشتا سوهه يل ل نك پيغه مبهري بوو -سلاف لي بن-، گاڤا سوهه يلي كورپي خو ديتي وي گوته پيغه مبهري -سلاف لي بن-: ئه ي موحه ممه د، بهري ئه فه بگه هته ته هم يين پيكهاتين. پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوتې: تو راست دي پري، پاشي گوته ئه بوو جه نده لي: صلحه ك د ناقبه را مه و وان دا هه يه، و هم عه دري ناكه ين.. هنگي ئه بوو جه نده لي كره هه وار: گه لي موسلمانان، چاوا دي بو كافران ئيمه زقراندين دا ئهو من د فتنه بهن؟! پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوتې: ئه بوو جه نده ل صه بري بكي شه، و بو خو ب خير حسيب بكه، خودي ري كه كي دي بو ته و هه قاليين ته يين لاواز بينت.

بهرهنگاريا صهحابيان:

دهمى ئەف رېځکهفتنه د ناقبهرا پيغهمبهري -سلاف لى بن- و قورهيشيبان دا هاتيبه کرن، گهلهک موسلمان ههبوون ب قى رېځکهفتنى نهخوش بوو، و وان هزرکر ئەفه کيماسيبه بو وان، حهتا ئيکى وهكى عومهرى نهرازيبوونا خو ئاشکهرا کر، و گۆته پيغهمبهري -سلاف لى بن-: ما تو نه پيغهمبهري خودى يى؟ وى گۆت: بهلى، گۆتى: ما ئەم نه موسلمانين؟ وى گۆت: بهلى، گۆت: ما ئەو نه کافرن؟ وى گۆت: بهلى، عومهرى گۆت: فينجا بوچى ئەم کيماسيبى د دينى خو دا قهوبيل بکهين؟ پيغهمبهري -سلاف لى بن- گۆت: ئەز پيغهمبهري خوديمه، و ئەز بى ئەمرييا وى ناکهم.

و دهمى رېځکهفتن هاتيبهکرن، پيغهمبهري -سلاف لى بن- گۆته صهحابيان: رابن، قوربانين خو فهکوژن، و سهرين خو بتراشن.. مهعنا: ئەم دى ئيحرامين خو ژ بهر خو کهين، و زقرينه مهدينى. سى جارار وى ئەف گۆتئا خو دوباره کر، کهس ژ وان وه نهکر.. ئينا پيغهمبهري -سلاف لى بن- ب عيجزى فه چوو نک کابانيبا خو (ئوم سهلهمهين) و گۆته وى: حال و مهسهلين من و خهلى ئەفنه.

(ئوم سهلهمهين) گۆتى: ئەگەر ته بقيت ئەو گوهداريا ته بکهن، تو دهرکهفه نک وان و د گهل کهس ژ وان نهئاخفه، قوربانى خو فهکوژه، و سهري خو بتراشه.

پيغهمبهري -سلاف لى بن- دهرکهفت و ئەو کر يا وى گۆتى، و گاڤا صهحابيان ئەو ديتى وى وه كرى، ئەو ژى رابوون وه کر. و ب قى چهندي موسلمان ژ ئيحرامين خو دهرکهفتن، و زقرينه مهدينى، و ب ريفه ب شهف دهمى ئەو دزقرين سوورهتا (الفتح) هاته خوارى، و کهيفا پيغهمبهري -سلاف لى بن- گهلهک ب هاتنه خوارا هات، لهو رۆژا د دويش دا وى گۆته صهحابيان: شقيدى سوورهدت يا بو من هاتى ئەو ل نک من خوشتقيتره ژ ههر تشتهكى رۆژ لى ههلاتى.

دهرکهفتئا پيغهمبهري -سلاف لى بن- ژ مهدينى بو مهکههئى بو کرنا عومري، و زقرينا وى نيزيکى ههيفهک و نيئى فهکيشا، و د قى سهفهري دا دهمى ئەو زقرين ب ريفه شهفهكى ئەو درهنگى شهف نفستن، و بيلال هيتلا هشير دا وان بو نقيژا سپيدى راکهت، پاشى بيلال ژى د خهو چوو، و وان هند ديت گهرما رۆژى ئەو هشيرارکرن، و پشتى ئەو هشيرابووين وان نقيژا سپيدى کر ههر چهنده دهمى وى چووبوو ژى؛ چونكى وان عوزر ههبوو.

هندهك سهرهاتییین دای ل قای سالی:

گهلهك زانایین موسلمان ل وئی باوهرینه کول قی سالی حه ج ل سهر موسلمانان هاتبوو
 فهرزکرن، و هندهکین دی دبیتن: نهخیر، نهو ل سالا پینجی هاتبوو فهرزکرن، و ههر چاوا بت
 حه ج دووماهی روکن بوو ژ نهرکانین ئیسلامی هاتییه فهرزکرن.
 دیسا ژ سهرهاتییین ل قی سالی چیبووین -وهکی واقدی دبیتن- پشتی پیغمبر
 -سلاف لی بن- ژ حودهیبیی زقرییه مه دینی، ل هه یقا ذولحیججه وی شهش کاغز بو
 مهزنین سهردهمی خو هنارتن تیدا داخواز ژ وان کر نهو باوهرییبی ب وی بینن.

سالا ههفتى مشه ختى

پشتى پيغمه بهرئى خودئى - سلاف لى بن - و سهحابييتن وى ل دووماهيا سالا شه شى ژ خوديبيبي زقربنه مهدينى، ب وى رهنگى مه بهرى نوکه به حس ژئى كرى، نيتزيكى بيست رۆژا ئەو مانه ل مهدينى، و سال بوو سالا ههفتى، و ل دهسپيكا قى سالى ل هه يفا موحه ررمى غه زايا خه بيهرئى چي بوو.

غه زايا خه بيهرئى:

خه بيهر جهه كه دهفته باكوورئى مهدينى ل سه رپكا شامى، و ئەو جههك بوو هندهك ئويجاخين عه ره بان و هنده كين جوهيبان لى دژيان، و د سه ر خه بيهرئى دا ئويجاخا غه طه فان يا عه ره بان دژيا، و ئاشكه رايه كو ئەف ئويجاخه - ب پالدا نا جوهيبين خه بيهرئى - ژ وان ئويجاخان بوو يين د شه رئى خه نده كى دا هار بكار بيا قوره يشيان كرى، و د گه ل وان مه دينه دۆر پيچ كرى.

خه بيهر ئيك ژ دهفته رين زنده دهوله مه ند بوو ب چان دن و بيستان و به ره مه مى خو، ژ بهر هه بوونا ئاقه كا بۆش و عه رده كى قه له و، و ئەو جوهيبين ل خه بيهرئى دژيان هژماره كا قه لعه و حصنين ئاسى هه بوون، و به رى نوکه مه ئاشكه راکر بوو كو ئويجاخا (به نوو نه ضير) يا جوهيبان ئەوا ل مه دينى دژيا، پشتى موسلمانان ب سه ر دا گرتى و ژ بهر خيانه تا وان ئەو ژ مه دينى ده ريخستين، هژماره كا مه زن ژ وان چوون ل خه بيهرئى ئاكنجى بوون، و ئەو ژى وه كى جوهيبين دى ب چان دن و جۆت يار بى قه موژيل بوون، و ده مى به نوو نه ضيرى چووينه خه بيهرئى، جوهيبين خه بيهرئى خو ئيخسته بن ده ستى وان، و مه زين وان يين وه كى حوبه بى كورئى ئەخطه بى و سه لامى كورئى ئەبوو حه قيقى وه ك مه زن و ربه ر بو خو نياسين، و حه تا به رى جوهيبين به نوو نه ضير بيا ن بچنه خه بيهرئى، جوهيبين خه بيهرئى چو دوژمنا تيبا موسلمانان نه دكر، به لى پشتى به نوو نه ضيرى چووينه نك وان، ئيكا هند ژ وان چى كر ئەو ژى دوژمنا تيبا موسلمانان بكن، و ئەو بوو به رى شه رئى ئەحزابان جوهيبين خه بيهرئى ده ورئى سه ره كى د كو مكرنا ئويجاخين عه ره بان دا دژى موسلمانان گيتر، و وان گه له ك مال ژى د قى

رېټکې دا خهړج کر، هتا وان پشکهکا نهيا کيم ژ بهرهمې بيستانين خو دانه غهطهفانييان هتا نهو قانعکرين کو پشتهفانييا قورهيشييان د هپرشا وان دا بو سهر مهدينې بکهن.

پشتي موسلمان د گهل قورهيشييان رېټکهفتين کو دهه سالين دي نهو چو شهيران نهکن، و موسلمان ژ چهپهري وان پشتراست بوين، وان قيا جزايي جوهييين خهبيهرې بدهني سهر خيانهتا وان کري دهمي نهحزاب دژي موسلمانان راکرين و نهو پالداين کو مهدينې دؤريپچ بکهن.. نهو بوو ل ههيقا موحهروهمي ژ سالا هفتي مشهختي (خزيرانا سالا ۶۲۸ ز) پيغمبهر -سلاف لي بن- د گهل هزار و چارسهد صهحابييين خو دهرکهفته خهبيهرې پشتي کو نومهيلهپي کورې عهبدللاهې لهيشي ل شويئا خو هيتلايه ل مهدينې، و تالايي لهشکهري موسلمانان کره د دستي عهليپي کورې نهبوو طالبي دا.

پشتي پيغمبهر -سلاف لي بن- چند قوبناغان ب لايي باکورې شه چووي، وي چهندهکي رېټکا خو گوهارپت و ب لايي رؤژثاقايي شه چوو، هتا ژ دهقهره خهبيهرې بؤري پاشي جارهکا دي ب لايي رؤژهلاتي شه چوو هتا چوويه پشت خهبيهرې، يهعني: خهبيهر کهفته د ناقبهرا وي و مهدينې دا، و بهلکي وي دو نارمانج ب شي چهندي ههبن: يا نيکي: دا جوهييين خهبيهرې هزر بکهن نهو ناچته وان، قيجا کاري خو يي شهري نهکن.

يا دويي: دا رېټکي د ناقبهرا خهبيهرې و دهقهره غهطهفانييان دا بېرت؛ چونکي غهطهفان ل باکورې خهبيهرې دژيان، و نهو ههقالين جوهييان بوون و دژي موسلمانان رادوهستان.

گاڅا غهطهفانييان زاني کو پيغمبهر -سلاف لي بن- ب لهشکهري خو شه يي هاتييه باشووري دهقهره وان، وان بهري خو دايمي کاني نهو دي چ کهت، و گاڅا وان زاني نهو بهر ب جوهييين خهبيهرې شه چوو، و وان زاني کو مهخسهدا موسلمانان خهبيهره، وان هپزهکا لهشکهري ژ خو دورستکر، و گوتن: نهم دي د ههوارا ههقالين خو يين جوهي چين. و دهمي وان چهندهکي دايه ري، هندک دنگ و دؤر ژ پشتي هاته وان، لهو وان هزر کر نهغه دنگي موسلمانايه و نهو د پشت وان را يين چووينه جهي وان، لهو نهو زوي زقربن، و پشتي زقربن وان کس نهديت.. و گوتن: مه شوله ژ موحههمدي و جوهييان نينه، و چوونه جهين خو.

پيغهمبهري -سلاډ لى بن- ب لايى باشوروى څه هات هتا گه هشتييه ده څه را خه بيهري، و وان پيگڅه (ته کبيرات) ددان و دهنگى وان يى بلند بوو، و دهمى نهو گه هشتينه نهالا (الرجيع) د ناقبه را خه بيهري و جهى غه طه فانييان دا بوو شهف، وان موعه سکه ري خو دانا ويري و ب شهقى ل ويري نفستن، و سپيدى دهمى جوهرى ژ خه و رابووين و ده رکه فتين دا بچنه سهر کارى خو د ناف بيستانين خو دا، وان له شکه ره کى بوش ديت يى دانا يه ب ره خ حصنين وان څه، هنگى وان ب ترس و سه هم څه گازی کر: ب خودى نه څه موحه ممه د و له شکه ري وييه! و ههمى ره څين و چوونه د حصنين خو څه و ده رکه هل خو گرتن.

پيغهمبهري -سلاډ لى بن- ب دهنگه کى بلند څه گوټ: (الله اکبر الله اکبر) خه بيهري خراب بوو (انا اذا نزلنا بساحة قوم، فساء صباح المنذرين).

جوهييان هژماره کا جهين ناسى ل خه بيهري هه بوون نه وين دگوټنى: (الحصون)، وهکى: (ناعم، الصعب، النزار، القموص، الوطيح، السلام) و هندهک ژ فان جهان ب شهر هاتنه گرتن، و هندهک ب صولح، و هژمارا کوشتيين جوهييان د څى غه زايى هه ميبى دا نوټ و سى زهلام بوون، و بهرانبهر وى چهندي بيست هتا بيست و پينج صه حاييان شهيد بوون.

د څى غه زايى دا ماله کى مه زن که فته ده ستى موسلمانان، و دبپژن: د څى شهري دا هندهک دانه يين تهوراتى ژى که فتنه ده ستى موسلمانان، و هنگى جوهييان هنارته نک موسلمانان کو تهوراتا مه بو مه بزقربن، پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوته موسلمانان: بدهنه څى.. و ب څى چهندي جوهييان جاميږيا موسلمانان ب چاډ ديت، و زانى کو نهو نه وهکى يين بهري خو نه؛ چونکى دهمى رومانبيين صه نه مپه رپس نورشه ليم ژ ده ستى جوهييان ئينايه ده ر وان دانه يين تهوراتى ههمى کو مکرن و ناگر بهردانى و ب پييان څه چوونه سهر، و فه لان ژى دهمى جوهرى بنده ست کربن تهوراتين وان ههمى سوټن.

پيغهمبهري -سلاډ لى بن- عهردي خه بيهري هتلا د ده ستى جوهييان دا کو نهو وى بکهن، بهرانبهر نيڅا به ره همى، و کره شهرت ل سهر وان ههر جاره کا مه بقيت نه م دى هه وه ده رتخين، و جوهرى ل سهر څى شهرتى رازى بوون. و ب څى شهرتى پيغهمبهري -سلاډ لى بن- جوهرى گريدان؛ دا نهو جاره کا دى خيانه تى نه کهن، به لى د گهل هندي ژى نهو ژ خيانه تى ليڅه نه بوون، و باشترين ده ليل نهو بوو هيتستا پيغهمبهري -سلاډ لى بن- ل خه بيهري وان موحوه لا زه هردانا وى کر وهکى دى بو مه ديار بت.

ژ سهرهاتي و نه حکاميتن د سهرهاتيا غه زايا خه بيهري دا چي بووين، نه م دئ ئيشاره تن دهينه هندهک ژ وان:

۱- حهرامبونا خوارنا گوشتي کهری:

بوخاری و موسلم ژ جابري کورئ عه بدللاهئ نه نصاري شه دگوهيزن ديترت: ل رؤژا خه بيهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه هيا مه ژ خوارنا گوشتي کهری کر، و دهستورييا هه سپان دا.

۲- حهرامبونا ژئنيانا بهروهخت:

نهوا ب عه ربه ديترت: (نکاح المتعة)، بوخاری و موسلم ژ عه ليبي کورئ نه بوو طالبي شه دگوهيزن ديترت: ل رؤژا خه بيهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه هي ژ متعي کر.

۳- ماره کرنا صه فييايا کچا حويه يي کورئ نه خطه بي:

حويه يي کورئ نه خطه بي مه زني جو هيبيتن به نوو نه ضير بيان بوو، و بهري نوکه ده مي مه به حسي غه زايا به نوو قوره يضييان کري، مه ناشکهره کر بوو کو نهو ب دهستي موسلمانان هاتبوو کوشتن، و ده مي موسلمانان حصني (نه لقه مووص) يي جو هييان ل خه بيهري ب شهر ستاندي، هژماره کا ئي خسيران ژ ژن و ميران که فتنه دهستي موسلمانان، و ئيک ژ وان صه فييايا کچا حويه يي بوو، نهوا پشتي هنگي موسلمان بووي و پيغهمبهري -سلاف لي بن- نازاکري و ماره کري، و بوويه ئيک ژ ده يکين خودان باوهران.

۴- زقرينا مشهختين حه به شه د گهل جه عفهري:

ل وي ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل صه حا بيبيتن خو ل خه بيهري، نهو مشهختين ماینه ل حه به شه ب سهرؤکاتيا جه عفهري کورئ نه بوو طالبي زقرينه مه ديني، پشتي کو پتر ژ دهه سالان ماینه ل ويري، و ده مي نهو هاتين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل خه بيهري بوو، لهو نهو چوونه خه بيهري ل نک وي و هند خو نه گرت هتا نهو بزقريته مه ديني، و ده مي نهو گه هشتينه خه بيهري خه بيهري هه مي ل بهر موسلمانان شه بوو، و گاغا پيغهمبهري -سلاف لي بن- جه عفهري ديتي ب ناقچا قين وي شه ماچي کر و گوئ: نه ز نازم که يفا من پتر ب چ بيت ب ستاندا خه بيهري يان هاتنا جه عفهري.

و پيغهمبهري -سلاف لي بن- پشکهک ژ دهسکه فتنيبيتن خه بيهري دانه وان مشهختان ژي پشتي دهستوري ژ صه حا بيبيان وهرگرتي.

جوهي و ژهردانا پيغهمبهري -سلاف لي بن:-

دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- خهيهه ره كړي، ب وي رهنكي مه گوتي، ژنهكا جوهي نهوا دگوتني: زهينهبا كچا حارشي، ژنا سهلامي كوپر مشكمي، پهزهكا قهلاندي ب ديارى بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارت، و پسياركر كاني پيغهمبهري -سلاف لي بن- پتر حهز ژ كيژ نهدامي پهزي دكته، و گاڤا گوتيني: نهو پتر حهز ژ شهپيلكي دكته، نهو رابوو شهپيلكا وي تڙي ژهرا دژوار كر، و بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارت، و گاڤا وي د گهل هندك صهحاييپن خو نهو خواري، وي پاربيهك كره د دهقي خو دا، پاشي گوته ههقالي خو: هسيار بن زي نهخون، نهف پاربيه يي دپيژته من نهو يي ژههركريه.. و ههقالي وي (بشري كوپر بهررائي) هندك زي خواربوو، و پستي دهمهكي كيم رهنكي وي هاته گوهارتن.

و دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: نهف پهزه يا ژههركريه، هندك چوون نهو ژنكا جوهي نينان، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: بوچي ته نهف كاره كر؟ وي گوت: من گوت: نهگه تو يي درهوين بي دي بهلايا ته ژ مه قهبت، و نهگه تو پيغهمبهري بي نهو چو زيانن ناگهينته ته!

هندهكان گوته پيغهمبهري -سلاف لي بن-: نهو وي نهكوژين؟ وي گوت: نه.. بهلي پستي دهمهكي بشري كوپر بهررائي ب وي پاربيي وي خواري مر، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- فرمان دا نهو ژن پيش وي قه بيته كوشتن.

و پستي هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- خوينا خو بهردا، و د ربوايهتین دورست دا هاتييه كو ژ بهر دژواريا وي ژهري دهم بو دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ههست ب نيشاني دكر، و دهمي پستي سي سالان پيغهمبهري -سلاف لي بن- كهفتييه بهر مرنن، وي گوت: هيشتا نهزي تهسيرا وي خواري دبينم يا من ل رورژا خهيهري خواري.. و نهفه دم هات نهو ژههر رها پشتا من بپرت^(۱).

ژ بهر هندي هندك زانا دپيژن: پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب شههيدي وهغه ژ قي دنيايي كربوو.

(۱) بوخاري (۴۴۲۸) في حديسي ژ عائشايي قهدهويت.

کاغه زین پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - بو مه زین دنیا یی:

د سهرهاتیپین سالا شهشی مشهختی دا مه دیار کربوو کو (واقدی) ل وی باوهرتیه کو پشستی پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - ژ خودهیییی زفرییه مه دینی، ل هه یفا ذولحیججه وی شهش کاغه ز بو مه زین سهردهمی خو هنارتن تیدا داخواز ژ وان کر ئهو باوهرییی ب وی بینن. و (بهیه قی) دبیرت: هنارتنا کاغه زان پشستی شهرئ (موته) بوو ل سالا هه شتی مشهختی. و هندهک زانا یین دی یین سیره تی و دیروکی ل وی باوهرتیه کو ئهف رویدانه پشستی فه کرنا خه یهرئ بوو، یه عنی: ئهو ل سالا حفتی مشهختی، دویر نینه هنارتنا وان کاغه زان ل هندهک ده مین جودا جودا بت، و هه می پیکه و ل ئیک ده می نه بت، لهو ئهف جودا هییه د بوچوونین زانا یان دا هه بت.

هه را چاوا بت، دیروکی فه دگو هیتز کو پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - کاغه ز بو هه شت مه زین سهردهمی خو هنارتبوون، و ب فی رهنگی:

۱- بو مه زین ئه سکه نده رییی یی قبطنی موقه و قسی، و ناځی وی یی درست جوړه ییچ کورئ مینایی بوو، حاطه بی کورئ ئه بوو به لته عه یی بو وی هاتبوو هنارتن:

هه را چنده وی باوهری ب پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - نه یینا ژی، به لئ ئهو د گهل قاصدی پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - یی نهرم بوو، و وی هندهک دیاری بو پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - هنارتن، و ئیک ژ وان جاریه کا قبطنی بوو، ناځی وی مارییا بوو، و ئهف جاریه ئهو بوو یا پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - کورهک ژئ بووی و ناځی وی کریه ئیبراهیم وه کی دی د سهرهاتیپان سالا هه شتی دا فه گپین.

۲- بو مه زین دهوله تا رومی هیره قلی، دوحیه یی که لیبی بو وی هاته هنارتن:

هیره قل یان قه یصهر، هنگی ل قودسی بوو، ئهو هاتبوو ویرئ دا ل وی جهی پیروژ نځیرئ وهک سویاسی بو خودی بکه ت ژ بهر سهرکه فتنای ل سهر فورسی، و د هندهک ربوایه تان دا هاتییه کو ده می کاغه زا پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - گه هشتییه وی، قه یصهری گوت: بو من سه حکه نی کانی چ مرؤقین فی زه لامی ل وهلاتی مه هه نه یان نه؟ دا هندهک پسپاران ژئ بکه م. و هنگی کاروانه کی قوره ییشیپان یی بازرگانی ب سهرؤکاتییا ئه بوو سوفیانی ل قودسی بوو، لهو وان ئهو برنه نک هیره قلی، و هیره قلی هندهک پسپار ل دور پیغهمبه راځي - سلاځ لځي بن - ژ ئه بوو سوفیانی کرن، و دووماهییی وی گوته ئه بوو سوفیانی:

ئەگەر ئەو تاشتې ته گوتيبه من راست بت، ئەو جھې هەردو پيپين من ل سەر دئ
 كەفته د دەستې موحەممەدى دا، و من دزانی ئەو دئ دەرکەشت، بەلې من نەدزانی دئ
 ژ ناف هەوہ دەرکەفت، و ئەگەر من زانیبا ئەز دئ گەھمە وی ئەز دا چمە نک وی، و ئەگەر
 ئەز ل نک وی بامە، ئەز دا ئاقې ل پيپين وی کەم!

۳- بۆ مەزنی حەبەشە ئەوئ دگوتتی: نەجاشی، د گەل عەمرئ کورئ ئومەییەین
 ضومەری ھنارتبوو:

و ئەف نەجاشیبە نە ئەوہ یئ حوکم ل حەبەشە دکر دەمئ موسلمان ب مشەختی چوینە
 وئری، ئەو نەجاشی موسلمان بووبوو بەلې وی موسلمانەتیبیا خو ئاشکەرا نەکرپوو، و دەمئ
 ئەو مری پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن- و صەحابیبیان نقيژا (غانیبی) ل سەر کرپوو. پشتی وی
 کەسەکی دی ھاتە سەر حوکمی و دگوتتە وی ژى نەجاشی، و پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن-
 کاغەز بۆ وی ھنارت، و نەھاتیبە زانین کو وی باوہری ئینا بت، یان ژى بەرسقەکا ئیجابی
 ل سەر کاغەزا پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن- دا بت.

۴- بۆ مەزنی فورسئ کيسرايی و ئاقې وی پەرویزئ کورئ ھورمزی بوو، عەبدللاھئ
 کورئ حوزافەیی سەھمی ئەو برپوو پایتەختئ کيسرايی (تەیسەفونئ) ل رۆژھەلاتا بەغدایا
 نوکە:

بەرسقا ئی ژ یا ھەمییان کریتتر بوو، وی گوت: عەبدئ من ئی داخوایئ ژ من
 دکەت؟! پاشی وی کاغەزا پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن- دراند، و گاڤا پيغەمبەری -سلاڤ لئ
 بن- ب ئی کارئ وی زانی نفرین لئ کر کو خودئ حوکمی وی بدرینت!

پاشی وی ھنارتە نک جیگرئ خۆل یەمەنئ کو دو زەلامین خۆ یین ب ھیز بەنیرە نک
 ئی زەلامی بلا وی بۆ من بینن! و مەزنی یەمەنئ (باڤام) ئەوئ پيش کيسرايی ئە حوکم
 ل صەنعایئ دکر، ل دويف ھەرمانا کيسرايی دو زەلام ھنارتنە حیجازئ دا ئەو پيغەمبەری
 -سلاڤ لئ بن- بگرن و بۆ کيسرايی ببەنە وەلاتئ فورسئ، و گاڤا ئەو گەھشتینە مەدینئ وان
 گوتە پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن-: یان د گەل مە وەرە دا تە ببەینە نک کيسرايی، یان ژى
 ئەو دئ ھیرشئ ئینتە سەر دەڤەرئ و دئ ھەوہ بەتە ھیلاکئ.

پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گوتئ: سوياھی وەرن دئ بەرسقئ دەمە ھەوہ. و رۆژا دی
 دەمئ ئەو ھاتین پيغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گوتە وان: ھەرن بیژنە مەزنی خو خودایئ من

شقيدي خودايي وي كوشت.. و بيژني: ديني من و دهسپه لاتا من دي وي جهي هه ميبني
 قه گرت يي كيسرا حوكمي لي دكته، و بيژني: نه گهر نهو باوه ريبني ب من بينت، نهز دي وي
 جهي هيلمه د دهستان دا يي نوكه د دهستان دا.

و گاڤا نهو زقرينه نك مهزني خو و ناخفتنا پيغه مبهري -سلاف لي بن- بو قه گپراي
 وي گوت: نهغه نه گوتنا مهلكانه، و نهز دببترم راسته نهو پيغه مبهري.. و پشتي دهه كي
 خه بهر گه هشته يه مهني كول وي ديروكي يا پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوتي كورئ
 كيسرايي شپروهه يهي ب شفاف هپرشهك دا سه ر بابي خو و نهو كوشت.
 هنگي مهزني يه مهني باوه ري ب پيغه مبهري -سلاف لي بن- ئينا، و نهو و ملله تي
 وي هاتنه د ئيسلامي دا.

و واقدي دببتر: كيسرا ل شفا سيشه نبي دهه هيقا جومادا يا دوو ماهيبي ل سالا
 حهفتي مشهختي (چريا ئيكي ژ سالا ۶۲۸ز) ب دهستي كورئ وي هاتبوو كوشتن، و نهغه
 هندي دگه هينت كو هنارتنا كاغهان ژ لايي پيغه مبهري قه -سلاف لي بن- بو مهزني
 جيهاني ل سالا حهفتي بوو.

۵- بو مهزني فهلين عه ره بان ل شامي موندري كورئ حارثي غه سساني، شوجاعي
 كورئ وهه يي نهسه دي هاتبوو هنارتن:

و نهو ل ديمه شقي بوو، و هندهك دببتر: هنارتنا قئ كاغزي پشتي حوده يبيي بوو.
 ۶- بو مهزني دهقرا يه مامه هه وده يي كورئ عه لي يي حنه في، سوله يطي كورئ
 عه مري عامري هنارته نك وي:

مهزني يه مامئ به رسفا پيغه مبهري -سلاف لي بن- دا كو نه گهر تو رازي يبي پشتي ته
 نهز مهزنيي وهرگرم و تشتك بو من زي بت، نهز دي باوه ريبني ب ته ئينم! يا ژ وي قه
 پيغه مبهري -سلاف لي بن- ئيك ژ مهلكين دنيايييه، و وي دثيت مهزنيي بيخته دهستي
 خو، لهو وي نهف شهرته دانا بهر. پيغه مبهري -سلاف لي بن- شهرتي وي زقراند، و وي
 باوه ري نه ئينا.

۷- مهزني عوماني جهيفهر و عه يد كورين جولوندايي نهزدي:
 دياره نهغه ل سالا ههشتي بوو؛ چونكي پيغه مبهري -سلاف لي بن- عه مري كورئ
 عاصي هنارتبوو نك وي و عه مر ل سالا ههشتي موسلمان بوو بوو.

۸- بۆ مه زنى به حره نى موندري كورئ ساوايى عه بدي، ئەبوو عه لائى حه ضره مى هنارتبوو نك:

ژئده رين ديرؤكى ديتن: مه زنى به حره نى باوه رى ب پيغهمبه رى -سلاف لى بن- ئينا و ئەو و ملله تى وى هاتنه د ئيسلامى دا.

و هيژايى گوتتييه كو ده مى پيغهمبه رى -سلاف لى بن- ئيىاي كاغه زان بۆ مه زنىن سه رده مى خو به نيت، گوتتى: عه جه م چو كاغه زان قه بويل ناكهن و باوه ريى پى نائينن نه گهر يا ختمكرى نه بت، له وى ختمه ك بۆ خو ل سه ر گوستيركى چيكر، و نه خشى وئ سى رتيز بوون: ل رتيزا بنى نقيسى (محمد) و يا ناخى (رسول) و يا سه رى (الله) بۆ هندى دا ناخى خودى د سه ر يى وى دا بت. و وى ئەو گوستيرك ذكره تبالا دويى يا ب ره خ تبالا قليچى قه ژ ده ستى چه پى (۱).

و هندى پيغهمبه ر يى ساخ ئەو گوستيرك د تبالا وى بوو، و پشتى وى ئەبوو به كرى ئەو ذكره تبالا خو، پاشى عومه رى، پاشى عوشمانى، و ئەو سالا عوشمان تيدا مرى ئەو چوو هنداف بيرا (نهريس) ل قويايى، و گوستيرك ژ تبالا وى كه فته د وئ بيرى دا، و سى رۆژان لى گه ريان ئەو نه ديت.

عومره يا قه زاكرن:

پشتى پيغهمبه ر -سلاف لى بن- ل هه يفا سه فه رى سه ركه فتى ژ غه زايا خه بيه رى قه گه رپايه مه دينى، ئەو حه تا هه يفا ذولقه عده ما ل مه دينى، و ژئ نه هاتتبه قه گوهاستن كو ئەو ل قى ده مى ده ركه فت بت، به لى وى هژماره كا (سه ريىن له شكه رى) ب سه رۆكاتييا هژماره كا سه حاببيان هنارتبوونه گه له ك جه- و ده قه ران.

ل هه يفا ذولقه عده كو هه يفا يازدييه، و ل دويش رتكه فتنا حوده ييى ئەو ل سالا چويى د ناقه را موسلمان و كافرتن قوره يشبيان دا هاتتبه كرن، پيغهمبه ر -سلاف لى بن- و سه حاببيان وى ژ مه دينى ده ركه فتن و به ر ب مه كه هى قه چوون؛ دا عومرى بكهن، و هژمارا وان سه حاببيان يين د گه ل پيغهمبه رى -سلاف لى بن- ده ركه فتن دو هزار كه س بوون، ژ بلى ژن و زارۆكان.

(۱) وهكى موسلم (۵۶۱۰) ژ ئەنسى قه دگوهتت.

ديمهنه كې ب سههم و عه جيب بوو، چونكي جارا ئيكې بوو خه لكې وي ده مي
ديمهنه كې هوسا ببينت: مهوكبه كې پينكهاتي ژ پتر ژ دو هزار مرؤقان هه مي پينكفه و
ب ئيك جلكي كو جلكتي ئيحرامان بي سپي بوو، و ب ئيك دهنگي كو دهنگي (تهلبيني)
بوو، بهر ب مهكههي فه دچوون. و ژ بهر عه جيبيا في ديمهني خه لك ل هه مي جهان كوم
دبوون و دهاتنه سهر رپكان و بهري خو ددانه موسلمانان.

و ههر چهنده دهركهفتنا موسلمانان بو كرنا عومري ب تني بوو، بهلي بو نحتياط
پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- دوسه د سوبارتن چهكدار ب سهروكاتيا موحه ممه دي كوري
مهسه مه يي بهري كارواني عومره چيبان هنارت دا ريكې بو وان ته نمين بكن، هتا مهسه له
گه هشته هندي قوره يشيان هزر كر كو نه كو موسلمانان نيه ته كا خراب هه بت، لهو وان زي
كومه كا سوبارتن چهكدار هنارتنه بهرا موسلمانان؛ دا بهري خو بدهني كاني وان چ نيهت
هه يه، و وان گوته پيغهمبهري -سلاڤ لي بن-: نه ي موحه ممه د! ب خودي مه تو ب غه دري
نه نياسي نه ده مي تو بي بجوبك و نه پشتي تو مه زن زي بووي، نه فه چيبه تو ب چهك فه
ب سهر ملله تي خو فه هاتي، و شهرتي مه نه بوو!؟

هنكي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- قاصدين قوره يشيان پشتراستكرن كو نه وي
ل سهر شهرتي خو، و نهو ناچته حه ره ما مهكههي نه گهر شيرتن وان د كافلانان دا نه بن، و
هنكي نهو قاصد فه گه ربانه مهكههي و قوره يشي ته ناكرن كو (موحه ممه د) ل په يمانا خو ليغه
نه بوويه.

شهرتي كافران نهو بوو موسلمان سي رؤژان ب تني ل مهكههي بمينن، و د قان ههر
سي رؤژان دا هندهك خه لكې مهكههي ژ باژيري دهركهفتن و چوونه سهر گر و چيبان، و
ژ دوير فه بهري خو دانه في ديمهني عه جيب، و هندهك زي ل نك (دار الندوة) كومبوون، و
بهري وان ما ل موسلمانان نهو يي ل دؤري پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- كومبووين وقه ستا
كه عبي كرى بو ب جهننانا ري و ره سمين عومري، و دا كافر هزر نه كهن كو موسلمان
لاوازيوينه پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- فه رمان ل هه قالين خو كر كو نهو ل ههر سي شهوطين
ئيكې يين طه وافي پيبن خو سق بكن.

و پشتي سي رؤژان ژ مانا موسلمانان ل مهكههي و ل دويش شهرتي وان د گهل كافران
نهو ژ مهكههي دهركهفتن، و بهر ب مهديني فه زقرين.

مهيموونه يا کچا حارثي دووماهي کابانيا پيغمبهري:

بهرره يا کچا حارثي عامري، يان (مهيموونه) وهکي پشتي هنگي پيغمبهري -سلاف لي بن- ناف لي کري، نيک ژ وان موسلمانين لاواز بوو يين مابنه ل مهديني، و نهو خویشکا (أم الفضل) -ا ژنکا عهباسي مامي پيغمبهري بوو، مهيمونايي زهلامي وي مريبو و نهو مابوو بي خودان، وي نه مري خو کربوو د دهستي خویشا خو دا، خویشکا وي کو ژنما پيغمبهري بوو -سلاف لي بن-، هاتنا پيغمبهري -سلاف لي بن- بو مهکهي بو کرنا عومري بو خو ب دهليشه زاني کو خویشکا خو پيشکيشي پيغمبهري -سلاف لي بن- بکته دا نهو وي ماره بکته، و وي نهف هزا خو بو زهلامي خو عهباسي فهگپرا و داخواز ژي کر نهو هاريکارييا وي بکته، عهباسي ب يا وي کر، و نهو بو برازيي خو (عهرض) کر، و پيغمبهري -سلاف لي بن- داخوازا وي لي نه زقراند و ب يا وي کر، و ههر چنده پيغمبهري -سلاف لي بن- دثيا ل مهکهي مهيمونايي فهگوپرت، به لي کافران قه بويل نه کر نهو ژ سي روران زنده تر ل مهکهي بمينت، لهو ب ريشه و ل نيژيکي (تهنعيمي) پيغمبهري -سلاف لي بن- نهو فهگواست، و هيژايي گوتنييه کو مهيموونه دووماهي ژن بوو پيغمبهري -سلاف لي بن- نهو فهگواستي، و ژ تشتي بو مهيمونايي ديته هژمارتن نهو بوو ده مي نيش ل پيغمبهري -سلاف لي بن- دژوار بووي، نهو نيشا نهو پي مري، نهو ل مالا مهيمونايي بوو، و چونکي مهيمونايي دزاني کو پيغمبهري -سلاف لي بن- حمر دکته ل ده مي نساخيا خو ل مالا عايشايي بت، وي دهستوري دا کو پيغمبهري -سلاف لي بن- بو مالا عايشايي بيته فهگواستن.

گوتنهکا کورت ل دور زهواجا پيغمبهري:

نيکه مين تشتي دقيت نه م ل قيروي بيرو خو لي بينينه فه نهو: نينا پتر ژنهکي ژ لايي زهلامي فه، بهري هاتنا نيسلامي و ل ده سپيکا هاتنا نيسلامي ژي تشتهکي درست و بي توخوب بوو، يه عني: ههر نيکي قيا با و شيا با چهند حمرکريا هند ژن دينان، و نه فه تشتهکي رهوا بوو د وان هه مي دين و شريعت و قانونين کار ل دنيايي پي دهاته کرن، و ده مي نيسلام هاتي، نيسلام نيکه مين دين و شريعت بوو نهف مهسه له بهرداي و بي توخوب نه هيتاي، نيسلامي بو جارا نيکي د ديروکي دا نينا پتر ژ نهکي توخوب دا، يه عني: وه نينه وهکي هندهک هزر دکهن کو نيسلامي ده رگه هي نينا پتر ژ نهکي فه کر..

نه خيتر! هه مې دين و شريعتان بهري ئيسلامى نهو دهرگهه بې حسيب ل تاق كړبوو، پشتي ئيسلام هاتي مهسه له توخوب دا، و هندهك شهرت بو دانان، و ئيك ژ وان شهرتان نهو بوو كو چي نابت بو زه لامي پتر ژ چار ژنان ل نك خو كوم بكهت.

و ناشكهرايه كو شريعتي ئيسلامى ب ئيكجار نه هاتبوو دانان، بهلكي نهو د چهند سالان دا هاتبوو ته شريعكرن ژ لايي خودي شه، لهو نهو دينين هندهك تشت چهند سالان ل نك موسلمانان هه بوون و وان كار پي دكر، پاشي هندهك نايهت هاتنه خوارى و نهو تشت حهرامكر، و هنگي موسلمانان ژ نوي خو ژي دا پاش.. و ئيك ژ وان تشتان نهو بوو: دورستبوو بو زه لامي هندي بښت ژنان بينت، پاشي ل دووماهيبي نايهت هاته خوارى كو چي نابت بو زه لامي موسلمان پتر ژ چار ژنان پيكفه ل نك خو كوم بكهت، هنگي پيغه مبهري -سلاف لي بن- فرمان ل صه حابيبين خو كر كو هه چيبي پتر ژ چار ژنان هه بن چاران به پيلن و بين دي به ردهن، و وان فرمانا وي ب جه- ئينا. به لي پيغه مبهري ب خو -سلاف لي بن- نهو چهنده نه كر، يه عني: وي پتر ژ چار ژنان هه بوون، د گهل هندى ژي وي نهو به رنه دان؛ چونكي نه شه ئيك ژ تايه تمه نديبين وي بوو ژ لايه كي شه، و ژ لايه كي دي شه چونكي نهو ژنكا شوي ب پيغه مبهري -سلاف لي بن- دكر، نهو وهك دهيك بو خودان باوهران دهاته هژمارتن، وهكي نايه تي ب خو گوتي، لهو بو وي چي نه دبوو نهو پشتي بهرداني يان نه مانا پيغه مبهري -سلاف لي بن- شوي ب ئيك دي بكهت.

و پشتي ماره كرنا مهيمونايي ب دهمه كي هندهك نايهت هاتنه خوارى كو چي نابت بو پيغه مبهري -سلاف لي بن- ئيدي نهو ژنه كا دي بينت، وهكي: ﴿لَا يَحِلُّ لَكَ الْبَسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾﴾ (الأحزاب: ٥٢).

سالاهشتي هشهختي

عومرهيا قهزاكرني ئەوا ل ههيشا يازدي ژ سالاهفتي چيپووي، كارهكتي نهفسى يى بهرچاڤ ل خهلكي مهكههتي كر، و هژيانهكا مهزن د گياني وان دا پهيداكر، تشتي بوويه ئەگهرا هشيرابوونا هژمارهكا نهيا كيم ژ وان، و پشتي پيغهمبهري خودي -سلاڤ لي بن- و سهحايبيين وي زڤرينه مهدين، كۆمهكا خهلكي مهدينى دوباره حسبيين خو ليكدانه فه، و جارهكا دى هزارا خو د وي ههڤركيبي دا كر ئەوا ئەفه بيست ساله د ناقبهرا وان و موسلمانان دا پهيدابووي، و ئەو بسو د ئەنجام دا گهلهك ژ وان گههشتنه برپارهكا نهچاههپرئكري و بهرچاڤترين نمونه كول ئيرى دي ئيشارهتي دهيني، و برپارا وان هژميترين ئيكهمين رويدانين قى سالانوي دو ژ پيشكيش و ماقوليتن قورهشيان بوون، ئيك عهگيد و فيرس مهيدانا شهري بوو، و يى دي بليمهت و عهقهريبي مهيدانا عهقلداريبي بوو..

خالد كوراي وهليدي و عهمراي كوراي عاصي موسلمان دين:

و موسلمانبوونا وان ژ ئەنجامي هزركرنهكا دريژ و قهناعهتهكا تمام بوو، و ب تاييهتي پشتي وان مهوكبي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- و ههڤالين وي ديتي دهمي ئەو هاتينه مهكههتي بو كرنا عومري.. پشتي موسلمان ژ مهكههتي زڤرين ب نيزيكي دو ههيشان ئەف ههردو مرؤفه ب گوهورپينهكا غهريب حسيان ب سه نهفسا وان دا هات، بيتي ئيك ژ وان ب ههڤالي خو يى دي بحهسييت، و ههري ئيك ژ وان ژ لايي خو فه برپارا دا دووماهيهكي بو وي ههڤركيبي بدانت ئەوا د ناقبهرا عهقلي وان و نهفسا وان دا هه، هندي خالد بوو سوچهتا خو ژ كهسين دهو و بهرين خو نهڤهشارت، بهلكي ههري ئيكوي وان رۆژان ديتبا دگوتى: بهسه، ئاخري بو ههري كهسي عهقل ههبت ئاشكهرابوو كو موحهمهده نه سترهبنده و نه شاعره، و ئەو گوتنا ئەو دييژت گوتنا خودييه، ئيجا ههچيبي تيگههشتي بت دڤيت دويكهفتنا وي بكهت.. و گوتنهكا هوسا ژ ئيكي وهكي خالدى دهركهفت و ل مهكههتي، جهى هنديه مهكههتي بهرئنت! سوچهت گههشته ئەبوو سوفيانى، ئەبوو سوفيانى هنارته ب دويڤ را و گوتى: ئەو چ ئاخفتنه من ژ ته گوھ لي بووي؟ خالدى گوتى: ئەو ئەوه يا ته گوھ لي

بووی! هنگی نه بوو سوفیان ژ که رب شه چووی، به لئی عه کرمه یی کورئ نه بوو جه هلی نهو گرت، و گوئی: هیدی نه بوو سوفیان، ب خودی ترسا من نهو کو چو نه مابت نه ز ژ و ده کی وی بیژم، و بچمه سهر دینی وی، ته های ژ چ هه یه؟ ب خودی نه ز دترسم سال نه زقرته سالی حه تا خه لکی مه که هئی هه می ب دویف وی بکه فن!

و نهف ناخفتنا عه کرمه یی هندئ دگه هینت کو هاتنا پيغمه بهری -سلافت لئ بن- و صه حایبیان بو مه که هئی بو کرنا عومری کاره کی مه زن ل خه لکی کر بوو، و قه ناعه ت بو وان چیکر بوو کو هنده سوجه تا موجه ممه دی و هه فالین وی ژ بهر ده ست ده رکه فت، و نیژیکه نهو دی ب سهرکه فن.. لهو دقیت نه بوو سوفیان مه سه لئ هوسا ب ساده یی ودرنه گرت، و هزر نه که ت مه سه له خالده یان فلا نه.

نه شه خالد.. و عه مرئ کورئ عاصی، بهری هنگی ب ده مه کی چو بوو جه به شه، و هه فالینی د ناچه را وی و نه جاشی دا هه بوو، ل ویرئ وی دقیا ژ نه جاشی بخوازت کو نهو موسلمانان ژ وهلاتئ خو ده ریخت، به لئ نه جاشی خو ل سهر قئ گوئن و داخوازا وی نه رازی کر و گوئی: گوئی خو بده من، هه پره تو ژئ باوهریی پی بینه، ب خودی نهو ملیکاته تی دهاته نک موسایی دئته نک وی ژئ.. و قئ گوئنا نه جاشی کاره کی بهرچا ل نه فسا عه مرئ کر، لهو پشتی نهو زقریه مه که هئی هه یامه کی نهو د گه ل خو که فته هه قرقیی، و نه گه ر خالد سه رله شکره کی قوره شییان یئ مه زن بت، ژ سالوخته تین سه رله شکره رانه کو نه ترسن، لهو وی سوجه تا خو ناشکه را کر و بو ده ور و بهرین خو گوئ، و لیگه ربیا هنده کین دی ژئ قانع بکه ت کو پیکفه ده رکه فن و بچنه مه دینی.. به لئ عه مر مرؤقه کی (حه کیم و داهیه) بوو، وی سوجه تا خو د عه قلی خو دا دئنا و دبر، و بو که سی نه گوئ؛ دا که س نه ب ئیجایی و نه ب سلبی ته ئسیرئ ل بریارا وی نه که ت، و گاڤا نهو گه هشتییه نه جمامی ژئ، دیسا نهو ب بی دهنگی ژ مه که هئی ده رکه فت، بیی ده لیقه یی بده ته که سه کی کو کاری ل بریار و قه ناعه تا وی بکه ت.

خالد نه شیا هه فالین خو عه کرمه و صه فوانی ب بوچونا خو قانع بکه ت، لهو وی ده ست ژ وان بهردا، و پشتی ده مه کی نهو شیا عو ثمانئ کورئ طه لحه ی قانع بکه ت، و نهو خزمه تکاری که عبئ بوو، و هه ردویان بریار دا درهنگی شهف نهو ژ مه که هئی ده رکه فن، و بچن قه ستا مه دینی بکن، و پشتی چهنده کی نهو ژ مه که هئی دویر که فتین، وان عه مرئ کورئ

عاصی دیت یی ب لایئ مه دینی قه دچت، و پشتی وان زانی کو ئهو ژي بو وی ئارمانجی یی دهرکهفتی یا ئهو بو دهرکهفتین، ئهو بوونه هه قالین ئیک و پینکفه چوونه مه دینی. هه ر سئ ل هه یفا صه فهرئ ژ سالا هه شتی گه هشتنه مه دینی، و وان قه ستا مزگه فتا پیغهمبهري کر، و ل سه ر ده ستئ پیغهمبهري -سلاف لی بن- هاتنه د ئیسلامی دا، و ب موسلمانبوونا وان که یفه کا مه زن بو پیغهمبهري -سلاف لی بن- و هه می موسلمانان چیبوو.

سه ریا که عبی غیفاری:

ل هه یفا ره بیعوله ووه لا سالا هه شتی پیغهمبهري -سلاف لی بن- سه ریبه کا له شکه ری یا ژ پازده زه لامان پیک دئیت ب لایئ توخوبیتن شامئ قه هنارت، و سه روکی وان که عبی کوپئ عومه ری غیفاری بو، ئه ف سه ریبه چوو حه تا گه هشتیه وی ده قهرئ ئه وا دبیتنئ: (ذات اطلاع) ل ده قه را به لقائی (ل نیزیکی وی ده قه را نوکه دکه فته د ناچه را ئوردن و سووریی دا). ل وی جهی ئویجاخا (قوضاعه) یا عه رب دژیا، و گه له ک ژ وان فه له بوون، و ژ لایئ ئیداری قه سه ر ب ده وله تا رومی قه بوون..

گا فا که عب و هه قالین خو گه هشتینه وی جهی، وان کو مه کا قوضاعییان دیت، و گا فا وان صه حاییان داخواز ژئ کری ئهو موسلمان بین، ئهو پئ وهر هاتن و شه ری وان کر، و ئهو هه می کوشتن، ب تنئ ئیک تی نه بت بریندار بو، وی خو قه شارت حه تا بوویه شه ف پاشی زقپی مه دینی و سوچه تا خو و هه قالین خو بو پیغهمبهري -سلاف لی بن- قه گپرا، و پیغهمبهري -سلاف لی بن- گه له ک ب وی چه ندئ نه خو ش بو.

و ژ بهر کو ناقئ وی جهی صه حابی لی هاتینه کوشتن (ذات اطلاع) بو، دبیتنه قئ سه ریی: (سریه ذات اطلاع).

شه ری موئنه:

ئهو ی پشتی رویدانا سه رییا (ذات اطلاع) ب دو هه یفا چیبوو. چو ربوایه تبین دورست د ده ست مه دا نینن کانی ئه گه را ئیکسه را قئ شه ری چ بو؟ به لی ژ تشتین ناقدار ل نک گه له ک نقیسه رین سیره تی ئه وه کو ئه گه را رویدانا قئ شه ری ئهو بو ده می پیغهمبهري -سلاف لی بن- قاصد بو مه زنین سه رده می خو هنارتین و د گه ل هه ر

ټيكي كاغهزهك؛ دا ژوان بخوازت كو ټهو باوهرپيې ب ئيسلامې بينن، ټيكي ژوان قاصدان حارثي كورې عومهرې ټهزي بوو، ټهوي پينغمبهري -سلاف لي بن- هنارتپيه نك شوره حيبلي كورې عمرې غه سساني حاكمي باژتري (بوصرايې) ^(۱) ل شامي، كو فله بوو و سهر ب قهيصهرې رومي ټه بوو، ټهفي حاكمي دوير ژ عورف و عده دتېن سياسي يېن وي دهمي و همي دهمان قاصد و هنارتپيې پينغمبهري -سلاف لي بن- كوشت.

ټهف رويدانه بوو بوويه ټه گهر كو پينغمبهري -سلاف لي بن- له شكه ركي بهنيرته ده ټهرا وي؛ دا وي ټه دهب بدهت.. هوسا (واقدې) ټه دگوهيژت، و گلهك ژ نفيسه رېن سيره تي ټه وين پشتي وي هاتين هر گوتنا وي ټه دگوهيژن، بهلي زانايېن حديسي ټي رويابه تا وي دورست نابيېن.

ټه گهره كا دي ژي هيه هندك ټه دگيژن، ټه و ژي ټه ټه يه كو حاكمي ديمه شقي حارثي غه سساني، و ټه و ژي فله بوو و سهر ب قهيصهرې رومي ټه بوو، ب رهنه كې كرت پيشوازي ل قاصدي پينغمبهري -سلاف لي بن- كر، و گه ل لي كرن كو ټه و دي هيرشه كې ده ته سهر مه ديني.. بهلي ټه ټه چنده ژي ب ريكين دورست نه گه هشتييه مه.

و هندك دبېژن: رويدانا كوشتنا سه حابييان ل (ذات اطلاح) ټه گهرا سه ركي يا رويدانا ټي شهري بوو.. ټيچاچ هه لويستي دوژمنكاري يې ئويجاخين (عه رب) ټه وين ل شامي دژيان د پشت په يدا بونا ټي شهري دا بت، يان ژي ټه گه ركا دي هه بت، پينغمبهري -سلاف لي بن- پرپار دا له شكه ركي ژ موسلمانان به ره هف بكه ت، و ب لايي شامي ټه بهنيرت، و ټه ف له شكه ره بوو يې شهري موته كړي.

ديروژان دبېژن: هژمارا ټي له شكه ري سې هزار كهس بوون، و هر چنده گلهك سه حابيېن مه زن د نا ف ټي له شكه ري دا هه بوون ژي، بهلي پينغمبهري -سلاف لي بن- ټالا كره د دهستي هه قالي خو و كورې خو يې ته به نيبي زه يدي كورې حارثي دا، و ټه و كره مه زني له شكه ري، و گوټ: ټه گه زه يد هاته كوشتن جه عفرې كورې ټه بوو طالبي ل جه ي وي دي بته مه زني له شكه ري، و ټه گه جه عفر ژي نه ما عه بدللاهې كورې ره واحي دي بته مه زني له شكه ري.

(۱) بوصرا باژتړك بوو نوكه دكفته نيزيكي باژتري (ددرعا) ل سهر توخويېن ده ولتا سووري و ټوردوني.

دهرکهفتنا لهشکهری موسلمانان ژ مهدينی ل هه یقا (جومادا یا ئیکتی) بوو ژ سالا ههشتی مشهختی، ل وی ده می یی هیتشتا کار ب صولحا حوده بیبیی دهاته کرن نهوا د ناقبهرا موسلمان و قوره یشییان دا هاتییه گریدان. و بو خاترخواستنا لهشکهری پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- و موسلمان دهرکهفتنه ژ دهرقهی باژیری، و دبیزن: ده می عهبدللاهی کوری رهواحه یی خاترا خو خواستی روندک ژ چاقان بارین، لهو هندهکان گوتی: ته خیره بوچی تو دکهیه گری؟ وی گوت: ب خودی نهو نه ژ بهر فیانا منه بو دنیا یی، یان چونکی من دقیت ل نک ههوه بمینم، بهلی من گوهل پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- بوو وی تابهتهکا قورئانی دخواند بهحسی جههنه می دکهت و دبیزت: (وان منک اِلا واردها) کهس ژ ههوه نینه نهگهر تی دهریاس نهبت، و نهز نزانم پشتی نهز تی دبۆرم کانئ دبی ژئی خلاص بم یان نه. هندهکان گوتی: خودی د گهل ههوه بت، ههوه بیاریزت، و ب سلامهتی بو مه بزقیرنت، هنگی عهبدللاهی گوت:

لکننی أسأل الرحمن مغفرة
 و ضربۀ ذات فرغ تقذف الزبدا
 او طعنة بيدي حران مجهزة
 بحربة تئنفذ الأحشاء و الكبدا
 حتی يقال إذا مروا علی جدثي
 أرشده الله من غاز و قد رشدا

و خودی مرادا وی ب جهینا، وهکی دئ بو مه دیار بت. لهشکهری دا ری ههتا گههشتیه (مهعانی) کونوکه ئیک ژ پاریزگههین وهلاتی ئوردونیه، و ل ویری جاب گههشته وان کو عهره بین شامی بین فهله ب سهه هزار لهشکهران فه بین دهرکهفتین دا شه ری موسلمانان بکهن، و هیرهقل ژی ب سهه هزار لهشکهرین رومی فه دهرکهفتیه، و نهو نوکه ل دهقهره بهلقائینه و یی ب نک وی جهی فه دئین یی موسلمان لی دا شه ری وان بکهن.

موسلمان د ناقبهرا خو دا کهفتنه دان و ستاندنی کانئ نهو چ بکهن؟ هندهکان گوت: نه م دئ کاغهزهکی بو پيغهمبهري -سلاڤ لی بن- هنیرین، کانئ نهو دئ چ فهرمانی ل مه کهت، و هندهکان گوت: نارمانجا خو مه ب جهینا، و نه م گههشتینه وهلاتی وان و مه سههما خو هاقیتسه دلین وان، یا باش نهوه نه م بزقیرین، و سلامهتی چیتره.. هنگی عهبدللاهی کوری رهواحه ی گوت: نه ری ترسا ههوه ژ چیهه؟ نهو تشتی هوبن ژئی دترسن هوبن

بو وی یین هاتین، هوبن یین هاتین شهیدبوونی دخوازن، ئەم چو جارن ب هژمارا خو شهړی نه یاران ناکهین، ئەم ب وی دینی شهړی وان دکهین یی خودی کهرهه پئی د گهل مه کری، قیجا دودل نهبن و بو پیشقه ههړن، ئیک ژ دو باشیانه: یان دئی ب سه رکهفن یان دئی شههید بن.

لهشکهری گوتی تو راست دبیتی، و سه رلهشکهری موسلمانان زهیدی بریار دا قهستا دهقرا (بهلقائی) بکهت، و ل باکووری (که رکی) ل جههکی دبیتی: (موئته) ههردو لهشکهری گههشتنه ئیک، و ئەگه ب حسیبین لهشکهری با دثیا د چهند دهقیقه کین کیم دا لهشکهری کافران موسلمان هه می داعویرابان! بهلی حسیا خودی یا ب رهنگهکی دی بوو، د گهل کو کوشتنه کا نه یا کیم کهفته ناڤ ریزین موسلمانان، بهلی ئەو وهکی سکرهکی پیلایی ل بهر سنگی خاچپه ریسین رومی و عه ره بین شامی راهه ستیان، و ل رۆژا ئیکه هه مییی وان بهردهوامی دا شهړی خو.

ئالا دهستی زهیدی دا بوو، و پشتی شهړهکی دژوار ئەو هاته کوشتن، و بهری ئالا بکهفت جه عفه ری خو تی وهرکر و ژئ ستاند و گوت:

يا حبذا الجنة واقترابها   طيبة وبارد شرابها
والروم روم قد دنا عذابها   كافرة بعيدة أنسابها

علي إن لاقيتها ضرابها

جه عفه ری کورئ ئەبوو طالبي هپرش دا سه ر لهشکهری رومی، و برینهک ل دويف ئیکه کهفته لهشی وی، بهلی ئەو پاشدا نه زقري، بوخاری ژ عه بدللاهئ کورئ عومه ری قه دگوهیزت، و ئەو ئیک ژ وان بوو یین ل قی شهړی ناماده بووین، دبیت: پشتی شهړی ده می مه جه نازی جه عفه ری د ناڤ کوشتییان دا دیتی مه برینین وی هژمارتن نوټ و تشتهک برین د لهشی وی بوون.

د قی شهړی دا ههردو دهستین جه عفه ری هاتنه برین، و ستوی وی ژئ ب شیرئ کافرهکی هاته برین، و دبیتن: جه عفه ئیکه مین کهسه بو ئیسلامی هاتییه سه ر ژئ کرن، و د هه دیستین دورست دا هاتییه کو پیش ههردو دهستین وی قه خودی د بههشتی دا دو چهنگ یین داینی و ئەو پئی دفرت، لهو دبیتن: (جه عفه ری طه بیار)، و بهری ئالا ژ ناڤ

ههردو چهنگين جه عفهرى بكهت، عهبدللاهي كورئ رهواحي خو لي دا، و نهو بلند كر، و ههسپئ خو هازوت، و ههر وهكي پيچهكي نهو ب دودلييي حهسيا يان ترس بو چييوو، هنگي وي نهف شعره ب خو گوت:

أقسمت يا نفس لتزلنه   لتزلن أو لتكرهنه

إن أجلب الناس و شدوا الرنه   مالي أراك تكرهين الجنة

قد طالما قد كنت مطمئنة   هل أنت إلا نظفة في سنة

پاشي نهو چهندهكي پيشقه چوو و گوت:

يا نفس إلا تقتلي تموتي   هذا حم الموت قد صليت

وما تمنيت فقد أعطيت   إن تفعلها هديت

و هنگي پراوهستيا ههتا نهو زي ل سه ر پيكا ههردو ههقالين خو چووي، و شههيدبووي، و بهري ئالا ژ دهستئ وي بكهفته عهردئ، و كهفتنا ئالاي ل وي دهمي نيشانا شكهستنا لهشكهري بوو، ثابتئ كورئ نهقرهمي، و نهو نييك ژ وان سهحابييان بوو بين ل بهدرئ ناماده بووين، خو د ئالاي وهركر و نهو بلند كر، و ژ بهر كو نهوي ئالاي هلگرت مهعنا وي نهو بوو نهو مهزني لهشكهرييه، و چونكي ثابتئ ههز نهذكر كهس تن بگههت كو نهفه وي خو كره مهزني لهشكهري، نهو ويشفهتر چوو و ئالا چكلاند و گازی كر: گهلي موسلمانان، كهسهكي هلبزيرن دا ئالاي هلگرت. خهلكي گوتئ: ههما تو وي هلگره.. وي گوت: نه، نهز وي چهندي ناكهم. و هنگي چاقين وي ب خالدئ كهفتن، وي گوتئ: وهره ئالاي هلگره، خالدئ خو دا پاش و گوتئ: تو نييك ژ خهلكئ بهدرئ يي، تو ههزبيري بو قئ چهندي، وي گوت: سهرهلهشكهري دئ تو بي، و گاڤا خهلكي نهف چهنده ژ وي ديتي ههمييان گوته خالدئ: كهس ژ ته فهتر نينه بو قئ كاري، و هنگي خالدئ ئالا هلگرت، و ئارمانجا خو يا سهرهكي كره نهو: نهو لهشكهري ژ تيچوونا مسوگره رزگار بكهت، بيي نهيار هزر بكهن نهفه نهو شكهستن و رهقين.

خالدئ فهрман دا موسلمانان كو بهردهوامييي بدهنه شهري ههتا دنيا تاري بيت، دا پشتئ هنگي نهو پلانا خو يا لهشكهري ل بن پهردئ تارييي ب جه بينت، و پلانا وي نهو بوو نهو لهشكهري ب رهنگهكي دي ريك بيخت، و جهين وان پييك بگوهورت، دا سپيدين

دهمې نه يار وان دبېنن هزر بکهن هندک لهشکهړې دى يې د هوارا موسلمانان هاتې، و ب شهقې دهمې خالدې ژ لهشکهړې خواستې نهو جهې خو پيک بگوهورن، وى گوته وان: ددنگ و دورهکې بلند ژ خو دهربيخن دا ددنگې ههوه بگههته دوزمنى و نهو هزر بکهن کو نهغه هاريکاري گههشته مه... و قې پلانا خالدې جهې خو گرت و وهسا چيپوو وهکې وى قباي، و سپيدې گاښا لهشکهړې رومي هاتييه مهيدانې ديت سهر و بهرې موسلمانان يې هاتييه گوهارتن و نهو يې لهشکهړهکې نوي دبېنن.

ل دور نهجامې نهغ شهړه پې ب دووماهي هاتي، دپروکنقيسپين کهغن و يين نوي سې بوچوون هه نه:

هندک دبېتن: لهشکهړې رومي ههر چنده هژمارا وان گهلهک ژ يا موسلمانان زتدهتر ژى بوو، بهلې نهو ل بهر موسلمانان شکهستن، پشتې خالدې نهو پلان ب جهيناي يا مه بهحس ژې کرى، و وان هزرکرى نهغه هاريکاري گههشته موسلمانان، و ب تاييه تي پشتې موسلمانان هندک ژ مهزنين عهره بېن فله کوشتين نهوين پشته قانييا رومي دکر... هنگې شکهستن کهفته ريزين وان، و نهو پاشدا چوون.

و هندهکين دى دبېتن: روم د قې شهري دا شيانه موسلمانان، و موسلمان شکهستن، و تشې خالدې کرى نهو بوو وى نههپلا لهشکهړې وى بکهفته دستې نهياران، و نهو شيا وان ژ مهيدانې کهگيشت، و پاشدا بچن، و بزقرنه فه.

و بزچوونا دورستتر يا سبييه نهوا بن نسحاق د سيره تي دا فه دگپرت، و دبېترت: د قې شهري دا ههر دو لا وهکههث دهرکهفتن، و چوسهرکهفتي و شکهستي نه بوون، ههر دو لايان زيان دان، و شهړهکې دريژ کر، و خوړاگرت، پاشي پشتې نهو وهستياین، نهو ژيک فهړهقين، و کهسې هزرا هندې نه کر ب دويث يې دى دا بچت، و ههر ئيک زقري جهې خو. بهلې نهگهر نه ل بيرا خو بينين کو هژمارا کافران د قې شهري دا گهلهک و گهلهک ژ يا موسلمانان زتدهتر بوو، و چهکې وان پتر يې پيشکهفتي بوو، و نهو ل دهقري شارهزاتر بوو، وهکههقې ژى (يان هتا خوځهکيشانا موسلمانان ژى ژ مهيدانا شهري ب سلامه تي) بو وان رهنگهکې سهرکهفتني بوو.

بهري لهشکهړ بزقرته مهدينې، و هيشتا ددنگ و باس نهگههشتين، خودې وهک موعجيزه بو پيغمبهرې خو نهو ب حالې شهړهکران ناگهدار کر، لهو پيغمبهر -سلاف لى

بن- ب سہر مینبہرئ کہفت و ب دو چاقین تژی پڑندک فہ وی خہبہرئ شہیدبوونا وان ہہر
سئ صہحابیبیان گہانده موسلمانان یین کو وی بؤ سہرلہشکہریبی ہلبژارتین، و گوتہ وان
کو پشتی شہیدبوونا وان ہہر سییان خودئ شیرہک ژ شیرین خؤل سہر نہ یاران زال کر، کو
خالده، حہتا ل سہر موسلمانان بوویہ فرہہی.. و ژ ہنگی و ہرہ ناسناقئ (سیف اللہ
المسلول) ل سہر خالدئ کورئ و ہلیدی ہاتہدانان.

فه کرنا مه که هی ل بهر رو ناهیا ئیسلامی (الفتح المبین)

ل هه یقا ره مه زانی ژ سالا هه شتی مشه ختی، و پشتی شه ری موئته ب نیزیکی دو هه یقان، خودی وه سا حه ز کر باژی پی مه که ها پیروژ کراسی شرکی ژ بهر خو بکه ت، و ده رگه هین خو ل بهر رو ناهیا ئیسلامی فه که ت.

ئه گه را فه کرنا موسلمانان بو مه که هی:

به ری نوکه د سه ره اتی بین سالا شه شی مشه ختی دا، ده می مه به حسی ریکه فتنا حوده یبیبی کری ئەوا د ناچه را موسلمان و کافرین مه که هی دا چیبوی، مه گوئبوو: موسلمان و کافر ل سه ر چه ند شه رته کان پیکه اتبوون، ئیک ژ وان ئەو بوو: چی نابت دهه سالتین دی چو شه ر د ناچه را هه ردو لایان دا بینه کرن، و هه ر ئوبجاخه کا عه ره بان یا بقیته ماف هه یه خو بده ته د گه ل موسلمانان یان د گه ل قوره یشییان، و ئەو ئوبجاخا خو بده ته د گه ل لایه کی حسیتا وی لایی دی د گه ل ئیتته کرن، یه عنی: ئەو ژی دکه فته د بن به ندین ریکه فتتی فه.

هه ردو هه یقین دووماهییبی ژ سالا شه شی، و سالا حه فتی هه مییبی، و نیزیکی شه ش هه یقان ژ سالا هه شتی، کار ب وی ریکه فتتی هاته کرن ئەوا ل حوده یبیبی هاتیبه مؤرکرن.. ل باکووری باژی پی مه که هی دو ئوبجاخین عه ره بان هه بوون، ئیک دگوتتی: (به نوو به کر) و یا دی دگوتتی: (به نوو خوزاعه) د ناچه را وان دا خوینداری هه بوو، و دم بو ده می هنده ک ژ وان ده اتنه کوشتن، ده می موسلمان و قوره یشی ل حوده یبیبی پیکه اتین، خوزاعییان خو دا د گه ل موسلمانان، و به کرییان خو دا د گه ل کافرین مه که هی، و ل سه ر بناخه یی ریکه فتنا حوده یبیبی صلح د ناچه را وان هه ردو ئوبجاخان ژی دا چیبوو.

ئوبجاخا به کرییان، ئەوین به ری هنگی هنده ک زه لام ژبی ب ده ستی خوزاعییان هاتینه کوشتن، ریکه فتن بو خو ب ده لیقه زانی کو تولا خو ژ خوزاعییان بستینن، و گوئن: خوزاعی نوکه ژ مه دغافلن و ئەو هزر دکه ن ژ بهر ریکه فتتی ئەم چول وان ناکه ین. له وا

هندهک زهلام ژ وان چوونه سهر ئاقهکي و خو ل بهر زهلامين خوزاعي قهنويسا، و گاغا دهليفهيا خو ديتي هندهک زهلام ژ وان کوشتن.. و هنگي شهړ د نابقهرا ههر دو لايان دا پهيدا بوو، و نهو جهي شهړ لي چيپووي نيزيکي مهکههي بوو، گاغا قورهيشيان ب قني چهندي زاني رابوون چهک بو ههقالين خو ژ بهکرييان هنارت، و ب شهي هندهک زهلامين خو ژي هنارتن دا هاري وان بکن، و ب قني چهندي هيذا بهکرييان پتر لي هات، و خوزاعي بهرانهر وان شکهستن، خوزاعيان خو قهکيشا هتا چووينه د توخويين حهره ما مهکههي دا، نهو جهي ل نک عهره بان چي نه دبوو شهړ لي بيته کرن، هنگي هندهک زهلامين بهکرييان گوته مهزني خو: خودايي خو ژ بير نه که، نه م گه هشتينه توخويين حهره مي چي نابت شهړ ل قيرئ بيته کرن! وي بهرسقا زهلامين خو دا: چو خودا نه قرو نين! ههرن تولا خو بستين، هوين ل حهره مي دزيان دکهن، قيجا بوچي هوين تولا خو فنهاکهن!؟

هنگي وان داخووا مهزني خو ب جهينا، و پي ل دين و عورف و عده تين خو دانا، و هيرش دا سهر خوزاعيان و چهند زهلام ژي کوشتن، ژ لايهکي دي قه وان د گهل قورهيشيان پي ل رتيکهفتنا حوده بيبي ژي دانا، ده مي شهړي خوزاعيان کري نه وين بووينه حه ليفين موسلمانان.. و هنگي ده مي هندهک مروقين تيگه هشتي ژ قورهيشيان گوته هه قالين خو: قي کاري خه لت نه کن، و پشتا بهکرييان دژي خوزاعيان نه گرن؛ چونکي نه قه دبه شکان دن بو رتيکهفتنا هه وه د گهل موحه ممه دي، و نه جامي قني چهندي دي گران ل سهر هه وه راوه ست. وان گوئي: شه قه، موحه ممه د ژ کيقه دي زانت مه هاري بهکرييان کريه.. پشتي هنگي چي گاغا وي زاني ژي نه م دي حاشاتيي کهن!

ده مي نه ف رويدانه چيپووي، عه مرئ کورئ سالمئ خوزاعي د گهل چهند زهلامه کان چوو و قه ستا مه دينئ کر، گاغا گه هشتييه مه دينئ، چوو مزگه فتئ ل نک پيغمه مبري -سلاف لي بن- ديت نهو يي روينشتييه و هندهک هه قالين وي يين ل دور وي، هنگي وي شعره ک گوت، تي دا داخواز ژ پيغمه مبري -سلاف لي بن- کر کو نهو د هه وارا وان بچت، و وان ب سهر بيخت. هنگي پيغمه مبري -سلاف لي بن- نهو پشتراست کر کو نهو دي پشته قانييا وي و تويجاخا وي کهت.

پاشي پشتي بو پيغمه مبري -سلاف لي بن- راستييا گوتنا خوزاعيان ئاشکه رابووي، وي کاغه زهک بو قورهيشيان هنارت و گوته وان: دقيت هوين دهستان ژ په يمانا خو د گهل

به کرييان بشون، و خوينا وان که سان ژي بدهن بيتن ههوه کوشتين ژ خوزاعيان، نه گهر نه.. د ناقبهرا مه و ههوه دا شهړه. گاڤا کاغهز گه هشتييه قوره يشيان، وان گوت: نه نم وئ دکهين نه وئ!

ب قئ چهندي قوره يشيان ب گوتن و کريار رپکهفتنا حوده يبيي بن پئ کر، و هنگي موسلمانان خو نازاد ديت ژ وئ صلحي يا نهو پتفه هاتينه گريدان.

راوهستانهک د گهل سهرهاتيه کئ:

د رويدانين سهرهاتيا فه کرنا مه که هي دا، ئبن ئيسحاق و واقدي ههردو فه دگوهينن، کو پشتي قوره يشيان پشته فانبيا به کرييان کري، نهو ب خهله تيا قئ کاري خو حه سيبان، و ترسيان موسلمانان کارفه دانهکا وهسا ههبت زيان پئ بگه هته وان، چونکي وان زانيبوو کو د قان ههردو سالتين بوړين دا موسلمان هند ب هيز که فتبون حه تا کو بشين به رهنگارييا له شکهري قه يسهري رو مي بکن، لهو وان بريار دا مه زني خو نه بوو سوفيانى به نپترنه مه ديني، دا نهو په يمانا حوده يبيي دوباره نوي که ته فه.

و دبيتزن: ده مي نه بوو سوفيان گه هشتييه مه ديني، نهو چوو نک کچا خو (نوم حه بيه) کو کابانبيا پيغمبهرى بوو -سلاڅ لي بن-، به لي کچا وي پيشوازي لي نه کر، و جو ده ليک ژ بن وي راکر، و گوتئ: نه فه جو ده ليکا پيغمبهريه، و تو مرو فه کئ موشرکي.. هنگي نه بوو سوفيان ب حيه تي فه ژ نک وئ ده رکه فت و چوو مرگه فتئ ل نک پيغمبهرى -سلاڅ لي بن- به لي پيغمبهر د گهل وي نه ئاخفت، و نهو چوو نک نه بوو به کري نهو ژي د گهل نه ئاخفت، پاشي چوو نک عومهرى پاشي عه لي.. ديسا چو ب ده ست فه نه هات، لهو زقري مه که هي بيتي ده سکه فتيه ک بگه هتئ.

نهف سهرهاتيه يا کو د گه لهک کتبيين سيره تي دا دئ تته فه گوهاستن، زانايين حه ديسئ دبيتزن: نهو يا بي بناخيه، و چو سه نه دين دوست بو نينن.

ناماده يين چوونا مه که هئ:

ده مي بو پيغمبهرى -سلاڅ لي بن- مسوگر بووي کو قوره يشيان ب بي منه تي فه پئ ل به ندين رپکهفتنا حوده يبيي دانايه، بيتي کو هزره کئ بو کاري خو بي خراب بکن، وي ب لهز، بريارا چوونا بهر ب مه که هي فه دا، و ده مي وي داخواز ژ صه حا يبيين خو کري

کو ئه و خو بو غه زايه کي ناماده بکن، وی ل دهسپيکي نه گوته وان دئ کيشه چين، حه تا هندهک ژ وان هزر دکر ئه و دئ ب لايي رومي قه ده رکه فن.. و نارمانجا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ قئ چهندي ئه و بوو دهنگ و باسپن ده رکه فتنا وی نه گه هنه قوره يشيان، دا ئه و کاري شهري نه کن، و وی دوعا ژ خودايي خو کرن کو ئه و چاقتن قوره يشيان تاري بکه ت؛ دا ئه و ب ده رکه فتنا وی نه حه سپيپن.

و دا ئه و پتر مه سه لي ل بهر خه لکي به رزه که ت، بهري ده رکه فتنا وی ب دو سي روزه کان وی سه رييه کا له شکه ري ب سه روکاتييا ئه بوو قه تا ده يي ئه نصاري هنارته ده قه را نه جدی ل روزه لاتا مه ديني؛ دا خه لک هزر بکن کو دياره وی دقيت ب لايي نه جدی قه بچت، به لي وه سا ئاشکه را بوو کو هنارتنا قئ سه ريبي ب تني بو هندی بوو دا مه سه لي ل بهر خه لکي به رزه که ت.

ژ لايه کي دی قه پيغهمبهري -سلاف لي بن- هندهک جاسوس هنارتنه سه ريپن ريگان، ب تاييه تي ريکين مه که هي، دا نه هيلت چو دهنگ و باس ب لايي مه که هي قه بچن، و ئه ف به ره شپين پيغهمبهري -سلاف لي بن- کرين ل دهسپيکا هه يفا ره مه زاني بوون ژ سالا هه شتي مشه ختي.

حاطب و خه له تيه کا مه زن:

حاطبه ي کورئ ئه بوو به لته عه يي له خمي نيک ژ وان سه حايبيان بوو يپن ژ مه که هي مشه ختبووينه مه ديني، و نيک ژ وان بوو يپن ل شه ري به دري و شه ريپن د دويش دا ژي د گه ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- ناماده بووين، و نيک ژ وان ژي بوو يپن ل حوده يبيي به يعه دايه پيغهمبهري -سلاف لي بن-، و ئه و قاصدي پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- بو مه زني ئه سه کنده ريبي موقه وقسي.

هه ر چه نده حاطب ل مه که هي دژيا بهري مشه خت بيت، به لي ئه و ژ ئويجاخا له خميان بوو و قوره يشي نه بوو، کاري وی بازرگانيا تشتين خوارني بوو، و دبپژن: ئه و رمبازه کي سه کقان و زيردک بوو، ده مي ئه و مشه ختبوويه مه ديني، هندهک ژ مال و عه يالي وی مابوونه ل مه که هي، ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بر بار داي قه ستا مه که هي بکه ت، و بهري ئه و د گه ل سه حايبيپن خو ژ مه ديني ده رکه فت، حاطبه ي کاغه زهک بو هندهک مروشان ژ مه زنين مه که هي نفيسي تيذا ئاگه هداريا وان کر کو ئه قه پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گه ل هه قاليپن

خو دهرکفت و وی ئییه ته قهستا مه‌که‌هی بکهت، فیتجا بلا هه‌وه ناگه‌ه ژ خو هه‌بت. و وی کاغه‌زا خو د گهل ژنه‌کئی هنارت.

ئه‌ف کارئ حاطه‌بی کری د فهره‌نگا سیاسی و له‌شکهری دا ژ جاسووسییه دهاته هژمارتن، و ئه‌و کاره‌ک بوو دقیا ژ ئیکئی وه‌کی حاطه‌بی چی نه‌بیا، به‌لی دقیت ئه‌م ژ بیر نه‌که‌ین کو صه‌جابی مرؤفن، و ئه‌و د مه‌عصوم نینن ژ گونه‌ه و خه‌له‌تییان، ئه‌گر خو ئه‌و خه‌له‌تی دمه‌زن ژ بن.. خودئ دقیا فی جیلئ مرؤقان ب هه‌می ره‌نگان بجه‌رپینت، دا نه‌فسین وان صافی و زه‌لال بکهت.

خودئ وه‌حی بو پیغهمبه‌ری خو هنارت و ئه‌و ب کارئ حاطه‌بی ناگه‌هدار کر، له‌و پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- هه‌ر ب له‌ز عه‌لی و زوبه‌یر و مقداد ب دویش وی ژئی دا هنارتن، دا ئه‌و ریکئی لی بگرن، و کاغه‌زئ ژئ بستینن، و ژ لایه‌کئی دی شه وی هنارته ب دویش حاطه‌بی ژئ را، و پشتی عه‌لی و هه‌قالین وی کاغه‌ز ژ ژنکئی ستاندی و هاتینه مه‌دینئ، عومه‌ری کورئ خه‌ططابی گوته پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن-: ری بده من ئه‌ز وی بکوژم؛ چونکی وی خیانه‌ت ل خودئ و پیغهمبه‌ری و خودان باوه‌ران کر.. پیغهمبه‌ری گوته حاطه‌بی: بوچی ته ئه‌ف کاره کر؟ وی گوته: ئه‌ی پیغهمبه‌ری خودئ، ب خودئ ئه‌ز د باوه‌رییا خو دا نه‌که‌فتمه‌ گومانئ، به‌لی من دقیا قه‌نجیه‌کئی ل قوره‌یشییان بکه‌م؛ دا ئه‌و چو نه‌خوشییه‌ نه‌گه‌هیننه عه‌یالی من ئه‌وی ل مه‌دینئ، چونکی تو دزانی کو د ناخ صه‌حابییان دا من ب تنئ که‌سی خو ل مه‌که‌هی نینه مرؤقین من بیاریزن. هنگی پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوته صه‌حابییان: وی راستی بو هه‌وه گوته. عومه‌ری گوته: وی خیانه‌ت ل خودئ و پیغهمبه‌ری و خودان باوه‌ران کر، ری بده من وی بکوژم. پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوته: ئه‌و ژ خه‌لکئ به‌درییه، و تو چو دزانی به‌لکی خودئ ب سه‌ر خه‌لکئ به‌درئ شه هاتیه‌ و گوته‌یی: هوبن چ دکهن بکه‌ن من به‌حه‌شتا دایه هه‌وه، یان: من گونه‌هین هه‌وه ژئیرینه. هنگی چاقین عومه‌ری تری رؤندک بوون و گوته: خودئ و پیغهمبه‌ری وی چیتتر دزانن^(۱).

(۱) هوسا بوخاری (۳۹۸۳) شه‌دگوته‌یت.

نهف رويدانه و نهو ههلوپستې پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- ژ څي سه حاجي وهرگرتي ده رسه کا مهزن نيشا مه ددهت، نهو ژي نهغه يه: دځيت مروث له زي د حوکمي خو دا ل سهر خه لکي نه کهت، ب تايه تي نهو پين ب باشيبي و زانيني و ئيخلاصا بو ديني هاتينه نياسين، نه گهر خو خه له تيبه کا مهزن ژي ژ وان پهيدا بيت، و نهو هندي ژي دگه هينت کو ئيمامي ماف هه يه ل وي که سي ببورت يي خه له تيبه کا مهزن ژي پهيدا بيت، نه گهر خو جاسووسي ژي بت، نه گهر وي ليټورين چيتر ديت.

هه ژي به بيزين: نهف سه حاجي به ل سالا سپه مشهختي مريبوو.

چوون بهر ب مه که هي څه:

ل ده هي هه يفا ره مه زاني ژ سالا هه شتي مشهختي (سهرې سالا ٦٣٠ ز) پشتي ئيفاري پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- د گهل دهه هزار سه حاجي بيان ژ مه ديني ده رکه فت و بهر ب مه که هي څه چوو، پشتي کو نه بوو روهم کولشومې کورې حوصه يني غيفاري ل جهې خو هتلايه ل مه ديني.

پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- و سه حاجي پين وي ب روژي بوون، و ده مي نهو گه هشتي نه کوده دي) کو جهه که دکه فته نيزيکي عوسفاني، پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- و سه حاجي بيان روژي پين خو خوارن، دا نهو ب هيز بکه فن ده مي دچنه مه که هي؛ چونکي وان نه دزاني کاني دي چ چي بت.

مشهختي بونا عه باسي:

ل وي ده مي پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- و سه حاجي پين وي بهر ب مه که هي څه دچوون، مامي پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- عه باسي کورې عه بدل موططه لبي عه يالي خو ژ مه که هي ده ريخستبوو، و دچوو دا قه سته مه ديني بکهت، و مشهخت بيت، به لي ده مي نهو گه هشتي نه ده څه را (جوحفه) کو (١٨٧) کم يا دویره ژ مه که هي، وي ديت پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- د گهل سه حاجي پين خو يي دئته مه که هي، لهوا وي ل ويري خو گه هانده موسلمانان و د گهل وان زڅري مه که هي.

ههر وهسا ب ريڅه ل ده څه را (ثنية العقاب) پسما مي پيغمه مبهري -سلاډ لي بن- نه بوو سوفيانې کورې حارثي و خزمي وي برايې ژنکا وي نوم سه له مه يي عه بدل لاهي کورې

نومه يه ي گه هشتنه موسلمانان و ل سهر دهستي پيغهمبهري -سلاف لي بن- موسلمان بوون، و نهو ههر دو ژ دوژمنين مهزنين پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهاتنه هژمارتن، و وان گه لهک نه خوشي ب نه زماني خو و دهستي خو گه هاندبوو پيغهمبهري -سلاف لي بن-، د گه ل هندئ پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو عه فوو کړن.

موسلمانبوونا نهو بوو سوفيانئ:

له شکه ري موسلمانان دا ري حه تا گه هشتينه وي جهي ديژني: (مر الظهران) نهوي (۲۲) كيلومتران ژ باکووري مه که هي دوير.. و حه تا وي ده مي هيشتا خه بهري دهر که فتنا موسلمانان و هاتنا وان بهر ب مه که هي شه ب چو رهنگان نه گه هشتبوو قوره شيبان، و وان تشتهک ژ مه سله لي نه دزاني.

ل في جهي نيثار ب سهر موسلمانان دا هات، لهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- بريار دا نهو وي شفي ل ويري بدانن، و هندهک دار و بار ل ويري هه بوو رهنکه کي فيقي پيغه دهات، هندهک صه حابي ژ برسان دا ب وان داران وهرهاتن و فيقي ژي چني و خوارن، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وان: فلان رهنگي فيقي ژ فلان داران بچن نهو خوشتره.. و ده مي وان پسپارا پيغهمبهري -سلاف لي بن- کري کاني چاوا نهو في چهندي دزانت، وي ناگه هداريبا وان کر کو ده مي نهو بي بچوبک و جحيل وي شفاني ل في جهي دکر، لهوا نهو ب سهر و بهري جهي بي زانايه..

و ههر هنگي بوو ده مي عه بدللاهي کوري مه سعودي ب سهر داران که فتی، و هندهک صه حابيان پيپين وي بين زراف و رهق و هشک ديتين پي کره که ني، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وان: هوين ژ زرافيبا پيپين وي دعه جيبگر تينه؟ ب خودي نهو د ته رازيبی دا ژ چي اي نو خودي گرانتړن.

ده مي دنيا تاري بووي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- فه رمان ل هه قالين خو کر کو ههر نيک ژ وان ناگره کي هلکه تي، و دفتيت ژ بير نه که ين کو هژمارا وان دهه هزار کهس بوون، فيجا هزر بکه ن ب شفي نيزيکي دهه هزار ناگران بينه هلکرن، هه بيه تا له شکه ري دي چهندي بت؟

گاڅا عه بساسي کوري عه بدل موطه لبي نهف چهنده ديتي، سه همي سه ري وي گرت، و هزا خو کر و د گه ل خو گوټ: نهف هه مي له شکه ره نه گهر سوباهي ب سهر مه که هي دا

بگرت، و خه لکي مه که هي ژ عينا دا خو نه ئينه خواري و بهرهنگارييا موسلمانان بکن، نهرئ حالئ قوره شيبان و باژيري وان دي چ بت؟ قي هزري ترسه کا مه زن د دلي وي دا پهيدا کر، و وي نه زاني دي چ که ت؟ خه بهرکي به نيترته مه که هي؟ چي نابت نه و قي چهندي بي بي ده ستورييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکه ت، خو بي دنه گ بکه ت؟ دبت هيلاکا قوره شيبان د قي چهندي دا بت!

تشتي ب وي ماي نه و بو، نه و ل هيسترا پيغهمبهري -سلاف لي بن- سويار بو، و ژ ناف له شکري دهرکه فت و خو شه در کر، و حيبه تي ما نه زاني چ بکه ت.. و قه دره را خودي و ه سا چي سو ل بن په ردئ تاريبي دنه گي هنده ک مرؤقان هاتي، وي گوهي خو دا يي: زه لامه کي ديترته هه قاله کي خو: نه فه چ ناگرن هلبووني، ب عه مرئ خو من له شکه ره کي هنده بو ش نه ديتييه! هه قالئ وي گو تي: دياره نه فه ئويجا خا خوزاعيه رابوويه سه ر خو دا تو لا خو بستينت، يي دي گو تي: نه، خوزاعيبان هنده مرؤف نينن، نه فه تشته کي دييه.

عه بباسي باش گوهي خو دا يي، ژ دنه گي زاني کو نه فه نه بو سو فيانه، که يفا وي ب قي چهندي هات، له و ب نک فه چوو و گزي کر: بابي حنظه له ي! نه بو سو فياني به رسقا وي دا: بابي فضلي، نه فه تويي.. وي گو ت: به لي، نه بو سو فياني گو تي: نه فه چ مه سه له يه؟ عه بباسي گو ت: وه ي بو ته نه بو سو فيان! نه فه پيغهمبهري خودييه و هه قالين وي يين هاتينه هه وه، نه ز ب خودي که مه خولي دي ب قوره شيبان و ه ربت! نه بو سو فياني ب ترس فه گو تي: چاره چييه؟ وي گو ت: ب خودي تو بکه قيبه ده ستئ وان نه و دي ته کوژن، قي جا ل پشت من سويار به، دا نه ز ته بيه مه نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و نه مانئ بو ته ژ وي بخوازم.

نه بو سو فياني ب يا وي کر، و ل پشت وي سويار بو، و عه بباسي بهري هيستري دا ناف له شکه ري موسلمانان و قه ستا وي جه ي کر يي پيغهمبه ر -سلاف لي بن- لي، و ه هر جاره کا نه و د بهر ناگره کي را چوبان، نه وين ل دو ر ناگري دا بيژن: نه فه کييه؟ و گا فا وان هيسترا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دديت دا خو ني زيک که ن و بيژن: مامي پيغهمبه رييه ل هيسترا وي سويار.. و دا زقرنه جه ي خو.

ده مي نه و د بهر وي ناگري را بو رين يي عومه ري کو ري خه ططابي ل نک، عومه ري گزي کر: نه و کييه؟ پاشي ب نک هيستري فه چوو، و گا فا وي نه بو سو فيان ديتي وي نه و

نياسی، لهو ب نک فه چوو و گوټ: دوزمنی خودی نه بوو سوفیان! همه مد بو وی خودایی بت یی تو ئیخستییه دهستی من بیی سوز و پهیمانک ته ههبت.. هنگی عه بیاسی هیستر ب لهز هاژوټ هتا خو گه هاندیییه نک پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن-، و عومری د دویف وان دا دکره غار، گاڅا نهو گه هشتینه نک پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن- عومری گوټی: نهی پیغمه مبهري خودی، نهفه نه بوو سوفیانه خودی نهو ئیخسته دهستی مه بیی کو وی سوز و پهیمانک د گهل مه ههبت، دهستویرییی بده من نهز وی بکوژم.. و بهری پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن- باخت، عه بیاسی گوټ: نهی پیغمه مبهري خودی، نهو یی ل سه بهختی من.

گاڅا عومری گه لهک قهره بالغ کری، عه بیاسی گوټی: هیدی هیدی عومه را! ب خودی نه گهر نهو ژ مالباتا عه دی با -کو مالباتا عومه ریبه- ته وه نه دگوټ! بهس تو دزانی نهو ژ زلامین مالباتا عه بدمه نافییه لهو تو وه دیتری. هنگی عومه ری گوټ: هیدی هیدی عه بیاس! نهز ب خودی که مه موسلمان بوونا ته رژا تو موسلمان بووی بو من خوشر بوو ژ موسلمان بوونا خه ططابی نه گهر موسلمان بیا، چونکی نهز دزانم موسلمان بوونا ته بو پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن- خوشر بوو.

هنگی پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن- گوته عه بیاسی: وی بیه نک خو نهف شهفه و سویاهی سپیدی بینه نک من.

عه بیاسی وه کر، و گاڅا بوویه سپیده وی نهو ئینایه نک پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن-، پیغمه مبهري گوټی: وهی بو ته نه بوو سوفیان! مه نه ده مه تو بزانی کو ژ خودی پیغه تر چو خودایین دی نین، وی گوټ: دهیک و بابین من گوری ته بن! تو چهند یی بینفرهه و مهرد و ب مرؤقاینییی! چو جارار من باوهر نه کرییه کو ژ خودی پیغه تر خودایه کی دی ههیه. پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن- گوټی: وهی بو ته نه بوو سوفیان! مه نه ده مه تو بزانی کو نهز پیغمه مبهري خودی مه؟ نه بوو سوفیانی گوټ: دهیک و بابین من گوری ته بن! تو چهند یی بینفرهه و مهرد و ب مرؤقاینییی! نهفی هیشتا تشتهک ژی د دلای من دا مایه.

و نهف صهراحتا نه بوو سوفیانی ل دیوانا پیغمه مبهري -سلاڅ لی بن-، و ل مه وقفه کن ب فی رهنگی هندی دگه هینت کو نهو مرؤقهک بوو نه دترسییا و نه ژی موجهامهله و منافقی دکر، و نهفه نیشانا راستگوئییا خودانییه..

گافا سوجهت گهشتييه قتي دهره جي عهبياسي نيسلام ل بهر وي شربن كر، و بيراي وي ل هندئ نيناڤه كو نه گهر نهو عينادي بگهت، و بهرهنگارييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بگهت، مهسه له دي كيشته كوشتنا وي، چونكي وي چو ري نينن، و دوير نينه قورهيشي تي بچن و باژيري وان زي خراب بيت! هنگي نهبوو سوفيانى شاهده دا، و ب قهناعت و باوهري هاته د نيسلامي دا، و كهيفا عهبياسي گهلهك ب قتي چندئ هات.

عهبياسي گوته پيغهمبهري -سلاف لي بن-: نهبوو سوفيان زهلامهكه ههز ژ شانازيبي دگهت، قيجا تشتهكي بو وي بدانه، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته: به لي، ههچيبي بچته د مالا نهبوو سوفيانى قه نهو يي نه مينه، و ههچيبي بچته د مالا خو قه نهو يي نه مينه، و ههچيبي بچته د مزگفتي قه نهو يي نه مينه.

ب قتي چندئ پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل نك مهزني مهكههي بربار دا ههچيبي شهري نهگهت، و روينته خوراي كي بت كي نهبت نهو يي نه مينه و كهس دهست ناكهته..

نیشادانا (لهشكهرئ خودئ) بو نهبوو سوفيانئ:

بهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهستوريبي بدته نهبوو سوفيانى كو بزقرته مهكههي، دا خهبري هاتنا موسلمانان بگههينته خهلكي، وي گوته مامي خو عهبياسي: نهبوو سوفيانى ل دهرئ گهلي راوهستينه بلا نهو لهشكهرئ خودئ بيينت دهمي دبورت.

عهبياس و نهبوو سوفيان ل جههكي بلند راوهستيان، و لهشكهر قول قول دهرباس بو، و ههر قولهكي دهرباس دبوو نهبوو سوفيانى پسيار ژ عهبياسي دكر: نهغه كينه؟ عهبياس دا بيترتي: نهغه فلان ئوبجاخه، و ههر جار نهو دا بيترت: مه و فان چ ژيكه! دووماهيبي كه تيبهيه كا لهشكهرى يا كهسك بوري، بهس چاقتين وان د ناف كومزريان را ديار دكرن، نهبوو سوفيانى گوت: نهغه كينه؟ عهبياسي گوته: نهغه پيغهمبهريه د گهل موهاجر و نهنصاران. نهبوو سوفيانى گوت: كهسي طاقه تا فان نينه.

پاشي وي گوته عهبياسي: بابي فضلي، ب خودئ ملكي برازيي ته نهثرو يي مهزنه، عهبياسي گوته: نهبوو سوفيان، نهغه پيغهمبهراتييه.. وي گوته: تو راست ديترتي. عهبياسي گوته: قيجا هره ب قهومي خو را بگهه!

و نهث پيشچاكرنا لهشكهرى يا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ههزكري نهبوو سوفيان ب چاف بيينت، وهكي (شهركي نهفسي) بو وي د گهل خهلكي مهكههي كرى، دا نهو هزرا

بهرهنگاريا لهشكهرى نهكهن، و وى كارهكى هزرى و نهفسى و لهشكهرى يى مهزن ل نهبوو سوفيانى ب خو ژى كر، لهو دهمى نهو زقريبه مهكههى نهو زقري مرؤقهكى دى يى جودا!
 و د ربوايهتهكى دا هاتييه دهمى قولهكى نهنصاربيان د بهر نهبوو سوفيانى را بؤرى و مهزنى وان يى ئالا د دهستى دا سهعدى كورى عوبادهبى بوو، سهعد ل نهبوو سوفيانى زقري و گوټى: نهفرو رؤژا قههره مانيبتيه، نهفرو كهعبه دى ئيته حلالكرن.. مهخسه دا وى نهو بوو: نهفرو خو ل نك كهعبى نهو دى شهري ههوه كهين و ههوه كوژين. و گاڤا پيغهمبهري - سلاف لى بن- بؤرى، نهبوو سوفيانى گوټى: ته هاس ژ سهعدى ههيه يى چ دببىژت؟ پيغهمبهري -سلاف لى بن- گوټ: سهعد چ دببىژت؟ وى گوټ: نهو يى دببىژت: نهفرو كهعبه دى ئيته حلالكرن. پيغهمبهري -سلاف لى بن- گوټ: سهعد درهوان دكهت! نهفرو خودى پيروزيا كهعبى دى مهزن كهت. و سهرا قى گوټنى وى ئالا ژ سهعدى ستاند و كره د دهستى كورى وى قهسيى دا.

نهبوو سوفيان ل مهكههري:

پشتى نهبوو سوفيانى (ئستعراضا لهشكهرى) يا موسلمانان ديتى، نهو ب لهز زقري مهكههى، و د ناف خهلكى دا رابوو قه و كره ههوار.. خهلك لى كوټمبون دا بزنان كانى چ چيټوبويه، وى ب دهنگهكى بلند گازى كر: گهلى قورهيشيان! نهفه موحه ممهده يى دببىژت، و لهشكهرهكى وهسا يى د گهل دا هوين قهت نهشتين خو ل بهر بگرن.

پاشى وى برپارا پيغهمبهري -سلاف لى بن- گههانده خهلكى مهكههى كو ههچيى بچته د مالا نهبوو سوفيانى قه نهو يى نهمينه كهس چو لى ناكهت.. هنگى وان گوټى: كهنگى دى مالا ته تيرا مه هه ميبان كهت؟ وى گوټ: و ههچيى بچته د كهعبى ژى قه نهو يى نهمينه، وان گوټ: كهعبه ژى تيرا مه ناكهت، وى گوټ: و ههچيى بچته د مالا خو ژى قه نهو يى نهمينه، وان گوټ: نهفه باشه..

گاڤا نهبوو سوفيانى نهف خه بهره گههاندبويه وان، ترسهكا مهزن كهفته دلين وان، و ئيدى وان هزرا بهرهنگاريى نهكر، و ههر ئيك د مالا خو دا روينشت و بهري وى ما لى كانى مهسهله دى ل سهريچ راههستت..

و ب قى برپارا پيغهمبهري -سلاف لى بن- داي، نهو شيا تشتهكى وهكى وى يى نوكه دببىژنى: (قهدهغيا هاتن و چوونى) ل باژبى پيدا بكهت.. و ئاشكهرايه كو قالا بونا كولان

و جادهيان ژ مروشان ل دهمي لهشکهر ب نافت باژيري دکفت، دبتنه نهگهرا هندې کو چو شهر و ليکدان د ناقبهرا ههر دو لايان دا پهيدا نهبن.

پلانا بندهستکونا باژيري:

پشتي نهبوو سوفیانی پیغهمبهري -سلاف لي بن- و لهشکهری موسلمانان ل (مر الظهران) هیلای، و نهو جههکه -وهکی مه گوتی- دکهفته باکوروی باژيري مهکههی ب دويراتيا بیست و دو کیلومتران، پیغهمبهري -سلاف لي بن- بریار دا لهشکهر ههمی پیکفه ب لایي مهکههی فه بچت، و گاغا نهو گههشتینه (ذي طوی) ل دويراتيا نيزیکی کیلومترهک و نیقی ل باکوروی روژتاقایا مهکههی، وی بریار دا لهشکهر ببتنه چند پارچهیهک:

کومهک وی دا د گهل خالدی کورې وهلیدی و فرمان لی کر کو نهو ب لایي راستی دا بچن، لایي روژتاقایا باژيري، هتا دگههنه باشوری، و ژ بنی فه بیتنه مهکههی، و گوتی: نهگهر هوين گههشتنه مالان ل ویری راوهستن و نالایي خو بچکلینن.

و کومهک دا د گهل زوبهیری کورې عهوامی و فرمان لی کر نهو ب لایي چهپی دا بچن، لایي باکوروی روژهلاتا باژيري، و گوتی: نهگهر هوين گههشتنه حوجوونی نالایي خو بچکلینن، و زیدهتر نهچن هتا نهز دگههمه ههوه.

و کومهک دا د گهل سهعدی کورې عوبادهی، و کاری وان نهبوو نهو ژ لایي روژتاقایا باژيري فه بیتن، و فرمان ل وان ژی کر نهو شهرې نهکن، وهسا تی نهبت شهرې وان بیتنه کرن.

و کومهک ژ لهشکهری پهیا دا د گهل نهبوو عوبیدهی دا ژ لایي باکوروی فه قهستا باژيري بکن.

و هوسا ههمی لایين باژيري هاتنه دژرینچکران، و قی چندی پتر سههم هافیتنه دلین خهکی، و نهو پالدان کو خو تهسليم بکن، و چو بهرگریبی نهکن.

لهشکهری موسلمانان نهو پلان پیکئینا یا پیغهمبهري -سلاف لي بن- بو دانای، و ههر کومهک ژ وی لایي فه چوو یی بو هاتیبه دهسنیشانکران. ل ژیریا مهکههی، نهو جهی خالد چووی هندک بهکری و نهحابیش کومبووون ب نیهتا هندې کو شهرې بکن، ههر وهسا صفوانی کورې نومیهیی و عهکرمهیی کورې نهبوو جههلی و سههیلی کورې عهمری

هندهک مرؤث ل دور خو کومکرن و چوونه وي جهې دپيژني: خندهمه ل باشووري مهکههي، دا بهرگرييا موسلمانان بکهن. بهلي خالدي و لهشکهري خو شهري وان کر و همر زوي نهو شکهستن و رهفين.. و چند مرؤفهکين کيم ههبوون، ژ بهر تاوانين وان يين مهزن پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- راگه هاندبوو کو ههچيبي وان بينت بلا بکوژت نهگهر خو نهو د کهعبي ژي څه بن، بهلي ژ وان ب تني سي هاتنه کوشتن، و نهوين دي شيان خو بگههيننه پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- و داخوازا نهمانې ژي بکهن.

پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل مهکههي:

پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ (ذات طوي) بهر ب باژپري مهکههي څه هات، و هنگي نهو ل سهر وي حيثترا خو يي سويار بوو نهوا دگوتني: (القصواء)، ل لايهکي وي نهبوو بهکر بوو و ل لايي دي نوسهيدې کورې حوضهيري، و سهري وي هند يي چهميای بوو هتا نيزيک بوو نهرزنگا وي ژ زيني بگرت. نهو ژ (ذات طوي) يي ب لايي روزهلاتي څه چوو، بهر ب دههرا کهدائي څه، و گاڅا نهو گههشتينه وي جهې، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ديت هندهک ژنک هاتنه بهراهييا لهشکهري و دهرسوکين خو د سهر و چاڅين ههسپين وان دان (دا توژي ژي داقوتن، يان ژي دا وان پاشدا بهن). گاڅا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- نهو چنده ديتي، گرنيژي و ل نهبوو بهکري زڅري و گوتي: ههسانې چ گوتبوو؟ و مهخسهدا وي نهو بوو بيرا وي ل وي شعري بينته څه نهوا بهري هنگي ب چند سالهکان ههسانې کورې ثابتي گوتي، دهمي گهف ل قورهيشييان کرين کو روزهک دي نيت و نهو دي مهکههي ستين، ل جههکي ژ څي شعري ههسان دپيژت:

عدمنا خيلنا إن لم تروها   تثير النقع موعدها كداء
تظل جياننا متمطرات   تلطمهن بالخمر النساء

يهعني: گهلي قورهيشييان، نهو خيري ژ ههسپين خو نهبينن نهگهر هوبن وان نهبينن توژي ل هنداث ههوه رادکهن، و ژقاني مه و ههوه کهدائه، دهمي ههسپين مه ب لهز دئين و ژنک دئينه بهراهيبي و دهرسوکين خو ل سهر و چاڅان ددهن!
مهخسهدا وي نهوه: دهمي نهو ژ لايي کهدائي څه -کو ريکا خهکي مهدينبيه بو مهکههي- ل سهر ههسپين خو دئينه ههوه، چو زهلام د ناف ههوه دا نابن بسته بکهن بين

به رانبه ر مه راوهستن و شيرين خو هلگرن، قيجا ل شوبنا زهلام شيرين خو هلگرن و بين بداننه ههسپين مه، ژنك دئ نين دهرسوك و پووشيپين خو ل ههسپين مه دهن دا بزقپين..
ئهفه وهك كيمكرن بو وان!

قيجا گاڤا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديتي ژنك هاتن دهرسوكين خو ل پويپين ههسپان دان، ئهف شعرا ههسسانى هاته بيرى، لهو وي ب گرئين فه گوته ئه بوو به كرى: ههسسان چ ديپرت؟ و گاڤا ئه بوو به كرى شعرا ههسسانى بو خواندى، و به حسى كه دائي كرى و گوتى: ئه و ژفانى مه و ههويه.. پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته ههڤالين خو: د وي جهى را هه رن يى ههسسانى گوتى.

و ئه و ژ كه دائي به ر ب روژه لاتي فه چوون هه تا گه هشتنه وي جهى ديپرتى: (موه للات) ل دهڤه را (حوجونى) ئه وا هنگى دكه فته ژ دهڤه ي بازپري مه كه هى، ل جهه كنى نيزيك ژ قه برى خه دي جايى خيڤه تهك بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته فه دان، و ل وان هه ر هه ژده روژين ئه و مايه ل مه كه هى، وي و له شكه رى خو ل و پري دانا، دا ل سه ر خه لكى بازپري نه كه ته ته نگاڤى.

پشتى خه لك ته نابوى، و هه ر لايه كى زانى كو چو شه ر و كوشتن چى نابت، و ئه فرؤ روژا ره حمى و لبيورينييه، نه كو روژا شه ر و تو لستاندنى.. پيغهمبه ر -سلاف لي بن- ل سپيده يا روژا ئه نيينى بيستى هه يڤا ره مه زانى ژ بن خيڤه تا خو ده ركه فت، ل وي گه لى يى به رى نيزيكى پازده سالان قوره يشيان ئه و و مروڤين وي هه مى لى حيصار داين، و نه هيلاي خوارن بگه هته وان، هه تا ئه و نه چار بووين گيايى بخون، ده ركه فت و شاشكه كا ره ش د سه رى بوو، و ئالايه كى سپى ل به ر ده ستى يى بلنك رى بوو، و ل حيشتره خو سويار بوو، دا قه سنا كه عبي بكه ت.. ژ ناقبه را هه مى سه حا بى و مروڤين خو يين نيزيك و دو بر وي بريار دا ئوسامه يى كورى زه يدى، كورى مروڤه كى عه بد، به لى يى رحا خو گورى دىنى خودى كرى، ل پشت خو سويار كر، دا بو خه لكى ديار بكه ت كو ئه ف دينه ئعترافى ب چو جودايپين نقشى و طه به قى و ئوبجاخكانى ناكه ت.. و ئه و د ناڤ كومه كا مه زن يا سه حا بيپين خو دا چوو و سه رى خو چه ماند بوو، و سووره تا (الفتح) دخواند: ﴿ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ۝ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ۚ وَبِئْسَ نِعْمَتُهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ۝ وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيمًا ۝﴾.

ب خوشکاندن ښه، و بڼي چو نيشانين خومه زنگړنې ل نک پهيدا بڼن، نهو گه هشته دهور و بهري که عبي، و کفانهک يان گويالهک د دهستی دا بوو ههر صه نه مه کي نهو گه هشتبايي وي گويالي خو دگه هاندې و وهر دگيړا عهردي و د بهر را دگوت: ﴿وَقُلْ جَاءَ الْخَطُّ وَزَهَقَ الْبَطْلُ إِنَّ الْبَطْلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ (الإسراء: ۸۱). و پستی وي طه و اف ل دور که عبي کري، وي فرمان دا صه نه م هه می ژ ناڅ که عبي ب خو بيته دهر تخستن، پاشي نهو د گهل نوسامه ي و بيلالي و عوثمانې کورې طه لحه ي چوونه د که عبي ښه، و دهر گه ل خو گرتن. عه بدللاهي کورې عومهرې دبیترت: پستی نهو دهر که فتين من پسيار ژ بيلالي کر: وي د که عبي ښه چ کر؟ بيلالي گوت: وي نقيتر کر.

و ههر وي روژي پيغهمبهري -سلاف لي بن- فرمان ل بيلالي کر کو ب سهر بانې که عبي بکه ښت و بانگ بدهت.

گاڼا خه لکي مه که هي نه ښه هلويستي تزي رحم و دلوقاني ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- ديتي، پستی وي هه می نه خوشييا وان ئينايه سهرې وي، دلين وان بو ئيسلامې ښه بوون، و نهو کوم کومه موسلمان بوون، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل سهر گرگي صه فايي روينشت و زهلام چوون موبايه عا وي کر و ئيسلاما خو راگه هاند. و پستی زهلام خلاصبووين ژن ژي چوونه نک و بهيعه دايي، و ئيک ژ وان هندا کچا عوتبه يي بوو، و ل دويښ هندهک ربوايه تان نهو ئيک ژ وان بوو بين پيغهمبهري -سلاف لي بن- کوشتنا وي حه لال کري، لهوا نهو ب په نگه کي ښه شارتې هاته نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و بهيعه دايي، و دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: بهيعي بده نه من کو فاحيشا زنايي نه کهن، وي گوت: نه ي پيغهمبهري خودي، ما ژنا نازاد زنايي دکهت؟ هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو نياسي، گوتي: تو هندي؟ وي گوت: به لي. ل من ببوره ژ بهر نهوا بوري خودي ل ته ببورت.

سهرهاتييين مايين ژ سالاههشتي مشهختي

شکاندنا صهنه مان:

پشتی فهکرنا مهکههی ل بهر رونا هییا نیسلامی ل بیستی هه یقا ره مهزانا سالاههشتی مشهختی، و پاژکرنا کهعبه یا پیروز و دور و بهرین مزگه فتا حه رام ژ صهنه مان، پیغهمبهه -سلاف لی بن- ههژده روظان ما ل مهکههی، وی ل شان روظان نقیژ کورت و کوم دکرن، و نهو ل گهلییی نه بوو طالبی یی ناکنجیبوو، و ل فی ده می وی چهند سهریبهک هنارتنه چهند دهقههکان ل جهزیرا عه ره بان؛ دا نهو هژمارهکا صهنه مین مهزن بشکینن.

ژ وان سهریبان: سهرییا خالدی کوری وه لیدی د گهل سیه لهشکه رهان بو دهقههرا نه خله ل باکووری روظه لاتا مهکههی، ب دویراتییا (٤٥) کم ژ مهکههی، بو شکاندنا صهنه می مهزن (عوززای) نهوئ قورهیشییان و گهلهک ئوبجاختن دی یین عه ره بان ژ پهرستنا وی دکر، و ده می خالدی نهو صهنه م شکاندی وی د بهر را دگوت:

یا عزی کفرانک لا سبحانک انی رأیت الله قد أهانک

هه ره وه سا وی سهریبهکا دی یا ژ بیست کهسان پیکهاتی ب سهروکاتییا سهعدی کوری زهیدی نه شههلی هنارته دهقههرا موشه للهلی ل سهه لیقا ده رییا سو، ل وی جهی صهنه می ناقدار (مه نات) لی، و فه ره مان لی کر نهو وی صهنه می بشکینت.

و سهرییا عه مرئ کوری عاصی هنارتنه دهقههرا به نوو هوژه یلییان دا صهنه می وان یی ناقدار (سواعی) بشکینت.

و هنارتنا شان هه رسی سهریبان ل هه یقا ره مهزانی بو. و سهریبهکا دی پیغهمبهه ری -سلاف لی بن- ل هه یقا شهووالی ب سهروکاتییا طوفه یلی کوری عه مرئ دهوسی هنارت دا صهنه می دهوسییا یی مهزن (ذو الکفلین) ی بشکینت.

ب فی چهندی مهزنترین صهنه م ل جهزیرا عه ره بان هاتنه شکاندن، و چو ژ وان سهنته رهان نه مان یین شرک لی دهاته کرن ل جهزیرا عه ره بان.

شهرې خونديني:

پشتي ستاندنا موسلمانان بو مه كه هي، و موسلمانبونو قوره شيبان ب تايه تي مه زنين وان نه وين نهو بيست سال بوو نه ياره تيبا نيسلامې ب ستويي خو قه گرتي، نيدى چه پهرې كوفري نهوي قوره شيبان ب رنقه دبر نه ما، هنگي هندهك ئوبجاخين عه رهبان يين مه زن نه وين ل دوزين مه كه هي دزيان، وه كي: ته قه في و هه وازنيان، گوتن: نه قه قوره شيبا نه مه يداني رابوون، و موحه ممه د بو مه به طال بوو، و هه بت نه بت نيدى نهو دي قه ستا مه كه ت، قيجا بهري نهو بيته مه دا نه م بچيني..

وان خو ليكدا و هيزا خو هه مي كومكر، و ژ لايي طائفى قه (ل روزهه تا مه كه هي) نهو هاتن هتا گه هشتيه نهالا حونه نيني، نهوا دكه فته ژورييا عه رفاتى ب دويراتييا (۳۶) كم ژ مه كه هي ژ لايي روزهه لاتي قه.

دهمى پيغهمبهري -سلاف لى بن- ب هاتنا وان زانى، وي ژى له شكه ري خو كومكر، دهه هزار نهو بوون يين د گهل وي هاتين بو قه كرنا مه كه هي، و دو هزار ژى ژ خه لكى مه كه هي خو دانه د گهل، و ب قى چه ندى هژمارا وان گه هشته دوازه هزار كه سان، و قى چه ندى رهنه گه كى پشتراستى و غوروورى بو وان چيكر، هتا هندهك ژ وان گوت: نه م هند زيده بووين نيدى كه س نه شيته مه!

ل دوز هژمارا كافران د قى شهري دا چند گوتنهك هه نه، د هندهك كتيبين ديروكى دا هاتيبه كو هژمارا وان دوزين جار هزار كه سان بوون. و هنده كين دى دببزن: نهف هژماره يا ئوبجاخا (هه وازن و ته قه فييان) ب تنى بوو، به لى چونكى گه لهك ئوبجاخين دى يين عه رهبان خو دانه د گهل وان هژمارا وان گه هشته بيست هزار كه سان.. و د گه لهك ژيده ران دا هاتيبه كو هژمارا كافران دو جارن هندي يا موسلمانان بوو، و نه گهر موسلمان دهه دوازه هزار كه س بن، مه عنا هه ر چ نه بت دقبت كافر ژ بيست هزار كه سان كيمتر نه بن.

دهمى شش هفت روزهك ژ هه يفا شه ووالى چووين، پيغهمبه ر -سلاف لى بن- و له شكه ري موسلمانان ژ مه كه هي ده رك هفت، پشتي كو وي عه تنابى كورى نه سيدى ل جهى خو هيلايه ل مه كه هي..

گهلهک ژ وان کهسان پيښ پشته ستاندنا مه که هې موسلمان بوين، و هيشتا هيشهک ب سهر موسلمان بوونا وان څه نه چووي د گهل پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهرکه فتنه جيهادي، ب ريشه موسلمان د بهر جهه کي را بوړين داره کا کهسک و مهزن لي هه بوو دگوتني: (ذات أنواط)، عهده تي کافران بوو هر سال جاره کي نهو هه مي پيڅه ل نک وي داري کوم دبوون، و وان شيرين خو ب وي داري څه دکرن، و قوربان ل نک څه دکوشتن، و حه تا ئيفاري چه ژن و سيران دکرن، پاشي دزڅرينه مالين خو. نهو که سين ژ نوي موسلمان بووين و هيشتا باش مه عنايا ته وحيدئ تي نه گه هشستين گاڅا نهف جهه ديتي بيړا وان ل دهمي جاهلييه تي و جه ژنين وي هاته څه، و دياره نهو ژي خه ريب بوون، لهو هندهک ژ وان گوته پيغهمبهري -سلاف لي بن-: نهی پيغهمبهري خودي، داره کا وه کي څي بو مه ژي بدانه. هنگي پيغهمبهري سلاف لي بن- گوت: ﴿سبحان الله، كما قال قوم موسى: اجعل لنا إلهًا كما لهم آلهة، والذي نفسي بيده لتركبن سنة من كان قبلکم﴾^(١) يه عنی: پاکي بو خودي بت، نه څه وه کي وي گوتنيه يا ملله تي موسايي گوتي: خودايه کي بو مه بدانه کاني چاوا وان خودايهک هه يه، نهز ب وي که مه يي نه فسا من د دهستي دا هوين دي ل وي رتي کي چن يا يين بهري هه وه لي جووين.

و ب څي گوتنا خو پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ل هندي ناگه هدارکرن کو دڅيت نهو هزا زڅرينا ل عورف و عهده تين جاهلييه تي ژ سهري خو بيننه دهر، و ژ لايه کي دي څه ژ څي حه ديسي دئيه ته وه رگرتن کو چاڅليکرن و پشکداريا کافران د جه ژنين وان يين جاهلي دا تشته کي حه رامه و بو موسلmani چي نابت.

ل ئيفارا روژا دهه ي شه ووالي موسلمان گه هشتنه ده څه را حونه يني، د ناقبه را مه که هې و طائيفي دا، کافر سپيدي زوي بهري وان گه هشتبوونه وي جهي، و دهمي نهو گه هشتینه دورين نهالا حونه يني مه زنه کي وان گوتي: هه رن خو ل هه ردو لايين نهالي څه شيرن، و دهمي له شکه ري موسلمانان دئين و دکه څنه نهالي هوين ژ هه مي لايان څه هيرشي بدنه سهر وان. و وه سا چي بوو، دهمي موسلمان گه هشتینه نهالي، و پشته نهو که فتي نه د زکي نهالي دا،

(١) نه محمد و نه ساني د (السنن الکبری) دا څي حه ديسي څه دگو هيزن.

خافله تي ب وان كهفت ده مي وان ديتي دوژمني ژ هه مي لايان فه ب سهر وان دا گرت، و هژمارا وان يا مهزن چو فايده نه گه هانده وان، و ترس كهفته هناقين وان، و نهو پاشدا زقربن و رهقين، هه تا دبترن: هندهك ژ وان هنگي خو گرت هه تا گه هشتينه مه كه هي!

ل وي ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- و هژماره كا كيم ژ سه حايبيان مانه ل مه يدانئ و ده ست دانه شهري، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته مامي خو عه بياسي، و نهو يي دهنك بلند بوو: گازی خه لكي بكه و بيترئ بلا نه ره قن.

عه بياسي گازی وان كر، و پيغهمبهري ژي ب دهنگه كي بلند گوته: (أنا النبي لا كذب أنا ابن عبد المطلب)، و نه فه نيشانا زيره كي و جورئه تا وييه، چونكي ل دهم و جهين هوسا مه زنين له شكه ران خو كراسگوهور دكه ن دا ل خه لكي بينه فه شارتن، و كهس وان نه نياست، به لي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل وي ده مي له شكه ري وي دره قي، و نه ياري هه مي ره خ لي گرتين، بو پيشفه دچوو، و گازی دكر: نه ز پيغهمبهري! دا نهوي وي نه نياست ژي وي بنياست!

خوداي مه زن د سووره تا (التوبة) دا به حسي في سه رهاتيبي دكه ت، و دبترت: ﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُنُوتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحَبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ﴾ ١٥ يه عني: ل رزوا (حونه يني) هوين ب هژمارا خو يا زنده موعجب بوون، و هه وه گوته: نه فرؤ ژ كيمي نه م قه ت ناشكيين، و هوين ب گه له كييا هژمارا خو هاتنه خاپانندن.. به لي وي هژماري مفايي هه وه نه كر، و نهو عه دري هندئ به رفره ه ل هه وه تهنگ بوو و هاته ئيك، و هوين پاشپاشكي زقربن و رهقين.

پشتي خودي دهرسهك دايه وان، كو نهو ب هژماري دسه ردا نه چن، و ب هيترا خو نه ئينه خاپانندن، و بزائن سه ركه فتن ژ خودييه، و پشتي هژماره كا مه زن ژ وان د گازيا پيغهمبهري -سلاف لي بن- و مامي وي عه بياسي هاتين، و ده ست دايه شهري، خودي د هه وارا وان هات: ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ﴾ ١٦ پاشي خودي ته نهاي ب سه ر پيغهمبهري خو و ب سه ر خودان باوه ران دا ئينا خواري، و نهو موكم مان، و خودي ب له شكه ره كي وان نه ديتي ژ ملياكه تان پشتا وان گرت، و نهو ب سه ر دوژمني وان ئيخستن، و وي نهوين كافر بووين عه زاب دان. و نهو عه زابا خودييه بو وان بين كافر دبن، و به ري خه لكي ژ ديني وي وه ردگيرن.

د هندهک ربوايه تان دا هاتيه کو ئه وټين ل سپدهيا رږڙا حونه يني ماینه ل مهيدانا شهري د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- نيتزيکي سه د که سان بوون، ژ وان: مامی وی عه بياس، و پسما مټين وی: عه لی و فذهلی کورئ عه بياسی و ئه بوو سوفیانی کورئ حارثی، و ژ هه قالين وی بين نيتزيک: ئه بوو به کر و عومهر، و ئه يمه ن و ئوسامه .. و چهنده کين دی.

پشتی هژماره کا دی يا مه زن ژ موسلمانان زڅرپينه مهيدانا شهري، ده می وان گو ه ل گازيبا پيغهمبهري بووین، و ب دله کي موکم ده ست ب شهري کري، و خودي پشته ثانیبا وان کري، کافر شکهستن، و رهڅ که فته ريتزين وان.

د قی شهري دا^(١) کوشته نا که فته ناڅ ريتزين کافران ب تايه تي پشتی هندهک مه زنين ئوبجاخا هه وازنييان هاتينه کوشتن و ئالايي وان که فتي و رهڅ که فتييه ريتزين وان، و د هندهک ربوايه تان دا هاتيه کو کوشتي ژ سيسه د مروڅان پتر بوون.

و ژ موسلمانان ب تنی چار که س شه هيد بوون، و هژماره ک بريندار بوون، و ئه وټين شه هيد بووین، و ده کی ئبن ئيسحاق ناڅين وان دبټرت، ئه فنه:

١- ئه يمه ني کورئ عوبه يدئ ئه سه دی يي قوره يشی، و برايي پيغهمبهري يي شيري بوو؛ چونکي ئه و کورئ به ره که يا دادو کا پيغهمبهري بوو -سلاڅ لي بن- ئه و دبټرتني: (أم ایمن)، و ئاشکه رايه کو ئه و ئيک ژ وان ژنکان بوو بين شير دايه پيغهمبهري -سلاڅ لي بن-.

٢- يه زيدئ کورئ زه معه ی، و ئه فنه ژي قوره يشی بوو.

٣- سوراڅه يي کورئ حارثي ئه نصاری.

٤- ئه بوو عامر عوبه يدئ ئه شعهری.

پشتی شهري:

مه زني هه وازنييان مالکي کورئ عه و فی بهري شهري بر بار دا بوو ژن و زارو ک و په ز و حه يوانی خو هه ميبي د گهل خو بينن، و بداننه پشت ريتزين شه رکه ران؛ دا ئه و بو کرنا شهري

(١) مه خسه د نه ب تنی ئه و شه ره يي رږڙا ئيکي ل نهالا حونه يني چي بووی، به لکی ئه و شه ري ل وان رږڙين

پشتی هنگی ژي چي بووی.

مجدتر لى بيتن و بزنان چى گاڤا نهو شكهستن نامويس و مال و حالى وان ههمى دى تپجت. و وهسا چيپيوو!! گاڤا نهو شكهستين مال و حال و عهرز و عهيال ههمى كهفته دهستى موسلمانان، و نهو ماله كى مهزن بوو، و گرتى ژى ب هزاران بوون. ب تنى نهو مروث ژ وان مان بين شيان برهفن و خو ب طائيفى را بگههينن.

گاڤا مهسهله گههشتييه ئى دهره جي، پيغهمبهري -سلاف لى بن- بريار دا دهسكهفتى ژ ئيخسير و مالى ههمى ل جهه كى دپيژنى: (جعرانه) بينه كومكرن، هتا نهو ژ شهري وان كهسان خلاص بين نهوئين ژ هونه ينى رهقين. و نهو ب خو نهوئين ژ هونه ينى رهقين بوونه سى پارچه:

- هندهك چوونه طائيفى، و خو د حصنى تهقه فييان فه ناسى كر، و مهزنى ههوازيان مالك د ناف وان دا بوو.

- و هندهك چوونه نهاله كى ل دهقه را ههوازيان دپيژنى: نهو طاس.

- و هنده كين دى چوونه نهاله كى دپيژنى: نه خله.

پيغهمبهري -سلاف لى بن- سهريه كا لهشكهري ب سهروكاتيبا نهو بوو عامرى عوبه يدى نه شعهرى به رهه فكر، و نهو هنارتنه (نهو طاسى) ب دويش وان دا بين رهقينه وپرى، و نهو بوو ل وپرى نهو بوو عامر شههيد بوو و پشتى وى برازايى وى سهه حاييى ناقدار نهو بوو موسايى نه شعهرى جهى وى د سهروكاتيبا وى سهريى دا گرت، و پشتى دهمه كى ژ شهري موسلمان ب سهركه فتن، و شكهستن ئيخسته ريزا كافران و گهلهك ژ وان كوشتن و گرتن و ئيخسير كرن.

دورپيچكرنا طائيفى:

د سهراهاتيبا چوونا پيغهمبهري دا -سلاف لى بن- بو باژپرى طائيفى، پشتى مرنا مامى وى نهو بوو طالبي ل سالا دههى ژ هارتنا وى، مه ناشكه را كرىو كو طائيف نهو باژپرى بچوبكى دكهفته روژهه لاتا مه كههى و وهكى هاقينگه هه كى دهاته هژارتن، د دهستى دو بابكان ژ ئويجاخا (تهقه فييان) دا بوو، نهو ژى (بهنوو مالك) و (نه حلاف) بوون، و ژ بهر لاوازييا وان نهو نهچار دبوون پهيمانان د گهل دو ئويجاخين ژ خو مهزتر گرته دن، نهو ژى

(قورهيشي) بوون نهووين ل روژئاقايا وان دژيان، و (ههوازن) نهووين ل روژشهلاتا وان دژيان.

پشتي هاتنا ئيسلامي تهقهفيين باژيري طائيفي ههلويستهكي كريت و دوژمنكاري ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- وهرگرت، و سهرهاتييا پيشوازييا وان بو وي و ههفالي وي زهيدئي كوري حارثي بهري مشهختبوني باشترین دهليل بوو ل سهر قي چهندي. و پشتي موسلمانان پهيمانا (حودهبييي) د گهل قورهيشيان گريدي، تهقهفي ئيك ژ وان ئويجاخين عههربان بوو يين خو دايه د گهل قورهيشيان دژي موسلمانان. و پشتي موسلمان شيان باژيري مهكههي بستين، و چهپهري قورهيشيان د نهيارهتيا ئيسلامي دا هلهوشياي، نهو بوو ئويجاخا (ههوازن) ئالايي نهيارهتيا ئيسلامي هلگرت، و هيزا خو كومكر و ثيان بهر ب مهكههي شه بچن؛ دا موسلمانان ژ بن بهن، و جارهكا دي ئالايي شركي ل سهر بانئي كهعبئ بلند كهن، هنگي تهقهفيان خو دا د گهل وان، و ههمي هاريكاري زي بو وان پيشكيش كرن، و دهمي ههوازيان دهست ب شهري حونهيني زي كري تهقهفيان پشتا وان گرت، و د گهل وان چونه د ئيك چهپهري دا.

و نهو بوو شهر چيبوو، و ههوازني و پشتهفانين وان شكهستن، و -وهكي بهري نوكه مه گوتي- لهشكهري وان بوو سي پارچه، مهزني ئويجاخا ههوازن مالكي كوري عهوفي د گهل كومهكا زهلامين خو رهقين و بهر ب طائيفي شه چوون، و خو د حصني تهقهفيان شه ئاسي كر، پيغهمبهري -سلاف لي بن- و موسلمان ب دويش وان چوون، ههتا گههشتينه طائيفي، و گههشتنا وان بو باژيري طائيفي ل دويش بوچونا هندهك ديروكزانان ل بيستي ههيقا شهووالي بوو. و دهمي نهو گههشتينه طائيفي و وان ديتي كو كافران يين خو ئاسي كرين، وان پتر ژ دهه روژان حصني تهقهفيان دورپچكر، بيي كو بشين وي بستين، و هندهك جاران كافران ژ هندافي حصني تير د وان موسلمانان وهردكرن نهوين خو نيزيك دكر و هندهك زي كوشتن زي.

پشتي چهند روژان ژ حيصاري بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- تاشكهره بوو كو چو فايده د قي چهندي دا نينه؛ چونكي نهو دشين سالهكا دي زي خو بكرن، ژ بهر كو ئاف و خوارن ل جهي وان يا مشهيه، لهو وي گوته ههفالن خو؛ يا باشر نهوه نهم بزفرين. و گاغا

وی دیتی ئەف برباره ب دلې گهلهکان نینه، وی گوټ: باشه، ههړنې.. و گاڤا ئەو چووین کافران تیر د وان وهرکرن و گهلهک ژ وان بریندارکرن و هندهک ژي کوشتن، لهو ههر زوی ئەو زقرینه نک پیغمبهري -سلاف لی بن-، هنگی پیغمبهري گوټنا خو دوباره کر و گوټ: یا باش ئەوه ئەم بزقرین. و گاڤا دیتی سهحابییان خو بی دهنگ کر، ئەو گرئزی و بریارا زقرینې دا. کهیفا سهحابییان ب فئې چهندي هات، و بهری ئەو ژ طائیفې بزقرن هندهک سهحابییان داخواز ژ پیغمبهري -سلاف لی بن- کر کو ئەو نفرینه کئ ل تهقه فییان بکهت، هنگی پیغمبهري -سلاف لی بن- دو عایا هیدایه تی بو وان کر و گوټ: ﴿اللهم اهد ثقیفاً﴾^(۱)، و ئەگەر ئەف هدیسه یا دورست بت ئەو رحم و دلوفانییا پیغمبهري -سلاف لی بن- بو مه بهرچاڤ دکهت.

و ل دویت بوچوونا ئبن ئیسهاقی د سیره تی دا، هژمارا وان موسلمانین ل طائیفې شههیدبووین دوازده بوو.. و ههژییه بیژین کو مهزنی قورهیشییان ئەبوو سوفیان د قی شهړی دا بریندار بوو، چاڤه کئ وی هاته دهر، و گاڤا ئەو هاتییه نک پیغمبهري -سلاف لی بن- وی گوټی: ئەی پیغمبهري خودی، ئەفه چاڤه کئ من د ریکا خودی دا پهقی. پیغمبهري -سلاف لی بن- گوټی: ئەگەر ته بقیټ دی دو عایه کئ بو ته کم چاڤی ته دی چی بت، و ئەگەر ته بقیټ بهحشت بو ته پیشقه. وی گوټ: من بهحشت دقیټ. و ئەفه هندی دگه هینت کو موسلمانبوونا ئەبوو سوفیانی یا ژ دل بوو، و ئەو بی راستگو بوو د باوه ریبا خو دا، لهو وی بهحشت هلبزارت.

پستی پیغمبهري -سلاف لی بن- ژ طائیفې زقری هاته جعرانه.

پیغمبهري -سلاف لی بن- ل جعرانه:

جعرانه ئەو جه- بوو بی پیغمبهري -سلاف لی بن- فرمان دای دهسکهفتیبین شهړی حونه نی لی بیتنه کو مکرن هتا ئەو ژ شهړی خلاص بیت، و ئەو جههک بوو دکهفته د ناقبهرا مهکه هی و طائیفی دا، ب دویراتییا (۲۲) کم ژ مهکه هی ژ لای بی باشووری روزه لاتنی شه.

(۱) ئەحمەد و ترمذی فئې هدیسی ب سندهکا مورسل فه دگو هیتن.

پشتی پیغمبرای -سلاف لی بن- ل دهسپیتکا هه یفا (ذولقه عده) دهست ژ حیصارا طائفی بهردای، ئەو زقړی جعرانه، و گه هشتنا وی بو جعرانه -ل دویف بوچوونا هندک زانایین سیره تی- ل شهقا پینجشه نبی بوو، پینجی هه یفا (ذولقه عده) ژ سالا هه شتی، و پشتی پیغمبرای -سلاف لی بن- گه هشتی وی پتر ژ دهه رۆژان خو گرت، چو دهسکه فتی لیکفه نه کرن، وی گوټ: بهلکی مه زین ههوازن و تهقه فییان بین و موسلمان بین، دا ئەو ئیخسیر و مالج وان لی بزقړینته شه.. بهلی کهس ژ وان دیار نه بوو!

و ئاشکه رایه کو دهه پازده هزار کهس د گهل پیغمبرای -سلاف لی بن- بوون، و گه لهک ژ وان ئەو بوون یین ژ نوی موسلمان بوون و چو ژ ئیسلامی نه دزانی، و ئەفه ئەوون یین د کتیبین سیره تی دا ناڤی (الطلاق) ل سهر دئیتته دانان؛ چونکی ئەو ئەو بوون یین پیغمبرای -سلاف لی بن- پشتی فه کرنا مه که هه ئازاکرین، و هندک ژی ئەو بوون یین چو ری نه دیتین لهو مه جوو بوون خو بدنه د گهل موسلمانان، ههر چهنده هیتشتا ئیسلام ب دورستی نه جوو بوو د دلین وان دا، و ئەفه ئەو بوون یین دبیزنی: (المؤلفة قلوبهم)، و هژماره کا نه یا کیم ژی ژ وان (ئه عربیین زقړ) بوون ئەوین ل دهشتی دژیان وهک کوچهرات، و وان چو ژ سهر و بهری مه دهنیه تی و ئوصولین ژبانا مه دهنی و په یمان و مه صلحه تا ده وله تی نه دزانی، و ئەو وهکی وان سهحابییان نه بوون یین ئەو چهند ساله ب وهیا خودی و ل سهر دهستی پیغمبرای -سلاف لی بن- هاتینه په روه رده کرن.. لهوا ل قان دهه پازده رۆژین پیغمبرای -سلاف لی بن- ل جعرانه مای، وان زیده نه خوشی گه هانده پیغمبرای -سلاف لی بن- و ئەو گه لهک ته نگاف کر، و ئەگه را قی چهندی ئەو بوو وان دقیا پیغمبرای -سلاف لی بن- زوی دهسکه فتیبیان لیکفه کهت، دا ههر ئیک بارا خو بزانت و بزقړته جهی خو!! و پشتی وان زانی کو پیغمبرای -سلاف لی بن- ژ بهر هندی یی خو موژیل دکهت دا بهلکی ئوبجاخا ههوازن و تهقه فییان بین موسلمان بین، و ئەو مالج وان لی بزقړینته شه، ئەو ئیکجار ته نگاف بوون، و پتر ئیلحاح ل پیغمبرای -سلاف لی بن- کر کو ئەو دهسکه فتیبیان لیکفه بکهت.

دووماهییی و پشتی بۆرینا پتر ژ دهه رۆژان، پیغمبرای -سلاف لی بن- نه چار بوو کو دهسکه فتیبیان لیکفه کهت.

و ژ بهر نه زانينا شان نه عرابييين زقر ب ئوصولين سياست و لهشکرييي، خو
 د پهنگي ليکفه کرنا پيغهمبهري ژي دا بو دهسکهفتييان وان نه خوشي گه هانده پيغهمبهري
 -سلاڅ لي بن-، بوخاري و موسلم ژ نه بوو موسايي نه شعري شه دگوهيزن، دببثرت: ده مي
 پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل جعرانه نه ز و بيالل ل نک وي بووين، نه عرابييهک هاته نک و
 گوټي: نهو سوژا ته دايه من بو من ب جه بينه، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- گوټي: (أبشر)
 يه عني: مزگينييا من ل ته بت.. و نه فه گوټنه که مه خسه د پي نه وه نهو تشتي ته دقيت دي
 چي بت. وي نه عرابي گوټ: ته دريژ کر (أبشر، أبشر)!! گوټ: پيغهمبهري -سلاڅ لي بن-
 ب که رب فه ل من و بيالل زقري و گوټ: وي مزگينييا من نه قيت، کاني هوين ههردو
 وهرن.. گوټ: نه م ب نک فه چووين، وي نامانه کي نافي ئينا دهست و ديمي خو پي
 شويست، و هندهک نافي کره دهفي خو و بهردا د ناماني دا و گوټ: هندهکي ژي شه خون و
 هندهکي ل ديم و ستوي خو بکهن، و مزگينييا من بو ههوه ههردويان بت. گوټ: مه وه کر
 وهکي وي گوټي، گاڅا دهیکا موسلمانان ل پشت په رده يي گوه ل مه بووي، گازی کر:
 هندهکي بو دهیکا خو ژي بهيلن، گوټ مه هندهک ژ وي نافي بو وي هيتلا.

و بوخاري ژ جوبه يري کوري موطعمي شه دگوهيزت، دببثرت: ده مي نهو و هندهک
 صه حايبيين دي د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ حونه يني شه دگه پريان، نه عرابي هاتن و
 ل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- کومبون، و داخوازا مالي ژ وي کر، هتا وان نهو نه چارکري
 کوب نک دارهکي شه بچت، و هتا وان عبايي وي ژ سهر ملان بري، هنگي وي گوټه وان:
 عبايي من بينن، نه گهر هندي شان داران حيشتر ل نک من هه بن، دي هه مييان ده مه هه وه،
 و هوين من نابيين چريک و دره وين و ترسينوک.

و ده مي ههوازي گيرو بووين، و خه لکي گه لکه کوهکي ل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن-
 کري دا نهو له زي د ليکفه کرنا دهسکهفتييان دا بکهت، وي دهسکهفتي ليکفه کرن، و
 سياسته تا وي د ليکفه کرني دا نهو بوو وي پتر دا مه زن و گرگه بيتن ئويجاخان ژ وان يين
 هيشتا دلين وان ب تامي ب نک ئيسلامي شه نه هاتينه کيشان، دا دلين وان موکم
 بکهت، و هندهک که سين چو ژ سياسته و صه لاجيياتين ئيمامي مه زن زنان، و باوه ريبي

جهي خود د دليبن وان دا نه كړي كو بزائن پيغهمبهري -سلاډ لي بن- چو تشتان ژ نك خو ناكهت، ب قي ليكښه كړني خوش نه بوو.

بوخاري و موسلم ژ جابري كورې عهبدلاهي شه دگوهيتزن، دبترت: ل جعرانه زهلامهك هاته نك پيغهمبهري -سلاډ لي بن-، و د هندهك ريوايه تين دي دا هاتييه كو ناقې وي (ذو الخوبصره) يي ته ميمي بوو، و هندهك زيف د كوشا بياللي دا بوو و پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ژي به لاف دكر و ددا خهلكي، وي زهلامي گوت: نه ي موحه ممه د، عه داله تي بكه! پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: هيلاك بو ته بت! كي دي عه داله تي كهت نه گهر نه ز عه داله تي نه كه م؟ خوساره تي بو من بت نه گهر نه ز عه داله تي نه كه م.

هنكي عومهرې كورې خه ططابي گوت: نه ي پيغهمبهري خودي، به پيله نه ز قي منافقي بكورم. پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: حاشا، خه لك دي به حس كه ن و بيژن: موحه ممه د هه قالين خو دكوژت. نه شه و هه قالين وي قورناني دخوينن، و نه و ژ گهروييين وان دهرباس نابت، نه و ژ ديني دهر دكه شن كاني چاوا تير نيچيري دسمت و ژي دهباس دبت.

نالوزيا نه نصاريان ژ ليكښه كړني:

ب راستي نه و رهنكي ليكښه كړنا دهسكه فتبيان يي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ل روژا حونه يني كار يي كړي يي جودا بوو ژ وي رهنكي وي بهري هنكي كار پي دكر، قي جاري پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گه لهك مال دا هندهك كه سان يين بو ريبه كي بهرچاډ د ئيسلامن دا نه هي، بهلكي هندهك ژ وان هه تا دوهي ژي شيرين وان بو كوشتنا موسلمانان دبلندكري و درويس بوون، نه شرو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- بي هژمار مالي يي دده ته وان، و گه لهك ژ وان سه حابييين نه شه ب سالانه جيهادي دكه ن، و چو نه مايه وان د ريكا خودي دا پيشكيتش نه كړي، نه شرو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- چويي ناده تي.. ب تايه تي نه نصاري ژ خهلكي مه ديني نه وين مال و حالې خو هه مي گوري قي ديني كړي، قي چهندي رهنكه كي نالوزيبي ل نك شان سه حابييان ژي پهيدا كړ، و ههر چهنده وان باوهري هه بوو و وان دزاني ژي كو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- يبي وه حيا خودي چو تشتي ناكهت، به لي وان د ناقه هرا خو دا پسيارا وي حيكه تي دكر يا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- د قي كاري دا هي، كاني نه و چييه؟

هندهک ژ وان گوت: هيشتا خوينا وان يا ب شيرين مهغه، و دهسکهفتي بو وان بن؟ و
هندهکين دى گوت: دياره پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گههشتييه مروفتين خوئهم ژ بير
کرين!

سهعدئ کورئ عوبادهبيئ نهنصاري سوحبهتا وان گههاند ه پيغهمبهري -سلاف لي بن- و
گوتئ: هندهک تاخين نهنصاريان بيئ هو ديتزن.. نينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتئ:
نهنصاريان بو من ل جههکي کوم بکه.

گافا نهنصاري ههمي ل جههکي کومبووين، هندهک موهاجر هاتن دا بهريئ خو بدنيئ
کانئ نهغه چ مهسهلهيه، پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو زفراندن، پاشي ل نهنصاريان زفري
و گوتئ: نيکئ بياني د ناغ ههوه دا ههيه؟ وان گوت: نهخير، ب تنئ خوارزابهکئ مه نهبت،
پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: خوارزا ژ خالانه.

پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- همدا خودئ کري، و مهدهجين وي کرين، گوت:
گهلي نهنصاريان نهو چ گوتنه ژ ههوه گههشتييه من هتا دلئ ههوه ژ من ماي؟ ما نهز
نههاتمه نک ههوه و هوين دريپهريزه قيجا خودئ ب رپکا من هيدايت دا ههوه؟ و هوين
دغهقير بوون خودئ هوين ب من دهولهمهندرکن، و هوين نهيارين نيک بوو وي ب من دلين
ههوه گههاندنه نيک؟

وان گوت: بهلي، مننهت يا خودئ و پيغهمبهري وييه!

پاشي وي گوت: بوچي هوين بهرسقا من نادهن؟

وان گوت: ما دئ چ بيژين نه پيغهمبهري خودئ؟ قهنجي و مننهت يا خودئ
ويغهمبهري وييه!

وي گوت: ب خودئ نهگه ههوه بئيت هوين دئ بيژن و هوين دئ دراستگو بن: مانئ
تو دهمن تو ژي هاتييه نک مه خهکي تو درهوين دهرديئخستي و مه باوهري ب ته نينا،
خهکي تو شهرمزار کربوي مه پشتهفانييا ته کر، و تو بي دهردهر بووي مه تو هواندي، و
تو بي بي کس بووي مه تو وهکي نيک ژ خو هژمارتي.. گهلي نهنصاريان سهرا مالهکن
فاني بي دنيايي دلئ ههوه ژ من ما، نهو مالي من دايه هندهک کهسان دا موسلمان بين، و

من هوبن هيتلانه ب هيقييا ئيسلاما ههوه څه؟ گهلي ئهنصاريان ما ههوه نهقيت خهلك ب بز و حيثستران څه بزقرنه جهين خو و هوبن ب پيغهمبهري خودي څه بزقرنه جهي خو؟ ئهز ب وي كهمه يي نهسا موحهمهدي د دهستان دا ئهگهر ژ بهر مشهختبونئ نهبا ئهز دا ئيك ژ ئهنصاريان بم، ئهگهر مرؤف ههمي بچنه پڼكهكي و ئهنصاري بچنه پڼكهكي، ئهز دي چمه وي ريككي يا ئهنصاري چووينئ، يا رهبي تو رهحمئ ب ئهنصاريان بيه، و عهيايي ئهنصاريان، و نهقييئ ئهنصاريان.

هنكي وان هند كره گري هتا ربهين وان ژ بهر رؤندكان تهربووين و گوئن: ئهم درازينه پيغهمبهري خودي پشك و بارا مه بت. پاشي ئهو څه رهڅين.

و هؤسا. پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهرسهك نيشا وان دا كو دهستهكا هلبژارتي يا بارئ گرانئ څي ديني دكهفته سهر ملي ئهو نابن يين بهري وان ل مالي دنيايي؛ چونكي مهزترين سهرمالي وان باوهرييا وانه، و ئهوين ئهڅه هنده ساله رها خو ل سهر پانييا دهستي خو داناي و ب ئهرزاني بو خودي و پيغهمبهري وي پيشكيش كري، ئهو نابن يين ژ بهر دهرهههكي ل پهيمانا خو ليڅه بين!

هاتنا ههوازيان بو نك پيغهمبهري:

پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- پتر ژ دهه رؤژان خو گرتي، و پشتي ئهعرايي و ئهو كهسين نوي خو دايه د گهل پيلا نوي يا ئيسلامي، ژ وان يين هيشتا دلين وان باش زهلال نهبووين، و بهري وان ل مالي دنيايي ئيلحاحهكا زنده ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- كري كو ئهو دهسكهفتييان ليكڅه كهت، وي دهسكهفتي ل سهر خهلكي ليكڅه كرن، و پشتي ليكڅه كرنئ ب دهمهكي كيم، و هيشتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل جعرانه شاندهكا پڼكهاتي ژ نهه مهن و گرگرهين ههوازيان هاتنه نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- و ئيسلاما خو راگه هاند، و داخواز ئي كر كو ئهو ئيخسير و مالي وان لي بزقرينته څه، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وان: ههوه گهلهك خو گيرو كرا! پاشي گوئي: گوئنا ژ ههمي پتر من دڅيت راستييه، و ئيك ژ دويان بو خو هلبژيرن: ههوه ئيخسير يان مال؟ ناخري من گهلهك خو ل ههوه گرت و هوبن زوي نههاتن.

وان گوت: مادهم وهسايه، مه نيخسيريڼ خو دقڼين.

پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته وان: ههچيبي بوويه ملكي من و ملكي مالباتا عهبدلموططه لبي نهو بو ههوه.. و عهدهت هنگي نهو بوو ههچيبي د شهري دا هاتبا گرتن نهو حسيب دبوو عهبد. پاشي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: گاڤا مه نقيژا نيڅرو کر هوين د ناڅ خه لکي دا رابنه څه و بيژن: نه م پيغهمبهري خودي ل نک موسلمانان دکهينه مه هدر و موسلمانان ل نک پيغهمبهري خودي دکهينه مه هدر کو عيالي مه بهردهن.

وان وه کر، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته خه لکي: نه څه برايڼ ههونه يڼن هاتين موسلمانبوين، و نهو ههز دکهن نه م نيخسيريڼ وان لي بزڅرڼين، و ههچيبي گه هشتبته من و مالباتا عهبدلموططه لبي نهو دزڅراندينه ل مروقيڼ وان.. و هنگي بارا پتر ژ موسلمانان گوت: يڼن مه زي، ب تني هندک ئويجاخ تي نه بن، نهو ل بهر نه هاتن، هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: ههري ئيکي مروڅه کي نازا کهت و ل خودانان بزڅرڼت پاشي نه م دي شهش چيستران پيشڅه دهيني.

و هوسا نيخسيري هه مي هاتنه بهردان، و ل خودانيڼ وان هاتنه زڅراندن.

و مه زني شاندا ههوازن زوههري کورې صوره دي بوو، و نهو ژ بابکي سه عديان بوو، و ناشکراهه کو سه عدي نهو بوون يڼن پيغهمبهري -سلاف لي بن- زارو کينييا خو د ناڅ وان دا بوراندي، ل مالا هه ليما سه عدي.. و ديژن: ده مي شاندي ههوازن هاتييه نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- وان بييرا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل قي چهندي ئيناڅه و گوتي: د ناڅ څان نيخسيران دا مهت و خاله تيڼ ته هه نه. و سه ر خاترا قي چهندي زي بوويه پيغهمبهري -سلاف لي بن- نيخسيريڼ وان هه مي بهردان.

و پيغهمبهري -سلاف لي بن- پسيارا مه زني ههوازن مالکي کورې عه و فې ژ وي شاندي کر، کانې نهو چ لي هاتييه؟ وان گوتي: نهو يي ل نک تهقه فييان ل طائيڅي، ئينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: بيژني نه گهر نهو بيته نک من و موسلمان ببت، نه ز دي مال و مروقيڼ وي هه مييان لي زڅرڼم د گهل سه د چيستران زي. گاڤا وان نه هڅ خه بهره گه هاندييه مالکي، وي هه روي خو ژ تهقه فييان څه دزي و هات گه هشته پيغهمبهري -سلاف

لي بن- و موسلمان بوو، و پيغهمبهري -سلاډ لي بن- سوږا خو بوب جهئينا، و نهو کره مهزني دهقرا وي، و پشتي هنگي وي شهري ئويجاخا نهقه فييان کر، هتا نهو نهچارکرين تهسليم بن، و پاشي موسلمان بن.

حلهيما سهعدی و مالباتا و لي ل نک پيغهمبهري:

د هندهک ربوايه تان هاتييه کول ده مي رويدانا حونه يني و سه رها تيبين پشتي وي چي سووين، نيک ژ وان که سين ل (نهو طاسي) هاتينه ئيخسيران شهيما نا کچا حارثي سه عدي بوو، و بهري نوکه ده مي مه به حسي ژيانا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ل نک حه ليمايي کري مه ناشکرا کربو کو حه ليمايي کوره ک و دو کچ هه بوون: عه بدللاه و نه نيسا و خودامه، و خودامه نهو بوو يا دگوتني: شهيماء، و نهو ب عه مري خو قه ژ پيغهمبهري -سلاډ لي بن- مهزتر بوو.

هندهک ربوايه تين لاواز -ژ لايي سه نه دي قه- هه نه کول جعرانه شهيماء، و هنگي نهو نيک ژ ئيخسيران بوو، هاته نک پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و گوتي: نهز خو يشکا ته مه، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوتي: نيشانا ته چييه؟ وي زه ندکا خو نيشا دا و گوتي: نهقه شويما وي له قتييه يا ته ل ده ستي من داي، هيشتا يا ماي! هنگي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- نهو نياسی لهو قه دره کي زيده بو گرت، و گوتي: ته دقيت بمينه ل نک مه، و ته دقيت دي مالي دهينه ته و بزقره جهي خو. وي گوت: نهز دي زقومه جهي خو.

و ل دور حه ليمايي و زه لامی وي حارثي و کوري وان عه بدللاهي، هندهک ربوايه ت هه نه کو نهو ژي ل قي ده مي هاتبوونه نک پيغهمبهري -سلاډ لي بن-، به لي نهو ربوايه ت ژي دلاوازن، هه ر چهنده هندهک ربوايه ت هه نه کو حه ليماء و زه لامی وي گه هشتبوونه ده مي ئيسلامي و باوهري ب پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ئينا بوو، لهو هندهک زانايان نهو ژ سه حابيبان هژمارتينه. و هزر پتر بو هندی دچت کو حه ليماء و زه لامی وي ل قي ده مي -سالا هه ستي مشهختي- نه مابن، نه گه ر شاندی ههوازييان دا بيژنه پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ده يک و بايين ته ژي د ناڤ ئيخسيران دانه کاني چاوا گوتي: مهت و خاله تين ته د ناڤ دانه.

پيغمه مبهري و کرنا عومري:

پشتي پيغمه مبهري - سلاڅ لي بن - ژ مهسه لا ههوازييان خلاصبووي، و بهري نهو بزقرته مهدينې، وي بريار دا عومره يه کي بکهت، لهو وي ل جعرانه ئي حرام کرنه بهر خو، و نهو ميقاتي خه لکي طائفه يه، و هه چيبي د رپکا وان را بيت، و دهمي نهو ژ عومري خلاصبووي ل مهروايي موعاويه يي کورې نه بوو سوفياي سهرې وي تراشي.. و پشتي عومره ب دووماهي هاتي نهو زقري جعرانه، کول سهر رپکا مهدينه يه، و ژ ويرې نهو زقري مهدينې.

و نهف عومره وي ل هه يفا ذولقه عده يي کربوو، و صه حابييان نهو عومره حسيب دکر عومره يا سيبي يا پيغمه مبهري - سلاڅ لي بن - کري، عومره يا ئيکي ل سالا شه شې بوو، دهمي کافران نهو ژ حوده ييبي زقراندي و نه هيلاي بچته مه که هي، ئينا وي قوربانې خو فه کوشت و سهرې خو تراشي و جلکين ئي حرامان ژ بهر خو کرن و زقري مهدينې. يا دويي سالا دي بوو نهوا ديترني: عومره يا قه زا کرنې. و يا سيبي نهفه بوو، و نهو ههر سي ل هه يفا ذولقه عده بوون. عومره کا دي ژي پيغمه مبهري - سلاڅ لي بن - کربوو د گهل حه جا خاترخواستني.

زقرينا پيغمه مبهري بو مهدينې:

ل بيست و چاري هه يفا ذولقه عده، يان ژي ل ده سپيکا هه يفا ذولحججه ل دويش گوتنه کي پيغمه مبهري - سلاڅ لي بن - گه هشته بار ژيرې مهدينې، پشتي کو عه تتابي کورې نه سیدی کرپه مه زني وي، و موعاڅي کورې جه به لي لي هيلاي دا ديني نيشا خه لکي بدهت.

و دهمي مايي ژ قي سالي کو هه يفهک و چهند روزهک بوون پيغمه مبهري - سلاڅ لي بن - ل مهدينې بوړاند.

دو سهرهاتيبين مالا پيغمه مبهري:

د قي سالي دا دو سهرهاتيبين بهرچاڅ د مالا پيغمه مبهري دا - سلاڅ لي بن - چي بوو بوون، ئيک يا نه خوش بوو، و ئيک يا خوش بوو..

سهرهاتيبيا بو پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گهلهك نه خوش مرنا كچا وي زهينه بي بوو،
و زهينه ب- ل دويڤ بوچوونه كي- كچا وي يا مهزتر بوو، نهوا شوينا دهيكه خو خه ديچايي
د چاڅين بابي خو دا گرتي.

بهري نوكه پتر ژ جاره كي به حسي وي د گهل مه بو ريبه، و ل څيري ب كورتي دي
بيژن: ده مي نهو هاتييه سهر دنيايي ژبيي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- سيم- سال بوو. و
پشتي نهو مه زن بووي وي شوي ب كورتي خاله تا خو هالايي (نه بولعاصي كورتي رهيي)
كربوو، نهوي د شهري به دري دا د گهل كافران ئيخسير بووي.. ده مي زهلامي وي پشتي
شهري به دري نهو ل سهر داخوازا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- هنارتييه مه ديني، ب رښه
كافره كي (بي پشتي هنگي موسلمان بووي و د شهري كي دا شههيد بووي) هاته د رښكا وي دا و
سهرې رما خو ب نك وي ښه دريژر، تشتي بوويه نه گهرا هندي حيشترا وي خو راهاڅيت، و
نهو ژ سهر پشتي ژوردا ب كه فره كي بكهفت، و هنگي نهو ب زاروكه كي خو يا گران بوو. څي
كهفتي كاره كي خراب لي كړ، لهو پشتي هنگي بچوبكي وي ژ بهرچوو، و دبيژن: مرنا وي
ژي پشتي هنگي ب چوند ساله كان ههر ژ بهر وي نه خو شبيي بوو نهوا هنگي گه هشتيبي.

ل سالا هفتي مشهختي زهلامي وي نه بولعاص موسلمان بوو و ژ مه كه هي مشهختبوو
مه ديني، هنگي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ژنكا وي زهينه ب لي زفرانده ښه، و پشتي
ساله كي ژ مانا وان د گهل ئيك، و ل ده سپيكا سالا هشتي مشهختي زهينه ب ل مه ديني
چوو بهر دلوقانيبيا خودي، و نهو ل به قيعي هاته ښه شارتن.

و نهو نه ثيبيا خو يا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- د نڅيژا ب جماعت دا ل مزگهفتي
دكره ملي خو، وهكي د هندهك ههديسين درست دا هاتي، نومامه يا كچا زهينه بي بوو،
هندهك زانا دبيژن: نهف چهنده پشتي مرنا دهيكه وي زهينه بي بوو.

سهرهاتيبيا دي يا خوش ل دووماهيبيا سالي چي بوو بوو، ل هه يفا ذولحجه كو هه يفا
دوازديه، پشتي زفرينا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ژ مه كه هي، نهو ژي بوونا كورتي وي
ئيبراهيم بوو ژ وي جاريبي يا مه زني نهسكهنه ريبې موقه و قسي ژ مصرې بو هنارتي، و
ناڅي وي مارييا كچا شه معووني بوو. و نهو زاروكي وي بي ئيكانه بوو نه ژ خه ديچايي
بي خودي دا بي.

سهرهاتيين سالا نههي مشهختي

بوري د گهل مه كو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل دووماهيا ههيقا يازدي يان ل سهرئ ههيقا دوازي ژ سالا بوري ژ مهكههي زفري مهدينئ، و سالا نههي مشهختي ب سهر وي دا هات و نهو ل مهدينئ بوو. د قئ سالي دا چند سهرهاتيين گنگ د سيرهتي دا رويدابوون بهلي تشتي ژ هه ميبئ بهرچاقتر نهو بوو، شاندين گلهك نيل و عهشيرهتئين عهره بان بهر ب مهدينئ شه هاته نك پيغهمبهري -سلاڅ لي بن-، وهكي دي بهحس ژئ كهين، حه تا وي دهرهجي هندك زانايين سيرهتي نافي قئ سالي دكهنه: سالا وهفدان. و سهرهاتيا دي يا مهزن يا كو د قئ سالي دا چيپووي سهرهاتيا غهزايا تهبووكي بوو.

ههر شهر ههيقن ئيكي:

د ههر شهر ههيقن ئيكي دا ژ سالا نههي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل مهدينئ بوو و ژئ دهرهكهفتبوو، و د قئ دهمي دا نهو ب سي كارين سهرهكي رابووبوو:

ئيك: وي هژمارهكا صهحابيين خو يي زانا و تيگههستي ب ديني هنارتنه ناف وان ئويجاخان بين ژ نوي موسلمانبووين؛ دا ئيسلامي نيشا بدن، و قورائي بو وان بخوين، و وان ب تعاليمين ديني نوي شارهزا و پهرورده بكن. و دگوتنه فان صهحابيان: (القراء) كو د زارافي وي سهردهمي دا مهعنايا زانايان ددا.

دو: وي هژمارهكا دي يا صهحابيين خو هنارتنه دهقهرين جودا جودا ژ جهزيرا عهره بان بين كو بووينه موسلمان؛ دا تهرتيباتين وان بين ئيداري ريك بيخن، و لايي مالي ژي دورست بكن، زهكاتان كوم بكن و بدنه ههژارين وان، و جزبه و خيرين دي ليكدهن و بو خهزينا دهولهتي ل مهدينئ بهنيرن، و پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- نهو مال ل سهر پيتثييين موسلمانان خهرج دكرن، و دگوتنه فان صهحابيان: (العمال) كو د زارافي وي سهردهمي دا مهعنايا بهرپرس و كاربدستان ددا.

سلا: وي هژماره كا سهربييتن لهشكهرى ژى هنارتنه توخوبييتن دهوله تي، و ب وان لايان قه بين هيتشتا كافر لي ماین، بو هندی دا سهما دهوله تا ئيسلامی بگهفته دلين وان، و نهو هزري نهكهن كو هپرشى بدهنه سهر موسلمانان.. و د قان ههر شهش ههيشان دا وي نيزيكي شهش سهرييان هنارتن، و هندهك ژ وان هندهك شهريين سقك كرن. و ئيك ژ وان سهرييان، سهرييا عهليبي كوري نهبووطالبي بوو بو دهقهر (طهي) ل ههيشا رهبعولئاخهري، د قى رويداني دا موسلمانان هندهك كهس ژ ئويجاخا (طائيبان) ئيخسيركرن، و ئيك ژ وان كچا حاتهمي طائي بوو، گاڤا پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- نهو نياسى زنده قه دري وي گرت، و ب ريز و نحرتم قه زفرانده جهى وي، تشتي بوويه نهگهرا هندي كو نهو برايى خو (عهديبي كوري حاتهمي) قانع بگهت كو بيت و موسلمان بيت.

د ناقبهرا پيغهمبهري و ژنكين واي دا:

ههر وهسا ل قى دهه مى يى نهه بهحس ژى دكهين، كو نيشا ئيكييه ژ سالا نههئ سهرهاتييه كا غهريب و نهعهده تي د مالا پيغهمبهري دا -سلاڤ لي بن- رويدا بوو، د ناقبهرا وي و ژنكين وي دا، نهو سهرهاتي نهوه يا د كتيبين سيره تي دا ديترتي: (حادثة التخيير) يهعنى: سهرهاتييا داخوازا هلبژارتني، و مهخسه د پي نهوه دهه مى پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- داخواز ژ ژنكين خو كرى كو نهو ئيك ژ دوياي بو خو هلبژيرن: يان ب ژيانا فهقيريبي د گهل وي رازى بين، يان ژى بينه بهردان!^(١)

د حهديسه كا دورست و يا دريتر دا ئيمام نهحمه د بوخارى ژ عهبدللاهي كوري عهباسى قه دگوهيزن، كو جاره كي وي پسيارا قى سهرهاتيبي ژ عومهرى كوري خهططابي كر، و دقيت ژ بير نهكهين كو حهفصايا كچا عومهرى ژنكا پيغهمبهري بوو، و وي د گهل عائيشايي دهوره كي بهرچاڤ د قى سهرهاتيبي دا هه بوو، ل قيرى هنده كي ژ گوتنا عومهرى دي قه گيرين.

عومهر ديترت: نهه قوره يشى دشايانه ژنين خو، گاڤا نهه چووينه مهدينى، مه هندهك مرؤف ل ويرى ديتن ژنين وان دشايانه وان، ئينا ژنين مه ژى چاڤ ل بين وان كر، روزه كي

(١) هندهك زانا ل وي باوهريته كو نهف سهرهاتيبي ل سالا پينجي مشهختي چي بوو.

که رپين من ژ ژنکا من قه بوون، من ديت نهو د بهر من را ناخفت، من گوټي: چاوا تو د بهر من را دناخفي؟ وي گوټ: ما تو ژ پينغه مبهري چيتري؟ ژنکين وي د بهر وي را دناخفن، و هندهک جاران نيک ژ وان روژي ههميبي ژي سل دبت!

گافا من گوهل ل في ناخفتني بووي، نهز چوومه نک حه فصايي، و من گوټي: راسته هوين د بهر پينغه مبهري را دناخفن و تشتان ژي دخوازن؟ وي گوټ: بهلي. من گوټي: و نيک ژ ههوه روژي ههميبي ژي سل دبت؟ وي گوټ: بهلي. من گوټ: وهی بو خوسارتي و زيانا وي يا وه دکهت ژ ههوه، نهري نيک ژ ههوه يا پشتراسته ژ هندي کو خودي غه زهبي لي بکهت ده مي نهو که رپين پينغه مبهري وي قه دکهت؟ يا نه گهر نهو هنگي مر؟ نه وهبت جاره کي تو دلي پينغه مبهري بهيلي يان تشته کي ژي بخوازي، تشتي ته فيا ژ من بخوازه..

عومهر دبيت: من جيرانه کي نه نصاري هه بسو، من و وي کربوو دوراني، ههر نيک ژ مه روژه کي دچوو نک پينغه مبهري -سلاف لي بن- و يي دي شولي خو دکر، پاشي نهوي دچوو نک پينغه مبهري -سلاف لي بن- دا نيته نک يي دي و بو بيت کاني وي روژي چ چيپويه و چ وهحي بو پينغه مبهري -سلاف لي بن- هاتييه. و هنگي سوجه تين مه ل دور هندي بوون کو غه سساني هه سپي خو يين نال دکه ن دا بينه شهري مه، (و غه سساني عه ره بين شامي بين فله بوون) روژه کي دورا هه قالي من بوو بچته نک پينغه مبهري -سلاف لي بن-، عه يشا ده مي زقريبه مال، هات دهرگه ي من قوتا و گازی من کر، گافا نهز لي دهرکه فتم، وي گوټه من: تشته کي مه زني چيپووي، من گوټي: چ چيپويه، غه سسانيان ب سهر مه دا گرت؟ وي گوټ: نه.. تشته کي مه زنتره، پينغه مبهري -سلاف لي بن- هه مي ژنين خو بهردان.

عومهری گوټ: وهی بو خوساره تيبيا حه فصايي! من دزاني نهفه دي چي بت..

پاشي سپيدي عومهر چوو مالا کچا خو حه فصايي ديت نهو يا دکه ته گري، گوټي: راسته پينغه مبهري -سلاف لي بن- هوين هه مي بهردان؟ وي گوټ: نهز نزانم، نهو يي ب تنيه ل فلان جهي.. عومهر چوو وي وي و گوټه عه بده کي: هه ره بيتري عومهری دقيت ته بيبت، وي خو بي دهنگ کر، و بهر سف نه دا، عومهر چوو مزگه فتی و زقري، و جارا دويي ده ستوري ژي خواست ديسا وي بهر سف نه دا، جارا سيبي عومهر چوو مزگه فتی و زقري، و

دهستوبري ژي خواست، وي دهستوبري دايع. گاڤا عومهر چوويه نك گوتې: ئهري راسته ته ژنيڼ خو ههمي بهرداينه؟ وي گوت: نهخيږ! عومهرې گوت: (الله اكبر) پاشي عومهرې سوحبه تا خو يا بوري د گهل ژنكا خو و حه فصايڼ بو وي كر و گوتې: ئه ي پيغهمبهري خودي، ژنكيڼ ئه نصاريان فعلين ژنكيڼ مه ژي خراب كرن! گوت: هنگي پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گړنږي.

ژ څي گوتنا عومهرې دئيتته ودرگرتن كو ئهف سهرهاتييه هنگي چيږوبو يو دهمي بهري صهحاييان لي كو نيزيكيه عهريه بين شامي ژ هه قالين رومي بين و هيرشه كي بدنه سهر مه ديني، و ئهفه -وهكي زانايين ديروكي ديژن- ل نيڤا ئيكي بو ژ سالا نههي، بهري غه زايا ته بو كي چي بيت، وهكي پاشي دي به حس ژي كه بن. بهلي پسيار ل څيري ئه فه يه: ئهري ئه و چ تشت بسو د ناهبه را پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و ژنكيڼ وي دا په يدا بو وي حه تا ئه و ژ وان عيجز بيت، و هه يقه كي پشت بده ته وان، و مه سه له بگه هته سهر نيزيكي بهرداني، حه تا هندك صهحايي هزر بكن هه ما وي ئه و بين بهرداين ژي؟

بو به رسف دي بيژن: پشتي ماله كي مه زن ب ده ست موسلمانان كه فتي رهنگه كي بهر فره هيبې ب سهر خهلكي دا هات، و نيزيكيه چو مال ژ څي بهر فره هيبې بيبار نه مابن، مالا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- تي نه بيت، ئه و ههر وهكي خو ما و چو لي زنده نه بو، ژنكيڼ وي چه نده كي خو گرت، وان وه هزر كر پيغهمبهري -سلاډ لي بن- وان ژ څي مالي بيبار ناكه ت، و چه نده كي ژينا وان ژي دي خوش كه ت، دا ئه و ژ څي فه قيريبي دهر كه شن يا ئه و تيدا، بهلي نيزيكي بو ئه و مال ههمي ب دوو ماهي بيت بيتي تشتك ژي بگه هته وان، ئه و رابوون تكبيرا خو كرن و گوتن: هوسا چي نابت، ئه فه ماله كي مه زن كه فته ده ستې پيغهمبهري و وي مال ههمي ل سهر خهلكي به لاډ كر، و چو نه دا مه، ما چييه ئه گهر ئه و مه ژي وهكي ماله كي ژ موسلمانان بهر ميري!

پاشي وان شاندهك ب سهر و كاتييا عايشايي ژ خو پينك ئينا دا كو ئه و څي داخوازا وان بگه هيننه پيغهمبهري -سلاډ لي بن-، وي شاندي گوته پيغهمبهري -سلاډ لي بن-: ئه ي پيغهمبهري خودي، كچين كيسراي و قه يصهري ب زير و زينه تن، و خدام و خولام ل بهر ده ستان كار دكهن، و ئه م ب څي حالينه ي تو دبيني!

پاشی وان داخواز ژ وی کر ئهو حالئ وان بهرفرهه بکته، دا ئهو ژي وهکی خه لکی بژين، پيغه مبهري -سلاف لي بن- ژ قئ داخوازا وان تهنگاف بوو، چاوا مهسه له بگه هته هندئ قيانا دنيايي د دليين ژنکين وي دا ئيکا هند ژ وان چئ بکته ئهو وهکی مروقيين دنيايي داخوازا بهرفرهه ييي بکهن؟

پيغه مبهري -سلاف لي بن- بهرسفا وان نه دا، به لي ژ عيجزييان دا وي پشت دا ژنکين خو و ژ مال ده رکهفت، و چوو وي جهی يئ عومه ر لي چوو به نک وي، و ئهو مه زه لکه کا بلند بوو، و وي سويند خوار هه يشه کئ نه چته نک وان، پشتي بيست و نهه روژ چووين ئهف نايه ته هاتنه خوارئ: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزُوجِكُمْ إِن كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتَّعَنَّكُمْ وَأَسْرَحَنَّ لَكُمْ سَرَّاحًا بَجِيلًا ۝﴾ (الأحزاب: ۲۸-۲۹) يه عني: ئه ي پيغه مبهري تو بيته وان ژنکين خو يين ل ته کو مبووين، و داخوازا زيده کرنا نه فه قئ ژ ته دکهن: ئه گهر هه وه ژينا دنيايي و خه ملا وي دقيت وهرن دا ئه زهنده کئ ژ وي مالي دنيايي يئ ل نک من هه ي بده مه هه وه، و بي زبانه ک بگه هته هه وه ئه ز دئ هه وه بهرده م. و ئه گهر هه وه رازي بوونا خودئ و پيغه مبهري وي دقيت و ئهو تشستي خودئ ل ناخره تي بو هه وه ناماده کري، هوين صه بري ل سه ر حالئ خو بکيشن، و گوهداريا خودئ و پيغه مبهري وي بکهن، هندي خوديه بو يين قه نج ژ هه وه خيره کا مه زن ناماده کريه.

پيغه مبهري -سلاف لي بن- فهرمانا خودايي خو ب جهينا، و ئيک ئيکه ئهف نايه ته بو ژنکين خو خواند، و وي ژ عائيشايي ده ست پئ کر، و دبئرن: ده مي ئهو چوو به مه زه لکا عائيشايي، عائيشايي گو تي: پاني ته گو تبوو ئه ز هه يشه کئ نايتمه نک هه وه و ئه فه بيست و نهه روژ چوون! وي گو ت: ئهف هه يشه بيست و نهه روژن. پاشي وي گو تي: ئه ز دئ تشته کي بو ته بيژم و من نه قيت تو له زي د به رسقي دا بکه ي حه تا ره ئيا ده يبايين خو وه رگري، پاشي وي ئهف نايه ته بو وي خواند. . عائيشايي گو ت: ئه ي پيغه مبهري خودئ، ئه ز ره ئيا ده يبايين خو د ده ر حه قا ته دا وه رگرم؟ نه ب خودئ ئه ز خودئ و پيغه مبهري وي هل دبئرم! و ژنکين وي يين دي ژي هه مييان ئهف به رسقه دا يئ.

ب قئ چه ندي ئه و ژ داخوازا خو لي شه بوون، و پيغه مبهري -سلاف لي بن- زقري مال.

و مروث دهمي قی سهرهاتیی دخونت هرمارهکا دهرستین مهزن ژئی ودردگرت:

يا ئيکاي: هندی موحه ممد بوو -سلاف لی بن- ژ وی رهنگی مهزنان بوو بیتن نوکه دیترئی: مروثین شهعی، غه ریزا باینیی د دهر حهقا مللهتی دا د دلی دا هه بوو، کا چاوا بابی پی خوش نینه تامی ژ وی تشتی بیبت یی چائی بچویکی وی لی بت بهری بچویکی وی تامی ژئی ببینت، وهسا وی پی خوش نه بوو ئه و بنه مالا وی ب رهنهگی وهسا د بهرفه هییی دا بزین کو یی فیهیرین مللهتی چاف لی و ب دهست نه کهفت، رۆزهکی کچا وی (فاطمایی) داخواز ژئی کر ئه و هندهک مالی بدهتی دا ئه و خدامهکی بو خو بگرت پیش وی فه شولی مالی بکهت، پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوئی: ب خودی نهز مالی نادهمه ته و خه لکی (صوفهه) قورقورا زکی وان بت ژ برسان دا.

يا دويا: پیغهمبهری -سلاف لی بن- دقیا ژنکین وی خو ب کچین کیسرای و قه یصهری قیاس نه کهن، و باش بزنان کو ئه و وهکی ههر ژنکهکا دی ژ ژنکین موسلمانانه بیتن کو زحمهتی دبینن و صه بری ل سهر نه خوشییا ژینن دکهن، بهلکی وی دقیا ئه و د قی چهندی دا ژ وان زیده کهن ژئی؛ دا ئه و بو وان بسنه جهی چاقلیکرنی، کانن چاوا وی ژئی د مهجالی صه برکیشانان ل سهر نه خوشییا فیهیریی ژ ههمی زهلامین موسلمان زیده کریو، رۆزهکی عومه هاته مالا پیغهمبهری -سلاف لی بن- بهری خو دایی پیغهمبهری خو ل سهر حیسیلهکی یی درپزکری، و دیاره ناف ملین وی درویس بووینه لهو عومهری دیت شوبنا حیسیلهکی یا ل ناف ملین وی چیبوی، و عومهری بهری خو دایی کولمهکا جهی یا د ئامانهکی و قوبتی وی ههمی ئه و بوو، ئینا چاقین عومهری تژی رۆندک بوون، پیغهمبهر -سلاف لی بن- لی زقری وگوئی: کورئ خه ططابی ته خیره؟ عومهری گوئی: کیسرا و قه یصهری بیتن د خوشییا دا دژین، و تو پیغهمبهری خودیی و ئهفه حالی ته بت؟ پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوئی: ما ته نه قیت دنیا یا وان بت و ئاخرهت یا مه بت؟

و وه نهبت ئیک هزر کهت بیژت: مانی وی چو نه بوو لهو حالی وی ئهفه بوو، ئه گهر وهسا با عومهری -و بهری هنگی ژنکین وی- ئهف گازنده ژئی نه دکر، بهلی وی ب قی کارئ خو دقیا بو ئوممهتی -و ب تاییهتی بو مهزن وکاریدهستان- بته جهی چاقلیکرنی بو صهبرا ل سهر نه خوشییا ژینن، دا نقو بوونا د ناف خوشییا دا وان ژ کارین مهزن نه دته پاش، و

ټيكا هند ژوان چي نهكته ټو پيخه مهت مانا د ناڅ خوشييان دا قهزييا خو يا مهزن ژدهست بدن.

يا **سپيا**: ټو كهسي ب څي رهنكي بت، مال د دهستان دا يي مشه بت، و لسي نهگه پيټ ټنكي د ژينا خو دا ل دهره جا ټيكي بدانت، خه يالا وي باخيقت، و جيپانه كا تڅي خهون و هيڅي و بهر فراهي بو ټاڅا بكته، مهعنا ټو نه مروڅه كي دنيايييه، و نه پالي خوشييا بهروخته، و هه ما ټه څه ب تني بهسه هندی بگه هينت كو ټينا پيغمبهري -سلاف لي بن- بو پتر ژرته كي ټارمانج ژي خوشي برنا ب دنيايي نه بو، وه كي هندهك نه زان هزر دكهن، ټو وي ل خوشي و شههواتان بگه پيټ ټنكي د ژينا خو دا د ناڅ كراسي فه قيري و دهستكورتبيي دا ناپيچت.

يا **چار**: چهند ته عبيره كا بنه جهه دهسي قورئاني پشتي څي سهرهاتيبي، يان څي سهركه فتنې يا ټنكين پيغمبهري -سلاف لي بن- ب دهست خو څه ټينا، ناڅي وان كريبه: دهيكين خودان باوهران! ټه ناڅليكرنا هندی دگه هينت ژنا كامل زين پي كامل نابت هه تا سالوخته وي د گهل زهلامي وي وه كي سالوخته ديكي لي نه ټيت ټهوا ب دلي و رامانين وي -نه كو ب خوشي و مفاي- زارو كي دبينت، و ژن گاڅا يا ب څي رهنكي بوو ژيان دي د گهل ب پڼه چت، چونكي ل دهسي خوشيبي و نه خوشيبي دي يا ب صهر و څيان بت، و مال ټه گهل سهر څيانې نه كو مه صلحه تي و مفاي هاته ټاڅا كرن مروڅ دهسي خو د ناڅ دا دبينت دي ټحساسې ب راستييا نه فسا خو يا پاڅر كهت، بلا قهت ټحساسې ب راستييا كيسراي و قه بصهري نه كهت ژي!

غەزايان تەبووکي

غەزايان تەبووکي ئەوا ل هەيشا رەجەبى ژ سالانەهەي مشەختى چيىبوى، دووماهى غەزا بوو پيغهمبهري -سلاف لى بن- د ژيانا خو دا كرى، و ئەو بەرانبەر لەشكەرى دەولەتا رۆمى يا فەلە بوو.

جەھل تەبووكي:

تەبووك باژپرەكە دكەفتە باكوورى رۆژئافيا مەدينى ل سەر رىكا شامى، ب دويراتيبا (٧٧٨) كم، و هەندەك زانا بو هەندى دچن كو شوعەيب پيغهمبەر و مللەتى وى ل قى دەقەرى دژيان، و ئاشكەرايه كو تەبووك دكەفتە رۆژهلاتا كەنداڤى عەقەبە و سەرى دەريابا سۆر، ئەوا بەرى دگۆتنى: بەحرا قولزەمى. و ئەف دەقەرە هنگى وەلاتى ئويجاخا (قوزاعە) يا عەرەبان بوو، و ژ بەر كو عەرەبين وان قەدەرەن و بيتن شامى فەلە بوون، وەلائا وان بو دەولەتا رۆمى بوو.

ل باشوورى تەبووكى، يەعنى: د ناڤهەرا تەبووكى و خەيبەرى دا، شوبنوارين ئويجاخا ئەمووديبان هەنە، ئەويتن خودى صالح پيغهمبەر بو وان هەنارتى، و بەرى دگۆتنە وى جەمى: (حجر) و هەندەك جارەن دبيتنى: (مدائن صالح)، و دەمى لەشكەرى موسلمانان د جەمى وان را دەرباس بووى، پيغهمبهري -سلاف لى بن- ئەو جەم بو وان دەسنیشان كرى مللەتى صالحى لى، و ئەو جەمى حيشترا صالحى لى دەهات و دچوو، و ئەو بيرا ئاف ژى قەدخوار.

دەمى قى غەزايان:

وەكى مە گۆتى ئەف غەزايە ل هەيشا رەجەبى بوو ژ سالانەهەي، و ل وى سالى ئەف هەيشە دكەفتە بەرانبەر هەيشا تەباخى ژ سالانە ٦٣٠ زايينى، يەعنى: ئەو ل چلى هاقينى بوو، و دنيا هنگى گەلەك يا گەرم بوو، و د سەر گەرما دنيايى و دويراتيبا رىكى را، ل وى بەهرا بۆرى رەنگەكى هسكاتيبى هەبوو، لەو چاندن يا باش نەبوو، و گرانى پەيدا بووبوو، و خەلك د تەنگاڤيەكا مەزن دا دژيان، و هەر ژ بەر قى چەندى هەندەك جارەن دبيتنى قى غەزايان:

(غزوة العسرة) يه عنى: غه زايا تهنگاڅيبي، و خودايي مهزن د سووره تا (التوبة) دا ناڅي (ساعة العسرة) ده مې تهنگاڅيبي ل ددانت، ده مې ديترت: ﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى الْكَلْبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ (التوبة: ۱۱۷) يه عنى: ب راستى خودې ته ونيقا پيغمبهرې بؤ توبه كرنې دا، و وى توبه دانا سهر وان موهاجر و نه نصاريان نه وين ل ده مې تهنگاڅيبي د گهل وى دهر كه فتينه شهري دوزمنان، پشتى كو نيزيك بووى دليين هندهك ژ وان ژ حقيقي وهر گه ريتن، و نهو مهيلدارييا خوشيبي و رحه تيبې بكن، بهلى خودې نهو موكمكرن و ب هيز ئيخستن و تويا وان قه بويلكر، هندی نهوه نهو ب وان يى مهره بان و دلوثانكاره.

نه گهر و بهر هه قبيبي دهر كه فتني:

بهري نوكه ده مې مه به حسې وى تهنگاڅيبي كرى يا ل مالا پيغمبهرې -سلاڅ لى بن- په يدا بووى، پشتى ژنكين وى داخواز ژى كرى كو نهو حالې وان به رفرهه بكهت، مه ناخفته كا عومهرې كورې خه ططابي ئينا، نهوا بوخارى ژى قه دگو هيزت و تيدا هاتبوو كو وان (يه عنى: صه حايبيان) د ناڅه را خو دا دگوت: غه سساني بين هه سپين خو نال دكهن دا هيز شه كي بدنه سهر مه دينې، و دياره نهغه خه بهره ژ لايې شامې قه بؤ مه دينې هاتبوو، و دوير نينه غه سسانيان ب خو ده ست د به لا فكرنا قى خه بهرى دا و هنارتنا وى بؤ مه دينې هه بت؛ دا نهو ترسې د دليين موسلمانان دا به لاث كهن، و ژ گوتنا عومهرې و هسا دئيتنه زانين كو نهف مه سه له ل سهر هنرا پترييا خه لكى يا زال بوو، لهو حه تا ئيكى و هكى عومهرې ده مې هه قالې وى هاتې ب لهز دهر گه هې وى قوتاي و گازى كرى بي، وى ئيكسه ر گوت: خيره، غه سسانيان ب سهر مه دينې دا گرت؟

ژ قى چهندي نهو گوتن بؤ مه ناشكه را دبت يا هندهك زانايين ديروكي ديترن كو نه گه را سهره كى يا دهر كه فتنا پيغمبهرې -سلاڅ لى بن- بؤ غه زايا ته بوو كي نهو گهف بوون بين رو مې و پشته قانين وان ژ عه ره بين شامې ل موسلمانان دكرن كو نهو دى ب سهر مه دينې دا گرن، و موسلمانان ژ ناڅ بهن. ده مې پيغمبهرې -سلاڅ لى بن- نهف چهنده زانى، وى بر بار دا بهرى كو رو م بين و قه ستا حيجازي بكن، موسلمان بهر ب شامې قه بچن، و

هیږشې بدنه دهقهرین وان، دا ټهو هزر نهکهن موسلمان هند دلاوازن کو ټهو دئ شین ب ساناهی وهلاتی وان داگیر کهن.

ټهو بوو ل دۆرتین ههیشا رهجهبی پیغمبرای -سلاڅ لی بن- صهحابیین خو ټاگههدار کرن کو وی ل بهره بو شهړی رومی و پشتهفانین وان ژ عههربان بهر ب شامی قه بچت، و ټهو ب خو عهدهتی پیغمبرای -سلاڅ لی بن- ټهو بوو ههر جارهکا دهرکهفتبا غهزایهکی، وی جهی دهرکهفتنی بو خهلکی ټاشکهرا نهدکر، بهلکی هندک جاران وی کار بو هندئ دکر کو مهسهلی ل بهر خهلکی قهشیرت؛ دا دهنگ و باسین دهرکهفتنا وی نهگههنه دوزمنی هیشتا ټهو دهرنهکفتی، بهلی قی جاری وی وه نهکر، بهلکی وی ب ټاشکهرا گوتسه خهلکی ههمیی: ټهم دئ چینه شامی بو شهړی رومی. و چهند ټهگرهک د پشت قی چندئ را ههبوون:

ټیک: رومی و پشتهفانین وان، وهکی دهنگ و باس گهشتینه مهدینئ، ههما ب خو کاری شهړی دکر، و ټیبهتا هیږشې کربوو دلئ خو، قیجا چو مهعنا بو هندئ نینه ټهم بیژین: بلا ټهو نهزانن دا کاری خو نهکهن.

دو: هژمارا نهیاری گهلهک بوو، و ریک بو وهلاتی وان یا دویر بوو، لهو دقتیت لهشکهر بیته ټاگههدارکرن؛ دا کو ب دورستی کاری خو بکهت، و هزرا وی تهنگاقییبی ژی بکهت یا کو دئ ټیته ریکا وان.

س: دهمی دهرکهفتنی ژ ههمی لایان قه یی بهرتننگ بوو، چلی هاقینئ بوو و دنیا گهلهک یا گهرم بوو، و سال سالهکا هسک بوو و حالئ خهلکی یی بهرتننگ بوو، و گهلهک ژ موسلمانان ههبوون هند پاره نهبوون شیرهکی بو خو پی بکرن بو شهړی یان دهوارهکی دا لی سوبار بن.

ژ بهر قی چندئ پیغمبرای -سلاڅ لی بن- ب ټاشکهرای خهلک تی گههاند کو ټهو دئ دهرکهفته شامی، و وی ژ صهحابیین خو خواست کو ههر ټیک ل دویف شیان وپیچیبوونا خو پشکداریی د بهرهفکرنا لهشکهری دا بکهت، و وی ټهو ل وی خیرا مهزن ټاگههدار کرن یا کو دئ گههته ههر ټیکئ قی چندئ بکهت، و هنگی گهلهک صهحابی هاتنه

پيش و بو هه ر ئيكي دياركر كو ئهو زه لامين تهنگاڅييينه، بهري هه ميان عوثماني كورئ عه ففاني رابوو څه و گوت: ئه ي پينغه مبهري خودي سه د حيشتر ب بار څه خه ما من، و گاڅا وي ديتي پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- يئ بهرده و امه ل سه ر داخوازا خو وي گوت: دوسه د حيشتر خه ما من، و ده مي وي ديتي ديسا پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- يئ بهرده و امه ل سه ر گوتنا خو، وي گوت: سيسيده حيشتر ب بار څه خه ما من.. پاشي ئهو چو مال ميده كه كه ئينا و دانا بهر پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- و گوتئ: ئه څه هزار دينارين زيري زي من بو له شكه ري، هنگي پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- پتر ژ جاه كي گوت: ئيدي عوثمان چ بكه ت بلا بكه ت چول سه ر وي نينه!

و ئيكي دي هه بوو بهري عوثماني زي راکر، بهلكي بهري هه مي سه حابييان راکر، هوين دزانن ئهو كي بوو؟
گوهي خو بدنه ئي..

عومه ري كورئ خه ططابي دبيثرت: ده مي پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- داخوازا خيران ژ مه كري، ماله كي باش د ده ستئ من دا هه بوو، من گوت: باشه، ئه څرؤ ئه ز دي بهري ئه بوو به كري راکه م، ئه ز چووم من ئهو مال هه مي ب نيشي كر، نيشه ك من بو خو هيتلا، و نيشه ك من ئينا كره خير.. گاڅا پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- ئهو هه مي مال ديتي، گوته عومه ري: پا ته چ بو مالا خو هيتلا؟ وي گوت: هندي وي، و گاڅا ئه بوو به كر هاتي و مالي خو داناي، پينغه مبهري -سلاڅ لي بن- گوتئ: ته چ بو مرؤڅين خو هيتلا؟ وي گوت: من خودي و پينغه مبهري وي بو وان هيتلان!

به لي زه لامئ ئيكي د ئوممه تي دا، ئه وي ئه گه ر باوه ريبا وي بكه نه د لايه كي ته رازيبئ دا، و باوه ريبا ئوممه تي هه ميبي بكه نه د لايئ دي دا، باوه ريبا وي دي گرانتر بت.. ئه بوو به كر څي جاري زي ل پيشيبي بوو و كه س ل به راهيبا وي نه بوو، وي مال و حالئ خو هه مي ئينا و خو قرشه ك د مالا خو دا نه هيتلا..

عومه ري نيشا مالي خو كره خير، و عه بدرره حمانئ كورئ عه وفئ زي نيشا مالي خو ئينا، و گه له ك سه حابييين دي بين وه كي عه ببا سي و طه له حه ي ب كو مان مال ئينا و كره خير.. و دانا خيران ب هه بوونا ماله كي زيده څه يا گرتدای نينه، بهلكي ئهو ب هه بوونا دله كي بهر فره ه څه يا گرتدایه، سه حابييه ك هات تراره ك تزي قه سپ كروو، دانا بهر سنگئ

پيغهمبهري -سلاف لي بن- و گوټي: بهس ئەف ماله من يي هه‌ي! هنگي وه‌کي هه‌ر جار منافقان ل پشت په‌رده‌بيتن په‌ش و تاري ئەزمانی خو به‌ردا، ئەوین ماله‌کي زنده دای گوټن: ئەو بو مه‌دحه فتي چه‌ندی دکهن.. و ئەوین ماله‌کي کيم دای ترانه بو خو پي کرن و گوټن: فتيجا ما خودي چ منه‌ت ب ترارکي ته يي قه‌سپان هه‌يه! هنگي خودي به‌رسف پيش خودان باوه‌ران شه دا: ﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (التوبة: ٧٩) يه‌عني: ئەوین ئەزمانی خو د ده‌رحه‌قا خودان باوه‌ران دا دريژ دکهن، ئەگه‌ر ده‌وله‌مه‌ندان ب ماله‌کي مه‌زن خيترک ئەو دي ب ريمه‌تبيي وان گونه‌هبار که‌ن، و ئەگه‌ر هه‌ژاران ل دويف شيانا خو خيتر دان، ب ترانه شه ئەو دي بيتن: چ مفا د فتي خيرا وان دا هه‌يه؟ خودي ياري ب فان دوروييان کرييه، و عه‌زابه‌کا ب نيش بو وان هه‌يه.

و د ناف سه‌حايبيان دا هه‌ده‌ک هه‌بوون نه چو مال هه‌بوو بکه‌نه خيتر و نه ژي چو ده‌وار هه‌بوون پي بچه‌ جيهادي، و ده‌مي ئەو هاتينه نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و داخواز ژي کري کو ئەو هاريکارييا وان بکه‌ت دا ئەو بشين د گه‌ل وي ده‌رکه‌فن، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوټيبي: چو د ده‌ست من دا نه‌مايه ئەز بشيم هاريکارييا هه‌وه پي بکه‌م، ئەو چوون و چاقتين وان دتري روندک، و خودي به‌حسي وان دکه‌ت ده‌مي دبيژت: ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَرْحًا إِلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ﴾ (التوبة: ٩٢) يه‌عني: چو گه‌نه‌ل سه‌ر وان ژي نينه ئەوین ئەگه‌ر هاتنه نک ته دا تو هاريکارييا وان بکه‌ي و وان بو جيهادي هلگري تو بيتريبي: ئەز چو پيره‌که‌ي نابينم هه‌وه لي سويار بکه‌م، ئەو دچن پشت دده‌نه ته، و چاقتين وان ژ روندکان تزي دبن کو خيرا جيهادي ژ ده‌ست وان ده‌رکه‌فتي؛ چونکي ئەو چو تشته‌کي نابينن خه‌رج بکه‌ن، و بو جيهادا د ريکا خودي دا لي سويار بين.

و ئيک ژ وان سه‌ره‌هاتبيتن هه‌ژي ئەم ل فيري نيشاره‌تي بده‌يني د فتي ده‌رباري دا، دا بزانيان کاني سه‌حاي چه‌ند دمجد بوون کو د به‌رسفا خودي و پيغهمبهري وي ده‌رکه‌فن، سه‌ره‌هاتبيا (واشه‌يي کوربي ئەسقه‌عي) بوو، و ئەو ئيک ژ وان مروقتين فه‌قير بوو بيتن کو پيره‌ه نه‌هه‌ين پي ده‌رکه‌فته جيهادي، ئەو دبيژت: ده‌مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- خه‌لک بو غه‌زايا ته‌بوو کي داخوازکري، ئەز چوومه مال، و ئەز زقريم من ديت سه‌حايبيان ده‌ست پي

کریو ژ مه دیني دهر دکه فتن، یه عنی: بهر ب تهبوکي فته دچوون، و وی چو دهوار نه بوون پی دهرکه فت، گوت: ئینا نه زل کولانین مه دیني هاتم و چووم و من گازی کر: کی دئ من د گهل خو بهت و پشکا من بو وی، یه عنی: نه گهر دهسکه فتیبیهک گه هشتمه مه، و نهو بارا پیغمبهر -سلاف لی بن- ددهته من بلا بو وی بت. گوت: پیره میره کی نه نصاری گوت: نه ز، بهلی من دهواره کا ب تنی یا ههی، بیتنه کی نه ز دئ سوپار بم، بیتنه کی تو، و خوارن ل سهر منه. من گوتی: بلا. و پشتی نه م زقرین هندهک حیشر گه هشتمه من، من نهو هاژوتن و برنه نک هه فالئ خو یئ نه نصاری، نهو ل جهه کی بلند روینشت و بهری خو دایی و گوته من: کانئ حیشرین خو بینه و بینه، پاشی گوت: ب راستی حیشرین ته دبهرکه فتینه، من گوتی: نهو بو تنه، شهرتی مه نه فته بوو. وی گوت: برازا حیشرین خو بیه، من بارا ته نه فت، مه خسه دا من باره کا دی بوو.

هه لویستی منافقان:

ل وی ده می منافقان بو خو ترانه و یاری ب خیرکه رین موسلمانان دکر، وان هه لویسته کی دی یئ کریت هه بوو، نهو ژئ نه فته بوو وان موسلمان ژ چوونئ سست دکر، و دگوتی: فئ گهرمی و ل صحرایی برسی و تینی.. هوبن هه می ب ریشه دئ مرن، نه چن گوهی نه دهنه موحه ممه دی، پشتی هنگی نه فته رومه روم، نه ئوبجاخه کا عه ره بانه هوبن دئ شینئ، نیقه کا دنیا یئ یا ل بن دهستی وان!

و هه تا نهو فی کارئ خو یئ پیس رینک بیخن، وان هندهک جارن کومبوون دکر، و دگوتنه ئیک و دو: کانئ نه م چ بکه یین، و جاره کی ژ وان جارن نهو ل مالا زه لامه کی جوهی کومبوون، گاڤا پیغمبهری -سلاف لی بن- ب کومبوونا وان زانی هندهک صه حابی هنارتنه وان و گوتی: ناگری به رده نه وی خانی.. و گاڤا وان ناگر ب مالی فته دیتی، هه ر ئیک ژ وان وه کی مشکان د کونه کی را ره فی!

و سووره تا (التوبة) فی هه لویستی منافقان ب به رفه هی تو مار دکه ت، هه تا هندهک زانا دپیترنه فی سووره تی، و فی غه زایی ژئ: (الفاضحة) یه عنی: هه تکبهر، چونکی هه تکا منافقان پی هه تهرن، و گه لهک ژ وان بو موسلمانان تاشکه را بوون.

و هندهک منافق ژ بیزه را قییا خو هاتنه نک پیغمبهری -سلاف لی بن- و ده ستوری ژئ خواست کو نهو بمیننه ل مه دیني، و دهرنه که فنه شه ری، و وان چهنه هیجه ته کین وه کی خو

خو پويچ و بيخير گرتن، نيك ژ وان هتجه تان نهغه بوو: وان دگوت: نم نهشپين بهرانبهر ژنكبن روميبان خو بگرين، هند نهو دخوشكوكن، قيجا دا كو نم د فتنه نهچين، نم دهرناكه فينه شهري!! هنگي نهف نايه ته هاته خوارئ: ﴿ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ أَذُنْ لِي وَلَا تَفْقِئِ أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴾ (التوبة: ٤٩).

لهشكهرئ ته بووكئ:

پشتي قئ هه ميبئ پيغهمبهري -سلاف لي بن- شيا لهشكهره كئ پيكرهاتي ژ سيم- هزار مروقان ناماده بكهت، و وي نه بووبه كر كه سه رلهشكهرئ گشتي، و زوبه يري كورئ عه ووامي كه مه زئ موهاجرميان، و نوسه يدئ كورئ حوضه يري كه مه زئ نوسميان، و حه بابئ كورئ مونذري كه مه زئ خه زره جميان، و عه بادي كورئ بشري كه مه زئ حه ره سان.

و بهري نهو ژ مه دينئ ده ركه فت وي موحه ممه دي كورئ مه سله مبه ي ل شويئا خو هيتلا ل مه دينئ، و عه ليئ كورئ نه بوو طالبي ژي هيتلا دا سه خبيريا مالا وي بكهت.. پاشي نهو د گهل لهشكهرئ خو ده ركه فت و بهر ب شامي قه چوون.

منافقان گوت: وي عه لي د گهل خو نه بر دا به لاي و وي ژئ قه بت! هنگي عه لي د دويش دا ده ركه فت و ل جهه كي ديترئ: (جورف) گه هشتئ و گوتئ: نه ي پيغهمبهري خو منافق يئ هو ديترئ! پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: نهو دره وان دكهن، من تو يئ هيتلاي دا چاقئ ته ل وان بت نه وين من ل پاش خو هيتلاين، بزقره.. ما ته نه قيت تو بو من وه كي هارووني بي بو موساي، به لي پا چو پيغهمبهري پشتي من نينن. هنگي عه لي زقري مه دينئ..

ب ريكا قه:

ده مي لهشكهر ژ مه دينئ ده ركه فتئ، و بهر ب شامي قه چووي، دهم وه كي مه گوتئ چلي هاقيني بوو، و خوارن و قه خوارن و پيتره د گهل موسلمانان دكيم بوون، لهو وان ته نگا قيه كا زده ديت هتا گه هشتينه بنه جهئ، و ب ريشه دهم بو دهمي سه حابميان هزارا خو دكر و دا بيترئ: كاني فلان كهس؟ و نه گهر وان نه ديتبا دا هزر كهن كو نه كو نهو ب گوتننن منافقان هاتبته خاپانن، يان چووبته د گهل وان، لهو دا چنه نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- و بيترئ: نه ي پيغهمبهري خودئ، فلان كهس نه يئ دياره، پيغهمبهري -سلاف لي بن- دا

بيژته وان: بهيلن، نهگه خيرهک تيدا ههبت دئ گههته ههوه، و نهگه چو خير تيدا نهبت، خودي بهلا وي ژ ههوه فهکر.

تيک ژ وان سهحابيان بين فهماين نهبوو خهيشه مه بوو، روزهکا دنيا گهرم نهو چوو ناف بيستاني خو، ديت ههردو ژنين وي که پرين خو بين ره شاندين و ناههکا سار و خوارنهکا خوش يا ليناي، گاغا وي نهف چهنده ديتي، وي گوت: پيغمبهري خودي ل بهر ههتافي و باي و گهرمي بت، و نهبوو خهيشه مه ل بهر سيبهري بت د گهل خوارنا خوش و ژنا جوان؟ نهفه عهدالته نينه.. ب خودي نهز ناييمه نک کهس ژ ههوه، کاني خوارنهکي بو من ناماده کهن، پاشي نهو ل حيشترا خو سويار بوو و دا ري، حهتا ل تهبووکي گههشتيه پيغمبهري -سلاف لي بن-، و دهمي نهو ژ دوير فه هاتي هندهکان گوته پيغمبهري -سلاف لي بن-: نهفه سويارهکي ب نک مه فه ديت، پيغمبهري -سلاف لي بن- بهري خو دايمي و گوت: نهبوو خهيشه مه به. گوتن: ههما نهوه!! و گاغا نهو هاتيهه نک پيغمبهري -سلاف لي بن-، پيغمبهري -سلاف لي بن- گوتن: نهبوو خهيشه مه نيژيک بوو تو بچيه هيلاکي.

و ب ريکي فه -وهکي بهري نوکه ژي مه گوتي- لهشکه د دهههرا حجرئ را بوري، نهو جهي نوبجاخا شه موودييان، قهومي صالح پيغمبهري -سلاف لي بن- لي دژيا، بيرهکا نافي ل ويري ههبوو، و نهو نهو بير بوو يا حيشترا صالحي ژي فه دخوار، هندهک سهحابيان ناف بو خو ژي هلکيشتا، و هندهکان ههفير پي کر، گاغا پيغمبهري -سلاف لي بن- ب وي چهندي زاني، گوتي: وي نافي بريژن، و وي ههفيري بدهنه حهيوانان.. نهفه چونکي نهو جههک بوو خودي غهزه ب لي ل وي مللهتي کربوو بي پيغمبهري خو درهوين دهريخستي. و دهمي پيغمبهري -سلاف لي بن- نهف فهرمانه ل وان کري ژ بهر هندي نهبوو چونکي حهرامه نهو وي نافي فه خون، بهلکي ژ بهر هندي بوو دا نهو ب فان کاران فه موژيل نهبن و نعتبار و وجهکي بو خو ژي وهرنهگرن، لهو وي فهرمان ل سهحابيين خو کر و گوتن: نهگه هوين د جههکي هوسا را بوري، بکهنه گري، و نهگه گريبا ههوه نهيت ژي ژ قهستا گريبا خو بينن.. يهعني: ب تهعدايي وي عهزابي بيننه بيرا خو يا خودي دايه فان مللهتان سهرا نهگوهداريا وان بو پيغمبهري وان.

و دهمي نهو ب ريقه، عهبدلاهي کورئ مه سعودي دبيژت: شهفهکي درهنگ نهز ژ خهو رابووم، من رونههيههک ديت ل تهنشت لهشکهري مه گهش دکر، نهز ب نک فه چووم

دا سه حكه مې كاني نهو چيپه؟ من ديت پيغهمبهري -سلاډ لي بن- و نه بو به كر و عومهر يين كاري قهشارتنا عه بدللاهي ذولبيجاده يني موزهنې دكهن، نهوي وي شهقي مري، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- چووبو د قهبري وي دا و نه بو به كر و عومهرې نهو دادهيلا، و ده مې پيغهمبهري -سلاډ لي بن- قهبري وي دورستكري، گوت: يا رهبي نهزي ژ وي رازيمه توژي ژي رازي به. عه بدللاهي كوري مه سعودي گوت: هنگي من گوت: خوزي نهز خوداني وي قهبري بامه.

ل تهبووكي:

تهبووك ده مې پيغهمبهري -سلاډ لي بن- چووي ده قههركا هسك و زوها بوو، د نهالا وي دا كانيكه هه بوو، ئاف وهكي قهيتانه كي ژ بهر دچوو هندي يا كيم بوو، موعاذي كوري جه به لي ديپرت: پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوته مه: سوباهي نه گهر خودي حهز بكهت هوين دي چنه سهر كانيكا تهبووكي، و حه تا هوين دگه هنه ويري روژ دي بلند بت، قيجا هه چيبي گه هشته ويري ده ست نه كه ته ئافي حه تا نهز دييمه ويري. گاڤا هم گه هشتيه ويري دو زه لام بهري مه چووبوون، و ئافه كا كيم ژ كانيكي دچوو، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوته وان: هه وه ده ستركريه ئافي؟ وان گوت: به لي^(١)، ئينا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ئاخفتن گوتنه وان، پاشي هيدي هيدي ئاف ب مستي ژ كانيكي راكر، پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ده ست و دي مي خو ب وي ئافي شويشت و نهو ئاف جاره كا دي كره كانيبي، مه ديت د گاڤي دا ئاف بو ش بوو و ژ بهر كانيبي چوو، حه تا خهلكي هه ميبي ئاف بو خو ژي بري. موعاذ ديپرت: پيغهمبهري -سلاډ لي بن- گوته من: موعاذ، نيزيكه نه گهر عه مري ته دريژوو تو قي جهي بيبي يي تري باغ و بيستان.

و ژ بهر كه تا پيغهمبهري -سلاډ لي بن- ئافا تهبووكي زيده بوو، و وه سا چيپوو وهكي وي گوتي، تهبووك پشتي هنگي -و حه تا قي گاڤي ژي- ب باغ و بيستان و دارقه سپين خو نافدار بوو، ههر چه نده بهري هنگي نهو جهه كي هسك و بي شينكاتي بوو.

و موعجيزه يه كا دي ژ وان گه لهك موعجيزه يين پيغهمبهري -سلاډ لي بن- يين صه حايبيان د قي سه فري دا ژي ديتين، نهو بوو روژه كي وي گوته صه حايبيان: نهف شهقه

(١) دهندهك ريوپهتان دا هاتيپه كو نهو ژ منافقان بوون.

هره بایه کي دژوار دئ ب سهر هه وه دا ئیت، قیجا کهس ژ هه وه ژ جهی خو رانه بن، و هه چیبی حیشره ک هه ی بلا وی گری دت. و وه سا چیبوو، وی شقی هه ره بایه کي دژوار هات، زه لامه ک رابووڅه بای ئه و بر حه تا هاقتیبیه چیبی (طه ی).

دهمی لهشکه ری موسلمانان گه هشتیبه ته بوکي، ئه و بیست رۆژان مانه ل ویری، و هه ر چهنده دهنگ و باسی هاتنا وان ل وه لاتی شامی هه میبی به لاقبوو ژي، به لی نه لهشکه ری رومی و نه ژي ئویجاخین عه ره بان ژ پشته فانین رومی، ئه وین گه ف ل موسلمانان دکرن کو دئ وان بنبر کهن، نه ویریان بیته موسلمانان، هه ر چهنده ئه و ده مه کي درپژ ژي بوو وان به ره هقیبین خو بو شه ری دکرن. و نه بهس وان د خو را نه دیت شه ری بکه ن، به لکی هنده ک ژ وان -وه کی مه لکی ئه یله- خه لات و دیاری بو پیغه مبه ری -سلاف لی بن- هنارتن و ئاماده بوونا خو دیار کر کو ئه و جزیبی بده نی.

هه ر وه سا پیغه مبه ری -سلاف لی بن- سه ریبه کا لهشکه ری یا کو ژ چارسه د و بیست مرۆفان پیک ده ات ب سه رۆکاتیبا خالدی کو ری وه لیدی ژ ته بوکي هنارته ده قه را (دومه الجندل)، و ئه و شیان مه لکی وی ده قه ری ئه وی دگوتنی: (ئوکیدی کو ری عه بدلمه لکی کندی) ئیخسیر بکه ن و بیننه نک پیغه مبه ری -سلاف لی بن-، و هژماره کا مه زن یا ده سه که فتیبیان ژي ب ده ست خو بیخن. پشتی هنگی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- صلح د گه ل ئوکیدی کر کو ئه و جزیبی بده ته موسلمانان.

و هژماره کا صلوحین دی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- د گه ل کومه کا عه شیره تین عه ره ب یین فه له گریدان، و وی جزیه دانا سه ر وان، و ئه و ب قی چهندی شیا چه نگین ده وله تا رومی بقوصینت، و دفنبلندییا وان بشکینت، و پشته فانین وان ژ عه ره بین شامی کیم بکه ت.

(بن حبان) ژ جبری کو ری عه بدلاهی قه دگو هیزت، کو پیغه مبه ر -سلاف لی بن- بیست رۆژان ما ل ته بوکي، و وی ل قی ده می هه میبی نقیژ (قه صر و جه مع) دکرن. و پشتی بیست رۆژان ئه و به ر ب مه دینی قه زفرین.

به رگه ریا نا کوشتنا پیغه مبه ری ب ریقه:

پتر ژ جاره کي مه ئیشاره ت دایي کو د قی غه زایي هژماره کا منافقان د گه ل موسلمانان ده رکه فتبوون، و وان گه له ک ب وی ئه نجامی نه خوش بوو بی موسلمان د قی

غەزايي گەهشتيني، لەو ھندەك ژ وان ب رېڤه بەرگەريانا كوشتنا پيغەمبەر -سلاڤ لي بن- كړ، و د نايەتەكا سوورەتا (التوبة) دا خودايي مەزن ئېشارەتي ددەتە څي چەندې دەمې بەحسې منافقان د كەت و دبېژت: ﴿يَخْلُقُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ أُولُو بِمَا لَمْ يَتَّالُوا﴾ يەعني: ئەو ب خودي سویند دخۆن كو وان تشتەك نەگۆتیه خرابي پي بگەهته پيغەمبەري و موسلمانان. و ئەو درەوان دكەن؛ چونكي وان ئاخفتنا كوفري يا گۆتي و ئەو ب څي گۆتنې ژ ئيسلامي دەرکەفتينه. و وان دلې خو بره وي تشتي ژي يي ب دەست وان څه نەهاتي.. و ئەو تشت چ بوو؟ نايەتي ب ئاشكەرايي نەگۆت كانې ئەو چيه؟ و ئەو ب خو ھەر تشتەكي نەخوشي پي گەهشتبا پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- و خودان باوهران، چ گۆتن با يان كريان با، وان دلې خو دبري، و كار بو دكر، ھەر چەندە پتريا وان تشتان ب دەست وان څه نەدھاتن ژي.. و ئيك ژ وان كاران بەرگەريانا كوشتنا پيغەمبەري بوو -سلاڤ لي بن-، دەمې ئەو ژ تەبووكي زڅري، و ئەو ب څي رەنگي بوو:

شەڤەكي دەمې پيغەمبەر -سلاڤ لي بن- ژ تەبووكي دزڅري گەهشته نەالەكي، و ل بەر ليڤا نەالي رېكەكا تەنگ و بلند ھەبوو، پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- فەرمان دا ئەو ھەمي د نەالي را بچن، و كەس ژ بلي وي نەچتە رېكا بلند، و پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- بەري دەوارا خو دا رېكا بلند، حوډەيفە بەرا وي دچوو، و عەممار پشتي وي، و ئەو يي سوياربوو، دەھ پازدە منافقەكان سەر و چاڤين خو پيچان، و ل دەوارين خو سوياربوون، و ب لەز چوونە د رېكا پيغەمبەري دا، گۆتن: گاڤا ئەو گەهشته نيزيكي مە، ئەم دي ب دەوار څه ب نك وي څه چين، گاڤا دەوارا وي مە دبېنت، دي پاشدا چت، و ژ رېكي دەرکەښت و فرت، و ھوسا ئەو دي ژي كەښت و مرت و بەلا وي ژ مە څەبت، و تارييه ژي نە كەس مە دبېنت، و نە كەس مە دنياست، گاڤا پيغەمبەر و ھەر دو ھەڤالين خو نيزيكي وان بووين، ئەو ب نك څه ھاتن، ھەتا دبېژن: دەوارا پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- ھند خواربوو ھندەك تشت ژ سەر پشتي كەفتن، بەلي پيغەمبەري خو گرت، و ل وان خوري، ھەر وەسا حوډەيفە و عەممار ژي ب نك وان څه چوون و ري ل وان گرت، گاڤا وان مەسەلە ب څي رەنگي ديتي، ئەو رەښين، و چوونە د ناف كۆما مرۆڤان دا.. پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- گۆتە ھەردو ھەڤالين خو: ھوھ ئەو نياسين؟ وان گۆت: نەخيړ! سەر و چاڤين وان دپيچاي بوون، بەلي مە دەوارين وان نياسين، پيغەمبەري -سلاڤ لي بن- گۆت: وان دڤيا پيغەمبەري خودي

گړېل كهنه د نهالې دا^(۱). وهوسا نهوا وان ثيای ب دهست وان فه نههات. وئف كه رب و نهثيانا وان بړ پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ بهر چ بوو؟

خودې دبیرت: ﴿وَمَا نَقْمُوا إِلَّا أَنْ أَعْنَلَهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ يه عنی: وان منافقان تشتهك ل نك پيغهمبهري نه دیت كو نهو ره خنی پي لي بگرن و پي بهائیني، ژ بلی كو خودې قهنجی د گهل وان كر، و نهو ژ وئ خیري زهنگین کرن یا وی ل سهر پيغهمبهري خو شه كری. نهو هندهك مرؤقین هه ژار و ليك كه فتی و بی دین بوون، خودې ب بهر كه تا پيغهمبهري خو، هیدایهت ب رزقي وان كر، و نهو كرنه براین ئيك، و رپزين وان گه هاندنه ئيك، و نهو دهوله مه ند كرن. قیجا وان چیه هنده كه ربی دهافینه قی پيغهمبهري و دیني وی؟ د گهل فان تاوانین وان بین مه زن، خودې ده رگه هی تهوبی و زقړینی ل بهر وان هیلا شه كری، دا هه چیی ژ وان بقیت قهست بكه تی، ده می گو تی: ﴿فَإِنْ يَتُوبُوا يَكْ خَيْرًا لَهُمْ﴾^(۷۱) نه گهر نهو ل ئیمان و توبی بزقړن، نهو دئ بو وان چیتر بت. يه عنی: هیشتا وان ده لیقه یا هه ی، ژ خو نه گهر ده لیقه ژ دهست وان ده ركه فت، و مه جالی توبی نه ما و وان توبه نه كر: ﴿وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾^(۷۲) نه گهر وان پشت دا حقیی، و ل سهر حالی خو به رده وام مان، و توبه نه كر، خودې د دنیا یی دا عه زابه كا ب ئیش ب دهستی موسلمانان دئ ده ته وان، و ل ئاخره تی ژي نهو ب ئاگري جه هنه می دئ وان عه زاب ده ت، و هنگی كه سهك نابت وان رزگار بكه ت یان خرابییا عه زابی ژ وان پاشفه بیه ت.

زقړین بو مه دینا:

هندهك زانایین دیروكی ل وئ باوه رینه كو غه زایا ته بووكی هه ر ژ خو به ره ه فكرنی و هه تا زقړینی ژ هه یقا ره جه بی هه تا ره مه زانی شه كیشا، يه عنی: پتر ژ دو هه یقان، و ده می پيغهمبهري -سلاف لي بن- زقړیبه مه دینی هه یقا ره مه زانی دهست پي كړبوو. پشته پيغهمبهري -سلاف لي بن- و هه قالین وی ب سهر فه رازی زقړینه شه، و سهر كه فتنه كا مه زن ب دهست خو ئیخستی بی كو شه ری بكه ن، ل مه دینی نهو كه سین خو ژ چوونا جیهادی دایه پاش و د گهل موسلمانان ده رنه كه فتین، هاتنه نك پيغهمبهري -سلاف

(۱) نه محمد ژ نه بوو طرفه یلی شه دگو هیت.

لي بن- و داخوازا ليټوريني ژ وي کر، و نهو ب خو نهوټن پاش شه ماین، سي رهنگيټن مروټان بوون:

١- نهو کهسيټن دلکهيټن نساح و تزي نيفاق هه، چ ژ خه لکيټن مهديټي ب خو بن، يان ژي وان نهو عرابيټان بن نهوټن ل دهو و بهرين مهديټي دژيان:

بهري ده رکهفتنا موسلمانان بو ته بوکيټن، نهشان دهو رهکيټن مهزن د به لاکرنا گوټگوټک و ناخفتيټن بيټخير دا هه بوو، و وان ب هه مي هيتزا خو کار بو هنديټن کر کو خه لکيټن ژ چوټونيټن سست بکهټن، و گاټا چوب بزاقا وان شه نه هاتي و موسلمان ده رکهفتيټن، نهو بوونه دو پشک: هژماره کا کيټم ژ وان چو پري نهديټن، و بو هنديټن دا نهو تاشکهرا نه بن، نه چار بوون د گهل موسلمانان ده رکهفتن، به ليټن د پتر ژ هلکهفتنه کيټن دا وان بهرک ژ سهر خو ده اټيټ و نيفاقا خو تاشکهرا دکر.. و بارا پتر ژ وان خو ژ ده رکهفتنيټن دا پاش، و مانه ل ماليټن خو و ده رنه کهفتنه جيهاديټن، هندهک ژ وان هاتنه نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و هندهک هيتجه تيټن بيټخير بو خو گرتن؛ دا ده رنه کهفتن، و هندهک ژي هه ما ب بيټ منه تيټي ده رنه کهفتن، بيټي چو هيتجه تان بو خو بگرن، چونکي وان هزر دکر موسلمان ديټن چن و نازقريټن، ناخري شهري روميټن نه وهکي شهريټن هندهک ئوبجاخيټن عه ره بانه! هوټسا وان دليټن خو خوشکرن. به ليټن ده ميټن موسلمان ب سهر فراهيټن زقريټن، د گهل ده سکهفتيټن له شهکريټن و سياسي ژي، گه لهک ژ شان منافقان هاتنه پيغهمبهري -سلاف لي بن- و ب رويه کيټن قائيټم شه داخوازا ليټوريني ژي کر.

٢- نهو موسلمانين خودان عوزريټن شهريټن:

چ عوزرا وان نهو بت نهو دنساح بن، يان دپير بن، يان ژي ژ فه قيريټن چو ماليټن وهسا نه بت بشيټن پيټن ده رکهفتنه جيهاديټن، ههر چه نده وان گه لهک حهز دکر کو نهو ژي ده رکهفتنه جيهاديټن، حهتا مه سه له گه هشته هنديټن -وهکيټن قورټان ديټرت- هندهک ژ وان هاتنه نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- و داخوازا ژي کر نهو هندهک ماليټن بده ته وان دا بشيټن پيټن ده رکهفتنه جيهاديټن، و گاټا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوټيټيټيټن وان: چو مال د ده ست من دا نه مايه نهز بده مه هه وه.. نهو زقريټن و چاټيټن وان دتريټن روټدک.

و ژ بليټن شان هندهک کهس هه بوون پيغهمبهري ب خو -سلاف لي بن- داخوازا ژي کر بوو کو نهو ده رنه کهفتن؛ دا ب کاريټن پاراستنا مهديټيټن رابين.

۳- ټو موسلمانين بچ عوزر دهرنه كه فتين، ههر چه نده وان باوهری هه بوو ژي: ټه ټه ژ خه مساری ما بوون، ههر وه کی ل بهر وان يا گران بوو ټو ل ده می تهنگاڅي و گهرمی دهرکه فن، لهو وان خو ټه کيشا، و بی عوزره ک هه بت دهرنه كه فتن، و ټيک ژ وان هزر دکر هندي هند لهشکه ر یی بوشه، کهس ب دهرکه فتنا وان ناحه سیټ، و بهلکی هه ما دهرنه كه فتنا وان ههر چو ته سیرا خو ژي نه بت، و هژمارا وان گه لهک يا کیم بوو، و پشتی دهرکه فتنا موسلمانان هندهک ژ وان په شیمان بوون، لهوا ټو کت دهرکه فتن و خو ب لهشکه ری را گهانندن، وهکی د سهرهاتییا ټه بوو خه شه مه یی دا مه دیتی، و ټه وین ماین و دهرنه كه فتین هه تا موسلمان زقرین، ب تنی سی کهس بوون.

ههر سالی پاشقه مای:

ټو ههر سی ژ ټه نصاریان بوو، ټو ژي ټه ټه بوون: هیلالی کورپی ټومه بیه ی، و موراره یی کورپی ره بیعی، و که عبی کورپی مالکی، و یا غه رب ټه وه موراره و هیلال ژ وان صه حایبان بوون یین ل شه پری به دری ټاماده بووین، و هیلال ژ وان بوو یین ل به یعا عه قه به ټاماده بووین!

و بهلکی ټه ټه (وهکی سهرهاتییا حاطه بی ل فه تحا مه که هه ی بهری هنگی) دهرسه ک بت بو مه ټم پی بزاین کو که فتنا مرؤقی زانا و چاک ژي د خه له تیپین مه زن دا کاره کی موسته حیل نینه، به لی تشتی وان ژ خه لکی دی جودا دکه ت ټه وه ټو ههر زوی ب ته به یه کا تمام و دورست خو دشون!

قورئان سهرهاتییا فان ههر سی زه لامین چاک، یین کو که فتینه د گونه هه کا مه زن دا د سووره تا (التوبة) دا ب کورتی بو مه ټه دکیرت، ده می دبیرت: ﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾﴾ يه عنی: ب راستی خودی ته و فیکا پیغه مبهري خو موحه مه دی -سلاف لی بن- بو توبه کرنی و گوهداریی دا، و خودی توبه دانا سهر وان مشه ختین جه- و توبجاختن خو هیلین و قهستا واری ئیسلامی کری، و توبه دانا سهر پشته فانین پیغه مبهري ژي -سلاف لی بن- ټه وین ل رؤزا (ته بووکی) د گهل وی دهرکه فتینه شه پری دوژمنان ل وی ده می گهرما

دنيايي يا دژوار، و تنگافيا خوارن و پيرهان هه، خودي توبه دانا سهر وان پشتي كو نيزيك بووي دلبن هندهك ژ وان ژ حه قبيبي وهرگه پيبن، و نهو مهيلداريا خوشيبي و رحه تيببي بكن، بهلي خودي نهو موكمكرن و ب هيز ئيخستن و توبا وان قه بويلكر، هندي نهوه نهو ب وان يي مهربان و دلوقانكاره ل دنيايي و ئاخره تي. ههر وهسا خودي توبه دانا سهر وان ههر سي كهسان زي يين د گهل پيغه مبهري -سلاف لي بن- دهرنه كهفتين، قيجا نهو گلهك ب خهم كهفتين ژ بهر وي چهندي، حه تا ده مي ژ بهر وي خهما بو وان چيوي عهرد ب فرههيا خو څه ل وان تنگ بووي، و بيهنا وان چك بووي، و وان ب دورستي زاني كو ژ بلي خودي چو جه- نينن نهو ژ وي بره قني، خودي بهري وان دا گوهداري و توبه كرنې و زقربنا بو وي تشتي خودي پي ژ وان رازي ببت. هندي خوديه نهوه پر توبه وهرگري به نيبيتن خو، و نهو يي دلوقانكاره ب وان.

ده مي پيغه مبهري -سلاف لي بن- ژ ته بووكي زقري نهو كه سين ژ منافقي د گهل وي دهرنه كهفتين هاتن و ژ دره و بو وي سوبند خوارن كو وان عوزرا خو هه بوو لهوا نهو دهرنه كهفتن، و داخوازا لي بوري و ئستغفرائي بو خو ژ پيغه مبهري -سلاف لي بن- كر، و پيغه مبهري -سلاف لي بن- ب سهر څه ل وان بوري و داخوازا ئستغفرائي بو وان كر، و گو تي: ناخويي و راستيا دلي هه وه خهما خودي!

نهف ههر سي زلامه بهري بيته نك پيغه مبهري -سلاف لي بن- ههر ئيكي د گهل خو هزر كر كاني چ هيجه تي بو خو بگرت، پاشي ههر ئيكي -بيي ب هه قالي خو بجه سييت- گوته خو: ههر دره و كا نهز بكم خودي دي شهرما من بهت و من ئاشكه را كهت، قيجا ههما يا ژ هه ميبي باستر نهوه نهز راستيبي بيژم، بهلكي راستي من رزگار بكهت.

ده مي وان راستيا خو گو تيبه پيغه مبهري -سلاف لي بن-، پيغه مبهري گو ت: نه فان راستي گو ت.. پاشي وي گوته وان: ههرن حه تا خودي حوكمي خو د مهسه ليا هه وه ددهت.

پيغه مبهري -سلاف لي بن- فه رمان ل موسلمانان كر كو كهس تيكه ليا وان نه كهت و د گهل وان نه تاخفت، حه تا حوكمي خودي د دهر حه قا وان دا ئاشكه را دبت.. كه عبي كو پي مالكي دبيژت: ههر دو هه قاليين من كهفتنه د مال دا و دكرنه گري، و نهز ژ وان ههر دو بيان حجيتلتر و ب هيزتر بووم، نهز دهر كه فتمه بازاري و دچوومه نقيژان ل مزگه فتي، بهلي كهس د گهل من نه داخت، و نهز دچوومه نك پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل مزگه فتي، و من

سلاډ ددایې و من دگوته خو: نزا لیټین خو لټلغاندن بو بهرسفا سلافا من یان نه؟! و گاڅا من نټیژ دکر وی بهری خو ددا من، و گاڅا نهز لی دزقپیم وی بهری خو ژ من وهردگپرا..

کهعب دبیتژت: روزهکی نهز ل بازارا مه دینی دچووم، من نه به طیبه کی خه لکی شامی دیت، ژ وان یین بازرگانیا خوارنی د ناقبه را مه دینی و شامی دا دکر، گازی دکر: کی دی کهعبی کورنی مالکی نیشا من دت؟ هندهک مروغان نهز نیشا دام و گوتنی: وی ههیه.. نهو هات کاغه زهک ژ مه لکی غه سسانیا کره د دهستی من دا، و چونکی نهز یی خوانده فان بووم، من نهو خواند تیدا هاتبوو: مه یی زانی هه قالی ته پشتا خو یا دایه ته، وهره بگه هه مه نه ددی دلنی ته خو ش کهین. گاڅا من نهو خواندی، من گوته خو: نهغه ژی ژ به لایبیه، پاشی نهز چووم و من نهو هاقبته د تنویری دا و سوت.

پشتی نیزیکی پینجی روزهان، کهعب دبیتژت: من گوهد ل دهنه کی بوو ب سهر چیا یی سه لک هفت گوت: کهعبی کورنی مالکی مزگینی! وی گاڅی نهز نیکسه ر چوومه سوجدی، چونکی من زانی نهغه ته نگاڅی رابوو.. و گاڅا خودانی دهنکی گه هشتیه من من کراسی خو ژ بهر خو کر و وهک شریبیا مزگینییی دایې، و ب خودی من هنگی ژ وی کراسی پیته تر چو کراس نه بوون، لهو پشتی هنگی من کراسه ک قهر کر دا پی بجمه مزگه فتی ل نک پیغه مبهری -سلاډ لی بن-.

سهرهاتيين مایي يين سالا نههي مشهختي

ل ههيقا رهمهزاني ژ سالا نههي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ تهبووكي زقري شه، وهكي بهري نوكه مه فهگپراي، و ژ بلي سهرهاتيا غهزايا تهبووكي، كو بهرچاقترين سهرهاتيين قئي سالي بوون، چهند سهرهاتيينه كين دي ژي د قئي سالي دا چيبووبوون، ل قئيري دي ئيشارهتن دهينه هندهك ژ وان.

سهرهاتيا (مسجد الضرار):

ئيكه مين كارئي پيغهمبهري -سلاف لي بن- كرى ده مي ئهو گههشتييه قوبائي پشتي كو ژ مهكههي مشهخت بووي، وهكي د سهرهاتيا مشهختبووني دا مه بهحس ژئي كرى، ئافاكرنا مزگهفتا قوبائي بوو، و پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گههشتييه نيئا مهديني و لي ئاكنجيبووي وي مزگهفتا خو ل وئيري ئافاكر.. و ئهف ههر دو مزگهفته ژ وان مزگهفتان بوون يين بهايهكي مهزن ل نك موسلمانان ههين، ژ بهر كو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ئهو ئافاكروون، و گهلهك جاران پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ مهديني دچوو قوبائي و نقيژ ل قئي مزگهفتي دكر و دزقري مهديني.

پشتي هاتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو مهديني، و ب هيزكهفتنا موسلمانان دياردا نيفاقئي ل مهديني پهيدا بوو، هندهك كهسان ژ خهلكي مهديني ئهوين هه ژ ئيسلامي نه دكر، و د خو را نه دديت كو دوژمناتييا ئيسلامي بكهن، ب سهر شه خو ب موسلمانه تيبي دئينا دهر و ژ بن شه د گهل كافران بوون، و ژ بهر كهريا وان يا زيده بو ئيسلامي، د گهلهك هلكهفتنان دا وان بهرك ژ سهر خو دهاقئيت، و كوفرا خو ئاشكهرا دكر، و گهلهك جاران ئايهتتين قورئاني دهاتنه خواري و نهپينيبيتن وان ئاشكهرا دكرن، و جبريلي ب ريكا وهحيبي ناقين وان بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ئاشكهرا دكرن، و بهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- بمرت وي ناقين وان هه ميبان بو صهحابيبي خو (خوذه يفه يي كوري يه ماني) گو تبوون، وهكي دي پاشي بهحس ژئي كهين، نه گهر خودي ههز بكهت.

ټيک ژ وان کارين منافقان کرين بهري پيغه مبهري -سلاف لي بن- دهرکهفته تهبووکي،
 نهو بوو وان ل قوبائي مزگهفتهک ئاڅاکر، جودا ژ مزگهفتا قوبائي نهوا پيغه مبهري -سلاف لي
 بن- ئاڅاکري و موسلمان بو نقيژان لي کوم دبوون، و نارمانجا وان نهوه نهو ب څي کارئ خو
 دويه رده کيبي بيخنه ريزا موسلمانان، و ههر جار ل څي جهي يي وان نايي مزگهفتي ل سهر
 داناي کوم بين، و پيلانين خو دژي موسلمانان بگيژن، و وان مزگهفت هلبژارت؛ دا کهس چو
 شک و گومانان ژي نهبت.

و ل دور نهگهرا ئاڅاکرنا څي مزگهفتي هندهک ريوايهت هه نه کو نه بوو عامري راهب
 ژ وهلاتي شامي کاغهزهک بو هندهک هه قالين خو ژ منافقان هنارتبوو و تيدا گوتبووي: نهز
 دي هيره قلي رومي قانع کهم کو لهشکه رهکي بده ته د گهل من دا هيرشي بدهينه سهر مه ديني
 و موسلمانان ژ بن بيهين، څي جا هوين جههکي بو مه بهره هف بکهن دا بيته بنگه ه هوين لي
 کوم بين، و ههر جار قاصدين من بو هه وه بينه ويري. و پشتي وان دان و ستاندين د نايهرا
 خو دا کري وان پريار دا وي جهي ب نايي مزگهفتي ئاڅا بکهن.

و نه بوو عامري راهب، زهلامهکي پيشکيشي خه زره جيبان بوو، بهري هاتنا پيغه مبهري
 -سلاف لي بن- بو مه ديني نهو بوو بوو فله، و ننجيل و تهورات خواندبوو، و ژ بهر
 عيباده تي وي يي زیده خه لکي نايي وي کريو: راهب، گاڅا پيغه مبهري -سلاف لي بن-
 هاتييه مه ديني، وي ب ئاشکه رايي نه ياره تيبا ئيسلامي کر، و گاڅا موسلمان ل به دري
 ب سهرکه فتين، ژ که رب و کينين خو دا وي تهحه ممول نه کر بمينته ل مه ديني، لهوا نهو چوو
 مه که هي، و ده مي موسلمانان مه که ه ستاندي، نهو ره څي چوو طائيڅي، پاشي ژ ويري ژي
 چوو وهلاتي شامي، و مال ويري هه تا مري.

و نه گهر نهو ريوايهت يا دورست بت يا کو ديژت: وي کاغهزهک بو منافقان هنارتبوو
 و تيدا داخواز ژي کريو کو نهو جههکي وهک مه لبه ند و بنگه ه بو خو بهره هف بکهن، نهو دي
 هنگي بت ده مي عه رين شامي بين فله گهل موسلمانان دکرن، و هه سپين خو نال دکرن؛
 دا هيرشي بده نه سهر ده هرا وان، و ئاشکه رايه کو وان نهف چهنده دکر ب پشتگه رميبا
 رومي، به لي قه يسه ري رومي مرادا وان حاصل نه کر، به لکي بهروفاژي وي چهندي
 پيغه مبهري -سلاف لي بن- هيرش کره توخوبين شامي و چه نگين وان قوصاندين، وهکي مه
 به حس ژي کري.

هر چاوا بت ده مي منافقان مزگه فتا خو ئا فكري، هندك ژ وان هاتنه نك پيغمبهري -سلاف لي بن- ل مه ديني، و گوتني: مالي ن مه ل قوبائي بين زنده بووين، و مزگه فتا مه تيرا مه ناكه ت، و يا دويره ژ مه، و گلهك مرؤقين بيچاره و نساخ هه نه نه شين بچنه وي مزگه فتني، لهو مه بريار دا نم مزگه فته كا دي ژي ئا فا كهين، و دا كو مزگه فتا مه ژي ب بهر ده كه ت بكه فت، نم هز دكهين تو بيتي نقيژه كي ل مزگه فتا مه بكه ي.

هنگي پيغمبهري -سلاف لي بن- خو بو غه زايا ته بووكي به ره ف دكر، لهو وي گوته وان: نم بين ل سهر سه فري، نو كه نه ز نه شيم بيمه نك هه وه، جاري بلا بمينت هه تا دزقيرن نه گه ر خودي هز بكه ت.

و پشتي نهو ژ ته بووكي زقري و هيشتا ب ري فه هندك نايه تين سوورده تا (التوبة) بو وي هاتنه خواري، به حسني فني مزگه فتني كرن يا منافقان ئا فا كري، و تيدا هات: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٣٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسَسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَّهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿٣٨﴾ أَقَمْنَ أُسَسَ بُنَيْنَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أُسَسَ بُنَيْنَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَنُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةَ فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾.

ب فني چه ندي خودي نه بينيا دلي ن وان منافقان بو پيغمبهري خو ئاشكه را كر، و بو وي ديار كر كو ئارمانجا وان ژي كفه كرنا ريزا موسلمانانه، و پشته فانييه بو وي بين نه ياره تيبيا خودي و پيغمبهري وي دكه ت.. ژ بهر فني چه ندي پيغمبهري -سلاف لي بن- هيشتا ب ري فه و بهري بگه هته مه ديني هندك سه حابي هنارتن دا وي مزگه فتني خراب بكه ن.

و هندك زانا ل وي باوه رتبه كو هه ما نه ف مزگه فته ب خو ب نه مري خودي هه رفي، و موسلمان ژ خرايبيا وي رحه ت بوون!

هاتنا شاندا نه قه فبيان بو مه ديني:

ل ده سپيكا سه ره اتيين فني سالي مه گوتبوو كو نيك ژ گرنگ ترين سه ره اتيين سالا نه هي ژ مشه ختي هاتنا گلهك وه فدين عه ره بان بوو بو نك پيغمبهري -سلاف لي بن- ژ هه مي لا بين وه لاتني عه ره بان، ژ شامي هه تا يه مه ني، و ژ بهر هيني هه تا ده ربا قولزه مي،

و ههما بهسه بيژين كو ئبن سه عد د كتيبنا خو (الطبقات الكبرى) دا ناقي پتر ژ هفتي وهفدان دئنت، يين كو هاتينه نك پيغه مبهري -سلاف لي بن-، و موسلمانبوننا خو راگه هاندي، هر وهكي عه رهبان خو لي دگرت كانن دووماهيا هه فركيي د ناڅبه را وي و ئويجاخا وي دا دي گه هته چ سه ري، فيجا پستي وان ديتي كو پيغه مبهري -سلاف لي بن- ب سه ر قوره يشيان كه فت، و مه كه ه ژ سه نه مپه رتسيي رزگار كر، وان ده ست پي كر و وه فد ل دويث وه فدئ قه ستا مه ديني كر، دا وه لانا خو بو ده وله تا ئيسلامي راگه هينن، هر وه سا خو راگرتن يان سه ركه فتننا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل سه ر گه ف و گورپن رومي و پشته فائين وان ژ عه ربه ين شامي، پالده ركه دي يي ب هيز بوو ئه و بو قي چهندي پالدين.

و ل قيرئ ب تنئ ئه م دي ئيشاره تي دهينه شاندي ئويجاخا ته قه فيان ئه وي ل هه يفا ره مه زانئ ژ طائيفي هاتي، و دقيت ژ بير نه كه ين كو ته قه في ئويجاخا ئيكانه بوو ل ده ور و به رين مه كه هي مابن و موسلمان نه بوين، و به ري نوكه د سه رها تيبين سالا هه شتي دا مه به حسئ حيصارا پيغه مبهري -سلاف لي بن- بو حصني وان كرسو، و مه گو تبوو: ده مي پيغه مبهري -سلاف لي بن- برپار داي حيصاري كه كه ت، و ژ طائيفي بزقرن، هنده ك سه حا بيان داخواز ژ پيغه مبهري -سلاف لي بن- كر كو ئه و نفرينه كي ل وان بكه ت، به لي وي ب يا وان نه كر، به لكي دو عايه ك بو وان كر كو خودي هيدا يه تي ب رزقي وان بكه ت و ئه و بين موسلمان بين.. و پستي نيزكي ده ه هه يقان، خودي دو عايا پيغه مبهري خو ب جه ئنا و ته فه قيبان برپار دا شانده كي ژ خو به نيزنه مه ديني ل نك پيغه مبهري -سلاف لي بن-، و ده مي شانده هه شتويه دورين مه ديني و سه حا بي پي حسيابن، هر ئيك ژ وان به ري يي دي را كر دا زويتر مزگينيي بده ته پيغه مبهري -سلاف لي بن-، و ئه بوو به كر بوو يي مزگيني گه هانديي. پيغه مبهري -سلاف لي بن- داخواز ژ سه حا بيان كر كو ئه و هنده ك خيغه تان بو ئه ندامين شاندي ته قه فيان ب ره خ مزگه فتئ قه قه ده ن؛ دا وان گو ه ل ده نگي قورئانئ بيت، و ئه و موسلمانان بينن ده مي ئه و نقيران دكهن.. و پستي پازده روژان ژ مانا وان ل مه ديني وان برپار دا موسلمان بين، و ب قي ره نكي طائيف زي بو پارچه يه ك ژ وه لاتئ ئيسلامي، و ل وي جه ئ سه نه مي وان لي ب فه رمانا پيغه مبهري -سلاف لي بن- مزگه فته ك هاته ئا فا كر ن.

مرنا سهرؤكلى منافقان:

ل دووماهيا هه يفا شه والى ژ سالا نهه سهرؤكى منافقان عهبدلاهي كورئ ئوبهين كورئ سه لولى، نهوى پتر ژ جارهكى به حسى وى د سهرهاتيبيتن سيرهتنى دا د گهل مه بؤرى كهفته بهر نساخييا مرنى، و نساخييا وى چهند رۆژهكان شه كيشا، و ل هه يفا ذولقهعه نهو مر.

و دهمى نهو مرى كورئ وى عهبدلاهي، و نهو ئيك ژ باشتريتن سهحابيبيتن نه نصارى بوو، هاته نك پيغهمبهري -سلاف لى بن- و داخواز ژئى كر نهو كراسهكى خو بدهتنى دا بابئى خو پئى كفن كهت، ههر وهسا داخواز ژئى كر نهو بيت و نقيژئى ل سهر بكهت. پيغهمبهري -سلاف لى بن- ههر دو داخوازين وى بو ب جهئينان، و گاڤا پيغهمبهري -سلاف لى بن- رابووى دا نقيژئى ل سهر بكهت، عومهرى كراسى وى گرت، و گوتهن: چاوا تو دئى نقيژئى ل سهر وى كهى و نهو منافق بوو؟ ما خودايئى ته تو ژ ئى چهندي نه دايه پاش؟

پيغهمبهري -سلاف لى بن- گوتهن: خودايئى من هلبژارتن يا دايه.. و پشتى پيغهمبهري -سلاف لى بن- نقيژئى ل سهر كرى، ژ نوى نهف نايهتا سوورهتا (التوبة) هاته خوارئى: ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَا تَوْأَمَهُمْ فُلْسِقُونَ ﴿٥٨﴾﴾ يه عنى: تو -نهى پيغهمبهري- چو جارن نقيژئى ل سهر ئيكى ژ دوروييان نه كه نه گهر نهو مر، و ل سهر گؤزا وى رانه وهسته دوعا بو بكهى؛ چونكى وان كوفر ب خودئى و پيغهمبهري وى كر و نهو مرن و نهو دسهرداچووى.

و نهفه دهليله كو چئى نابت مرؤف دوعايئى بو كافرى يان منافقى كو نيفاقا وى ئاشكهرا بت، بكهت، يا نقيژئى ل سهر وان بكهت.

نهبوو بهكر نه ميري حه جئى:

دهمى مهوسمى حه جئى ژ سالا نهه هاتى، پيغهمبهري -سلاف لى بن- نهبوو بهكر كه نه ميري حه جئى، و هنارته مه كههئى، و د ريوايهتهكى دا هاتييه سيبسهده سهحابى د گهل نهبوو بهكرى ژ مه دينئى دهركهفتن، و پيغهمبهري -سلاف لى بن- فهرمان ل نهبوو بهكرى كر كو نهو د ناڤ حه جئيان دا راگههينت كو پشتى نهف سالا چئى نابت مرؤفهكى موشرك حه جئى بكهت، و چئى نابت كهس بئى جلك طه وافتى بكهت. و ئاشكهرايه كو وئى سالى موسلمان و كافر پيگهه چوو بوونه حه جئى.

هندهک کافر هه بوون بهري هنگي پهيمان د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- گرتدا بوون، ل وي ده مي، و پستي دهرکهفتنا نه بوو به کري و هه څالين وي بو مه که هي، ده سپيکا سووره تا (التوية) بو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هاته خواري، و تيدا هات کو ههر پهيمان هه کي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- د گهل کافران هه ي پستي چار هه يڅين دي نامينت، هنگي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- عه ليبي کورئ نه بوو طالبي ب دويڅ نه بوو به کري دا هنارت، و گوته: څان نايه تان د ناف هه جيبان دا بخوينه، دا ههر نيك څي حوکمي بزانت.

ده مي عه لي ب ري څه گه هشتييه نه بوو به کري، نه بوو به کري گوته: تو هاتي نه مير يان مه مورم؟ وي گوته: نه خير، نه ز مه مورم و ههر تو نه ميری.

مرنا (أم کلثوم) کچا پيغهمبهري:

ژ وان سه رها تيبي ن په يوه ندي ب مالا پيغهمبهري څه -سلاڅ لي بن- هه ين مرنا کچا وي (أم کلثوم) ي بوو، و نهو سييه مين کچا پيغهمبهري بوو -سلاڅ لي بن- د ژيانا وي دا مري، پستي روقه ييايي ل سالا دويي، و زهينه بي ل سالا هه شتي، و ناشکه رايه کو پستي مرنا روقه ييايي و نهو ژنکا عو ثمانئ کورئ عه ففاني بوو، خو يشکا وي (نوم کولشوومي) شوي ب عو ثمانئ کريو. و ل سالا نه هي نهو زي ل مه دينئ مر، و ل به قيعئ هاته څه شارتن، و د هندهک ريوايه تان دا هاتييه کو مرنا وي ل هه يڅا شه عباني بوو، به لي نه ف گوته نه نالوزبييه کي په يدا دکهت، چونکي ل هه يڅا شه عباني پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل مه دينئ نه بوو، و دهرکهفتنو غه زايا ته بوو کي، و د ريوايه تي ن دورست دا هاتييه کو ل ده مي مرنا (نوم کولشوومي) پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- يي حازر بوو.

سهرهاتيين سالا دههي مشهختي

ل سالا دههي مشهختي کاروان هيدی هيدی بهر ب دووماهيبيي شه دچوو، و دهمي خاترخواستني نيزيک دبوو. د ثي سالي همهيبيي هتا ههيقا يازدي ژي بهر ب دووماهيبيي شه چووي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مهدينی يي تاکنجي بوو، چو سهرهاتيين وهسا پوي نه دابوون کو پيتقي ب دهرکهفتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ههبت ژ مهدينی، بهلکی مانا وي ل مهدينی ههر ژ پشتی زقپينا وي ژ تهبووکي (ل رهمهزانا سالا نههي) و هتا چوونا وي بو هجي (ل دووماهييا ههيقا ذولقهعه ژ سالا دههي) مفايهکي مهزن تيدا ههبوو؛ چونکي وي خو بو پيشوازييا وهدين عهريهان بهطال کربوو، ئهويي نيک ل دويش ئيکي دهاتنه مهدينی، دا موسلمان بين، يان ژي ههر چو نهبت صلحي د گهل وي بکن، و ژ بلي ثي چهندي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هژمارهکا صهحاييبيي خو يين زانا ب دينی و زيرهک بو ب ريقهبرن و سهروکاتيبيي هنارتنه دهقهرين جودا جودا؛ دا دينی نيشا خهلکی بدهن، و کار و بارين وان يين ئيداري ب ريقه بيهن، و وان ب سهنتهري دهولهتي شه کو مهدينهيه گريدهن، و د ثي دهمي کيم دا پيشکهفتنيي مهزن پهيداوون، ههر وهسا گوهورينيي مهزن ژي ل سهر نهخشهيا سياسي يا دهقهری چيپوون، و موسلمان ئيدي بوونه هيزهکا وهسا هزر بو بيتهکرن هتا ژ لايي کيسرا و قهيصهري شه.

سهريا خالدی کورای وهليدي بو نهجرانی:

ژ بلي پيشوازييا وان شاندين عهريهان يين ل ثي دهمي دهاتنه مهدينی، و هنارتنا هندهک صهحاييبيان دا دينی نيشا خهلکی بدهن، ل ثي دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هندهک سهرييپن لهشکهری ژي دهنارتنه هندهک دهقهران؛ دا ئهو داخوازي ژ خهلکي وان جهان بکن کو بيته د ئيسلامي دا، و ئيک ژ وان سهرييپن لهشکهری ئهو سهرييه بوو يا وي ل ههيقا رهبيعولئهووهلي ب لايي نهجرانی شه هنارتي و مهزني وي خالدی کورای وهليدي بوو، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته خالدی شهري وان نهکه هتا سي جارن تو داخوازي

ژوان بکهی کو ئهو موسلمان ببن، نه گهر ل بهر نه هاتن ژ نوي شهري وان بکه. و گاڤا خالدی ئيسلام بو وان پيشکيتش کري، ئهو ههمی پيکځه موسلمان بوون، و خالد ده مه کی ما د ناڤ وان دا ئيسلام نيشا دا، و کاغه زهک بو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- هنارت نه ف چهنده تيدا بو وي ناسکه را کر، هنگي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- گوتی: وه فده کی ژوان د گهل خو بينه و وهره مه دينی.

سهریيا عليي کوري نه بوو طالبی بو همدان:

ههمدان، نيک ژوان ئوبجاخين عه ره بان بوو يين ل لايي يه مه ني دژيان، د هنده ک ربوايه تان دا هاتييه کو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- نيکه مين جار خالد هنارتبوو في ده قه ري دا به ري خه لکی بده ته ئيسلامی، به لي ئهو نه شيا في چهندي بکه ت، لهو پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- سهریيا وي ب نيکا دي گوهارت، و مه زني وي کره عليي کوري نه بوو طالبی، و دييژن: د روزه کی دا ئهو ئوبجاخ ههمی ل سهر ده ستي عه لی موسلمان بوو، و ده می پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ب وي چهندي زانی ژ که يفا دا سوچدا شوکري بو خودی بر.

و پشتی عه لی زقريبه قه ب ده مه کی پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ل هه يفا ره مه زانی جار هکا دي ئهو د گهل سي سه د مرو فان هنارته ده قه را (مه ذحه ج) ل يه مه ني، و پشتی چهندي شه ره کين سڅک د ناڅه را وان دا په يدا بوو ين، ئهو ههمی پيکځه موسلمان بوون، و عه لی ژ هه يفا ره مه زانی هه تا ده سپيکا هه يفا ذول حجه ما ل وي ري ئيسلام نيشا وان دا، پاشی ئهو زقري قه و ل مه که هي گه هشته پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- بو کرنا هجي د گهل وي، وه کی دي پاشی به حس زي که ين، نه گهر خودی هه ز بکه ت.

دهمې خاترخواستنې

و... دم هات رې بؤ خاترخواستنې بيته شه کرن!

و ما تشتهک د قې ژيانې دا هه يه ژ خاترخواستنې نه خو شتر بت؟

خاترخواستن خؤ نه گهر بؤ دهمه کي ده سني شانکري ژي بت، نهو ل سهر دلي هند يا نه خو شه، دې بيژي چيا يه که ب سهر دا هاتي، و بين لي چککري، فيجا پا هوين چ ديژن نه گهر نهو خاترخواستن بؤ وده غرا دوو ماهيبي بت؟

دهمې مروث هزرين خو د وان هه مي نه خو شيبان دا دکه ت نهو ين د دنيايي دا دکه فنه سهر رېکي و دلي دگفيشتن، مروث ديبت هه رېک ژ وان هندک ژ رههرا خاترخواستن و دويرکه فتنې تيدا هه يه.. به لي يا خاترخواستنې.. فه قيري رهنه گه کي خاترخواستنا زهنگينيبييه، و خه ربي رهنه گه کي خاترخواستنييه ژ وه لاتي، نساخي خاترخواستنا ساخي و سلامه تيبييه، و مرن خاترخواستنا ژيانبييه.. و هوسا، هه ر نه خو شيبه کا تو هزرا خو تيدا بکه ي دې بيني نهو ژ خاترخواستنې يا بي بار نينه.

به لي نه م چ بکه ين و نه شه رېبازا چه ر خا فه له کييه د قې دنيايي دا:

مهرا فه له کي نه زهل عه ديمه	کينا فه له کي نه بهد قه ديمه
هه رچي وه کوو نهو ژ عه ردې پراکه ت	نه لبه تته وي دې د عه ردې پراکه ت
عولوي ژ خو ه پرا عه يان دخوازت	سوفلي ژ مه پرا نهان دخوازت
نا بيبي هه رؤ کو نافتابي	دا قيتته مه غاره يا تورابي

نهوي رؤژا گه شا بلند ل نيشا عه سماني هوين ديبن؟ نهو رؤژا ژ بهر بلنديا وي کهس نه شيت بگه هتي، و ژ بهر تينا وي کهس نه شيت تير بهري خو بده تي، دهمه ک ب سهر دا ديت، زه راتييا مرني ب ليقان دا ديتته خوار، و هيدي هيدي بهر ب ناخي فه دچت و ل بهر چاقان د توژي وهر دبت!

چند مروّث ههوه ديتينه دهمي ل سهر عهردي دچن دئ بيژي يي منتهكي ل عهردي دكهن، و عهرد بيينا خو لي فرهه دكته، ههتا نهگهر روژا وان هات دئ بيبي نهو ژ بلنديي كهفتن، و د وي عهرد دا يي وان خو ل سهر مهزن دكر په راسيپين وان دناڅيک هلبوون، و مهزنييا وان د ناخي وهريوو، دئ بيژي روژهكي وان دفنا خو بلند نه كيوو!؟

به لي.. خاترخواستن، نهو دهليشه يا گرانه يا گهلهك دلين مهزن خو ل بهر نه گرتي، گهلهك چاڅين قائيم و بهخيل د باراندنا روژدكان دا هاي ژ خو نه ماي، و ژ بهر دربي دژوراي خاترخواستني روژدك ب مهرديني باراندين، نهو دربي مهعنايا جودابووني ددهت، نه جودابوونا د ناڅبهر دو خوشتقييان دا، نه.. به لي جودابوونا د ناڅبهرا رحى و لهشى دا ل نك ئيك كهسى، و نهگهر چاڅ بو جودابوونا رحى ژ لهشى روژدكان نه بارينن، پا چاڅ بو چنه؟

مَنْ لَمْ يَبْتَ وَالْبَيْتُ يَصُدِّعْ قَلْبَهُ
لَمْ يَدْرِ كَيْفَ تَفَتَّتْ الْأَكْبَادِ

ب تني ميلاك ب تشتهكي پرتپرت دبن، دهمي خودان ئيفاري سهرى خو دداته سهر باليفكي و نهو يي دوير ژ وان جهين خوشتقى لي.. هوسا شاعرهكي كهفن مهسهله دديت! و گهلهك جاران ترسا ژ نه خوشييا خاترخواستني هيرشا خو يا دژوار دكته ته سهر دلى و وي دئخت، بهرى دهمي خاترخواستني يان جودابوون و ژييك دويركهفتني ب خو ب سهر خوداني دا بيت، و بهلكي يي ژ ههمييان دورستتر حالى دلى د قى رهنگه دهمي دا بو مه وينه كرى سهر كيشي نهفينداران و ديني لهبلايي قهيسى عامرى بت دهمي دببث:

كَأَنَّ الْقَلْبَ لِيْلَةٌ قِيلَ يُغْدَى
بَلَيْلَى الْعَامِرِيَّةِ أَوْ يُرَاحُ
قَطَاةٌ غَرَّهَا شَرَكُ فَبَاتَتْ
تُعَالِجُهُ وَقَدْ عَلِقَ الْجِنَاحُ

بهرى جودابوون دربي خو بدانت، و خاترخواستن بيته كرن، ل وي شهفا هاتييه گوتن: سوباهى سپيدى يان ئيفاري لهيلا دئ ئيته برن، قهيس دببثت: نهز پي حهسيام ههر وهكى دلي من نهو طهيره يي داڅا طهلهي نهو ب نك خو قه خراندى و لي هاتييه ئيك، قيجبا چهنگهكي وي كهفتييه طهلهي و شكهستى، و چهنگي دى مايه بهرداي، قيجبا هندى نهو پرپر يي دكته دا خو ژ طهلهي خلاص كهت و بفرت.. فايده ناكهت!!

(خوشتقی) روژه‌کی هه‌قاله‌کی خو دیت، په‌نگی وی یی زهرسووی، دی بیتری ئیشه‌کا گران یا ب سهر دا هاتی، و دیاره ئه‌فه هنگی بوو ده‌می سه‌حاییبان هه‌ست دکر کو کاروان یی بهر ب دووماهییی فه دچت، پیغمبرای -سلاف لی بن- پسارای حالی وی کر و کانی بوچی په‌نگی وی هاتییه گوهارتن، وی گوژ: ئه‌ی پیغمبرای خودی، من هزرای خو د روژا قیامه‌تی دا کر، ده‌می ئه‌م دچینه به‌حه‌شتی و هوبن پیغمبر دچنه جهین بلندتر ژ یین مه، و ئه‌ز نه‌شیم ته بیینم، قیجا ژ خه‌مان دا ئه‌زی هو لی هاتیم!

هیشتا خوشتقییی وی ل نک وی، و بهری وه‌غری بکته، دلی ژ ترستین جودابوونی دا له‌ش وه‌کی بیه‌کا زهر یی لی کری.. ئه‌فه حالی دلییه هیشتا ده‌می خاترخواستنی نه‌هاتی، پا ئه‌گه‌ر ئه‌و ده‌م هات حالی وی دی چ بت؟

و.. ده‌م هات روژ ئاقابیت پشتی دنیا یا مه تژی روژاهی و به‌ره‌کته و خوشتی کری، و ئه‌فه ئه‌و قه‌ده‌ره یا د ئه‌زل دا بو روژای هاتییه نفیسین، روژاهی و تینی بده‌ته ژیاننی و بار بکته و بچت. و ده‌م هات کاروانی بارای خو گریده‌ت، و ل وی ریکی بچت یا قه‌ده‌ری وه‌سا قیای کو ژ ده‌می ئاده‌می وه‌ره ژیان د قی دنیا یا مه دا ل سهر ب دووماهی بیت، یان بلا بیژین: ئه‌وا ده‌ست پی دکته. و ژیاننی ئه‌م فیتری هندئ کرینه کو هه‌ر تشته‌کی به‌راهی بو هه‌بت، هه‌ر چاوا بت دووماهی ژی دی بو هه‌بت، و بو چو که‌س و چو تشتان نینه کو ژ بن قی قاعیده‌یی ده‌رکه‌فن، ئه‌گه‌ر خو ئه‌و که‌س (خوشتقییی خودی) ژی بت!

و به‌لکی ب خه‌مترین رویدان د ژیاننامه یا پیغمبرای خودی دا -سلاف لی بن- هه‌ی رویدانا خاترخواستن و وه‌غره‌کرنا وی بت ژ قی دنیا یی، ژ به‌ر کارای مه‌زنی وی ل جفاکا موسلمانان و ده‌ور و به‌ران ژی کری، هه‌تا عایشا -خودی ژی رازی بت- کو ئیک ژ خه‌لکی وی جفاکی بوو دبیرت: ((عه‌ره‌ب ل کوفرا خو ژفرین، و جوھی و فه‌لان ستوبی خو درژکر، و منافق خورت بوون، و موسلمان وه‌کی وی که‌ری په‌زی لی هاتن یی ل شه‌فه‌کا ژفستاننی یا تاری باران لی هاتی، و بی شان مایه ل جهه‌کی تژی گورگ)). قیجا هزر بکه‌ن حالی وان دی یی چاوا بت؟

بهري حهجا خاترخوستني

بهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل دووماهيا سالا دههي قهستا مهكههي بكهت بو كرنا حهجا خواترخواستني -وهكي دئيته ب نافكرن-، نيشانين خاترخواستني هيدي هيدي بو وي و نهو كهسي ل دور و بهرين وي زي تاشكهر دبورن.. و دهسپيكا فان نيشانان ل ههيفا رهمهزاني بوو ژ سالا دههي.

ل ههيفا رهمهزاني:

بهلي.. ل ههيفا رهمهزاني جبريلي نيشارهت و نيشانهكا تاشكهر دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- كو وهغهركرنا وي يا نيزيكبوي، بهلي نهو نيشانهكا تاشكهر بوو بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب تني، و كهسي ژ وي پيغهتر تي نهينادهر، و وي زي ژ لايي خو شه نهو بو كهسي نهگوت، حهتا پشتي هنگي ب نيزيكي شهش ههيفان، دهمي نهو نساخبوي، دهمي نهو كهفتييه بهر وي نساخيبي يا وي تيدا وهغهركري، ژ نوي وي نهو بو كچا خو فاطمائي گوت؛ دا (تهيسرا صهمدئي) ل سهر وي سوك بكهت دهمي دئيت!

دهيكا موسلمانان عايشا دببثت: دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- يي نساخ، نهم ژنكين وي ههمي ل نك بووين، مه ديت فاطما هات، دا بپري رپشهچوونا پيغهمبهرييه -سلاف لي بن-، گافا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ديتي كهيفا خو پي نينا و گوت: كچا من، توب خير هاتي، پاشي داخواز ژي كر نهو ل بهر تهنشتا وي روينت، گافا نهو روينشتييه ب رهخ وي شه، وي هيدي تشتهك بو گوت، وي گهلهك كره گري، و گافا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهف چهنده ژ وي ديتي، جارهكا دي تشتهك هيدي بو گوت، وي كره كهني.

عايشا دببثت: من گوتي: ژ ناقهرا ههمي ژنكين خو پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهپينييا خو بو ته گوت، و تو دكويه گري؟ پاشي پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- رابوي و دهركهفتي، و نهفه هنگي بوو دهمي هيشتا نيش گهلهك ل وي نهشدياي كو نهشيت رابته فه،

من گوته فاطمايي: نهو پيغهمبهري -سلاف لي بن- چ گوته ته؟ وي گوته: نهز نهپينييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ناشکهرا ناکهم.. يهعني: مادهم وي ب دهنگه کي وهسا نهگوته ههوه گوته لي ببت، نهز وي نابيترم.

عائيشا دبيتر: پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- مري من گوته فاطمايي: نهز ته ددهمه سوبندئ ب وي حهقي من ل سهر ته ههي کو تو بو من بيتر کاني هنگي پيغهمبهري -سلاف لي بن- چ گوته ته. وي گوته: في گاغي بلا، نهز دي بيترم، جارا نيکي دهمي نهو هيدي د گهل من ناخفتي، وي گوته: جبريلي ههر سال جاره کي (يهعني: ل ههيفين رهمهزاني وهکي ژ هندک ريوايهتین دي ناشکهرا دبت) قورئان هه مي د گهل من دخواند، بهلي في جاري وي دو جاران نهو د گهل من خواند، و نهز دبيترم نهفه ژ بهر هندييه چونکي نهجه لي من يي نيزيکبوي، فيجا تهقوايا خودئ بکه و سهبرئ بکيشه، چونکي نهز باشتري پيشيمه بوته. هنگي من نهو گري کر يا ته ديتي، و گاغا وي نهز وهسا ديتيم، جارا دويي هيدي گوته من: نهی فاطما ما ته نهقيت تو سهروهرا ژنين خودان باوهر بي؟ فيجا من نهو کهني کر يا ته ديتي.

و نهبو هورهيره دبيتر: ههر سال دهه روظان ژ ههيفا رهمهزاني پيغهمبهري -سلاف لي بن- نعتيکاف ل مزگهفتي دکر، و نهو سالا نهو تيدا مري، وي بيست روظان نعتيکاف کر. و هندهک زانا -وهکي بن حهجر ژني فهگوهيتر- دگوتن: نهفه ژ بهر هندي بوو چونکي دهمي جبريلي دو جاران قورئان د گهل وي دوباره کري، وي تي نينادهر کو ههر وهکي نهفه نيشاره ته که ژ جبريلي کو نهجه لا وي يا نيزيکبوي، لهو وي بيست روظان نعتيکاف کر، دا نهو بو نوممه تا خو بکه ته سوننهت کو دهمي مروث ب ناث سال فه دچت، و نيزيکي مرنئ دبت دقيت نهو کاري خو يي باش زیده تر لي بکهت.

و د ريوايهتین دورست دا هاتييه کو ههر سال وي ل دههين دووماهيبي ژ رهمهزاني نعتيکاف ل مزگهفتي دکر، بهلي ل سالا دووماهيبي وي ل دههين ناقي و يين دووماهيبي نعتيکاف کر، و دهمي وي نعتيکاف دکر، تهختهک بو وي ددانا مزگهفتي نهو ل سهر دنقست و بينا خو فه ددا، و جهي دانانا تهختي وي ل مزگهفتي حهتا نوکه ژي يي معلوممه، چونکي سهحايبيان گرنگي ددا وي چهندي، و وان دگوته وي ستويني يا تهخت ل نک دهاته دانان:

ستوينا تهختی، و نهو ستوین نوکه د کفته د رهوضی دا د پیشیا وی دیواری را یی دکهفته د ناقبهرا مهزلهکا عائیشای و مزگفتی دا، یهعنی: نهگر مرؤف ل رهوضی د ناقبهرا حوجری و میحرابی دا راهوست و بهری خو بدته قیبلی، نهو ستوین دئ بته دووماهی ستوین مرؤف ل سهر دهستی خو یی چهپی دبیت. و ل فی جهی ئیمام مالک دروینشت و دهرسا خو دگوت.

ژ نهفا بوری بو مه ناسکهرا دبت کول هه یقا ره مزانی ژ سالا دههی مشهختی، و بهری وهغهرکنا پيغهمبهري -سلاف لی بن- ب نیزیکی شهش هه یقان ئیشاره تکا وهسا بو پيغهمبهري -سلاف لی بن- هاته دان کو هنده وهغهرای یا نیزیک بووی، بهلی وه نهبت بیته هزرکرن کو وی دزانی کانی نهو ب دورستی کهنگی دئ مرت؛ چونکی نهفه تشته که خودی ب تنی دزانت.

هنارتنا موعاذاي کوراي جبهلای بو یه مهنای:

د قی سهرهاتییی دا، و بو جارا ئیکتی پيغهمبهري -سلاف لی بن- ب پهنگه کی ناسکهرا بو کهسه کی ژ صهحابییین خو ناسکهرا کر کو هند نهجهلی وی نهمایه کو نهف صهحابییه جاره کا دی وی بیینته فه!

ل دؤر دهمی هنارتنا موعاذاي ژ لای پيغهمبهري فه -سلاف لی بن- بو وهلاتی یه مهنی؛ دا دینی نیشا وان بدت، و حوکی د ناقبهرا وان دا بکهت، هه می زانایین سیره تنی دبیتن: نهو ل سالا دههی بو، بهلی نهو دیرؤکی ب دورستی و تمامی ناسکهرا ناکهن، کانی ل چ هه یقی بو، و هندهک ژ وان ب تنی دبیتن: بهری حهجا خاترخواستنی بو، و ناسکهراهیه کو دهرکهفتنا پيغهمبهري -سلاف لی بن- بو حهجا خاترخواستنی ل دووماهییا هه یقا یازدی بو، مهعنا: دبت هنارتنا موعاذاي ل هه یقا دههی یان یازدی بت. و ههر چاوا بت، هزرا مه پتر بو هندئ دچت کو نهو پشتی هه یقا ره مزانی بت، و نهو ئیشاره تا پيغهمبهري -سلاف لی بن- د قی سهرهاتییی دا دایه مرنا خو، بهلکی وی ژ نیشانا هه یقا ره مزانی وهرگرت بت!

ئیمام نهحمه د ژ موعاذاي فه دگوهیزت کو دهمی پيغهمبهري -سلاف لی بن- نهو هنارتییه یه مهنی، نهو د گهل وی دهرکهفته ژ دهرقهی باژپری، موعاذاي سوپار بو، و

پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- ب رځ وي څه يې ژ پټيان څه بوو، و پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- شيرت ل وي دكرن، پاشي پشتي پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- ژ شيره تين خو خلاص بووي، گوتې: ئه ي موعاذا! بهلكي پشتي ئه څي سالا مه تو من نه بينييه څه، بهلكي تو بيتي د بهر څي مزگه فتا من را دهرياس بيې، و د بهر قهبري من را.

گاڅا موعاذاي ئه څ گوتنه ژي گوه لى بووي، وي كره گري، يه عني: چ؟ ئيدي ئه و پيغهمبهري نابينه څه، و دهمي پيغهمبهري وه غهري دكهت ئه و ل څيري نابت، ئه څه دئ خاترخواستنا وان يا دووماهيبي بت؟ و گاڅا موعاذاي كره گري، پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- بهري خو ژي وهرگيړا، بوچي؟ بهلكي دا بشيته خو و ئه و ژي نه كه ته گري، بهلكي! پاشي وي بهري خو ب نك مه ديني څه ليدا و گوته موعاذاي: مروڅي ژ هه مييان نيزيكرت بو من ئه و ن بين ته قوادار بن، كي بن و ل كيشه بن.

و ئه څه رهنگه كي دلخوڅكرن و صه بريئانې بوو ژ وي بو موعاذاي، ههر وهكي وي گوتيه موعاذاي: ب خه م نه كه څه كو تو دئ ژ من دويركه څي و چييه يه مه ني، و ب خه م نه كه څه ژي دهمي تو ژ يه مه ني دئ يي و من نه بيني؛ چونكي ههر ئيكي ته قوادار بت، كي بت، رهنگي وي يې چاوا بت، و ل كيشه بت، و ل كيژ دهمي بت، ئه و هه ژي هندييه ل نيزيكي من بت و ئه ز مه هدرې بو بكم.

به لي ئه ي موعاذا، ب خه م نه كه څه كو له شين مه ژي ك ديركه څن، چونكي دلين مه هه مي گاڅان بين د گه ل ئي ك، و ئه ي خودان باوهري ته قوادار ل ههر جهه ك و ههر زه مانه كي تولي بي، تو ژي ب خه م نه كه څه كو ته ئه ز نه ديتيم، و ته هه څالينييا من نه كري، ئه م بين ئي كين، و ئه م هه ژي ئي كين، هندي ته قوا ئه و په يوه ندي بت يا مه دگه هينته ئي ك.

و موعاذا بهر ب يه مه ني څه چوو.. و ديتنا وي بو پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- د څي دنيايي دا بوو ئه و جار؛ چونكي دهمي ئه و زڅرپيه مه ديني ئه و د بهر مزگه فتې را بوړي، و هنده كان گوتې: وي هه قهبري خوڅتقييه!

و ژ بلي موعاذاي پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- ئه بوو موسايي ئه شعهرې ژي هنارته يه مه ني، به لي ههر ئي ك ژ وان بوو لايه كي وه لاتي.

مرنا ئيبراهيمي:

ئيبيراهيمي كورې پيغه مبهري - سلاف لي بن - ژ جارييا وي مارييايا قبطي، ئەوا مەزنى ئەسكەندەرييى بۆ ھنارتى، و ل ھەيڤا ذولحججە ژ سالا نەھى ھاتيبە سەر دنيايى، مرنا وي ل سالا دەھى بوو، و ريوايەت ل دۆر دەسنیشانكرنا وي ھەيڤا ئەو تيدا مري دژي كجودانە، بەلى تشتى مسوگەر ئەو ل وي رۆژا ئيبراهيم تيدا مري، رۆژ غەيبىرى بوو، ھەتا خەلكى گۆت: رۆژ ژ بەر مرنا ئيبراهيمى غەيبىرى. ھنگى پيغه مبهري - سلاف لي بن - ب سەر مينبەري كەفت و گۆت: (ھندى رۆژ و ھەيڤن دو نيشانن ژ نيشانين مەزنييا خودى، ئەو نە بۆ مرنا كەسى دغەيبيرن نە بۆ بوونا وي).

و ئەڤە ھندى دگەھينت كو پيغه مبهري - سلاف لي بن - گەلەك يى ھەريص بوو ل سەر ھندى كو نەھيلىت ھزر و بيريىن خەلەت رىكا خۆ بۆ دل و عەقلى موسلمانان بكن، و ئەگەر ئەو پيغه مبهري نەبايە و مەزنەك ژ مەزنيى دنيايى بايە، دا خەلكى ھيلىت قى ھزرى بكن، بەلكى ئەو دا وي بۆ خۆ ھسيب كەت ئىك ژ وان تشتتين ئەو شانازيى پى دېەت.

و ھەر چاوا بت ژ تشتتين ئاشكەرايە د علمى فەلەكى دا كو زانينا غەيبيرنا رۆژى و ھەيڤى ب سەھەت و رۆژ و ھەيڤ و سال دئيتە زانين، و ئەو تشتەكى (قەطعى) و بى گومانە، و دەمى ئەم ل وان كتيبتين فەلەكى دزقپن يين بەھسى ديروكا غەيبيرنا رۆژى ل دەڤەرا ھيجازى دكەن، ئەم ديبين ئەو دپيژن: ل سالا دەھى مشەختى، كو دكەفتە بەرانبەر سالا ۶۳۲ زايينى، ل سەھەت ھەشت و نىقى سپىدەيا رۆژا سيشەنىي (۲۷) كانوونا مەزن رۆژ غەيبىرى بوو، و ئەڤ رۆژە دكەفتە بەرانبەر (۲۹) ھەيڤا شەووالى.

و دەمى ئيبراهيم مري وي دو سال تمام نەكربون، لەو پيغه مبهري - سلاف لي بن - گۆت: وي ئىك د بەھەشتى دا ھەيە شيرى ددەتتى. و دەمى ئەو مري پيغه مبهري - سلاف لي بن - كرە گرى، ئينا ئەبوو بەكرى يان عومەرى گۆتتى: تو ھەزىترى ھەقى خودى مەزن بكنى، وي گۆت: چاڤ رۆندكان دبارينت، و دل ب خەم دكەفت، و ئەم تشتەكى نابيژين خودى پى عىجز بيت، و ئەم ل سەر تە ب خەمين ئەى ئيبراهيم.

و ڤەشارتنا ئيبراهيمى ژى ل زيارەتتين بەقيعى بوو ل مەدينى.

دهجا خاترخوستني^(١)

ل سالا نههي خودايي مهزن نهو نايهت بو پيغهمبهري خو هنارت نهوا فهرکړنا دهجي تيدا هاتي، نايهتا (٩٧) ژ سووردهتا (الانعام): ﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ عَلِيمٌ﴾^(٢) يهعني: خودي ل سهر مروفي شيان ههبن ل ههچي جهي نهو لي بت قهستکړنا شي مالي بو کرنا دهجي فهرکړييه. و ههچييه باوهريبي ب فهربوونا دهجي نهئيبت نهو کافره، و خودي يي دهولهمهنده چو مننهت ب وي و دهجا وي و کاري وي نينه.

بهلي ل وي سالي نهو ب پيشوازييا شاندين عهدهبان قه يي موژيل بوو ژ لايهکي قه، و ژ لايهکي دي قه ل وي سالي هيشتا موسلمانان هندهک پهيمان د گهل کافران ههبوون، و ل سهر بناخهيي وان پهيمانان کافران ههق ههبوو بچنه مهکههي و ب کرنا دهجي رابين، و يا د جهي خو دا نهبوو پيغهمبهري -سلاف لي بن- د گهل کافران بچته دهجي، لهو وي سالي وي نهبوو بهکر هنارت دا بيته نهميري دهجي، پاشي فرمان ل وي و عهلي کر کو ههردو د ناف خهلکي دا راگههينن کو ژ نهف سهاله پيشهتر چي نابت چو کافر بيته دهجي.

و ل سالا دي، کو سالا دههي بوو، ههر زوي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ناف خهلکي دا راگههاند کو وي نيهته نهف سهاله بچته دهجي، فيجا ههچي کهسي دل تي ههبت د گهل وي دهرکهفت بلا خو تاماده بکهت.

بهرههقيبين دهرکهفتنا:

خهبهري دهرکهفتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو کرنا دهجي ل نهف سهاله د ناف هههي موسلمانان دا بهلاقبوو، لهو هژمارهکا مهزن ژ وان ب کهيف قه خو بو شي سههفرا

(١) بو بهرههفکرنا شي ناقبري ژ کتتيا خو مه مفايهکي زنده ژ شي کتتبي ديتييه: (کأنک معه صفة حجة النبي

صلى الله عليه و سلم كأنک معه) يا سهيدا (عبد الوهاب بن ناصر الطريي).

پیروژ ناماده کر، و هەر زوی کاری خو کر، و ئەوین ژ دەرڤه‌ی مەدینە بەری وەختی هاتن و قەستا مەدینە کرن، و بەری وان ما لێ کانێ کەنگی دێ پیغمبەر -سلاف لێ بن- بریارا دەرکەفتنی دەت.

رۆژا ئەینی، (۲۴) ی هەیفە ذولقەعدە ژ سالا دەهی، ئەوا ل وئ سالی دکەفته بەرانبەر (۱۰) ی هەیفە شوباتا سالا (۶۳۲ زاینی) هات، مەدینە یا تریبورو ژ مروشان، ئەوین ژ هەمی رەخان قە هاتین دا د گەل پیغمبەری -سلاف لێ بن- قەستا مەکەهی بکەن. نیفرۆ پیغمبەری -سلاف لێ بن- ل مزگەفتا خو خوتبا ئەینی بو موسلمانان خواند، و تیدا گۆتە وان: ((گەلی مروشان، خودی حەج ل سەر هەوە یا فەرزکری، قیجا حەجی بکەن)) ئەقرەعی کورێ حابسی گۆتی: ئەی پیغمبەری خودی، هەر سال حەجی بکەن؟ پیغمبەری -سلاف لێ بن- خو بی دەنگ کر، حەتا وی سی جارن ناخفتنا خو دوبارە کری، هنگی پیغمبەری -سلاف لێ بن- گۆتی: ((نە، و ئەگەر ئەز بیژم: بەلێ، ئەو دێ واجب بت، و هوبن نەشتین وئ چەندی بکەن، من بەیلن هندی من هوبن هیلابن، هەما ئەوین بەری هەوە ژ بەر هندی چوونە هیلاکی چونکی وان گەلەک پسیار دکرن، و ب گۆتتا پیغمبەری خو نەدکرن، ئەگەر من فەرمان بتشتەکی ل هەوە کر هندی هوبن بشتین بکەن، و ئەگەر من هوبن ژ تشتەکی دانە پاش، هوبن خو ژئ بدەنە پاش، حەج جارەکە و یا زیدە بت ئەو خیرە)). و هیشتا ئەو ل سەر مینبەری خەلکی چەند پسیار ل دۆر کرنا حەجی ژ وی کرن، و وی بەرسقا وان دا.

دەسیکا دەرکەفتنی:

رۆژا د دویف دا، شەنبی، پیغمبەری -سلاف لێ بن- بریار دا دەست ب سەفەری بکەت، و عەدەتی وی هەر سەفەرەکا ئەو دەرکەفتبایی وی پشک د ناڤهرا ژنکیتن خو دا دهاڤیت، و هەجییا پشک بو دەرکەفتبا، وی ئەو د گەل خو دەر، بەلێ قی جاری وی وه نەکر، وی بریار دا هەمی ژنکیتن خو د گەل خو ببەت.. و پشتی وی نڤیژا نیفرۆ ل مزگەفتا خو ل مەدینە چار رکاعت ل بەرا خەلکی کرین، ئەو ب لای رۆژئاڤایا باشووری مزگەفتی قە دەرکەفت، و قەستا وی ریکتی کر ئەوا نوکە د بەر (موحططا عەنبەری) را دچت.. خەلک هەمی د گەل دەرکەفتن، حەتا ئەو ژنکیتن ل سەر رۆژا خو ژئ وەکی ژنکا ئەبوو بەکری

ئەسمانا کچا عومەيسی، ئەو ژي دەرکەفتن.. زارۆک، مرۆفین ب ناڤ سال ڤه چووين، يين نساخ، هەمی دەرکەفتن، گۆتن: بەلکی سەفەرەکا هۆسا جارەکا دی ب دەست مە نەکەفت. و بەری پيغهمبەر -سلاڤ لی بن- ژ مەدیني دەرکەفت، وی هەڤالی خۆ ئەبوو دوجانە يي ساعدی ل جەبي خۆ هیتا ل مەدیني.

ل ميقاتا (ذو الحليفة):

بەری ئیڤشار ببت، ئەو ب مەوکی خۆ يي مەزن ڤه گەهشته (ذو الحليفة) و ئەو جەهەکی پانە دکەفته نهالا عەقیقي یا ناڤدار ئەوا ژ قوبنتاري رۆژئاڤايي چيایي ئوحدوي دەست يي دکەت و ب لايي رۆژئاڤايا باژيري دا دچت هەتا دکەهته باشووری ل سەر ڤیکا نوکە ژ مەدیني دچته مەکەهي. ئەڤ جەه ل سەر دەمی پيغهمبەری -سلاڤ لی بن- نيزيکی دەه دوازدە کيلومتران يي دوير بوو ژ باژيري، بەلي باژير نوکە يي گەهشتيبي و ژي دەرپاس ژي بووی!

ل ڤي جەبي ئەوي هەندەک جارن دييژني: (أبيار علي) پيغهمبەری -سلاڤ لی بن- کاروانی خۆ دانا، و وی ئڤيژا ئيڤقاري ل ويري دو رکاعەت کرن، و ئەو جەبي وی ئڤيژ لی کری هنگی دارەک لی بوو، و دەمی عومەري کوري عەبدلعهززي ئەميري مەدیني ل ساليين (٨٧-٩٣) وی مزگەفتهک ل جەبي ئڤيژا پيغهمبەری -سلاڤ لی بن- ئاڤاکر و ناڤي کره (مسجد الشجرة) و ئەڤ مزگەفته ئەوه یا نوکە جەجی ئيحرمان لی دکەنه بەر خۆ دەمی ژ مەدیني دچنه مەکەهي بۆ جەجی يان عومري.

وي ئيڤقاري پيغهمبەر -سلاڤ لی بن- ما ل ويري، و ب شەڤي لی نڤست، وي شەڤي ژنکا ئەبوو بەکری ئەسماني کورەک بوو ناڤي وی کره (موحه ممه‌د). ديسا هەر وي شەڤي وه‌جی بۆ پيغهمبەری -سلاڤ لی بن- هات کو تو يي ل نهاله‌کا پيروژ، و ل ڤيري دەست ب جەجا خۆ بکه، يه‌عنی: ئيحرامين جەجی بکه بەر خۆ و ئنيه‌تا عومره‌يا د جەجی دا بينه. له‌و سپيڤي وی فەرمان ل هەڤالين خۆ کر کو ئەو ئيحرامين خۆ گرتەدن.. و دەمی ئەسمانا ژنکا ئەبوو بەکری داخواز ژ زه‌لامی خۆ کری کو بۆ وي پسيارا پيغهمبەری -سلاڤ لی بن- بکەت، کاني ئەو چ بکەت؟ وی گۆته ئەبوو بەکری: بيژي بلا خۆ بشۆت، و خۆ بپاريژت، و کاني ئەم چ دکەين بلا ئەو ژي بکەت، طه‌واف تي نه‌بت.

پاشی پیغهمبهري -سلاف لی بن- قوریانی خو کو حیشرهک بوو ئینا و نیشان کر؛ دا بیته زانین کو نهو یا قوریانییه، و نیشانکرن نهو بوو وی هندهک خوین ژ پشته وی بهردا، و نهو خوین د جوتهکی نهعالان دا و نهو نهعال وهکی رستکی د ستوی وی دانا، و وی قوریان ههمی پیکفه د گهل ههفالهکی خو هنارتنه مهکههی.

ل ئیکشهنبی، ل نیفرۆ پیغهمبهري -سلاف لی بن- ئیحرامین خو کرنه بهر خو، پاشی نفیژا نیفرۆ کر پشتی هنگی ل حیشره خو (القصواء) ای سویاروو، و گاڤا بهری حیشری کهفتییه قبیلوی وی گوت: (اللهم حجة لا رياء فيها و لا سمعة، لبيك حجة و عمرة)، و یی ژ ههمییان نیزیکر ژ وی د قی سفهري دا نهبوو بهکر بوو، هتا خواری و پیتھیی و یی و یی نهبوو بهکری د ناقتیک دا بوون، و ل سهر پشته حیشرهکی بوون.

و نهفه تشتهکی غهرب نینه.. مانه نهبوو بهکر بوو یی بهری دهه سالان د گهل وی نهف ریکه دایه بهر خو، و ژ بهر شیرین کافران رهقین، و قهستا مهدینسی کرین؟ نهفه جارهکا دی ههر نهو پیکفه یی دزقرنه وی باژیری یی خهلکی وی نهو دهرتخستین، بهلن ب کراسهکی دی، و بوکارهکی دی.

و دهمی حیشره وی ژ نهالا (ذو الحلیفة) دهرباس بووی، و ب سهر بهتهنی کهفتی، و بهری وی ب نک مهکههی فه هاتییه لیدان، وی ب دهنگهکی بلند گوت: (الحمد لله، و سبحان الله، و لا اله الا الله، و الله أكبر، لبيك عمرة و حجة، لبيك اللهم لبيك، لبيك لا شريك لك لبيك، إن الحمد والنعمة لك والملك، لا شريك لك، لبيك إله الحق لبيك).

و پیغهمبهري -سلاف لی بن- ئنیهتا (قیرانی) ئینا، ههر وهسا گلهک ههفالین وی ژ وی وهکی نهبوو بهکری، بهلی ژنکین وی ئنیهتا (تهمهتوعی) ئینا، و پتریا صهحابیان ئنیهتا (ئیفادی) ئینا^(۱).

(۱) قیران: نهوه مرۆف عومری و حجی پیکفه بکهت، و بکهته ئیک. و تهمهتوعی نهوه مرۆف عومری بکهت، و ئیحرامین خو بدانت، هتا پوژا بهری عهرفی جارهکا دی ئیحرامان بکهته بهر خو و حجی بکهت. و ئیفادی نهوه مرۆف حجی ب تنی بکهت.

جابر دپيژت: من بهري خو دا هر چار په خپن پيغه مبهري -سلاډ لي بن- هندي چاچين من قهتره ذکر مروف هه بوون، دسويار و پهيا. و جبريل هاته نک پيغه مبهري -سلاډ لي بن- و گوټي: نهی موحه ممد، فرماني ل هه قالين خو بکه بلا نهو دنگي خو ب (ته لبيبي) بلند بکن، چونکي نهو نيشانا هه جتيه. و پيغه مبهري -سلاډ لي بن- فرمانا جبريلي گه هانده وان، و وان فرمان ب جهئينا، و صهرا هه می ب (ته لبيبي) وان هژيا، و دنگي وان د چيا و نهالين حيجازي دا قه دا..

ب ريکا قه:

ل گه لهک جهان پيغه مبهري -سلاډ لي بن- دگوته صه حاببيبن خو هفتي پيغه مبهري د قی جهمي را بين چووين قه ستا هه جي کري، و جلکين هريبي د بهر وان بوون، و ل جهه کي گوټ: يونس کورئ مه تتاي ل سهر حيشتره کا سور د قيئري را بي چوويه هه جي، و ل جهه کي دي گوټ: موسا ل سهر حيشترا خو د قی ريکي را بي چوويه هه جي و وي تبليبن خو کربوونه د گوهين خو را و ب دنگه کي بلند ته لبيبيه دگوټ، و ل نهالا عوسفاني زي وي گوټ: هوود و صالح د قی نهالي را چووبوونه هه جي.. و نهه هندي دگه هينت کو که عبه يا پيروز ل مه که هئ جهي هجا پيغه مبهري و خودان باوهران بوو هيشتا بهري ئيبراهيم پيغه مبهري چونکي هوود و صالح بهري وي بوون، و هه تا وهختي پيغه مبهري نسرانيليان زي بين وهکي موساي و يونس.

و ل ره حائي پيغه مبهري -سلاډ لي بن- گوټ: عيساي کورئ مبهريه مي د قی جهمي را دي چته هه جي يان عومري.. يه عني: نهو هيشتا نه چوويه هه جي و ل دووماهيا زه ماني نهو دي چت.

فيکرنا هه قالان:

کتبيبن هه ديسي گه لهک سهره اتبيان ژ پيغه مبهري -سلاډ لي بن- و صه حاببيبن وي بو مه قه دگيرن کو ب ريکا هه جي قه چي بووين، ژي دئته زانين کو پيغه مبهري -سلاډ لي بن- د قی سه فری دا باشرين فيکره بوو بو هه قالين خو ژ ژن و زه لامان، ههر وهسا وي ب نه خلاقي خو بي تازه نهو ل سهر گه لهک رهوشتين چاک په روه رده کرن، نه م دي هنده کان ژي قه گيرين:

- ب رېښه وي گوډ ل زهلامه کی بوو ده مې ته لیبه دگوتن، دگوت: (لبیک) پیش شوېرمه یی ښه، پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: شوېرمه کیبه؟ وی گوت: برای من، یان مرؤښه کی من یی نیریکه.. (راوی تیدا یی ب شک بوو) پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: ته حه ج بو خو کریمه؟ وی گوت: نه خیر، پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: ښی حه جی بو خو بکه، پاشی حه جکا دی بو شوېرمه یی بکه.

- ده مې وی زهلامه کی یان ژنه کی دیتبا ب پیمان ب رېښه دچوو دا بیژتی: ل وان حیشران سوېار بین یین مه بو قوربانې ئینان.. و ب ښی چهندي وی دښا موخاله فا وی عهده تی بکه تی عهده بان ل جاهلییه تی دهریخستی کو چي نابت مرؤښ ل قوربانې سوېار بیت.

- و زهلامه کی دبیژتی: نه بوو طه لبق ل جهه کی گه هشته پيغهمبهري -سلاف لی بن- و گوتی: ژنکا من (أم طلیق) سلاقان ل ته دکه، و من حیشره کی نیر و ئیکا مې هه بوون، ژنکا من گوته من: یی نیر بده من دا نه ز ژي د گهل هه وه پی بیمه حه جی، من گوتی: من نه وی کریمه وه قف، گوت: پا یا مې بده من، من گوتی: نه ز دی پی چم، وی گوت: پا هنده کی پارین خو بده من دا نه ز پی بیم، من گوتی: من پاره نینن، هه ما من هند یین هه یین نه ز پی بچمه حه جی، و نه گهر من هه بان نه ز دا ده مه ته.. گوت: وی گوته من: پا نه گهر ته پيغهمبهري دیت سلاښین من لی بکه، و سوجه تا من بو بکه. پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: نه و راست دبیژت، و نه گهر ته حیشری خو یی خیری دابا ښی هه ر دا بو ته خیر بت، و نه گهر ته هنده کی پاره دابانې خودی دا بو ته به ده ل ښه کت. وی زهلامی گوتی: ښیجا چ تشت هه یه خیرا وی وه کی یا حه جکا د گهل ته یه؟ پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: عومره کا ل هه یفا ره مه زانی.

- ل جهه کی دیاره حیشره صه فییا یا ژنکا پيغهمبهري -سلاف لی بن- بیچاره بوو، له و پيغهمبهري گوته هه وییا وی زهینه بی (و نه و کچمه تا پيغهمبهري بوو): حیشره کا خو بده صه فییا یی.. غیرهت بو زهینه بی ژ هه وییا وی چیبوو و گوت: نه ز حیشره خو بده مه ف جو هییا ته! و ناشکه رایه کو صه فییا کچا حویه یی کورې نه خطه بی جو هی بوو، موسلمان

بوو، ژ بهر کریتیا قی گوتنا زهینه بی پیغهمبهر -سلاف لی بن- ژ وی عیجز بوو و پشتدای و د گهل نه ناخفت هتا نهو زقرینه مه دینی!

- ل جهه کی پیغهمبهر -سلاف لی بن- د گهل هه قالی نه بوو به کری و ههردو کچین وی عایشا و نه سائی دروینشتیوون، و نه بوو به کر ل هیقییا هندئ بوو کو عه بدئ وی وی حیشتری بینت یا خوارنا وان ل سهر پشتی، گاڤا عه بد هاتی حیشت د گهل نه بوو، و وی گوته نه بوو به کری نهغه ژ دوهی وهره من حیشترا یا بهرزه کری، نه بوو به کر ژ که ب فه چووی و هندک لیدان و گوتی: حیشتره کا ب تنییه و تو بهرزه دکهی! هنگی پیغهمبهر -سلاف لی بن- پی گرنژی و گوت: بهرئ خو بدنه قی بی د ئیحرمان دا و بی چ دکهت! و گاڤا مالباتا نهضله بی نه سله می زانی کو حیشترا پیغهمبهری -سلاف لی بن- و نه بوو به کری ب خوارن فه یا بهرزه بووی وان جفنییه کی تری خوارن (نهوا ژ که شک و قهسپ و زهیتی دهاته چیکن) بو وان ئینا، و گاڤا پیغهمبهری -سلاف لی بن- دیتی هیشتا نه بوو به کر بی کهر بگرییه ژ وی عه بدی، گوتی: هیدی هیدی نه بوو به کر، مه سه له نه ب دهستی تهیه و نه ب دهستی مهیه، و قی جحیلی ژی نه دقیا حیشتری بهرزه کهت، و نهغه خودی بو مه به دهل شه کر، وهره بخو. پشتی دهسه کی سه فوانی کورئ موعه طه لی هات و حیشترا بهرزه د گهل دا بوو. پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوته نه بوو به کری: سهحکی تشته کی ته بی ژئ کیمه.. نه بوو به کری سهحکری، پاشی گوت: بهس نهو تراری کیمه بی مه ئاف پی فه دخوار. عه بدی گوتی: نهغه نهو تراری د گهل من!

- گاڤا سه عدی کورئ عوباده بی نه نصاری زانی حیشترا نه بوو به کری نهوا خوارنا وی و پیغهمبهری -سلاف لی بن- ل سهر یا بهرزه بووی، هه زوی نهو و کورئ خو قه یس چوون ئیکا دی ب خوارن فه بو پیغهمبهری -سلاف لی بن- ئینا، و گوتی: نهی پیغهمبهری خودی، مه زانی حیشترا ههوه ب خوارن فه یا بهرزه بووی، نهغه ئیکا دی بو ههوه پیش وی فه. پیغهمبهری -سلاف لی بن- گوتی: خودی حیشترا مه بو مه زقراند، حیشترا خو بهن، خودی بهرکه تی بو ههوه بهاقتی.. پاشی گوتی: بابئ ثابتی، ما بهس نینه نهو هه مییا د گهل مه هاتییه کرن نهغه ژ وی رۆژی وهره یا نهم تیدا بوینه میتانین ته ل مه دینی؟ سه عدی گوت: منهت یا خودی و پیغهمبهری و بیه، ب خودی نهی پیغهمبهری خودی نهو مالی مه بی تو

دبهی مه پي خوشتره ژ وی یی تو دهیلي. پيغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: تو راست دبیژی، بابی ثابتی، مزگینیا من ل ته! تو یی خودان ئیفله حی، ئه خلاقین پاش د دهستی خودی دانه، و ههچی یی وی بثیت ئه خلاقه کی باش ژ وان ددهتی، و وی ئیکی باش ژ یی دایه ته. و هوسا پيغهمبهري -سلاف لی بن- نه دهیلا ده لیقه یه ک ژ دهست وی ده رکهفت نه گهر تشته کی ب مفا نیشا صهحابییتن خو نه دهت.

ل بهر دهرازیکا مه که هی:

سه فهرا پيغهمبهري -سلاف لی بن- ژ مه دینی حه تا مه که هی ههشت رۆژان شه کیشتا، ده رکهفتنا وی ژ مه دینی، و ده کی بوری د گهل مه ل نیفرۆیا شه نبیی بوو (۲۵) هه یفا ذولقه عده، ل ئیقارا شه نبییا دی ئه وا دبوو (۳) هه یفا ذولحججه ئه و گه هشته بهر دهرازیکا باژیری مه که هی، ل وی جهی نوکه دبیژی: (جهروهل) کو ئه فرۆ تاخه که ژ تاخین مه که هی، به لی هنگی ئه و جهه کی شه ده ر بوو دکه فته ژ ده رقه ی باژیری، ب دویراتییا نیزیکی کیلومتره ک و نیشان ژ حه ره می ژ لایی باکووری رۆژتاقایی شه. ل فی جهی بیره کا ئاخی هه بوو دگوتنی: (ذو طوا)، پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل نک وی بیری دانا، دا بینا خو شه دهت، و وی شه فی ئه و مال وی ری، و وی سه ری خو شویشت دا پاقر و سفک بت ده می دچته مه که هی.

پاشی ئه و ب لایی رۆژه لاتنی شه چوو دا ل دۆر چپایی (ئه ذاخر) بزقرت، ئه وی دکه فته د ناچه را وی جهی ئه و لی و که عبی دا، پاشی ئه و ب سه ر به ته نا که دانی که فت، و ژۆر دا ب نک وی جهی شه چو خواری یی نوکه پرا حه جوونی دکه فتی، و د گه لییی به نوو هاشمییان دا هاته خواری، ل وی جهی کافران ئه و لی حیصار داین، و قه بری خه دجایی لی، و هات حه تا گه هشتییه مالیین مه که هی، و گه هشتنا وی بو ناف مالان ل تیشته گه ها رۆژا ئیکشه بنی بوو چاری هه یفا ذولحججه.

ل مزگهفتا حه رام:

ل تاخی به نوو هاشمییان ژ مه که هی، ئه وی دکه فته رۆژه لاتا مه روا یی، ل وی جهی نوکه ئه و مه کته به لی یا دبیژن ئه و جهی مالا پيغهمبهري بوو -سلاف لی بن-، کو دکه فته

د دهرئ گهلييې نه بوو طالبي، يان گهلييې هاشميين دا، هندهك زاروكتين مالباتا باپيرئ وي عهبدلموططه لبي چوونه بهراهييې، وي دو ژ وان هلگرتن، نيك دانا بهرا خو و نيك زي دانا پشت خو، و نهو چوو هتا گهشتييه بهر دهرئ مزگهفتي نهوي دكهفته روژهه لاتا كه عبي بهران بهر دهرگهه كه عبي و بهري رهش، و هنگي دگوته وي دهرگهه: دهرگهه بهنوو شيبه، پاشي ناخي وي بوو بوو (باب السلام).

ل بهر دهرئ پيغهمبهر -سلاڅ لي بن- ژ حيثرا خو پيا بوو، و دهسنتيژا خو گرت، و هيدي و ب تهواضوع و خوشكاندن شه ب نك روكتي بهري رهش شه چوو، گاڅا گهشتييې دهستي خو تيډا و گوت: (الله اكبر) و چاڅين وي روژندك باراندن، پاشي سهري خو دانا وهك سوچده بو خودي، و بهر ماچي كر.. پاشي دهست ب طهوافي كر.

حهفت جاران نهو ل دور كه عبي زڅري، و ئيحراما وي يا سهري ژ قوماشي يه مهنې يي كهسك بوو، و دهمي وي طهواف دكر وي دي زهلامه كي بهندكه كي ب دهستي خو شه كري و سهري دي يي ب پيبي زهلامه كي شه كري و ههردو پيڅه يي طهوافي دكهن، پيغهمبهر -سلاڅ لي بن- ب نك شه چوو و نهو بهندك شه كر و گوتي: دهستي وي بگره.. و نه شه عهده ته كي عهده بان بوو وان د جاهلييه تي دا خو پيڅه گريډدا و طهواف دكر، گاڅا وان ديتي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بهندكي وان قه تاند، نيك ژ وان گوت: نه پيغهمبهري خودي، مه يا ل سهري خو نه زكري هوسا طهوافي بكهين. پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- گوتي: خو شه كهن و هجي بكن، نه شه نه نه زره، نه زره نه تشته يي بو كناري خودي بت، نه شه ژ كاري شهيطانييه.

و هوسا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- كار بو هندی كر كو ههري كار و عهده ته كي جاهلييه تي ل هجي زيده كرت نه هيلت و راکهت.

پشتي پيغهمبهر -سلاڅ لي بن- ژ طهوافي خلاصووي چوو نك مه قامي ئيبراهيمي، و مه قام هنگي ب ديوارئ كه عبي يي روژهه لاتي شه يي نوبسي يي بوو، دو ركاعت ل ويري كرن و چوو نك بييرا زه مزهم ناڅ ژي قه خوار و هندهك ب سهري خو زي دا كر، پاشي زڅري نك بهري رهش ماچي كر، و دهستي خو تيډا و ديمي خو ب ههردو دهستين خو شه مالي، و چوو سهري د ناڅهرا صهفا و مهروايي دا كر.

دهمى وى سهعى دكر، خبه ل كولان و مالين مه كه هې به لاقبوو كو پيغهمبهري دهى هاتيبه مزگهفتى و نهو نوكه يى سه عيبى دكته، لهو خه لك هوپر و گر ژ مالان دهركهفتن و قهستا صهفا و مهروايى كرن؛ دا پيغهمبهري -سلاډ لى بن- بيبن، دهمى وى ديتى خه لك بو ديتنا وى هند كومبون كو قهره بالغه كا زنده چيسوو، و هندهك ل دووماهيبى نه شين وى بيبن، و چونكى عدهدهتى وى نه بو نهو هندهك كه سان ل دورين خو بدانت دا خه لكى ژ وى بدهنه پاش، نهو داخواز كر حيشترا وى بيبن و نهو لى سويار بوو، دا بلند بيت، هتا خه لك همى وى بيبن، و وى سه عيا خو ب سويارى ل سهر پشنا حيشترى تمام كر.

عيجزيا پيغهمبهري ژ طهحابيين واي!

بهري نوكه مه گوتبوو كو پيغهمبهري -سلاډ لى بن- قوربانى خو د گهل خو ئيناوو، و دهمى وى ئيحرامين خو ل (ذو الحليفة) ل نيزيكى مه دينى كرينه بهر خو، وى نيهتا (قيرانى) ئيناوو، يه عنى: هجى و عومرى بكه ته ئيك.. لهوا دهمى نهو ژ سه عيا د ناڅهرا صهفا و مهروايى دا خلاصبوو، وى ئيحرامين خو نه دانان، بهلى وى گوته هه قالين خو هه چيبى ژ ههوه قوربانى خو د گهل خو نه ئيناوت، بلا ئيحرامين خو بيخت، و نهقى طهواف و سه عيبى بو خو حسيب بكهت عومره. يه عنى: (تهمه تنوعى) ب عومرى بو هجى بكهت. و وى نهف فهرمانه ل ژنكين خو ژى كر.

و نهف فهرمانه ل بهر صهحابيان يا گران بوو، ژ بهر دو نه گهران:

يا ئيكتى: ل نك عه ره بان د جاهلييه تى دا تشتى ژ هه ميبى كريتتر نهو بوو مرؤف ل دهمى هجى عومرى بكهت.

يا دوينى: نهفه نهو ژ مه دينى دهركهفتين وان ئيحرام ب نيهتا هجى يين كرينه بهر خو، قيجا چاوا ژ نوى نيهتا خو بگوهورن، و نهفا چووبى حسيب بكن عومره؟

نهف ههردو كاره ل بهر وان دگران بوون، پشتى هنگى نهفه پيغهمبهري ب خو ل بهر چاڅين وان يى ب ئيحرامانه، چاوا نهو تشسته كى جودا ژ وى بكن؟ رهنگه كى دودلييبى بو وان چيسوو، هتا وان نه قيا ئيحرامين خو ژ بهر خو بكن، گاڤا پيغهمبهري -سلاډ لى بن- نهف كاره ژ وان ديتى عيجزبوو و كهريبن وى فه بوون، عايشايى نهف چهنده تى ئينادر لهو

گوټي: کي کهرين ته فه کرينه نهی پيغهمبهري خودي؟ خودي وي ببه ته ناگري! پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- گوټي: ما تو نابيني نهزي فه رمانې ب تشته کي ل خه لکي دکهم و نهو دودلن؟

پشتي گوټين خه لکي گه هشتينه پيغهمبهري -سلاڅ لي بن-، نهو دهرکه فته ناف وان، و رابووه و خوتبهک بو خواند و تيدا گوټ: گه لي مروټان، ب خودي هوين دزانن نه ز هه وه هه ميان ب ته قواترم، و نه ز چيتر و راستگوټرم، وي بکن يا من فه رمان پي ل هه وه کري، نه گه نه ز بهر هندې با کو من قوربانې خو يي نيناي، نه ز ژي دا وه کهم، و نه گه ده سپيکي من زانبا من قوربان نه دينا.

هنگي دلې صه حايبان خوش بوو، و نهو ب تمامی د مه سه لي گه هشتن، و وان فه رمانا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ب جهينا. و هنگي سوراقيه کورې مالکي ل بني مه روايي رابووه فه و گوټ: نهی پيغهمبهري خودي، نه فه بو مه بو نه ف ساله ب تنييه، يان بو هه و هه ره؟ پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هه ردو تبلين خو يين شاهدې تيک ئالاندن و گوټي: نه، نهو بو هه و هه ره، نهو بو هه و هه ره، نهو بو هه و هه ره، عومره چوو د ناف چه جي دا حه تا قيامه تي.

و ژ بير نه کن، نه ف زه لامې نه ف پسياره کري، نهو بو يي بهري دهه سالان ل دهمي مشه ختبونې ب دويث پيغهمبهري دا -سلاڅ لي بن- چووي دا وي بگرت، و بو خه لکي مه که هي بزقريته فه، و خه لاتي قوره بشييان وه رگرت!

ل (نه بطوحې):

بهري نيقرؤيا رؤژا ئيکشه نيي (٤) ي هه يفا ذولحجه، پشتي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ سه عيبي خلاصبوي، و دا کو ته نگاقيبي ل باژيري پهيدا نه کن، نهو ب هه فالين خو فه ژ ناف مالان دهرکه فتن، و بهر ب (نه بطوحې) فه چوون، نهو دهه را پان يا دکه فته د سه ر چه جووني دا، نيژيکي وي جهي زياره تي خه ديجايي لي، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل وي جهي دانا يي نوکه دبيني: (جه عفه ريبي)، چار رؤژان: ژ ئيکشه نيي حه تا چارشه نيي، نهو ما ل ويړي، ل نک وان بيرين ئاقين يين کول ويړي هه ين، و د فان هه چار رؤژان دا نهو

نه دهاته هره مې بۆ کرنا نقیژان، دا تنگاشی ل سهر خه لکی پهیدا نه بت، و وه کی هنده ک زانا دبیژن نه شه ده لیله کو خیرا کرنا نقیژ ل هره ما مه که هی هه میبی نه کول که عبی ب تنی یا زیده یه، نه گهر نه. پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- نه ش خیرا مه زن ژ ده ست خو نه دکر. د شان ههر چار روژان دا ل (نه بطوحی) عه لیبی کورې نه بوو طالبی و نه بوو موسایي نه شعهری ههر دو گه شتنه پيغهمبهري -سلاڅ لی بن-، و وی بهری هنگی نه هوارتبونونه یه مهنی، و وان ژي هجا خو د گهل پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- تمام کر.

سهره دانا سه عدی:

ههر ل فی جهی و فی ده می پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- زانی کو سه عدی کورې نه بوو وه ققاصی یی نه خوشه، لهو وی بریار دا سهرا وی بده ت، و گاڅا نهو چوویه نک سه عدی، وی دیت سه عد هند یی نساخه دی بیژی یی ل بهر سه که راتی، گاڅا سه عدی نهو دیتی کره گری. پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوئی: بۆچی تو دکه یه گری؟ سه عدی گوئ: نه ز دترسم وه کی سه عدی کورې خه وله ی نه ز ل وی جهی بمرم یی من هیجره ت ژي کری. پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوئ: نه، نه گهر خودی هه ز بکه ت تو نامری.

پاشی وی گوئ: نه ی پيغهمبهري خودی، تو دبینی نه زی که فتمه د چ حالی دا، و نه ز مرؤقه کی مالدارم و من ب تنی کچه کا هه ی، نه ری نه ز مالی خو هه میبی بکه مه خیر؟ پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوئی: نه. وی گوئ: پا نیقه کا مالی خو؟ پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوته: نه. وی گوئ: پا سیئیکی؟

پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوئی: سیئیکی، و سیئیکی گه له که ژي، نه گهر تو میراتگری خو به پیلې ده وله مه ند چیره ژ هندی تو وان به پیلې هه ژار ب هیقییا خه لکی فه، و تو خیره کی بۆ کناری خودی ناده ی نه گهر خیرا وی بۆ ته نه ئیته دان، خو وی پاریبی تو دکه یه د ده فی ژنکا خو ژي دا.

سه عدی گوئ: نه ی پيغهمبهري خودی، نه ز پشتی هه قالین خو دی مینم؟

پيغهمبهري -سلاڅ لی بن- گوئ: به لکی خودی ته بلند بکه ت، و هندی تو بمینی و کاره کی چاک بکه ی ده ره جه یین ته دی پی بلند و زیده بن، پشتی هنگی به لکی تو هند

بمینی هتا هندهک مفایی ژ ته بیسن، و هندهک زیانی.. هنگی سهعدی گوئی: ئه ی پیغهمبهري خودی، پا دو عایه کی بو من بکه. پیغهمبهري -سلاف لی بن- دهستی خو دانا سهر ئه نییا وی، پاشی دیم و سنگ و زکی وی پی شه مالی، و سی جار ان گوئی: یا ره بی تو شفایی بده سهعدی، و هجرتا وی بو تمام بکه.

و وه سا چیبوو وه کی پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوئی، سهعد پشتی هنگی پینجی سالان ما زیندی، و سهرله شکهری موسلمانان ل شهري قادسیبی ئه بوو، ئه و شهري خودی موسلمان پی بلندکرین، و کافرین ناگره پرس تیدا رویرهش و شهرمزارکرین، یه عنی: ملله ته کی مفا ژ سهعدی دیت کو موسلمان بوون، و ملله ته کی زیان ژ دیت کو کافر بوون.

ل مینایی:

ل تیشته گه ها رۆژا پینجشه نیی (۸) ی هه یشا ذولحججه، پیغهمبهري -سلاف لی بن- ژ وی جهی لی ناکنجی بووی کو (ئه بطوح) بوو بهر ب (مینایی) شه چوو، دا ژ ویری بهر ب عهره فی شه بجت، و دهست ب کار و بارین هجی بکهت، و ئه و سهحابییین وی یین ته مه تتوع کری و ئیحرامین خو ئیخستین جاره کا دی ژ وی جهی ئه و لی ئیحرام کره بهر خو و د گه ل پیغهمبهري -سلاف لی بن- ده رکه فتنه مینایی.

ل مینایی پیغهمبهري -سلاف لی بن- نفیژا نیفرۆ و ئیقاری و مه غره ب و عه یشا کرن، هه ر ئیک ل ده می وئ، و ئه وین چار رکاعهت کره دو رکاعهت، و وئ شه فی کو شه فا ئه نییی بوو پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل مینایی نشست.

رۆژا عهره فی:

ئه و ل سالا ده هی مشه ختی، کو سالا هجا خاترخواستنی بوو، دکه فته رۆژا ئه نییی، بهر انبهر شه شی هه یشا ئاداری ژ سالا ۶۳۲ ز، مه گوئی: پیغهمبهري -سلاف لی بن- وئ شه فی ل مینایی نشستبوو، له و سپیده یا رۆژا عهره فی ئه و ل مینایی بوو، و سپیدی وی دا ری و بهر ب عهره فی شه چوو، گه هشته موزده لیفی، و گه لهک خه لکی ب تایبه تی قوره یشیان هزر کر ئه و دی مینته ل موزده لیفی، و دی بیژته خه لکی هوین هه رنه عهره فی؛ چونکی ئه فه عه ده تی قوره یشیان بوو د جاهلییه تی، ده می دبوو رۆژا عهره فی ژ هجی، عه ره ب هه می

دچوونه عهرفی هتا ئیڅاری راوهستیان، و قوره‌یشی دمانه ل موزده‌لیفی، هه‌ر وه‌کی وان خو ژ خه‌لکی بلندتر ددیت، و دگوت: ئەم خودانین هه‌ره‌مبینه، ئەم ل وی جهی راناوه‌ستین یی خه‌لک لی رادوه‌ستت. به‌لی وان دیت پیغمبهر -سلاف لی بن- ژ موزده‌لیفی ده‌رباسبوو، و لایی راستی ژ ریککی گرت، و چوو هتا گه‌هشتییه وی جهی دبیژنی: (نه‌مره) ل به‌ر لیڅا توخوبیی عه‌رفی، ل ویری ره‌شماله‌ک بو وی هاتبوو قه‌دان، ئەو چوو ل بن روینشت و ده‌مه‌کی بیئا خو قه‌دا، و گاڤا رۆژ ژ نیڅا عه‌سمانی وه‌رگه‌ریای و نیڅرۆ بووی، ئەو رابووڅه و قه‌ستا نه‌الا (عوره‌نه‌یی) کر و عه‌رد ل ویری یی راست و به‌رفره‌ه بوو، ل ویری ئەو د ناڅ خه‌لکی دا ل سه‌ر ده‌واری رابووڅه سه‌ر رکیبان، و هه‌ردو ده‌ستین خو دانانه سه‌ر پشتا زینی، دا بلند بیت و خه‌لک باش وی ببینن، و گازی کر:

(گه‌لی مروڅان، خو بی ده‌نگ بکه‌ن، چونکی هوبن نزانن به‌لکی هوبن پشتی ئەڅ
ساله من نه‌بینن!))

به‌لی.. دم ده‌می خاترخواستنییه، څیجا خو هشیار که‌ن!

گه‌لی مروڅان، ئەڅ ساله ل څی جهی ئەز یی د ناڅ هه‌وه دا، و هوبن من دبینن، و هه‌وه گوه‌ ل من هه‌یه، به‌لی ئەم نزانین به‌لکی ساله‌کا دی هوبن من ل څیری نه‌بینن!

گوته‌ن‌کا گران بوو ل سه‌ر مروڅین ناماده، ئەڅه چییه؟ تو بیژی پیغمبهر یی خاترا خو ژ مه‌ دخوازت؟

ئەو مروڅین ل وی جهی ناماده گه‌له‌ک بوون، پیغمبهر -سلاف لی بن- ترسیا ده‌نگی وی نه‌گه‌هته هه‌می که‌سان، له‌و وی داخواز کر مروڅه‌کی ده‌نگ بلند ده‌نگی وی بگه‌هینته خه‌لکی، و مروڅه‌کی ب وی په‌نگی هات دا ده‌نگی وی بگه‌هینت، و هوبن دزانن ئەو کی بوو؟

ره‌بیه‌یی کوپری ئومه‌بیه‌یی کوپری خه‌له‌فی، ئومه‌بیه‌ ئەوئ ل رۆژا به‌دری ب ده‌ستی بیلالی هاتییه کوشتن، کوپری وی ئەڅرۆ ده‌نگی پیغمبهری -سلاف لی بن- یی دگه‌هینته خه‌لکی.. و به‌ری ئەز وئ گوته‌نی بو هه‌وه قه‌گپرم یا پیغمبهری -سلاف لی بن- گوته‌نی، و کوپری ئومه‌بیه‌ی گه‌هانیدییه خه‌لکی، من دڅیت ل بیرا هه‌وه بینم کو ده‌می خه‌لکی طانیفی

ب کریتترین رهنګ پیغهمبهر -سلاڅ لی بن- ژ باژتړی خو زفراندی، و وی ژ کهربان دا ناگهه ژ خو نه‌مای و قویناغه‌کا درپژ خه‌ل‌ت چوویه ریکی. . هنگی جبریل هاته نک و گوتی: ئەوی موحه‌مه‌د، ئەغه ملیاکه‌تی چیاان یی د گهل من، و ئەگه‌ر تو حه‌ز بکه‌ی ئەو دئ هه‌ردو چیاان ب سه‌ر خه‌لکی مه‌که‌هی دا ئینته‌ خواری، وی گوت: نه. . به‌لکی خودی هنده‌کان ژ پشتا وان بینته‌در قی دینی بگه‌هیننه‌ خه‌لکی! و ئەغه ئەو هیثی ب جهه‌ت، و ئەغه ژ پشتا وان کافران یین شیرین خو بو موسلمانان رويس کرین هنده‌ک مرؤف دهرکه‌فتن یی دهنگی پیغهمبهری -سلاڅ لی بن- دگه‌هیننه‌ خه‌لکی!

موسلم ژ جابری کورپی عه‌بدللاهی فه‌دگوه‌یت، دیب‌ت: ده‌می رۆژ ژ نیشا عه‌سمانی قولپی، پیغهمبهر -سلاڅ لی بن- هاته د نه‌الی دا (یه‌عنی نه‌الا عوره‌نه‌یی)، و ئەو یی سوبار بو، و وی خوتبه‌ک بو خه‌لکی خواند و تیدا گوت:

((هندي خوين و مال و نامويسا هه‌وه‌یه ل سه‌ر هه‌وه‌ حه‌رامه، وه‌کی حه‌رامییا ئەقی رۆژا هه‌وه، ل قی هه‌یقا هه‌وه، ل قی باژتړی هه‌وه. هه‌ر کاره‌کی هه‌بت ژ کارئ جاهلییه‌تی ل بن څان هه‌ردو پیین منه، خوینین جاهلییه‌تی چوون، و ئیکه‌مین خوینین دچت خوینین منه، خوینا ره‌بیه‌یی کورپی حارشی، ئەو ل ناف به‌نی سه‌عدییان ده‌اته په‌روه‌رده‌کرن هو‌ذه‌یلیان ئەو کوشه‌ت. و ئەو ربایا ل جاهلییه‌تی هاتیه‌کرن چوو، و ئیکه‌مین ربایا دچت ربایا عه‌بباسی کورپی عه‌بدلموطه‌لبییه، ئەو هه‌می چوو، و چو ربیا نابت، ب تنی سه‌رمالی هه‌وه بو هه‌وه‌یه، نه‌ هوین زۆرداریی دکه‌ن و نه‌ زۆرداری ل هه‌وه‌ دئیته‌کرن، خودی فه‌رمان دایه‌ کو ربیا نابت.

گه‌لی مرؤڅان! ته‌قوایا خودی د ژنکان دا بکه‌ن، هه‌وه ئەو ب ئەمانه‌تا خودی برینه، و ب گوتتا خودی بو خو حه‌لال‌کرینه، د گهل ژنکان دباش بن، چونکی ئەو ل به‌ر هه‌وه‌ دل‌وازن، هه‌وه‌ حه‌ق ل سه‌ر وان هه‌نه و وان حه‌ق ل سه‌ر هه‌وه‌ هه‌نه. .

و من ئەو تشت د ناف هه‌وه‌ دا هیلایه‌ یی ئەگه‌ر هوین پشتی من خو پیتشه‌ بگرن، هوین قه‌ت به‌رزه‌ نابن، کیتابا خودی، و پسپارا من دئ ژ هه‌وه‌ ئیته‌کرن، قیجا هوین دئ چ بیژن؟

وان گوت: ئەم دئى شاهدهيى بو ته دهين كو ته دين گه هاند و شيرهت ل مه كر.
هنكي پيغهمبهري -سلاف لى بن- تبلا خو يا شاهدي بهر ب عهسمانى شه دريتر كر و
گوت: يا رهبيى تو شاهد به، يا رهبيى تو شاهد به.

و نهگه مرؤف بهري خو بدهته وان ريوايه تان بين دهقى قى خوتبي تيدا بو مه هاتييه
شه گوهاستن، و هه ميبان كوم كه ته سه ريك، دئى بينت كو پيغهمبهري -سلاف لى بن-
موسلمان ل پينج مه سه له بين گرنگ ناگه هداركرن، نهو ژى نه شه نه:

ئيك: حه رامكرنا خوين و مال و ناموبسا موسلمانى.

دو: نه هيلانا وان هه مى كارين ب ريكا جاهلييه تي د ناخ خهلكى دا به لاقبووين.
سى: شيره تكرون ب ژنى، و دقيت وي ريز و ئحتراما خو هه بت، و مافين وي نه ئينه
پيليدان.

چار: شيرهت ب كيتا با خودي، كو بيته خواندن و به لاقكرن، و كار پي بيته كرن.
پينج: ناگه هداركرنا موسلمانان كو ل روژا قيامه تي پسيار دئى ژ وان ئيته كرن كانى
پيغهمبهري چ كر بو، و دين گه هاند بو وان يان نه؟

پشتى پيغهمبهري -سلاف لى بن- خوتبا خو ب دووماهى ئيناي، بيلالى بانگ دا، و
پيغهمبهري -سلاف لى بن- نقيزا نيقرؤ دو ركاعت پاشى يا ئيقارى ژى دو ركاعت، (جمع
تقديم و قصر) كرن، بيتى چو سوننه تان د گهل بكهت. پشتى هنكي پيغهمبهري -سلاف لى بن-
ل دهوارا خو سويار بو، و ژ نوى چو سهر عهردئى عهردئى ب خو.

ل بهرانبهر چيائى رحمة:

(جبل الرحمة) يان (جبل الال) وهكى هنكي دگوتى، چيابه كى بچويك و تير كه قره،
دكهفته نيشا وي دهشتا بهرفرهه نهوا ل ته نشت چيائى عهرفى، و گه لهك كهس نوكه هه نه
ژ نه زانين هزر دكهن نه شه چيائى عهرفيه، و نهو ب خو وهسا نينه، نه شه وهكى گره كى
مه زنه، دكهفته دهشتا عهردئى و چيائى عهردئى نهو چيائى مه زنه نهوي وهكى كفانه كى ل دور
وي دهشتى دزقرت ژ لايى روژهه لاتي شه.

پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - ب سوباري ژ وي جهي خوتبه لى خواندى و نقيژا نيشرو و
 نيقاري لى كرى، بهر ب روزه لاتى څه چوو هتا چوويه پشت چيايي رحمه، و ل بهر ليڅا
 وي راوه ستيا، و ل وپري څه زقري پستا خو دا چيايي عهرفى څه ډك هغه دوير و بهري خو
 دا چيايي رحمه يي بچويك، و ب وي رهنكي څه چيا كهفته د ناڅه را وي و قبيلى دا، و
 ل وپري څه رابووفه و دهستين خو بلندكرن و دهست ب تهليبي و دوعايان كر.

هنكي ل څي مهوقفى، و ل ته نشت چيايي رحمه و هسا چيوو زه لامهك د حيثسترا خو
 دا كهفت، و دياره سهري وي ب هندهك كهڅران كهفت لهوا څه مر، هندهك هاتنه نك
 پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - و خه بهري مرنا وي گه هاندې، پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - گوته
 وان: وي بشون، و چو بينين خوش لى نهكهن، و هه ر ئي حرامين وي بكه نه بهر، و سهري وي
 نه پيچن، چونكي روزه قيامه تي څه دى رابت ب تهليبه څه.

هه وهسا ل وي ده مې څه عربيه ك ژ ئوبجا خا قه يسيان، ب نك وي جهي څه هات
 يي پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - لى، وي بهري هنكي پيغه مبهري نه ديتبوو، به لى هندهكان
 سالوڅه تين وي بو گوټبون، لهو څه هات لى دگه ربا، قه ره بالغه كا مه زن ل دهور و بهر تين
 پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - هه بوو، خه لكى هه ميبى خو نيزيكى وي دكر؛ دا وي بينن و
 بزنان كاني څه چ دكهت و چ دپيژت، بو هندى دا چاڅ ل وي بكن، گاڅا څه څه عربيه
 قه يسي څه دگوټنى: (بن مونته فق) گه هشتيه ب ره خ چيايي رحمه څه ل عهرفاتى، و
 وي ديتى خه لك هه مې بين ل مرڅه كى سوبار ل سهر حيثستره كى كومبووين، وي زانى كو
 څه دى پيغه مبهري، لهو وي خو كره د ناڅ قه ره بالغى را و ريكه خو څه كره. و څه دى
 يي سوبار بوو، هندهكان گوټى: هه ره وټه!! پيغه مبهري - سلاڅ لى بن - څه ديت، و گوډ
 ل وي گوټنى بوو يا خه لكى گوټيبي، لهو وي گوټ: زه لامى بهيلن، بلا بيت، كاني وي
 چ دڅيت.

بن مونته فق دپيژت: څه هند نيزيكى وي بووم، هتا سوبى حيثسترا وي و حيثسترا
 من څي كهفتن، هنكي من گوټى: دو تشت هه نه من څيت پسارا وان ژ ته بكم، څه چيه
 من ژ ناگرى رزگار بكت، و څه چيه من بهته بهه شتى؟ گوټ: پيغه مبهري - سلاڅ لى
 بن - بهري خو دا عهسمانى، پاشى رويي خو يي پيرو ب نك من څه ليدا و گوټ: هه

چهنده ته پسيارا خو کورت ژي کر، بهلي نهو يا مهزن و درېزه.. تي بگهه دي چ بيژمه ته: عهدينبيا خودي بکه، و چو شريکان بو وي چي نهکه، و نقيژا فهر بکه، و زهکاتي بده، و رهمهزاني بگره، و وي کاري باش د گهل خه لکي بکه يي تو حهز دکهي نهو وي د گهل ته بکه، و وي کاري خراب يي ته نه قيت خه لک د گهل ته بکه، تو ژي وي د گهل خه لکي نهکه، و هه فساري ده وارا من بهرده.

مزگيناي.. و روئدکين عومهري:

ل بهر وي ته نشتا دکه فته روژه لاتا گرکي عهره في، ل خواري.. و مه گوت: ل خواري چونکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- وي روژي ب سهر وي گرکي نهکه فتبوو، و مابو ل وي مهيدانا دکه فته ب ره خه، ل نيزيکي وي جهي نوکه رېکه کا پياده هاتييه چيکرن دا خه لک پي ب سهر گري بکه فن، پيغهمبهري -سلاف لي بن- جار يي سويار بوو و جار يي راوه ستياي بوو بهري وي ل قيبلي بوو و گر ل بهر سنگي وي بوو، و وي دعا و زکر دکر.. بوو ئيشار، روژي هيدى هيدى کاري خاترخوستني دکر و بهر ب ناقابونني فته دچوو، ملياکه تي وه جيي جبريل ب سه فاره تاکا ب لهز فته هاته خواري.. هات دا مزگينيه کي بده ته ئوممه تا ئيسلامي، بهلي مزگينيه کا چاوا؟ مزگينيه کا وه سا بوو روئدکين عومهري کورپي خه ططابي ژ بهر بارين!

جبريل ب في تايه تي هاته خواري: ﴿الْيَوْمَ نَبِّئُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَحْسَبُوهُمْ وَآخِسُونَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ به عني: نه فرؤ کافر ژ ديني هه وه بي هيفي بوون، و نهو پشتراست بوون کو هوين جاره کا دي ل شرکي نازقنه فته، قيجا هوين ژ وان نه ترسن و ژ من بترسن. نه فرؤ ب تمام کرنا شريعه تي و ب سه رکه فتني من ديني هه وه ديني ئيسلامي بو هه وه پيک ئينا، و ب ده ريخستنا هه وه ژ تاريپين جاهليه تي بو روژا هيا ئيسلامي من قه نجيا خو ل سهر هه وه تمام کر، و نه ز پازي بووم ئيسلام بو هه وه بيته دين..

ل روژا نهينبيي، ل ئيشاري، نه هي هه يفا ذولحججه ژ سالا ده هي، شه شي ئادارا سالا ۶۳۲ زاييني، کو روژا عهره في بوو، ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ناف خه لکي دا يي راوه ستاي، جبريل ب وه جي فته هات، و ده مي قورئان بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ده اته

خواري، نهو كه سين ل دهور و بهرین وی پي دحهسيان؛ چونكي لهشي وی گران دبوو، و خوهي ددا، و دهنگهكي وهكي بقتيني ل دور سهر و چاقتين وی دهات.. گاڤا نهف حالته ب سهر دا هاتي، نهو صهحابييين ل دهور و بهرین وی زانی نهفه وهحيه بو دئيت، و گاڤا نهو حالته ب دووماهي هاتي، بهري وان ما ل دهفي پيغهمبهري -سلاف لي بن- کاني دي چ بو وان بيژت، و نهو چ بوو بو وی هاتييه خواري.. و پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهف نايهته بو وان خواند: ﴿ اَلَيْسَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا مِنْ دِيْنِكُمْ فَلَآ تُخْشَوْنَهُمْ وَاَحْسَبُوْنَ الْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ۝﴾.

نهف نايهته هات نه ب تني دا في سهرهاتييا ديروكي يا مهزن يا روژا عهرفي بو مه تو مار بکته، بهلکي دا نهو رابگههينت ژي کو هنده ئيدي چو ترس ل سهر ئيسلامي نه ما، و دوزمن ژ براندنا وي بي هيشي بوون.. بهري هنگي دستوري ئيسلامي پارچه پارچه دهاته خواري، و ترس نهو بوو ژبيسي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهري (ماددين) في دستوري ب دويماهي بيت، بهلي ل روژا عهرفي خودايي مهزن ب في نايهتي رابهاند کو هنده شريعت تمام بوو، و ژ نهفرو ويغه پشتي في شريعتي چو شريعتين دي بين حلالکرن و حرامکرن ژ نک خودي نايينه خواري.

به يانه کا مهزنه د ديروکا شريعتي عهسماني دا هاتييه رابهاندن، و مزگينيه کا بهرچاڤه کو ئاڤاهيبي ئيسلامي تمام بوو، و نهيار ئيدي ژ هرفاندنا في ئاڤاهي بي هيشي بوون، لهو بلا موسلمان بزنان کو ديني وان د گهل وان هه مي هپرشين دژوار بين دژمن دئينه سهر هر دي مينت.. بهلي د گهل في به يانا مهزن و في مزگينيا بهرچاڤ، عومهري کوري خه ططابي نهوي هنگي ل نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- پراوه ستاي و گوهي خو ددائي ده مي وي نهف نايهته دخواند، کره گري.. بهلي ده مي عومهري گوهل ل في نايهتي بووي کره گري!

گه لهک كه سين ناماده گرييا عومهري ل في مهوقي ب تشته كي غهريب زاني، خو پيغهمبهري ب خو ژي -سلاف لي بن- فيا ته تکيد بکته، کاني عومهر وهسا د نايهتي گه هشت وهكي نهو تي گه هشتي يان ژي گرييا وي ژ بهر تشته كي ديبه، لهو وي گو تي: عومهر! نهو چ بوو گرييا ته ئيناي؟ عومهري گو تي: نهی پيغهمبهري خودي، ديني مه روژ بو

رؤژي زبده دبوو، و نهغه نهو تمام بوو، و پشتي تمامبونئ کي مي دهست پئ دکهت. پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته: تو راست ديته!

مهعنا نهو تشته عومهري ژ نايهتي نينايهدهر، ههر نهو بوو يئ پيغهمبهري -سلاف لي بن- تي نينايهدهر، پشتي تاميبي کي مي دهست پئ دکهت، و نيکه مبن کي مي نهوه پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ ناف وان بچت.. ناخري کارئ وي نهما، ما نه کارئ وي نهو بوو ديني بگههينت؟ نهغه دين خلاص، قيجا چو مهعنا بو مانا وي نامينت!

هوسا عومهري شارهزا د نايهتي گههشت.. لهو روژنديکين وي بارين.

پيغهمبهري يا ب رؤژي نهبوو:

بهري هنگي تشتهکي ناشکه رابوو ل نک موسلمانان کو گرنا روژيبي ل روژا عهرفهني خيرهکا مهزنه، ژ بهر هندي گهلهک صهحيبان نهف روژييا هه بو خو دگرت، بهلي گومان بو هندهک ژ وان چيبوو کانئ گرنا روژييا عهرفهني بو وي مروقي ل عهرفهني ژي بت سوننهته يان نه، و هندي هند پيغهمبهري -سلاف لي بن- وي روژي بهرقيهله ما و دوکارن، کهسي نهديت وي تشتهک خواري يان قهخواري، لهو هندهکان هزر کر نهو يئ ب روژييه، ژنما ما وي (أم الفضل) ژنکا عهبياسي ثيا قي مهسهلي تهئکيد بکهت، لهو وي نامانهکي شيري بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارت دهمي نهو ل سهر پشتا حيشترئ، کانئ دي قهخوت يان نه.. و گاغا وي و خهلکي ژي ديتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو شير قهخواري، وان زاني نهو يئ ب روژي نينه.

پيغهمبهري.. و داخوازکرنا نوسامه:

و دهمي روژ بهر ب ناقابونئ قه چووي، و نيزيکبووي نهو دم بيت يئ پيتشييه ههجي ژ عهرفهني بهر ب موزدهليفه يئ بچن، پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل دهور و بهرپن خو زقري، ههر وهکي نهو چاقين خو ل نيکي دگيرت، پاشي گازی کر: کانئ نوسامه؟

خهلکي گازی نوسامه ي کر.. نوسامه د گازييا پيغهمبهري -سلاف لي بن- هات. نوسامه يئ کوپي زهيدئ کوپي حارته ي، خوشتشيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- و کوپي خوشتشيبي وي، و نهو هنگي جقيهلهکي ههفده ههژده سالي بوو، و يئ رهش بوو، ده يک و

بابین وی هەردو عەبدبوون ھاتبوونە ئازاکرن، دەیکا وی ئەو بوو یا شیر داہە پیغەمبەری -سلاڤ لى بن-، و بابى وی ئەو بوو یى پیغەمبەری -سلاڤ لى بن- ب خودانکری و تەبەنییا وی کری، لەو خەلکی دگۆتی: زەیدى کورئ موحەممەدى.

پشتى ئوسامە ھاتى پیغەمبەری -سلاڤ لى بن- ئەو ل پشت خو سويار کر.. بەلى، ژ ناڤهرا ھەمی ھەڤال و کەس و کارىن خو پیغەمبەری -سلاڤ لى بن- ئەڤ شەرەفا مەزن دا مرۆڤەکى رەش، یى خەلکى وئ جڤاکى ب چاڤەکى کىم بەرى خو ددایى، ھەر وەکی وی دڤیا ب ڤى کارى خو بىژتە خەلکى کۆمبووی ھەمیى: چىترىنى ل نک مە موسلمانان نە ب رەنگى و ئەزمانى و نفسییه!

و بەرى رۆژا عەرەڤى ئاڤا بىت، ب دەمەکى کىم پیغەمبەر -سلاڤ لى بن- ل خەلکى زڤرى و گۆت: گەلى مرۆڤان! ئەوا ماى ژ دنیايا ھەوہ بەرانبەر وئ یا ژئ چووی، ھندى وئیه یا ماى ژ ڤى رۆژا ھەوہ. و دەمى رۆژ ئاڤادبوو و خەلکى کارى چوونى دکر، پیغەمبەرى -سلاڤ لى بن- گۆتە بىلالى خەلکى بو من بى دەنگ بکە، و گاڤا ئەو بى دەنگ بووین، وی گۆت: گەلى مرۆڤان! نوکە جبریل ھاتە نک من و سلاڤىن خودایى من گەھاندنە من و گۆت: خودى گونەھىن خەلکى عەرەڤاتى غەفراندن، و بارى وان ژ سەر وان ڤاکر. عومەرى گۆت: ئەى پیغەمبەرى خودى، ئەڤە بو مە ب تنییه؟ پیغەمبەرى -سلاڤ لى بن- گۆتى: ئەڤە بو ھەوہیە و ھەر ئیکى پشتى ھەوہ بىت ژى ھەتا رۆژا قیامەتى.

پشتى رۆژ ئاڤابووی پیغەمبەرى -سلاڤ لى بن- گۆتە خەلکى: ب ناڤى خودى دەست ب چوونى بکەن.. و ئەو د گەل ئوسامەى ب سويارى ژ عەرەڤى دەرکەڤتن، و ھىدى ھىدى بەر ب موزدەلیڤەى ڤە چوون.

ل موزدەلیڤى:

ئوسامە دىڤىژت: ب رىڤە دەمى ئەم گەھشتىنە گەلییى (ئذخر) ئەوى دکەڤتە بەرى موزدەلیڤى، پیغەمبەر -سلاڤ لى بن- بىنەکى راوہستیا، تارەتا خو گرت و دەسنڤىژا خو گرت، من گۆتى: ئەى پیغەمبەرى خودى دى نڤىژى کەین؟ وی گۆت: نڤىژل پىشیا تەیه.. و ئەو جارەکا دى سويار بوو و بەر ب موزدەلیڤى ڤە چوو.

ل موزدهلفي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل نيزيكي چيايي (قوزهحي) راوهستييا، ل وي جهي نوکه مزگهفتا (المشعر الحرام) لي هي، و نيکه مين کاري وي کري وي دهسنتيژا خو نو کي، و بياللي بانگ دا، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- نقيژا مهغره سې رکاعت (جمع تاخير) کر، پاشي وي نقيژا عهشپا دو رکاعت کرن، و چو سونهت نه کرن. پشتي هنگي وي و صهحابييين وي بارين خو فته کرن، و ل موزدهلفي دانان.

دهيکا موسلمانان سهودايي (و نهو ژنکهکا گران و قهلهو بوو) دهستوري ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- خواست کو وي شهشي بچته مينايي بهري خه لک بچن و بته قهره بالغ، پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهستوري دايي، و پشتي هنگي عايشايي دگوت: خوزي من ژي هنگي دهستوري ژي خواستبا.

وي شهشي ههميبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل موزدهلفي نقست، و بو کرنا عيبادهتي رانهوو، و بهلکي نهو جارا نيکي بت وي نهف چنده کري؛ ژ بهر کو روژا بهري هنگي نهو زيده وهستيابوو، و روژا پشتي هنگي هنگي کارهکي مهزن ل بهراهيبي ههبوو، لهو وي دقيا بينا خو فته دت، و لهشي خو رحهت کهت.

بهري سپيدئ نهو هشييار بوو، و وي فهريمان ل مامي خو عهباسي کر کو نهو هندهک ژن و عهبالي بين لاواز بهري وان بهت، و گوتئ: فان ژن و لاوازين مه به، بلا نهو نقيژا سپيدئ ل مينايي بکن، و بهرکان بهائيژن بهري قهره بالغ مرؤقان بيت. و ژ وان بين د گهل عهباسي چووين: ههردو دهيکين موسلمانان (أم حبيبة) و (أم سلمه) و عهبدللاهي کوړئ عهباسي کو هنگي زاروک بوو.

و گاڤا دهمي نقيژا سپيدئ هاتي، ههري زوي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نقيژ کر، هتا صهحابيان گوت: مه دگوت نزا سپيده بوويه يان نه؟! و پشتي وي نقيژ کري نهو ل حيشترا خو سويار بوو و چوو ب سهري بهتهنهکا چيايي قوزهح کهفت، ل هنداث خه لکي، و وي بهري خو ب نک قبيلئ فه دا و دهست ب دوعا کر، و نهفه ب جهينانه بو فهريمانا خودئ: ﴿فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَلَكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿٣٥﴾﴾ (البقرة: ١٩٨) و پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب قي رهنگي ما هتا دنيا زهلال بووي، و نيزيک بوو روژ دهريکهفت.

پشتی هنگی وی داخواز ژ پسمامی خو فاضلی کورې عهباسی کر کو ټو حفت بهرکان بو وی قېدهت دا ټو رهجمی پې بکهت، دهمی فاضلی بهرک داینه قی، و هر ټیک ژ وان هندی نوکه کتی بوو یان پیچه کتی مهزنتر، وی ټو کرنه د دهستی خو دا و پفکری، پاشی دهستی خو بلندکر و گوته خه لکی: رهجمی ب هندهک بهرکین هوسا بکهن، و هشیار بن شداندنی د دینی دا نه کهن؛ چونکی شداندنا د دینی دا ټو پین بهری ههوه برنه هیلاکی.

پاشی وی پسمامی خو فاضل ل پشت خو سوبارکر، و بهری روژ بهلیت وی دهوارا خو هاژوت، و ټو ژ موزده لیفی بهر ب مینایی ټه چوو، و وی ب قی چندی موخالهفا کافران کر؛ چونکی هتا روژ نه هلات با ټو ژ موزده لیفی نه دچونه مینایی.

هنگی هندهک جحیلین قوره شیبیان ب پیمان کرنه غار دا بهری خه لکی بگه نه مینایی، و ټیک ژ وان نوسامه یی کورې زهیدی بوو، ټو پ ټیدی فاضلی جهی وی ل سهر حیسترا پیغهمبهری -سلاف لی بن- گرتی.

و گاڤا پیغهمبهری -سلاف لی بن- گهشتییه وی نهالی یا فیلی ټه برهه یی لی چوویه هیلاکی، ټو دبیژنی: (نهالا موحه سسر)، وی حیسترا خو ب لهز هاژوت، دا زوی ژ ویری دهرباس بیت.

ل مینایی:

و پیغهمبهری -سلاف لی بن- ب سوباری گهشته مینایی، و ټو بهر ب وی جهی ټه چوو یی رهجم لی دټیته کرن، ل عقه بی، پسمامی وی فاضل -وهکی مه گوتی- د گهل وی یی سوبار بوو، و بیلال و نوسامه ژی د گهل دا بوون، ټیکی هه قسار حیستری د دهستی دا بوو، و یی دی پاتهک ل هنداف سهری گرتبوو دا سیبه ری لی بکهت.. و وی ل سهر پشتا حیستری بهرکین خو هاقیتین، و پشتی هاقیتنا بهرکان ژ نوی وی ته لیبیه راوهستاند.

ل جهی رهجمی مروژ ل دور و بهرین وی کومبوون، و کره قهره بالغ، وی گوت: گهلی مروژان، ټیک و دو نه کورن، و بهرکین خو ل ټیک و دو نه دن، و ټه گهر ههوه بهرک هاقیتین بلا ټو دپجریک بن، و د کرنا هجا خو دا هوین چاف ل من بکهن، چونکی ټه ز نزانم بهلکی ټه ز چو هجین دی ژ بلی قی هجا خو نه کهم!

و نهغه بو جارا دويي بوو نهو قی نیشاره تی دده ته خه لکی: نیشاره تا کو به لکی نهغه ده می خارخواستنی بت.. و به لکییا پیغه مبهري -سلاف لی بن- ژ فالاتییی نایت!

ل ویری کچه کا جحیل و خوشکوک ب نک پیغه مبهري شه -سلاف لی بن- هات، و فاضل -وه کی مه گوتی- د گهل پیغه مبهري -سلاف لی بن- ل سهر حیشری یی سویار بوو، و نهو ژی جحیله کی سپی و تازه بوو، بهری کچکی ما ل فاضلی و بهری وی ژی ما ل وی، پیغه مبهري -سلاف لی بن- نهرزکا فاضلی گرت و بهری وی دا لایی دی، فاضل جاره کا ل وی زقری، پیغه مبهري ژی -سلاف لی بن- جاره کا دی بهری وی وهرگیرا.. هنگی بابی فاضلی عه بیاس گوت: نهی پیغه مبهري خودی، ته ستوی پسمامی خو خوارکر! پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوتی: من کوره کی جحیل و کچه کا جحیل دیتن، و نهز یی پشتراست نبم کو شه یطان نه شیتته وان.

هنگی کچکی گوته پیغه مبهري -سلاف لی بن-: فه رزا خودی کو حه جه ل پیراتییی گه هشته بابی من، و نهو زه لامه کی پیره نه شیت خو ل سهر پشتا ده واری بگرت، نهری چی دبت نهز پیش وی شه حه چی بکه م؟ پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوتی: به لی.

و ده می نه م هزرا خو د قی سهرهاتییی دا دکه یین، نه م ژ چند لایه کان شه ژی عه جیگر تی دین.. ته و اوعا پیغه مبهري -سلاف لی بن- و کو نهو مرؤفه کی زقر نه بوو حه تا کچه ک و کوره ک کاره کی هوسا ل نک وی بکه ن، بیی هزرا غه زه با وی بکه ن! و نه رم و حه لیمیا پیغه مبهري -سلاف لی بن- د په روه رده کرنا مرؤقان دا، کو وی چو گوتننن رده نه گوتنه فان هردو جحیلان، و نه گوته وان: نهغه سقکیه که هوبن ب من دکن، چاوا هوبن ل دیوانا من کاره کی هوسا دکن؟ و تیگه هشتن و ل بهرچا وهرگرنا پیغه مبهري -سلاف لی بن- بو تبعه تی گه نجان، و کو شیانان وان بو گرنا دلچوونین نه فسسی سستره و مه یلا وان بو خوشییین دلی پتره. پشتی هنگی پیغه مبهري -سلاف لی بن- ل پسمامی خو زقری و بهری وی وهرگیرا، نه ل کچکا بیانی؛ چونکی دبت پسمامی وی ته حه ممولا وی تشتی بکه ت یی کچکا بیانی نه که ت.

و ب راستی قی دیمه نی و قی هه لویستی هژماره کا دهر سین په روه رده یی تیدا هه نه، بو هه ر که سه کی باش هزرا خو تیدا بکه ت.

خوتبا خاترخوساتنې:

پشتی پیغهمبهري -سلاف لی بن- بهرکین خو هاقیتین، نهو زقري وی جهی یی کو دئ لی ناکنجی بت ل مینایی، جهی نوکه مزگهفتا (ئه لخیف) دکهفتی، و نهو جهه کی پیروز و کهفنه، د هندهک ریوایه تان دا هاتییه کو هفتی پیغهمبهران نقیژ ل وبری کریسه. پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل وی جهی دانا، و وی موهاجر ل لایی خو یی راستی دانان و نهنصار ل لایی چه پی، و خه لکی دی ل دهو و بهرین وان دانا، و دهمی صه حایبان داخواز ژ پیغهمبهري -سلاف لی بن- کری کو نهو جهه کی (یان ماله کی) بو وی ل مینایی بدانن دا نهو وان پروژان لی بت، وی گوټ: نه، مینا جهی وییه یی زویتر بگه هتی.. یه عنی: چو جه- ژئی ملکی که سی نینه دا نهو ناهاهییان بو خو لی ناټا کهت.

و دهمی پروژ بهژنه کی دویمان بلند بووی، ل دهمی تیشته گه هی، و ژ بیر نه کهن، پروژ پروژا ئیکی یا جهزنی بوو، پروژا شه نییی ده هی هه یفا ذولحیججه ژ سالا ده هی مشهختی، و جه- مینایه، ل وی جهی نوکه مزگهفتا (ئه لخیف) دکهفتی، پیغهمبهري -سلاف لی بن- رابوو قه، و ل حیشترا خو (العضباء) سویار بوو، خه لکی تی ئینادهر کو ههر وه کی نهو دئ تشته کی بو وان بیژت، لهوا نهو ل وی کو مبون، و وی گوټه هه قالی خو جهریری کو پری عه بدللاهی به جهلی، و نهو زه لامه کی درتو و دهنگ بلند بوو: خه لکی بو من یی دهنگ بکه، وی د ناټ خه لکی دا گازی کر: بی دهنگ بن! پیغهمبهري خودی دقیت بو هه وه باخت.. و نهو هه می بی دهنگ بوون دا بیژی طهیر یین ل سهر سهرین وان!

پیغهمبهري -سلاف لی بن- دهست ب خوتبا خو کر، و وی د قی خوتبا خو به حسنی هژماره کا مهسه لین گرنگ کر^(۱)، ل قیری نه م دئ ب کورتی ئیشاره تی دینه وان مهسه لان، و ب رهنگه کی بهر فرهتر دئ ل نک مهسه له کی راوهستین. ژ وان مهسه لان:

- وی خه لک ناگه هدارکر کو ژ نهټ ساله ویته تر ههر هه یقه ک دئ ل جهی خو بت، و نهو عه ده تی عه ره بان ل جاهلییه تی دکر دهمی وان ههر سال دهه پروژ ل هه یقه کی زیده دکر،

(۱) نهو مهسه لین پیغهمبهري -سلاف لی بن- د قی خوتبی و خوتبین دی ژئی دا یین وی ل هجا خاترخواستی بو صه حایبان خواندین مه ب بهر فره هی قه کولین ل دور کرییه د کتیه کا تایهت دا، ب ناټی (ل بهر سیبه را هندهک خوتبین پیغهمبهري) کو هیشتا چاپ نه بوویه.

دا سالنامهيا قهमेري هندي سالنامهيا شه مسمي لي بيت، و نهف چهنده دبوو نه گهر کو هه يقين قهमेري (ب تايه تي ههر چار هه يقين حهرام) ههر سال ژ جهه کی بچنه جهه کی دی.. نهف عهده ته نه ما، و ئیدی کار پی نائیته کرن^(۱).

- وه کی ل خوتبا رۆژا عهده فی پیغهمبهري - سلاف لی بن- خه لک ناگه هدار کری کو خوین و مال و نامویسا وان ل سهر ئیک و دو حهرامه، وی قی جاری ژی نهو چهنده دوباره کر، و نهفه هندي دگه هینت کو پاراستنا رح و مال و نامویسا خه لکی گرنگییه کا زیده ل نک پیغهمبهري ئیسلامی هه یه.

- وی خه لک ناگه هدار کر کو سی کار هه نه ده غه لی ژ دلای خودان باوه ری دئینه دهر، نهو ژی نه فنه نه: ئیخلاصا د کاری دا، و شیره تکرنا مه زن و کاریده ستین موسلمانان، و خودانا د گهل کوما موسلمانان، و نه ژیکفه کرنا ریزا وان.

- وی دیار کر کو هه چیی خه ما وی ناخرهت بت، خودی کاری وی دی بو وی لی کدهت، و زهنگینیا وی دی که ته د دلی دا، و دنیا یی بقیته نه قیته دی گه هته وی، و هه چیی ئیه تا وی دنیا بت، نهوا وی بو خو کومکری ژی خودی دی لی بژاله کهت، و فه قیری هه می ده مان دی ب نا ف چاقین وی فه بت، چونکی دلی وی دی یی فه قیر بت، و نهوی دلی وی یی برسی بت، چاقین وی قهت و قهت تیر نابن، و هند ژ دنیا یی دی گه هتی هندي خودی بو نشیسی، چهنده نهو خو زه حمهت بدهت و خو بوه ستینت فایدی وی نا کهت.

- وی فه رمان ل موسلمانان کر کو نهو گوهدارییا مه زنین خو بکهن، نه گهر خو عه بده کی حه بهشی بته مه زنی وان، هندي نهو کاری ب کیتابا خودی بکهن.

- و وی نهو ل فتننا ده جالی ژی هشیارکرن، و سالو خه تین وی بو وان ناشکه راکرن؛ دا نهو ب وی نه ئینه خاپاندن، ده می نهو دئیت.

(۱) تشتی غه رب - وه کی زانایین فه له کی دبیژن- ل قی سالی، سه ری سالا قه مه ری نهوا عه ربین نه قیبتین ئیسماعیلی کار پی دکر، و سه ری سالا عه ربی نهوا نه قیبتین ئیسماعیلی کار پی دکر، هه ردویان پی کفه ده ست پی کربو، و به لکی نهفه بت نه پنییا گوتنا پیغهمبهري - سلاف لی بن-: ((إن الزمان قد استدار هیته...)) بو زانینین به رفه ده ل دۆر قی مه سه لی هه چیی بقیته دشیت ل وی کتیبی بزقرت نهوا پتر ژ جاره کی مه ئیشارت پی دای: (نتائج الأفهام فی تقویم العرب قبل الإسلام) یا مه حمود پاشایی فه له کی.

و مهسه لا مه دقيت ئەم ل نک راوهستين ئەو بوو يا وي ل دووماهياا خوتبا خو گوتي،
دهمي گوتي:

(گهلي مروقان! ب خودي ئەز نزانم، بهلکي پشتي شي رۆژي ئەز ههوه نهبينمه شه،
قيجا خودي رهحمي ب وي بيهت يي گوه ل گوتنا من ببت، و وي وهرگرت، و بگههينت،
چونکي دبت ئيک زانينهکي هلگرت و ئەو يي زانا نهبت، و دبت ئيک زانينهکي بو ئيکي
ژ خو زانتر هلگرت.. گهلي مروقان! ئەوي ناماده بلا بگههينته وي يي ئەماماده، چونکي
دبت هندەک ژ وان يين ناخفتن دگههتي پتر د ناخفتني بگههن ژ وان يين گوه لي دبن..))
پاشي وي بهري خو ب نک عهسماني فه لييدا و گوت: ((يا رهبي من گههاند يا رهبي
من گههاند؟)).

خهلکي گوت: بهلي ئەي پيغهمبهري خودي..

وي سي جاران گوت: ((يا رهبي تو شاهد به)).

و هندی هند وي د شي خوتبا خو دا گازی ئوممهتا خو دکر و دهنگي خو بلند و دريتر
دکر و دگوت: (يا أمتاه) بچوبکهکي گوته دهیکا خو: دادئ! بوچي ئەو هنده گازی دهیکا خو
دکەت؟ دهیکا وي گوتي: ئەو گازی دهیکا خو ناکەت و ناييترت: (يا أماه)، ئەو يي گازی
ئوممهتا خو دکەت و دييترت: (يا أمتاه).

د شي گوتنا خو دا پيغهمبهري -سلاف لي بن- جارهکا دي ب ئاشکهرايي خهلک
ئاگههدار کر کو دەم دەمي خاترخواستنييه، و وهغەر يا نيزيکه، و دبت گهلهک کهس د ناف
وان دا ههبن ئيدي وي نهبين.. قيجا بلا ئەو گوھين خو باش فهکهن کاني دي چ گوه لي
بن، و چاڤين خو ژي باش فهکهن کاني دي چ بينن، دا ئەو وي بو يين پشتي خو فهگيپرن. و
پيغهمبهري -سلاف لي بن- دوعا بو وان کهسان کر يين ههديسا وي هل دگرن، و بو خهلکي
دي فهديگيپرن، دوعا کو خودي روپين وان گهش بکهت..

و مهخسهدا وي ل فيري ب روپگهشيبي -وهکي زانا ديترن- خوشکۆکيا سهرفه و يا
فشارتييه، يهعني: خودي باوهريهکا و هسا بکهته د دلين وان دا، کو شوپنوارين وي ل سهر
روپين وان ئاشکهرا ببت، د دل دا ئەو ههست ب خوشي و رحهتي و دلفرههبيي بکهن، و

سهر و چاڅين وان ژي روناھييا باوهربيي ژي بچت.. و ئەف دوعايه ژ پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بو وانه يين حهديستين پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بي کيتمکرن و زندهکرن بو خه لکي څه دگوھيزن.

و ژ بهر کو خه لکي ب ئاشکه رايي تي ئينادهر کو ئەو يي خاترا خو ژ وان دخوازت، لهو وان دهست پي کر و ههر ئيکي ژ لايي خو څه هندهک پسيار ژي کرن، ئيک ژ وان ئەڅه بوو زهلامه کي گوټي: ئەي پيغهمبهري خودي، تو شيره تي ب چ ل مه دکه ي؟ وي گوټ: په رستنا خودايي خو بکه ن، و ههر پيټيچ نڅيژين خو بکه ن، و هه يڅا خو بگرن، و ب دله کي خوش زکاتا مالي خو بدن، و گوهداريا مه زنين خو بکه ن، هوين دي چنه به حه شتا خودايي خو. و گه لهک که سان پسيارا کار و بارين حه جي ژي کر و وي به رسقا وان دا.

دانا قوربانان:

پشتي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ خوتبي و به رسقانا پسيارين خه لکي خلاصبووي، ئەو چو وي جهي يي دکه فته ناڅبه را مرگه فتني و ره جما بچويک، و گوټ: بو من گازی بابي حه سه ني بکه ن.. و ده مي عه لي هاتي وي داخواز ژي کر ئەو هاريکارييا وي دڅه کوشتنا قوربانان دا بکه ت.. و تشتي ئەو که سين حازر حيبه تي کري ئەو بوو ده مي حيشترين قورباني ئينايه نک پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- دا ئەو وان سه رڅي بکه ت، وان -و بيي کو ئيک به اژوت- و هسا خو نيزيکي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- دکر، دا بيڅي يي به ري ئيک و دو رادکه ن، دا ههر ئيک زويتر ژ يا دي بته قوربان بو وي!

و تشتي دي يي که سين حاز و نه حازر ژي حيبه تي کرين ئەڅه بوو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- شپست و سي حيشتر ب ده ستني خو سه رڅي کړن، و گاڅا ئەو گه هشتييه څي هڅماري ئەو راوه ستييا و وي فه رمان ل عه لي کر کو قوربانين مايي څه کوژت، و وي عه لي کره شريک د قورباني خو دا.. و وي فه رمان ل عه لي کر کو ئەو گوشتي وان قوربانان ل سهر خه لکي به لاف بکه ت، و گوټي: ژ ههر قوربانه کي مه پرته کا گوشتي بکه نه د ئامانه کي دا و بليتن؛ دا ئەم ژي بخوين و ئاڅکا وي فرکه ين. و وي ده ستوري دا خه لکي کو ژ قورباني خو بخون، و بدنه خه لکي و هنده کي ژي بو خو ژي راکه ن، و هسک بکه ن، و وي ب خو وه کر.

تراشینا سہری و دہرکہفتن ژ ئیحرمان:

پشتی پیغمبر -سلاف لی بن- ژ دانا قوربانان خلاصوبوی، قیا سہری خو بتراشت، و بہرہری کو موعہممہری کورپی عہدلاہی عہدہوی بوو موسا خو ئینا و ہات، پیغمبرہری -سلاف لی بن- بو سوجہت گوتی: ئەی موعہممہر! ئەفہ پیغمبرہری خودی گوہین خو کرنہ د دەستی دا و دەستی تہ موس یا تیدا.. موعہممہری گوت: ئەی پیغمبرہری خودی! ئەز ب خودی کہمہ ئەفہ نعمتہکە خودی دایہ من. پیغمبرہری -سلاف لی بن- گوتی: باشہ ئەز خو نالقیمن بو تہ. پاشی وی لایی راستی یی سہری خو ب نک بہرہری فہ لیدا و گوتی: بتراشہ.. و ہنگی صہحابی لی کومبسون و وان نہہیلا موبہکی وی بکہفتہ عہردی ہہچی موبی کەفتبا وان دەستی خو ددا بہر و بو خو رادکر، و گاغا بوویہ دورا تراشینا لایی چہپی، وی گازی کر: کانئ ئەبوو طہلحہ؟ و گاغا ئەبوو طہلحہ ہاتی، وی موبی لایی چہپی ژ سہری خو ہہمی دا وی.

ئەبوو طولحہیی ئەنصاری، زربایی ئەنہسی کورپی مالکی بوو، و ئەو ئەو بوو یی پیغمبرہری -سلاف لی بن- دەمہکی مایہ ل مالا وی پشتی مشہختبویہ مہدینی، ہەر وەکی پیغمبرہری -سلاف لی بن- قیای ژ ناقہرا ہہمی صہحابییین خو فی خەلاتی بدہتی، و ئەو چوو و خەلاتی وی د گہل دا، و وی گافی ئەگەر ئیکتی زپر و زبفی دنیایی ہہمی پیش وی خەلاتی فہ دابایی ئەو ل بہر نہدہات!

و کانئ چاوا صہحابییان موبی سہری وی ل خو لیکفہکر، وەسا وان پرتین نینوکین وی ژی ل خو لیکفہکرن دەمی وی نینوکین خو تراشین.. و پشتی ہنگی وی ئیحرامین خو دانان، و دبت کو وی سہری خو ژی شویشت بت، و جلکین خو کرنہ بہر خو و دەیکا موسلمانان عائیشایی ہہردو دەستین خو تژی مسک کرن و د سہری وی دان.

ل حەرہما مہکھہ:

پاشی ئەو سواریبوو، و جارہکا دی ئوسامہیی کورپی زہیدی ل پشت خو سواری کر، و قہستا مہکھہی کر، دا (طواف الإفاضة) بکہت و گاغا ئەو گہشتییہ حەرہمی وی ب پیمان طہواف کر، و دەمی خەلکی ب ہاتنا وی زانی، لی کومبسون و د گہل وی طہواف کر، و

دهمې وی دیتی بو قهره بالغ، و هنگی گۆپاله کئی و دک چه لاکان د دهستی دا بوو، وی گۆپالی خو دگه هانده روکنی بهری و سهری گۆپالی ماچی دکر، و پشتی نهو ژ طه وافی خلاصبووی، و چونکی وی نیه تا (قیرانی) ئینابوو، نهو نه چوو سه عیبی، بهلی وی فرمان ل هه فالین خو کر هه چیبی (ته مه تنوع) کر بت، بچت سه عیبی بکه ت.

پشتی طه وافی پیغه مبهري -سلاف لی بن- چوو وی جهی یی مامی وی عه بیاسی و عه یالی وی ئاڤا شرینکری لی ددا هه جیبیان^(۱)، و نهو د چاڤین عه ربه بان دا کاره کئی پیروز و ب قه در بوو، و عه بیاسی نهو ب میراتگری ژ عه بدلمو طه لبی وهرگرتبوو، عه بیاس ل وی جهی بوو و تراره دک د دهستان دا شه ربه ت یی ددا هه جیبیان، گاڤا پیغه مبهري -سلاف لی بن- هاتییه نک عه بیاسی، وی گۆته کورئ خو فه ضلی: هه ره مال نک دهیکا خو، و هه خوارنه کئی بو پیغه مبهري ژ ویری بینه.. پیغه مبهري -سلاف لی بن- گۆتی: هه وچه ناکه ت، ژ وئ بده من یا تو ددهیه خه لکی. عه بیاسی گۆت: نهی پیغه مبهري خودی، ده ستین خه لکی دچنه د قئی ئاڤی دا، وی دوباره گۆت: ژ وئ بده نه مه یا هوبن دده نه خه لکی.. پاشی وی هنده دک ژئ هه خوار، و نهوا مایی دا ئوسامه یی کورئ زهیدی.

پشتی هنگی پیغه مبهري -سلاف لی بن- چوو نک بیرا زه مزه م، هنده دک جحیلین مالباتا عه بدلمو طه لبی ل سه ر ده ری بی ری بوون، وان ئاڤ ب سه تان دکیشا و ب تراران ددا خه لکی، وی هنده دک ئاڤ ژ دهستی وان وهرگرت و هه خوار، پاشی هنده دک هیلا د ده قئی خو دا و جاره کا دی بهردا د بی ری دا، دا بهر هه که تا وی بکه فتی، و وی گۆته مالباتا عه بیاسی: نه گه ر نه ژ بهر هندئ با دا خه لک دا مملانی د گه ل هه وه که ن سه را کیشانا ئاڤی ژ بی ری، نه ز ب خو دا چمه د بی ری دا و دا وهریسی دانمه سه ر قی ری.. و ئیشاره ت دا سه ر ملی خو.

زقیرین بو مینایی:

پشتی هنگی پیغه مبهري -سلاف لی بن- زقیری مینایی، و ل وی جهی نوکه مزگه فتا خه یف لی هاتییه ئاڤا کرن، وی نڤیژا نیڤرؤ دو رکاعه ت ب جماعه ت ل بهرا خه لکی کر.. و رۆژا خو هه می وی ب زکر و ته کبیرات هه بۆراند، و وی کۆمه کا سه حا بییان وهکی: عه لییب

(۱) ژ بهر کو وان ئاڤ ژ بی ری مکه هه دکیشا، و نهو ئاڤه کا گه له ک شرین نه بوو، وان قه سپ و مویرژ دکره ئاڤی دا بیته شه ربه ت و شرین بیت.

کورئِ تہبوو طالبی و تہبوو ہورہیرہی و عہدلاہمی کورئِ عومہری و سہعدئِ کورئِ تہبوو وہققاصی ہنارتنہ دؤل و نہالین مینایی دا د ناٹ خہلکی دا راگہہینن کو ((ژبلی نہفسا خودان باوہران کہس ناچتہ بہحہشتی، و رۆژین مینایی رۆژین خوارن و قہخوارنیتنہ و رۆژی تپدا چی نابن)).

و ہر سئِ نقیژین دی ژی پیغمبرہری -سلاف لی بن- وی رۆژی ل بہرا صہحابییان کرن ہر ٹیک ل دہمی وی، بہلی وی نقیژین چار رکاعت کورت دکرن، و دکرنہ دو رکاعت. و ب قئِ چہندی رۆژا ٹیکئی یا جہژنا قوربانی ب دووماہی ہات و وی شہقئِ پیغمبرہری -سلاف لی بن- ل مینایی نقست.

ل رۆژا دی، ٹیکشہنہی یازدہی ہہیفا ذولحجہ، ل دہمی تیشتہگہہی جارہکا دی خوتبہک بو خہلکی خواند، و قئِ جاری عہلی دہنگئی وی دگہاندہ خہلکی، و د قئِ خوتبئِ دا پیغمبرہری -سلاف لی بن- چہند مہسہلہک گۆتن:

- وی بو جارا سییی، و سئِ رۆژان ل دویش ٹیک، موسلمان ناگہدارکرن کو خودئِ خوین و مال و نامویسا وان ل سہر وان حہرام کریبہ وہکی حہرامییا رۆژ و ہہیف و باژپری تہو لی.

- و وی ب وان دا زانینئِ کو خودایی ہہمی مروقان ٹیکہ، و بابئِ وان ٹیکہ، تہو ژا دہمینہ و ئادہم ژ ئاخییہ، و مروقئِ عہرب یئِ چیتر نینہ ژ یئِ نہعہرب، و یئِ نہعہرب چیتر نینہ ژ یئِ عہرب، و یئِ سپی و یئِ رہش ژی ہہر و ہسا، ب تہقوایی تئِ نہبت.

- و وی تہو شیرہت کرن کو تہو د گہل عہبدین خو دباش بن، و ہہر ٹیکئی خو بو ٹیکئی دی ژ بلی بابئِ خو پالدهت تہو یئِ لہعہتیبہ.

و دہمی وی تہف خوتبہ خواندی تہو ل سہر ہیسترہکا سپی بوو.

و گاغا رۆژ ژ نیفا عہسمانی وەرگہریای تہو چوو رہجمئِ بکہت، و ل نک ہہر سئِ رہجمان: یا بچوبک، پاشی یا ناقئِ، پاشی یا مہزن وی بہرک ہاقیتن، و زقپری جہئِ خو، و وی شہقئِ ژی تہو ما ل مینایی.

رؤژا د دويښ دا کو دبوو رؤژا دوشه نبي، دوازدهی هه يقي، پشتی نيښرو بووی، نهو چوو ره جمی و ل نک ههر سئ جهان دیسا وی بهرک هاقیتین، و زقري، و ده می نهو دچوو دا ره جمی بکته نهو په یا دچوو و هندهک جارن ل زقربنی نهو سوبار دبوو.. و جارهک ژ شان ههر دو جارین نهو چوو په ره جمی، زهلامه کی ل نک ره جما بچوبک پسیار ژئ کر: نهی پیغهمبهري خودی، کیژ جیهاد ژ هه مییان چیتره؟ وی بهر سف نه دا، و ره جم کر، و گاڤا وی ره جما ناڅی کری وی زهلامی پسیارا خو دوباره کر، پیغهمبهري -سلاف لی بن- دیسا بهر سقا وی نه دا، و پشتی وی ره جما مه زن کری، و ده می پییی خو دانایه سهر رکیتی دا سوبار بت، وی گوت: کانی نهوی پسیار ژ من کری، وی زهلامی گوت: نهغه نهزم نهی پیغهمبهري خودی، پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوتی: باشتین جیهاد ناخفتنا هه قییبیه یا ل نک سولطان هکی زالم دئته گوتن.

شهقا دوازدی ل سهر سیزدی ژی دوشه نبي ل سهر سیشه نبي، پیغهمبهري -سلاف لی بن- مال مینای، و سیشه نبي سیزدهی هه یقا ذولحججه، پشتی وی بهر کین خو هاقیتین، و بهری نقیژا نیښرو، نهو ژ مینای دهرکهفت، و زقري جهی خو یی بهری رؤژا عهره فی ژئ چووی، نهو جهی دبیزنی: (نه بطوح).

جارهکا دای ل نه بطوح:

و هه ژی گوتنییه کو نهو جهی پیغهمبهري -سلاف لی بن- لی دانای پشتی ژ مینای دهرکهفتی، نهو جه- بوو یی ل ده سپنکا هاتنا ئیسلامی قوره یشی لی کومبووین و بریار دای حیصاری بداننه سهر مالباتا هاشمی و موططه لبیان.. لهو پیغهمبهري -سلاف لی بن- رؤژا بهری هنگی گوت: سوباهی نه م دای ل لاتا بهنی کینانهی دانین، نهو جهی نهو ل سهر کوفری پیکهاتین.

نهو جهی پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل نیزیکی وی دانای یی دویر بوو ژ مزگهفتا ههرام، ژ لایب باکووری فه، و پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوته خه لکی: کس نه زقربت هه تا کاری وی یی دوو ماهییب طه و افال دزر بهیتی بت. ل فی جهی مه به حس ژئ کری پیغهمبهري -سلاف لی بن- و صهحابیین وی دانا، و وی نقیژا نیښرو و ئیثاری و مه غره ب و عه یشا ل وی جهی کر.

دہمی عايشا و طه فیاي:

دہمی صہحابیان زانی کو پیغمبر -سلاف لی بن- یی کاری زفرینی بو مہدینی دکہت، عايشا وی شہقی ہاتہ نک پیغمبرہری -سلاف لی بن- و ئہو یا خہمگین، و دہمی پیغمبرہری -سلاف لی بن- پساراً فی چہندی ژئی کری، وی گوت: خہلک دی زفرنہ مالین خو و وان حہجہک و عومرہک یا کری، و ئہز دی زفرمہ قہ و من حہجہک ب تنی یا کری. و بہلکی مہخسہدا وی ب خہلکی ہہویین وی یین دی بن!! چونکی حہجا وان (تہمہتتوع) بو، یہعنی: وان عومرہک ب سہری خو کریو، و ئہو ژ ئیحرامان دہرکہفتبون، پاشی ل دہمی حہجی وان جارہکا دی ئیحرام کرنہ بہر خو و حہج کر. عايشا تی نہبت وی ئہف چہندہ نہکربو چونکی حہجا وی (قیران) بو، و ئہگہرا فی چہندی ئہو بو بہری دہسپیکرنا حہجی عايشا بینثیژ بوو بو.

پیغمبرہری -سلاف لی بن- گوتی: ئہو طہوفا تہ ل دؤر بہیتی کری بو حہجی و عومری تیرا تہ ہہیہ.. بہلی وی قہبویل نہکر! و چونکی پیغمبرہری -سلاف لی بن- مرؤقہکی ب سانہی بو، وی گوتہ عہدردہحمانی برایی عايشای: خویشکا خو بہت تہنعیمی بلا ئہو ل ویری ئیہتا عومری بینت، پاشی ہہرن عومرا خو بکہن، و ئہز ل قیری دی ل ہیشیا ہہوہ بم.

وان وہ کر.. و پشتی ئہو ژ عومرا خو خلاصوین ئہو زفرینہ وی جہی یی پیغمبرہری -سلاف لی بن- لی، پیغمبرہری -سلاف لی بن- گوتی: ہوین خلاصوون؟ وی گوت: بہلی. پیغمبرہری -سلاف لی بن- گوتی: ئہقہ پیش عومرا تہ قہ.

ل وی دہمی عايشا و برایی خو چوون دا عومری بکہن، پیغمبرہری -سلاف لی بن- چہندہکی نقست. و دہمی شہف ژ نیثی بؤری، ئہو رابووقہ و صہحابیین خو ناگہہدارکرن کو ئہو دی چنہ کہعبی طہوفا خاترخواستنی کهن، دا پشتی ہنگی قستا مہدینی بکہن.

ل وی دہمی خہلکی کاری خو دکر، پیغمبرہری -سلاف لی بن- ژنکا خو صہفیا دیت یا ل بہر دہری خیقہتا خو روینشتی و ئہو یا ب خہمہ، و دہمی پیغمبرہری -سلاف لی بن- پساراً وی چہندی ژئی کری، وی گوت: ئہز دبیژم ئہز دی ہہوہ گیرو کہم! و ئہقہ ژ بہر ہندی

بوو چونكي ئهو كهفتبوو د عادهى دا، پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- گوتى: ما رۆژا جهژنى ته طهواف نه كړيو؟ وئ گوت: بهلى، پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- گوتى: قهيدى ناكهت، تو طهوافا خاترخواستنى نه كه.

و (ام سلمه) يى گوتى: نهز يا نهخوشم و نهز نهشيم طهوافى د گهل خهلكى بكهم. پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- گوتى: دهمى خهلك نقيژا سپيدى دكهن تول سهر حيثشتر خؤ ل پشت وان طهوافى بكه.

ل دووماهيا شهقى، شهفا چاردهى ذولحججه، سيشهنبى ل سهر چارشهنبى، مهوكبى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- د گهل صهحابيين وى بهر ب كهعبى شه چوو، دا كو طهوافا خاترخواستنى بكهن.

نقيژا دووماهيا ل مهكهه ل و طهوافا خاترخواستنى:

ل سههرى، بهرى سپيدهيا چارشهنبى بهليت، مهوكبى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- وهكى (نهسيمى سههرى) ب سهر مالا خودى يا پيروژ دا هات، ل وى دهمى سپيدى كاري خؤ دكر دا ب روناھيا خؤ شه دنياىي گهش بكهت، پيغهمبهري خودى د گهل كؤما هلبژارتى يا صهحابيين خؤ مزگهفت ب روناھيا خؤ گهش كړ. و بو جارا دووماهيا پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- چاڅين خؤ ب ديتنا وان جهين پيروژ تڙى كړ، بو جارا دووماهيا پيغهمبهري پشتمى څى جارى دهستى وئ مهكهه شهقتيا، ئهو جهى پينجى و سئ سال ژ عهمرى خؤ وئ ل سهر ناخا وئ بوړاندى، و ل جههكى دوير وى وهغرا خؤ يا دووماهيا كړ.

و سپيده بوو، بانگ هاته دان، و دهست ب نقيژى هاته كړن. و ئهو دووماهيا نقيژ بوو پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- ل مزگهفتا پيروژا مهكهه كرى د ناقبهرا (حهطيم و بهرى) دا، و دهمى خهلكى دهست ب نقيژا سپيدى كرى، دهيكاموسلمانان (ئوم سهلهمه) ل پشت وان ب سويارى طهواف كړ، (ئوم سهلهمه) دپيژت: من گوھ ل پيغهمبهري بوو -سلاڤ لى بن- وئ د نقيژى دا سووره تا (الطور) دخواند. و پشتى نقيژا سپيدى ب دووماهيا هاتى، پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- دهست ب طهوافا خاترخواستنى كړ، و ئهو ئيك ژ واجباتين ههجييه، و دهمى ئهو ژ طهوافى خلاصبووى، ئهو چوو (مولتهزه مى) -ئهو جهى دكهفته

ناقبه را بهري رهش و دهرگههي كه عبي- و وي سنگي خو و ديمي خو ب ديوارئ كه عبي قهنا، و بينه كا خوش دوعا كرن. پاشي ژ لايئ بني يئ مزگهفتئ دهركهفت و د ريكا (كودايئ) را چوو، و زقري سهر ريكا مهدينئ، و بو دهمهكي وي ل (ذي طوي) دانا، دا كو نهو صهحابيئين گيرؤ بووين همي بگهني.

پشتي هنگي ههر ل وي رؤژئ، چارشه نبي چاردهي ههيفا ذولحججه، كارواني پيغهمبهري -سلاف لي بن- و صهحابيئين وي ژ مهكههي دهركهفت و بهر ب مهدينئ قه زقري.

خوتبا (عدير خم):

ب ريشه، دهمئ پيغهمبهري -سلاف لي بن- و صهحابيئين وي ژ حجي دزقرينه مهدينئ، و پشتي دهركهفتنا وان ژ مهكههي ب چار رؤژان، يه عني: ل نيشا ري، و ب دورستي ل رؤژا ئيكشه نبي ههژدهي ههيفا ذولحججه، نهو گههشتنه جههكي دبئژئي: (غه ديروخوم) كو دكهفته رؤژه لاتا (جوحفه) ل نيزيكي دهريايا سوؤ.. ل وي جهي وهفدهك ژ لايئ يه مهني قه هات و گههشته پيغهمبهري -سلاف لي بن-، و وان هندهك گازنده ژ عهلي كرن، كو وي عه دالهت نه كريبه، و بهري نوكه مه ئاشكه را كريبو كو پيغهمبهري -سلاف لي بن- عهلي هنارتبوو يه مهني، و بهري حجي نهو زقري و ل مهكههي گههشتبوو پيغهمبهري -سلاف لي بن-، و نهو ب خو مهسه له يا وهسا نهبوو وهكي وان مرؤقان گوتئ نهوين ژ يه مهني هاتين.. گاغا راستي بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- دياربووي، و وي زاني كو عهلي يئ بي گونه هه و نهوا وي كري عه دالهته، وي داخواز كر خلك همي بينه كو مكرن، و وي خوتبهك بو وان خواند، و تشتئ ژ هميبي بهرچاقتر د قئ خوتبي دا بهر هاننيا پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن- ژ ئيمام عهلي، حهتا وي گوت: ((هه چيبي نهز خودان و سهروهري وي بم، عهلي خودان و سهروهري وييه))، ههر وهسا وي تهكيد ل صهحابيئين خو كر كو نهو خو ب كيتابا خودئ قه بگرن، و بهايئ مالباتا وي بزنان.

و چو دهليل د قئ خوتبي دا بو وان بهختره شان نينه نهوين نه قيانا صهحابييان بو خو كريبه دين و بيبهختي بو خو كريبه ريباز كو دقيت ئيمام عهلي پشتي پيغهمبهري -سلاف لي

بن- بته خليفه، بهلکي نهو بها و قهدر و عداله تا ئيمام عهلي -خودي ژي رازي بت- بهرچاډ دکهت.

ل مهدينی:

پشتي هنگي ب چار روژان، يه عني: ل پينجشهنبي (۲۲) هه يفا ذولحججه، پيغهمبهري -سلاف لي بن- زفري مهدينی، و نهو روژا نهو گهشتييه مهدينی، ژ بهر نساخييه کي سهري وي و لهشي وي ئيشا، وي هزر کر نهف نساخييه ژ بهر وهستيانا سه فرتيه؛ چونکي پشتي هنگي ب دهمه کي کيم نهو ئيشان ل نک نه ما.

روژين مايي ژ قي سالي، کو نيزيکي هفتييه کي بوون، نهوي ل مهدينی بوړاندن.

و ژ رويدانين هيتري گوتني کول قي دهمي چي بووين، نهوه: ل هه يفا ذولحججه ژ قي سالي، (موسه يله مه يي دره وين) ل (يه مامه) نهوي دکهفته وهلاتي نه جدي ل روژه لاتا مهدينی دهرکهفت، و گوت: نهز ژي پيغهمبهري، و پشتي موحه ممه دي پيغهمبهراتي يا منه.. و وي ل قي هه يقي کاغه زهک بو پيغهمبهري -سلاف لي بن- هنارت بو هندي دا بيژتي: نهز شريکي ته مه د قي کاري دا، نيقهک بو من نيقهک بو ته. و پيغهمبهري -سلاف لي بن- بهرسقا وي دا کو کار هه مي يي خودييه، و د بهرسقا خو دا بو وي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ناسناقي (الكذاب) دانا سهري. نهف دره وينه ل دووماه ييا سالا د دويث دا، ل سهري زهماني خيلافه تا نه بوو به کري ب دهستي موسلمانان هاته کوشتن.

سهرهاتيبين سالا يازدې

ل (۲۸) ئادارا سالا ۶۳۲ زاييني سالا يازدې مشهختي دهست پي کر، و دهمې څي سالي دهست پي کري ئەو نيزيکي حه فييه کي بوو پيغهمبهر -سلاف لي بن- ژ مه که هي زقريبه څه پشتي وي و ب هزاران مروڅان حج کري، ئەو حه جا د کتیبين سيره تي دا ناڅي حه جا خاترخواستني ل سهر هاتيبه دانان.

سالا يازدې ټيک ژ وان سالانه يين گلهک رويدانين مهزن تيدا چيپووين، و مهزنترين رويدان يا موسلمان همي هژاندين رويدانا وهغه رکنا پيغهمبهرې خودي بوو -سلاف لي بن- و ئەو سهرهاتيبين د دويڅ دا هاتين، وهکي دي بو مه ناشکهرا بت.

په دابوونا ئەسوده دي عه نسي:

ل هه يڅا موهردهمي ژ څي سالي مروڅهک ل لايي يه مهني ده رکهفت دبيري: (الأسود العنسي) گوت: ئەز پيغهمبهرم، و هژمارهکا مروڅين وي باوهرې پي ئينا و ب دويڅ وي کهفتن، و هيرش دانه سهر موسلمانان و والي و مهزنتين وان يين پيغهمبهرې -سلاف لي بن- هنارتينه وي، کو ټيک ژ وان موعاڅي کورې جهبه لي بوو، و دهڅهرا نهجراني و صهنعاني نيزيکي سي هه يڅان ب تامي کهفته دهستي، و فتنا وي مهزن و بهر فرهه بوو.

پيغهمبهرې -سلاف لي بن- کاغهزهک بو موسلمانين وي جهي هنارت کو شهري وي بکهن.. پاشي خودي وهسا حهز کر پشتي ده رکهفتنا وي ب نيزيکي سي هه يڅان هندهک مروڅين نيزيکي وي ب شهف ب سهر وي دا گرت د مالا وي دا و ئەو کوشت، و ب کوشتنا وي هه څالين وي بژاله بوون، و هيرزا وان نهما، و موسلمان جارهکا دي زقربنه سهر کاري خو، و کوشتنا وي بهري مرنا پيغهمبهرې -سلاف لي بن- ب چهند روڅهکان بوو، وهحي بو پيغهمبهرې -سلاف لي بن- هات کو ئەسوده دي درهوين هاته کوشتن، و پيغهمبهرې -سلاف لي بن- مزگينيا کوشتنا وي دا موسلمانان ل مه ديني، و ل دووماهيا هه يڅا (رهبيعولنه ووه لي) يه عني: پشتي مرنا پيغهمبهرې -سلاف لي بن- ب نيزيکي بيست روڅان هندهک موسلمان

ژ يه مه ني هاتنه مه ديني و مزگينيا شه مرينا فتنه نه سو ده دي عه نسى گه هانده خه ليفي
موسلمانان نه بوو به كرى.

به ره هه فكرنا له شكه ري ئوسامه اي:

ل هه يفا صه فه ري ژ سالا ياز دي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بريار دا له شكه ره كي
ئاماده بكه ت و بو شه ري رومي به نيتره شامي، و د نا ف ئي له شكه ري دا هژماره كا مه زني ن
موهاجر و نه نصاريان هه بوون، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- فه رمان دا ئوسامه يي كور ي
زه يدي بيه ته مه زني ئي له شكه ري، و ژيبي ئوسامه ي هنگي هه ژده (يان بيست) سال بوو.

و ده مي موسلمانان كار بو ئاماده كرنا ئي له شكه ري دكر، نساخييا پيغهمبهري -سلاف
لي بن- ده ست پي كر، ژ بهر ئي چهندي به ره هه قبوونا له شكه ري و ده ركه فتنه وي چهنده كي
گيرو بوو، و پيغهمبهري -سلاف لي بن- د سه ر نه خوشييا خو را ب ئي چهندي نه خوش بوو،
له و وي فه رمان ل موسلمانان كر كو نه و له شكه ري ئاماده بكه ن و به نيترن، و نساخييا وي
نه كه نه هيجه ت بو نه هئارتنه له شكه ري، وه كي دي بو مه ديار بت ده مي نه م به حسي رورژاني ن
وه غه ري دكه ين.

موسلمانان فه رمانا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب جه ئينا، و سي هزار له شكه ر ل ژير
سه روكاتييا ئوسامه ي هاتنه به ره هه فكرن، و نه و ژ باژيري مه ديني ده ركه فتنه ئي، به لي پشتي
چوونا وان ب قوبناغه كي خه بهر گه هشته وان كو ئيش ل سه ر پيغهمبهري -سلاف لي بن-
گرانبوو، و دوير ني نه نه و نه نو كه تي دا سه كه رات بت، له و وان ل جه هه كي نيزيكي مه ديني
دانا، دا به ري خو بده ني كانئ مه سه له دي چ لي ئيت.

نساخيا مرنى و رۆزا وهغه ركرنى

ل دهمى حهجا خاترخواستنى -وهكى بۆرى د گهل مه- پتر ژ جارهكى پيغهمبهري -سلاف لى بن- نيشارهت دانه هندى كو چو نهمايه نهو دى وهغهركهت، ههر وهكى وى دقيا ب قى چهندي صهحابيپن خو ژ لايى نهفسى فه بو قى موصيبهتا مهزن ناماده بكهت؛ چونكى وى باش دزاني فيراقا وى بو دلين وان دى نهو دريى دژوار بت يى د گافى دا دلى دكهته دوكهرا! و تيرى فيراقى دهمى ب خافلهتى فه دئيته وهشاندن، چو دل نينن بشين خو ل بهر بگرن، نهگر خو نهو دل د موكميبيا خو دا چيا بت:

خهدهنگا فورقهتى رهعهه دلى نهو غهفلهتى لى دت

دبيژم: وهر جههل بت نهو بكهريت وى د گافى دا

و نه بهس پيغهمبهري -سلاف لى بن- دل و ههست و نهفسين وان بو قى خهبهري موصيبهتى بهرههف دكرن، بهلكى بهري وى خودايى مهزن ب خو ژى بييرا وان ل قى چهندي دينا فه، دهمى دگوته پيغهمبهري خو: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿۳۰﴾ (الزمر: ۳۰) هندی توبى تو دى مری، و هندی نهون نهو ژى دى مرن. و دهمى دگوته صهحابيپان: ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ أُنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ﴾ (آل عمران: ۱۴۴) هه ما موحهمهه د پيغهمبهركه وهكى پيغهمبهرين بهري خو پهياما خودايى خو دكههنت. نهري قيجا نهگر نهو ب رۆزا خو مر، يان ژى هاته كوشتن، هوين دى ژ دينى خو زفرنهفه، و وى هيلن يا پيغهمبهري ههوه بو ههوه پى هاتى؟

د گهل كو صهحابيپان نهف نايهته سپيده و ئيفاران دخواندن، و خو پى نيزيكى خودى دكر، و د گهل كو وان دزاني كو كهس نينه ژ مرنى قالا بيت، بهلى رۆزهك ژ ههيقا رهبيعولنهوهولا قى سالى ب سهر وان دا هات، مهدينه -وهكى نههس دبيژت- د چاقتن وان دا تارى بوو، كهسى باوهر ژ چاڤ و گوهين خو نهكر، و ههر نيكي دقيا قى خهبهري درهو دهريخت يى وان گوه لى بووى!

هندهك ژ وان دهمې هوارېن خو برينه نك دلې خو، دا دل هندهك صهبرې بدهتې،
دیت دل یی وان ژ صهبرې بی هیقی دکهت:

شكوتٌ إلى قلبي الفراق فقال لي   من الآن فَيَأْسُ لا أَعْرَكُ بالصبرِ

من گاندهيا خو ژ فیراق و جودابونې گهانده دلې خو، دلې من گوته من: ئیدی نهز
ته ب صهبرې ناخپنیم، ژ نه فرۆ و نه بیهی بیه، و یصال نه ما!

إِذَا صَدَّ مَنْ أَهْوَى وَأَسْلَمَنِي الْعِزَا   ففُرْقَةٌ مِنْ أَهْوَى أَحْرٌ مِنَ الْجَمْرِ

نه گهر نهوې من دقیت پشته خو دا من و چوو، و نهز هیلامه ب هیقییا هندې شه کو
صهبرا خو بینم، هنگی فیراقا وی یی من دقیت ل سهر دلې من ژ پهلې گهر متره..

و نه گهر نه شه حالی فیراقې د گهل دلین عاشق بت ب گشتی، پا هوین چ دبیتن نه گهر
خو شتقی پینغه مېرې بت؟ نهوې په یوه نډییا عهردی ب عهسمانی شه گریډدا، و نهو رۆژا رۆناهی
و تین ددا ژیانې؟ و نه گهر حه ژتیکهر هنده کین وهکی صهحابیان بن؟

وان دزانی کو وه غهر تشته کی (حه تمییه) و دې ههر ئیت، بهلې وان هزر نه دکر نهو
هنده دې یا نیزیک بت، لهو دهمې نهو هاتی وان نه قیا باوهر ژ هاتنا وی بکهن.. بهلې
حوکمې قه دهروې دهمې هات فایدې ته ناکهت تو باوهر ژ هاتنا وی بکهی یان نه!

دوو ماهیا صه فهرې:

بهری هه یقا صه فهرې ب دوو ماهی بیت، ل وی دهمې پینغه مېرې -سلاف لی بن- یی
موزیل ب ناماده کرنا له شکهرې ئوسامه ی شه دا بهنیرته شامې، نهو ب دو سهره دانان بو
مربیان رابوو، ههر وهکی وی ب قې چهندي خاترا خو ژې دخواست.

یا ئیکې: سهره دانا وی بوو بو شه هیدین ئو خودې:

بوخاری و موسلم ژ عوقبه یی کورې عامری شه دگو هیزن، دبیرت: هه شت سالان پشته
شهرې ئو خودې (و ناشکهرایه نه شه دبهتة سالا یازدې) پینغه مېرې -سلاف لی بن- وهکی وی یی
خاترا خو ژ ساخ و مربیان دخوازت، رۆژه کی چوو نقیژا مری ل سهر کوشتی یین ئو خودې کر،

(و بهلکي مهخسه دا وي نهو بت دوعا بو وان کرن، وهکي هندهک زانا دپيژن)، و پشتي نهو زقري هاته مزگهفتي و ب سهر مينبهري كهفت، و گوت: نهز بهري ههوه مه (يان بهري ههوه دئ چم) و نهز دئ بمه شاهد ل سهر ههوه، و ژ قاني من و ههوه حهوضه (يهعني: حهوضا كهوتهري)، و ب خودي نهز قئ گاقئ ژ قئ جهئ خو يئ بهري خو ددهمه حهوضا خو، و كليئين خزينه يئن عهردى بو من هاتنه دان، و نهز ب خودي كه مه نهز ژ شرکئ ناترسم ل سهر ههوه، بهلي نهز دترسم دنيا ل بهر ههوه قهبيت قئيجا هوين ململاني ل سهر بکهن، و شهري ئيک و دو سهرا بکهن، قئيجا هوين ژى وهکي يئن بهري خو بچنه هيلاکئ. عوقبه دپيژت: و نهو جارا دووماهيبي بوو من پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل سهر مينبهري ديتي.

يا دويي: سهردانا وي بوو بو زياره تين بهقيعي:

بهقيع نهو گورستانه يا -ل وي ده مي- دكهفته روژه لاتا باژيري مهديني، و موسلمانان مريبين خو لي قه دشارتن، و زياره تين گه لهك ژ خهلكي مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن- و سهحابي يئن وي لينه. مهولايي پيغهمبهري (نه بوو موهيه بيه) دپيژت: شهقه كي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هات نهز هشيركرم و گوت: وده دا بچينه بهقيعي، فهрман يا ل من هاتيه کرن كو نهز داخوازا غهفراندي بو وان بکهم. گوت: گاغا نهم چووينه ناف زياره تان، وي دهستين خو بلندكرن و دهمه كي دريژ دوعا بو وان بکهم. گوت: پاشي گوت: بلا كهيفا ههوه ب وي بيت يا هوين ژبلي خهلكي گه هشتيني، فتنه ئيک ل دويش ئيكي وهكي كهريتن شهقا تاري يئ دئين، يا پاشيبي ژ يا پيشيبي خرابتره. پاشي وي گوت: نهى نه بوو موهيه بيه، كليئين خزيني دنيايي و مانا د دنيايي دا پاشي بهحهشت بو من هاته دان، كو نهز وي هلبژيرم يان ليقاا خودايي خو و بهحهشتي.

يهعني: هلبژارتن بوو من هاته دان كو نهز دنيايي و ههرومانا تييدا بوو خو وراکهم، يان قهستا ليقاا خودي بکهم. و هوين چ دپيژن: نه گهر د دنيايي دا بيژنه عاشقه كي شهيدا: ته كيژ ههردويان ديدارا خوشتقي يان مالي دنيايي؟ نهو دئ كيژكي هلبژيرت؟

نه بوو موهيه بيه گوتئ: نهى پيغهمبهري خودي، دهيك و بايين من گوري ته ببن، كليئين خزينه يئن دنيايي و ههرومانا تييدا پاشي بهحهشتي بوو خو هلبژيره. وي گوت: نه ب خودي نه بوو موهيه بيه، من ليقاا خودي و بهحهشت بوو خو هلبژارت.

پشتی ئەف سەرهدانا وان ب دووماهی هاتی، هەر ئیک زقري سەر جهی خو، ئەبوو موهيهيه دبیت: رۆژا د دویف دا سپیدی نساخیا پیغه مبهري -سلاف لی بن- دەست پی کر.

دهسپیکا نساخیا:

پشتی پیغه مبهري -سلاف لی بن- خاترا خو ژ مریبان خواستی، و بهری هنگی وی پتر ژ جاره کی خاترا خو ژ ساخان ژي خواستبوو، نساخیا وی یا مرنی دەست پی کر. ل رۆژین دووماهی پی ژ هه یفا صه فری، یان ژي ل دهسپیکا هه یفا ره بیعوله وه لی ل دویف گۆتته کی، و نساخیا وی ب سهرئیشی دەست پی کر.

دیاره وی رۆژی پیغه مبهري -سلاف لی بن- د گهل جهنازه یه کی ده رکه فتبوو به قیعی، و پشتی ئەو زقريه مال وی ههست ب سهرئیشانی کر، عائیشا دبیت: رۆژه کی پیغه مبهري -سلاف لی بن- د گهل جهنازه یه کی ده رکه فته به قیعی، و ده می ئەو زقريه نک من ل مال، سهری من دئیشا، و من دگۆت: ئای سهری من، ئینا وی گۆت: ئای سهری من نه یی ته ئەی عائیشا! پاشی گۆت: و ما چ قهیدییه تو بهری من بمری، قیجا ئەز ته بشۆم و کفن کهم و نقیژی ل سهر ته بکهم و ته قه شیرم؟ عائیشایی ب یاری قه گۆتی: ئە، و پشتی هنگی تو دی ئی چیه نک ژنکه کا خو یا دی! پیغه مبهري -سلاف لی بن- پی گرنژی و نه ناخفت.. و ئەهه وهکی عائیشا دبیت: دهسپیکا نساخیا وی بوو.

ل چهند رۆژین ئیکێ نساخی ل سهر پیغه مبهري -سلاف لی بن- یا سشک بوو، لهوا ئەو دشیا بیت و بچت، و قهستا مزگهفتی بکهت بو نقیژا ب جماعت، و ده می وی هند هیز نهبا نقیژی ژ پیمان قه بکهت، ئەو دروینشته خواری، و ئەبوو به کری ل پشت وی دهنگی وی دگه هانده خه لکی و وان چاڤ ل لشینین ئەبوو به کری دکر.

و جاره کی ده می ئەو ل مالا ژنکا خو مهیمونایی ئیش ل وی شیدا، حهتا ئەو کهفت و دلگرتی بوو.. و پشتی ئەو هشیاریبوی، وی داخواز کر ژنکین وی هه می بیته کۆمکر، و ئەو هه می ل مهزله کا مهیمونایی کۆمبون، پیغه مبهري -سلاف لی بن- گۆته وان: ئەز نه شیم د ناقههرا هه وه دا بیم و بچم، قیجا ئەگه رهوین دهستویری پی بدنه من هندی ئەزی

نساخ نه زل مالا عائيشايي بم.. هنگي وان دهستوبري دايعي، و چونكي نهو ژ بهر تايي بي هيز بوو، وي نه دشيا خو ل سهر پيپين خو بگرت، لهو ههردو پسمامين وي: فضلي كورئ عهباسي و عهليبي كورئ نهبوو طالبي هاتن نهو راكره شه، و وي ههر دهسته كي خو دانا سهر ملي نيك ژ وان و نهو بره مالا عائيشايي، عائيشا ديپت: ده مي وان نهو دبر، پيپين وي ب عهردي را دخشيان. يه عني: وي هند هيز نهبوو پيپين خو راکهت و دانت.

ل مالا عائيشايي:

و نهو ب خو مالا عيشايي ب تني مهزله كهك و بهر سفكهك بوو، دكهفته ب رهخ مزگهفتي شه، ژ لايي چه پي (بي روزه لاتي) شه، و دو دهرگه لهي هه بوون، نيك دهاته مزگهفتي، و بي دي دچوو وي كولانكي (يان مهمهري) بي وي مهزله كي ب مهزله كين دي يين ژنكين پيغهمبهري شه -سلاف لي بن- گرته دهت..

ععلي و فضلي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گه هاندنه مهزله كا عائيشايي، و دانا سهر جهي وي، و ژنكين وي و هندهك مرؤقين وي يين نيزيك ل ويري لي كومبون.. و خه بهري كهفتنا پيغهمبهري -سلاف لي بن- د ناڅ صه حابييان دا به لاقبوو.

ژ عائيشايي دئپته شه گوهاستن كو نهو روزه پيغهمبهري -سلاف لي بن- نينايه مهزله كا وي دوشه نب بوو، و ل دوشه نبا دي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ دنيايي باركر.. مهعنا ده مي مانا وي ب نساخي ل مالا عائيشايي ههفتييه ك بوو.

بلا نهوو بهكر نقيژي ل بهرا خهلكي بكهت:

ده مي نيش ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- گرانبوي، و نهو نيخستي، ده مي نقيژي هات، بيلالي بانگ دا، و گاڅا بوويه ده مي نقيژي و پيغهمبهري -سلاف لي بن- زاني كو نهو نه شيت رابته شه و بچته نقيژي، وي گوت: بيژنه نهوو به كرى بلا نقيژي ل بهرا خهلكي بكهت.. و ژ ربوايه ته كي دئپته زانين كو جارا نيك كي يا پيغهمبهري -سلاف لي بن- تيدا ده رنه كهفتييه نقيژي، نهوو بهكر ل مزگهفتي نهوو، لهوا ده مي قاصدي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهوو بهكر نهديتي، گوته عومهري: هلو نقيژي ل بهرا خهلكي بكه.. و گاڅا عومهري دهست ب نقيژي كرى، و نهو يي دهنگ بلند بوو، دهنكي وي گه هشته پيغهمبهري -سلاف لي

بن-، ئينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوت: کاني نهبوو به کر؟ خودي وي چهندي قه بويل ناکهت و موسلمان زي! و گاڤا عومهري نهف چهنده زاني گوته قاصدي: نهو ته چ کر؟ من هزر کر پيغهمبهري -سلاف لي بن- يي گوتيبه نهز نفتيژي بکه م! وي گوت: نه ب خودي وي فه رمان ل من کر نهز بيژمه نهبوو به کري نفتيژي ل بهرا خه لکي بکهت، بهلي ده مي من نهو ل مزگهفتي نه ديتي، من گوت: کهس ژ ته چيتر نينه.

پشتي قي چهندي و هندي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهشيا بت دهرکهفته نفتيژي، نهبوو به کري نفتيژ ل بهرا سه حايبيان دکر.. و عائيشا زي لايه کي ژ قي مهسه لي بو مه قه دگيرت، دبیترت: ده مي پيغهمبهري -سلاف لي بن- يي نساخ وي گوت: بيژنه نهبوو به کري بلا نفتيژي ل بهرا خه لکي بکهت. من گوتي: نهی پيغهمبهري خودي، هندي نهبوو به کره مرؤقه کي دلنازکه، ده مي نهو خو ل جهي ته بيبت نه شيته خو و دي که ته گري. بهلي وي جاره کا دي گوت: بيژنه نهبوو به کري بلا نفتيژي ل بهرا خه لکي بکهت. عائيشا دبیترت: دو سي جاران نهز مامه ب پيغهمبهري قه -سلاف لي بن- دا نهبوو به کر ل جهي وي نفتيژي نه کهت؛ چونکي من گوته خو: مسؤگه نهو که سي ل جهي پيغهمبهري -سلاف لي بن- راوه ستت خه لک دي ب چاقي بي ئيفله حيبی بهري خو دهنی، لهو من دقيا پيغهمبهري -سلاف لي بن- ئيکي دي ژبلي نهبوو به کري بو قي کاري هلبترت (و نهبوو به کر بابي وي بو)، بهلي جارا دوو ماهيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب عيجزي قه گوت: بيژنه نهبوو به کري بلا نفتيژي ل بهرا خه لکي بکهت، هوين وه کي هه فالتين يووسفينه!

داخواز کرنا فاطمائي:

ده مي ل مالا عائيشايي ئيش ل سه ر پيغهمبهري -سلاف لي بن- دژواربوي، وي هنارته ب دويف کچا خو فاطمائي را، و هنگي ژ هه مي عه يالي وي فاطما ب تني يا زيتدي بو، و ژيبي وي د بن سيهي دا بو..

هه ر جار ده مي فاطما دهات سهرا بابي خو ددا، پيغهمبهري -سلاف لي بن- پيشقه دچوو و که يفا خو پي دينا و دانا ب ره خ خو قه، بهلي قي جاري نهو نهشيا وي چهندي بکهت، فاطما هات، عائيشا دبیترت: تو دا بيژي ريشه چونا وي ريشه چونا پيغهمبهرييه. و گاڤا نهو چوي ب ره خ بابي خو قه روينشتي و وي نهو د وي حالي دا ديتي، وي گوت: (وا

کرب اباہ) يه عنی: وهی بو نه خوشییا بابی بن! پیغه مبهري -سلاډ لی بن- گوتی: (لیس علی ابيک کرب بعد هذا اليوم) ژ نه قرؤ ويځه بابی ته چو نه خوشی نابن!

به لی.. ئەف نه خوشییه، نه خوشییا وی یا دووماهییه ئه و ل واری نه خوشییه دبهت، نيزیک نه و دئ بارکته و ل نک خوشتقییه خو دانت، و ل ویری وی چو نه خوشی نابن.

هنگی پیغه مبهري -سلاډ لی بن- هیدی تشتهک بو فاطمائی گوت، ئینا وی کره گری، پاشی تشتهکی دی بو گوت، وی کره کهنی.

و دهمی عائیشایی داخواز ژئی کری نه و بو وی بیژت کانی نهغه چ بو وی کری؟ و پیغه مبهري -سلاډ لی بن- ل هه ر دو جار ان چ گوتی؟ وی گوت: نه ز نه پینیا پیغه مبهري ناسکهرا ناکه.. يه عنی: مادهم وی ب دهنگه کی وهسا نه گوت هه وه گوھ لی بت، نه ز وی بو هه وه نابیژم.

پشتی پیغه مبهري -سلاډ لی بن- مری، عائیشایی جارهکا دی داخوازا خو بو فاطمائی دوباره کر، فاطمائی گوت: ئی گاڤی بلا، نه ز دئ بو ته بیژم، جارا ئیکي وی گوته من: جبریلی هه ر سال جارهکی (يه عنی: ل هه یقیین ره مه زانی وهکی ژ هندهک ربوايه تین دی ناسکهرا دبت) قورئان هه می د گه ل من دخواند، به لی ئی جارئ وی دو جار ان نه و د گه ل من خواند، و نه ز دبیژم نهغه ژ بهر هندیه چونکی نهجه لی من یی نيزیکبوی، ئیجا ته قوایا خودی بکه و صه برئ بکیشه، چونکی نه ز باشتین پیشیمه بو ته.

و دربوايه تهکا دی دا هاتییه: وی گوته من ئەف نساخییا من نساخییا مرنیه.

فاطما دبیژت: هنگی من کره گری، و گاڤا وی نه ز وهسا دیتیم، جارا دوی وی گوته من: نهی فاطما ما ته نه قیت تو سهروهرا ژئین خودان باوهر بی؟

و دربوايه تهکا دی دا هاتییه: وی گوته من تو ئیکه مین مرؤقین منی دگه هییه من.

ئیجا من کره کهنی.. و وهسا چیبوو، پشتی پیغه مبهري -سلاډ لی بن- ب نيزیکی شهش هه یقان، فاطمائی ژ ئی دنیا یی وهغه ر کر، و نه و ئیکه مین کهس بوو ژ مرؤقین پیغه مبهري -سلاډ لی بن- پشتی وی مری.

څيڅا نه شه چ مرگيني بوو بؤ فاطمايي هاتيبه دان، و چاوا وي نهو ژ بابي خو ودرگرت؟ فاطما -وهكي مه گوتي- ژيبی وي هيشتا نه بوو سیه- سال، و وي دو کوپ و دو کچ هه بوون يی ژ هه مييا مه زتر کو حه سن بوو هيشتا هه شت سال تمام نه کربوون، و نه شه بابي وي يی (مزگينيی) دده ته کو نيزيکه نهو دي بار کهت و مرت.. نه گهر نيکا دي ل جهی وي با هوين بيژن نه گوتبا: پا عه يالي من يی هوير؟ پا زه لامی من يی خوششي؟ پا ژيبی من يی بچويک؟

وي کره کهني.. و نه شه عده ته وي ب تنی نه بوو کو ب که نيی پيشوازيی ل مرنی بکهت، گه لهک خویشک و برايین وي يی دي ژي ژ سه حايبيان پشتی وي، ده می دکه فتنه بهر مرنی و وان دزانی کو چو نه مایه وه غه را دووماهيی دي دست پي کهت، دکره کهني.. هوين دزانن بچی؟

چونکی وان دگوت: (غدا نلقى الأجابة، محمدا و صحبه) سوباهي نه م دي گه هينه خوشتثيان، موحه مدهی و ده سته کا وي.. به لي قيانا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دلين وان هند تری کربو، نيک ژ وان باوهر نه دکر کهنگی دي مرت، مادمه د ناقبه را وان و ديتنا خوششي دا ناسته نگ ب تنی مرنه..

وإني لأستغشي—ومابي نعسةً لعل خيالاً منك يلقى خياليا

نهز دلي خو دبه مه خه وي، و چاڅين خو ب ته عدايي ددانمه سه ريک، هه ر چنده خه وا من ناييت ژي، به لي من ژ بهر هندييه نهز دبيژم: به لکی خه يالا هه وه د بهر چاڅين من را ده رياس بيت، و نهز هه وه بيينم، وه لهو د خه ونی ژي دا بت!!

هيشتا نه شه نيشا ژه هرييه:

ل وان پوژان بين پيغهمبهري -سلاف لي بن- نساخ ل مالا عايشايی، ژنکا بهر رائی کورپ مه عرووري نهوا دبيژن: (أم مبشر) هاته سه را پيغهمبهري دا، و کوره کي وي ل پوژا فه تحا خه يهري د گه ل پيغهمبهري -سلاف لي بن- پاربه کي وي پهزا ژه هرکري خواربوو، نهوا ژنکه کا جوهي لينای، پاشی پشتی هنگی ب ده مه کی کورپ وي مر، قی ژنکی گوته پيغهمبهري -سلاف لي بن-: نهی پيغهمبهري خودی تو هزر دکه ی نيشا ته ژ چييه؟ نهز

ب خو هزر دكهم دهردي كورې من ژ تشتهكي نهبوو ژ بلي وي بزنا ژهركري يا وي خواري..
پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتې: دهردي من ژي ههر ژ وييه، و نهغه دهمي قهتيانا رها
ستويې منه!

و د هندك ريوايه تين دي ژي دا هاتييه كو پشتي پيغهمبهري -سلاف لي بن- پاربيې
ژهركري ل رږژا خهبيهرې قهچوي، ههر سال دهم بو دهمي نيشان ل نك وي پهيدا دبوو، حهتا
هندهك ژنكيتن وي نهغ چهنده تي نينادر و گوتې: دياره نهغه ژ بهر وي ژهرې بوو يا
ل خهبيهرې بو ته هاتييه دان.

و نيقرارا پيغهمبهري -سلاف لي بن- كو نيشا نهو پي مري ژ بهر ژههرا ژنكا جوھي
بوو، هندي دگه هينت كو جوھيان -له عننت لي بن- دست د مرنا وي دا هه بوو، و نهو مربوط
شهيد.

تيا گران:

د نساخيا مرنې دا نيشانه كا زيده و تايه كا گران ب سهر پيغهمبهري دا -سلاف لي
بن- هات، حهتا وي دهرجي نهو پاتي ب سهر وي داداي ژ بهر تيا وي گهرم بوو بوو و هكي
عائيشا ديترت.

عبداللاهي كورې مهسوودي ديترت: دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- يي نساخ، نهز
چو سهر ا بدهم، من دهستي خو كړي و من گوتې: نه پيغهمبهري خودي، ههر و هكي نيشانا
ته يا دژاره؟ گوت: وي گوته من: به لي، نيشانا من هندي نيشانا دو ژ ههويه. من گوتې:
مه عنا: خيرا ته ژي هندي يا دويانه؟ وي گوت: به لي، پاشي پيغهمبهري -سلاف لي بن-
گوت: ههر موسلمان هكي نيشهك ژ نساخبيي يان ژ تشتهكي دي بگه هتي، خودي گونه هين وي
وهسا دي ژي وهرينت كاني چاوا دار بهلگين خو دوه رينت.

و ل رږژه كي ژ وان رږژين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل مالا عائيشايي، كو رږژا
پينجشه نبي بوو، هه شتي هه يقا ره بيعلئوولي، چار رږژان بهري نهو قهستا خودايي خو
بكهت، نيش ل وي گران بوو و تايي گرت، لهو وي داخواز ژ مرږقين خو كر و گوتې:
كاغه زه كي بينن دا نهز بو ههوه تشتهكي بنقيسم، هوين پشتي من قهت د سهر دا نه چن..

هندهک ژ مروځین ناماده گوت: کاغهزئ بینن دا نهو بنقیست، و هندهکان گوت: ژ بهر تایین وی های ژ خو نینه کانی چ دبیزت.. و هوسا وان کره قهرهبالغ ئینا پیغمبهر -سلاڤ لی بن- عیجز بوو و گوت: رابن دهرکهفن!^(۱)

پاشی تایا وی هند دژوار بوو، هتا وی داخواز ژ خه لکی مالا خو کر کو نهو حهفت کونین نافی لی بکن، دا لهشی وی سفک بیت، بهلکی بشیت دهرکهفته مزگهفتی و بو خه لکی باخفت.. وان داخوازا وی ب جه- ئینا، و چوون حهفت کونین نافی سار ژ بیرین مه دینی ئینان، و لی کرن، عائیشا دبیزت: تهسته کا حه فصایئ هه بوو، مه ئینا نهو تیدا روینشت و مه نهو ههر حهفت کونین نافی لی کرن، هتا وی ب دهستی ئیشارهت دایه مه کو بهسه.

و تشتی بوویه نه گهر کو نهو حهز بکهت دهرکهفته مزگهفتی و بو صه حابیین خو باخفت، نهو بوو وی رۆژئ مامی وی عه بیاس د بهر هندهک زهلامین نه نصاری را بۆری، دیت نهو بین دکنه گری.. عه بیاسی گوتی: هه وه خیره، بوچی هوبن دکنه گری؟ وان گوت: بیرا مه ل پیغمبهری -سلاڤ لی بن- هات ده می نهو د ناف مه دروینشت و بو مه دناخفت، قیجا گریا مه هات. هنگی عه بیاس چوو نک پیغمبهری -سلاڤ لی بن- و سوجهتا وان نه نصارییان بو وی کر، لهو وی داخواز کر نافی لی بکن دا لهشی وی سفک بت، و دهرکهفته مزگهفتی.

پشتی ژنکیین وی نافی سار پیدا کری، وی جلکین خو کر نه بهر خو، و پاته کی رهش ل نه نییا خو شداند، و ب هاریکاریا هندهک مروځین خو دهرکهفته مزگهفتی، و ب هندهک

(۱) بیدعهچی و خودانین دهسته کین سهر داچووی، نهوین عه ده تی وان هه ردهم سهرهاتیین دیرۆکی ل دویش دلچوونین خو بین بیخیر شروقه دکهن، و ژ نک خو ناخفتنی ل سهر نه زمانئ که سین دیرۆکی دگپرن نه گهر خو نهو نه ناخفت بن ژئ، فی سهرهاتیین ل دویش گپولی خو یئ ئیشهوی شروقه دکهن، و دبیزن: پیغمبهر دا فلان تشتی و فلان تشتی د وی کاغهزئ دا نقیست. ههر وهکی وان علمئ غه بیئ هه! و ژ تشتین مسۆگهر د عه قیدا مه دا نهو پیغمبهر -سلاڤ لی بن- چو تشتان ژ دینی قهشارتی ناهیلت ژ بهر قهرهبالغا هندهک مروځان، و خودی چتر دزانت کو دبت نهو خوتبا پیغمبهری -سلاڤ لی بن- ل وی رۆژئ بو صه حابییان خواندی نهو شیردت و گوتن تیدا گوت بن بین وی دفا د کاغزا خو دا بگه هینته نوممه تی.. ههر چاوا بت بو پیغمبهری نابت ژ کهریین تشته کی دا هندهک ژ دینی و مصلحه تا نوممه تی قه شیرت.

پيگافين گران فه هيدى هيدى بهر ب مينبهرا خو فه چوو، دا بو جارا دووماهيبي ل سهر روينته خواري، و خوتبهكي بو ههقالين خو بيژت، پشتي ب سهر ههر سي دهرهجين مينبهري كهفتي، و مينبهرا وي سي دهرهجه بوو، و صهحابيان نهو ديتي، ههمي ب كهيف و شهوقهكا زيده ل دور وي كومبون؛ دا گوهي خو بدنهني كاني دي چ بيژت.

دووماهي جارا ل سهر مينبهري:

پشتي پيغهمبهري -سلافا لي بن- ب همدا خودي دهست پي كرى، وهكي عهدهتي وي پي ههر جارا د دهسپيكا خوتبان دا، وي بهحسي نه نصاريان كر، مهديچين وان كرن، و شيرهد ل صهحابيين خو كر كو نهو قهدر و بهايي نه نصاريان بزنان، چونكي نهو پشتفانين پيغهمبهري بوون -سلافا لي بن-، و هاريكارين وي بوون ل سهر بهلاكرنا في ديني.. پاشي وي مهديچين ههقالي خو پي نيزيك نهبوو بهكري زي كرن، و گوټ: كهسي وهكي نهبوو بهكري ب ههقاليني و مالي خو منهت ل من نهكريه، و نهگر من ژ بلي خودي خوشتقييه كي نيزيك بو خو هلبژارتبا، نهز دا نهبوو بهكري هلبژيرم، بهلي برايي و فيانا ئيسلاميه.. و بلا دهرگههك نهمينت ژ ماليين ههوه بيته مزگهفتي ژ بلي دهرگههي نهبوو بهكري.

و ناشكهرايه كول دور و بهرين مزگهفتا پيغهمبهري -سلافا لي بن- ماليين صهحابيان دبهلاقبوون، و گهلهك ژ وان دهرگههك د ناچهرا مالا خو و مزگهفتي دا فه كروو، دا ل دهمي نقيژان تيرا بينه مزگهفتي، مالا نهبوو بهكري دكهفته لايي روظناقايا مزگهفتي (لايي دهستي راستي پي وي كهسي نقيژي دكهت)، و وي زي دهرگههك بو خو د ناچهرا مزگهفتي و مالا خو دا فه كروو، د قي خوتبي دا پيغهمبهري -سلافا لي بن- فهرمان دا ههمي دهرگهه بينه گرتن ب تني دهرگههي نهبوو بهكري نهبت.

پاشي پيغهمبهري -سلافا لي بن- گوټ: يين بهري ههوه قهبرين پيغهمبهري و چاكين خو دكرنه مزگهفت و جهي نقيژان بو خو، هوين وي چهندي نهكهن، نهز ههوه ژ وي چهندي ددهمه پاش.

ههر وهسا د قي خوتبي دا، وهكي نهبوو سهعيدو خودي بو مه فه گيټ، پيغهمبهري -سلافا لي بن- گوټ: هندي خوديه هلبژارتن دا عهدهكي د ناچهرا دنيايي و وي تشتي دا

يې ل نک خودي هه، وي عهبدی نهو تشتی ل نک خودي هه ی هلبژارت. و گاڤا پيغهمبهري -سلاف لی بن- نهف گوتنه گوتی، نهبوو بهکری کره گری، نهبوو سهعیدی خودی دبیرت: نه م هه می عهجیگرتی بووین ژ گریبا نهبوو بهکری، و مه د گهل خو گوت: نهو بوچی دکته گری؟ عهبدهک وی تشتی هلبژارت یې ل نک خودی هه. چ گری ب قی گوتنی دقیت! پاشی دهرکهفت نهبوو بهکر ژ مه ههمییان زاناتر.

بهلی، بهس نهبوو بهکری تی ئینادر کانئ مهخسهدا پيغهمبهري -سلاف لی بن- ب قی ئاخفتی چیه؟ عهبد نهو، و هلبژارتنا تشتی ل نک خودی هه، ئیشارته کو ئیدی خلاص! نهفه دووماهییه، ئیدی نهبوو بهکر نهشیت هه ررژ چافین خو ب دیتنا خوشتی روهن بکهت، دم ده می خاتر خواستنا دووماهییه. لهو نهبوو بهکری کره گری، و حهقی ویه بکهته گری، و نهگهر گری بو قی ررژ نهت، پا دی بو کنگی بت؟!

و مرؤف ده می هزرا خو د قی خوتبا پيغهمبهري دا دکته، مرؤف باش تی دئینتهدهر کو نهو یی وهصیه تی ل نوممهتا خو دکته، و بهحسی ده می پشتی مرنا خو بو وان دکته، و کانئ وی دقیت موسلمانان ب چ رهنگی بن، بیی کو نهو ب رهنکه کی ئیکسه ر نهمر و فرمانی ل وان بکهت..

نهو یی بهری وان ددهته قهدر و بهایی نهبوو بهکری، دا پشتی مرنا وی بهری وان نهمینته ل ئیکتی دی، و نهو یی بیرا وان ل بهایی نه نصارییان دئینته فه، و کو نهوی حوکم دکهفته دهستی دقیت قهدری وان بگرت، هه ر وهسا نهو یی وان بهرههف دکته بو خه بهری مهزن کو هنده نهو دی وهغه ر کت، لهو دقیت نهو وهکی نوممه تین بو رین قهبری وی نهکهنه جهی نقیژ و طه وافی یان جهی جهژن و کو مبونان بو خو.

و ئاشکهرایه کو وی ل وی ررژئی نهف خوتبه بو صه حاییان خواند، ررژا وی برپارا خو گوهارتی کو کیتابه کی بو وان بنقیست، و وی تشتی تیدا بیژت یی نهو پی بهرزه نه بن، پشتی وی دیتی قهه بالغ ل نک وی هاته کرن، و دویر نینه نهو تشتی وی دقیا بنقیست وی ب دهف د قی خوتبا خو دا گوت بت.. و هه ر چاوا بت نهفه جارا دووماهییه بوو پيغهمبهري -سلاف لی بن- ل سه ر مینه بری هاتییه دیتن.

نقيژا دووماهيبي ل مزگهفتي:

هر ل روژا پينجشهنبي نيقرؤ دهمي پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهرکهفتييه مزگهفتي و دووماهي خوتبه بو صهحابيان گوتي، وي نقيژا نيقرؤ زي ل مزگهفتي ل بهرا صهحابيان کر، و ل دهمي کرنا نقيژي ئهو يي روينشيبوو و ئهبوو بهکر ل لايي وي يي راستي يي ژ پيان قه سوو، و ريزين صهحابيان ل پشت وان سوون، ئهبوو بهکري ل دويش وي نقيژا دکر، و خه لکي ل دويش ئهبوو بهکري، يه عني: ئهبوو بهکري دهنگي وي دگهانده خه لکي.

و بارا پتر زانا ل وي باوهرينه کو ئهف نقيژه، نقيژا نيقرؤ ل روژا پينجشهنبي ههشتي هه يفا ره بوعولئهو وه لي، دووماهي نقيژا ب جماعت بوو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل بهرا صهحابييين خو ل مزگهفتي کري.

پشتي وي نقيژا نيقرؤ کري و خوتبه يهک خواندي، بو جارا دووماهيبي ئهو زقري مهزلکا عايشا، و ئيدي ژي دهرنه کهفت.. ل ئه ينيبي و شه نيبيبي و ئيکشه نبي ئهو نه هاته مزگهفتي، و ل دوشه نبي و ده غه رکر.

ئیکه مين خوتبا بل پيغهمبهري!

ژ ئهفي گوتنا بوري بو مه ئاشکهرا دبت کول روژا ئه ينيبي نه هي هه يفي، و بو جارا ئيکي ل مزگهفتا پيغهمبهري -سلاف لي بن- خوتبه کا بي پيغهمبهري هاته کرن.. و ئاشکهرا يه کول في خوتبي ئهبوو بهکر ئيمام و خوتبه خوين بوو.

د ناقهرا عه لي و عه باسلي دا:

ل ههر سي روژين دووماهيبي زي ژ ژيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هندهک جاران وي ههست ب سقکيا له شي خو دکر، و بو دهمه کي بهروهخت ئهو هشير دبوو، حه تا ئهو که سين ل نک وي هزر دکر ههر وه کي نساخيا وي يا خلاص دبت، و جارهک ژ فان جاران (و ئيمامي زوهري دبيژت: ئهو ل وي روژي بوو يا پيغهمبهري تيدا مري) عه لي ل نک پيغهمبهري بوو -سلاف لي بن-، و گاڤا عه لي ديتي ئيش ل سه ر وي يا سقکبووي، که يفا وي گه لهک هات، لهو دهرکهفته مزگهفتي، دهمي صهحابيان ديتي ئهو يي ژ مهزلکا پيغهمبهري -سلاف لي بن- دهرکهفت، وان پسارايه حالي پيغهمبهري -سلاف لي بن- ژ وي

کر کانی ئه و یی چاوايه؟ عهلی گوت: حه مد بو خودی بت، ئه فرۆ ئه و یی باشه.. و هنگی عه بیاسی کورپی عه بدلموططه لبی ل و یرئی بوو، گاڤا عه بیاسی عه لی وه سا گه شبین دیتی، دهستی وی گرت و ئه و ویشه بر و گوتی: ئه زئی دبینم پشتی سی رۆژتین دی تو ب داری یی دئییه هاژوتن^(۱)، و ئه ز باوهر دکهم کو پیغمبهر -سلاف لی بن- ژ قی نساخیا خۆ رانابت، ئه ز سه ر و چاقین مالباتا عه بدلموططه لبی دنیا سم ده می ئه و دکه قنه بهر مرنئی، قیجا هه ره نک پیغمبهری خودی و پسپارا وی بکه کانی مه زنی پشتی وی بو کتییه، ئه گه ر ئه و بو مه بت دا بزانی، و ئه گه ر بو ئیکی دی بت دا ئه و مه ئیمانته تی وی بکه ت.

و ژ بهر کو عه بیاس وی ده می مه زنی مالباتا هاشمیان بوو، وی هه ست ب بهر پرسییی ژ مالباتا خۆ دکر، و وی دقیا ژ پیغمبهری ب خۆ -سلاف لی بن- بزانت، کانی مه زنییا مرۆشان پشتی وی دئ که فته د دهستی کی دا، هه ر وه سا عه بیاسی ژ بیرتیزی و زیره کییا خۆ دزانی کو باشتین که س ژ مالباتا وان ب کیر مه زنییا موسلمانان بیت عه لییه، هه ر چه نده عه لی نه مه زنی مالباتی بوو، و گه له کین دی هه بوون ژ وی ب عه مرتر ژی، به لی ژ بهر زوی موسلمانبوونا عه لی، و زاڤاینیا وی بو پیغمبهری -سلاف لی بن- وی عه لی ژ هه ر ئیکی مالباتی هیترا تر دیت بو قی مه نصبی، له و وی گوته عه لی: هه ره پسپاری ژ پیغمبهری بکه. به لی عه لی گوته وی: ئه ز ب خودی که مه ئه گه ر مه پسپارا مه زنییی ژ پیغمبهری -سلاف لی بن- کر، و وی ئه و نه دا مه، ئیدی قه ت خه لک وئ ناده نه مه، ب خودی ئه ز پسپارا وئ ژ پیغمبهری ناکه م!

به لی مه سه له -وه کی عه بیاسی ب خۆ ل رۆژا فه تحا مه که هئ گوتییه ئه بوو سوفیانی- مه سه له پیغمبهراتییی بوو، و نه مه سه له ملکی و مه لکاتییی بوو، مه سه له ئاڤا کرنا ده وله تا قورئانی بوو، نه کو چیکرنا مه مه له که ته کی بو مالباته کی، له و پیغمبهری -سلاف لی بن- چو ئیشاره تین وه سا نه دانه سه حا بییین خۆ کو دقیت پشتی وی ئیک ژ مالباتا وی حوکمی ل جهی وی بکه ت.

(۱) دهقی دورستی ناخفتنا عه بیاسی ئه قه یه: (انک بعد ثلاث عبد العسا) و ئه قه کینایه ته بو وی که سی یی دبه تابع بو ئیکی دی، و ئه قه ژ بیرتیزی عه بیاسی بوو، یه عنی: ئه گه ر پیغمبهر ب ئاشکه رای تیه نه دانتته جهی خۆ، خه لک دئ ئیکی دی که نه مه زنی خۆ، و تو دئ بییه تابع بو وی.

ئوسامه و خاترخواستنا دووماهييي:

بهري نوکه مه ئاشکههرا کربوو کول ههيقا صفهري و هيشتا پيغهمبهه -سلاف لي بن-
 نساخ نهبووي، وي بهرههقي بو ئاماده کرنا لهشکهههکي کر؛ دا قهستا وهلاتي شامي بکهت، و
 وي هنارته ب دويش (خوشتقييي خو) ئوسامههه کورپ زهيدى را و ئالايي لهشکههري کره
 د دهستي وي دا و گوتهي: ههپه وي جهي يي بابي ته لي هاتييه کوشتن، و ب سهه وان دا
 بگهه، و من تو کرييه مهزني قى لهشکههري.

و هنگي ژيبي ئوسامهه ههژده يان بيست سال بوو ل دويش گوتههکي، و ژ بهه کو
 گهلهک ژ سههباييي مهنن ژ موهاجر و نهنصاريان د ناه قى لهشکههري دا ههبوون، هندهک
 مرؤقان ب عهجيبي زاني کو حجيلهکي وهکي ئوسامهه بيته نهميري وان، و نهف حيبهتيبوونا
 وان گههسته پيغهمبههري -سلاف لي بن-، لهو وي گوته: نهگهه نهو نهفرؤ طاني ل نهميرييا
 ئوسامهه بدهن، وان بهري نوکه طان ل نهميرييا بابي وي ژي دابوو، و نهز ب خودي کهمه
 نهو يي ههژي نهميراتيبي بوو، و پشتي وي نهفه خوشتقييترين مرؤقه ل نک من.

پشتي بهرهههکرنا لهشکههري ب سي رؤژان پيغهمبهه -سلاف لي بن- نساخوو، و
 چونکي سههباي ب نساخيا وي قه موژيل بوون، دههکهفتنا لهشکههري گيرؤ بوو، و دههه
 پيغهمبهه -سلاف لي بن- هندهک جارن د نساخيا خو دا ههشيار دبوو، وي پسيارا
 لهشکههري ئوسامهه کر کاني دههکهفتييه يان نه؟ و گاها وان گوتهيي: نهو ژ بهه نساخيا ته
 دهههکهفتييهه. وي ب قى چهههه نهخوش بوو، لهو وي پينجشههنا نهو دههکهفتييهه مزگههفتي
 و خوتبههک بو موسلمانان خواندي، وي تهئکيد ل سههباييان کر کو دقيت نهو لهشکههري
 ئوسامهه بههنيهن. نهو بوو ل رؤژا شههنييي، دو رؤژا بههري مرنا پيغهمبههري -سلاف لي بن-
 لهشکههري مههيني دههکههفت، و پشتي قووناغههکي وان دايه ري جاب گهههههتي کو پيغهمبهه
 -سلاف لي بن- زيده يي تههنگاهه، هنگي وان پريار دا لهشکههري ل جهي خو بههينت ههتا بزنان
 کاني دي چ چي بت.

ل وي دههه سههروکي لهشکههري، ئوسامههه کورپ زهيدى ب لهه زقري مههيني، و چوو
 قهستا مالا پيغهمبههري -سلاف لي بن- کر، ئوسامهه ديتههت: گاها پيغهمبههري -سلاف لي
 بن- نهه ديتيم، ب ئيشارههتان گازی من کر، نهه ب نک وي قه چووم، وي بههري خو دا من،

پاشی دهستی خو ب نک عسمانی فه بلندکر، و د دیمي خو دا، من زانی نهو یی دوعا بو
من دکهت، بهلی نه زمانئ وی ناگه پریت.

و کی دزانت؟ بهلکی وی هنگی دوعا بو ئوسامه ی دکرن کو خودئ تهوفیقا وی بدهت
د وی کاری دا یی وی نهو بو هلبژارتی!

گوتن و شیردینن وای یین ل بهر مرنا:

پی نه قیت بیژین: ههر مرۆقه کئی نساخی ب سهر دا دئیت، و نهو ژ حال و سهر و بهری
خو دزانت کو ههر وهکی نهغه نساخییا مرئییه، نهو دئ بهری خو دهتی کانئ چ تشت
ژ ههمیی گرنگتره ل نک وی نهو دئ بیژت، و شیردتی پی ل مرۆف و کس و کارین خو
کهت، و صهحابیین پيغهمبهري -سلاف لی بن- چ ژ خه لکی مالا وی بن، نهوین ل دهمی
نساخییی بهردهوام د گهل وی، چ ژ یین وئغه تر بن نهوین هندهک جاران ل دهمی نساخییی
سهره دانا وی کری، ب نه مانه ته کا مهزن شیرت و ئاخفتین وی یین دووماهییی بو مه
فه گپراینه، و ل قیرئ نه م دئ ب کورتی ئیشاره تی دهینه وان مهسه لان یین پيغهمبهري
-سلاف لی بن- ل رۆژین خو یین دووماهییی ته ئکید ل سهر کری:

- دقیت لهشکه ری ئوسامه ی بیته به رهه فکرن و هنارتن بو وه لاتی شامی.. و نهو
ئیکه مین کار بوو نه بوو به کری کری دهمی بوویه خه لیفه، ههر چه نده ره ئیا گه لهک صهحابیان
نهو بوو نهو لهشکه ره نه ئیته هنارتن؛ چونکی سهر و بهر پشتی مرنا پيغهمبهري -سلاف لی
بن- هاته گوهارتن، و گه لهک عه ره ب ل کوفرئ زقیرن.

- دقیت جهزیرا عه ره بان ژ موشرکان بیته فالاکرن؛ چونکی دو دین لی کۆم نابن، و
عومه ری نهف شیردتا وی ب جهئینا دهمی بوویه خه لیفه.

- تشتی ژ ههمیی پتر وی د نساخییا خو دا دگۆت و دوباره دکر و شیرت پی دکر،
نقیژ بوو، و خو دهمی رحا وی نیژیکی گه روییی بووی ژ وی ههر دگۆت: ههوه ئیمانته
نقیژ.

- ههر وهسا وی شیرت ل زه لامان ژ ی کر کو نهو قه در و بهایی وان بگرن یین ل بن
دهستی وان، و ههر چه نده نهغه پتر به حسنی عه بد و خولام و خزمه تکارانه ژ ی، بهلی دبت نهو

ژ ژن و عهيال و ههمي خه لکي مالي بگرت يين کو واجبه ل سهر زهلامي وان ب خودان بکته و کيماسيبي نه گه هينتي.

- پتر ژ جاره کي وي له عنهت ل وان کرن يين گونبه د و مزگهفت ل سهر قه برين پيغهمبهري و چاکين خو ناکارين، و نهو کرينه جهي عبياددهت و جهژن و کومبونان، و وي نوممه تا خو ژ هندي دا پاش کو نهو د قتي چه ندي دا چاښ ل جوهي و فهلان بکهن، و وي د گهل قه بري وي بکهن يا وان د گهل قه برين چاکين خو کري.

- وه صيهت ب موسلمانين نيکي ژ موهاجر و نه نصاران، و عه يالي وان ژي پشتي وان، کو قه دري وان بيته گرتن، و بهايي وان بيته زانين.

- جابر ديبثت: بهري پيغهمبهري - سلاف لي بن - بمرت ب سي روظان من گوهد ل وي بوو دگوت: بلا نيک ژ هوهه نه مرت، نه گهر نهو هزاره کا باش ژ خودي نه کته.

- عه بدللاهي کورپ عه ياسي ديبثت: ده مي پيغهمبهري - سلاف لي بن - يي نساخ وي په رده راکر، و وي پاته ک ل نه نيبا خو شداندبوو، و وي گوت: يا ره بي من گه هاند - سي جاران - تشته ک ژ مزگينبيتن پيغهمبهري نيبي نه مايه ژ بلي خه ونا باش، نهوا عه بده کي چاک ديبنت يان نيک ب وي قه ديبنت، ني من هوين ژ هندي دابونه پاش کو هوين د رکوع و سوجوودي دا قورناني بخوين، قيجا نه گهر هوين چونه رکوعي هوين خوداني خو مه زن بکهن، (يه عني: بيژن: سبحان رب العظيم) و نه گهر هوين چونه سوجوودي گه له ک دو عايان بکهن: چونکي دوعا هنگي هه ژينه بيته قه بويلکرن.

طه قيا و هه وارا واي:

ده يکا موسلمانان سه فيبيا يا کچا حويه يي کورپ نه خطه بي، کو د نه صل دا کچا مه زني جوهي يين به نوو نه ضير بوو، ده مي زهلامي وي پيغهمبهري خودي - سلاف لي بن - که قتي به مرني و نيش لي گرانبوي، د سهر خه ما وي يا مه زن را خه مه کا دي ژي هه بوو، نهو هاته نک پيغهمبهري - سلاف لي بن - و گوتي: نه ي پيغهمبهري خودي، ههر ژنکه کي ژ ژنکين ته مرؤقين خو هه نه په نا بو بيته برن، ب تني نه ز تي نه بم، مرؤقين من ته يين ده ريخستين، نه گهر تشته ک چي بوو نه ز په نايا خو بيه مه نک کي؟

پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتی: ببه نک عهليبي کورې نهبوو طالبي.

و نهغه هندي دگهينت کو پشتی پيغهمبهري -سلاف لي بن- عهلي دي يی بهرپرس
بت ژ کار و بارين مالباتا وی.

گرنژينا دووماهيبي و خاترخواستنهکا ب بل دهنگي:

ل پوژا دووماهيبي ژ ژيبي پيغهمبهري -سلاف لي بن- کو پوژا دوشهني بوو، دهسي
نقيژا سپيدي ل مزگهفتا وی هاتييه کرن، وی ههست ب سقيکيا لهشي خو کر، لهوا نهو رابوو
قه و ب نک وی دهرگهي قه چوو نهوي دکهفته ناڅبهرا مهزلهکا وی و مزگهفتي دا، وی
ديت صهحايبيين وی ههمی دپريزکرينه و يی نقيژا سپيدي ل پشت نهبوو بهکری دکهن.. کهيفا
وی گهلهک ب قي ديمهني هات، و ديمي وی گهشبوو..

و کهيفهاتنا وی ب چ بوو؟

خودي دزانت! بهلکی ژ بهر هندي بت چونکی وی ديت نهو دارا وی چاندي، هاته
بهري، و نهو زهحمهتا وی ب قي ديني قه بری ل دهسي نهو نه يی حازر ژي بهرههم ژ خو
دا.. و بهلکی ژي کهيفا وی ژ بهر هندي بت کو وی ديتي صهحايبيين وی ههمی
ب نيمامهتيا نهبوو بهکری درازينه و ل پشت وی يين بووينه نيک ريز.

و نهو گرنژي..

و نهف گرنژينه خاترخواستنا وی يا دووماهيبي بوو ژ ههفالان، خاترخواستنهکا ب بي
دهنگي.. و صهحايبي پي حسسيان کو پهرده ژ بهر دهرگهي هاته هلدان، لي زقپين ديت
پيغهمبهري -سلاف لي بن- يی راوهستايه و بهري خو ددهته وان و دگرنژت، نيزيکبوو ژ کهيفان
دا نهو ب نک وی قه بچن و ژ بير بکهن کو يين د نقيژي دا، نهبوو بهکری ژي نهو ديت، و
ههمی هزرا نهبوو بهکری نهو بوو کو نهو يی ژ گرانييا نيشي رابوي، و وی دقيت بيت نقيژي
د گهل وان بکته، و قهت ل بيرا وی نهبوو کو نهغه خاترخواستنا دووماهيبييه، و ديتنا وی
بو خوشتثيبي وی دي بته نهف جاره ب تني..

فيراقا گاههکي بو مه مرن بوو ژشان پا کو حهشر بت دي چهوا بت؟

نه بوو بهر ل سهر پاشپانييښتن خو دا چوو، و قيا پشت و پشت بزقرته ناف ريترا نيكي و جهې نيمامي بو پينغه مبهري -سلاف لي بن- قالا بکهت، به لي پينغه مبهري -سلاف لي بن- ب دهستي خو نيشارهت دايي کول جهې خو بمينه.. پاشي جارهکا دي په رده بهردا، و ل بهر چاقين صه حايبيان نيک جار غه واره بوو. و نهو گرنژينا وي سپيدهيي صه حايبيان ل سهر ديمي وي ديتي، نهوي صه حايبيهک بو مه و هصف دکهت و ديترت: تو دا بيتري پهري موصحه فتيه، دووماهي تشت بوو وان ژ پينغه مبهري -سلاف لي بن- ديتي.

و گاڅا صه حايبيان نقيت ب دووماهي نيناي، ههر وهکي وان باوهر ژ چاقين خو نه دکر، ههر نيکي پسيار ژ هه قالي خو کر: ته ژي نهو تشت ديت يي من ديتي؟ و گاڅا بهر سقا هه ميبان (نهري) بووي، وان پيروزي و چاقروني ل نيک و دو کرن، و ههر نيک زوي زفري مال دا قي مرگينيا خوش بو خه لکي مالا خو بيهت!

سه عه تيڼ دووماهيي ل مه زه لکا عايشايي:

نه بوو بهر تي نه بت، بهري نهو بزقرته مالا خو، نهو چوو مالا کچا خو عايشايي، ديت پينغه مبهري -سلاف لي بن- يي رازايه ل سهر جهې خو، وي گوته عايشايي: نه ز ديترم نيشا پينغه مبهري -سلاف لي بن- نه مايه، نه فرؤ نه ز دئ چمه نک کچا خارجه يي.. و نهو ژنکه کا وي بوو، ل وي مالا وي بوو نهوا دکهفته ژ دهرقه ي باژيري مه ديني ل وي جهې دگوته تي: (سونح).

ههر وه سا عه لي ژي پشتي هنگي چوو نک پينغه مبهري -سلاف لي بن- دا بهري خو بده ته حال وي، و عايشا تي نه بت نيمامي عه لي دووماهي کهس بوو پينغه مبهري -سلاف لي بن- ديتي، گاڅا عه لي نهو ديتي، وي ژي وهکي نه بوو بهکري و وهکي ژنکين دي يين پينغه مبهري -سلاف لي بن- هزر کر کو پينغه مبهري -سلاف لي بن- يي بهر ب ساخه ميبتي شه دچت، لهوا نهو ژي ژ نک چوو، و ده مي نهو چويه مرگهفتي د ناقبه را وي و مامي وي عه باسي دا نهو چيپوو يا بهري نوکه مه به حس ژي کري.

و ده مي تيشته گه ها روژا دوشه نبي دوازه دي هه يقا ره بي عولئ هه وول لي ب سهر مالا عايشايي دا هاتي، ب تني نهو و پينغه مبهري -سلاف لي بن- د مالي دا بوون.. و عه ده تي

پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو بوو ههردهمهكي نهو نساخ بيا، وي قورئان ب خوڤه دخواند، و دهمنه نهو كهفتييه بهر نساخييا مرنه ژي -وهكي عائيشا دبيثت- وي سوورهتتين (الفلق و الناس) ب خوڤه دخواندن و پف دكره خو، بهلي ل رۆژئين دووماهييي دهمنه نهو بي هيز بووي عائيشايي نهو پيغه دخواندن و دهستين وي -ژ بهر بهر كهتا وان- د لهشي وي ددان.

و بهري مرنه ب دهمهكي عهبدررهحماني كورن نهبوو بهكري چوو سهرا پيغهمبهري بدهت، و سيواكهك د دهستان دا بوو، عائيشا دبيثت: من ديت بهري پيغهمبهري -سلاف لي بن- ما ل سيواكا وي، من گوتي: وي سيواكي بو ته ژني وهرگرم؟ وي ب سهري خو ئيشارهت كر كو نهري، ئينا من نهو ژ عهبدررهحماني وهرگرت و دا قي، پاشي من ديت ههر وهكي نهو بو وي يا رهق بوو، لهو من گوتي: وي سيواكي بو ته نهرم بكهه؟ وي ب ئيشارهتا سهري گوت: بهلي.. ئينا من نهو سيواك ب دهشي خو نهرم كر، پاشي من دا قي.

و بهري نيفرو بيت، سهكهراتي دهست پي كر.

هلبزارتنا ههقاللي بلندتر (الرفيق الأعلى):

و سهكهراتا وي ژي وهكي ئيشا وي يا گران بوو، ئامانهكي ئاشي ب رهخ وي شه بوو، ههر جار وي دهست خو دكره تيدا و ديمي خو پي شهدمالي، و دگوت: ((لا إله إلا الله، اللهم أعني على سكرات الموت)) يا رهبي تو هاريكارييا من بكهه ل سهه سهكهراتين مرنه..

عائيشا دبيثت: دهمنه پيغهمبهري -سلاف لي بن- پي ساخ گهلهك جاران وي دگوته مه: رها پيغهمبهرهكي نايته ستاندين ههتا نهو جهه خو ل بهههشتي نهبينت، پاشي هلبزارتن بو دئيتهدان: وي ژيان دقيت يان نهو جهه..

عائيشا دبيثت: و گاڤا نهو كهفتييه بهر مرنه، سهري وي ل سهه پي من بوو، دلي وي هاتهگرتن، پاشي هسيار بوو و بهري خو دا بانن مهزهلي و گوت: ((اللهم الرفيق الأعلى)) يهعني: يا رهبي نهز ههقاللي بلندتر هل دبژيرم.. هنگي من زاني هلبزارتن بو وي هاتهدان و نهو مه ناهلبژيرت! و هنگي من زاني نهغه نهو سوچهته يا وي ل دهمنه ساخييا خو بو مه دگوت.

و ئەف په‌یقا وی هیدی گۆتی: ((اللهم الرفیق الأعلى)) دووماهی په‌یف بوو ژ ده‌ستی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- ده‌رکه‌فتی، و عائیشایی گوھ لی بووی.. و دووماهی په‌یف به‌ری وی ژ پیغمبه‌ر -سلاف لی بن- هاتییه گوھ لی بوون، ئەفه بوو: ((الصلاة الصلاة و ماملکت ایمانکم)) هه‌وه ئیمانەت نقیژ، هه‌وه ئیمانەت نقیژ، و ئەو که‌سین ل بن ده‌ستی هه‌وه.

و ده‌می عائیشایی سه‌ری وی ڕاکریه‌ قه‌ و دانایه‌ سه‌ر سنگی خۆ، وی ده‌ستی خۆ درێژ کر و دیسا گۆت: ((اللهم الرفیق الأعلى))، پاشی ده‌ستی وی خواربوو و که‌فت، و عائیشایی زانی مه‌سه‌له‌ ب دووماهی هات..

عائیشایی ئەو ل سه‌ر جهی درێژ کر، و پاته‌ک ب سه‌ر دادا، و سه‌ری خۆ دانا سه‌ر بالیفکه‌کی و که‌لا گریبی قی که‌فت.. ده‌نگی وی گه‌هسته‌ ژنکین دی یی پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- و مه‌زه‌لکین وان ب ڕه‌خ یا وی قه‌ بوون، و هه‌ر زوی ئەو د هه‌واری هاتن.

و.. د گاچی دا ئەو خه‌به‌ر ل مه‌دینی به‌لاقبوو یی کو د چاقین سه‌حابیان دا هه‌ر تشته‌کی ل مه‌دینی هه‌ی ژ به‌ر تاری بووی، وه‌کی ئەنه‌سی کورێ مالکی گۆتی.

ده‌می پیغمبه‌ر -سلاف لی بن- مرنا:

تشتی ربوایه‌ت هه‌می ل سه‌ر پتکه‌هاتین ئەفه‌یه کو مرنا پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- د ناقه‌ه‌را سپیده‌ و نیفرۆیا ڕۆژا دوشه‌نبی دا بوو، به‌لی ده‌سنیشانکرنا ده‌می ب دورستی و کانی ئەو پتر نیزیکی سپیدئ بوو یان نقیرو، ئەفه جهی دان و ستاندنییه، و هنده‌ک دبیتزن: پشتی زه‌والی بوو.

ئەف دوشه‌نبه‌ چه‌ندی هه‌یقا ره‌ببعولئه‌وه‌لی بوو؟

هنده‌ک دبیتزن: ئەو ئیکی هه‌یقی بوو، و هنده‌ک دبیتزن: دوی هه‌یقی بوو، و بارا پتر ل وی باوه‌رینه‌ کو ئەو دوازه‌ی هه‌یقی بوو، و دبیتزن: ل بیست و نه‌هی هه‌یقا سه‌فه‌ری نه‌خۆشییا وی ده‌ست پێ کر بوو، و نساخییا وی سێژده‌ ڕۆژان قه‌کیشا.

هه‌ژییه‌ بیژن کول دویف بوچوونین زانایین فه‌له‌کی و سالنامه‌یان ڕۆژا (۱۲) ره‌ببعولئه‌وه‌لا سالا یازدی مشه‌ختی ئەوا دکه‌فته به‌رانبه‌ر (۷) خزیرانا سالا ۶۳۲ زایینی

نيكشهنه نه دوشهنبه، و نه گهر نه م قئ بچوونئ بكهينه بناخه و بيژين: وهغرا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ل رۆژا دوشهنبئ بوو دقيت بيژين: نهو ل (۱۳) ره بيعلئوهووه لي مريوو، نه ل (۱۲) ئ. و ههر چاوا بت، ل دويښ وئ بچوونا مه بۆ بوون و مرنا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هلبژارتي، نه م دبيژين: ژيبي پيرۆزي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ب سالنامهيا شه مسي (۶۱) سال و (۸۴) رۆژ بوو، و ب سالنامهيا قه ميري (۶۳) سال و (۳) رۆژ بوو، و هژمارا وان رۆژين وي د دنيايي دا برين (۲۲۳۲۹) رۆژ بوون.

ميراتي پيغهمبهري:

و هؤسا خوشتقيبي خودئ ژي ژ وي پهرداغئ قه خوار، يئ ههر خودان رحه كي ل سهر رويي عهردئ بهري وي ژي قه خواري، و دئ پشتي وي ژي قه خون.. پهرداغئ مرنئ: ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَفَلَا يَن مِّتَّ قَهُمُ الْخَالِدُونَ﴾ ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ (الانبيا: ۳۴-۳۵)، و رۆژا پيغهمبهري خودئ -سلاڅ لي بن- ژ دنيايي باركري جهزيرا عهردبان هه مي ل بن دهستي وي بوو، و كيسرا و قه يصهر و هه مي مهلكين دنيايي هزه كا مه زن بۆ وي دكر، و وي هندك هه قال هه بوون رح و عه يال و مالي خو هه مي گوري وي دكر، د گه ل هندئ ژي وي ژ دنيايي باركر و د مالا وي دا نه ديناره ك و نه دهره مهك نه بوو، هندك عه بد و جاريه وي هه بوون، بهري بمرت وي نهو نازاكرن، و پارچه يه كا عهردئ ل خه بهري وي هه بوو، وي نهو ژي د رټكا خودئ دا كره وه قف، و تشتي وي ل پاش خو هيلاي ب تنئ هيستره كا سپي بوو د گه ل سيلاحي وي، و زربه ك ژي وي هه بوو دانابوو نك مرۆقه كي جوهي وهك گهروه بهرانبهر سيمه (صاعين) جهه وي نهو ب دهين بۆ خو ژ نك وي ئينابوون.. مالي وي هه مي نهفه بوو! به لي وي ميراته كي دي ل پاش خو هيتلا.. ميراته كي مه زن، يئ هندي دنيا هه بت خلاص نه بت.. هوين دزانن نهو ميرات چيه؟

رۆژه كا كومه كا مرۆقان ل عه بدلاهي كوري مه سعودي كۆمبوو بوون، نهو ل نيڅا وان يئ روينشتي بوو و حه ديس بۆ وان دگوتن، نه عرابيه ك د بهر را بوري، هندي بهري خو دا يئ چو تشت د ناف دهستين وان دا نه ديت كو نهو لي كۆم بين، لهو وي ب عه جيتي قه گوت: نهفه ل چ كۆمبوينه؟ عه بدلاهي گوتئ: نهو يئ ل ميراتي پيغهمبهري كۆمبوون ل خو ليكفه دكهن!

د نابقهرا مرنې و نه شارتني دا

د نابقهرا مرنا پيغهمبهري دا -سلاڅ لې بن- نهوا ل نيڅرؤيا رؤژا دوشه نېي رويداي، و
 قه شارتنا وي نهوا رؤژا د دويښ دا ب شهقي چيښووي، هژماره كا سهرهاتي و رويدانين گرنگ
 چيښووبون، ل قي نابقري دا نه م دي به حس زي كهين.

صه حابې و كارليكرنا مرنې:

بينه بهر چاقين: مرؤقهك، ل شهقه كا تاري تبلچاڅ، ل چوله كي ب ترس و سه هم،
 چرايي وي يي د دهستي دا و ل بهر رؤناهييا وي يي ب ريقه دجت، و دلې وي يي تڅي
 هيڅييه كو بشيت ب وي چرايي خو بگه هينته قووناغه كي، پاشي.. ب خافله تي شه نهو هند
 بيينت چرايي وي د دهستي دا قه مري، و هندي ل بهريكين خو بگه ريبيت دا ناگره كي بيينت،
 كو چرايي خو هلكه تي شه، و جاره كا دي بده تي ري.. و چو نه بيينت!

حالي وي دي چ بت؟

نه ها نهو حالي ههر صه حابيه كي بوو ژن بت يان ميتر، ده مي خه بهري مرنا پيغهمبهري
 -سلاڅ لې بن- گه هشتيبي! لهو خوزييا ههر ئيك ژ وان نهو بوو: خوزي كتهك ژ مه نه با،
 بهري مه گوهل ل قي خه بهري بت.. و شه نه گو تننا منه، بهلكي يا ئيك ژ وان ب خو به،
 گوهي خو بده ني چ دبيترت:

كَانَ الضِّيَاءُ وَكَانَ النُّورَ نَتَبَعُهُ   بَعْدَ الْإِلَهِ، وَكَانَ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ -
 فَلَيْتَنَا يَوْمَ وَارَوْهُ بِمَلْحَدِهِ   وَغِيْوُهُ وَالْقَوَا فَوْقَهُ الْمَدْرَا
 لَمْ يَتْرُكِ اللَّهُ مِنَّا بَعْدَهُ أَحَدًا   وَلَمْ يَعِشْ بَعْدَهُ أَثْنَى وَلَا ذَكَرَا

به لي، هوسا شاعري پيغهمبهري هه سسانې كورې ثابتې نه نصاري، حالي خو و
 هه فالين خو ژ صه حابيان د گهل خوشتقيبي خو بو مه سالوخ ددهت، و دبيترت: پستي

خودې، پيغه مبهري -سلاڅ لى بن- بۆ مه ئه و گه شاتى و روڼاهى بوو يا ېرى بۆ مه ئاشكه را
دكر و ئه م ل دويش دچووين، و ئه و بۆ مه گوډ و چاډ بوو، مه دنيا ب وى دديت، و مه
ب وى گوډ ل تشتان دبوو، قئيجا سه د خوزى ده مئى ئه و روژ هاتى يا وان ئه و د قه برى دا
قه شارتى و ئاخ رادايه سهر، خودې ئېك ژ مه نه هيتلا با، و نه ژنه ك نه ميتره ك ژ مه پشتى
وى نه هيتلا با زبندى!

به لى چو ب خوزيان قه نائيت!

به رى نوكه مه ئاشكه را كربوو كول ده مئى پيغه مبهري -سلاڅ لى بن- وه غه را
دووماهييى كرى، ب تنى ژنكا وى عايشايا كچا ئه بوو به كرى ل نك وى بوو؛ چونكى به رى
هنكى باشييه كا به روخت ب سهر حالى وى دا هاتبوو، حه تا مروث و هه قالىن وى يين
نيژيك هزر كر ئيش و نه خو شيا وى نه ما، له و هه ر ئيكي قه ستا كارى خو كر، و ب تنى
عايشا ل نك وى ما..

هه ر وه سا مه ئاشكه را كر كو ده مئى بۆ عايشايى مسوگه ربووى كو پيغه مبهري -سلاڅ
لى بن- تمام بوو، وئ ئه و دريژكره سهر جه مئى وى و پاته يه ك ب سهر دادا، و ديئى خو
د ناف پاليفكه كئى را قه شارت، و كره گرى.. و دياره ئه و نه شيا ب رهنگه كئى وه سا خو بگرت
كو دهنگى وئ نرم بمينت، له و دهنگى گرييا وئ گه هشته مه زه لكين ده ور و به ران: مه زه لكا
حه فصايى ل به ر سنگى، و يا فاطمايى ل پشت، و يا سه ودايى ب ره خ قه.. له و هه ر
د گاڅى دا ئه و هه مئى لى كو مبوون.

و ژ به ر كو د ناڅه را مه زه لكا عايشايى و مزگه فتى دا ب تنى ده گه هه ك هه بوو،
خه به ر زوى گه هشته مزگه فتى ژى، و دياره هنكى عومه رى كورئ خه ططابى و موغيره يئ
كورئ شو عبه ي ل نيژيك بوون، گاڅا خه به ر گه هشتييه وان، وان نه شيا خو بگرن، له و
ئيكسه ر ئه و ب نك مه زه لكا عايشايى قه چوون، و ده ستويرى خواست كو بچنه ژور،
عايشا ديئرت: پشتى من په رده به ردای من ده ستويرى دا وان، عومه ر ب نك پيغه مبهري
قه هات، و به رى خو دا يئ، پاشى گوټ: وه ي بۆ دلگرتنا وى! دلگرتنا پيغه مبهري -سلاڅ
لى بن- چهنه يا دژواره! و گاڅا ئه و چووينه نك ده رگه هى دا ده ركه فن، موغيره ي گوته
عومه رى: عومه ر، پيغه مبهري يئ مرى!

و نهو ب خو بهلکی عومهری ژی د دل دا زانیت کو نهو یی مری، یان شککه بو وی چی بت، بهلی وی نهفتیت باوهر بکته! و گاڤا موغیره ی نهو روی ب روی دانایه بهرانبه راستییی، (صهدهمهکا) وهسا بو وی چیبسو وی نهفتیا خو لی هشیار بکته، لهوا نهو ب کهر ب فه ل موغیره ی زفری و گوتی: تو درهوان دکهی، بهلکی تو مرؤقهکی فتنهیهکا د سهری ته دا ههی!

و موغیره ی خو بی دهنگ کر.. چ ژ ترسین کهر با عومهری دا بت، چ ژ وی د دل دا هز کربت وهکی عومهری بت.

و خه بهر ل مزگهفتی به لاقبوو، و ژ مزگهفتی به لاقبوو و کهفته ناڤ باژپری، و خه لک هه می ل دؤرتین مالا پیغمبه ری -سلاف لی بن- کؤمبون، و دهیکا موسلمانان عائیشا نهوا ناقدار ب رهوانبیترییی و شارهزا ب شعر و نهدهب و په یقین نازکین عهره بان، ب جوانترین دیمه ن حالی صهحابیان ل وی ده می بو مه سالوخ ددهت ده می دبیت: نهو وهکی وی پهزی لی هاتن یی ل شهفهکا زفستان یی ب باران، بی شقان مایه ل چولی، و گورگ ب ناڤ کهفتی!

هندهک مرؤقان ب دهنگه کی نزم فه گوت: پیغمبه ری -سلاف لی بن- یی مری.. بهلی عومهر وهکی مرؤقه کی عقلی خو ژ دهست دای هات و چوو و ب دهنگه کی بلند گازی کر: نه ب خودی، پیغمبه ری نه مرییه، جارهکا دی خودی دی وی راکه ته شه و نهو دی دهست و پییین وان که سان پرت نهوین دبیتن: نهو یی مری! نهو نه مرییه، نهو یی چوبیه نک خودایی خو کانی چاوا موسا چل رؤژان چوبوو نک خودایی خو و زفری فه! نهوین دبیتن: پیغمبه ری یی مری نهو منافقن، که یفا وان ب مرنا پیغمبه ری دتیت!!

و هوسا عومهری هه می تحتیمال دانان، ب تنی نهو نهبت یا ب دورستی چیبوی، و وی ب خو ب چاڤین خو دیتی!

و ژ بهر قی ئیصرارا عومهری صهحابی کهفته گومانی، و گهلهک ژ وان دلی خو ب هندئ خوش دکر دگوته خو: دیسا، ما بهلکی عومهر یی درست بت، و پیغمبه ری -سلاف لی بن- نه مری بت! و دهمه کی صهحابی هه می ل مزگهفتی ب حیبه تی فه تیک هاتن و تیک

چوون، و کەسی نەزانی دئ چ کەت.. ئەبوو بەکر ژ دەرڤەیی باژیری بوو، عومەری شیریی خۆ هلگرتبوو و دگۆت: یی بیژت: پیغمبهری مری دئ ب قی شیریی کوژم! ئەزمانی عوثماني شکەست بوو و کەفتبوو قورنەتەکی مزگەفتی نەدشیا پەیشهکی بەدت یان بستینت، و عەلییی کورپی ئەبوو طالبی خۆ ژ بەر چاڤا غەوارە کرسوو، ل سەر ئەزمانی وی نەدگەپریا بیژتە خەلکی: عومەر یی خەلەتە! و دلئ وی نەدگرت ژ بیژتە وان: ئەوا هوبن ژئ دترست یا چیبوو. لەو وی ل جەهەکی ب تنئ خۆ ڤەشارتبوو، و رۆندک دباراندن.

ل قی دەمی پەز مایە بی شقان.. شقانی ئوممەتی پشتی پیغمبهری -سلاف لی بن- هاتە مەیدانی؛ دا بەری صەحابییان هەمییان بەدەتە ریکا دورست.

ئەبوو بەکر ل خوراگر ل دەم ل تەنگاڤیان:

ل وی دەمی خەلک هەمی مەندەهوش ماین، عائیشای مرۆڤەکی دیژنی: سالمی کورپی عوبەیدی هەنارتە نک بابی خۆ ئەبوو بەکر ل وی مالا وی ئەوا دکەفتە (سونحی) ل تەنشت باژیری..

سالم ژ وی هەری هەری صەحابییەکی دی یی حیبەتی بوو کانی چ بیژتە ئەبوو بەکر، بیژتی: پیغمبهر -سلاف لی بن- نەمایە؟ یان بیژتی: ئەو یی دلگرتی بووی و های ژ خۆ نەمایە؟ یان بیژتی: د هوارا صەحابییان وەرە سەرتن ریکان یین ل وان بەرزەبووین؟

گاڤا ئەبوو بەکر مەندەهوشییا سالمی ل سەر دیم وی دیتی، و بەری سالم باخفت، ئەبوو بەکر گۆتی: پیغمبهر تمام بوویە؟ وی نەگۆت: بەلی.. چونکی وی دزانی کو ئەڤ بەرسڤە کانی چەند بو وی یا نەخۆشە، ئەو بو ئەبوو بەکر نەخۆشترە.. سالمی گۆتی: عومەر یی دیژت: ئەو نەمرییه، و هەچیبی بیژت: ئەو یی مری، ئەز دئ ب قی شیریی وی کوژم.

ئەبوو بەکر ب بی دەنگییەکا خەمی گاف لی گران کرین ب نک سالمی ڤە هات و گۆتی: وەرە دا بچین.. ئەو ب نک باژیری ڤە هات، چوو مزگەفتی، و ئەو حال دیت یی خەلک تیدا، بەری هەمییان ما لی کانی دئ چ بیژت؟ وی نە دا و نە ستاند، هیدی چوو حەتا گەهشتییە مەزەلکا کچا خۆ عائیشای.. ژنکین پیغمبهری -سلاف لی بن- و کۆمەکا مرۆڤین وی لی کۆمبووون، ئەبوو بەکر گۆتە وان: ریکتی بەدەنە من. وان ریکا وی ڤەکر و

ئەو چوو هنداف پيغهمبهري -سلاڤ لى بن-، و راوهستيا، پاته ژ سەر سەر و چاقان راكر، و دەستى خۆ كړى و گوټ: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَأَنْتُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾﴾ (الزمر: ٣٠)، پاشى هەردو دەستين خۆ دانانه سەر زەندكيتن وى و سى جارن ب ئەنييا وى څه ماچى كر، و كرە گرى و گوټ: وەى بۆ خوشتقييى من! پاشى گوټ: دەيك و بايين من گوټى ته بن ئەى پيغهمبهري خودى، ئەز ب خودى كەمە خودى دو مران ل سەر ته كوټ ناكەت، و ئەو مران ل سەر ته هاتييه نشيسين، ئەڤهيه گەهشته ته.. ب ڤى گوټنا خۆ، ئەبوو بەكرى خەلكى حوجرى هەمى بى هيشى كرن، كو مەسەله يا تاممه، و ئەڤه مرنه، پاشى وى جارەكا دى پاته ب سەر دادا، و دەرگەفته مزگەفتى.

ل مزگەفتى هيشتا شيرى عومەرى د دەستان دا بوو و ئەو بۆ خەلكى دناخت، و گەف ل وان كەسان دكرن بين دببژن: پيغهمبهري مرى.. ئەبوو بەكر هيدى ب نك ڤه هات، و گوټى: روينه خوارى! بەلى عومەر نەروينشت! ئەبوو بەكر چوو حەتا گەهشتييه نك مينبەرا پيغهمبهري -سلاڤ لى بن-، و مينبەر -وەكى بەرى نوكه مە گوټى- سى دەرەج بوون، و دەمى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- خوتبە دخواند، ل سەر دەرەجا سيبى رادوهستيا، هندەك دببژن: ئەبوو بەكر ب سەر دەرەجا دووى كەفت و راوهستيا^(١)، و دەست ب ناخفتنى كر، و هندەك دببژن: ئەو ب رەخ مينبەري ڤه راوهستيا و ب سەر نەكەفت، هەر چاوا بت، وى دەست ب ناخفتنى كر، و گاڤا خەلكى ئەو ديتى هەمى ژ دەور و بەرتن عومەرى ڤەرڤين، و ل نك وى كوټبوون؛ دا گوټى خۆ بدەنى كانى دى چ بببژت.

پشتى ئەبوو بەكرى حەمدا خودى كرى و شاهده داي، گوټ: گەلى مرؤقان! هەچيبى ژ هەوه پەرستنا موحهممەدى دكر، ئەڤه موحهممەد مر و چوو، و هەچيبى پەرستنا خودى بكەت خودى بى زبنديبه و قەت نامرت.. پاشى وى ئەڤ نايەته خواند: ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ أُنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ (آل عمران: ١٤٤).

(١) نەشيا خۆ ل جهى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- بببب، و هندى ئەبوو بەكر خەليفه ئەو ب سەر دەرەجا سيبى نەكەفت، و گاڤا عومەر بوويه خەليفه وى ل سەر دەرەجا ئيكي خوتبە دخواند، و ل سەر دەمى عومەرى پشتى مزگەفت هاتييه بەرفرهكرن، مينبەر هاته گوهارتن، و ئيكا دى ژ شەش دەرەجان هاته دورستكرن.

عومهر دبيتړت: گاځا وي ئەف ئايه ته خواندي، دا بيتړي ژ نوي ئەو يا هاتييه خوارې، و ژ نوي من گوډ لې بوو، لهو پيپين من شکهستن و ئەز كهفته عهردې، و دهنګ ژ من نه هات؛ چونكي من زاني راسته پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- يې مري. پستي ئەبوو بهكري ئەف گوتنا كورت د ناف صهحايبيان دا گوتې، خودې و هسا هز كره شين هميبيان هاتنه سهري، و ئەو ژ (صهدما) خو يا دژوار هشير بوون، و وان زاني كو مرنا پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- د گهل كو ئەو موصيبيته كا هندا مهز نه چو موصيبيه تين وهكي وئ ب سهر وان دا نائين، بهلې ئەو نه دووماهيا في دينيه، و ئەف دينه ديني خوديه، و خودې ههر دي ههبت.

و وهكي ئەم دينين د قي موصيبيته مهزن دا يا ب سهر صهحايبيان دا هاتي و ئەو هه مي حيبه تي كرين، ب تنې ئەبوو بهكر بوو ئەو كۆمكرينه سهريك و بهري وان دايه ريكا دورست.

ل بن كه پرا بهنوو ساعده:

ل تاخي (بهنوو ساعده) ل باكووري رۆژئاځايا مزگه فتا پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- كه پرهك هه بوو، بابكي ساعده بيان ئەو بو خو وهك ديوانخانه دانابوو، ده مي وان ثيابا كۆم بين؛ دا دان و ستاندي ل سهر تشته كي بكن، ئەو دچوونه ويري.

پستي ئەبوو بهكر ل مزگه فتې د ناف صهحايبيان دا رابوويه شه و ناخفتي، و ئەو تي گه هاندين كو پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- يې مري و نه مايه، و دثيت ئەو ب دلعه كي موكم پيشوازيبي ل في خه بهري بكن، پسيارا هاتييه سهر هزرا صهحايبيان هميبيان ئەو بوو: ئەري كي دي جهې پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- گرت؟ و نه پستي مرنا پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- ژ نوي ئەف پسياره هاته سهر هزرا وان، بهلې هيشتا پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- د سهركه راتي دا هندهك ژ وان، وهكي عه بياسې، هز د قي چهندي دا دكر، و عه لي پال ددا كو ئەو بچت پسيارې ژ پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- بكهت كاني كي دي ل شوينا وي بت؟ وهكي بهري نوكه مه فه گيراي.

و ده مي ئەبوو بهكر ژ گوتنا خو يا ل مزگه فتې خلاصبوي، و هه مي صهحاي ته تسليم بووين كو راسته پيغهمبهري -سلاڅ لې بن- نه مايه، موهاجر ل دور ئەبوو بهكري كۆمبوون، و

حەقي وان بوو ئەو قتي چەندى بکەن، ما نه ئەبوو بەکر بوو يى پيغهمبهري -سلاڤ لى بن-
 ئبصرار كرى كۆل جەيى وى نقيزى ل بەرا موسلمانان بکەت، و ما نه ئەبوو بەکر بوو يى
 پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- ژ ناڤهرا هەمى صەحابييان د خوتبا خو يا دووماهيى دا
 مەدحىن وى كرىن، و گۆتى: وان هەمى دەرگەهين دئينه مزگەفتى بگرن، ئەو تى نەبت يى
 ژ مالا ئەبوو بەكرى دئيت؟

موهاجر هەمى ل دۆر ئەبوو بەكرى كۆمبوون، و بەري وان ما لى كانى ئەو دى چ كەت
 و چ بيتز؟ و مروڤين مالباتا پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- وەكى مامى وى عەباسى و
 عەيالى وى و برازايين وى، د گەل مەولايين پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- ب حالى خو ڤه
 دموڤيل بوون، كانى دى چ ل پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- كەن؟

هنگى ئەنصاريان هزرر كە ئەڤه موهاجر بيى پسيارا وان بکەن يان گۆتتا وان وەرگرن يى
 جىگرەكى بۆ پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- ددانن، لەو وان ب قتي چەندى نەخۆشبوو، و ئەو ژى
 هەمى ل دۆر مەزنى خەزەرەجيان سەعدى كورى عوبادەى كۆمبوون، و ل ئىڤارا پۆڤا دوشەبى
 ئەو چوون ل بن كەپرا بەنوو ساعدهيان گەهشتنه ئىك، دا كو دان و ستاندى ل دۆر قتي
 مەسەلى بکەن.

دەمى خەبەر گەهشتييه موهاجران كو ئەنصاري بين كۆمبووين، وان گۆتە ئىك و دو:
 برايىن مە بين ئەنصاري ژى حەقي وانه گۆتتا خو د قتي مەسەلى دا بيتزن، رابن دا بچينه نك
 وان و گۆتتا وان ژى بزانيين.. و گاڤا ئەو نيزىك بووين، دو زەلامين چاك ژ ئەنصاريان ئەو
 ديتن، پسيارا وان كر: هوين دى چ كەن؟ وان گۆت: دى چينه نك برايىن خو بين ئەنصاري
 دا گۆتتا وان بزانيين. وان گۆت: نەچن، هەما مەسەلى صافى كەن پاشى هەپنە نك وان. و
 ترسا فان هەردو زەلامين ئەنصاري ئەو بوو د ناڤهرا موهاجر و ئەنصاران دا دوبەرەكى پەيدا
 بيت، و د قتي دەمى نەخۆش دا يى موسلمان تى دبوون فتنەك سەرى هلدەت. بەلى موهاجران
 گۆتە وان: ب خودى ئەم دى چينه نك وان و بەري خو دەينى كانى وان چ دئيت؟

گاڤا وەفدا موهاجرىيان گەهشتييه وى جەيى، و ئەبوو بەكر و عومەر و گەلەكتين دى
 د ناڤ دا بوون، مروڤهك ژ ئەنصاريان رابوو ڤه، و ناخفت، پشتى حەمدا خودى كرى گۆتتا
 خو ئاراستەى موهاجران كر و گۆت: ئەم ئەنصاريين خودى كەتتيا ئيسلاميتينه، بەلى هەندەك

ژ ههوه گهلی موهاجران دثیت مه بدنه لایه کی و مه ب چو حسیب نه کهن.. و گاڤا وی ناخفتنا خو ب دووماهی ئینای، و هنگی سه عدی کورئ عوبادهی یی روینشیبوو، ژ بهر نساخیبه کی کراسی خو د خو ئالاندبوو، عومهری قیا رابت باخفت، بهلی ئه بوو به کری گوتی: راوهسته.. پاشی ئه بوو به کر رابوو فه، و ب پهنگه کی نهرم و حه لیم ناخفت، و گوته ئه نصاریان: ههچیا ههوه د دهر حه قا خو دا گوتی وه سایه و ویشه تر، و به حسی هندهک قه در و بهایی ئه نصاریان کر یی وان نه گوتی ژی، و گوت: ئه م دزانین پیغه مبهری -سلاف لی بن- یی گوتی: ئه گهر مروث هه می بچنه رپکه کی و ئه نصاری بچنه رپکه کا دی ئه ز دئ چمه وئ رپکی یا ئه نصاری دچنی. و ئه ی سه عد! تو دزانی و تو یی روینشتیبوی ده می پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: قوره یشی خودانین قی کارینه.. هنگی سه عدی گوت: تو راست دبیتی، هوبن ئه میرن و ئه م وه زیرین.

و د ربوایه ته کی دا هاتیبه کو ئه بوو به کری گوت: ئه ز ب ئیک ژ قان هه ردو زه لمان یی رازیمه هه وه کی ژ وان دثیت وی هلبژیرن، و وی دهستی عومهری و ئه بوو عوبه یدهی گرت. هنگی بوو دهنگ و دۆری خه لکی، و زه لانه کی ئه نصاری رابوو فه و گوت: من بۆچوونه کا دورست هه یه: ئه میرهک ژ مه و ئیک ژ هه وه، و هنگی قه ره بالغ زیده تر لی هات، ئینا عومهر رابوو فه چوو دهستی ئه بوو به کری و گوت: خه لیفه یی پیغه مبهری -سلاف لی بن- دئ تو بی، و ئه فه من به یعه دا ته.. پاشی ل خه لکی زقری و گوت: گه لی مروقان، هوبن هه می دزانن کو پیغه مبهری -سلاف لی بن- به ری مرنا خو ئه بوو به کر ب پیش مه هه مییان ئیخستبوو، دا ئیمامه تییا مه بکه ت، ما ئیک ژ هه وه دثیت وی پاش بیخت یی پیغه مبهری -سلاف لی بن- پیش ئیخستی؟ هنگی وان هه مییان پیکه گوت: (نعوذ بالله) چاوا دئ وه کهین! و هه می ل سه ر هندئ پیکه اتن کو ئه بوو به کر جهی پیغه مبهری -سلاف لی بن- بگرت.

خیلافه صه حابی ل سه ر هندهک حوکمین شه رعای:

پشتی هه می صه حابی ل سه ر هندئ پیکه اتین کو ئه بوو به کر بیته خه لیفه و جیگری پیغه مبهری -سلاف لی بن- هه می هزارا وان ل سه ر هندئ کۆمبوو کانی چاوا دئ سه ر و به ری پیغه مبهری -سلاف لی بن- کهن، و هنگی خیلاف د ناڤه را وان دا ل سه ر هندهک مه سه لیتن

شهرعی یټن په یوه ندى ب مرنا پیغهمبهري شه -سلاڅ لی بن- هه ی چیوو، تشتی بوویه نه گهر کو مهسه لا فهشارتتا پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- بوړوژا دی بیته پاشیځستن، و مهسه دا مه ب وان هردو مهسلان: شویشتتا جهنازه یی پیغهمبهري بوو -سلاڅ لی بن- و جهی فهشارتتا وی. نهو ب خو ل سهر ده می پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- گه لهک جارن خیلاف د ناقبه را صهحابیان دا د هندهک مهسه له یټن دینی و یټن دنیا یی ژى دا چی دبوو، به لی هه جار هکا خیلاف پهیدا دبوو نهو ئیکسهر دهاتنه نک خوشتییی خو پیغهمبهري خودی -سلاڅ لی بن- دا نهو وی خیلافی ژ ناقبه را وان راکهت. به لی فی گافی نهو چ بکه ن، و پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- د ناڅ وان دا نه مایه، و نهو خیلافا خو بیه نه نک کی؟

مهسه له یا شویشتتا جهنازه یی پیروژ:

کول نیفرؤیا روژا سیشه نبی بوو، و د مهسه له یا شویشتتا جهنازه یی پیروژی پیغهمبهري دا -سلاڅ لی بن- ل دهسپیک صهحابی ب خیلاف چوون، هه ر ئیکی دثیا نهو شه رها مهزن بو وی بت، به لی نهو بوو بهکری هه ر زوی خیلاف ژ ناقبه را وان راکر، و گوته صهحابیان: بهیلن، بلا کورپن بابی وی وی بشون.. و مهسه دا نهو بوو بهکری زه لامین مالباتا پیغهمبهري بوون -سلاڅ لی بن- ژ مام و پسمامین وی، و ناشکه رایه د شریعه تی دا کوی یی ژ هه مییان فهتر کو مری بشون مروقیین وی یټن نیزبکن، و نهفه حوکمه کی شه رعیه نهو بوو بهکری بیا صهحابیان لی ئیناڅه، و هنگی نهو هه می قانع بوون.

شویشتتا پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- هه ر ل وی جهی بوو یی نهو لی مری د مهزلهکا عائشایي فه، و گاڅا ده می شویشتنی هاتی ب تنی مروقیین پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- یټن نیزبک چوونه د مهزلهکی فه: مامی وی عهباس، و ههردو کورپن وی فهضل و قوتم، و عهلییی کورپن نهو بوو طالبی، و نوسامه یی کورپن زهیدی، و صالح مهولایي پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- و ده می نهو د مهزلهکی فه کارئ شویشتتا جهنازه یی دکر، نهوسی کورپن خهولی یی نه نصاری، و نهو ئیک ژ خه لکی بهدری بوو، گوته عهلی: بارا مه ژ پیغهمبهري -سلاڅ لی بن- بدهنه مه.. یه عنی: بلا ئیک ژ مه نه نصارییان ژى د گهل ههوه بت، هنگی عهلی گوته وی: وهره ژور. و نهو ژى چوو د مهزلهکی فه.

وان د مهزلهکي څه کوله يهک څه دا، و ل پشت وي پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- شويشت. نوسامه وي و صالحی ټاف دئينا و لي دکر^(١)، و و عهباسي و ههر دو کورپن خو ټهو وهر دگپرا، و عهلي ټهو دشويشت، و ټهوس ب تني د ژور څه بوو، و چو نه دکر.

و بهري ټهو دهست ب شويشتنا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بکهن، وان نه زاني کاني و هکي مريپن دي جلکان ژ بهر پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- بکهن يان زي وي ب جلک څه بشون؟ عايشا دپيژت: هنگي خودي و هسا هز کر ته مارا خوي کفته چاڅين وان هه ميبان، هه تا ټهرز نکين وان مانه ب سنگين وان څه، و دهنگهک ژ لايي مهزلهکي څه هاته وان: پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ب جلک څه بشون. ژ بهر هندي وان کراسي فرهه و شوړي د بهر پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ بهر وي نه کر، بهلکي عهلي د سهر کراسي را دهستي خو د له شي وي ددا و دشويشت.

عايشا دپيژت: ټه گهر ټهوا څي گاڅي من دزاني هنگي من زانيبا، من نه دهيتلا ژ بلي ژ نکين وي ټيک وي بشوت.

و پشتي ټهو ژ شويشتني خلاص بوين وان ټهو زوها کر، و سي پارچه ژ پاته کي يه مهنی يي سپي ټينان و وهک کفن کر نه بهر وي، عايشا دپيژت: ټهو پاته يهک بوو چو په نبي د ټاف دا نه بوو.

کرنا نقيژي ل سهر جهنازه ي:

پشتي شويستن ب دووماهي هاتي، ديسا سه حابي ټيک هاتن و ټيک چوون، و گوتن: ټهم نزانين کاني نقيژي ل پيغهمبهري زي -سلاڅ لي بن- بکهين يان نه؟ و ټه گهر ټهم نقيژي لي بکهين، ټهم چاوا بکهين؟ و ژ بهر کو وان بهري هنگي به يعه دا بوو ټه بوو به کري کو ټهو دي چيگر بيا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- د ټيمامه تييا وان دا کهت، ټهو چوونه نک

---

(١) د هندک ريوايه تان دا هاتييه کو ټهو ټاف ژ بيرا (غهرس) ټه هاتبوو ټينان، و ټهو بيړه که روزه لاتا باکوروي مرزگه فتا قوبائي، و ژ بهر کو ټافا وي يا خوش و شرين بوو گهلهک جاران ټهو بو څه خوارنا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- دهاته ټينان، و د هندک ريوايه ټين ضه عيف دا هاتييه کو پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- شيرت کر بوو کو وي ب ټافا وي بيړي بشون.

نهبو به کړی و گوتنی: نهری دئی نقیثی ل سهر پیغهمبهري خودی ژي کهین؟ وی گوت: بهلی.. وان گوتی: چاوا نقیثی ل وی بکهین؟ نهبو به کړی گوت: هندهک مروف دئی چن نقیثی لی کهن، و گاڤا خلاصوون نهبو دئی دهرکهشن و هندهکین دی چن، هتا ههمی نقیثی ل سهر دکهن.

و چونکی مهزلا پیغهمبهري -سلاف لی بن- یا ب دو دهرگه بوو، نهبو د دهرگههکی را دچوون نقیثی دکر و د دهرگههی دی را دهردکهفتن، و دهمی وان نقیثی دکر ههر نیکی جودا دکر، یهعنی: وان ب جماعت نه دکر.

ښارتن و جهی ښارتنی:

ب فی رهنگی و هتا صهحابی ژ کاري شويستن و کفنکرن و نقیثی خلاصوون، روژ بهر ب ناقابوونې ښه چوو، و شهقا سيشهنبی ل سهر چارشهنبی هات، و دؤرا ښارتنی هات، صهحابیيان ب حبهتی ښه پسيار ژ نیک و دو کر: نهری پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل بن ناخی ښه شیرین؟

چاوا دلې وان دئی گرت نهبو خوشتقییی خول بن ناخی ښه شیرین؟

پستی هنگی نه گهر وی ښه شیرین ژي وی ل کیشه ښه شیرین؟

هندهک موهاجریان گوت: دئی وی بهینه جهی باب و باپیرن وی ل مهکههی و ل ویری وی ښه شیرین. نه نصاریيان گوت: دئی وی ل مه دیني ښه شیرین، جهی نهبو لی ناکنجی بووی. و نهبو ژي نیک ژ وان مهسه لهیان بوو یین خیلاف د ناقبهرا صهحابیيان دا چیبووی، و بوویه نه گهرا گیرؤبوونا ښه ښارتنی.

هنگی هاته بیرا نهبو به کړی کو پیغهمبهري -سلاف لی بن- جارهکی گوتبوو: ((یدفن النبي حیث قبض)) پیغهمبهري ل وی جهی دئیته ښارتن یی رحا وی لی دئیته ستاندن. و گاڤا نهبو به کړی نهبو هدیسه بو وان گوتی، ههمی ب گوتنا نهبو به کړی رازیبوون و گوتن: نهبو دئی وی ل وی جهی ښه شیرین یی نهبو لی مری. لهو وان تهختی پیغهمبهري -سلاف لی بن- ژ وی جهی ښه گوهاستن، و کاري کولانا زیارهتی کر. و ل مه دیني دو کهس هه بوون کاري وان چیکرنا قهبران بوو: نهبو عوبه بدهیی کورې جهرراحی قه برین خه لکی مهکههی چی دکرن،

و نه‌بوو طه‌لحه‌يي کورې سه‌هلي نه‌نصاري قه‌برين خه‌لکي مه‌دينې چي دکرن، نه‌بوو عوبه‌يدهي قه‌بر ل سهر رهنگي (ضهریحي) چي دکرن، يه‌عني: چال ده‌مي دهاته کولان، وي لینه ل ههر چار ره‌خان ب ريز دکرن، و مري دکره د ناقبه‌ري دا، و ل سهر لینه‌يان دگرت، و ناخ راددا سهر. به‌لي نه‌بوو طه‌لحه‌ي ب رهنگي (له‌حد)ي قه‌بر چي دکر، يه‌عني: پشتي چال دهاته کولان، وي ژ لايي قيبلي شه ناخ دبري و مري دکره د وي شه‌قي دا و ل پشت وي لینه ددانان و قه‌بر تزي ناخ دکر.

گافا سه‌حابي ل سهر هندي کومبووين کو پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل وي جهي شه‌شيرن يي رحا وي لي هاتيبه ستاندين، عه‌بباسي گوته دو زه‌لامان: نيک ژ هه‌وه هه‌رپه ب دويش نه‌بوو عوبه‌يدهي را و نيک ب دويش نه‌بوو طه‌لحه‌ي را، دا بين زياره‌تي پيغهمبهري -سلاف لي بن- بکولن. پاشي عه‌بباسي گوته: يا ره‌بسي وي بو پيغهمبهري خو هلبزيره يا ته دقيت.

نه‌وي چوويه ب دويش نه‌بوو عوبه‌يدهي را نه‌و نه‌ديت، به‌لي نه‌وي چوويه ب دويش نه‌بوو طه‌لحه‌ي را نه‌و ديت و نينا، و نه‌بوو طه‌لحه‌ي زياره‌تي پيغهمبهري -سلاف لي بن- وه‌کي بين خه‌لکي مه‌دينې چي کر.

ل گوشه‌يي به‌رقيبلي (باشووري) ل لايي ده‌ستي راستي (رؤژناقا) ژ مه‌زه‌لکا عايشايي، ل بهر وي ديوازي دکه‌فته د ناقبه‌را مه‌زه‌لکي و مزگه‌فتي دا زياره‌تي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته کولان، سهر وي دکه‌فته لايي مزگه‌فتي و پيپين وي ل لايي دي، و ده‌مي نه‌بوو به‌کر مري زياره‌تي وي زي ل نک يي پيغهمبهري -سلاف لي بن- هاته کولان، سهر وي دکه‌فته به‌رانبه‌ر پيپين پيغهمبهري -سلاف لي بن-، پاشي عومه‌ري ههر ل ويرئ هاته فه‌شارتن، سهر وي دکه‌فته به‌رانبه‌ر پيپين نه‌بوو به‌کري.

و ههر نه‌وين جه‌نازيي پيغهمبهري -سلاف لي بن- شويستي ژ مروقتين وي بين نيزيک، نه‌و داهيلا د قه‌بري دا و فه‌شارت زي، و ده‌مي فه‌شارتنې -وه‌کي مه‌گوته- شه‌ف بوو، و ل ده‌مي شويستن و فه‌شارتنې چو ژ کچ و ژنکين پيغهمبهري -سلاف لي بن- ل وي جهي دئاماده نه‌بون، عايشا ديپرت: هنگي نه‌م ب فه‌شارتنې وي حه‌سپاين ده‌مي دهنگي ته‌ثر و بيران ب شه‌قي هاتيبه گوهين مه.

رؤندکینِ خاترخواستنی

رؤژہکئی ہندی وی رؤژا پیغمبرؐ ہری -سلاٹ لی بن- تیدا بارکری مہدینہ د چاٹین خہلکئی وی دا تارۓ نہبوو، و رؤژہکئی ہندی وی رؤژئی رؤندک ل مہدینئی نہہاتینہ باراندن، و فان رؤندکان.. رؤندکینِ خاترخواستنی، ہیشتا بہری ہنگی دەست پی کرہون، ہیشتا پیغمبرؐ -سلاٹ لی بن- یی سخبوو د ناف وان، وان ژ ترسین وەغەرکنا وی دا دکرہ گری، و ئەو نہدشیان بیننہ سەر ہزرا خو چاوا رؤژہک دئی ئیت ئەو دئی ل مہدینئی ئین و چن و خوشتشییی خو لی نہیین، و خہما وان خہمہکا ب تنی نہبوو..

(أم ایمن) ئەو ژنکا پیغمبرؐ -سلاٹ لی بن- ل زارؤکینیا وی ب خودان کری، و پشتی دەیکا وی مری بو وی بوویہ دەیک، و ل دەمی پیغمبرؐ رینیا وی پشتہقانی لی کری، و د گہل وی مشہختبوویہ مہدینئی، پشتی پیربووی عہدہتئی پیغمبرؐ ہو -سلاٹ لی بن- ہەر جار ئەو دچوو سہرا وی ددا، پشتی پیغمبرؐ -سلاٹ لی بن- خاتر خواستی و چوویہ وەغەرئی، ئەبوو بہکری گۆتہ عومہری: وەرہ دا بچین سہرا (أم ایمن) ئ بدہین، گاٹا پیرہژئی دیتی ئەو ب ژۆرکەفتین، و (کورئی وی یی خوشتشی) د گہل دا نہ، وی ہند کرہ گری حەتا گریبا ئەبوو بہکری و عومہری ئینای، ئەبوو بہکری گۆتئی: بوچی تو دکہیہ گری، ئاخری ئەوا ل نک خودئی بو پیغمبرؐ -سلاٹ لی بن- ہہی چیترہ ژ وی یا بو وی ل نک مہ ہہی. پیرہژئی گۆت: ئەز وی چەندی دزانم، ئەز نہ بو ہندی دکہمہ گری کو پیغمبرؐ -سلاٹ لی بن- چوویہ نک خودایی خو، گریبا من بو ہندیہ ئیدی وەحی ژ ناف مہ ہاتہ برین!

ہەر وەکی وی دقیا بیژت: گریبا من نہ بو وییہ، ئەز دزانم جہئی ئەو چوویئی بو وی ژ نک مہ چیترہ، گریبا من بو مہیہ رؤناھییا وەحییئی ئەوا ب شەف و رؤژ ب سەر مہ دا دہاتہ خواری، ئیدی نائیتہ خواری. ژ بلی چوونا خوشتشییی وان، ئەوا دنیا د چاٹین وان دا تارۓ کری، خہما وان خہما برینا رؤناھییا عەسمانی ژی بوو ژ عەردی، و ما خہمەک ژ وی خہمی مەزنتەر ہہیہ؟

و هندی نهو د ساخ خه ما وان سڅک نه بوو، ساله کي پستی مرنا پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- جاره کي نه بوو به کر ب سهر مينه بري کهفت؛ دا خوبتي بخوبنت، گوته کا پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- گوته، و بيرا وي ل پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- هاته شه، و که لا گريسي ليدا، سي جاران ناخفتنا خو ب نيقي کر و نه شيا تمام بکهت، ئينا ژ سهر مينه بري هاته خواري!

و گلهک جاران ده مي دبوو روژا پينجشه ني، عه بدللاهي کوري عه بياسي هند دکره گري حه تا گريسا هه قالين خو دئينا، و دگوته وان: پينجشه نب.. هوبن دزانن پينجشه نب چ روژه؟ پينجشه نب نهو روژ بوو يا ئيش تيدا ل سهر پيغهمبهري گران بووي.

نه نه سي کوري مالکي دبيت: پستي قه شارتنا پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- نه د بهر مالا فاطمايي را بوريم، وي گوته من: نهی نه نهس! چاوا دلخ هه وه گرت هوبن ناخي بهاڅينه سهر پيغهمبهري خودي؟

و ب راستي نهو کاره کي گران بوو ل بهر نه نه سي و هه قالين وي زي، نه نهس دبيت: پستي مه پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- قه شارتني، مه باوهر ژ خو نه کر کو نه شه نه مين مه نه شه کاره کري؟ چاوا نه م شيان وه بکهين؟!

و بياللي کوري ره باحي زي سهرهاتيبا خو د گهل روژدکين خاترخواستني هه يه، بيالل موئه زرنني پيغهمبهري بوو -سلاڅ لى بن-، ههر جاره کا نقيژ دبوو، نهو ب سهر جهه کي بلند دکهفت ل مزگهفتي و بانگ ددا، و پستي بينه کي دا بيتته پيغهمبهري -سلاڅ لى بن-: ده مي نقيژتبه نهی پيغهمبهري خودي.. و هنگي پيغهمبهري -سلاڅ لى بن- دا ژ مه زه لکا خو ده رکهفت و قه ستا نقيژي کهت، و بياللي قامهت دگرت..

روژا خوشتقييي وي تيدا بارکري، وه کي ههر جار ده مي نقيژي هات، و بهري هه مييان مال بياللي، بيالل هاته پيش.. دا ب وي کاري رابيت يي خوشتقييي وي نهو پي ته کليف کري، بيالل ب سهر (ميژده ني) کهفت، و ده ست ب بانگي کر:

- (الله اکبر.. الله اکبر)

پاشي ل سهر ملي خو زقري، ديت جهي ئيمامي يي خاليه..

ل سهر ملي خو يي چه پي زفري نه ديت په رده ژ بهر ده رگه هي مه زلکا عائشايي رابيت
و پيغهمبهري ب نک مينبهري فه بيت..

- (أشهد أن لا إله إلا الله.. أشهد أن لا إله إلا الله)

نهو ژي گوت.. و گاغا گهشتييه يا د دويث دا، (أشهد أن محمدا رسول الله) و
گهشتييه ناقي پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهشيا بانگي تمام بکهت، گريبي ري نه دا يي، و
بانگ ما د حه فکي را، هاته خواري و کهفته عه ردي، هندهک صه حابي لي کوم بوون، و
ههوجه نه دکر نهو بيژني: ته خيره؟ چونکي وان دزاني وي خيره!

بياللي گوته وان:

- بو خو پسيارا موئه ذذه نه کي بکهن دا بو ههوه بانگ بدهت!

و پشتي هنگي بياللي بانگ نه دا..

و روژا دوشه ني دوا زده ي هه يفا ره بي عولنه وه لي دو بيره اتن د دلي خه لکي مه ديني دا
هیلان، قهت و قهت نه هاتنه ژ تبرن يان ژ بيرکرن، نه نه س -کو ئیک ژ خه لکي مه ديني بوو-
ديتت: خو شترين روژ ل بهر خه لکي مه ديني نهو دوشه نب بوو يا پيغهمبهري -سلاف لي بن-
تيدا هاتييه مه ديني، و نه خو شترين روژ نهو دوشه نب بوو يا وي تيدا وه غه رکري.

و نهو هه رودو دوشه نب ل دوا زده ي ره بي عولنه وه لي بوون.

و بهري نه م قني ناقبري ب دووماهي بينين، مه دثيت گوهداريا هندهک ژ ناوازي
دله کي شاعر بکهين، يي کو ب په يقين نازک گه لهک روژندک ل روژا خاترخواستني باراندين،
حه سساني کوري ثابتي نه نصاري، شاعري پيغهمبهري -سلاف لي بن-، نهوي پتر ژ شعره کي
ل بيره اتنا وه غه رکنا خوشتقيي خو فه هاندين، د شعره کي دا ژ شعرين خو ديتت:

مَا بَالَ عَيْنِكَ لَا تَنَامُ كَأَنَّمَا كُحِلَتْ مَاقِيهَا بِكُحْلِ الْأَرْمَدِ

جزعاً على المهديّ أصبحَ ثاوياً يا خيرَ من وطىءَ الحصى - لا تَبْعُدْ

وجهي يقيك الترب لهفي ليتني عُيِّتُ قَبْلَكَ فِي بَقِيْعِ الْعَرَقَدِ

ته خيره، بوجي چاڅين ته خه و نائيتي؟ تو دئ بيژي نيشي نهو بين گرتين و كول
 كرين؟ دياره صهبرا ته نه مايه ژ بهر وي رښيشاندهري چووي و رازاي؟ نهی ب بهاترين كهسي
 ل سهر ناخي ب رښه چووي ژ مه دوير نه كهغه، رويي من بلا ته ژ ناخي بپاريزت، وهی مالا
 من! خوزي بهري تو بچي نهز ل گورستانا به قيعي هاتبامه فهشارتن.

أَقِيمُ بَعْدَكَ بِالْمَدِينَةِ بَيْنَهُمْ؟   يَا لَيْتَنِي صُبْحْتُ سَمَّ الْأَسْوَدِ
 أَوْ حَلَّ أَمْرُ اللَّهِ فِينَا عَاجِلًا   فِي رُوحَةٍ مِنْ يَوْمِنَا أَوْ فِي غَدِ
 وَاللَّهِ مَا أَسْمَعُ مَا بَقِيَتْ بِهَالِكٍ   إِلَّا بَكَيْتُ عَلَى النَّبِيِّ مُحَمَّدِ

چاوا پشتي ته نهز دئ د ناڅ خه لکي دا ل مه ديني نيم و چم؟ خوزي ژ خيرا خودي را
 ژههرا كوره ماري رهش دابانه من! يان ژي نه مري خودي څي نيفاري يان سوباهي ب سهر مه
 دا هاتبا و نه م هه مي نه ماباين و مه گوهل مرنا ته نه بيا، نهز ب خودي كه مه هندي نهزي
 ساخ بم و من گوهل مرنا كه سه كي بيت نهز دئ بو مرنا موحه ممه د پيغه مبهري كه مه گري،
 چونكي نهو دئ بيرا من ل وي نينته فه.

يَا وَيْحَ أَنْصَارِ النَّبِيِّ وَرَهْطِهِ   بَعْدَ الْمَغِيبِ فِي سَوَاءِ الْمَلْحَدِ
 ضَاقَتْ بِالْأَنْصَارِ الْبِلَادُ فَأَصْبَحَتْ   سُودًا وَجُوهَهُمْ كَلَوْنِ الْإِثْمِدِ
 صَلَّى إِلَهُهُ وَمَنْ يَخْفُ بِعَرْشِهِ   وَالطَّيِّبُونَ عَلَى الْمُبَارِكِ أَحْمَدِ

وهی بو نه نصار و پشته څانين پيغه مبهري و هه څالين وي پشتي وي يي د گوري دا
 هاتييه فهشارتن، وهلات ل نه نصابيان بهرته نگ بوو و سهر و چاڅين وان وهسا تاري بوون
 وهكي رهنكي كلي لي هاتن، صهله واتين خودي و نهو مليا كه تين ل دوز عرشى وي و پاكان
 ل سهر نه حمه دي پيروز بن.

که سينيا پيغه مبهري سلاف لي بن

ژ بابه تين سهره کي يين کو فهره مروث به حس ژي بکهت دهمي ل دور سيره تا پيغه مبهري -سلاف لي بن- دئاخت بابه تي که سينيا وييه، و تشتي بهرچا ل فيري نه وه نهف بابه ته زه لالترين بابه ته د سيره تا پيغه مبهري دا -سلاف لي بن-، و ههر که سه کي به حس که سينيا پيغه مبهري بکهت بقيت نه قيت دي ته سليم بت، و تعرافي ب مهزنييا وي کهت، نهو پيغه مبهري -ب تانه هيا خودي- شياي شوي تبليخ خول سهر هه مي بهر په رين ديروکا پشتي خو ناشکه را بهي لت، و بهلکي نه گه را د پشت في چهندي را نهو بت مهزنييا که سينيا پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل وي مسته واييه کو کهس نه شيت اينکار بکهت، نهو تي نه بت يي که رب و کيني چا ل تاري کربن.

پيروزيا پيغه مبهران:

پيغه مبهري خودي، ههر چهنده ژ ناف مروثان دئينه هلبژارتن، چونکي بو وان دئينه هنارتن، به لي نهو پيروزتري که سن د ناف وان دا، ژ لاي نه سه با خو فه، و ژ لاي نه خلقي خو فه، و خو ژ لاي سهر و بهري خو ژي فه، نهو باشتري و بلندتري و بهاتري مروثن، و نهفه تشته کي غه رب نينه نه گه نه م ل بيرا خو بينين کو نهو نهون يين خودي بو هلگرتنا په يمانا خو هلبژارتين، خوداي مهزن د نايه ته کي دا دييژت: ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ (الأنعام: ۱۲۴) خودي چيتر دزانت کاني نهو دي په ياما خول کيشه دانت.. و نهفه راستييه که ههر که سه ک ب سانا هي دشيت ب سهر هل بت، روژا مهلکي رو مي هيره قلي پسارا نه سه با پيغه مبهري -سلاف لي بن- ژ نه بو سوفياني کري، و نه بو سوفياني گوتيي: نهو يي خودان نه سه به د ناف مه دا، هيره قلي به رسقا وي دا و گوتي: پيغه مبهري هه مي دوه سانن، نهو د ناف ملله تين خو دا خودان سه سه ب و نه سه بن. و پيغه مبهري مه ژي -سلاف لي بن- ژ في قاعيدهي دهر نه که فتبو، نهو ژي د ناف ملله تي خو يي عه رب و ئوبجاخا خو يا قوره يشي دا خودان شهريفترين نه سه ب و بنه مال بو..

پيغمبه بهرې کلي هلبژارتې:

ئو پيغمبه بهرې نيسلام بهرې مه دده تې، يې کو خودې بو په ياما خو يا دويماهيبي هلبژارتې، سهرورې دوونده ها ناده ميبه، و سه ييدې وان له دنيا يې وئاخه تې، ئه وه يې ژ ناث هلبژارتيان هاتيبه هلبژارتن، د حه ديسه کي دا يا (موسلم) ژي قه دگو هبزت، هاتيبه: ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ كِنَانَةَ مِن وُلْدِ إِسْمَاعِيلَ، وَاصْطَفَىٰ قُرَيْشًا مِّن كِنَانَةَ، وَاصْطَفَىٰ مِنْ قُرَيْشِ بَنِي هَاشِمٍ، وَاصْطَفَىٰ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ﴾ ژ ناثه را عه يالې نيسما عيلي خودې کينانه هلبژارت، و ژ ناثه را کينانه ي قوره يش هلبژارت، و ژ ناثه را قوره يشي بنه مالا هاشمي هلبژارت، و ژ ناثه را بنه مالا هاشمي نه ز هلبژارتم.

مه عنا: ده مي حه زکړنا خودې ل سهر هندي پيکھاتي کو پيغمبه بهرې خو يې دويماهيبي هلبژارت، وي ژ ناث دوونده ها نيسما عيلي کورې ئيبراهيمي -سلاف لي بن- باشتري بنه مال هلبژارت، باشتري ژ لايې شهره ف و قه در و قيمه تي قه، و ئه و بنه مال بنه مالا (کينانه يې کورې خوزه يمه ي) بوو، ئه وې ل بابې خو يې حه فتې دگه شته عه دناني، پاشي ژ دوونده ها قې کينانه ي ژي، وي باشتري بنه مال هلبژارت کو بنه مالا کورې وي (نه ضري) بوو، ئه وې دگوتنې: قوره يش، پاشي ژ ناث بنه مالا نه ضري ژي، وي دوونده ها هاشمي کورې عه بدمه نافي هلبژارت، و ژ دوونده ها هاشمي موحه ممه دي کورې عه بدللاهي هلبژارت.. قبيجا ئه و هلبژارتيبي هلبژارتيبانه، و چيتريني چيترانه -سلاف لي بن-، و نه سه با وي د ناث عه ربهان دا پاقرتري و بلندتري نه سه به.

و دئبته زانين کو ئه و کسي نه سه به کا بلند و شريف هه بت، بلندي و پيشکيشي دي يا ژ هه ژي وي بت، و هيثيني پاک پتري جارن کارتيکړنه کا باش ل خوداني دکه ت، و ريکي بو وي خو ش دکه ت کو د ناث خه لکي دا بته پيشه و، و خه لک ب ئيما مه تيبا وي رازي بين. ئه قه ژ لايې نه صل و نه سه بان قه، و ئه گه ر ئه م ژ لايې که سينيا وي ژي قه بهرې خو بده يني، دي بينين ئه و باشتري و چيترين مرو قه، چ ژ لايې سهر و بهري قه بت، يه عنې: ژ لايې سهر و سيما و به ژن و بالي قه، يان ژ لايې تبيعه ت و نه خلقي و که سينيا مه عنه وي قه بت..

و ل قیژی مه دقیت ب کورتی نیشاره‌تی بدهینه که‌سینیا وی ژ شان ه‌ردو لایان شه
 یین مه به‌حس ژئی کری؛ دا ب تمامی بزاین کانی ئەو چ پیغهمبه‌ره یی ئیسلام ژ مه
 دخوازت ئەم ه‌ز ژئی بکه‌ین، و ل س‌ه‌ر ریتکا وی بچین؟

س‌ه‌ر و به‌ری وای:

یان که‌سینیا وی یا (ح‌س‌سی) ئەوا که‌سین ه‌ه‌چ‌پاخ بو وی ب چا‌ف د‌بینن، و
 س‌ه‌ره‌ده‌رییی د گ‌ل دک‌هن، وه‌کی به‌ژن و بالی، ره‌نگی د‌یم و س‌ه‌ر و چاقان، س‌ه‌ر و به‌ری جل
 و به‌رگان.. وه‌تد، و به‌لکی -ل نک گ‌له‌ک که‌سان- ئەقی لای گ‌رنگییا خو نه‌بت؛ چونکی
 ه‌ه‌ر که‌سه‌ک ده‌می دم‌رت فی لای د گ‌ل خو د‌به‌ته بن ناخی، و ئەو که‌سین پ‌ستی وی د‌ئین،
 به‌لکی نه سل‌بی نه ئیج‌ابی چو م‌ف‌ایی ژئی وه‌رنه‌گ‌رن، و گ‌له‌ک که‌س د د‌یروکی دا ه‌نه
 مرو‌ف ب وان و کارئ وان (مو‌ع‌جب) د‌بت، بیی بزانت کانی س‌ه‌ر و س‌یم‌ایی وان یی
 چاوایه.. به‌لی د گ‌ل هندئ ژئی ده‌می مرو‌فی که‌یف ب که‌سه‌کی د‌ئیت، یان ه‌ز ژئی دک‌ه‌ت،
 ه‌ز دک‌ه‌ت (وینه‌یی) وی بیینت، یان ئەگ‌ه‌ر وینه‌یی وی ب ده‌ست نه‌که‌فت ژئی بزانت کانی
 ئەو یی چاوا بوو، ل س‌ه‌ر فی بناخ‌ه‌یی مه دقیت گ‌له‌ک ب کورتی وینه‌یی پیغهمبه‌ری
 خوش‌تشی -س‌لاف لی بن- ل به‌ر چا‌ئین ه‌ه‌وه بدانین، ه‌ه‌ر وه‌کی ه‌وین وی د‌بینن! و بی گ‌ومان
 باشترین که‌س بو‌قه‌گ‌ه‌استنا وینه‌یی وی بو مه راب‌بن، د‌ئ ئەو که‌س بن یین ه‌ه‌ف‌الینیا وی
 کری، کو ص‌ه‌ح‌اییین وینه.

ن‌یزیک‌ترین که‌س د نا‌ف ص‌ه‌ح‌اییان دا بو پیغهمبه‌ری -س‌لاف لی بن- پ‌سم‌ایی وی
 ع‌لی بوو، ئەو ب فی ره‌نگی سال‌وخ‌ه‌تین پیغهمبه‌ری بو مه ئاشکه‌را دک‌ه‌ت، د‌بیژت: ((ئ‌ه‌و
 مرو‌فه‌کی گ‌له‌ک در‌یژ نه‌بوو، و یی کورت ژئی نه‌بوو، یی نا‌ق‌نجی بوو، س‌ه‌ری وی یی ب‌ج‌ویک
 نه‌بوو، و مو‌بی س‌ه‌ری وی نه گ‌له‌کی حل‌ی بوو، و نه یی خ‌له‌ک بوو، ه‌ه‌ر ئەندامه‌کی له‌شی
 وی ئەگ‌ه‌ر ته به‌ری خو د‌ابایی دا ه‌ز که‌ی جوانی ه‌نده، د‌یم وی یی گ‌رو‌فر نه‌بوو، به‌لی یی
 ن‌یزیکی گ‌رو‌فریی بوو، چا‌ئین وی در‌ه‌ش بوون، و ب که‌له‌خی شه ئەو یی زه‌لام باش بوو، و
 یی ه‌ویر نه‌بوو، نا‌ق‌ملین وی د‌پان بوون، گا‌فا ئەو ب ر‌یشه د‌چوو ب لایئ س‌نگی شه د‌چوو، تو
 دا بیژی یی ب لایئ نشی‌فی شه د‌چت..)).

و نه نه سې کورې مالکې - خودې ژې رازی بت- نه وې دده سالان خزمه تا وی کړې، دبیژت: ((پیغمبهر - سلاف لی بن- مرؤقه کې زیده یې سپی نه بوو بهلکې نه و یې نه سمه ر بوو، ب به ژنا خو یې ناخنجی بوو، من نه زانییه خودې ئیکې وهکی وی جوان، یان بینخوئش و نه رم و حلیم، دابت)).

و هه قاله کې وی یې دی، نه وې دبیژتې: هندې کورې نه بوو هاله ی، ب قی رهنګی وی بو مه وه صف دکه ت، دبیژت: ((نه و مرؤقه کې گر و زه لام باش بوو، دیمې وی ته دگوت هه یقا چارده شه قیبه گهش دکه ت، نه یې کورت و نه یې درېژ بوو.. رهنګی وی وهکی یې هه یقی بوو: سوړاتییه کا ب سهر سپی یان زهری فه، برویین وی دزراف بوون و هه ردو نه دگه هشتنه ئیک، دفنا وی ژ نیقی و بغه پیچه کې یا بلند بوو، ریه پین وی دبوئش و درېژ بوون، ناله کین وی دقله و نه بوون، د راست بوون، دداتین وی هنده ک قالاتی د ناښه رې دا هه بوو، ستوبی وی دا بیژې ژ زیقی یې هاتییه چیکرن، مرؤقه کې تژی بوو، بهلی زکې وی ل راستا سنگې وی بوو، گاڅا ب رتفه دچو و بهرې وی پتر ل عه ردی بوو، و وی هه قالین خو ددانه به را خو..)).

تبعه ت و نه خلاقې وې:

و نه ف لایه یې گرنګه بو مه، چونکې نه م ددخوازکړینه کو د قی لایې دا چا ف لی بکه یین، و وی بو خو بکه یینه (قودوه) وهکی د نایه ته کا پیروژ دا هاتی.

ب خواندنا سیره تا وی، و ب گوهداریکرنا گوئین هه قالین وی، بو مه ناشکه را دبت کو هه ر تبعه ته کې باش، و نه خلاقه کې مه زن ل نک وی هه بوو، و تیرا وی هه یه مه دح کو خودایې وی دهمې به حسې وی دکه ت، دبیژتې: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝۴﴾ (القلم: ٤) یه عنی: مسوګه ر تو خودان نه خلاقه کې مه زنی. و دهمې پسیار ژ عانیشایې - خودې ژې رازی بت- هاتییه کرن کانی نه خلاقې پیغمبهری - سلاف لی بن- یې چاوا بوویه؟ وی گوت: نه خلاقې وی قورئان بوو.

و نه فه کورترتین په یقه نه خلاقې وی د ناف خو دا کو م دکه ت، مه عنا وی نه وه هه ر نه خلاقه کې باش یې قورئان پې هاتی ب تمامترین رهنګی ل نک وی هه بوو: ته وواضوعا هه ییه ت د گه ل دا، شه رما زیره کی د گه ل دا، مه ردینییا راست یا دویر ژ خوئینانه پیشی،

ئمانهت و دهستپاكي، راستگويا د گوتن و كريان دا، زوهدا د دنيايي دا، دلسوزي و ئيخلاص د ههمي كاران دا، موكميا دلي و رهوانبئيريا نه زماني، تيگه هشتنا باش و شروفه كرنا دورست بو ههر رويدانه كي، دلوفانييا د گهل مهزن و بچويكان، دلنرمي و قيانا لبيوريني و خودوير كرنا ژ زفرائيبي، صهبرال سهر نه خوشيبي و بسته يي د گوتنا حقيقي دا.. و هتد.

عائيشا به حسي پيغهمبهري -سلاف لي بن- دكهت، دبيژت: ((جارهكا ب تني ژي ژ پيغهمبهري -سلاف لي بن- نه هاتيبه خواستن نهو ئيك ژ دو تشتان هلبئيرت نه گهر وي بي ب ساناهيتر نه هلبئيرات بت هندي گونه ه د وي تشتي دا نهبا، ژ خو نه گهر گونه تيدا ههبا وي ژ ههر كهسه كي پتر خو ژي ددا پاش، و جارهكا ب تني پيغهمبهري -سلاف لي بن- بو خو تول ژ كهسي نه ستاندييه، وهسا تي نه بت ئيك پي ل توخوبيتن خودي بدانت)).

و نه نه سي كورئ مالكي مهسه لي بو مه كورت دكهت، ده سي دبيژت: ((نه خالقي پيغهمبهري خودي -سلاف لي بن- ژ بي ههر كهسه كي دي باشر بو)).

دهمئ وئ به حسي خو كرئ:

نه شه ده سي صه حابيبيتن وي به حسي وي كري، و چاوايه ده سي نهو ب خو به حسي خو دكهت؟

جاره كي هندك صه حابيبيتن وي هاتنه نك و گوتني: نه ي پيغهمبهري خودي، بو مه به حسي خو بكه.. وي گوت: ﴿ انا دعوة ابي ابراهيم، وبشري عيسى عليهما السلام، ورات امي حين حملت بي انه خرج منها نور اضاء له قصور الشام ﴾ و وهكي نه م دبينين ژ ناقبه را وان ههمي سالوخه تين وي ههين، بين مه به حسي هندهك ژ وان كري، وي ئيشارهت دا سالوخه تي ژ هه ميان مهزتر، سالوخه تي پيغهمبهري بي، و وي رونا هيا ب هاتنا وي د ناف خهلكي دا به لاقبووي، و نهو بهسه سالوخهت!!

گوت: نهز نهو دو عامه يا بابي من ئيبراهيمي كري..

نهو دو عا چ بوو؟

نهو بوو یا نبیرهیمی ژ خودایی خو کری دهمی طهواف ل دور که عبتی کری، پشتی دوباره نافرایی، دهمی گوتی: ﴿ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَنُفِّسْهُمْ أَلْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ (البقرة: ۱۲۹) یا ره بی، د ناث دووندها من دا نهوال قیبری ئاکنجی بووی، تو پیغمبره کی بهنیره نایه تین ته بو وان بخوبنت، ووان فیبری کیتاب و سوننت و کارین بنه جم بکته، و وان ژ هه می کیماسی و خرابییان پاقر بکته.. خودی دوعایا وی ب جه- ئینا، و نهز نهو پیغمبره می بی وی داخواز کری.

گوت: و نهز نهو مزگینیمه یا عیسایی کورئ مه ریه می دایه ملله تی خو دهمی گوتی: ﴿ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَبْنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ الْكُتُوبِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ ﴾ (الصف: ۶) گهلی ئسرائیلیان، نهز پیغمبره ری خودیمه بو ههوه هاتیم، راستییا تهوراتی بو ههوه ئاشکرا بکه م، و مزگینییی بدمه ههوه کو پیغمبره ک پشتی من دئ بو ههوه ئیت ناقی وی نهحمه ده.

پیغمبره -سلاف لی بن- دبیرت: و دهمی دهیکا من یا گران ب من، وی د خهونا خو ددیت، هه وه کی رونا هییه ک ژ وی قه دپه شی قه سرین شامی ژ بهر روهن دبوون.. و روزهک هات نهو رونا هییا دهیکا وی د خهونا خو دا دیتی، ل سه ر عه ردی و د واقعی دا پهیدا بوو، و نه ب تنی شام ژ بهر گهش و روهن بوو، بهلکی هه ر جهه کی هه ی ل سه ر عه ردی خودی هنده ک ژ وی رونا هییی گه هشتی:

میم مطلقه عنی شه مسا نه حده نایینه صفه ت کر

لامع ژ عه رهب بهرقی ل فه خاری عه جم دا

ريپازا پيغهمبهري سلاڤ لى بن^(۱)

رهم ريبازا ولي بوو ((يا ايها الناس انما انا رحمة مهداة)):

د قورئاني و حهديسي دا، دو دهق هه نه تبعه تي وي پيغهمبهري نبي يا موحه ممه د -سلاڤ لى بن- پي هاتييه هنارتن بو مه د چهند په يقه كين كورت دا كوم دكهن:

قورئان د بيئت: ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴾ (الانباء: ۱۰۷) يه عني: هه ما مه تو -ئهي پيغهمبهري- يي هنارتي دلوقانيه ك بو هه مي مرؤقان.

و حهديس د بيئت: ﴿ يا ايها الناس انما انا رحمة مهداة ﴾ يه عني: گه لي مرؤقان، هه ما نه ز دلوقانيه كم بو هه وه هاتييه خه لاتكرن (حاكم ژ نه بوو هوره يري قه دگوهيئت).

و هه ر كه سه كي ب زمانې عه رهبان زانا بت، دئ زانت كو شان هه ردو نه صان (حه صر) تي دا هه يه وه كي زمانزان د بيئن، جاره كي ب (ما) و (الا) يي، و جارا دي ب (انما) يي، مه عنا: هه ر وه كي خودي و پيغهمبهري وي دقيت بيئنه مرؤقان هه مييان موسلمان و نه موسلمانان: ريبازا موحه ممه دي -سلاڤ لى بن- ژ رهمي پيغه تر تشته كي دي نينه!

و پشتي قي عنواني مه زن يي خودي و پيغهمبهري بو ريبازا موحه ممه دي -سلاڤ لى بن- داناي دا بهري خو به دينه سه رهاتييا قي پيغهمبهري د گه رهمي و دلوقانيي دا بزاني كاني نهو گوتن و شعاره كي ب ده قي بوو يان زي تبعه ته كي چاندي بوو د شه خصيه تا وي دا؟

ژ سبره تي بو مه ئاشكه را بوو كو هيشتا پيغهمبهري -سلاڤ لى بن- نه هاتييه دنيا يي خودي ئي تيمي بو وي كروو بار و پشك، و هيشتا ب دورستي نهو د دنيا يي نه گه هشتي

(۱) بهري خو بده كتيا: (انسانيات محمد) يا سهيدا خالد محمد خالد.

دهيكا وي ژي نهو هيتلا و ب ريتكا بابي وي دا چوو، بوو سيوي ژي.. دهسي عه مري وي بوويه ههشت سال باپيري وي نهوي لي دگه رپا جهي دهيكا وي و بابي وي بگرت نهو ژي مر.. ل وي دهسي ههتالين وي د كوشا دهيبابان دا و ل بهر سنگي وان كهيف و تهناهي دديت بهري وي دما ل عهسماني.

و ب سه ربور يا هاتييه زانين كو د ثي دنياي دا چ تشت وهكي نيتيميي دلي نهرم ناكهت، و كانيكاه حمي د گيانئ مروثي دا ناپهقينت، چ تشت وهكي نيتيميي وه ل مروثي ناكهت مروث نحساسئ ب گرنگييا رهحمي بكهت، و نهوي برسي نهبت نزانئ كاني برس چهندا نهخوشه..

تشتي ژ هه ميبان خوشتر ل نك پيغه مبهري -سلاف لي بن- د دنياي دا نقيتر بوو، وهكي ب ريتكين دورست ژي هاتييه فهگواستن، و دهسي نهو دچوو د نقيتر دا تو دا بيثري نهو يي ژ ثي دنياي دهركهفتي، هندهك جاران پيغه مبهري -سلاف لي بن- ل مزگهفتي دهست ب ثي نقيتر دكر ل بهرا صهحابييتن خو، دهنكي گرييا زاروكهكي ساقا دا نيتي.. نهو دا لهزي ل ثي نقيتر هنده ل بهر وي شرين كهت بو هندئ دا زوي خلاص بيت، و وي دگوت: نهز دچمه د نقيتر دا و من دقيت نهز دريتر بكهم، بهلي دي من گوهد ل دهنكي گرييا زاروكهكي بت، قيجا نهز دي لهزي ل نقيتر كهم نهز ديترم نوكه دلي دهيكا وي د دويق راپاه.

هنده وي پي نهخوش بوو زاروكهك بكهته گري.. وي پي خوش نهبوو مهزنترين عيبادهت كو نقيتره بيته ريتگر د ناقبهرا دهيكئ و زاروكي وي دا كو نهو وي تهنا كهت!

نهفه ريبازا پيغه مبهري نيسلامييه، نه كاري وان (نهزانان) ژ (گازيكه رين ضلاله تي) نهوين دچنه د ناث كومين زاروكان دا و خو دپهقينن، پاشي بيبهختي و ثي پيسه كاري خو ب نيسلامي راددهن و ب جهادا پيروز ب ناث دكهن.

پيغه مبهري دلوقان نهوي دزاني گرييا زاروكي چهند يا گرانه ل سهر دلي دهيكئ پي خوش نهبوو نقيتر كو مهزنترين روكنئ نيسلامييه، بيته مانع د ريتكا نهخشاندنا گرنژيني ل سهر ليثين زاروكهكي، چونكي وي ژ (سه ربورا خو يا شهخصي) دزاني چهند تشتهكن نهخوشه دهسي گرييا زاروكي ديت سنگي دهيكا وي ب دهست نهكهفت نهو سهري خو بدانتته

سههرا! و بهر وفاژي قتي چهندي وي دزاني چهندي يا گرانه دهستي دهيبابان ژ عيالي بيته قهتاندين، لهو وي قه بويل نه دکر خو (جيهاد) ژي کو پيروژترين کاره د ئيسلامي دا بيته نه گهرا قتي قه قهتاندي..

د حهديسه کا دورست دا هاتييه: جاره کي زه لامهک هاته نک پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: دهستوريي بده من دا نهز د گهل ته بيته جهادي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: دهيبابين ته دساخن؟ وي گوت: بهلي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: د دهر حهقا وان دا جيهادي بکه. يه عني: بزقره مال خزمهتا وان بکه، نهوه جهادا ته! و د ربوايه ته کا دي دا هاتييه: وي زه لامي گوت: بهلي، نهوه ههردو دساخن، و دهمي نهز هاتيم وان ههر دويان دکره گري، ئينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: بزقره قه و کاني چاوا ته نهوه گراندن وهسا وان بکه نينه.. و ژ قتي ژي ناشکهر اتر ربوايه ته کا ديه نهوا تيدا هاتي: پيغهمبهري گوتي: نشستنا ته ل نک دهيبابين ته، کو کهيفا وان ب ته بيت و ياريان بو ته بکهن بو ته ژ هندي چيتره تو د گهل من بيته جهادي.

ب ديتنا موحه ممهدي دلوقان چاندنا گرنژينه کي ل سهه ليقين دهيبابان ب دنيايي هه ميبني نائيته کرين، نه گهر خو بهايي وي نهوه جهاد ژي بت يا گازيبا ئيسلامي به لاث دکهت، رهحما مهزن و جيهادا مهزن ل نک موحه ممهدي نهوه دهمي مروث دلي دهيبابين خو خوش دکهت، و ههوه ديت چاوا وي ري نهدا صه حاييه کي خو کو مهزترين عيباده تي بکهت دهمي نهوه عيبادهت بوويه نه گهرا هيلانا دلي دهيبابان.

نه قه ريبازا مهحه ممهدييه -سلاف لي بن- رهحم پاشي رهحم پاشي رهحم!

و رهحما موحه ممهدي -سلاف لي بن- يان ريبازا وي د رهحمي دا، ژ قتي چارچووقه يي رهحمرنا ب مروثان ژي دهباس بوو بوو، (بوخاري) حهديسه کي ژ (سه عيدي کورچي جويه يري) قه دگوهيزت دبيت: جاره کي نهز د گهل (عه بدللاهي کورچي عومهري) بووم نهوه د بهر هندهک جحيلان را بوړين وان مريشکهک بو خو کربوو نارمانج، گاغا وان عه بدللايه ديتي هه مې قه ره قين، عه بدللاهي گوت: کي نه قه کرييه؟ پيغهمبهري -سلاف لي بن- له عنه تين ل وي کهسي کرين يي نه قتي کاري بکهت. و د ربوايه تا (موسلمې) دا هاتييه: عه بدللاهي گوت: پيغهمبهري -سلاف لي بن- له عنهت ل وي کهسي کرينه يي خودان رهه کي بو خو بکه ته

نارمانج. يه معنی: نهو مروښ يې له عنه تيبه نهوئ ستيړکا خو ل تشته کي خودان رح بگرت و وي بو خو بکه ته نارمانج و ژ قهستا بکوژت، نهو تشت نه گهر خو حه بوانه کي بي خيتر ژي بت.

و حه تا هيشتا بو ههوه ناشکه را بيت کاني جهي رحمي د دلي قی پيغه مبهري مه زن دا چهند بو هندک گوتني و ل دور ره حميرنا ب خودان رحان بو ههوه قه گيترين:

ل سهري دي بيژين: کهسه کي خودان باوهر نينه حمز نه کهت رږڅا قيا مه تي ده مي تهنگافي دژوار دبت، و به حه شت و جه هه نم ناماده دبن رحم پي بيته برن، و د گهل به حه شتيان بيته کوم کرن و ژ جه هه مي بيته نازا کرن. و نه گهر ههوه بقيت بزنان کاني چيه قی مرادي بو مروښي ب جه دنيوت گوهداريا قان هه ر سي حه ديسان - بو نمونه - بکه ن:

يا ئيکي: موسلم ژ عه بدللاهي کورئ مه سعودي قه دگو هيژت، دبيژت: پيغه مبهري - سلاښ لي بن- گوت: حسيب د گهل مروښه کي ژ نوممه تين بهري ههوه هاته کرن، وي چو خيتر نه بوون، ب تني خيره ک نه بت باري وي يې ژي تږي بوو، نهو ژي نه شه بوو: نهو مروښه کي دهوله مهند بوو، کړين و فروتن دکر و تیکه لي خه لکي دبوو، و گه له ک جارن تشت ب دهين ددانه خه لکي و دگوته وان جحيتلان نهو يې ل بهر دهستي وي کار دکر: نه گهر ههوه ديت مروښه کي حالي وي يې بهرته نگه لي ببورن، خو لي بگرن يان دهيني پي بهيلن. کاري خيتر وي يې کري بهس نه شه بوو، رحم ب مروښي فه قير دبر و بينا وي تهنگ نه دکر، دا دهيني وي بزقرينت، خودي گوت: ماده م نهف عه بدئ من هنده يې ب رحم بوو و ل خه لکي دبوري، هوبن ژي لي ببورن، چونکي عه فو و لي بوري پتر بابه تي مه يه.

يا دويمي: بوخاري ژ نه بوو هوره يره قه دگو هيژت، دبيژت: پيغه مبهري - سلاښ لي بن- گوت: ده مه کي نيزيک بوو ته ينياتي صه يه کي بکوژت، لهوا نهو ل دور بيهره کا نافي دزقري، ژنه کا سرائيلي يا ده همن پيس نهو ديت، ئينا خوفکا خو ژ پي خو کر و چوو د بيړي دا بو تږي ناث کر و ئينا دا يې، ژ بهر هندي گونه هين وي بو هاتنه ژي برن.

يا سيمي: طه بهراني ژ نه بوو ذه رري قه دگو هيژت، دبيژت: من گوته پيغه مبهري - سلاښ لي بن- چ کار هه يه عه بدئ ژ ناگري رزگار بکه ت؟ گوت: وي گوته من: باوهر يا ب خودي،

من گوت: کاره کي د گهل باوهرييي؟ گوت: نه گهر نهو ژ قی رزقی بدهت یی خودی دایي، من گوت: نه گهر یی فه قیر بت و نه شیت چو بدهت؟ گوت: بلا بهری خه لکی بدهت کار یی باش و وان ژ کار یی خراب بدهت پاش، من گوت: نه گهر یی نه زان بت و نه شیت ب قی کار یی راببت؟ گوت: بلا هاریکارییا مروقی پیتقی بکته، من گوت: پا نه گهر نهو ب خو یی پیتقی بوو و نه شیا هاریکارییا که سی بکته؟ گوت: بلا پشته قانییا وی که سی بکته یی زورداری لی هاتییه کرن، من گوت: نه گهر یی بی هیز بت و نه شیت هاریکارییا وی که سی بکته یی زورداری لی هاتییه کرن؟ گوت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوته من: ته دقیت خیره کي د هه قالی خو نه هیلی؟! نه هیله خرابییا ته به گه هته خه لکی. من گوت: نهی پیغه مبهری خودی! نه گهر نهو قی چهندي ژی بکته دي چته به حه شتی؟ گوت: نینه موسلمانه ک خه سلته کی ژ قان خه سلته تان بکته نه گهر نهو دهستی وی نه گرت هتا وی دبه ته به حه شتی.

باش هزرا خو د دویماییا قی گوتنا پیغه مبهری دا بکه ن: (خه سلته کی ژ قان خه سلته تان) یه عنی: نه گهر ساخه ته کا ب تنی ژی ژ قان هه می خه سلته تان د گهل نیمانی ل نک ته هه بت، تیرا هندي هه یه نهو ته ببه ته به حه شتی.

عه دالهت شریعه تلی ولی بوو ((اذا لم اعدل فمن يعدل)):

سه رهاتییا موحه ممه دی -سلاف لی بن- د گهل عه داله تی سه رهاتییه کا عنتیکه بوویه، و قیانا وی بو ب جهیانا دادییی یا کیتر نه بوویه ژ قیانا وی بو ب کارنیانا ره می..

بن حبان ژ جابری نه نصاری قه دگو هیزت کو روژه کي پیغه مبهری -سلاف لی بن- ماله ک د ناقه را سه حابیین خو دا لیکه دکر، ئینا نه عرابییه کي زفر خو نیزیکی وی کر و گوتی: نهی موحه ممه د عه داله تی بکه! پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: تیچوون بو ته بت! نه گهر نهو عه داله تی نه که م کی دي عه داله تی که ت؟ یی خوساره ت نه زم، نه گهر نهو عه داله تی نه که م.

و ژبلی وان رامانین ژ قی سه رهاتییی دئینه وهرگرتن هه ما ب تنی رابوونا مروقه کي عه ده تی کو نه عرابییه کي قالا بوو ژ هه ر مه نصبه کي هه ی به رانبه ر که سی ئیکي د ده وله تی دا بی ترس و سه هم، نهو ب خو هندي دگه هینت کو عه داله تا موحه ممه دی -سلاف لی بن-

خه لک بسته کربوون کو وئ بيزن يا د دلې وان دا هه، دحوق بن يان نه، و بيې نهو بهري خو بدنه هندی کاني کاریدهستين دهوله تي ب قئ گوتنا وان خوشه يان نه! و نه گهر موحه ممد -سلاف لي بن- ژ وان مهزنان با يين سياجه کی ژ خومه زنکرن و ترسي د ناقبه را خو و خه لکی دا ناقادکن، مروقه کئ عهده تي ژ کورين ملله تي هزرا هندی نه دکر ناخفته کا ب قئ رهنگی روی ب روی بيزني..

و هه ده ليقه يه کا هله کفتبا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نستغلال دکر دا صه حايي بين خو ل سه ر (پارکنا جوداهيبي د ناقبه را مروقان دا) په روده بکه ت، و وان فيري هندی بکه ت کو وان سنگه کئ هندی به رفره ه هه بت نهو بشين گوهي خو بدنه ره يا کهي به رانبه ر، چونکی پيگا قا ئيکي يا مه زن به ر ب زورداريبي ده اقين ژ هندی ده ست پي دکه ت ده مي نهو ريکي ل خه لکی دگرن کو ره يا خو ب سه ره ستي بيزن و داخوازا مافي خو بکن، يان نهو تشتي نهو هزر دکن مافي وانه!

(بوخاری و موسلم) د هديسه کئ دا ربوايه ت دکن کو جاره کئ زه لامه کی حقه ک ل سه ر پيغهمبهري -سلاف لي بن- هه بوو، و دياره پيغهمبه ر -سلاف لي بن- چه نده کئ يي گيرو بووي د زقراندنا قئ حقي وي دا، هه تا وي کهي هزرکري هه ر وه کی پيغهمبهري نه قيت حقي وي بزقرينت، لهو نهو زه لام هاته نک پيغهمبهري و چه نده کئ زقر ناخفت، صه حابي تیک چوون، و هنده ک ژ وان خو تاماده کر دا بچني و وي نه دهب دن، ئينا پيغهمبهري -سلاف لي بن- نهو ژ وي چه ندي دانه پاش و گوت: نهوي حقه ک هه بت مافي ناخفتني هه يه.

نه قه ريبازا موحه ممدی بوو -سلاف لي بن-: نهوي حقه ک هه ي، چ حقي وي يي تاييه ت بت يان حقه کئ گشتي بت، دقيت ري بو بيته دان باخفت و دنگي خو بگه هيته وان کهي ستن کار د ده ستي دا، و نهو کهي ستن ده قئ خه لکی ددورين، و گورزي گه قئ ل هنداث سهري رادکن دا نهو ليقا سهري ل يا بني نه دن و داخوازا حقي خو نه کن.. وان و قئ پيغهمبهري چو د گه ل ئيک نينه!

نه قيندارييا موحه ممدی مروق بهري کو بته موحه ممدی پيغهمبهري بو ب جه ئينا نا حقيبي يا مه زن بوو، ده مي ژيبي وي بيست سال وي گوھ لي بوو هنده ک زه لامين مه که هي

ل مالا (عبداللاهي كورې جه دعمانی) پين كوم بووين و نارمانجا وان نهوه په پیماننه كني د ناقبهرا خو دا گريدهن بو هندی دا هاريكارييا مرؤقين بي خودان و ستهم ليكري بكن، هر زوی نهو چوو قهستا جهی كومبونى كر و دهستى خو دكره د ناڅ دهستين كومبوويان دا و وى ژى په پیمان دا هندی ژى بيت هاريكارييا كه سين پيتشى بكهت هتا مافى وان بو دزڅرپنت، و نهڅ په پیمان نهو بوو يا د ديروكي ب ناڅى (حلف الفضول) هاتيه نياسين.. و خو پشستى پيغهمبهرينيى ژى هندك جاران پيغهمبهري -سلاف لى بن- ب شانازی به حسى قى په پیمان دكر. معنا: قيانا وى بو عداله تى تشته كى خورستى بوو ل نك وى نه كو د گهل پيغهمبهرينيى ل نك په پيدا بوو بوو.

و نه گهر هم هوپر بهري خو بدهينه په پيوه ندييا موحه ممه دى -سلاف لى بن- د گهل داديبى دى بينين (مه ظاهرين عداله تا وى) د چهند خاله كين سهره كى دا كوم دبن:

يا ئيكي: و نهڅه بهري نوكه ژى مه ئيشارهت دايى نهوه وى نه دهيتلا (جودايى) د ناقبهرا خهلكى دا ههبت، چونكى ليكفه كرنا خهلكى ل سهر ناڅ و نيشانين ژي كجودا، و دانا چيتري و نه چيتريى بو وان ل سهر بناخه يى فان ناڅ و نيشانان نهو دهرگه هى مه زنه بين زوردارى تيرا دئيت و جهى عداله تى دگرت.

(حاکم) ژ عبداللاهي كورې جه ربرى قه دگوهيزت ديترت: ل روژا مه كه ه تيدا هاتيه قه كرن زهلامه ك ئينا نك پيغهمبهري -سلاف لى بن- نهو ژ ترسان دا قه دلهرزى.. ئينا پيغهمبهري -سلاف لى بن- گوتى: هيدى هيدى! هه ما نهز كورې ژنه كيمه گوشتى هسك كرى ل قى مه كه هى دخوار.

ل مه كه هى ده مى خهلك دهاته هه جى و قوربان ددان، مرؤقين فه قير دچوون نهو گوشت بو خو هسك دكر و رادكر، دا پشستى هنگى بخون.. بهس مالين فه قير نهڅ چهنده دكر، و مالا پيغهمبهري ئيك ژ وان بوو، دهيك وى نهڅ گوشتى هسك كرى دخوار، ل وى ده مى نهڅ باژيره ب مه زن و بچويك قه كه فتيه دهستى قى مرؤقى، و له شكه رى وى سى چاريكين وهلاتى عه ره بان ئيخستيه بن دهستى خو، يا به ره زر نهو بوو نهڅ سه روكن سه ركه فتى كه فنه به ربه رى فه قير يا بنه مالا خو بيپجت، و وى ل بهر خهلكى قه شيرت دا چو ژ مه زنيا وى و تاما سه ركه فتى كيم نهبت، ئاخري يا نهم دبينين ژ خهلكى دنيايى گاڤا

ٲيک بهر ٲيٲين خو دٲينت و چار دهرهم دچنه د بهريکي دا دٲنبلنديا وي ٲيکا هند ژني چي دکهت ناخي ب سهر بوريي خو راددهت و دٲيژت: هندی من بيره بنه مالا مه دخودي تي بوون!
ٲيغه مبهري عه داله تي ژ في توخمي مروشان نه بوو، ل وي ده مي خه لکي ب چاشه کي مه زن بهري خو ددا سه رکه فتنا وي، و جهي وي يي بلند، وي بيره خه لکي ل بوريي خو و بنه مالا خو ٲينا فته، گوٲ: خو نه ترسي نه، و هزره کا مه زن نه که، نه ز وه کي ههر ٲيک ژ هه وه مروشه کي فه قيرم، ده يکا من فه ديد دخوار!

و ژ بهر کو ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- نه دٲيا خو ژ خه لکي دي جودا کهت، نه وي نه ب جلکي خو و نه ب جهي خو، خو ژ خه لکي جودا نه دکر، و گه لک جارن مروشه کي بياني ده مي دهات دا ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- بيٲنت، وي نه و ژ هه قالين وي جودا نه دکر، له و دا ٲسيار کهت: کي ژ هه وه موحه مبه ده؟!

يا دووي: ژ مه ظاهرين عه داله تا ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- نه فته بوو وي نه ده ٲيلا زولم ٲيٲه کرن، و وي خه لک وه تي دگهان د کو مه نه کرنا زولمي بهري ههر تشته کي هاريکاري به که مروٲ ب خو ٲيشکي ش دکهت، د ناف عه ره بان دا گوٲنه ک هه بوو ژ گوٲين مه زنان دهاته هژمارتن، دگوٲتن: ٲشته ٲانييا براي خو بکه و وي ب سه ريٲخه نه و زالم بت يان مه زلووم! و مه خسه دا وان نه و (عونه ريٲه تا عه شاري) بوو يا وان شانازي ٲي دبر، کو مروٲ ٲشته ٲانييا مروٲي خو د حقي و نه حه قيي دا بکهت، ٲي بهري خو بده تي کاني نه و يي زالمه يان نه. روژه کي ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- نه ف ناخفتنا (جاهلي!) د ناف سه حايٲين خو دا گوٲ، سه حاي عه جيگرتي بوون، چاوا ٲيغه مبهري ٲي ناخفتني ديٲژت؟ ٲيک ژ وان گوٲ: نه ي ٲيغه مبهري خودي! نه م دزاني چاوا دي ٲشته ٲانييا وي که ين نه گهر نه و يي مه زلووم بت، به لي نه گهر يي زالم بت چاوا دي ٲشته ٲانييا وي که ين؟ ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- گوٲ: مه نعا وي ژ زولمي بکه، نه و ته ٲشته ٲانييا وي کر. ره نگه کي غه ريٲي ٲشته ٲانييٲيه ل بهر خه لکي، به لي نه ل نک ٲيغه مبهري عه داله تي..

و حه ژي کرنا ٲيغه مبهري -سلاف لي بن- بو عه داله تي و که ريٲه بوونا وي ژ زولمي ل في توخويي راناوه ست، به لکي ژي دهراس دٲت و دگه هته هندی نه و فه رماني ل مه دکهت کو نه به س نه هاريکارييا وي که سي نه که ين يي زولمي دکهت و حه زني نه که ين،

بهلکي دځيت خو ب سهر وي کهسي ژي څه نهچين يي زولمي دکهت، دا نهو ههست ب هندئ بکهت کو يي ب تنبيه بهلکي ل ځي کارئ خو ليڅه ببت، يان ژي نهگهر نه م ب سهر څه چووين دځيت وي وه تي بگههينين کو نه م ههڅالين وي يين زورداريي نينين.

(بهيهقي) ژ (کهعبی کورئ عهجوړه) څه دگوهيزت، دييژت: جارهکي نه م نه هه مروځ د مزگهفتي څه بووين، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- هاته نک مه و سي جاران گوت: ههوه گوه ل من ههيه؟ پاشي گوت: پستي من هندهک مهزن دي حوکمي ل ههوه کهن، ههچيبي ب سهر وان څه بچت و باوهريي ب درهوا وان بينت، و هاريکارييا وان ل سهر زوردارييا وان بکهت نهز نه ژ وي مه و نهو نه ژ منه، و نهو ب سهر من څه نايته سهر هوضي روژا قيامهتي، و ههچيبي ب سهر وان څه چوو و باوهري ب درهوا وان نهينا و هاريکارييا وان ل سهر زوردارييا وان نهکر، نهو ژ منه و نهز ژ وي مه، و نهو دي ب سهر من څه نيته سهر هوضي روژا قيامهتي.

و نهو زولما موحه ممدی دوژمناتييا وي ذکر نه بهس نهو زولمه يا هندهک مهزن ل ملله تين خو دکهن، ههر چهنده نهو ژ هه مييان خرابتره ژ بهر کو کارتیکرنا وي بهرفرهتره.. بهلکي نهو زولم گهلهک رهنگان څه دگرت، ژ وانان:

پيغهمبهري د گوتنهکا خو دا مه ناگهدار دکهت کو نهو جهي زولم لي دنيته کرن و پي عه داله تي دنيته دانان دځيت نه م خو ژي بدينه پاش، نهگهر خو نه م ب خو زولمي نه کهين و مه پي نه خوش ژي بت، چونکي له عنهت ل وي جهي دبارن و ژ ههر کهسهکي دگرت يي حازر نهو تي نه بت يي بهرڅانيبي ژ وي کهسي بکهت يي زولم لي دنيته کرن.

زهلامهک جارهکي هاته نک پيغهمبهري دا وي ل سهر هندئ بکهته شاهد کو وي تشتهک ژ مالي خو يي دايه کورهکي خو، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- گوتي: هه مي عه يالين خو ته نهو دايي؟ وي گوت: نه، پيغهمبهري گوتي: تشتي عه دالهت تيدا نه بت نهز ل سهر نامه شاهد.

جارهکي زهلامهک ل نک پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- يي روينشتي بوو کورهکي وي يي بچويک هات، وي نهو ماچي کر و دانا سهر يي خو، پاشي کچهکا وي يا بچويک هات

وي نهو دانا ب ږخ خوځه، پيغهمبهري نهرازيبونا خو ل سهر كاري وي دياركر و گوتي: بويجي ته عدالته د ناقبهرا وان دا نهكر؟

جارهكي وي كوره جحيلهك ب كارهكي هنارت، نهو چوو هتا نيشرو نهات، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- عيجز بو، نهو مروځين حازر هزركر گاځا نهو جحيل هات پيغهمبهري دي وي نيشينت، گاځا هاتي، پيغهمبهري گوتي: نهگهر ژ ترسپن خودي نهبا نهز دا ته ب څي سيواكې قوتم.. ب سيواكې!!

و د گوتنهكا خو يا دي دا دبپيژت: نهو زهلامې دو ژن هبن و عدالتهتي د ناقبهرا وان دا نهكته، روژا قيامهتي دي نيت يي خار، دا خهلك همي بزائن نهغه نهو بوو يي زولم كړي!

مهعنا: زولم چ ل سهر مستوايي حاكمي بت چ ل سهر موستهوايي مهكرومي، د شريعهتي موهممهدې دا تشتهكه نائيته قهبولكرن.

يا سپي: و دبت نهغه ژ هميبي عهجيتر بت، د شريعهتي موهممهدې دا عدالته د ډډيت د (گوتن و كرباران) ب تنسي دا نهبت، بهلكي عدالتهتا مهزتر نهو عدالتهه يا د ههست و (شعووري) دا بت، يهعني: نهگهر دلي مروځي و شعورا وي د دهر حقا خهلكي دا يا دورست و صافي و عادل نهبت نهو نابته ژ وان مروځان بين موهممهد هز ژي دكته نهگهر خو گوتن و كربارين وي د عادل ژي بن.. ما نه تشتهكي غهريه؟! موجهرهد ته هندك مهشاعرين دوژمناتيبي د دل دا هبن، يان كهر ب و نهفيانا خهلكي دلي ته داگير كرت، نهغه تيرا هندي ههيه تو پي بيبيي ژ زورداران.. سي روژان ل سهر نيك پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- مزگيني ب بههشتي دا زهلامهكي، نه چونكي وي گهلهك عيبادهت دكر يان گهلهك خپر ددان، بهلكي ژ بهر هندي چونكي دلي وي د دهر حقا خهلكي دا يي صافي بو، و وي دوژمناتيبي كهسي د سنگي خو دا هل نهدگرت. و ل سهر څي بناخهيي ههر تشتهكي ههبت يي بيئا بي باوهري و دلرهشيبي ژي بيته سهكرن د شريعهتي موهممهدې دا يي هرامه، چونكي عدالته پي دئتهه تيكدان، وهكي: هسويديي، هزرا خلهته، جاسوسي، بهسكرون و دويچونا عيبيتن خهلكي..

و کورتترین و کومکه‌ترين پهيښ پيغهمبهري -سلاډ لى بن- د دهر حقا قى مهسه لى دا گوتى نهوه يا (موسلم) ژ نه‌بوو هوره‌يره‌ي ښه‌دگوه‌يزت، ديبژت: پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوت: موسلمان برايى موسلمانپيه، زورداريپى لى ناکهت، و وى شهرمزار ناکهت، ته‌قوا يا د قيرى دا.. و سى جاران وى ئيشارهت دا سنگى خو، و تيرا مرؤفى هه‌په يى خراب بت کو وى کهرب ژ برايى خو يى موسلمان ښه‌بن، موسلمان هه‌مى ل سهر موسلمانى حهرامه: خوينا وى و مالى و نامويسا وى.

و مرؤښه‌کى نه‌گهر چو خرابى نه‌بن، ب تنى خرابييا وى نهوه بت کهربين وى ژ خه‌لکى ښه‌بن نهوه تيرا وى هه‌په وى ل نک خودى و پيغهمبهري بکه‌ته ژ مرؤښين خراب.. جارکى ل نک پيغهمبهري -سلاډ لى بن- مه‌دحين ژنکه‌کى هاتنه کرن گوتن: نهوه ژنه‌که گه‌له‌ک نقيژان دکهت و رؤژيان دگرت، و گه‌له‌ک يا خيړکه‌ره‌که، به‌لى قوسويريا وى نهوه نهوه ب نه‌زمانى خو نه‌خوښيپى دگه‌هينته جيرانين خو.. پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوت: نهوه دى چته ناگرى! يه‌عنى: نهوه هه‌مى رؤژى و نقيژ و خيړ چو فايده‌ي ناگه‌هيننى، ماده‌م وى نه‌زمانه‌کى ره‌ش هه‌په نه‌خوښيپى پى دگه‌هينته خه‌لکى.

قيان تبيعهتلى ولى بوو

((ادخلون الجنة حتى تؤمنوا، ولا تؤمنوا حتى تحابوا)):

رؤژه‌کى مرؤښه‌کى شانازيپى ب ريبازا باب و باپيران دبهت نه‌گهر خو ريبازه‌کا جاهلى ژى بت، گوه لى بوو کو زه‌لامه‌ک د ناش قوره‌يشييان دا يى دهرکه‌فتى ديبژت: نهوه پيغهمبهرم.. و نهوه دينى باب و باپيرين هه‌وه ل سهر يى خه‌له‌ته! وه‌کى عه‌ورى زښتاني ده‌مى ره‌ش و شين دبت، نهوه مرؤښ تيبک چوو و بوو گورگورا وى.. چاوا نه‌فه دى چى بت؟! مرؤښه‌ک د ناش مه‌ دا دهرکه‌فت و ب ئاشکه‌رايى گوتننن سه‌قهت د دهر حقا وى دينى دا بيزت يى باب و باپيرين مه‌ ل سهر چووين.. نه‌فه قهت و قهت چى نابت! وه‌کى هره‌بايه‌کى دژوار قهستا وى جهى کر يى پيغهمبهري لى و سويندا وى يا مه‌زن نهوه بوو نهوه نه‌زښت حه‌تا حسيبا خو د گه‌ل موحه‌ممه‌دى صافى نه‌کهت.. ب گرښنه‌کا تڙى نه‌شين ښه‌ پيغهمبهري پيشوازييا وى کر، و داخواز ژى کر چه‌نده‌کى ل نک روينته خواري و گوهى خو بده‌ته ئاخفتنا

بیست خه‌بهر پیغه نه‌چوون تو دا بیژی نه‌ف مرۆقه ژ فی دهستی کره د دهستی دی دا،
 نه‌و عهورتین ره‌ش و تار ل هنداف دلّی وی قهره‌قین، بوو ساھی، نه‌و کهربا ناقچاقین وی
 تیک بری بریا و ل شوینا وی گه‌شاتیا نه‌قین ل سهر دیمی روهنکر.. و بهری نه‌و ژ نک
 پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- رابت دلّی وی وه‌سا نهرم بوو هتا چاقین وی رۆندک باراندن، و
 بهری بزقرت گۆت: نه‌ی موحه‌ممه‌د! نه‌ز ب خودی که‌مه ده‌می نه‌ز هاتیمه نک ته که‌سه‌ک
 ل سهر رویی عهردی نه‌بوو هندی ته ل بهر من یی ره‌ش بت، و نوکه نه‌ز دی ژ نک ته چم و
 که‌سه‌ک ل سهر رویی عه‌دی نینه هندی ته ل بهر من یی شرین بت.

و عومه‌ر.. جه‌باری جاهلییه‌تی، ده‌می خودی قیای رۆناهیا ئیسلامی بکه‌ته د دلّی
 دا بهری وی دا پیغه‌مبه‌ری ره‌حمی و دادییی و نه‌قین، رۆژه‌کی عومه‌ری شیری رويس دا
 ده‌ستی خو و سۆز دا نه‌و شیري نه‌زقرینته د کافلانی دا هتا موحه‌ممه‌دی پی نه‌کوژت..
 گۆت: چاوا نه‌و بسته دکهت به‌فاقیتته خوداوه‌ندین قوریشیان بین پیروز! و دهرکه‌فت.. قیت
 کره مالا نه‌رقه‌می پشتی زانی پیغه‌مبه‌ر و هنده‌ک هه‌قالین خو بین ل ویری، و پشتی عومه‌ر
 ده‌مه‌کی کورت ل دیوانا پیغه‌مبه‌ری روینشتی و ئیکسه‌ر گوھی خو دایه گۆتتا وی وه‌کی تو
 چپکه‌کا ئاقی به‌رده‌یه سهر که‌للا شه‌که‌ری قیانا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- وه‌سا کهربا
 عومه‌ری میت، عومه‌ر ب هه‌می جه‌باریا خو قه به‌رانبه‌ر دیمی گه‌شی پیغه‌مبه‌ری هه‌لیا و
 بوو ئیکتی دی.. بوو عومه‌ره‌کی دلنهرم و چاف ته‌ر!

به‌رانبه‌ر قی رویدانا مه‌زن قوره‌یشی حیبه‌تی بوون.. نه‌شیان قی سه‌ره‌اتییی شروقه
 بکه‌ن، چو د دهستان دا نه‌ما گۆتن: موحه‌ممه‌د ساحره!! نه‌گه‌ر نه نه‌و چ هیزه وی هه‌ی بشیت
 ب قی ره‌نگی دلان بگوهورت؟

نه‌و دنه‌زان بوون ب زمانی دلان، له‌و هنده خه‌له‌ت چوون.. موحه‌ممه‌دی که‌سی به‌رانبه‌ر
 ژ دل دقیا، و خیرا وی دخواست، له‌و دفنبلندییا یی به‌رانبه‌ر ب چه‌کی قی قیانا مه‌زن ده‌اته
 وه‌رگپران، و چونکی قیان د دلّی موحه‌ممه‌دی دا -سلاف لی بن- تشته‌کی فطری بوو، و
 تییعه‌ته‌کی خورستی بوو، و نه (ته‌سه‌نوعه‌کا) ژ قه‌ستا بوو، تیشکا نه‌قین ژ دلّی وی یی
 مه‌زن قه‌دپه‌شی و ههر زوی خو ل دلّی که‌سی به‌رانبه‌ر ددا.. موحه‌ممه‌دی خودی دقیا.. و
 مرۆف دقیا.. و دم و جه‌ دقیا.. له‌و دلّی وی هندی که‌ونی خودی دای یی به‌ره‌ره‌ه بوو،

و ئەف ثيانە ب راستی عاطفه‌کا عه‌جيبه هەر جاره‌کا ب دورستی جهی خود دلەکی دا کر وی دلی ب خودان فه وەسا دگوه‌ورت تو دئ بیژی ئەف مروّقه نه ئەو کەسێ به‌رییه!!

گەلەک جاران دئیتە گۆتن: ئەگەر ته بقیته مروّقه‌کی ب دورستی بنیاسی وی عیجز کە.. رۆژه‌کی پینغه‌مبه‌ر، خودانی قی دلی هنده مه‌زن، ملله‌تی وی یی نه‌زان ئەو زیده عیجز کر، (بوخاری) ژ ده‌یکا موسلمانان عایشایی فه‌دگوه‌یت، دبیت: من گۆته پینغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن-: ئەری رۆژه‌ک ب سەر ته دا هاتییه نه‌خوشتەر ژ رۆژا ئو خودی؟ د به‌رسفا وی دا پینغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئاشکەراکر کو به‌لی ئەو رۆژا خەلکی طائفی ئەو ب کریتی ده‌ریخستی و زارۆک و مروّقین دین و بی عقل قیرا به‌رداین، ئەو رۆژ ل به‌ر وی نه‌خوشتەر بوو، له‌و ژ قه‌هران دا ئەو ل دویف سەری خو چوو هەتا وی هند خو دیتی ئەو یی ل (قرن الثعالب) قویناغا رۆژه‌کی دویر ژ مه‌که‌هی، عیجزی هنده!! ل وی دەمی خودی وه‌حی بو وی هنارت: ئەمی موحه‌مه‌د، ئەگەر ته بقیته دئ چیا یان ب سەر وان دا ئینم.. به‌رسفا پینغه‌مبه‌ری دلۆقان چ بوو؟

وی گۆت: نه‌ یا ره‌بی! هیقییا من ئەوه هنده‌ک ژ پشتا قان ده‌رکه‌فن، عه‌بدینییا خودی بکەن.

ئەفه ریبازا پینغه‌مبه‌ری ئیسلامی بوو.. پینغه‌مبه‌ری ره‌حمی و قیانی، ل به‌ر نه‌هات غه‌زه‌ب ل دوژمنین وی یین کافر بیارت، سەر خاترا وان عه‌یالین به‌لکی ژ وان ببن و عه‌بدینییا خودی بکەن، و ریبازا داخوژکه‌رین ضه‌لاله‌تی ژ موجاهدین جیهاد ژئ به‌ری ئەوه ئەو ب سه‌دان عیباده‌تکه‌ران دکوژن دبیتن: به‌لکی کافه‌ک د ناڤ وان دا هه‌بت!

موحه‌مه‌دی به‌ری هەر تشته‌کی و پتر ژ هەر تشته‌کی خودای خۆ دقیا، چونکی خودی ل نک وی مه‌زترین راستی بوو، و هه‌ژیکرنا وی یا مه‌زن بو خودی دلی وی هند فره‌ه کربوو کو قیانا مه‌خلووقین خودی ژئ د ناڤ خو دا به‌هویت ئەگەر خو ئەف مه‌خلووقه ئەو بن یین نه‌خوشتی ژئ گه‌هانیدی. و خو دەمی خه‌مین دنیایی چه‌نگی خو ب سەر دلی وی یی مه‌زن دا دئیت ژئ قیانا خوشتییبی وی یا ل به‌ر چاقان، رۆژه‌کی کورپی وی یی ئیکانه، هیقییا ژیبی وی، مر.. مر، به‌لی هیقی دلی دا نه‌مر، خه‌یالا کورپی خو ناخافت و گۆتی: چاف رۆندکان دبارینت، و دل ب خه‌م دکه‌فت، و ئەم تشته‌کی نابیتن خودی پی نه‌خوشت، و ئەم

ل سهر وه غه ركرنا ته ب كوټانين ئه‌ي ئيبراهيم! مرنا كوري تشته كي مه زنه.. به لي گوتنا ناخفته كا خودي پي نه خوښ بت ل نك موحه ممه‌دي -سلاڅ لي بن- مه زنتره، ئه‌فه قانونا قيانپيه ل نك پيغه مبهري قيانې.

و حه‌تا هوين بهايي حه‌ژيكرني و قيانې د شريعه‌تي موحه ممه‌دي دا بزنان گوه‌داريا قې حه‌ديسي بكن:

موسلم ژ نه‌بوو هوره‌يره‌ي فه‌دگوه‌يزت، دبيټت: پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- گوت: هوين ناچنه به‌حه‌شتي حه‌تا هوين باوه‌ريبي نه‌ينن، و هوين باوه‌ريبي نائينن حه‌تا هوين حه‌ز ژ ئيك و دو نه‌كهن، و ما نه‌ز بو هوه تشته كي نه‌بيټم نه‌گهر هوين بكن هوين دي حه‌ز ژ ئيك و دو بكن؟ سلاڅي د ناڅبه‌را خو دا به‌لاڅ كهن.

ههر ده‌ليشه‌يه‌كا هه‌با موحه ممه‌دي -سلاڅ لي بن- ئستغلال دكر دا به‌ري هه‌قالين خو بده‌ته قيانې، و ههر ريكه‌كا وي زانپا قيان پي زيده دبت وي نيشا وان ددا.. روزه‌كي پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- د گهل هه‌قاله‌كي خو بو، زه‌لامه‌ك د به‌ر وان را بوړي، ئه‌وي ل نك پيغه مبهري روينشتي گوت: ئه‌ي پيغه مبهري خودي! نه‌ز حه‌ز ژ قې زه‌لامې دكه‌م.. پيغه مبهري گوتې: ته ئه‌و پي حه‌ساندييه كو تو حه‌ز ژ وي دكه‌ي؟ گوت: نه. پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- گوتې: وي پي بحه‌سينه. و بو قې چهندي وي قاعده‌يه‌كي گشتي دانا و گوت: نه‌گهر ئيك ژ هه‌وه برايه‌كي خو قيا بلا بيټتي كو وي ئه‌و دڅيت.

بوچي ؟

چونكي ئه‌ف چهنده دي بته نه‌گه‌را زيده‌بوونا قيانې د ناڅبه‌را وان دا.

و قيان ل نك موحه ممه‌دي ب خو ب خو قه‌نجييه، و مروقي ئه‌قيندار ب ئه‌قينا خو وي خيري ب ده‌ست خو قه دئيت يا ب كاري خو ب ده‌ست خو قه نه‌ئيت، روزه‌كي نه‌بوو ذه‌ري پسياره‌ك ژي كر و گوت: ئه‌ي پيغه مبهري خودي! مروقه‌كي هه‌ي حه‌ز ژ هنده‌ك باشان دكه‌ت و نه‌شيت وي كاري بكه‌ت بي ئه‌و دكهن.. ئه‌ري روزه‌ا قيامه‌تي حالي وي دي چ بت؟ پيغه مبهري -سلاڅ لي بن- گوت: تو دي د گهل وي بي پي تو حه‌ز ژي بكه‌ي. ئه‌بوو ذه‌ر! نه‌گهر كاري ته بي باش هند بي گه‌له‌ك نه‌بت ته ژي كو ته بگه‌هينته ده‌ره‌جا وان باشان،

څيانا ته بؤ وان دئ ته گههينته رپزا وان.. ههر وهكي څيان د شريعتي موحه ممدى دا -سلاډ لى بن- نهو نهسهبا ب هپزه يا دهوري خو دپينت دهى همى نهسهب دئينه لادان، نهى نهبوو ذهر! څيان دئ ههوه گههينته ئيك دهى كار ههوه ژيټكجودا دكته، چهند بهايه كنى مهزنه څيانى ل نك څى پيغهمبهري ههى؟! و چهند گونهههكا مهزنه نهوئى كهر ب و نهڅيانى ب ناڅى ههژيكرنا څى پيغهمبهري د ناڅ عهبدين خودى دا بهلاډ دكته!

و حهتا باش بؤ ههوه ناشكرا بت كو څيانه نهو نهسهبا دمپنټ دهى نهسهبا دايبابى دئينه لادان گوهداريا څى گوتنا پيغهمبهري نهڅينى بكهن:

(نهبوو داوود) ژ نهبوو هورهيرهى فه دگوهپزت، دپيژت: پيغهمبهري -سلاډ لى بن- گوت: د ناڅ بهنيپين خودى دا هندهك مرؤڅ ههنه نه پيغهمبهرن و نه شههيدن، پيغهمبهري شههيد رؤژا قيامهتئى ههز دكهن وهكى وان بن ژ بهر جهى وان ل نك خودى. گوتن: نهى پيغهمبهري خودى، بؤ مه بيژه كانى نهو كينه؟ وى گوت: نهو هندهك مرؤڅن بؤ خودى ههز ژ ئيك و دو كريبه نه چونكى مرؤڅاينيبهك د ناڅبهرا وان دا ههيه يان مالهكى ددنه ئيك و دو، دپمين وان رؤناهيينه، و نهو ل سه رؤناهيپينه، ناترسن دهى مرؤڅ دترسن، و ب خهم ناكهڅن دهى مرؤڅ ب خهم دكهڅن.

و څيان ل نك موحه ممدى -سلاډ لى بن- قاعديهكى موكمه بؤ ژينى، لهو خو دهى كاودان وى مهجبور دكهن كو وى ئيك نهڅيت ژى نهو ژ قاعديهى څيانى دوپير ناكهڅت، بهلكى هوين بيژن: چاوا؟

د بهرسڅى دا دئ بيژم: پيغهمبهري -سلاډ لى بن- بؤ نمونه ههز ژ حهقيپى دكر، و څيانا وى بؤ حهقيپى ئيكا هند ژى چى دكر گاڅا وى كهسهك ديتبا دوزمناتييا حهقيپى بكهت څيانا وى بؤ حهقيپى نهڅيانا څى كهسى ل نك وى پهيدا دكر، و دهليل ل سه رڅى چهندئ نهو بوو ههر جارهكا څى كهسى دوزمناتييا حهقيپى بهس كريا نهڅيانا د دلئ پيغهمبهري دا -سلاډ لى بن- نهدهما، نهگهر خو نهو كهس نههاتبا سه ر دينئ وى ژى.. رؤژا پيغهمبهري سه ركهفتى هاتيپه د مهكهڅى دا كهنكهنين قورهيشيان هه مى سه رشور بهرانبهري وى راوهستيان، و چاقه رپيپى هندى مان كانى نهڅ قاندي سه ركهفتى چ برپارى د دهر حهقا وان دا دئ دهت، ما نه نهو بوون بين نهو ژ مالا وى دهريخستى؟! ما نه نهو بوون پتر ژ جارهكنى

جاسوس هنارتینه مه دینی دا ب دزی شه دا وی بکوژن؟! ما نه نهو بوون یین ئوبجاخین عه ره بان هه می کوم کرین و پینکفه هپرش کریه مه دینی و چهند رۆژان دۆر ل باژیری گرتی ب ئنیه تا براندنا گازییا وی؟!

ئه شه نهو هه می ئه فرۆ ستوخوار ل بهر شیری وی دراوه ستاینه.. نه هاتینه سهر دینی وی، به لئی کاودان و گوهرین ئیدی رتکی ناده نه وان نهو بشین دوژمناتییا دینی وی بکهن، لهو برپارا پیغمبهری -سلاف لی بن- یا روهن و ئاشکه را بوو: نهو ل وان هه مییان بۆری.

به لئی.. دلئی موحه ممه دی که رب و کینی نانیاست، و نهو نه ژ وان که سانه یین ل سهر (مرۆقینییی) حاقد، و هزرا تۆلستاندن و سهر پرینی مه ژیییی وی داگیر کری..

و دا بۆ مه دیار بیت کانئ بهرئ قی پیغمبهرئ دلۆفان و مه ره بان چهند لی بوو وان ئه گهران د ناڤ مه دا نه هیتل یین کاره کی سلبی ل ئیانا مه بکهن چ ل سهر مسته وایئ فهردی یان یی جهماعی بهرئ خو بده نه فان ئه حکامین جفاکی یین وی بۆ مه داناین:

- پیغمبهر دبیتت: نه گهر هوبن سی کهس ل دیوانه کی بوون، دو ب تنی هیدی د گهل ئیک و دو نه ناخفن. بۆچی؟ چونکی دبت کهسی سییی عیجز بت، و نهف عیجزییه ته ئشیری ل ئیانا وی بکهت بۆ ههر دو هه قالین وی.

- پیغمبهر دبیتت: نه گهر ئیک ژ هه وه چوو دیوانه کی بلا کهسی ژ جهی وی پانه کهت و نهو بچت ل جهی وی روینت. بۆچی؟ چونکی دبت نهف کاری وی بته نه گه را هندئ که ربین یی دی ژ وی فه بین.

- پیغمبهر دبیتت: چی نابت بۆ مرۆقی بچت د ناقبه را دو که سان دا روینت بیی ده ستورییا وان. بۆچی؟ دا که ربین وان ژ وی فه نه بن.

- پیغمبهر نیشا مه ددهت کو نه گهر مه ئیا بچینه نک کهسه کی دقیت ده رگه هی بقوتین و نه چینه ژۆر هه تا نهو ده ستورییی بدهت، خو نه گهر نهو کهس هه قاله کی مرۆقی یی نیزیک ژ یان مرۆقه کی مرۆقی بت. بۆچی؟ چونکی دبت چوونا مرۆقی بارگانییه ک بوو بۆ وی ئیجا نهو بته جهی نه خوشییی بۆ وی، و دلئی وی د ده ر حه قا مرۆقی دا بیته گوهارتن.

- پيغهمبهري فرماني ل مه دکهت کو نهگهري مه گازی کهسهکي کر ب خوشترين ناهي وى ل نک وى نهى گازی بکهيني. بوچي؟ دا کهيفا وى بيت، و ثيان د ناههرا مروقي و وى دا زنده بت.

- پيغهمبهري بهري مه ددهته وهفاداريبي، و وى ب خوژي ب کريار نهف وهفایه ب جه دينا، چونکي وهفاداري ثيانې بهلاف دکهت.. جارهکي پيرهژنهک هاته مالا پيغهمبهري -سلاف لي بن-، پيغهمبهري ب بهر فه چوو و گهلهک کهيفا خو پي نينا و عهبايي خوژ سهر ملين خو دانا دا نهو پيرهژن ل سهر روينت.. عايشا ژ قى کاري وى حيبهتي بو، لهو گاغا پيرهژن زقري وى پسيار ژ پيغهمبهري کر کاني نهو کي بو؟ پيغهمبهري گوته: نهفه ههقالا خهديجايي بو، وهختي خهديجا يا ساخ دهات سهر مه ددا.

و يا عهجيپ نهوه وهفادارييا پيغهمبهري و ثيانا وى خو دکهل (جهماداتان) ژي ههبوو.. بهلي خو دکهل تشتين هشک و بي رح ژي، ل مزگهفتا وى قورمهکي داري ههبوو دهمي وى خوتبه دخواند دچوو سهر وى قورمي، پشتي منبهرهک بو هاتييه چيکر وى نهو قورم هيتلا، دهمهکي وى بهري خو دايب ههر وهکي نهو قورم يي خوار دبت، نهو چوو نهو قورم دا بهر سنگي خو و بريار دا قورم ل نک وى ل سهر منبهري بيته دانان!!

و پرژهکي بهري وى ب چيايي ئوحدوي کهفت.. نينا ل ههقالين خو زقري و گوته: ئوحدو چيايه کههز ژ مه دکهت، و نهى ههز ژي دکهين!!

- پيغهمبهري ههرام کر ل سهر مه کو ئيک ژ مه سي پرژان پتر ژ برايکهکي خو سل بت، و پشت بدهتي. بوچي؟ دا نهف کاره ثيانې د ناههرا وان دا نهبرينت.

ل دويماهييا قى ناهيري دي بيترين:

د ربوايهتهکي دا هاتييه جارهکي پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوته سهحابييهکي خو: نهز کارهکي بو ته بيترم خودي و پيغهمبهري وى ههز ژي دکهن؟ گوته: بهلي نهى پيغهمبهري خودي، گوته: مروقان بگههينه ئيک دهمي ژيک عيجز دبن، و وان نيزيکي ئيک بکه دهمي نهو ژيک دویر دکهفن.

بلندي و خيړخوازي كاراي وای بوو (اتنام عینای ولا ینام قلبی):

د ناف گيله شوکا ژينې دا، و د گهل وان ههمې ههقدژييين ژينا دنيايي د ناف خو دا هل دگرت، پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- کار ذکر پيغهمهت (تومارکونا رهقه مکه کي قياسي يي دویره دست) د لايي بلندي و خيړخوازيي دا.

و ههر ل سهری وی بریار دا کو بو خه لکی بژيت پتر ژ کو بو خو بژيت، و نه گهر نه م ديروکي بخوينين دي بينين گه له ک کهس ب فی رهنکی هه بووينه، يه عنی: بو خه لکی ژيابن پتر ژ کو بو خو ژيابن.. به لي تشتي موحه ممدی پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- ژ فان که سين هه جوداگری نهو بوو نهف بلنديا موحه ممدی -سلاڅ لي بن- گه شتييي ل نک وی ب تنی رانه وستيا بوو، و ميراته کي وی يي شه خصی نه بوو وی بو عيالي خو يان بنه مالا خو هيتلا بت، به لکی نهو ريبازه کا گشتی بوو وی بو نوممه تا خو پشتی خو ژ هيتلا.

دهمی مروث گوهی خو دده ته موحه ممدی -سلاڅ لي بن- وهکی دناخت مروث بلنديي و (نه ناقه تي) ديبت.. و دهمی مروث بهري خو دده ته موحه ممدی -سلاڅ لي بن- ديسا مروث بلندی و (نه ناقه تي) ديبت. نه بهس هنده، به لکی خو دهمی دوژمنيي وی نهو مه جبوور ذکر کو نهو چه کی ژي هلگرت، مروث بلنديي و (نه ناقه تي) د شهري وی دا ديبت!

وهرن دا ژ قيري دهست پي بکه ين.. چونکی نه ناقه ت د گوتن و کرياران دا به لکی ل نک گه له ک ژ مه تشته کي غه ريب نه بت، به لي نه ناقه تا د کرنا شهري دوژمنان دا دبت نهفه ل بهر گه له ک ژ مه تشته کي عه جيب بت.

(ابن أبي شيبه) ژ (نه نه سي کورې مالکی) فه دگوه يزت کو ههر جاره کا نهو دهرکه فتبانه شهري کی، له شکه ر دا خو ل لايي باژيري گرت بهري بده ته ري حه تا پيغهمبهري -سلاڅ لي بن- چوويا نک و هنده ک شيره ت لي کريان، جاره ک ژ فان جاران پيغهمبهري گوته وان: ب ناقی خودي دهرکه فن، و د ريکا خودي دا شهري دوژمنيي خودي بکه ن، پيره ميړين نه ختیار نه کوژن، و چو بچويک و ژنکان نه کوژن..

و ئەف ئەناقه تا هه خه لیفی وئ (ئهبوو به کړی) ژى ژئ وه درگرت بوو، جاره کئى ئەبوو به کړ د گهل له شکهرى موسلمانان بو خاترخواستنى دهرکهفته ژ دهرقهى باژپړى، سهرله شکهر (يه زیدئ کورئ ئەبوو سوفيانى) بوو، ئەبوو به کړى هندک شیرهت ل وى کرن و گوتئ: چو بچوبکان نه کوژه، و چو ژنکان ژى، و چو پیره میړان ژى، چو دارین فیتقى نه پره، و چو ئافاهییان خراب نه که، و چو حیوانه تان سهرژئ نه که، و چو دار و بارى نه سوژه، و خیانه تئ نه که، و یئ ترسنوک نه به..

هه وه دیت (ئناقهت) و بلندییا د کرنا شهړئ دوزمنى دا یا چاوايه ل نک موحه ممه دى و ئەوین ب دورستى ل سهر ریکا وى دچن؟ و هه وه زانى تاوانا وان که سان چه نده ئەوین ب ناقئ شریعه تئ موحه ممه دى زاروک و ژن و پیر و بی گونه هان دکوژن، و مال و ملکه تئ فه قیر و ژاران دسوژن و ویران دکهن؟!

خو دهمى مرؤقى دقیت که سه کئى موسته حق ئەده ب بدت و پیچه کئى بترسینت ژى، د شریعه تئ قئ پیغمه بهرئ دا یئ ئەم ژ فه گپړنا سیره تا وى خلاصبووین، چئ نابت مرؤف قوتانه کا دژوار ل وى بکهت، یان ل روپیی وى بدت، یان ژى هندک ئاخفتین کریت و سه قهت بیژتئ.. ئەده بدانا مه ژى دقیت بلندی و ئەناقهت تیدا هه بت.

و ئەو په یقین موحه ممه دى -سلاف لئ بن- گازیبا خو پئ به لافکرئ قبانا وى یا مه زن بو بلندیی و گریدانا وى ب ئەناقه تئ فه بو مه ئاشکه را دکهت: جاره کئى هه قاله کئى وى هات و ئیبه تا وى ئەو بوو تشته کئى ژ باشیئ و خرابیئ نه هیلت نه گهر پسپارا وى ژئ نه کهت، پیغمه بهرئ -سلاف لئ بن- گوتئ: تو هاتئ پسپارا قهنجیئ بکهى؟! وى گوت: بهلئ، پیغمه بهرئ -سلاف لئ بن- ههر سئ تبلین خو گه هاندنه ئیک و ل سنگئ وى دان و گوتئ: پسپارا دلئ خو بکه، قهنجئ ئەو تشته یئ نه فس پئ پشتراست دبت و دل پئ رحهت دبت، و خرابئ ئەو تشته یئ بکهفته سنگئ و مرؤف یئ ژئ دودل بت، ئەگهر خو خه لک فه توایئ بو ته بدهن ژى.

مه عنا: موحه ممه دى -سلاف لئ بن- دقیت ههر که سه ک دل و وژدانا خو وه کئى (راداره کئى) لئ بکهت، دا ههر جاره کا رهفتاری وى ب دیوارئ خرابیئ کهفت یان ب لایئ سهرداچوونه کئى فه چوو، ئەو وى هشیار بکهت و بهرئ وى وه رگپرت، و پیغمه بهرئ -سلاف

لې بن- ژ مه دخوازت ئەم هند د ساده نه بين خو ل هيڅيا خه لکي بگريڼ دا ئەو ب فه توايين خو خرابييين مه بو مه دوست بکهن..

و بلنديا موحه ممه دي -سلاډ لې بن- ئەوا وي بو گازی ذکر ژ څي چهندي ژي (راقيترا) بوو گوهي خو بدې چاوا ئەو به حسې خودويرکنا ژ کاري خراب دکهت، حه سه ني کورې عه لي دببثت: من ئەف گوتنه ژ پيغه مبهري -سلاډ لې بن- وهرگرتييه، وي دگوت: ئەو تشتي تو يي ژي ب گومان بي بهپله و ههړه وي تشتي يي تو ژي ب گومان نه بي، چونکي هندي راستييه دل يي ژي پشتراسته و هندي دروه شک و گومانه.

مه عنا: ئەگه ر جاره کي ته د مه سه له کي دا پسيارا دلې خو کر ژي و دلې ته چو به رسقپن بنبر نه دانه ته تو وي تشتي بهپله و نه که، چونکي د تشتي خه لهت دا مروث يي دودل و ب گومانه، ب تني دودلي د دورستييا تشته کي دا بو ته چي بيت، خو ژي بده پاش.. ئەڅه يه خو بلندکرنا د سهر شه هه واتين نه فسي را.

و دڅيت نه يته هزرکرن کو ئەف داخوازييا خو بلندکرني ژ لايي پيغه مبهري څه رهنگه کي هشکاتي و (ته زه مموتي) بوو، يان ئەو ته قوايا موحه ممه دي -سلاډ لې بن- ژ مه دخوازت ته قوايه کا ناچچاډ گري و زفر بوو.. نه خيتر! موحه ممه د ب خو وه کي صه حابييين وي دببثن: مروثه کي ناچچاډ څه کري بوو، سوحهت د گه ل هه قالين خو دکرن، ئەو که سي ل نک روينشتبا شعور دکر کو چو جوداهي د نابهرا وي و وي دا نينن، روژه کي عائيشا ژ داوه تا کچکه کا نياسا خو زفري پيغه مبهري -سلاډ لې بن- پسيار ژي کر کاني وان چ کر، پشتي عائيشايي سوحهت بو څه گيږاي و پيغه مبهري -سلاډ لې بن- زاني کو وان چ ستران بو بويکي نه گوتينه، گوتي: بوچي هه وه سترانا (اتيناکم) بو وي نه دگوت؟ و ئەڅه سترانه ک بوو کچکين خه لکي مه ديني ده مي بويک څه دگواست بو وي دگوتن.. و بو زانين ئەڅه عه ده تي وان بوو هيژ بهري نيسلامې، به لي چونکي ئەو تشته ک بوو هه فدرې (ته عاليمين نيسلامې) نه بوو پيغه مبهري -سلاډ لې بن- ب نافي ته قوايي و خوږاگرييي ئەو ژي نه دانه پاش، به لکي به ري وان دا يي.

جاره کي پيغه مبهري -سلاډ لې بن- ل مزگه فتي بوو پشتي نشيژي مروثه ک هاته نک يي بزدياي بوو ژ کاره کي خراب يي کو وي کري.. هزر ذکر خلاس هنده ئەو چو هيلاکي چونکي

وي فلان گونه‌ها مهزن يا كرى، كيښه بچت؟ هه‌وارين خو بگه‌هينته كي؟ هاته نك پيغهمبهري: نه‌ي پيغهمبهري خودي! نه‌ز تيچووم؟

- بوچي؟

وي گوت: چونكي من فلان گونه‌ها مهزن يا كرى..

پيغهمبهري -سلاف لي بن- ب سادهي و ب نهرمي شه گوتي: ته نوكه نقيژ د گهل مه كر؟ وي گوت: به‌لي، پيغهمبهري -سلاف لي بن- گوتي: نه‌ترسه! خير گونه‌هان ژي دهن.

ب شي سادهي پيغهمبهري رحمي نه‌ف بي هيښبون و بي باوه‌رييا شي زهلامي ب خو ههي وه‌گيږا و كره هيشي و باوه‌ري..

و بلا كس هزر نه‌كهت موحه‌مه‌د -سلاف لي بن- بي نهرم بوو د گهل كرنا گونه‌هي.. نه! وي گه‌له‌ك و گه‌له‌ك سه‌حاييپن خو ژ خه‌له‌تبيي ددانه پاش، به‌لي نه‌گه‌ر جاره‌كي نه‌فسا نيك ژ وان شيابايي و به‌ري وي دابا بي نه‌مرييا خودي وي نه‌و ژ رحما خودي بي هيشي نه‌دكر، چونكي وي باش دزاني كو هيشييا ب رحما خودي د گهل كرنا گونه‌هي چيتره ژ بي هيښبونني د گهل نه‌كرنا گونه‌هي.

نه‌و مروفتي توشي گونه‌هي دبت كه‌سه‌كي نساخه، و مروفتي نساخ نه‌گه‌ر نساخييا وي چهند يا مهزن ژي بت ده‌مي قه‌ستا دختوري دكه‌ت، دختور نه‌گه‌ر بي شاره‌زا بت به‌ري عيلاجي بو ده‌سنيشان بكه‌ت دقيت هيشييه‌كا مهزن د دلي وي دا بچينت؛ دا نه‌و بشيت پي به‌رگرييا نيشا خو بكه‌ت، و ده‌مي دختور هيشيبي د دلي نساخي خو دا په‌يدا دكه‌ت دقيت كه‌س تي نه‌گه‌ت نه‌و بي سقكيبي ب نيشا وي دكه‌ت، يان به‌س بي دلي وي خوش دكه‌ت.. نه! نه‌فا نه‌و دكه‌ت پشكه‌كا گرنگه‌ ژ چاره‌سه‌ريبي.

روژه‌كي مروژه‌ك هاته نك پيغهمبهري -سلاف لي بن- دا شاهده‌يي ل سه‌ر دزيبا نيكي بده‌ت.. مه‌سه‌له هيشتا ديار نه‌بوويه، زهلامه‌كي مروژه‌ك ديت ب دزي شه تشته‌ك ژ جهه‌كي بر، شعورا وي ب مه‌سئولييه‌تا جفاكي به‌ري وي دا هندي بچت شي خه‌به‌ري بگه‌هينته مهزني باژيري كو پيغهمبه‌ر بوو، و ده‌مي نه‌و هاتي شاهده‌يي بده‌ت، گوت: نه‌ي پيغهمبهري خودي! من دديت فلان كه‌سي فلان تشت ددزي..

پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- گوتې: بوچي ته نه دگوت من ديت فلان تشت دبر؟

نه گهر پيغهمبهري نه بت كييه هنده قه دري دده ته مروقي و مه شاعرين وي.. و يا ناشكه رايه ژ سيره تي كو گه لك جاران مروقه ك دا خه له تيبه كي ل پيش چاښين خه لكې كه ت، و ده مي پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- قيا با سه حايبيين خو ژ وي خه له تيبه بدته پاش و بهري هه مييان نه وي كه سي خه له تي كړي، نه و دا ب سهر مينبهري كه شت و بيژت: بوچي هنده ك كه س فلان خه له تيبه دكهن.

نه شه من نه جې موحه ممه دييه -سلاڤ لي بن- پاراستنا شعورا هه مي كه سان خو نه وين خه له تيبه و گونه هي ژي دكهن، دا زقرينا وان ب سانا هيتري لي بيت، نه وه كي هنده ك وه عظكه ر و خوتبه خونين نه فرؤ نه وين ژ نه زانين مينبهري خو دكهنه جهي هه تكبرنا خه لكې و كه شفكرنا نه نيينين وان ب هيجه تا (پاشقه برنا ژ خرايبيج)!

ژ لايه كي دي شه موحه ممه دي -سلاڤ لي بن- چاره سهر كرنا گرفتاريين خه لكې بو خو ب عيبادت به لكې باشتري عيبادت حسيب دكر، د گوتنه كا خو دا نه و ديژت: نه گهر نه ز د گه ل برايې كه دهر كه شم دا شوله كي وي بو ب جه بينم ل نك من چيتره ژ هندي نه ز هه يقه كي نعتكافي د قي مزگه فتا خو دا بكه م.

ژ بهر قي چهندي بهري وي ل خه لكې بوو كاني وان چ گرفتاري هه نه دا بو چاره سهر بكه ت، بهري خه لك گرفتاريين خو بگه هينني..

روژه كي وي زاني كو ژنكه كا هاتييه مالا وي سهر و بهري وي وه كي يي ربه نايه، و يا ده ت ب گارنده يه.. پسيار كر نه شه كييه و بوچي نه ويا ب قي رهنگييه؟ گوتن: نه ي پيغهمبهري خودي! نه شه ژنكا (عوثمانې كورې مه طعوونيه)، و عوثمانې ناگه ه ژ وي نه مايه، هه مي روژان يي ب روژييه و هه مي شه فان هه تا سپيدي عيباده تي دكه ت!

پيغهمبهري -سلاڤ لي بن- ب گرفتاريي حه سيا، له و چوو نك عوثمانې، و گوتې: ما تو چاڤ ل من ناكه ي؟ گوت: چاوا نه ي پيغهمبهري خودي؟ پيغهمبهري گوت: تو ب روژي يي ب روژي يي و ب شه شي عيباده تي دكه ي؟ گوت: به لي نه ز وه دكه م. پيغهمبهري گوتې: وه نه كه، له شي ته حه قي ل سهر ته هه ي، و عه يالي ته ژي حه قي ل سهر ته هه ي.

کچکه‌کی بابی وی دثیا وی بده‌ته شوی بیی ره‌یا وی وهر بگرت، کچک هات قه‌ستا پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- کر و گوتی: حال و مه‌سه‌لین من نه‌قنه! پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- گوتی: چی نابت بو بابی ته شی چهندی بکته، ئینا کچکه‌کی گوت: ئهی پیغمبه‌ری خودی! قه‌یدی ناکته نه‌ز دی گوه‌دارییا بابی خو‌که‌م، به‌لی نه‌ز هاتمه‌ نک ته دا زه‌لام بزانی وان حه‌ق نینه کچین خو‌ب ته‌عدایی بده‌نه شوی.

پیره‌نه‌کی زه‌لامی وی ناخفته‌ک گوتی، و عه‌ده‌ت بوو د جاهلییه‌تی دا هه‌چییه‌ وی ناخفته‌تی بیژته ژنا خو، ژنا وی ژنی دچوو، پیره‌ژن هاته‌ نک پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- و گوتی: ئهی پیغمبه‌ری خودی! هن‌دی نه‌زا جحیل وی نه‌ف ته‌صه‌رروفه‌ د گهل من نه‌دکر پشتی نه‌ز پیر بوویم وی دثیت من ده‌ریخته‌ کولانان.. پاشی، د سه‌ر حه‌فت عه‌سمانان را خودی گوه‌ل ده‌نگی وی بوو و هن‌ده‌ک نایه‌ت د ده‌ر حه‌قا وی دا هن‌ارتن و گرفتارییا وی چاره‌سه‌ر کر.

مه‌عنا: به‌ری وی لی بوو هه‌رده‌م گرفتارییه‌تی خه‌لکی چاره‌سه‌ر بکته، له‌و مه‌ل سه‌ری گوت: نه‌و هند بو‌ خو‌ نه‌دژیا هن‌دی بو‌ خه‌لکی دژیا.

و ل سه‌ر فی بناخه‌یی وی گازییه‌ک ئاراسته‌ی وان مرۆشان کر نه‌وین کار و بارین خه‌لکی دکه‌قنه‌ د ده‌ستان دا و ئاشکه‌را دکته‌ کو هه‌ر مه‌زنه‌کی ده‌رگه‌هی خو‌ل به‌ر موحتاج و خودان کاران بگرت، خودی ژنی ده‌رگه‌هی خو‌ رۆژا قیامه‌تی ل به‌ر موحتاجییا وی دی گرت.. قیجا هنگی نه‌و دی خوزییان راهیتل کو رۆژه‌کا ب تنی ژنی وی مه‌زنی نه‌کریا.

نه‌قه‌ هن‌ده‌کا کیم بوو ژ مه‌زنی و بلندی و ئه‌سانیه‌تا موحه‌مه‌دی -سلاف لی بن-، و نه‌و ریبازا نه‌و پی هاتی، مه‌ قیا ل دووماهییا سیره‌تا وی بیرا خوانده‌قانتین هیژا لی بینینه‌ قه‌، هیثییا مه‌ ژ خودایی مه‌زن نه‌وه نه‌و قیانا پیغمبه‌ری خو‌ د دلی مه‌ دا زیده‌ بکته، و وی بو‌ مه‌ بکته‌ جه‌ی چاقلی‌کرنی.

نافه روك

پهړ	بابه ت
۵	پيشگوټنا څي چاپي
۷	پيشه كي
۱۱	بوچي هم ژينه نيگارا پيغه مبهري دخوينين؟
۱۸	چاوا هم ژينه نيگارا پيغه مبهري بخوينين؟
۲۵	ژينه نيگارا پيغه مبهري ژ چ ژيده ران ودر بگړين؟
۳۱	بهري هه لاتنا روټناهيبي
۴۶	هه لاتنا روټناهيبي
۶۳	د گهل حه ليمايا سه عدي
۶۹	مرنا ده يكا وي و باپيري وي
۷۳	ل نك نه بوو طالبي
۸۲	د گهل خه ديچايا كچا خوه يلدي
۸۸	ټاكرنا كه عبي بهري هنارتنا پيغه مبهري -سلاف لي بن-
۹۱	ده سپيكا پيغه مبهري نيبي
۹۷	چار پيپيكنين ټيكي يين څي گازيبي
۱۰۲	موسلمانين ده سپيكي و قوناغا مالا نه رقه مي
۱۱۶	ده سپيكا بهر هنگاريبي د ناقبه را موسلمان و كافران دا
۱۲۶	روټناهي ټاشكه را دبت ..
۱۳۳	ټيسلام و جاهلييه ت يان راستييا هه څركيبي د ناقبه را پيغه مبهري و
	ملله تي وي دا
۱۴۷	كارواني باوه ريبي و نه خو شيبين بهر ده وام

کافر هندهک موعجزه يان دخوازن	۱۵۶
مشه ختبونوا صه حاببيان يا ئيکي بؤ وه لاتي حه به شه	۱۶۱
دؤرپيچا ئابؤري ل سهر مالباتا هاشميين	۱۶۴
مشه ختبونوا صه حاببيان يا دويي بؤ وه لاتي حه به شه	۱۶۷
مرنا ئه بوو طالبي و خه ديچايي	۱۷۲
پيغه مبهه - سلاڤ لي بن - پشتي مرنا ئه بوو طالبي	۱۷۵
پيغه مبهه - سلاڤ لي بن - ل باژيري طائيفي	۱۷۶
موعجزه يا ئيسراء و ميعراجي	۱۸۳
سهوده يا کچا زه معيي ل مالا پيغه مبهه ري - سلاڤ لي بن -	۱۹۹
پيغه مبهه - سلاڤ لي بن - د گهل ئوبجاخين عه ره بان	۲۰۱
پيغه مبهه - سلاڤ لي بن - و خه لکي يه ثري	۲۰۷
مشه ختگه ها صه حاببيان (يه ثرب) يان باژيري پيغه مبهه ري سلاڤ لي بن	۲۱۱
خه لکي مه ديني و (بيعه العقبة) يا دويي	۲۱۹
مشه ختبونوا پيغه مبهه ري - سلاڤ لي بن -	۲۲۴
سيزده سال .. سيزده نيشان	۲۴۶
سالا ئيکي ل مه ديني سالا خؤنه جه کرني	۲۵۱
هندهک ژ بهر چاقترين سه ره اتيين سالا ئيکي مشه ختي	۲۵۹
په يدا بوونا ده سته کا دوروييان	۲۷۲
سالا دويي مشه ختي سالا ده سپيکونا جيهادا د ريکا خودي دا	۲۵۷
هندهک رويدانين سالا دويي ژ بلي شهري به دري	۲۹۰
شهري به دري	۲۹۴
رويدانين هه ر سي هه يقين مابين ژ سالا دويي	۳۱۲
سالا سيبي مشه ختي	۳۱۷
شهري ئو خودي	۳۲۰

سهرهاتيبيين سالا چاري مشهختي	۳۴۴
سهرهاتيبيين سالا پينجي مشهختي	۳۵۶
شهرې خندهکي يان شهرې نه حزبان	۳۶۲
هندهک سهرهاتيبيين دي بين سالا پينجي	۳۷۴
سالا شهشي مشهختي	۳۸۰
سالا حفتي مشهختي	۳۸۸
سالا هشتي مشهختي	۴۰۰
قه کرنا مه که هي ل بهر رو ناهييا نيسلامي (الفتح المبين)	۴۰۹
سهرهاتيبيين مايين ژ سالا هشتي مشهختي	۴۲۴
سهرهاتيبيين سالا نه هي مشهختي	۴۴۱
غزايان ته بوکي	۴۴۸
سهرهاتيبيين ماي بين سالا نه هي مشهختي	۴۶۴
سهرهاتيبيين سالا ده هي مشهختي	۴۷۰
ده مي خاترخواستني	۴۷۲
بهري حه جا خاترخوستني	۴۷۵
حه جا خاترخوستني	۴۸۰
سهرهاتيبيين سالا يازدي	۵۱۶
نساخييا مرنې و روژا وه غه ر کړني	۵۱۸
د ناقبه را مرنې و قه شارتنې دا	۵۴۰
روژدکين خاترخواستني	۵۵۲
که سينيا پيغهمبهري سلاف لي بن	۵۵۶
رېبازا پيغهمبهري سلاف لي بن	۵۶۲